The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

Ετήσια έκθεση υλοποίησης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ετήσια έκθεση υλοποίησης	
Περίοδος	01/01/2018 - 31/12/2018
Έκδοση	2018.0
Κατάσταση - Τρέχων κόμβος	Ανοικτό - Greece (Rural Development)
Εθνικός κωδικός αναφοράς	
Ημερομηνία έγκρισης από την επιτροπή παρακολούθησης	

Ισχύουσα έκδοση προγράμματος	
CCI	2014GR06RDNP001
Είδος προγράμματος	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
Χώρα	Ελλάδα
Περιφέρεια	EL - National
Περίοδος προγραμματισμού	2015 - 2020
Έκδοση	4.2
Αριθμός απόφασης	C(2018)8409
Ημερομηνία απόφασης	04/12/2018
Αρχή διαχείρισης	ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΑ, ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ του ΥΠ.Α.Α.Τ.

Τα δεδομένα και το περιεχόμενο των πινάκων ΣΤ της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης σχετικά με την επίτευξη των ορόσημων συνδέεται με το τελευταίο πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης που εγκρίθηκε από την Επιτροπή.

Πίνακας περιεχομένων

1. ΒΑΣΙΚΈΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΊΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΌΤΗΤΈΣ ΤΟΥ 6

1.a) Δημοσιονομικά στοιχεία 6

1.b) Κοινοί και ειδικοί δείκτες του προγράμματος και ποσοτικά προσδιορισμένες τιμές-στόχοι 6

1.b1) Συνοπτικός πίνακας 6

1.c) Βασικές πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του ΠΠΑ βάσει δεδομένων από τα στοιχεία α) και β) ανά τομέα επικέντρωσης 18

1.d) Βασικές πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο ως προς την επίτευξη των οροσήμων που έχουν καθοριστεί στο πλαίσιο επιδόσεων βάσει του πίνακα ΣΤ 42

1.e) Άλλο ειδικό στοιχείο του ΠΑΑ [προαιρετικό] 55

1.f) Κατά περίπτωση, η συμβολή στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες 55

1.g) Συναλλαγματική ισοτιμία που χρησιμοποιείται για μετατροπή στην ΕΕΥ (χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ) 58

2. Η ΠΡΌΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΊΟΥ ΑΞΙΟΛΌΓΗΣΗΣ. 59

2.a) Περιγραφή τυχόν τροποποιήσεων στο σχέδιο αξιολόγησης του ΠΑΑ κατά τη διάρκεια του έτους, με την αιτιολόγησή τους 59

2.b) Περιγραφή των δραστηριοτήτων αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια του έτους (σε σχέση με το τμήμα 3 του σχεδίου αξιολόγησης) 59

2.c) Περιγραφή των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με την παροχή και διαχείριση δεδομένων (σε σχέση με το τμήμα 4 του σχεδίου αξιολόγησης) 64

2.d) Κατάλογος ολοκληρωμένων αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων παραπομπών στις δημοσιεύσεις τους στο διαδίκτυο 67

2.e) Σύνοψη των ολοκληρωμένων αξιολογήσεων, με επικέντρωσης στα πορίσματα της αξιολόγησης. 71

2.f) Περιγραφή των δραστηριοτήτων επικοινωνίας που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με τη δημοσιοποίηση των πορισμάτων της αξιολόγησης (σε σχέση με το τμήμα 6 του σχεδίου αξιολόγησης) 76

2.g) Περιγραφή της παρακολούθησης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης (σε σχέση με το τμήμα 6 του σχεδίου αξιολόγησης) 79

3. ΖΗΤΉΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΆΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΌΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΈΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΆΝΟΝΤΑΙ 81

3.a) Περιγραφή των μέτρων που λήφθηκαν για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του προγράμματος 81

3.b) Ποιότητα και αποτελεσματικοί μηχανισμοί υλοποίησης 85

4. ΜΈΤΡΑ ΠΟΥ ΈΧΟΥΝ ΛΗΦΘΕΊ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΉΣ ΒΟΉΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΉΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΌΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ 87

4.a) Ληφθέντα μέτρα και πρόοδος των εργασιών όσον αφορά τη θέσπιση του ΕΑΔ και την υλοποίηση του σχεδίου δράσης του 87

4.a1) Μέτρα που λήφθηκαν και κατάσταση όσον αφορά τη σύσταση του ΕΑΔ (δομή διακυβέρνησης και μονάδα υποστήριξης δικτύου) 87

4.a2) Μέτρα που λήφθηκαν και κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης 88
4.b) Μέτρα που λήφθηκαν για την εξασφάλιση της δημοσιότητας του προγράμματος (άρθρο 13 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 808/2014 της Επιτροπής) 115
5. ΜΈΤΡΑ ΠΟΥ ΛΉΦΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΉΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΈΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΉΤΩΝ.....134
6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΉ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗΣ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΆΤΩΝ.....135
7. ΑΞΙΟΛΌΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΏΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΌΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΌΧΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ.....136
7.a) Ερωτήματα αξιολόγησης 136
7.a1) CEQ01-1A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την καινοτομία, τη συνεργασία και την ανάπτυξη της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές;.....136
7.a2) CEQ02-1B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της γεωργίας, της παραγωγής τροφίμων, της δασοκομίας και της έρευνας και καινοτομίας, μεταξύ άλλων για τον σκοπό της βελτίωσης της περιβαλλοντικής διαχείρισης και αποδοτικότητας; 140
7.a3) CEQ03-1C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη διά βίου μάθηση και την επαγγελματική κατάρτιση στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας; 144
7.a4) CEQ04-2A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας, στην αναδιάρθρωση και στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη, ειδικότερα μέσω της αύξησης της συμμετοχής τους στην αγορά και της διαφοροποίησης της γεωργίας; 150
7.a5) CEQ05-2B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την είσοδο επαρκώς εξειδικευμένων γεωργών στον γεωργικό τομέα και ειδικότερα την ανανέωση των γενεών;.....157
7.a6) CEQ06-3A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των υποστηριζόμενων πρωτογενών παραγωγών με την καλύτερη ενσωμάτωσή τους στην αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής μέσω της ανάπτυξης συστημάτων ποιότητας, με την προσθήκη αξίας στα γεωργικά προϊόντα και με την προώθηση των τοπικών αγορών και των μικρών αλυσίδων εφοδιασμού, των ομάδων παραγωγών και των διεπαγγελματικών οργανώσεων;.....163
7.a7) CEQ07-3B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις;.....172
7.a8) CEQ08-4A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000, των περιοχών που παρουσιάζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα, της γεωργίας υψηλής φυσικής αξίας και της κατάστασης των ευρωπαϊκών τοπίων; 173
7.a9) CEQ09-4B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων;.....187
7.a10) CEQ10-4C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους;.....187
7.a11) CEQ11-5A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας στη χρήση νερού στη γεωργία;.....205
7.a12) CEQ12-5B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας στη χρήση ενέργειας στη γεωργία και στη μεταποίηση τροφίμων; 205

7.a13) CEQ13-5C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην παροχή και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποπροϊόντων, αποβλήτων, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών εκτός των τροφίμων για τους σκοπούς της βιο-οικονομίας; 208
7.a14) CEQ14-5D - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και αμμωνίας από τη γεωργία; 210
7.a15) CEQ15-5E - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη διατήρηση και δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα στη γεωργία και τη δασοκομία; 210
7.a16) CEQ16-6A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη διαφοροποίηση, τη δημιουργία και την ανάπτυξη νέων μικρών επιχειρήσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας; 210
7.a17) CEQ17-6B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την τοπική ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές; 214
7.a18) CEQ18-6C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν ενισχύσει την προσβασιμότητα, τη χρήση και την ποιότητα των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε αγροτικές περιοχές; 219
7.a19) CEQ19-PE - Σε ποιο βαθμό οι συνέργειες μεταξύ προτεραιοτήτων και τομέων επικέντρωσης έχουν βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του ΠΑΑ; 224
7.a20) CEQ20-TA - Σε ποιο βαθμό η τεχνική βοήθεια έχει συμβάλει στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 59 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και στο άρθρο 51 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013; 225
7.a21) CEQ21-RN - Σε ποιο βαθμό το εθνικό αγροτικό δίκτυο έχει συμβάλει στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 54 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013; 231
7.a22) CEQ22-EM - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20 ως 64 ετών τουλάχιστον στο 75 %; 236
7.a23) CEQ23-RE - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»για επένδυση του 3 % του ΑΕΠ της ΕΕ στην έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία; 236
7.a24) CEQ24-CL - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τουλάχιστον κατά 20 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, ή κατά 30 % υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις, στην αύξηση του μεριδίου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας στο 20 %, και στην επίτευξη αύξησης 20 % στην ενεργειακή απόδοση; 238
7.a25) CEQ25-PO - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση του αριθμού των Ευρωπαίων που ζουν κάτω από το εθνικό όριο της φτώχειας; 238
7.a26) CEQ26-BI - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στη βελτίωση του περιβάλλοντος και στην επίτευξη του στόχου της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα όσον αφορά την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών, και την αποκατάστασή τους; 238
7.a27) CEQ27-CO - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον στόχο της ΚΓΠ όσον αφορά την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας; 239
7.a28) CEQ28-SU - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον στόχο της ΚΓΠ όσον αφορά τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων και της δράσης για το κλίμα; 239

7.a29) CEQ29-DE - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον στόχο της ΚΓΠ όσον αφορά την επίτευξη ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης των αγροτικών οικονομιών και κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διατήρησης θέσεων απασχόλησης; 239
7.a30) CEQ30-IN - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην προώθηση της καινοτομίας; 239
7.a31) PSEQ01-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης 245
7.a32) PSEQ02-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης 245
7.a33) PSEQ03-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης 245
7.a34) PSEQ04-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης 245
7.a35) PSEQ05-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης 246
7.a36) PSEQ01-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης 246
7.a37) PSEQ02-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης 246
7.a38) PSEQ03-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης 246
7.a39) PSEQ04-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης 246
7.a40) PSEQ05-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης 246
7.b) Πίνακας δεικτών αποτελεσμάτων.....247
7.c) Πίνακας πρόσθετων και ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών προς υποστήριξη των πορισμάτων της αξιολόγησης 249
7.d) Πίνακας δεικτών αντικτύπου της ΚΓΠ 250
8. ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΩΝ ΜΈΤΡΩΝ ΏΣΤΕ ΝΑ ΛΗΦΘΟΎΝ ΥΠΌΨΗ ΟΙ ΑΡΧΈΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΈΠΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΆΡΘΡΑ 5, 7 ΚΑΙ 8 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΎ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013 253
8.a) Προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση (άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013).....253
8.b) Αειφόρος ανάπτυξη (άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013) 254
8.c) Ο ρόλος των εταίρων που αναφέρονται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 στην υλοποίηση του προγράμματος 256
9. ΠΡΌΟΔΟΣ ΠΟΥ ΣΗΜΕΊΩΘΗΚΕ ΌΣΟΝ ΑΦΟΡΆ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΆΛΙΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΈΝΗΣ ΠΡΟΣΈΓΓΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΉΣΗ ΤΟΥ ΕΓΤΑΑ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΏΝ ΜΈΣΩΝ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ 258
10. ΈΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΩΝ ΜΈΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΉΣ ΤΕΧΝΙΚΉΣ (ΆΡΘΡΟ 46 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΎ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013).....261
11. ΠΊΝΑΚΕΣ ΚΩΔΙΚΟΠΟΊΗΣΗΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΎΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΎΣ ΔΈΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΜΈΝΕΣ ΤΙΜΈΣ-ΣΤΌΧΟΙ 262
Παράρτημα ΙΙ 263
Έγγραφα.....277

1. ΒΑΣΙΚΈΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΊΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΌΤΗΤΈΣ ΤΟΥ

1.a) Δημοσιονομικά στοιχεία

Βλ. συνημμένα έγγραφα

1.b) Κοινοί και ειδικοί δείκτες του προγράμματος και ποσοτικά προσδιορισμένες τιμές-στόχοι

1.b1) Συνοπτικός πίνακας

Τομέας επικέντρωσης 1Α						
Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ1: Ποσοστό δαπανών δυνάμει των άρθρων 14, 15 και 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες για το ΠΑΑ (τομέας επικέντρωσης 1Α)	2014-2018			0,17	3,67	4,64
	2014-2017			0,06	1,29	
	2014-2016					
	2014-2015					

Τομέας επικέντρωσης 1Β						
Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ2: Συνολικός αριθμός πράξεων συνεργασίας που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του μέτρου συνεργασίας (άρθρο 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013) (ομάδες, δίκτυα/συνεργατικοί σχηματισμοί (clusters), πιλοτικά έργα…) (τομέας επικέντρωσης 1Β)	2014-2018					350,00
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Τομέας επικέντρωσης 1C						
Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ3: Συνολικός αριθμός καταρτισμένων συμμετεχόντων δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 (τομέας επικέντρωσης 1Γ)	2014-2018			10.456,00	14,67	71.268,00
	2014-2017			10.350,00	14,52	
	2014-2016					
	2014-2015					

Τομέας επικέντρωσης 2Α							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ4: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για την πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό (τομέας επικέντρωσης 2Α)		2014-2018	0,46	52,79	0,39	44,76	0,87
		2014-2017	0,46	52,79	0,31	35,58	
		2014-2016	0,40	45,91	0,12	13,77	
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
Μ01	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	5.102.370,00	25,14	3.933.540,00	19,38	20.292.986,11
Μ02	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			13.324.184,04
Μ04	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	182.549.258,71	38,56	112.410.935,58	23,74	473.451.252,28
Μ06	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	64.608.690,19
Μ16	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	27.798.611,11
Σύνολο	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	187.651.628,71	31,30	116.344.475,58	19,41	599.475.723,73

Τομέας επικέντρωσης 2Β							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ5: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων με επιχειρηματικό σχέδιο ανάπτυξης/επενδύσεις για νέους γεωργούς που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ (τομέας επικέντρωσης 2Β)		2014-2018	4,02	113,54	3,08	86,99	3,54
		2014-2017	3,57	100,83	1,54	43,49	
		2014-2016	1,86	52,53	0,07	1,98	
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
Μ06	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	403.612.625,00	114,39	239.061.800,00	67,76	352.827.672,67
Σύνολο	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	403.612.625,00	114,39	239.061.800,00	67,76	352.827.672,67

Τομέας επικέντρωσης 3A						
Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ6: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ποιότητας, τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και ομάδες/οργανώσεις παραγωγών (τομέας επικέντρωσης 3A)	2014-2018	0,10	7,89			1,27
	2014-2017	0,10	7,89	0,05	3,94	
	2014-2016	0,10	7,89	0,04	3,16	
	2014-2015					
Ποσοστό επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων και ποτών που στηρίζονται από το ΠΑΑ 2014-2020 (Ποσοστό)	2014-2018					3,60
	2014-2017					
	2014-2016			1,00	27,78	
	2014-2015					
Ποσοστό επιχειρήσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων και ποτών που στηρίζονται από το ΠΑΑ 2014-2020 (Ποσοστό)	2014-2018			1,47	54,44	2,70
	2014-2017			1,36	50,37	
	2014-2016					
	2014-2015					

Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	833.958,33
M03	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	1.774.476,40	3,70	804.010,97	1,68	47.938.821,94
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	95.310.231,58	40,02	60.655.075,62	25,47	238.135.827,90
M09	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	27.798.611,11
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	31.134.444,44
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	97.084.707,98	28,07	61.459.086,59	17,77	345.841.663,72

Τομέας επικέντρωσης 3Β							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ7: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε συστήματα διαχείρισης κινδύνου (τομέας επικέντρωσης 3Β)		2014-2018					0,21
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M05	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			53.578.020,89
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			53.578.020,89

Προτεραιότητα P4						
Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ13: Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)	2014-2018					0,84
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
Σ11: Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β)	2014-2018					0,04
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
Σ8: Ποσοστό δασών ή λοιπών δασικών εκτάσεων που υπάγονται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας (τομέας επικέντρωσης 4Α)	2014-2018					0,10
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
Σ12: Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή της πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)	2014-2018			10,12	48,98	20,66
	2014-2017			6,82	33,01	
	2014-2016			5,79	28,02	
	2014-2015					
Σ10: Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β)	2014-2018			10,62	61,27	17,33
	2014-2017			6,98	40,27	
	2014-2016			5,78	33,34	
	2014-2015					
Σ9: Ποσοστό γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας και/ή των τοπίων (τομέας επικέντρωσης 4Α)	2014-2018			10,62	60,88	17,45
	2014-2017			6,98	40,01	
	2014-2016			6,03	34,57	
	2014-2015					
Αριθμός εκταρίων που αφορούν στην αποκατάσταση ζημιών στα δάση	2014-2018					55.000,00

(Εκτάρια)		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	3.826.777,50	24,15	2.950.155,00	18,62	15.845.208,33
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			114.030.771,34
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.735.036,33
M07	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			1.043.048,22
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	145.657.400,67	89,32	6.108.726,29	3,75	163.074.784,57
M10	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	417.185.778,34	94,75	99.420.761,23	22,58	440.290.885,95
M11	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	575.001.047,13	88,12	198.143.710,75	30,37	652.532.654,13
M12	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	9.300.746,25
M13	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	861.176.037,08	63,95	817.823.851,81	60,73	1.346.590.387,26
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	6.115.694,44
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	2.002.847.040,72	72,53	1.124.447.205,08	40,72	2.761.559.216,82

Τομέας επικέντρωσης 5A							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ14: Ποσοστό αρδευόμενης γης που εντάσσεται σε πιο αποδοτικό αρδευτικό σύστημα (τομέας επικέντρωσης 5A)		2014-2018			4,29	86,24	4,97
		2014-2017			0,49	9,85	
		2014-2016			0,16	3,22	
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	2.551.185,00	26,99	1.966.770,00	20,81	9.451.527,78
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			3.616.516,40
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	243.053.196,63	39,85	95.806.422,97	15,71	609.976.666,17
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	6.671.666,67
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια	2014-2018	245.604.381,63	39,00	97.773.192,97	15,53	629.716.377,02

	δαπάνη						

Τομέας επικέντρωσης 5Β							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ15: Συνολική επένδυση για την ενεργειακή απόδοση (τομέας επικέντρωσης 5Β)		2014-2018					27.722.263,99
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
Μ04	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.485.329,74
Σύνολο	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.485.329,74

Τομέας επικέντρωσης 5C							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ16: Συνολική επένδυση για την παραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (σε ευρώ) (τομέας επικέντρωσης 5Γ)		2014-2018					74.763.523,95
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
Μ01	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	555.972,22
Μ02	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			328.165,38
Μ04	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	29.964.791,37
Μ08	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	3.881.485,32
Μ16	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	2.779.861,11
Σύνολο	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	37.510.275,40

Τομέας επικέντρωσης 5D							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ18: ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ)		2014-2018					2,59
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Σ17: Ποσοστό ΜΖΚ που συνδέεται με επενδύσεις στη διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου με σκοπό τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ)		2014-2018					0,01
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			669.725,26
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	1.248.532,97
M11	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	192.544.359,10	167,21	106.977.541,70	92,90	115.152.819,80
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	2.223.888,89
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	192.544.359,10	161,40	106.977.541,70	89,67	119.294.966,92

Τομέας επικέντρωσης 5Ε							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ19: Ποσοστό της γεωργικής και της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης οι οποίες συμβάλλουν στη δέσμευση και τη διατήρηση του διοξειδίου του άνθρακα (τομέας επικέντρωσης 5Ε)		2014-2018			0,14	35,07	0,40
		2014-2017			0,01	2,51	
		2014-2016			0,02	5,01	
		2014-2015					
Αριθμός εκταρίων που αφορούν στην πρόληψη ζημιών στα δάση (Εκτάρια)		2014-2018			1.750,00	3,89	45.000,00
		2014-2017			1.322,00	2,94	
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	555.972,22
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			1.443.257,93
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	4.819.552,50	15,28	3.573.910,20	11,33	31.545.691,31
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	122.268.843,66	108,34	11.221.351,87	9,94	112.854.184,25
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	1.111.944,44
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	127.088.396,16	86,16	14.795.262,07	10,03	147.511.050,15

Τομέας επικέντρωσης 6A							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ20: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6A)		2014-2018			588,00	75,87	775,00
		2014-2017			464,00	59,87	
		2014-2016			125,00	16,13	
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M06	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	48.791.670,51	147,12	28.049.891,01	84,58	33.163.871,29
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.938.284,38
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	48.791.670,51	105,83	28.049.891,01	60,84	46.102.155,67

Τομέας επικέντρωσης 6Β						
Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ23: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2014-2018			721,00	36,05	2.000,00
	2014-2017			485,00	24,25	
	2014-2016			14,00	0,70	
	2014-2015					
Σ22: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2014-2018			0,48	38,59	1,24
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					
Σ21: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2014-2018			67,51	101,76	66,34
	2014-2017			67,51	101,76	
	2014-2016			66,74	100,60	
	2014-2015					

Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.485.329,74
M07	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	29.772.177,66	86,04	22.755.670,94	65,77	34.600.726,67
M19	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	123.030.119,21	27,64	68.379.135,65	15,36	445.072.097,51
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	152.802.296,87	31,05	91.134.806,59	18,52	492.158.153,92

Τομέας επικέντρωσης 6C							
Ονομασία δείκτη στόχου		Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
Σ24: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από νέες ή βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (ΤΠΕ) (τομέας επικέντρωσης 6Γ)		2014-2018			0,80	8,04	9,95
		2014-2017			0,74	7,44	
		2014-2016					
		2014-2015					
Μέτρο	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	1.275.592,50	50,99	983.385,00	39,31	2.501.875,00
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			532.431,58
M07	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	37.189.961,39	47,19	31.140.734,27	39,52	78.805.831,97
Σύνολο	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	38.465.553,89	47,00	32.124.119,27	39,25	81.840.138,55

1.c) Βασικές πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή του ΠΠΑ βάσει δεδομένων από τα στοιχεία α) και β) ανά τομέα επικέντρωσης

<u>Α. ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΣΤΙΑΣΗΣ</u>

Η πορεία υλοποίησης ανά περιοχή εστίασης απεικονίζεται στα διαγράμματα που επισυνάπτονται στο τέλος του κεφαλαίου.

Ειδικότερα σε κάθε Περιοχή Εστίασης υλοποιήθηκαν τα εξής:

Περιοχή Εστίασης 1Α - Προώθηση της καινοτομίας, της συνεργασίας και της ανάπτυξης της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το Ποσοστό δαπανών δυνάμει των άρθρων 14, 15 και 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες για το ΠΑΑ ανήλθε σε 0.17% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 3.67% του στόχου για το 2023.

Περιοχή Εστίασης 1C - Προώθηση της διά βίου μάθησης και της επαγγελματικής κατάρτισης στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας

Κατά την περίοδο 2014-2018:

ο συνολικός αριθμός καταρτισμένων συμμετεχόντων δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 ανήλθε σε 10456 βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 14.67% του στόχου για το 2023.

Περιοχή Εστίασης 2Α - Βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας όλων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων προκειμένου κυρίως να αυξηθεί η συμμετοχή και η επικέντρωση στην αγορά, καθώς επίσης και η διαφοροποίηση της γεωργίας

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για την πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό ανήλθε σε 0.46% βάσει εντάξεων και 0.39% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 52.79% και το 44.21%, αντίστοιχα, του στόχου για το 2023,

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 187,651,628.71 ευρώ (31.30%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 116,344,475.58 ευρώ (19.41%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 5,102,370.00 ευρώ με πληρωμές ύψους 3,933,540.00 ευρώ, δηλαδή 25.14% και 19.38%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Το σύνολο των πληρωμών αφορά στο υπομέτρο

Μ01.1 - στήριξη για δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης προσόντων, όπου ο αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης που πληρώθηκαν ανήλθε σε 4,182.40, δηλαδή 17.05% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 182,549,258.71 ευρώ με πληρωμές ύψους 112,410,935.58 ευρώ, δηλαδή 38.56% και 23.74%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. . Οι πληρωμές προήλθαν από:

το **υπομέτρο Μ04.1** - στήριξη για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις (90,624,790.31 ευρώ), όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 2,785.00, δηλαδή 44.21% του προγραμματισμού για το 2023,

τη **δράση Μ04.3.2** - έργα αναδασμών (3,800,429.39 ευρώ),

τη **δράση Μ04.3.4** - βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις (17,985,715.88 ευρώ)

Μέτρο Μ06 - Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ16 - Συνεργασία: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Περιοχή Εστίασης 2Β - Διευκόλυνση της εισόδου εξειδικευμένων γεωργών στον γεωργικό τομέα και ειδικότερα ανανέωση των γενεών

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων με επιχειρηματικό σχέδιο ανάπτυξης/επενδύσεις για νέους γεωργούς που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ ανήλθε σε 4.02% βάσει εντάξεων και 3.08% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 113.54% και το 86.99%, αντίστοιχα, του στόχου για το 2023,

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 403,612,625.00 ευρώ (114.39%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 239,061,800.00 ευρώ (67.76%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ06 - Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 403,612,625.00 ευρώ με πληρωμές ύψους 239,061,800.00 ευρώ, δηλαδή 114.39% και 67.76%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Το σύνολο των πληρωμών αφορά στο υπομέτρο Μ06.1 - ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς, όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 22,279.00, δηλαδή 87.03% του προγραμματισμού για το 2023.

Περιοχή Εστίασης 3Α - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των πρωτογενών παραγωγών με την καλύτερη ένταξή τους στην αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής μέσω συστημάτων ποιότητας και την προσθήκη αξίας στα γεωργικά προϊόντα, με προώθηση σε τοπικές αγορές και βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού, ομάδες παραγωγών και διεπαγγελματικές οργανώσεις

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ποιότητας, τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και ομάδες/οργανώσεις παραγωγών ανήλθε σε 0.1% βάσει εντάξεων και 0% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 7.89% και το 0%, αντίστοιχα, του στόχου για το 2023,

το ποσοστό επιχειρήσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων και ποτών που στηρίζονται από το ΠΑΑ 2014-2020 ανήλθε σε 1.47% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 54.44% του στόχου για το 2023,

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 97,084,707.98 ευρώ (27.06%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 61,459,086.59 ευρώ (17.13%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ03 - Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 1,774,476.40 ευρώ με πληρωμές ύψους 804,010.97 ευρώ, δηλαδή 3.70% και 1.68%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023, όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 408, δηλαδή 16.91% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 95,310,231.58 ευρώ με πληρωμές ύψους 60,655,075.62 ευρώ, δηλαδή 40.02% και 25.47%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023, όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 245.00, δηλαδή 54.44% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ09 - Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ14 - Καλή μεταχείριση των ζώων: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ16 - Συνεργασία: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Προτεραιότητα 4 - Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοκομία

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή της πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους ανήλθε σε 10.12% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 48.96% του στόχου για το 2023,

το ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων ανήλθε σε 10.62% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 61.28% του στόχου για το 2023,

το ποσοστό γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας και/ή

των τοπίων ανήλθε σε 10.62% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 60.89% του στόχου για το 2023,

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 2,002,847,040.72 ευρώ (72.53%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 1,040,135,529.80 ευρώ (37.66%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 3,826,777.50 ευρώ με πληρωμές ύψους 2,950,155.00 ευρώ, δηλαδή 24.15% και 18.62%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Το σύνολο των πληρωμών αφορά στο υπομέτρο Μ01.1 - στήριξη για δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης προσόντων, όπου ο αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης που πληρώθηκαν ανήλθε σε 3,136.80, δηλαδή 14.00% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ07 - στήριξη για επενδύσεις στη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ08 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 145,657,400.67 ευρώ με πληρωμές ύψους 6,108,726.29 ευρώ, δηλαδή 89.32% και 3.75%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Το σύνολο των πληρωμών αφορά στο υπομέτρο Μ08.1 - στήριξη για δάσωση/ δημιουργία δασικών εκτάσεων.

Μέτρο Μ10 - Γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 417,185,778.34 ευρώ με πληρωμές ύψους 99,420,761.23 ευρώ, δηλαδή 94.75% και 22.58%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Οι πληρωμές προήλθαν από:

τη δράση: Μ10.0.1 - αμειψισπορά με ξηρικές καλλιέργειες (2,226,219.49 ευρώ),

τη **δράση Μ10.0.2** - σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης στην παραγωγή καπνού (9,268,060.41 ευρώ),

τη **δράση Μ10.0.3** - σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης στην παραγωγή ζακχαροτεύτλων (2,054,673.6 ευρώ),

τη **δράση Μ10.0.4** - μακροχρόνια παύση της εκμετάλλευσης γεωργικών γαιών (1,498,585.15 ευρώ),

τη **δράση Μ10.1.2** - προστασία παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας (254,250.05 ευρώ),

τη **δράση Μ10.1.3** - διατήρηση αμπελοκομικής πρακτικής στον αμπελώνα Ν. Θήρας (1,364,107.5 ευρώ),

τη **δράση Μ10.1.4** - μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα (56,759,618.00 ευρώ),

τη **δράση Μ10.1.7** - εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες (329,196.16 ευρώ),

τη **δράση Μ10.1.8** - εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδόπτερων (4,619,214.54

ευρώ),

τη **δράση M10.1.9** - διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων (20,250,008.84 ευρώ).

Μέτρο M11 - Βιολογική γεωργία: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 575,001,047.13 ευρώ με πληρωμές ύψους 198,143,710.75 ευρώ, δηλαδή 88.12% και 30.37%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023, όπου η συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν για το υπομέτρο 11.1 ανήλθε σε 114,440.39, δηλαδή 46.25% του προγραμματισμού για το 2023 και η συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν για το υπομέτρο 11.2 ανήλθε σε 293,544.61, δηλαδή 58.04% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο M12 - Ενισχύσεις στο πλαίσιο του Natura 2000 και της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο M13 - Ενισχύσεις σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 861,176,037.08 ευρώ με πληρωμές ύψους 733,512,176.53 ευρώ, δηλαδή 63.95% και 54.47%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023, όπου η συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν για το υπομέτρο M13.1 ανήλθε σε 1,199,341.31, δηλαδή 79.46% του προγραμματισμού για το 2023 και η Συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν για το υπομέτρο M13.2 ανήλθε σε 913,507.88, δηλαδή 215.45% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο M16 - Συνεργασία: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Περιοχή Εστίασης 5A - Αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης νερού στη γεωργία

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό αρδευόμενης γης που εντάσσεται σε πιο αποδοτικό αρδευτικό σύστημα ανήλθε σε 4.29% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 86.24% του στόχου για το 2023.

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 245,604,381.63 ευρώ (39.00%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 97,773,192.97 ευρώ (15.53%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο M01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 2,551,185.00 ευρώ με πληρωμές ύψους 1,966,770.00 ευρώ, δηλαδή 26.99% και 20.81%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Το σύνολο των πληρωμών αφορά στο υπομέτρο M01.1 - στήριξη για δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης προσόντων, όπου ο αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης που πληρώθηκαν ανήλθε σε 2,091.20, δηλαδή 19.40% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο M02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο M04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 243,053,196.63 ευρώ με πληρωμές ύψους 95,806,422.97 ευρώ, δηλαδή 39.85% και 15.71%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο M04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: , όπου η συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν ανήλθε σε 43,997.45, δηλαδή 86.27% του προγραμματισμού για το 2023. , όπου ο αριθμός

υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 163.00, δηλαδή 7.80% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ16 - Συνεργασία: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Περιοχή Εστίασης 5D - Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και αμμωνίας από τη γεωργία

Κατά την περίοδο 2014-2018:

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 192,544,359.10 ευρώ (130.06%) και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 106,977,541.70 ευρώ (72.26%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ10 - Γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ11 - Βιολογική γεωργία: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 192,544,359.10 ευρώ με πληρωμές ύψους 106,977,541.70 ευρώ, δηλαδή 167.21% και 92.90%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Όπου η συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν για το υπομέτρο 11.1 ανήλθε σε 37,751.33, δηλαδή 501.01% του προγραμματισμού για το 2023 και η συνολική έκταση (εκτάρια) που πληρώθηκαν για το υπομέτρο 11.2 ανήλθε σε 209,812.88, δηλαδή 165.95% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ16 - Συνεργασία: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Περιοχή Εστίασης 5E - Προώθηση της διατήρησης και δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα στη γεωργία και τη δασοκομία

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό της γεωργικής και της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης οι οποίες συμβάλλουν στη δέσμευση και τη διατήρηση του διοξειδίου του άνθρακα ανήλθε σε 0.14% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 34.81% του στόχου για το 2023.

ο αριθμός εκταρίων που αφορούν στην πρόληψη ζημιών στα δάση ανήλθε σε 1,750 βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 3.89% του στόχου για το 2023.

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 127,088,396.16 ευρώ (78.50%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 14,795,262.07 ευρώ (9.14%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν

λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 4,819,552.50 ευρώ με πληρωμές ύψους 3,573,910.20 ευρώ, δηλαδή 15.28% και 11.33%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ08 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 122,268,843.66 ευρώ με πληρωμές ύψους 11,221,351.87 ευρώ, δηλαδή 108.34% και 9.94%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. . Οι πληρωμές προήλθαν από:

το **υπομέτρο Μ08.1** - στήριξη για δάσωση/ δημιουργία δασικών εκτάσεων (3,738,984.53 ευρώ).

το **υπομέτρο Μ08.3** (7,305,392.03 ευρώ).

Μέτρο Μ10 - Γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ16 - Συνεργασία: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Περιοχή Εστίασης 6Α - Διευκόλυνση της διαφοροποίησης, της δημιουργίας και της ανάπτυξης μικρών επιχειρήσεων, καθώς και της δημιουργίας θέσεων εργασίας

Κατά την περίοδο 2014-2018:

οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα που λαμβάνουν στήριξη ανήλθε σε 588 βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 75.87% του στόχου για το 2023.

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 48,791,670.51 ευρώ (105.83%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 28,049,891.01 ευρώ (60.84%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ06 - Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 48,791,670.51 ευρώ με πληρωμές ύψους 28,049,891.01 ευρώ, δηλαδή 147.12% και 84.58%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. , όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 446.00, δηλαδή 79.64% του προγραμματισμού για το 2023.

Μέτρο Μ08 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Περιοχή Εστίασης 6Β - Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές

Κατά την περίοδο 2014-2018:

οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη ανήλθε σε 721 βάσει

πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 36.05% του στόχου για το 2023.

το ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές ανήλθε σε 0.48% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 38.51% του στόχου για το 2023.

το ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης ανήλθε σε 67.51% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 101.76% του στόχου για το 2023.

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 152,802,296.87 ευρώ (30.24%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 91,134,806.59 ευρώ (18.03%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ07 - στήριξη για επενδύσεις στη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 29,772,177.66 ευρώ με πληρωμές ύψους 22,755,670.94 ευρώ, δηλαδή 86.04% και 65.77%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. , όπου ο πληθυσμός που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (πληροφορικής ή άλλες) που πληρώθηκαν ανήλθε σε 28,885.00, δηλαδή 38.51% του προγραμματισμού για το 2023, όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 5.00, δηλαδή 33.33% του προγραμματισμού για το 2023

Μέτρο Μ08 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 123,030,119.21 ευρώ με πληρωμές ύψους 68,379,135.65 ευρώ, δηλαδή 27.64% και 15.36%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023, όπου ο πληθυσμός που καλύπτεται από ΟΤΔ που πληρώθηκαν ανήλθε σε 4,070,393.00, δηλαδή 101.76% του προγραμματισμού για το 2023, όπου ο αριθμός επιλεγμένων ΟΤΔ που πληρώθηκαν ανήλθε σε 50.00, δηλαδή 100.00% του προγραμματισμού για το 2023. . Οι πληρωμές προήλθαν από:

το **υπομέτρο Μ19.1** - Προπαρασκευαστική στήριξη (3,047,661.43 ευρώ),

το **υπομέτρο Μ19.2** (42,057,084.64 ευρώ),

το **υπομέτρο Μ19.4** (23,274,389.58 ευρώ),

Περιοχή Εστίασης 6C - Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε αγροτικές περιοχές

Κατά την περίοδο 2014-2018:

το ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από νέες ή βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (ΤΠΕ) ανήλθε σε 0.8% βάσει πληρωμών, δηλαδή επιτεύχθηκε το 8.06% του στόχου για το 2023,

εντάχθηκαν πράξεις δημόσιας δαπάνης 38,465,553.89 ευρώ (47.00%), και πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 32,124,119.27 ευρώ (39.25%).

Αναλυτικότερα για κάθε Μέτρο:

Μέτρο Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 1,275,592.50 ευρώ με πληρωμές ύψους 983,385.00 ευρώ, δηλαδή 50.99% και 39.31%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. Το σύνολο των πληρωμών αφορά στο υπομέτρο Μ01.1 - στήριξη για δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης προσόντων, όπου ο αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης που πληρώθηκαν ανήλθε σε 1,045.60, δηλαδή 48.14% του προγραμματισμού για το 2023

Μέτρο Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση: Δεν υπήρξε υλοποίηση σχετική με την εν λόγω Περιοχή Εστίασης.

Μέτρο Μ07 - στήριξη για επενδύσεις στη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων: η ολική δημόσια δαπάνη των ενταγμένων πράξεων ανήλθε σε 37,189,961.39 ευρώ με πληρωμές ύψους 31,140,734.27 ευρώ, δηλαδή 47.19% και 39.52%, αντίστοιχα, του προγραμματισμού για το 2023. , όπου ο πληθυσμός που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (πληροφορικής ή άλλες) που πληρώθηκαν ανήλθε σε 48,351.00, δηλαδή 8.06% του προγραμματισμού για το 2023, όπου ο αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων που πληρώθηκαν ανήλθε σε 1.00, δηλαδή 50.00% του προγραμματισμού για το 2023,

Υπομέτρο 20.1 Τεχνική Υποστήριξη του ΠΑΑ 2014-2020

Η συγχρηματοδοτούμενη τεχνική βοήθεια του ΠΑΑ για την περίοδο 2014 – 2020 ανέρχεται στο ποσό των 50.000.000,00 ευρώ (Κοινοτική Συμμετοχή). Η συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) ανέρχεται σε ποσοστό 85% για τα δύο πρώτα έτη εφαρμογής του Προγράμματος (άρθρο 59. παρ. 4. στ. ζ) και 95% τα υπόλοιπα έτη.

Με βάση τη συνεισφορά της Ένωσης τα χρηματοδοτικά στοιχεία της Τεχνικής Βοήθειας - Μέτρο 20 αναλύονται ως ακολούθως:

- Κοινοτική Συμμετοχή: 50,000,000.00 € (85% στη δημόσια δαπάνη)
- Εθνική Συμμετοχή: 8,823,529.00 € (15% στη δημόσια δαπάνη)
- Δημόσια Δαπάνη: 58,823,529 € (Κοιν. Συμ. + Εθν. Συμ.)

Συνολικά στο πλαίσιο της συγχρηματοδοτούμενης Τεχνικής Βοήθειας έχουν ενταχθεί έως 31/12/2018 93 έργα, συνολικής Δημόσιας Δαπάνης 43.461.588,02 €, ήτοι ποσοστό 74% περίπου επί της Δημόσιας Δαπάνης του Μέτρου 20 του προγράμματος.

Οι επιλέξιμες ενέργειες που εντάσσονται στο πρόγραμμα της Τεχνικής Βοήθειας προσδιορίζονται και εξειδικεύονται στο παράρτημα της αρ. πρωτ. 23451/ΕΥΣΣΑ 493 (ΦΕΚ 677/3.3.2017, τ. Β) απόφασης του Υφυπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Η ενεργοποίηση του Υπομέτρου 20.1, για κάθε πράξη (έργο) Τεχνικής Βοήθειας, περιγράφεται στον συγκεντρωτικό πίνακα «ΜΕΤΡΟ 20.1-ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ», που επισυνάπτεται ως παράρτημα στην Ετήσια Έκθεση.

Μ113 - Πρόωρη Συνταξιοδότηση

Κατά την περίοδο 2014-2018 πραγματοποιήθηκαν πληρωμές ύψους 154,538,919.75 ευρώ.

Β. ΠΟΡΕΙΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ

Η ενεργοποίηση των Μέτρων/Υπομέτρων/Δράσεων του ΠΑΑ 2014-2020, μέσω νέων προσκλήσεων που εκδόθηκαν από την αρχή της περιόδου υλοποίησης μέχρι τέλος του 2018, περιγράφεται στον συγκεντρωτικό πίνακα «ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ 31_12_2018», που επισυνάπτεται ως παράρτημα στην Ετήσια Έκθεση.

Ειδικότερα για κάθε Μέτρο/Υπομέτρο/Δράση ισχύουν τα παρακάτω:

Μέτρο 1

Υπομέτρο 1.1

Δράση 1.1.1

Στο πλαίσιο της 1ης πρόσκλησης με τίτλο «Δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις» για δικαιούχους της 2η πρόσκλησης του Μέτρου Μ112 (αρ.πρωτ.928/1-2-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 10.194.600,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 14/02/2017, κατατέθηκε και εντάχθηκε μία αίτηση στήριξης με ισόποση δημόσια δαπάνη. Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 9.833.850,00 ευρώ (96,5% των εντάξεων).

Στο πλαίσιο της 2ης πρόσκλησης με τίτλο «Δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις» για δικαιούχους της 1ης πρόσκλησης του Υπομέτρου Μ6.1 (αρ.πρωτ.6009/11-7-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 2.561.325,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 31/07/2018, κατατέθηκε και εντάχθηκε μία αίτηση στήριξης με ισόποση δημόσια δαπάνη. Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές.

Στο πλαίσιο της 3ης πρόσκλησης με τίτλο «Δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις» για δικαιούχους της 1ης και 2ης πρόσκλησης του Υπομέτρου Μ6.1 (αρ.πρωτ.10423/23-11-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 12.016.875,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 13/12/2018, κατατέθηκε μία αίτηση στήριξης με ισόποση δημόσια δαπάνη. Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Μέτρο 4

Υπομέτρο 4.1

Δράσεις 4.1.1 και 4.1.3

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Στήριξη για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις» (αρ.πρωτ.13849/14-12-2017 Μ4.1.1. & Μ4.1.3. ανά Περιφέρεια), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 316.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 5/10/2018, κατατέθηκαν 15.364 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 933.427.769,89 ευρώ (295,39% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Υπομέτρο 4.2

Δράσεις 4.2.1 και 4.2.2

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων» (Μ.4.2.1: αρ.πρωτ.756/46257/24-7-2017, Μ.4.2.2: αρ.πρωτ.1338/68195/23-6-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 150.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 5/2/2018, κατατέθηκαν 535 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 600.891.105,27 ευρώ (400,59% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Υπομέτρο 4.3

Δράση 4.3.1

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» (αρ.πρωτ.3310/23-4-2018), για «μεγάλα» εγγειοβελτιωτικά έργα, προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 180.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 30/11/2018, κατατέθηκαν 69 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 996.964.430,30 ευρώ (553,87% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (αρ.πρωτ.2623/13-8-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 4.710.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 30/11/2018, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (αρ.πρωτ.4884/7-9-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 22.770.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 29/3/2019, κατατέθηκαν 4 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 4.876.838,27 ευρώ (21,42% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Ηπείρου (αρ.πρωτ.2390/12-9-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 4.610.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 17/6/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος (αρ.πρωτ.3442/19-9-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 8.870.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 15/5/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο Υποδομές εγγείων βελτιώσεων της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (αρ.πρωτ.1954/26-9-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 2.670.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 21/12/2018, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 8.010.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 29/3/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν

πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (αρ.πρωτ.2940/5-10-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 12.670.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 28/2/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων», της Περιφέρειας Κρήτης (αρ.πρωτ.4215/19-10-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 9.280.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 28/2/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Θεσσαλίας (αρ.πρωτ.2918/17-10-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 15.180.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 29/3/2019, κατατέθηκαν 3 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 2.715.000,00 ευρώ (17,89% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (αρ.πρωτ.2470/29-10-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 5.450.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 29/3/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Δράση 4.3.4

Στο πλαίσιο των 13 προσκλήσεων (μία ανά Περιφέρεια) με τίτλο «Βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις» (αγροτική οδοποιία), συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 39.600.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 24/9/2018, κατατέθηκαν 546 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 254.635.911,60 ευρώ (643,02% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 153 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 70.798.961,00 ευρώ (178,79% της πρόσκλησης) αλλά δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές.

Στο πλαίσιο της 2ης πρόσκλησης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, με τίτλο «Βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις» (αγροτική οδοποιία), (αρ.πρωτ.2748/20-9-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 161.970,91 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 12/11/2018, κατατέθηκε 1 αίτηση στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 240.000,00 ευρώ (148,17% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχει ενταχθεί, ένας δικαιούχος με δημόσια δαπάνη 240.000,00 ευρώ (148,17% της πρόσκλησης) αλλά δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές.

Μέτρο 5

Υπομέτρο 5.1

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Επενδύσεις σε προληπτικές δράσεις που αποσκοπούν στη μείωση των συνεπειών πιθανών φυσικών καταστροφών, δυσμενών κλιματικών φαινομένων και καταστροφικών συμβάντων» (αρ.πρωτ.4882/11-4-2018 πρόσκληση), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 12.500.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 9/10/2018, κατατέθηκαν 516 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 9.297.723,02 ευρώ (74,38% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Μέτρο 6

Υπομέτρο 6.1

Στο πλαίσιο της 1ης πρόσκλησης με τίτλο «Εγκατάσταση νέων γεωργών» (αρ.πρωτ.8837/14-10-2016), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 241.000.000 ευρώ, η οποία τροποποιήθηκε (αρ.πρωτ.5824/5-7-2018) ως προς τον προϋπολογισμό 249.837.500ευρώ, με καταληκτική ημερομηνία 16/012017 καθώς και της 2ης πρόσκλησης με τίτλο «Εγκατάσταση νέων γεωργών» (αρ.πρωτ.2022/8-3-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 26.667.500ευρώ (ως υπόλοιπο της 1ης πρόσκλησης), με καταληκτική ημερομηνία 3/05/2018,

έχουν κατατεθεί 16.900 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 325.224.491,00 ευρώ (121,5% των προσκλήσεων). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 15.576 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 299.892.500,00 ευρώ (112,04% των προσκλήσεων) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 209.024.900,00 ευρώ (69,7% των εντάξεων).

Μέτρο 9

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Σύσταση Ομάδων Παραγωγών» (αρ.πρωτ.13850/14-12-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 25.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 1/10/2018, κατατέθηκαν 206 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 41.191.438,61 ευρώ (164,77% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Μέτρο 10

Υπομέτρο 10.1

Δράση 10.1.4

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργικές δραστηριότητες» (αρ.πρωτ.2175/139694/28-12-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 200.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 16/2/2018, κατατέθηκαν 16.077 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 583.135.469,04 ευρώ (291,57% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 4.134 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 219.528.773,52 ευρώ (109,76% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 26.910.739,07 ευρώ (12,26% των εντάξεων).

Δράση 10.1.7

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες» (αρ.πρωτ.5217/20-6-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 15.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 31/7/2018, κατατέθηκαν 858 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 11.061.120,00 ευρώ (73,74% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 849 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 11.061.120,00 ευρώ (73,74% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 329.196,16 ευρώ (2,98% των εντάξεων).

Δράση 10.1.8

Στο πλαίσιο της 1ης πρόσκλησης με τίτλο «Εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδόπτερων (comfusio)» (αρ.πρωτ.6769/26-6-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 15.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 31/7/2017, κατατέθηκαν 1.915 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 9.583.320,91 ευρώ (63,89% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί 1.915 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 8.822.752,55 ευρώ (58,82% της πρόσκλησης) ενώ έχουν

πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 2.688.816,06 ευρώ (30,48% των εντάξεων).

Στο πλαίσιο της 2ης πρόσκλησης με τίτλο «Εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδόπτερων (comfusio)» (αρ.πρωτ.5218/20-6-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 20.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 13/8/2018, κατατέθηκαν 3.503 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 16.143.569,04 ευρώ (80,72% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 3.468 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 16.143.569,04 ευρώ (80,72% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 1.930.398,48 ευρώ (11,96% των εντάξεων).

Δράση 10.1.9

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων» (αρ.πρωτ.922/87058/19-6-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 38.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 22/07/2018, κατατέθηκαν 837 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 34.005.034,00 ευρώ (89,49% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 690 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 34.005.034,00 ευρώ (89,49% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 3.236.461,48 ευρώ (9,52% των εντάξεων).

Υπομέτρο 10.2

Δράση 10.2.1

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Γενετικοί πόροι στην κτηνοτροφία» (αρ.πρωτ.87/10406/30-1-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 17.000.000,00 ευρώ, έχουν κατατεθεί εντός του 2018, 129 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 41.560.922,29 ευρώ (244,48% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 35 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 9.862.632,00 ευρώ (58,02% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 1.320.577,45 ευρώ (13,39% των εντάξεων).

Μέτρο 11

Στο πλαίσιο της 1ης πρόσκλησης με τίτλο «Βιολογικές καλλιέργειες» (11.1 & 11.2)(αρ.πρωτ.130/5917/18-1-2017), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 443.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 13/03/2017, κατατέθηκαν 63.788 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 1.439.396.207,41 ευρώ (324,92% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 11.737 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 179.691.250,89 ευρώ (40,56% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 54.668.205,45 ευρώ (30,42% των εντάξεων).

Στο πλαίσιο της 2ης πρόσκλησης με τίτλο «Βιολογική Κτηνοτροφία» (αρ.πρωτ.539/27369/20-2-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 218.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 24/04/2018, κατατέθηκαν 13.603 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 384.651.165,75 ευρώ (176,45% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 7.700 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 217.418.436,21 ευρώ (99,73% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 29.032.494,00 ευρώ (13,35% των εντάξεων).

Στο πλαίσιο της 3ης πρόσκλησης με τίτλο «Βιολογικές καλλιέργειες» (11.1 & 11.2)(αρ.πρωτ.4075/182059/31-12-2018), προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 120.000.000,00 ευρώ με καταληκτική ημερομηνία 21/03/2019, δεν είχε κατατεθεί καμία αίτηση στήριξης εντός του 2018 και, συνεπώς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Μέτρο 13

Στο πλαίσιο των προσκλήσεων με τίτλο «Ενισχύσεις σε περιοχές με φυσικούς περιορισμούς» (για τα έτη 2016,2017,2018) (αρ.πρωτ.1930/55286/11-5-2016 & τροποποιήσεις έτους 2016, αρ.πρωτ.456/30057/15-3-2017 και τροποποιήσεις έτους 2017 & αρ.πρωτ.1105/50416/2-4-2018 και τροποποιήσεις έτους 2018), προϋπολογισμού συνολικής δημόσιας δαπάνης 732.500.000,00 ευρώ, κατατέθηκαν 1.161.973 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 710.936.763,43 ευρώ (97,06% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 1.161.973 δικαιούχοι με δημόσια δαπάνη 698.304.830,27 ευρώ (95,33% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 596.971.948,46 ευρώ (85,49% των εντάξεων).

Μέτρο 16

Υπομέτρο 16.1-2 και 16.1-5

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Συνεργασία» (αρ.πρωτ.4267/24-5-2018), συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 64.000.000,00 ευρώ, εκ των οποίων έχουν ενεργοποιηθεί τα 1.653.333ευρώ που αφορούν στη Δράση 1, με καταληκτική ημερομηνία 23/11/2018, κατατέθηκαν 655 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 3.275.000,00 ευρώ (5,12% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018 δεν έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και πληρωμές.

Μέτρο 19

Υπομέτρο 19.1

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης με τίτλο «Προετοιμασία στρατηγικής της τοπικής ανάπτυξης LEADER», συνολικού προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 4.000.000,00 ευρώ, με καταληκτική ημερομηνία 20/07/2016, κατατέθηκαν 49 αιτήσεις στήριξης με αιτούμενη δημόσια δαπάνη 3.306.452,21 ευρώ (82,67% της πρόσκλησης). Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν ενταχθεί, 49 Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) με δημόσια δαπάνη 3.226.452,21 ευρώ (80,66% της πρόσκλησης) ενώ έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 3.047.661,43 ευρώ (94,45% των εντάξεων).

Υπομέτρο 19.2

Η ενεργοποίηση του Υπομέτρου 19.2 «Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)», όσον αφορά νέες προσκλήσεις ανά ΟΤΔ, περιγράφεται στον πίνακα «ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ LEADER 31_12_2018», που επισυνάπτεται ως παράρτημα στην Ετήσια Έκθεση. Μέχρι το τέλος του 2018, έχουν εκδοθεί 46 προσκλήσεις, για δημόσιες παρεμβάσεις, συνολικής δημόσιας δαπάνης 73.146.800 ευρώ.

Υπομέτρο 19.4

Στο πλαίσιο του Υπομέτρου 19.4 «Στήριξη για τις λειτουργικές δαπάνες και την εμψύχωση» έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές δημόσιας δαπάνης 23.213.874,81 ευρώ.

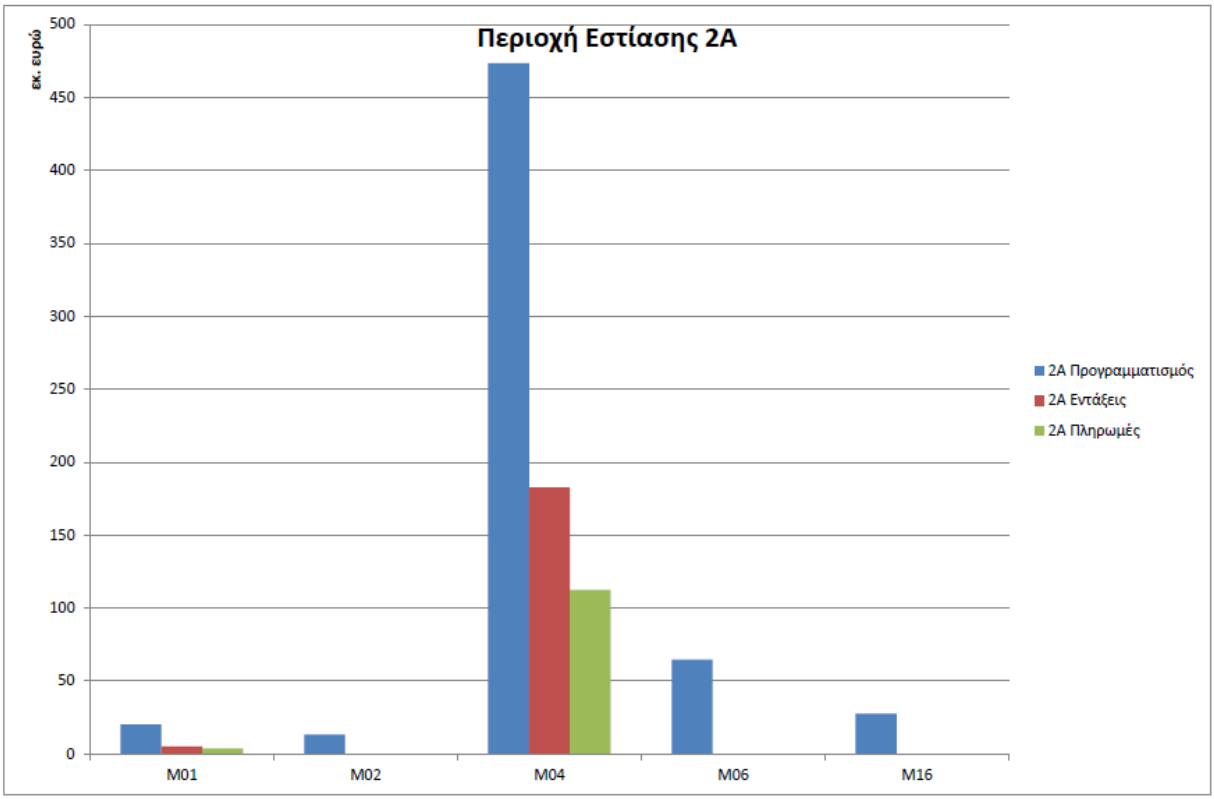
Περιοχή Εστίασης 2Α
εκ. ευρώ
500
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
M01
M02
M04
M06
M16
2Α Προγραμματισμός
2Α Εντάξεις
2Α Πληρωμές

2Α

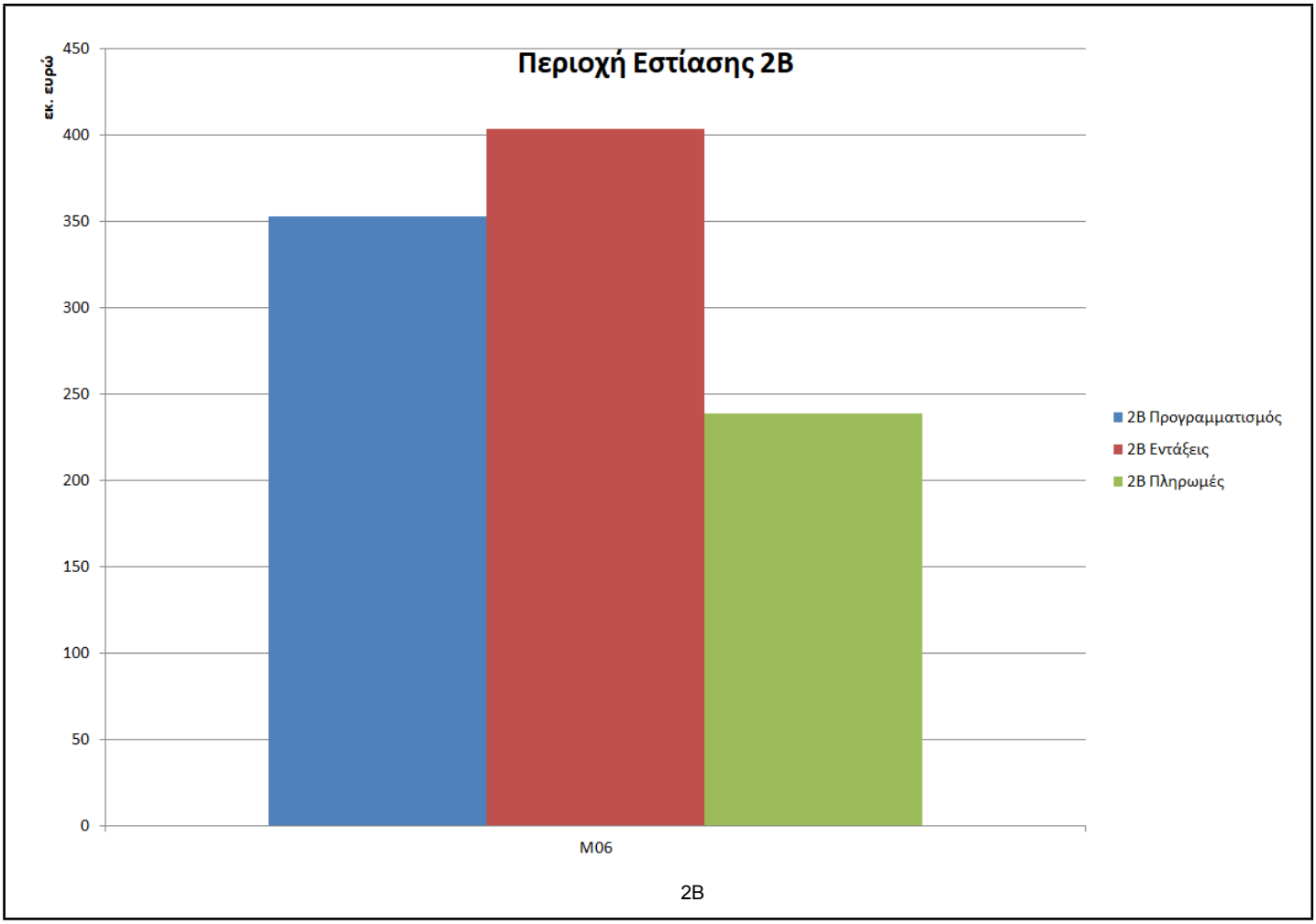
Περιοχή Εστίασης 2Β
εκ. ευρώ
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Μ06
2Β Προγραμματισμός
2Β Εντάξεις
2Β Πληρωμές

2Β

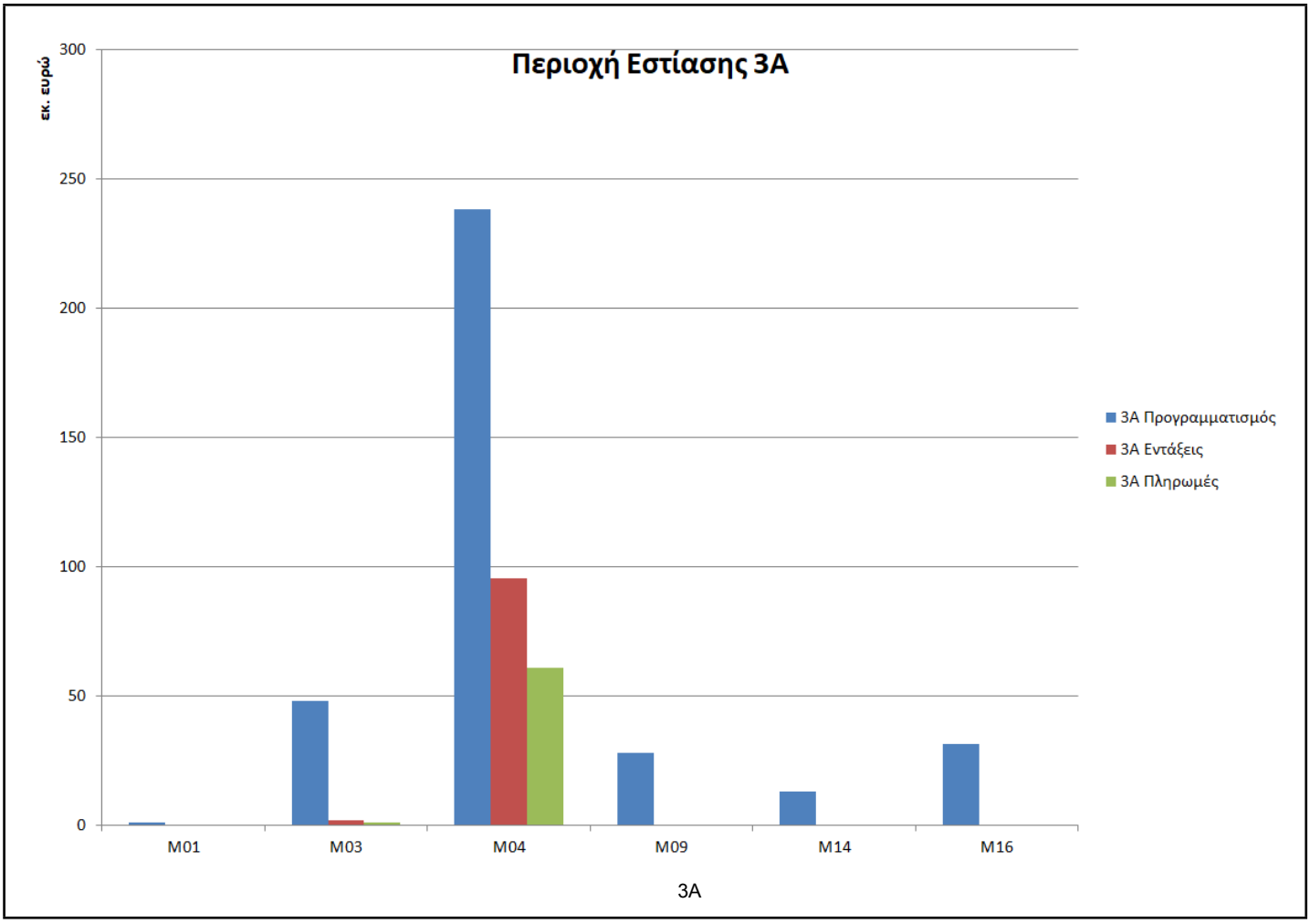
Περιοχή Εστίασης 3Α
εκ. ευρώ
300
250
200
150
100
50
0
M01
M03
M04
M09
M14
M16
3Α
3Α Προγραμματισμός
3Α Εντάξεις
3Α Πληρωμές

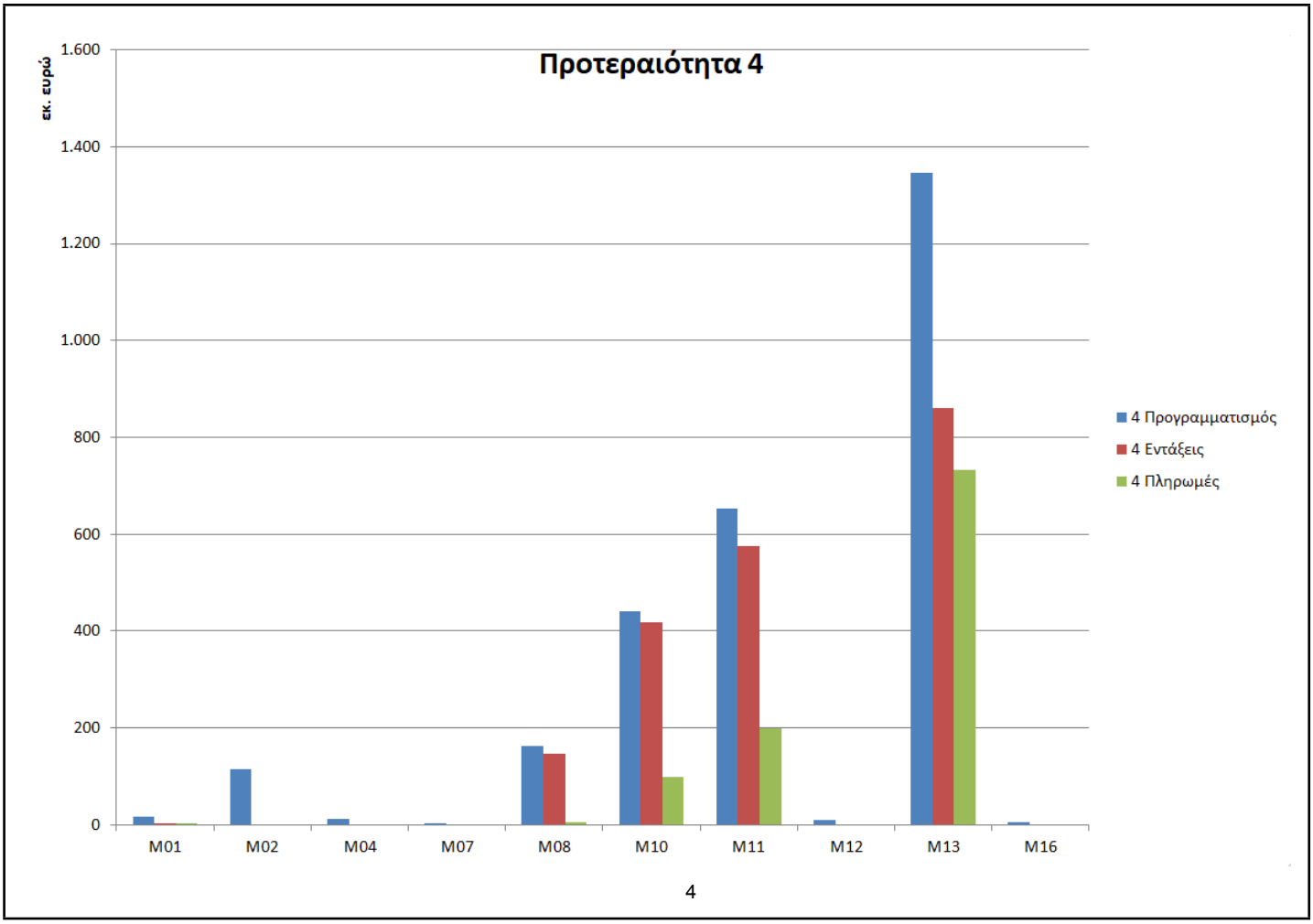
Προτεραιότητα 4
εκ. ευρώ
1.600
1.400
1.200
1.000
800
600
400
200
0
M01
M02
M04
M07
M08
M10
M11
M12
M13
M16
4 Προγραμματισμός
4 Εντάξεις
4 Πληρωμές
4

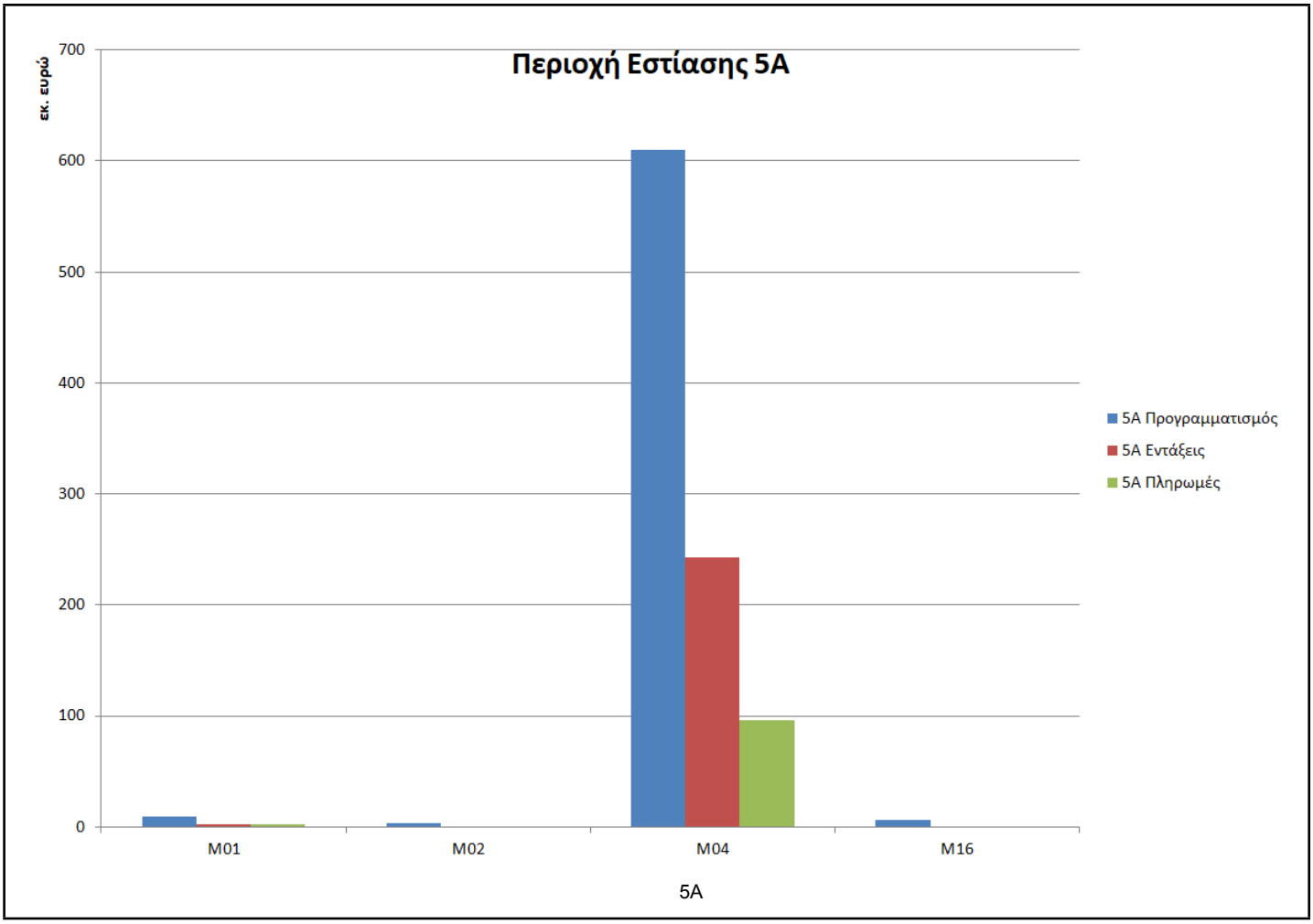
Περιοχή Εστίασης 5Α
εκ. ευρώ
700
600
500
400
300
200
100
0
Μ01
Μ02
Μ04
Μ16
5Α
5Α Προγραμματισμός
5Α Εντάξεις
5Α Πληρωμές

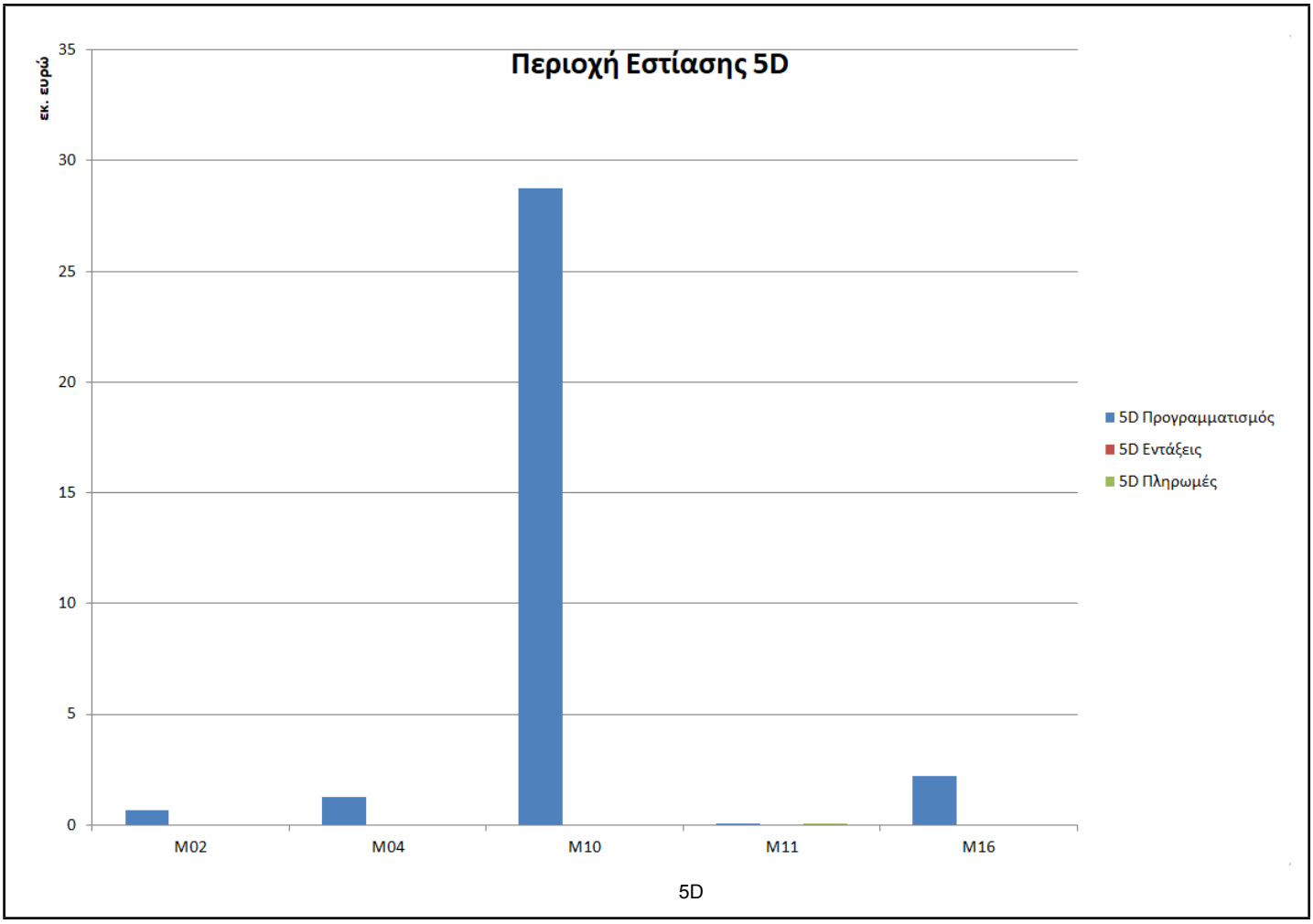
Περιοχή Εστίασης 5D
εκ. ευρώ
35
30
25
20
15
10
5
0
M02
M04
M10
M11
M16
5D
5D Προγραμματισμός
5D Εντάξεις
5D Πληρωμές

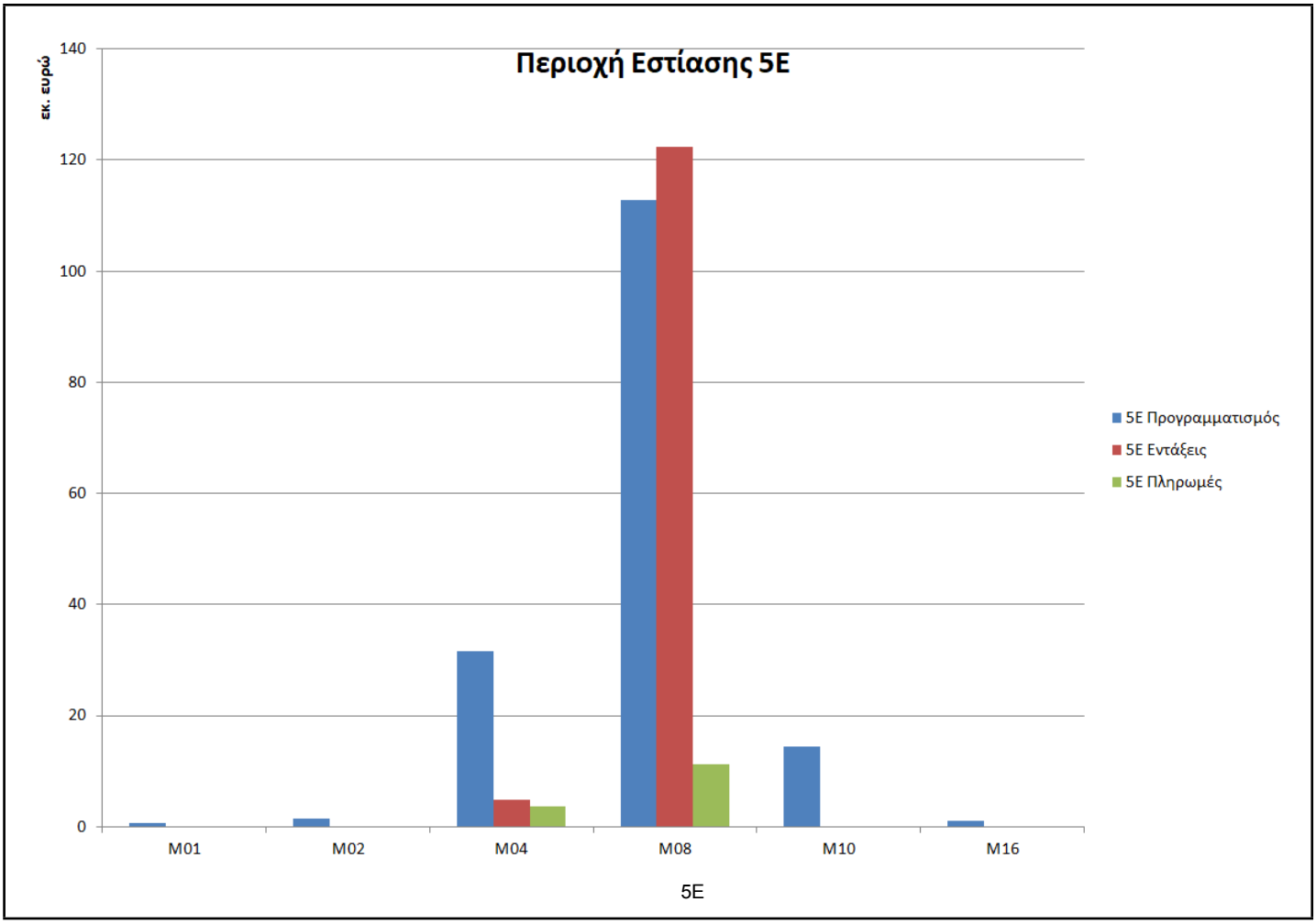
Περιοχή Εστίασης 5Ε
εκ. ευρώ
140
120
100
80
60
40
20
0
M01
M02
M04
M08
M10
M16
5Ε
5Ε Προγραμματισμός
5Ε Εντάξεις
5Ε Πληρωμές

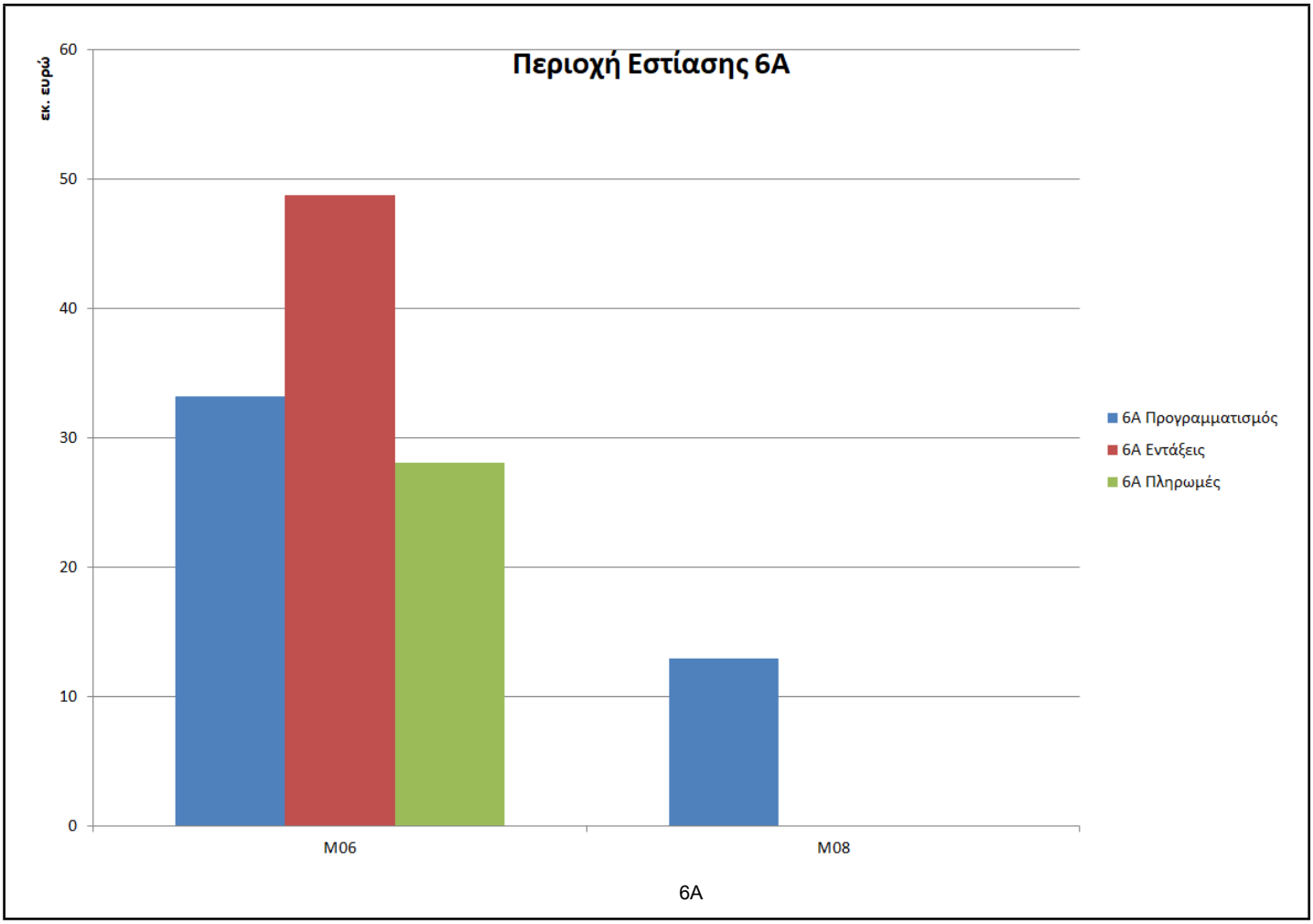
Περιοχή Εστίασης 6Α
εκ. ευρώ
60
50
40
30
20
10
0
Μ06
Μ08
6Α Προγραμματισμός
6Α Εντάξεις
6Α Πληρωμές
6Α

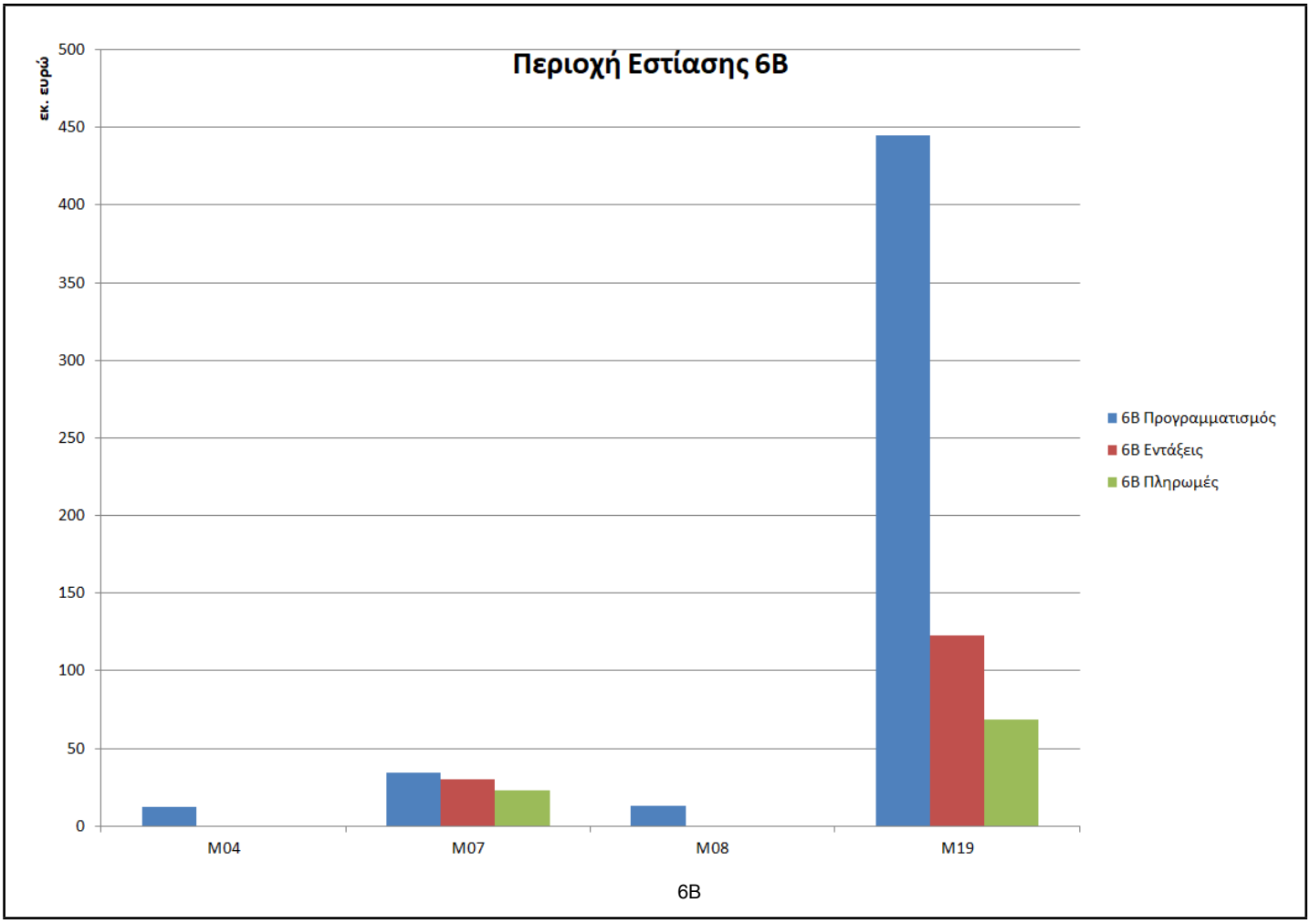
Περιοχή Εστίασης 6Β
εκ. ευρώ
500
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
Μ04
Μ07
Μ08
Μ19
6Β
6Β Προγραμματισμός
6Β Εντάξεις
6Β Πληρωμές

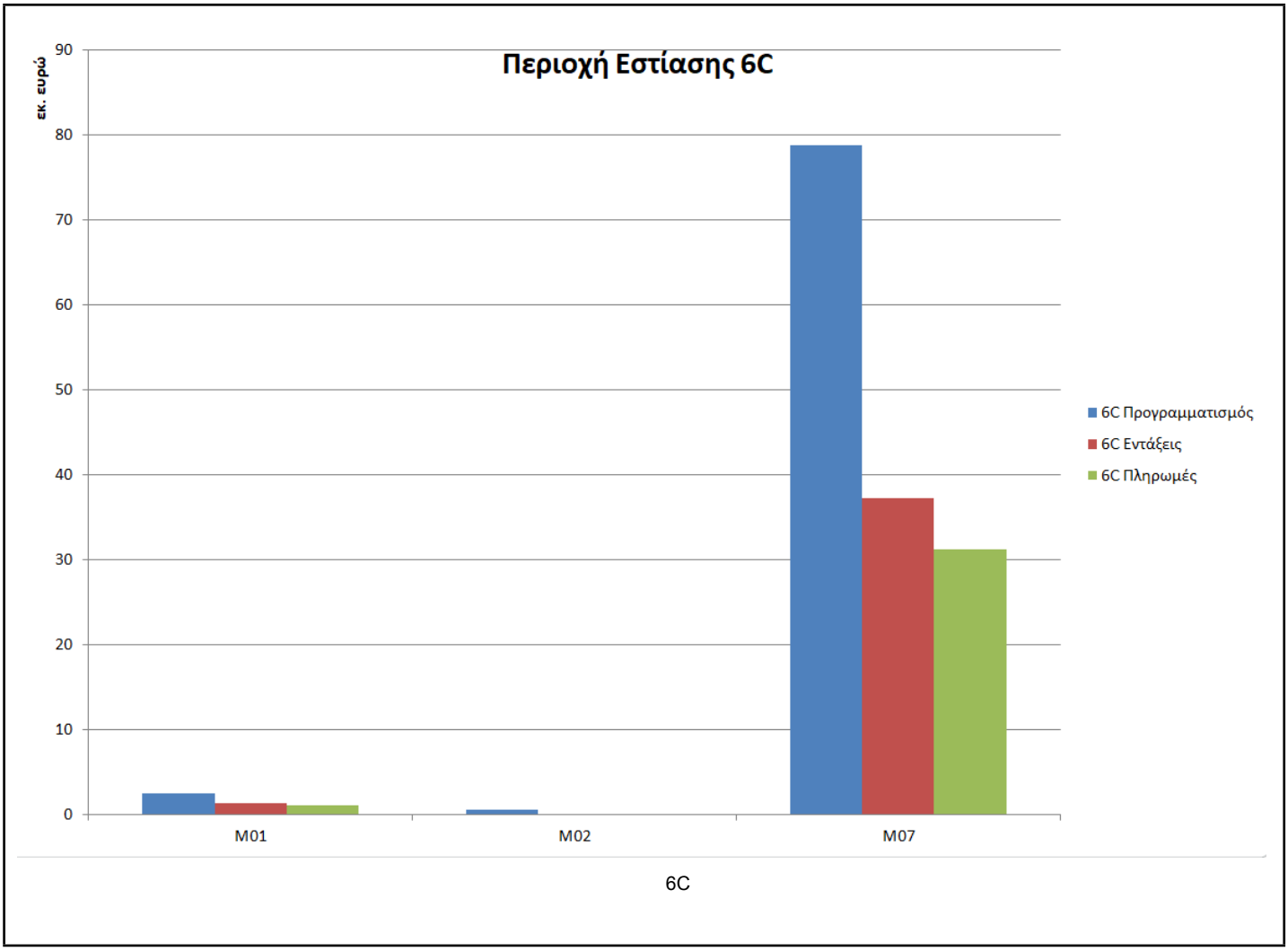

1.d) Βασικές πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο ως προς την επίτευξη των οροσήμων που έχουν καθοριστεί στο πλαίσιο επιδόσεων βάσει του πίνακα ΣΤ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Ως αποθεματικό επίδοσης ορίζεται ένα ποσοστό, το οποίο κυμαίνεται από 5-7% της κατανομής κάθε προτεραιότητας του Προγράμματος, το οποίο δε δύναται να χρησιμοποιηθεί πριν το 2019 («κρατείται») και μπορεί να αποδοθεί τελικά σε όσες από τις προτεραιότητες επιτευχθούν τα ορόσημά τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018, βάσει της αξιολόγησης που θα πραγματοποιηθεί το 2019. Το συνολικό αποθεματικό επίδοσης για το ΠΑΑ 2014-2020 ανέρχεται στο 6 % των πόρων που διατίθενται στο ΕΓΤΑΑ και έχει προκαθοριστεί στο εγκεκριμένο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης (ΕΣΠΑ 2014-2020).

2. ΠΡΟΟΔΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΟΣΗΜΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΘΟΡΙΣΤΕΙ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΑΑ 2014-2020

Στο εγκεκριμένο ΠΑΑ 2014-2020 και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο 7: «Περιγραφή Πλαισίου Επίδοσης» έχει περιγραφεί το Πλαίσιο Επίδοσης και οι δείκτες (ορόσημα και στόχοι), που έχουν χρησιμοποιηθεί για κάθε προτεραιότητα του Προγράμματος (εκτός της Π1, όπως προαναφέρθηκε).

Οι τύποι δεικτών που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση του Πλαισίου Επίδοσης βασίζονται στους

δείκτες του Κοινού Πλαισίου Παρακολούθησης & Αξιολόγησης (ΚΠΠΑ) και μπορεί να είναι:

- Οικονομικοί δείκτες (financial indicators),
- Προκαθορισμένοι δείκτες εκροών (output indicators),
- Εναλλακτικοί δείκτες εκροών (όταν δεν χρησιμοποιείται ο προκαθορισμένος δείκτης εκροών ή προτείνεται νέος δείκτης αντιπροσωπευτικότερος του προκαθορισμένου δείκτη εκροών)
- Βασικά στάδια εφαρμογής (key implementation steps),

Ακολούθως αναφέρονται οι τιμές για τους δείκτες ορόσημα, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί έως το τέλος 2018, είτε ως περατωθείσες πράξεις, είτε ως μερικώς εκτελεσθείσες πράξεις, για τα μέτρα που έχουν αναφερθεί ανωτέρω:

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Π2: Ενίσχυση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της ανταγωνιστικότητας όλων των ειδών γεωργίας σε όλες τις περιοχές και προώθηση των καινοτόμων γεωργικών τεχνολογιών και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών

Το αποθεματικό επίδοσης για τη συγκεκριμένη προτεραιότητα αφορά στο **5,90%** της κατανομής του ΕΓΤΑΑ (εκτός των πόρων που μεταφέρθηκαν από τον Πυλώνα Ι) και ανέρχεται σε **49.309.157,87** €.

Τα ορόσημα που παρακολουθούνται σε αυτή την προτεραιότητα αφορούν σε έναν οικονομικό δείκτη, έναν εναλλακτικό δείκτη εκροών και ένα βασικό στάδιο εφαρμογής, ως ακολούθως:

- **Συνολική Δημόσια Δαπάνη της Προτεραιότητας 2:**
  Ορόσημο: 314.787.742,92 € (πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη που αφορά κυρίως σε πράξεις των Μέτρων 4.1 και 6.1).
  Αποτέλεσμα 2018: Έως και 31/12/2018, πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **355.406.275,58 €** και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** η οποία οφείλεται (α) στο εμπροσθοβαρές Μέτρο 6.1 (Νέοι Γεωργοί) όπου πραγματοποιήθηκαν άμεσα αξιολογήσεις, εξέταση ενστάσεων και νομικές δεσμεύσεις όπως επίσης καταβλήθηκε άμεσα η 1η δόση (και για τις δύο Προσκλήσεις) και (β) στην ολοκλήρωση της πλειοψηφίας των συνεχιζόμενων πράξεων του Μέτρου 4.1 (Σχέδια Βελτίωσης).
  Πληρωμές εντός 2019 για δαπάνες εντός 2018: Στο διάστημα 01/01/2019-12/06/2019 πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **3.232.524,38 €.**
- **Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για επενδύσεις με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό (περιοχή εστίασης 2Α)**:
  Ορόσημο: Ανέρχεται σε **2.000** περίπου ολοκληρωμένες πράξεις του Μέτρου 4.1 (Σχέδια Βελτίωσης), κυρίως συνεχιζόμενες πράξεις του ΠΑΑ 2007-2013.
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, ολοκληρώθηκαν **2.628** πράξεις και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** η οποία οφείλεται στην επίσπευση των συνεχιζόμενων πράξεων του Μέτρου 4.1 βάσει αποκλειστικής προθεσμίας που τέθηκε στους Δικαιούχους.
- **Αριθμός νέων γεωργών που έχουν λάβει μια τουλάχιστον δόση έως το τέλος του 2018»,** ως βασικό στάδιο υλοποίησης για τους δικαιούχους του Μέτρου 6.1:
  Ορόσημο: 7.496 περίπου νέοι γεωργοί (1η δόση για τις νέες εντάξεις του Μέτρου 6.1 και 2η δόση για τις συνεχιζόμενες πράξεις του Μέτρου 112 του ΠΑΑ 2007-2013).
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, πληρώθηκαν **22.279** Νέοι Γεωργοί και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** η οποία οφείλεται κυρίως στις άμεσες νομικές δεσμεύσεις και, συνακόλουθα καταβολή της 1ης δόσης, της 1ης Πρόσκλησης (για όλες τις Περιφέρειες) και της 2ης

Πρόσκλησης (για τις Περιφέρειες Αττικής, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδος.

Εν κατακλείδι, για την Προτεραιότητα Π2 διαπιστώνεται επίτευξη οροσήμων και διασφάλιση του αντίστοιχου Αποθεματικού Επίδοσης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Π3: Προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων, περιλαμβανομένης της επεξεργασίας και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, της καλής διαβίωσης των ζώων και της διαχείρισης κινδύνων στη γεωργία

Το αποθεματικό επίδοσης για τη συγκεκριμένη προτεραιότητα αφορά στο **6,85%** της κατανομής του ΕΓΤΑΑ (εκτός των πόρων που μεταφέρθηκαν από τον Πυλώνα Ι) και ανέρχεται σε **23.267.453,06 €**.

Τα ορόσημα που παρακολουθούνται σε αυτή την προτεραιότητα αφορούν σε έναν οικονομικό δείκτη και έναν εναλλακτικό δείκτη εκροών, ως ακολούθως:

- **Συνολική δημόσια δαπάνη της Προτεραιότητας 3:**
  Ορόσημο: 71.910.892,22 € (πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη που αφορά πράξεις κυρίως του Μέτρου 4.2 και συμπληρωματικά του Μέτρου 5 καθώς και ετήσιες πληρωμές όσον αφορά στα Μέτρα 3 και 9).
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **61.459.086,59€**, που ανέρχεται στο **85,46%** του οροσήμου, και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** κυρίως λόγω της επιτάχυνσης πληρωμών συνεχιζόμενων πράξεων του ΠΑΑ 2007-2013 στο Μέτρο 4.2**.**
  Πληρωμές εντός 2019 για δαπάνες εντός 2018: Στο διάστημα 01/01/2019-12/06/2019 πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **1.378.621,15 €. Οι πληρωμές αφορούν πράξεις του Μ 4.2. (Ανειλημμένες υποχρεώσεις) που ολοκληρώθηκαν και τα αιτήματα πληρωμής κατατέθηκαν μέχρι το τέλος του 2018 αλλά οι πληρωμές καταβλήθηκαν στους δικαιούχους από τον Οργανισμό Πληρωμής εντός του 2019.**

- **Αριθμός δράσεων/πράξεων στους οποίους παρέχεται στήριξη, μέσω του Μέτρου Μ4.2** (περιοχή εστίασης 3Α):
  Ορόσημο: Ανέρχεται σε **150** ολοκληρωμένες πράξεις του Μέτρου 4.2, κυρίως συνεχιζόμενες πράξεις του ΠΑΑ 2007-2013.
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, ολοκληρώθηκαν **182** πράξεις, εκ των συνεχιζόμενων πράξεων, και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** κυρίως λόγω της επίσπευσης υποβολής αίτησης ολοκλήρωσης βάσει αποκλειστικής προθεσμίας που είχε τεθεί στους Δικαιούχους.

Εν κατακλείδι, για την Προτεραιότητα Π3 διαπιστώνεται επίτευξη οροσήμων και διασφάλιση του αντίστοιχου Αποθεματικού Επίδοσης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Π4: Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοκομία

Το αποθεματικό επίδοσης για τη συγκεκριμένη προτεραιότητα αφορά στο **5,54%** της κατανομής του ΕΓΤΑΑ (εκτός των πόρων που μεταφέρθηκαν από τον Πυλώνα Ι) και ανέρχεται σε **93.468.407,61 €**.

Τα ορόσημα που παρακολουθούνται σε αυτή την προτεραιότητα αφορούν σε έναν οικονομικό δείκτη, έναν δείκτη εκροών και ένα εναλλακτικό δείκτη εκροών, ως ακολούθως:

- **Συνολική δημόσια δαπάνη Προτεραιότητας 4:**
  Ορόσημο: 614.723.081,66 € (ετήσιες πληρωμές έως το τέλος 2018, κυρίως των Μέτρων 10, 11 και 13).
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **1.124.447.205,08 €** και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** χάρη αφενός στις νέες εντάξεις και πληρωμές των Μέτρων 10 και 11 αφετέρου στις νέες πληρωμές του Μέτρου 13.
  Πληρωμές εντός 2019 για δαπάνες εντός 2018: Στο διάστημα 01/01/2019-12/06/2019 πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **544.968,46 €.**
- **Γεωργική γη** που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης οι οποίες συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα (εκτάρια) (τομέας επικέντρωσης 4Α) + στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (εκτάρια) (τομέας επικέντρωσης 4Β) + στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης (εκτάρια) (τομέας επικέντρωσης 4Γ):
  Ορόσημο: Ανέρχεται σε περίπου **401.811,01** εκτάρια.
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, η τιμή του δείκτη είναι **723.689,29** εκτάρια και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** κυρίως λόγω των νέων εντάξεων των Μέτρων 10 και 11**.**
- **Γεωργική γη** που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης που συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα (περιοχή εστίασης 4Α) και στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (περιοχή εστίασης 4Γ):
  Ορόσημο: Ανέρχεται σε **1.739.961,87** εκτάρια, τα οποία προέρχονται από την εφαρμογή του Μέτρου 13.
  Αποτέλεσμα: Για την περίοδο έως 31/12/2018, η τιμή του δείκτη είναι **2.549.652** εκτάρια και, συνεπώς, **διαπιστώνεται επίτευξη του οροσήμου**.

Εν κατακλείδι, για την Προτεραιότητα Π4 διαπιστώνεται επίτευξη οροσήμων και διασφάλιση του αντίστοιχου Αποθεματικού Επίδοσης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5: Προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και στήριξη της στροφής προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτικής στην αλλαγή του κλίματος στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας

Το αποθεματικό επίδοσης για τη συγκεκριμένη προτεραιότητα αφορά στο **6,68%** της κατανομής του ΕΓΤΑΑ (εκτός των πόρων που μεταφέρθηκαν από τον Πυλώνα Ι) και ανέρχεται σε **53.513.902,59 €**.

Τα ορόσημα που παρακολουθούνται σε αυτή την προτεραιότητα αφορούν σε έναν οικονομικό δείκτη και έναν δείκτη εκροών, ως ακολούθως:

- **Συνολική δημόσια δαπάνη Προτεραιότητας 5:**
  Ορόσημο: 119.829.178,70 € (ετήσιες πληρωμές έως το τέλος 2018, κυρίως των Μέτρων 11 και 8.1, όπως επίσης η πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη που καταχωρείται στο ΟΠΣΑΑ και αφορά σε πράξεις σχετικά με τα Μέτρα 4.3.1, 8.3 και 8.4).
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **219,545,996.74 €** και, συνεπώς, διαπιστώνεται επίτευξη του οροσήμου που οφείλεται κυρίως στις νέες εντάξεις και πληρωμές του Μέτρου 11 (στο τμήμα που αφορούν την Προτεραιότητα 5) όπως επίσης τις πληρωμές συνεχιζόμενων πράξεων.
  Πληρωμές εντός 2019 για δαπάνες εντός 2018: Στο διάστημα 01/01/2019-12/06/2019 πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **1.373.120,09 €.**
- **Γεωργική και δασική γη** που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για την ενίσχυση της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα/της διατήρησης (ha) (τομέας επικέντρωσης 5Ε) + Γεωργική γη που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου

και/ή αμμωνίας (ha) (τομέας επικέντρωσης 5Δ) + Αρδευόμενη γη που εντάσσεται σε πιο αποδοτικό αρδευτικό σύστημα (ha) (τομέας επικέντρωσης 5Α):
Ορόσημο: 5.804,26 εκτάρια.
Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, η τιμή του Δείκτη ανέρχεται σε **43.997** εκτάρια και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** κυρίως λόγω ολοκλήρωσης συνεχιζόμενων πράξεων της Δράσης 4.3.1. Ο στόχος και το ορόσημο έχουν καθορισθεί ως προς την εκτιμώμενη συνολική έκταση ολοκληρωμένων πράξεων έως 31/12/2018, ενώ στην SFC αντλείται η συνολική έκταση πράξεων με τουλάχιστον μία πληρωμή έως 31/12/2018.

Εν κατακλείδι, για την Προτεραιότητα Π5 διαπιστώνεται επίτευξη οροσήμων και διασφάλιση του αντίστοιχου Αποθεματικού Επίδοσης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές

Το αποθεματικό επίδοσης για τη συγκεκριμένη προτεραιότητα αφορά στο **6,03%** της κατανομής του ΕΓΤΑΑ (εκτός των πόρων που μεταφέρθηκαν από τον Πυλώνα Ι) και ανέρχεται σε **33.878.726,45 €**.

Τα ορόσημα που παρακολουθούνται σε αυτή την προτεραιότητα αφορούν σε έναν οικονομικό δείκτη και έναν δείκτη εκροών, ως ακολούθως:

- **Συνολική δημόσια δαπάνη Προτεραιότητας 6:**
  Ορόσημο: 155.025.112,04 € (αφορά σε πραγματοποιηθείσα Δημόσια Δαπάνη που καταχωρείται στο ΟΠΣΑΑ για πράξεις σχετικά με τα Μέτρα 7.3 και συνεχιζόμενες πράξεις των Αξόνων 3, 4 του ΠΑΑ 2007-2013 στα Μέτρα 6.4 και 19).
  Αποτέλεσμα: Έως και 31/12/2018, πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **151.308.816,87 €** ήτοι στο 97,60% του οροσήμου και, συνεπώς, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου** κυρίως λόγω της επιτάχυνσης πληρωμών στις συνεχιζόμενες πράξεις των Μέτρων 6.4, 7 και 19.
  Πληρωμές εντός 2019 για δαπάνες εντός 2018: Στο διάστημα 01/01/2019-12/06/2019 πραγματοποιήθηκε Συνολική Δημόσια Δαπάνη **5.051.889,80 €.**
- **Πληθυσμός που καλύπτεται από ΟΤΔ (περιοχή εστίασης 6Β):**
  Ορόσημο: 4.000.000 άτομα.
  Αποτέλεσμα: Δεδομένου ότι η τιμή του δείκτη, για την περίοδο έως και 31/12/2018, ανέρχεται σε **4.070.393**, διαπιστώνεται **επίτευξη του οροσήμου**.

Εν κατακλείδι, για την Προτεραιότητα Π6 διαπιστώνεται επίτευξη οροσήμων και διασφάλιση του αντίστοιχου Αποθεματικού Επίδοσης.

Συμπεράσματα

Σε γενικές γραμμές, η επίτευξη των οροσήμων βασίστηκε σε ένα σύνολο εμπροσθοβαρών Μέτρων και στην επιτάχυνση πληρωμών σε συνεχιζόμενες πράξεις επενδυτικών Μέτρων. Ανά Προτεραιότητα τα Μέτρα-κλειδιά για το ορόσημο ήταν:

- Π2 - Οι συνεχιζόμενες πράξεις Μέτρου 4.1 και οι νέες εντάξεις Μέτρου 6.1
- Π3 - Οι συνεχιζόμενες πράξεις Μέτρων 4.2 και 3
- Π4 - Νέες εντάξεις και συνεχιζόμενες πράξεις Μέτρων 10, 11 και 13
- Π5 - Νέες εντάξεις Μέτρου 11 και συνεχιζόμενες πράξεις Δράσης 4.3.1
- Π6 - Νέες εντάξεις και συνεχιζόμενες πράξεις Μέτρου 19, όπως επίσης συνεχιζόμενες πράξεις

Μέτρων 6.4 και 7.

Η πορεία προς την επίτευξη στόχων του 2023 θα βασιστεί στις εντός 2019 νέες εντάξεις των Μέτρων 4.1, 4.2, 5.1, 9, 10 (νέες Προσκλήσεις), 11 (νέες Προσκλήσεις), 13 (νέες Προσκλήσεις) και 19 (για τα Δημόσια Έργα αναμένεται η ολοκλήρωση αξιολογήσεων στις περισσότερες Ομάδες Τοπικής Δράσης ενώ για τις Ιδιωτικές Επενδύσεις ήδη έχει περίπου οι μισές ΟΤΔ έχουν εκδώσει προκηρύξεις).

3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

Στην 3η τροποποίηση ΠΑΑ, περιλαμβάνεται και η τροποποίηση του πλαισίου επίδοσης (κεφάλαιο 7 ΠΑΑ 2014-2020) για τους ακόλουθους λόγους:

- Εσφαλμένες εγγραφές δεικτών (κυρίως Ο5), στο πλάνο δεικτών (κεφ. 11 ΠΑΑ 2014-2020), όσον αφορά στις Προτεραιότητες 4 και 5 και κυρίως, όσον αφορά στις εκτάσεις των Μ10.1 «Ενίσχυση για γεωργο-περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις», Μ11 «Βιολογική Γεωργία» και Μ8.1 «Δάσωση γεωργικών και μη γεωργικών γαιών».
- Λανθασμένες υποθέσεις που οδήγησαν στην υποεκτίμηση/υπερεκτίμηση των ποσοτικών στόχων και/ή των οροσήμων (Άρθρο 5§6 καν. (ΕΕ) 215/2014), όσον αφορά στις Προτεραιότητες 3, 5 και 6 και κυρίως στα Μ4.2 «Επενδύσεις στη μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων» και Μ8.1 «Δάσωση γεωργικών και μη γεωργικών γαιών».
- Αλλαγές στην κατανομή κονδυλίων σε ορισμένες προτεραιότητες (παρ. 5 Παραρτήματος ΙΙ καν. (ΕΕ) 1303/2013) και ως εκ τούτου αύξηση και του αντίστοιχου ποσοτικού δείκτη, όσον αφορά στην προτεραιότητα 2 και ειδικότερα στο Μ6.1 «Ενισχύσεις για νέους γεωργούς».

Η έγκριση της τροποποίησης του πλαισίου επίδοσης αφορά σε:

Προτεραιότητα Π2: Ενίσχυση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της ανταγωνιστικότητας όλων των ειδών γεωργίας σε όλες τις περιοχές και προώθηση των καινοτόμων γεωργικών τεχνολογιών και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών

Για την Προτεραιότητα Π2 εφαρμόζονται τρεις (3) δείκτες:

- Αριθμός νέων γεωργών που θα έχουν λάβει μια τουλάχιστον δόση έως το τέλος του έτους 2018*[1]*: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 23.900 με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 περίπου 7.000. Με την προτεινόμενη αύξηση των πόρων στο υπομέτρο Μ6.1 «Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για νέους γεωργούς» προτείνεται αύξηση του δείκτη 2023 κατά 1.700 νέους γεωργούς, ήτοι 25.600 νέοι γεωργοί, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου περίπου στους 7.500 νέους γεωργούς. Η τιμή του οροσήμου αναμένεται να επιτευχθεί στο τέλος 2018.
- Αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για επενδύσεις με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό (τομέας επικέντρωσης 2Α)*[2]*: Δεν προτείνεται καμία αλλαγή, ούτε στην τιμή του δείκτη στόχου, ούτε στην τιμή καθορισμού του οροσήμου. Η τιμή του οροσήμου 2018 αναμένεται να επιτευχθεί.
- Συνολική δημόσια δαπάνη Π2: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 863.433.393,81€ με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 285.364.736,65€. Μετά την πρόταση αύξησης κυρίως των πόρων του Μ6.3 «Ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων», αλλά και του Μ6.1 «Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για νέους γεωργούς», η νέα τιμή στόχου διαμορφώθηκε στα 952.303.396,40€ με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 στα 314.736.272,51€. Αναμένεται να επιτευχθεί το 85% της τιμής οροσήμου ή στη χειρότερη περίπτωση το 75% της τιμής του οροσήμου.

Συνολικά, για το 2018 αναμένεται επιτυχία των δεικτών και διασφάλιση του Αποθεματικού Επίδοσης (49.309.157,87€) για την Προτεραιότητα 2.

Προτεραιότητα Π3: Προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων, περιλαμβανομένης της επεξεργασίας και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, της καλής διαβίωσης των ζώων και της διαχείρισης κινδύνων στη γεωργία

Για την Προτεραιότητα Π3 εφαρμόζονται δύο δείκτες:

- Αριθμός δράσεων/πράξεων στους οποίους παρέχεται στήριξη μέσω του υπομέτρου 4.2*[3]*: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 600 επενδυτικά έργα αλλά ο δείκτης έχει υπερεκτιμηθεί και προτείνεται η τροποποίησή του στα 450 επενδυτικά έργα, λόγω των ακόλουθων:
    - Κατά την υποβολή του ΠΑΑ 2014-2020 τα ενταχθέντα ανειλημμένα έργα ήταν 278, και εκτιμήθηκε ότι από αυτά θα ολοκληρωθούν περί τα 200, δηλαδή ότι θα ολοκληρωθεί, τουλάχιστον το 70% των ενταγμένων ανειλημμένων υποχρεώσεων. Από τα 278 ενταγμένα έργα, λόγω της οικονομικής κρίσης, των "capital controls" και την μείωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών στην αγορά αναμένεται ότι τελικά θα υλοποιηθούν περίπου τα 153 επενδυτικά σχέδια και τα υπόλοιπα 125 θα απενταχθούν, ως συνέπεια αδυναμίας των δικαιούχων να ολοκληρώσουν τις επενδύσεις τους, στο πλαίσιο του Μ4.2, λόγω και της μη αξιοποίησης του ΤΑΕ την περίοδο 2007-2013.
    - Σχετικά με τα νέα έργα της τρέχουσας περιόδου 2014-2020 (δράσεις Μ4.2.1, Μ4.2.2 και Μ4.2.3) υπολογίστηκαν περίπου 400 έργα. Ο αριθμός των νέων έργων έχει υπερεκτιμηθεί γιατί υπάρχουν λανθασμένες αρχικές υποθέσεις και συγκεκριμένα θα πρέπει να γίνει καλύτερη παραδοχή του μέσου προϋπολογισμού ανά έργο. Η παραδοχή των μέσων όρων του συνολικού προϋπολογισμού έγινε βάσει της εμπειρίας από τα αποτελέσματα των προκηρύξεων του αντίστοιχου μέτρου της περιόδου 2007-2013 (ιδιαίτερα της 3ης προκήρυξης που πραγματοποιήθηκε το 2011), όπου διαπιστώθηκε μια τάση για υλοποίηση έργων μικρότερου συνολικού προϋπολογισμού από αυτόν, που αρχικά είχαν αιτηθεί οι δικαιούχοι, λόγω της οικονομικής κρίσης και του γεγονότος ότι ο σχεδιασμός των επενδύσεων πραγματοποιήθηκε μεν σε ένα θετικό οικονομικό περιβάλλον, η υλοποίησή τους όμως πραγματοποιείται σε ένα δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, που δεν αξιοποίησε ικανοποιητικά τη δυνατότητα του ΤΑΕ. Όμως όπως έδειξαν οι προσκλήσεις του 2017 για τις δράσεις Μ4.2.1 και Μ4.2.2 με προϋπολογισμό > 600.000€, υπάρχει έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον και το μέσο κόστος των έργων που έχει υποβληθεί φαίνεται αυξημένο με τη μέση αιτούμενη Δημόσια Δαπάνη ανά επενδυτικό σχέδιο να ξεπερνά το 1,1 εκ. €, ποσό πολύ μεγαλύτερο από το αρχικά εκτιμώμενο (600 χιλ. €), γεγονός που μας οδηγεί στην πρόταση μείωσης του δείκτη (-150 επενδυτικά έργα). Η νέα τιμή οροσήμου 2018 είναι 150.
- Συνολική δημόσια δαπάνη Π3: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 399.001.310,13€ και η αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 είναι 109.924.860,94€.

Παρόλη τη μείωση του στόχου 2023 και του οροσήμου 2018 για τον εναλλακτικό δείκτη, που αφορά στα επενδυτικά έργα του Μ4.2, η κατανομή πόρων στην προτεραιότητα 3 και κατά συνέπεια η Δημόσια Δαπάνη που αντιστοιχεί σε αυτή προτείνεται να μη μειωθεί, δεδομένου ότι η προκήρυξη για τα επενδυτικά έργα των δράσεων Μ4.2.1 και Μ4.2.2 με προϋπολογισμό > 600.000€ παρουσίασε μεγάλο ενδιαφέρον και έχει προσδώσει μεγάλες προσδοκίες στο μεταποιητικό τομέα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί έχουν υποβληθεί 542 αιτήσεις με συνολική δημόσια δαπάνη που ανέρχεται σε 606.409.119€, ποσό που από μόνο του υπερκαλύπτει τη δημόσια δαπάνη του συνόλου της Π3. Ο σχεδιασμός των νέων επενδυτικών προτάσεων πραγματοποιήθηκε στο ρεαλιστικότερο περιβάλλον της

οικονομικής ύφεσης, η οποία φαίνεται να υποχωρεί και ο τομέας προσδοκά στη χρήση αποτελεσματικότερων χρηματοδοτικών εργαλείων, τα οποία αναμένεται να ενεργοποιηθούν αρχές 2019.

Εφόσον για την επίτευξη του οροσήμου 2018 ο προγραμματισμός είχε στηριχθεί στην ολοκλήρωση τουλάχιστον του 70% των ανειλημμένων υποχρεώσεων, ήτοι 200 επενδυτικών έργων με συνολική δημόσια δαπάνη που κατά την έγκριση του ΠΑΑ 2014-2020 άγγιζε τα 130 εκ. € περίπου (105.772.870 € ΚΣ – κεφ. 19 ΠΑΑ 2014-2020) εκ των οποίων αναμένεται πλήρης υλοποίηση επενδυτικών έργων που θα αγγίξει μόλις τα 67 εκ. €, λόγω των ακόλουθων γεγονότων:

- Μη υλοποίηση επενδυτικών έργων λόγω οικονομικής κρίσης (σε ποσοστό 45% των ενταγμένων επενδυτικών από ανειλημμένες υποχρεώσεις)
- Ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου αρκετών επενδυτικών, με μείωση του αντίστοιχου οικονομικού αντικειμένου
- Καθυστέρηση υλοποίησης λόγω capital controls που επιβλήθηκαν τον 6ο του 2015, που δυστυχώς, παρά τις αρχικές προβλέψεις, εξακολουθούν να υφίστανται μέχρι και σήμερα (σε μικρότερο βαθμό), που επηρέασε αρνητικά και την υλοποίηση των επενδυτικών έργων μέχρι σήμερα λόγω των έντονων περιορισμών που είχαν επιβληθεί στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με το εξωτερικό. Η αναγκαία μάλιστα έγκριση από την αρμόδια επιτροπή (Επιτροπή Έγκρισης Τραπεζικών Συναλλαγών), σε όποια επιχείρηση επιθυμούσε να εισαγάγει αγαθά, πρώτες ύλες, μηχανήματα κ.α., προκειμένου να μπορέσει να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της, αποδείχθηκε χρονοβόρα και συνάμα καταδικαστική για πολλές εξ' αυτών. Μία σημαντική διαπίστωση η οποία έγινε ιδιαιτέρως αντιληπτή με την πάροδο των μηνών συνίσταται στο γεγονός πως οι Κεφαλαιακοί Περιορισμοί αποδείχθηκαν ιδιαίτερα επιζήμιοι για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούσαν και την κυριότερη κατηγορία δικαιούχων του Μέτρου 123Α του ΠΑΑ 2007-2013. Και αυτό γιατί οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις δε διαθέτουν την αναγκαία ρευστότητα, αλλά ούτε και μεγάλους αποθηκευτικούς χώρους, με συνέπεια να αναγκάζονται να προβαίνουν σε συχνότερες εισαγωγές μικρότερων ποσοτήτων εμπορεύματος (μηχανολογικό και λοιπό εξοπλισμό), ενίοτε δε και σε υψηλότερες τιμές.

Για τους ανωτέρω λόγους προτάθηκε η τροποποίηση του ποσοστού καθορισμού του οροσήμου 2018 από 27,55% σε 18% (72 εκ. €) του στόχου 2023.

Συνολικά, για το 2018, μετά τη σχετική τροποποίηση, αναμένεται οριακή επιτυχία των δεικτών και διασφάλιση του Αποθεματικού Επίδοσης (23.267.453,06€) για την Προτεραιότητα 3.

Προτεραιότητα Π4: Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοκομία

Για την Προτεραιότητα Π4 εφαρμόζονται τρεις (3) δείκτες:

- <u>Γεωργική γη που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης που συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα (τομέας επικέντρωσης 4Α) και στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)</u>*[4]*: Η γεωργική γη σε αυτό το δείκτη αφορά αποκλειστικά στο Μ13 «Ενισχύσεις περιοχών που αντιμετωπίζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα», δεδομένου ότι αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό των πόρων της ΠΕ4Α. Επανεκτιμήθηκε ο δείκτης για τις εκτάσεις του Μ13.1 σε 1.933.274ha (ΟΣΔΕ2016) και μετά την νέα οριοθέτηση των περιοχών με άλλα φυσικά μειονεκτήματα εκτός των ορεινών, εντός του έτους 2018, θα επανεκτιμηθεί και ο δείκτης για τις εκτάσεις του Μ13.2. Αναμένεται η επίτευξη της τιμής του οροσήμου 2018.
- <u>Συνολική δημόσια δαπάνη Π4</u>: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 2.426.391.990,38€ με αντίστοιχη τιμή δείκτη οροσήμου 540.114.857€. Όπως προαναφέρθηκε

η αύξηση των πόρων του Μ11, καθώς και η μεταφορά πόρων από την ΠΕ5Δ στην Π4 για το ίδιο μέτρο, αύξησε τη δημόσια δαπάνη της προτεραιότητας σε 2.761.559.216,82€, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 562.801.827,65€. Η τιμή οροσήμου 2018 φαίνεται να υπερκαλύπτεται.

- Γεωργική γη που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης που συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα (τομέας επικέντρωσης 4Α), στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β) και στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ): Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 1.447.645,03ha, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 στα 513.913,99ha. Μετά τις σχετικές διορθώσεις των δεικτών στο Πλάνο Δεικτών του ΠΑΑ, λόγω εσφαλμένων εγγραφών τους στο σχετικό κεφάλαιο, τη διόρθωση της έκτασης για το Μ10.1.11, αλλά και τη διαγραφή της δράσης Μ10.1.6, η νέα τιμή στόχου διαμορφώθηκε στα 1.131.862ha, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 στα 401.811,01ha. Η τιμή οροσήμου 2018 αναμένεται να καλυφθεί.

Συνολικά, για το 2018 αναμένεται επιτυχία των δεικτών και διασφάλιση του Αποθεματικού Επίδοσης (93.468.407,61€) για την Προτεραιότητα 4.

Προτεραιότητα Π5: Προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και στήριξη της στροφής προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτικής στην αλλαγή του κλίματος στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας

Για την Προτεραιότητα Π5 εφαρμόζονται δύο δείκτες:

- Συνολική δημόσια δαπάνη Π5: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 1.023.979.556,53€, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 στα 129.635.811,86 €. Δεδομένης της μεταφοράς της στόχευσης του Μ11 για τις νέες δράσεις από την ΠΕ5Ε στην Π4 αλλά και την πρόταση της διαγραφής της δράσης Μ10.1.6 η νέα δημόσια δαπάνη διαμορφώνεται στα 946.517.999,23€, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 στα 119.829.178,70€. Η τιμή οροσήμου 2018 υπερκαλύπτεται ήδη από σήμερα.
- Γεωργική και δασική γη υπό διαχείριση για την ενίσχυση της δέσμευσης/διατήρησης του διοξειδίου του άνθρακα (τομέας επικέντρωσης 5Ε) και γεωργική γη που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης που στοχεύουν στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ) και αρδευόμενη γη που εντάσσεται σε πιο αποδοτικό αρδευτικό σύστημα (τομέας επικέντρωσης 5Α): Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 217.274ha με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 65.182,20ha. Μετά τις διορθώσεις των εκτάσεων, λόγω λανθασμένων εγγραφών τους στο κεφάλαιο 11 «Πλάνο Δεικτών» ΠΑΑ 2014-2020, αλλά και την πρόταση της διαγραφής της δράσης Μ10.1.6 η νέα τιμή διαμορφώνεται στα 52.766ha με αντίστοιχη τιμή οροσήμου τα 15.829.80ha.

Το ποσοστό καθορισμού του οροσήμου 2018 (30%) φαίνεται ότι έχει υπερεκτιμηθεί με δεδομένο το ότι:

- Δεν προσμετρούνται στην επίτευξη του οροσήμου οι εκτάσεις των ανειλημμένων υποχρεώσεων του Μ8.1 «Δάσωση γεωργικής και μη γεωργικής γης» (συντήρηση), αλλά μόνο οι εκτάσεις των νέων δασώσεων (εγκατάσταση, για 5Ε = 1.766ha).
- Οι εκτάσεις γεωργικής γης που στοχεύουν στην περιοχή εστίασης 5Α και αφορούν σε ανειλημμένες υποχρεώσεις μικρών (Μ321 ΠΑΑ 2007-2013) και μεγάλων (Μ125Α ΠΑΑ 2007-2013) επενδύσεων εξοικονόμησης νερού ανέρχονται σε 1.971,61ha και 3.438ha αντίστοιχα, ποσοστό που ανέρχεται περίπου στο 11% της συνολικής έκτασης (51.000), που συνδέεται με επενδύσεις για την εξοικονόμηση νερού (ΠΕ5Α).
- Το 2015 που υποβλήθηκε και εγκρίθηκε το ΠΑΑ 2014-2020 είχε θεωρηθεί ότι μέχρι το τέλος 2016

θα είχε εκπληρωθεί η σχετική αιρεσιμότητα για τα νερά 5.2 (τιμολογιακή πολιτική) καθώς και η κανονιστική απαίτηση για το Πρόγραμμα σχετικά με την αναθεώρηση των ΣΔΛΑΠ, έτσι ώστε να μπορέσει να πραγματοποιηθεί προκήρυξη νέων έργων σχετικά με την εξοικονόμηση νερού. Αντί για το 2016 η αιρεσιμότητα για το Πρόγραμμα εκπληρώθηκε τον Οκτώβριο 2017 σύμφωνα με την Επιστολή ΕΕ Ref. Ares (2017) 5262453 – 27.10.2017. Επίσης στο τέλος 2017 ολοκληρώθηκε η διαδικασία 1ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) με σχετική ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών της ΕΕ. Τα κυρωμένα ΣΔΛΑΠ για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας έχουν δημοσιευτεί σε ΦΕΚ εντός του 2017 (βλ. Β 4680, Β 4679, Β 4672, Β 4673, Β 4675, Β 4682, Β 4664, Β 4674, Β 4665, Β 4678, Β 4681, Β 4676, Β 4666, Β 4677) και βρίσκονται αναρτημένα και στην σχετική σελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος: http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/. Με την εκπλήρωση της αιρεσιμότητας 5.2, σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική του ύδατος αλλά και την κύρωση των αναθεωρημένων ΣΔΛΑΠ, καθίσταται πλέον δυνατή η ενεργοποίηση των υπομέτρων 4.1 / Δράση 4.1.2 (Επενδύσεις για εξοικονόμηση ύδατος στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις) και 4.3.1, (Υποδομές εγγείων βελτιώσεων) λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία των επικαιροποιημένων ΣΔΛΑΠ, σύμφωνα με το άρθρο 46§2 καν. (ΕΕ) 1305/2013. Λόγω των ανωτέρω η πρόσκληση για τα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα του Μ4.3.1 του ΠΑΑ 2014-2020 πραγματοποιήθηκε μόλις τον Απρίλιο 2018 (αριθ. 3310/23.04.2018), γεγονός που καθιστά αδύνατη την ένταξη νέων εκτάσεων (επιλογή έργων, δημοπράτηση, επιλογή αναδόχου, κ.λπ.), που αφορούν σε εξοικονόμηση ύδατος, όπως αρχικά είχε υπολογιστεί, αλλά μόνο αυτών που αφορούν σε ανειλημμένες υποχρεώσεις και ανέρχονται σε 5.409,95ha, ήτοι σε περίπου 11% των συνολικών εκταρίων της Προτεραιότητας 5.

Για το λόγο αυτό προτάθηκε η τροποποίηση του ποσοστού καθορισμού του οροσήμου 2018 από 30% σε 11%, με νέα τιμή οροσήμου 5.804,26ha.

Με δεδομένα τα ανωτέρω και τις τροποποιήσεις που εγκρίθηκαν, αναμένεται επιτυχία των δεικτών και διασφάλιση του Αποθεματικού Επίδοσης (53.513.902,59€) για την Προτεραιότητα 5.

Προτεραιότητα Π6: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές

Για την Προτεραιότητα Π6 εφαρμόζονται δύο δείκτες:

·Συνολική δημόσια δαπάνη Π6: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 673.376.048,55€, με αντίστοιχη τιμή οροσήμου 2018 στα 186.727.178,26€. Κατόπιν της πρότασης διαγραφής του Μ6.2 η νέα Δημόσια Δαπάνη διαμορφώθηκε στα 620.100.448,14€. Το ποσοστό καθορισμού της τιμής οροσήμου 2018 είναι ελαφρώς υπερεκτιμημένη και προτείνεται τροποποίηση από 27,73% της τιμής στόχου 2023 στα 25%. Η υλοποίηση αρκετών ανειλημμένων υποχρεώσεων, κυρίως ιδιωτικών επενδύσεων, που μεταφέρθηκαν από το ΠΑΑ 2007-2013, πραγματοποιήθηκε με μικρότερο οικονομικό αντικείμενο (μικρότερη χρηματική αξία ανά μονάδα από αυτή που είχε σχεδιαστεί και εκτιμηθεί στην αρχική έγκριση του ΠΑΑ 2014-2020), λόγω της οικονομικής κρίσης που πλήττει τα τελευταία περίπου 10 χρόνια την ελληνική οικονομία, αλλά σε μικρότερο βαθμό, δεδομένου ότι οι επενδύσεις, δημόσιες και ιδιωτικές, αφορούν σε μικρότερου προϋπολογισμού έργα. Ειδικότερα:

-Μ6.4: Στο εγκεκριμένο ΠΑΑ 2014-2020 (έκδοση 1.3) εντάχθηκαν ως ανειλημμένες υποχρεώσεις 560 επενδυτικά έργα με συνολική ΔΔ 46,9 εκ. €, η οποία συνεπάγεται έργα με μέσο όρο ΔΔ / επενδυτικό έργο, περίπου 83,8 χιλ. €. Από την επικοινωνία με τον Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης, αλλά και από τα μέχρι σήμερα ολοκληρωμένα έργα (269 έργα) φαίνεται ότι τα επενδυτικά έργα ολοκληρώνονται με το αυτό φυσικό αντικείμενο αλλά με μικρότερο οικονομικό αντικείμενο (έχουν ολοκληρωθεί 269 επενδυτικά έργα με συνολική ΔΔ περίπου 17,8 εκ. €). γεγονός που δείχνει μείωση κατά 21% της ΔΔ ανά επενδυτικό έργο

(περίπου 66 χιλ. € ανά επενδυτικό). Με αυτό το σκεπτικό η ΔΔ των ανειλημμένων υποχρεώσεων διαμορφώνεται στα 37 εκ. € περίπου.

-Μ19: Στο εγκεκριμένο ΠΑΑ 2014-2020 (έκδοση 1.3) εντάχθηκαν ως ανειλημμένες υποχρεώσεις 1.068 επενδυτικά έργα με συνολική ΔΔ 62.003.844,39€, η οποία συνεπάγεται έργα με μέσο όρο ΔΔ / επενδυτικό έργο, περίπου 58 χιλ. €. Από την επικοινωνία με τον Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης αλλά και από τα μέχρι σήμερα ολοκληρωμένα έργα (485 έργα) φαίνεται ότι ολοκληρώνονται έργα με το αυτό φυσικό αντικείμενο αλλά με μικρότερο οικονομικό αντικείμενο, ήτοι έχουν ολοκληρωθεί 485 επενδυτικά έργα με συνολική ΔΔ περίπου 23,3 εκ. €, γεγονός που δείχνει μείωση κατά 17% της ΔΔ ανά επενδυτικό έργο (περίπου 48 χιλ. € ανά επενδυτικό). Με αυτό το σκεπτικό η ΔΔ των ανειλημμένων υποχρεώσεων διαμορφώνεται στα 51,3 εκ. € περίπου.

-Μ7.3: Οι ανειλημμένες δαπάνες που υπολογίστηκαν το 2015, μειώθηκαν περίπου κατά 20% στην πρόταση 3ης αναθεώρησης ΠΑΑ, ήτοι από 46,6 εκ. € στα 37,2 εκ. €.

-Μ07: Αντίθετα από τις ιδιωτικές επενδύσεις στα συγκεκριμένα έργα που αφορούν σε δημόσιες υποδομές παρουσιάζεται μια αύξηση στη ΔΔ / δημόσιο έργο κυρίως λόγω της επικαιροποίησης των ανακεφαλαιωτικών πινάκων και της επιλεξιμότητας του ΦΠΑ, που κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο δεν ήταν επιλέξιμος για αυτά τα έργα. Έτσι στο εγκεκριμένο ΠΑΑ 2014-2020 (έκδοση 1.3) εντάχθηκαν ως ανειλημμένες υποχρεώσεις 421 έργα με συνολική ΔΔ 25.3 εκ. €, η οποία συνεπάγεται έργα με μέσο όρο ΔΔ / έργο, περίπου 60 χιλ. €. Από την επικοινωνία του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης με τους δικαιούχους, αλλά και από τα μέχρι σήμερα ολοκληρωμένα έργα (126 έργα) φαίνεται ότι ολοκληρώνονται έργα (δημόσια) με το αυτό φυσικό αντικείμενο αλλά με μεγαλύτερο οικονομικό αντικείμενο, ήτοι έχουν ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα 126 έργα με συνολική ΔΔ περίπου 10 εκ. €, γεγονός που δείχνει αύξηση κατά 33,4% της ΔΔ ανά δημόσιο έργο (περίπου 80 χιλ. € ανά δημόσιο έργα). Με αυτό το σκεπτικό η ΔΔ των ανειλημμένων υποχρεώσεων διαμορφώνεται στα 33,7 εκ. € περίπου.

Η μείωση της αρχικά υπολογιζόμενης ΔΔ (673.376.048,55€ ver. 3.1) σε σχέση με αυτή που προτείνεται στην πρόταση 3ης τροποποίησης (620.100.448,14€), αφορά κυρίως στην αφαίρεση των πόρων του Μ6.2, λόγω κατάργησής του.

Δεδομένων των ανωτέρω προκύπτει μείωση των αρχικά υπολογιζόμενων ανειλημμένων υποχρεώσεων κατά 21,6 εκ. € περίπου, ποσό το οποίο αφορά στο 3,2% της ΔΔ της Π6, Για τον υπολογισμό του αναθεωρημένου οροσήμου 2018 αποφασίστηκε η μείωση κατά 2,73% του αρχικού ποσοστού καθορισμού, ήτοι από 27,73% της τιμής στόχου 2023, σε 25% της τιμής στόχου 2023 και όχι η μείωσή του κατά 3,2%, δεδομένου ότι κατά την περίοδο που υποβλήθηκε η πρόταση της 3ης τροποποίησης αναμενόταν η έξοδος της Χώρας από το μνημόνιο και η σταδιακή βελτίωση του οικονομικού κλίματος.

Δεν επιλέγεται η μείωση της Δημόσιας Δαπάνης της Π6 δεδομένου ότι αυτή αφορά στο μεγαλύτερο ποσοστό τη Δημόσια Δαπάνη του LEADER/CLLD και έχει ήδη κατανεμηθεί στις επιλεγμένες ΟΤΔ, βάσει της οποίας έχει γίνει ο σχεδιασμός του τοπικού τους προγράμματος και έχει δημιουργηθεί το στελεχιακό δυναμικό τους, έτσι ώστε να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά στο έργο τους. Μέχρι το τέλος 2018 αναμένεται η επίτευξη της προτεινόμενης τιμής οροσήμου 2018.

- <u>Πληθυσμός που καλύπτεται από ΟΤΔ (τομέας επικέντρωσης 6Β)</u>: Στην εγκεκριμένη έκδοση 3.1 ΠΑΑ 2014-2020 η τιμή δείκτη στόχου είναι 2.800.00 κατοίκους. Ο συγκεκριμένος δείκτης είχε υποεκτιμηθεί και προτείνεται να τροποποιηθεί στην παρούσα πρόταση τροποποίησης και από 2,8 να ανέλθει στα 4 εκ. κατοίκους. Οι δύο προσκλήσεις για την επιλογή ΟΤΔ ολοκληρώθηκαν το Δεκέμβριο 2017 και ανέδειξαν 50 ΟΤΔ, γεγονός το οποίο επίσης συνηγορεί στην αύξηση του

αναφερόμενου δείκτη.

Συνολικά, για το 2018 αναμένεται επιτυχία των δεικτών και διασφάλιση του Αποθεματικού Επίδοσης (33.878.726,45€) για την Προτεραιότητα 6.

Αρχές 2019 υποβλήθηκε και εγκρίθηκε η 5η τροποποίηση ΠΑΑ 2014-2020, η οποία αφορούσε αποκλειστικά στην:

- Έναρξη υλοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων μέσω του ΠΑΑ 2014-2020, με την εισαγωγή δύο επιπλέον δράσεων στο Μ04 (4.1.4 & 4.2.4),
- Νέα οριοθέτηση σχετικά με περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών περιοχών και σχετική τροποποίηση του τεχνικού δελτίου του μέτρου 13 «Ενισχύσεις σε περιοχές με φυσικά και άλλα μειονεκτήματα» και κατά συνέπεια εισαγωγή υπομέτρου 13.3 «Ενισχύσεις σε περιοχές που υπόκεινται σε ειδικούς περιορισμούς».

Οι ανωτέρω τροποποιήσεις είχαν ως αποτέλεσμα την αλλαγή του Πλαισίου Επίδοσης ως ακολούθως:

- Π2: Μείωση του στόχου 2023 «Συνολική Δημόσια Δαπάνη» από 952.303.396,40€ σε 945.308.537,30€ και προσαρμογή του σχετικού ποσοστού καθορισμού οροσήμου 2018 από 33,05% στα 33,3%. Η τροποποίηση αυτή έγινε λόγω της εισαγωγής χρηματοδοτικών εργαλείων στο Μ4.1.4 και της αντίστοιχης μείωσης της δημόσιας δαπάνης λόγω της δυνατότητας συγχρηματοδότησης των χρηματοδοτικών εργαλείων με επιπλέον 10 ποσοστιαίες μονάδες.
- Π3: Μείωση του στόχου 2023 «Συνολική Δημόσια Δαπάνη» από 399.419.684,61€ σε 393.816.496,27€ και προσαρμογή του σχετικού ποσοστού καθορισμού οροσήμου 2018 από 18% σε 18,26%. Η τροποποίηση αυτή έγινε λόγω της εισαγωγής χρηματοδοτικών εργαλείων στο Μ4.2.4 και της αντίστοιχης μείωσης της δημόσιας δαπάνης λόγω της δυνατότητας συγχρηματοδότησης των χρηματοδοτικών εργαλείων με επιπλέον 10 ποσοστιαίες μονάδες.
- Π4: Αύξηση του στόχου 2023 του εναλλακτικού δείκτη «Γεωργική γη που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης που συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα (περιοχή εστίασης 4Α) και στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (περιοχή εστίασης 4Γ) από 1.933.274ha σε 3.206.121ha και προσαρμογή του σχετικού ποσοστού καθορισμού οροσήμου 2018 από 90% σε 54,27%. Η σχετική τροποποίηση έγινε λόγω αλλαγής της οριοθέτησης των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα, εκτός ορεινών και την εισαγωγή δράσης σχετικά με ενίσχυση σε περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα.

[1] Εναλλακτικός δείκτης Πλαισίου Επίδοσης – Βασικό στάδιο υλοποίησης

[2] Εναλλακτικός δείκτης Πλαισίου Επίδοσης

[3] Εναλλακτικός δείκτης Πλαισίου Επίδοσης

[4] Εναλλακτικός δείκτης Πλαισίου Επίδοσης

4. **ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΟΣΗΜΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΠΙΔΟΣΗΣ (ΑΠΟ ΕΥΔ ΠΑΑ)**

Οι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης των οποίων τα Μέτρα συμβάλλουν στην επίτευξη των οροσήμων για το 2018, σε συνέχεια του **Ενημερωτικού Οδηγού** για το Πλαίσιο Επίδοσης (το υπ΄ αρ. 439/09-02-2017 έγγραφο της ΕΥΔ ΠΑΑ) όπως και ενός συνόλου εγγράφων **της ΕΥΔ ΠΑΑ** που τους απεστάλησαν (ειδικότερα: τα υπ΄ αρ. 160/22-01-2018 και 2513/08-08-2018 έγγραφα προς τη Δ/νση Προγραμματισμού

και Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, 164/23-01-2018 και 3265/19-10-2018 έγγραφα προς τη Μονάδα Τοπικής Ανάπτυξης της ΕΥΕ ΠΑΑ, υπ΄ αρ. 198/25-01-2018 έγγραφο προς τη Μονάδα Κλιματικής Αλλαγής και Περιβάλλοντος της ΕΥΕ ΠΑΑ και υπ΄ αρ. 1439/11-05-2018, 3627/19-10-2018 και 3266/19-10-2018 έγγραφα προς τη Μονάδα Δημοσίων Υποδομών & Παρεμβάσεων της ΕΥΕ ΠΑΑ και την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία"), επιτάχυναν σημαντικά τόσο τις πληρωμές έως 31/12/2018 (όσον αφορά τους Δείκτες Πραγματοποιηθείσας Δημόσιας Δαπάνης) όσο και την ολοκλήρωση έργων, ούτως ώστε να επιτευχθούν τα απαιτούμενα ορόσημα του Πλαισίου Επίδοσης.

1.e) Άλλο ειδικό στοιχείο του ΠΑΑ [προαιρετικό]

--

1.f) Κατά περίπτωση, η συμβολή στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες

Όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, και ειδικότερα στο άρθρο 27 παράγραφος 3 όσον αφορά το «Περιεχόμενο των προγραμμάτων», στο άρθρο 96 παράγραφος 3 στοιχείο ε) όσον αφορά το «Περιεχόμενο, έγκριση και τροποποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων βάσει του στόχου Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση», στο άρθρο 111 παράγραφος 3 και παράγραφος 4 στοιχείο δ) όσον αφορά τις «Εκθέσεις υλοποίησης του στόχου "Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση"», καθώς και στο παράρτημα 1 σημείο 7.3 όσον αφορά τη «Συμβολή των κανονικών προγραμμάτων στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες», αυτό το πρόγραμμα συμβάλλει στη ή στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και/ή στις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες:

- ☐ Στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (EUSBSR)
- ☐ Στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη (EUSDR)
- ☐ Στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου (EUSAIR)
- ☐ Στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων (EUSALP)
- ☐ Στρατηγική για τη θαλάσσια λεκάνη του Ατλαντικού (ATLSBS)

1.g) Συναλλαγματική ισοτιμία που χρησιμοποιείται για μετατροπή στην ΕΕΥ (χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ)

2. Η ΠΡΌΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΊΟΥ ΑΞΙΟΛΌΓΗΣΗΣ.

2.a) Περιγραφή τυχόν τροποποιήσεων στο σχέδιο αξιολόγησης του ΠΑΑ κατά τη διάρκεια του έτους, με την αιτιολόγησή τους

Στο πλαίσιο της 3ης τροποποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 η οποία εγκρίθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2018, έγινε τροποποίηση του Σχεδίου Αξιολόγησης, τα σημαντικότερα σημεία της οποίας περιγράφονται παρακάτω:

1. Προσθήκη γενικού στόχου αξιολόγησης «Προς μία χρήσιμη αξιολόγηση: Η αξιολόγηση ως εργαλείο μάθησης για τη βελτίωση της εφαρμογής του ΠΑΑ». Η προσθήκη του στόχου αυτού, προέκυψε ύστερα από τις σχετικές συναντήσεις με τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης των Μέτρων/Δράσεων του ΠΑΑ.

2. Αντικατάσταση της Ομάδας Καθοδήγησης που αναγράφεται στο σχέδιο αξιολόγησης, από τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΑΑ, καθώς ο ρόλος της Ομάδας Καθοδήγησης καλύπτεται ως επί το πλείστον, από τις θεσμικές αρμοδιότητες της Μονάδας Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης που συστάθηκε τον Οκτώβριο του 2016.

3. Διευκρινιστικές τροποποιήσεις σχετικά με τον ρόλο των Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης, των θεματικών ομάδων, του ΕΑΔ, του Δικτύου Αξιολόγησης, των ΟΤΔ και του εξωτερικού αξιολογητή στην Αξιολόγηση του ΠΑΑ.

4. Διευκρινιστικές τροποποιήσεις σχετικά με το είδος και το περιεχόμενο των οριζόντιων και θεματικών μελετών αξιολόγησης.

5. Διευκρινιστικές τροποποιήσεις για τα δεδομένα και την ενημέρωσή τους.

6. Πρόταση για μία πιο εξορθολογική προσέγγιση των πόρων για την Αξιολόγηση.

7. Τροποποίηση του χρονοδιαγράμματος και του ετήσιου Προγράμματος Αξιολόγησης.

2.b) Περιγραφή των δραστηριοτήτων αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια του έτους (σε σχέση με το τμήμα 3 του σχεδίου αξιολόγησης)

Κατά τη διάρκεια του 2018 πραγματοποιήθηκαν οι εξής ενέργειες:

1. Τροποποίηση Evaluation Plan :

- Στόχος και σκοπός: Γενικός στόχος της αξιολόγησης του ΠΑΑ, είναι η αλλαγή οπτικής για την αξιολόγηση, ώστε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο μάθησης που θα συμβάλλει στη βελτίωση της εφαρμογής του ΠΑΑ.Τα σημαντικότερα αποτελέσματα που προσδοκούνται από την αξιολόγηση του ΠΑΑ, είναι να αντιληφθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς, την έννοια των χρήσιμων αξιολογήσεων, να γνωρίσουν τις απαιτήσεις της ΕΕ, αλλά κυρίως να διατυπώσουν τις «δικές» τους χρήσιμες απαιτήσεις/ερωτήματα αξιολόγησης.
- Αντικατάσταση του steering group αξιολόγησης με τη μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και αξιολόγησης.

- Πόροι: εξυγίανση των πόρων για την αξιολόγηση.

2. Συναντήσεις για την προετοιμασία αναφορικά με τις απαιτήσεις της Ετήσιας Έκθεσης 2019

- **Θεματικές Αξιολογήσεις του ΠΑΑ 2014-2020 (Μάρτιος 2018)**
  https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/

  Στόχος της ημερίδας ήταν η προετοιμασία σχετικά με τις απαιτήσεις αξιολόγησης για την Ετήσια Έκθεση που θα υποβληθεί το 2019 αλλά και για τις απαιτήσεις της αξιολόγησης του LEADER σε τοπικό επίπεδο. Παρουσιάστηκε ένα οικονομετρικό μοντέλο γενικής ισορροπίας, με το οποίο υπολογίζονται οι οικονομικοί δείκτες επιπτώσεων I.14, I.15 και I.16 του ΠΑΑ, ο Οδηγός του European Evaluation Helpdesk για την αξιολόγηση του LEADER σε τοπικό επίπεδο και οι προδιαγραφές για την προκήρυξη τριών (3) θεματικών αξιολογήσεων των επιπτώσεων του ΠΑΑ στα ύδατα, το έδαφος και την κλιματική αλλαγή. Οι προδιαγραφές των θεματικών αξιολογήσεων συζητήθηκαν με τους αρμόδιους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης, ώστε να ενημερωθούν και να προσθέσουν πιθανά ερωτήματα αξιολόγησης. Ως αποτέλεσμα των συζητήσεων, προέκυψε η προσθήκη του δείκτη για το έδαφος Rsoil=ποσοστό εκτάσεων υπό σύμβαση σε περιοχές που παρουσιάζουν κίνδυνο εδαφικής διάβρωσης.

- **Open Evaluation Calls (Σεπτέμβριος 2018)** *https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/*

  Στόχος της ημερίδας ήταν η ενημέρωση των αξιολογητών, σχετικά με τις προδιαγραφές των προκηρυχθέντων θεματικών αξιολογήσεων για τα ύδατα, το έδαφος και την κλιματική αλλαγή. Η πρόσκληση στάλθηκε σε 102 εγγεγραμμένους αξιολογητές στο μητρώο της ΕΥΔ ΠΑΑ, καθώς και σε 30 επιστημονικούς και ερευνητικούς φορείς - μέλη του ΕΑΔ. Στη συνάντηση συμμετείχαν 27 άτομα. Οι σημαντικότερες παρατηρήσεις των μελετητών/συμβούλων αφορούσαν στο χαμηλό κόστος των θεματικών αξιολογήσεων σε σχέση με τη μεγάλη χρονική διάρκεια τους (5 ετή διάρκεια).

- **EvaluationWORKS!2018 (Δεκέμβριος 2018)** *https:://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/*

  Στόχος της ημερίδας ήταν η ενημέρωση των ΕΦΔ σχετικά με τις απαιτήσεις αξιολόγησης για την Ετήσια Έκθεση που θα υποβληθεί το 2019 και ειδικότερα για τον υπολογισμό της καθαρής συμβολής του ΠΑΑ στον περιβαλλοντικό δείκτη επιπτώσεων I.10 «Άντληση νερού στη γεωργία». Παρουσιάστηκε το εγχειρίδιο του European Evaluation Helpdesk «Εκτίμηση των επιτευγμάτων και των επιπτώσεων του ΠΑΑ το 2019» καθώς και μία περίπτωση (case study) εκτίμησης των επιπτώσεων όταν υπάρχει έλλειψη δεδομένων. Με τη συνδρομή όλων των συμμετεχόντων διερευνήθηκε η εφαρμογή του λογικού μοντέλου (logic model for identifying options for setting up the counterfactual) του εγχειριδίου του European Evaluation Helpdesk, για τον υπολογισμού του δείκτη επιπτώσεων I.10. Από την άσκηση αυτή προέκυψε ότι η βέλτιστη επιλογή για τον υπολογισμό του I.10 ήταν το περιβαλλοντικό μοντέλο, επιλογή η οποία ήταν σύμφωνη με την απόφαση της υπηρεσίας, να αναθέσει στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών τη

δημιουργία σχετικού περιβαλλοντικού μοντέλου.

3. Συνέχιση συναντήσεων για ενημέρωση και ανάπτυξη evaluation capacity ΕΦΔ.

- **Αξιολόγηση Δασικών Παρεμβάσεων του ΠΑΑ 2014-2020 (Φεβρουάριος 2018)**

  Στόχος της ημερίδας ήταν η ενημέρωση όλων των αρμόδιων ΕΦΔ για την υλοποίηση των δασικών μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020, σχετικά με τους δείκτες και τα δεδομένα που απαιτούνται για την Ετήσια Έκθεση. Παρουσιάστηκε σχετικός οδηγός ο οποίος εκπονήθηκε από την Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης, για τους δείκτες των δασικών μέτρων 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.6 και 4.3.3 και ο οποίος διορθώθηκε μετά τις παρατηρήσεις των ΕΦΔ. Ο οδηγός αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη με τους οδηγούς αξιολόγησης του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου.

  https://ead.gr/wp-content/uploads/2018/02/Guidelines_Evaluation_forest_measures_RDP.pdf

- **Αξιολόγηση CLLD/LEADER σε τοπικό επίπεδο (Ιούλιος & Νοέμβριος 2018)** *https:://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/*

  Τον Ιούλιο του 2018, στο πλαίσιο συνάντησης του δικτύου όλων των ελληνικών ΟΤΔ, έγιναν παρουσιάσεις για την αξιολόγηση του CLLD/LEADER σε τοπικό επίπεδο. Ειδικότερα παρουσιάστηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε από τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης και τη Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας της ΕΥΔ ΠΑΑ, προκειμένου να συμπληρωθεί και να εκτιμηθεί η ετοιμότητα και η ικανότητα των ΟΤΔ αναφορικά με την υποχρέωση αξιολόγησης της στρατηγικής CLLD/LEADER σε τοπικό επίπεδο. Επίσης παρουσιάστηκε ο οδηγός «GUIDELINES EVALUATION OF LEADER/CLLD» του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αξιολόγησης (European Evaluation Helpdesk) καθώς και ο οδηγός «Evaluating CLLD Handbook for LAGs and FLAGs» του FARNET. Σε συνέχεια της συνάντησης αυτής δημιουργήθηκε κείμενο εργασίας για Αξιολόγηση LEADER το οποίο στάλθηκε στα όλα τα αρμόδια για την αξιολόγηση μέλη των ΟΤΔ.

  Τον Νοέμβριο του 2018, πραγματοποιήθηκε ημερίδα σχετικά με την ανάπτυξη ικανοτήτων αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των ΟΤΔ.

  Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ακούσουν παραδείγματα αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο από τις ΟΤΔ της Φινλανδίας και της Πορτογαλίας. Η ΟΤΔ Pikran Hlemi της Φινλανδίας παρουσίασε την οργάνωση της αξιολόγησης τους καθώς και μεθόδους όπως η επιλογή κοινού εξωτερικού αξιολογητή για γειτονικές ΟΤΔ και οι συνεντεύξεις δικαιούχων. Η ΟΤΔ Aveiro Norte της Πορτογαλίας παρουσίασε το μικτό σύστημα αξιολόγησης τους (με ίδια μέσα αλλά και με εξωτερικό αξιολογητή) καθώς και μεθόδους όπως οι ομάδες εστίασης (focus groups) και οι συνεντεύξεις.

  Επίσης παρουσιάστηκαν παραδείγματα δύο ελληνικών ΟΤΔ (ΟΤΔ Λέσβου και ΟΤΔ Οργανισμού Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας) που έχουν προχωρήσει στην οργάνωση της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο.

  Ακολούθησε παρουσίαση του System Evaluation Protocol από την κα Monica Hangraves –

Πανεπιστήμιο Cornel. Το σύστημα αυτό είναι πλήρως ανεπτυγμένο στην ιστοσελίδα www.evaluationnetway.com .

Τα επόμενα βήματα που προέκυψαν περιγράφονται παρακάτω:

- Εκπόνηση υποδείγματος Πλάνου Αξιολόγησης από ΕΥΔ (αρχές 2019)
- Πλάνο Αξιολόγησης (ΠΑ) από ΟΤΔ (Άνοιξη-Καλοκαίρι 2019)
- Σύνθεση ΠΑ των ΟΤΔ από ΕΥΔ (Φθινόπωρο 2019)

Τον Απρίλιο του 2019, στάλθηκε σε όλες τις ΟΤΔ, υπόδειγμα Πλάνου Αξιολόγησης.

4. Προκηρύξεις για τον Αξιολογητή 2019 και τις Θεματικές Αξιολογήσεις.

Η ΕΥΔ ΠΑΑ, προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αξιολόγησης της Ετήσιας Έκθεσης, προκήρυξε και ανέθεσε τις παρακάτω μελέτες:

- «Αξιολογητής Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης 2019 του ΠΑΑ (SIEval2019)». Ο ανάδοχος θα εκπονήσει το κεφαλαίο «Αξιολόγηση των πληροφοριών και της προόδου ως προς την επίτευξη των στόχων του προγράμματος», της τρέχουσας Ετήσιας Έκθεσης, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των παρακάτω θεματικών μελετών:
    - μελέτη κατασκευής οικονομετρικού υποδείγματος Input-Output (εκτίμηση δεικτών Ι.14, Ι.16, Ι.15.
    - μελέτη για τον καθορισμό περιοχών υψηλής φυσικής αξίας (εκτίμηση δείκτη Ι.09,
    - μελέτη παρακολούθησης εθνικού δείκτη αγροτικών ειδών (εκτίμηση δείκτη Ι.08,
    - αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στη διαχείριση και αποδοτικότητα της χρήσης των υδάτων (περιοχές εστίασης 4Β και 5Α) και στην πρόληψη (εκτίμηση δεικτών Ι.10, Ι.11 και απάντηση ΚΕΑ9 και ΚΕΑ11),
    - αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους (περιοχή εστίασης 4Γ) (εκτίμηση δεικτών Ι.12, Ι.13 και απάντηση ΚΕΑ10).

  Ανάδοχος εταιρεία είναι η «ΛΚΝ Ανάλυσις Σύμβουλοι Επιχειρήσεων και Ανάπτυξης ΕΠΕ».

- Θεματική μελέτη με τίτλο «ΥΔΑΤΑ: Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ, στη διαχείριση και αποδοτικότητα της χρήσης, των υδάτων (Περιοχές Εστίασης 4Β και 5Α) -(SIWater)». Η μελέτη η οποία θα υπολογίσει του σχετικούς δείκτες επιπτώσεων Ι.10, Ι.11 και θα απαντήσει στα Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης ΚΕΑ9 και ΚΕΑ11, ανατέθηκε στον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Θεματική μελέτη με τίτλο «ΕΔΑΦΟΣ: Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ, στην πρόληψη και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους (Περιοχή Εστίασης 4Γ) – (SISoil)». Η μελέτη η οποία θα υπολογίσει τους σχετικούς δείκτες επιπτώσεων Ι.12 και Ι.13 και θα απαντήσει στο ερώτημα αξιολόγησης ΚΕΑ10, ανατέθηκε ανατέθηκε στον ΕΛΚΕ του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

  Για τον υπολογισμό των δεικτών, η ΕΥΔ ΠΑΑ προκήρυξε θεματική μελέτη με τίτλο:

- «ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ: Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών C02 με ανθεκτικότητα στην αλλαγή του κλίματος (Περιοχές Εστίασης 5Β, 5Γ, 5Δ, 5Ε) -(SIClima)».

Στο πλαίσιο της προκήρυξης αυτής, η οποία δημοσιεύτηκε δύο φορές, δεν υποβλήθηκε καμία προσφορά από αξιολογητές. Ένας λόγος πιθανόν να είναι πως δεν έχει προκηρυχθεί ξανά μελέτη για την κλιματική αλλαγή από το ΠΑΑ, σε καμία προγραμματική περίοδο. Ωστόσο η μελέτη αυτή θα ξαναπροκηρυχθεί το 2023, στο πλαίσιο της expost αξιολόγησης του ΠΑΑ 2014-2020, οπότε και θα πραγματοποιηθούν ενέργειες ευρύτερης δημοσιοποίησής της. Αυτή τη χρονική στιγμή, η υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΠΑΑ που αφορούν στην κλιματική αλλαγή είναι μικρή, αναμένεται όμως να είναι σημαντική το 2023, οπότε και η εκτίμηση των επιπτώσεων τους θα έχει μεγαλύτερη βαρύτητα και αξιοπιστία.

5. Ενσωμάτωση των Δεικτών Δράσεων στις Προσκλήσεις 2018 (ενδεικτικά Μ16, Μ10.1.9, Μ08.4, Μ10.1.9, Μ4.3.1 κ.α.) και αναλυτική ενημέρωση και συζήτηση με τους ΕΦΔ.

6. Ενημέρωση των Πληροφοριακών Συστημάτων (ΟΠΣΑΑ και ΠΣΚΕ) με τους δείκτες, ενημέρωση του τρόπου υπολογισμού των πινάκων της Ετήσιας Έκθεσης στο ΟΠΣΑΑ και ειδικότερα του πίνακα για το Πλαίσιο Επιδόσεων.

7. Ενημέρωση site ΕΑΔ για ενημέρωση, ανάπτυξη evaluation capacity και δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων.

Όλες οι συναντήσεις αξιολόγησης αναρτώνται στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ: *https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/*.

Επιπρόσθετα ενημερώνεται η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη της ιστοσελίδας του ΕΑΔ, με τους οδηγούς αξιολόγησης, όπως ο οδηγός για την αξιολόγηση των δασικών παρεμβάσεων: *https://ead.gr/information/evaluation/online-evaluation-library/*

8. Επεξεργασία των **Δεικτών της νέας Προγραμματικής Περιόδου.**

Εντός του 2018, έγινε μία πρώτη ανάλυση των δεικτών της νέας προγραμματικής περιόδου κυρίως συγκριτικά με τους δείκτες της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

Κατά τη διάρκεια του 2019 πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω ενέργειες:

1. Συλλογή δεδομένων.

Η συλλογή δεδομένων περιγράφεται αναλυτικά κεφάλαιο 2.γ «Περιγραφή των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με την παροχή και διαχείριση δεδομένων» της Ετήσιας Έκθεσης, που ακολουθεί.

2. Συναντήσεις με Αξιολογητές.

Πραγματοποιήθηκαν πλήθος συναντήσεων με τον Αξιολογητή της Ετήσιας Έκθεσης και τους τέσσερις (4) αναδόχους των θεματικών μελετών για την αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στα ύδατα, στο έδαφος, τις περιοχές υψηλής φυσικής αξίας (High Nature Value HNV) και τους πληθυσμούς αγροτικών πουλιών (FBI-Farm Bird Index). Σε όλη τη διάρκεια του 1ου εξαμήνου του 2019, η επικοινωνία της Μονάδας Θεσμικής

Υποστήριξης & Αξιολόγησης τόσο με τον Αξιολογητή, όσο και με τους αναδόχους των τεσσάρων θεματικών μελετών ήταν συχνή και τακτική (περίπου τέσσερις (4) συνολικά συναντήσεις τον μήνα) και γίνονταν τόσο ξεχωριστά με κάθε ανάδοχο, όσο και συντονιστικά και υπό την επίβλεψη του Αξιολογητή. Τα αποτελέσματα των επιμέρους σταδίων των θεματικών μελετών, κοινοποιούνταν τόσο στην Μονάδα Θεσμικής Αξιολόγησης όσο και στον Αξιολογητή και αποτελούσαν αντικείμενο συζήτησης και ανταλλαγής απόψεων.

Αξίζει να σημειωθεί πως τα αποτελέσματα της μελέτης για την συμβολή του ΠΑΑ στα ύδατα, αποτέλεσαν αντικείμενο διαβούλευσης, σε συνάντηση ομάδας εμπειρογνωμόνων (focus group), στην οποία συμμετείχαν εκτός από τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης, τον Αξιολογητή και τον ανάδοχο, οι αρμόδιοι φορείς υλοποίησης για τις υποδομές υδάτων και τη νιτρορύπανση, δικαιούχοι παρεμβάσεων, αρμόδιοι φορείς του ΥΠΑΑΤ για τα λιπάσματα, η Ειδική Γραμματεία Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθώς και η Μονάδα Προγραμματισμού της ΕΥΔ ΠΑΑ.

3. Επεξεργασία των Δεικτών της νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Γίνεται δυναμική ενημέρωση και επεξεργασία των σχετικών με την αξιολόγηση άρθρων και του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού για τα Στρατηγικά Σχέδια της ΚΑΠ. Η Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΑΑ, ενημερώνεται σχετικά με τα fiche των δεικτών της νέας προγραμματικής περιόδου και τα έγγραφα εργασίας που παρουσιάζονται στην Ομάδα Οριζόντιων Θεμάτων του Συμβουλίου και αφορούν στην παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων και αξιολόγηση του Πυλώνα ΙΙ της ΚΑΠ. Επίσης ενημερώνεται για τα σχόλια των άλλων Κρατών Μελών και τις συναντήσεις του Συμβουλίου και συμμετέχει σε ορισμένες από αυτές. Επίσης κατανέμει τα fiche των νέων δεικτών ανά τύπο παρέμβασης του Πυλώνα ΙΙ και τα αποστέλλει στους φορείς υλοποίησης για τυχόν σχόλια, τα οποία επεξεργάζεται και διαβιβάζει στο Συμβούλιο.

2.c) Περιγραφή των δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με την παροχή και διαχείριση δεδομένων (σε σχέση με το τμήμα 4 του σχεδίου αξιολόγησης)

Κατά τη διάρκεια του 2018 και σε ότι αφορά στα πραγματοποιήθηκαν οι εξής ενέργειες:

1. Συναντήσεις για την προετοιμασία αναφορικά με τις απαιτήσεις της Ετήσιας Έκθεσης 2019

- **EvaluationWORKS!2018 (Δεκέμβριος 2018)**

  https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/

  Στόχος της ημερίδας ήταν η ενημέρωση των ΕΦΔ σχετικά με τις απαιτήσεις αξιολόγησης της τρέχουσας Ετήσιας Έκθεσης.

2. Ενσωμάτωση των Δεικτών Δράσεων στις Προσκλήσεις 2018 (ενδεικτικά Μ16, Μ10.1.9, Μ08.4, Μ10.1.9, Μ4.3.1 κ.α.) και αναλυτική ενημέρωση και συζήτηση με τους ΕΦΔ.

3. Ενημέρωση των Πληροφοριακών Συστημάτων (ΟΠΣΑΑ και ΠΣΚΕ) με τους δείκτες, ενημέρωση του τρόπου υπολογισμού των πινάκων της Ετήσιας Έκθεσης στο ΟΠΣΑΑ και ειδικότερα του πίνακα για το

Πλαίσιο Επιδόσεων.

Κατά τη διάρκεια του 2019 πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω ενέργειες:

1. Συλλογή δεδομένων.

Προκειμένου να απαντηθούν οι συμπληρωματικοί δείκτες αποτελεσμάτων, οι δείκτες επιπτώσεων και τα κοινά ερωτήματα αξιολόγησης για την Ετήσια Έκθεση, μετά από σειρά σχετικών συναντήσεων με τον Αξιολογητή της Ετήσιας Έκθεσης και τους τέσσερις (4) αναδόχους των θεματικών μελετών, συλλέχθηκαν τα παρακάτω δεδομένα

1.1 . Δεδομένα από ΟΠΣΑΑ και βάσεις δεδομένων της ΕΥΔ/ΕΥΕ ΠΑΑ

- Πίνακες Ετήσιας Έκθεσης σε επίπεδο μέτρου/υπομέτρου και περιοχής εστίασης (*πηγή: ΟΠΣΑΑ και SFC2014*)
- Χρηματοδοτικοί πίνακες (προγραμματισμός, εντάξεις, πληρωμές) σε επίπεδο υπομέτρο (*πηγή: αναφορές Μονάδας Χρηματοοικονομικών Ροών και ΟΠΣΑΑ της ΕΥΔ*)
- Νέες προσκλήσεις *(πηγή: Πίνακας προσκλήσεων Μονάδα Χρηματοοικονομικών Ροών και ΟΠΣΑΑ)*
- Κατάλογοι όλων των πράξεων (έργων) για μέτρα/υπομέτρα/δράσεις Μ4.2, Μ4.3.1 και Μ7 *(πηγή: ΟΠΣΑΑ)*
- Κατάλογοι όλων των πράξεων (έργων) για υπομέτρα/δράσεις Μ4.1.1 και Μ6.1. *(πηγή: πληροφοριακό σύστημα Μονάδας Επενδύσεων στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις της ΕΥΕ)*

1.2 Δεδομένα από υπηρεσίες εκτός ΕΥΔ/ΕΥΕ ΠΑΑ

- Στοιχεία του δικτύου γεωργικής λογιστικής πληροφόρησης για το έτος 2015 (*πηγή: Γεν. Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης, Δ/νση Αγροτικής Πολιτικής, Τεκμηρίωσης & Διεθνών Σχέσεων-ΥΠΑΑΤ*)
- Στοιχεία Ετήσιας Έκθεσης Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας τα τρία (3) τελευταία διαθέσιμα έτη (*πηγή: Γεν. Δ/νση Στατιστικών Ερευνών, Δ/νση Στατιστικών Δευτερογενούς Τομέα-ΕΛΣΤΑΤ)*
- Στοιχεία του δικτύου γεωργικής λογιστικής πληροφόρησης για το έτος 2015 (*πηγή: Γεν. Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης, Δ/νση Αγροτικής Πολιτικής, Τεκμηρίωσης & Διεθνών Σχέσεων-ΥΠΑΑΤ*)
- Ψηφιακά υπόβαθρα με όλα τα αγροτεμάχια, για τα έτη 2015, 2016, 2017 και 2018 με πληροφορίες σχετικά με καλλιέργειες (είδος και έκταση), αν αρδεύονται, τρόπος άρδευσής τους και κωδικούς παράλληλης δράσης (*πηγή: Δ/νση Τεχνικών Ελέγχων - ΟΠΕΚΕΠΕ)*
- Χρονοσειρά ιστορικών μετεωρολογικών δεδομένων 1971-2004 *(πηγή: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία)*
- Εδαφολογικός χάρτης της Ελλάδας 2015 (Κλίμακα 1:30.000) (*πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ*)
- Ποιοτικά νιτρικά και φωσφορικά (για τα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα) και ποσοτικά δεδομένα (π.χ. καταναλώσεις νερού άρδευσης και χρονοσειρές παροχών σε συγκεκριμένες θέσεις υδατορευμάτων), από το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης *(Πηγή: Ειδική Γραμματεία Υδάτων)*
- Ανόργανα λιπάσματα για τα έτη 2015 και 2018 *(Πηγή: Δ/νση Εγγείων Βελτιώσεων, Εδαφοϋδατικών Πόρων και Λιπασμάτων, ΥΠΑΑΤ)*
- Ερωτηματολόγιο Μεταποίησης
- Ερωτηματολόγιο εκχώρησης
- Ερωτηματολόγιο Κατάρτισης

2. Συναντήσεις με Αξιολογητές.

Τα κύρια σημεία των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν ανάμεσα στην Μονάδα Θεσμικής

Υποστήριξης και Αξιολόγησης και τον Αξιολογητή της Ετήσιας Έκθεσης και τους τέσσερις (4) αναδόχους των θεματικών μελετών για την αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στα ύδατα, στο έδαφος, τις περιοχές υψηλής φυσικής αξίας (High Nature Value HNV) και τους πληθυσμούς αγροτικών πουλιών (FBI-Farm Bird Index), είναι τα εξής:

- Δεδομένα: Είδος δεδομένων, χρονιά, πηγές
- Μεθοδολογία: για την εκτίμηση των δεικτών επιπτώσεων και των ερωτημάτων αξιολόγησης αλλά και της καθαρής συνεισφοράς του ΠΑΑ στη μεταβολή των δεικτών επιπτώσεων
- Αποτελέσματα: αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, ανάλυση των αποτελεσμάτων
- Προβλήματα και περιορισμοί για την εκτίμηση των δεικτών επιπτώσεων και των ερωτημάτων αξιολόγησης (π.χ. έλλειψη και ποιότητα δεδομένων)
- Διαβούλευση αποτελεσμάτων αξιολόγησης με αρμόδιους φορείς (π.χ. Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης)

3. Επεξεργασία των Δεικτών της νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Στο πλαίσιο της ανάλυσης των άρθρων του Κανονισμού για τα Στρατηγικά Σχέδια της ΚΑΠ, των fiche των δεικτών και των εγγράφων εργασίας που αφορούν στην παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων και αξιολόγηση του Πυλώνα ΙΙ της ΚΑΠ για την νέα προγραμματική περίοδο, γίνεται μία πρώτη αρχική επεξεργασία για τα δεδομένα που πρέπει να συλλεχθούν, τις απαιτούμενες πηγές και τον τρόπο συλλογής τους.

2.d) Κατάλογος ολοκληρωμένων αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων παραπομπών στις δημοσιεύσεις τους στο διαδίκτυο

Εκδότης/Επιμελητής	Αναθέτουσα Αρχή: ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020
Συντάκτης/-ες	Ανάδοχος: ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ-ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Ε.Π.Ε.
Τίτλος	Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2017 του ΠΑΑ 2014-2020, Κεφ. 7 - Αξιολόγηση των Πληροφοριών και της προόδου για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος
Περίληψη	Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2017 του ΠΑΑ 2014-2020. Ποσοτικοποίηση των επιτευγμάτων του ΠΑΑ 2014 – 2020, μέσω της εκτίμησης των δεικτών αποτελεσμάτων και απάντηση των σχετικών κοινών ερωτημάτων αξιολόγησης.
URL	https://ead.gr/information/evaluation/annual-reports/

Εκδότης/Επιμελητής	Αναθέτουσα Αρχή: ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020
Συντάκτης/-ες	Ανάδοχος: ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΣΥ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Τίτλος	Μελέτη για την Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στη διαχείριση και αποδοτικότητα της χρήσης των υδάτων
Περίληψη	Το έργο συνίσταται στην αξιολόγηση της συμβολής των παρεμβάσεων του ΠΑΑ, στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων (περιοχή εστίασης 4Β) καθώς και στην αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης ύδατος από τη γεωργία (περιοχή εστίασης 5Α). Αναλυτικότερα τα καθήκοντα του αναδόχου περιλαμβάνουν: Απάντηση στα Κοινά Ερωτήματα Αξιολόγησης: 1. ΚΕΑ9: Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων (4Β), 2. ΚΕΑ11: Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του ύδατος στη γεωργία (5Α) και Εκτίμηση της καθαρής συνεισφοράς του ΠΑΑ, στη μεταβολή των Δεικτών Επιπτώσεων: 1. Ι.10: Άντληση νερού στη γεωργία,

	2. Ι.11: Ποιότητα των υδάτων (και μείωση χρήσης φυτοφαρμάκων εάν είναι εφικτό),
URL	https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-studies/

Εκδότης/Επιμελητής	Αναθέτουσα Αρχή: ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020
Συντάκτης/-ες	Ανάδοχος: Nerco- Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ
Τίτλος	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014 - 2020
Περίληψη	Αντικείμενο του έργου αποτελεί η υλοποίηση ενός Εθνικού Προγράμματος Παρακολούθησης των Αναπαραγόμενων Αγροτικών Ειδών Πουλιών για 6 συνεχή έτη, από την αναπαραγωγική περίοδο του 2018 έως και το τέλος του 2023. Το έργο θα παράσχει στην Αναθέτουσα Αρχή σε ετήσια βάση εκτιμήσεις για σύνθετους δείκτες (indicators) για ομάδες ειδών (δασικών, αγροτικών, κλπ.), όπως για παράδειγμα τον Εθνικό Δείκτη Αγροτικών Ειδών (Farmland Bird Index), καθώς και πληθυσμιακές τάσεις και δείκτες για επιλεγμένα είδη πουλιών (indices).
URL	https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-studies/

Εκδότης/Επιμελητής	Αναθέτουσα Αρχή: ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020
Συντάκτης/-ες	Ανάδοχος: ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ-ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Ε.Π.Ε.
Τίτλος	Αξιολογητής Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης 2019 του ΠΑΑ
Περίληψη	Το έργο συνίσταται: i. στην εκπόνηση του κεφαλαίου «Αξιολόγηση των πληροφοριών και της προόδου ως προς την επίτευξη των στόχων του προγράμματος», της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης του ΠΑΑ, που υποβάλλεται το 2019, σύμφωνα με το Παράρτημα VII- σημείο 7, του Καν. (ΕΕ) 808/2014. ii. στη διαβούλευση του κεφαλαίου «Αξιολόγηση των πληροφοριών και της προόδου ως προς την επίτευξη των στόχων του προγράμματος», με φορείς που θα υποδειχθούν από την Αναθέτουσα Αρχή και τουλάχιστον με τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης του ΠΑΑ 2014 - 2020 iii. στη διάδοση των αποτελεσμάτων υλοποίησης και αξιολόγησης, της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης Υλοποίησης του ΠΑΑ, που υποβάλλεται το 2019. Για την διάδοση των αποτελεσμάτων, ο ανάδοχος θα εκπονήσει, μεταξύ

	άλλων, περιλήψεις (executive summaries) για διαφορετικές ομάδες - στόχους και infographics, στα ελληνικά και στα αγγλικά, που θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ.
URL	https://ead.gr/information/evaluation/annual-reports/

Εκδότης/Επιμελητής	Αναθέτουσα Αρχή: ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020
Συντάκτης/-ες	Ανάδοχος: ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Τίτλος	Μελέτη για την Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στην πρόληψη και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους
Περίληψη	Το έργο συνίσταται στην αξιολόγησης της συμβολής των παρεμβάσεων του ΠΑΑ στην πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους (περιοχή εστίασης 4Γ). Αναλυτικότερα τα καθήκοντα του αναδόχου περιλαμβάνουν: Απάντηση στο Κοινό Ερώτημα Αξιολόγησης: 1. ΚΕΑ10: Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους (4Α). Εκτίμηση του δείκτη αποτελέσματος: 1. Rsoil: ποσοστό εκτάσεων υπό σύμβαση σε περιοχές που παρουσιάζουν κίνδυνο εδαφικής διάβρωσης Εκτίμηση της καθαρής συνεισφοράς του ΠΑΑ, στη μεταβολή των Δεικτών Επιπτώσεων: 1. Ι.12:Οργανικές ύλες του εδάφους σε αρόσιμη γη και 2. Ι.13: Διάβρωση εδάφους από το νερό
URL	https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-studies/

Εκδότης/Επιμελητής	Αναθέτουσα Αρχή: ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020
Συντάκτης/-ες	ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Ε.Π.Ε.
Τίτλος	ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ» στο πλαίσιο του Μέτρου 20 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Περίληψη	Αντικείμενο του έργου είναι ο εντοπισμός των μεταβολών στις περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας (ΥΦΑ) Γεωργικής γης σε όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Ειδικότερα: • Ο υπολογισμός του Δείκτη Επιπτώσεων I9 με τίτλο "Γεωργία Υψηλής Φυσικής Αξίας" (έτη υπολογισμού: 2019, 2023. • Απάντηση του Κοινού Ερωτήματος Αξιολόγησης 8, όσον αφορά το βαθμό που οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη γεωργία υψηλής φυσικής αξίας.
URL	https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-studies/

2.e) Σύνοψη των ολοκληρωμένων αξιολογήσεων, με επικέντρωσης στα πορίσματα της αξιολόγησης.

1. Το 2019 ολοκληρώθηκε η δεύτερη έκθεση Αξιολόγησης του Προγράμματος, τα βασικά σημεία της οποίας ενσωματώνονται στο κεφάλαιο 7 «Αξιολόγηση των Πληροφοριών και της προόδου για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος» της τρέχουσας Ετήσιας Έκθεσης (υποβολή 2019).

2. Στο πλαίσιο της μελέτης για την «Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στην πρόληψη και στη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους», που ολοκληρώθηκε το 2019, προέκυψαν τα συμπεράσματα που αναφέρονται στην απάντηση του Ερωτήματος Αξιολόγησης 10, του κεφαλαίου 7 «Αξιολόγηση των Πληροφοριών και της προόδου για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος» της τρέχουσας Ετήσιας Έκθεσης (υποβολή 2019). Ειδικότερα:

"Η μεταβολή των εδαφολογικών χαρακτηριστικών είναι αργή και μακροπρόθεσμη. Ακόμη και με αυτή την παραδοχή οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στοχεύσει με επιτυχία την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και σημειώνουν σημαντικές θετικές καθαρές επιπτώσεις. Ειδικότερα το Μέτρο 10 έχει συμβάλλει στην αύξηση της φυτοκάλυψης που προστατεύει από την διάβρωση και εμπλουτίζει την οργανική ουσία. Η μελέτη επίσης αναδεικνύει τον κίνδυνο που διατρέχουν οι βοσκότοποι κυρίως λόγω κλίσεων. Οι δράσεις 10.1.5 και 10.1.11 όμως δεν παρουσιάζουν πληρωμές. Το Μέτρο 8 στοχεύει πολύ συγκεκριμένα γεωργικά ή δασικά εδάφη με κίνδυνο σε διάβρωση και κυρίως το 8.4 που στοχεύει και ακάλυπτα λόγω πυρκαγιών εδάφη. Το Μέτρο 13 συμβάλλει συνολικά και στη διατήρηση των βοσκοτόπων αλλά και στη συντήρηση ενός αγροτικού πληθυσμού που καλλιεργώντας αυξάνει την οργανική ουσία και παίρνει δράσεις κατά της διάβρωσης αναδεικνύοντας, λόγω και της μεγάλης καλυπτόμενης έκτασης, ως βασικό μέτρο για την βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του ΠΑΑ.

Υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής και της μεταβολής που προβλέπεται στα ακραία καιρικά φαινόμενα ιδιαίτερα στους εαρινούς και φθινοπωρινούς μήνες, ενδεχομένως στο μέλλον να υπήρχε μεγαλύτερη στόχευση προς κάποιες καλλιέργειες και κάποιες πρακτικές. Ένα σοβαρό πρόβλημα για την διάβρωση είναι οι χειμερινές καλλιέργειες, ιδίως σιτηρών, που αφήνουν ακάλυπτο το έδαφος κατά το φθινόπωρο και με μικρή φυτοκάλυψη κάποιο διάστημα του χειμώνα. Επίσης πρέπει να διερευνηθεί γιατί οι ζώνες ανάσχεσης που είναι σημαντικό μέσο για την αποφυγή μεταφοράς εδάφους από το αγρόκτημα στους υδάτινους αποδέκτες δεν έχουν υιοθετηθεί σε μεγάλο βαθμό (**Μέτρο 10.01.4Δ**) το ίδιο όπως και η χλωρά λίπανση των μονίμων καλλιεργειών που αυξάνει τη φυτοκάλυψη και επίσης παρουσιάζει πολύ μικρό βαθμό υιοθέτησης (**Μέτρο 10.01.4Γ**). Τέλος, μπορεί να μελετηθεί η στοχευμένη χρήση μέτρων σε περιοχές με κίνδυνο διάβρωσης από τον άνεμο."

3. Στο πλαίσιο της μελέτης για την «Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στη διαχείριση και αποδοτικότητα της χρήσης των υδάτων», που ολοκληρώθηκε το 2019, προέκυψαν τα συμπεράσματα που αναφέρονται στην απάντηση των Ερωτημάτων Αξιολόγησης 9 και 11, του κεφαλαίου 7 «Αξιολόγηση των Πληροφοριών και της προόδου για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος» της τρέχουσας Ετήσιας Έκθεσης (υποβολή 2019).

4. Στο πλαίσιο της μελέτης για τον «καθορισμό των περιοχών υψηλής φυσικής αξίας» στο πλαίσιο του Μέτρου 20 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020», που ολοκληρώθηκε το 2019 καθώς και της μελέτης «παρακολούθηση ειδικού δείκτη αγροτικών ειδών - FBI» , προέκυψαν τα συμπεράσματα που αναφέρονται στην απάντηση του Ερωτήματος Αξιολόγησης 8, του κεφαλαίου 7 «Αξιολόγηση των Πληροφοριών και της προόδου για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος» της τρέχουσας Ετήσιας Έκθεσης (υποβολή 2019). Ειδικότερα:

"Τα μέτρα, υπομέτρα και δράσεις του ΠΑΑ στην περιοχή εστίασης 4Α έχουν συμβάλλει σημαντικά στην αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας. Ειδικότερα, όπως φαίνεται από την ανάλυση

των δεικτών, το ΠΑΑ συνέβαλε στην ανάσχεση των αρνητικών τάσεων για το δείκτη των πουλιών και των περιοχών ΥΦΑ. Για τον δείκτη των πουλιών οι αρνητικές τάσεις είναι σημαντικά μικρότερες από τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές και Μεσογειακές παρά την τάση εντατικοποίησης της γεωργίας. Ένα μεγάλο μέρος των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων είναι ενεργό σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 πολλές εκ των οποίων είναι οικοσυστήματα που εξαρτώνται από την ποιότητα του νερού, όπως οι λιμνοθάλασσες, οι λίμνες και οι εκβολές. Στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, που κατά κύριο λόγο είναι περιοχές εκτατικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, το ΠΑΑ υποστηρίζει τη δραστηριότητα μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Τέλος, το ΠΑΑ έχει υποστηρίξει εμβληματικά τοπία, ορόσημα της ελληνικής υπαίθρου. Πολλές δράσεις του ΠΑΑ στοχεύουν στην υποστήριξη και ανάκαμψη της βιοποικιλότητας στις αρόσιμες γαίες και στους δενδρώνες αλλά υπολείπονται στους βοσκοτόπους και τα δάση."

5. Το 2017 ολοκληρώθηκε η πρώτη έκθεση Αξιολόγησης του Προγράμματος, τα βασικά σημεία της οποίας ενσωματώθηκαν στο έβδομο Κεφάλαιο της AIR: Αξιολόγηση των Πληροφοριών και της προόδου για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος»

Τα πορίσματα της αξιολόγησης ομαδοποιούνται σε δύο ενότητες που είναι:

α) Πορίσματα – συστάσεις σε επίπεδο Προγράμματος

Η εξέλιξη του Προγράμματος είναι ικανοποιητική από πλευράς απορρόφησης με δεδομένο ότι ουσιαστικά το έτος 2016 αποτελεί το πρώτο έτος εφαρμογής του Προγράμματος. Οι ανειλημμένες υποχρεώσεις καλύπτουν το 26% των συνολικών νομικών δεσμεύσεων του Προγράμματος και θα επιδράσουν καθοριστικά τόσο στην ομαλή απορρόφηση πόρων όσο και στην επίτευξη των στόχων. Η πορεία υλοποίησης των ανειλημμένων υποχρεώσεων όμως δημιουργεί έντονο προβληματισμό λόγω της δυναμικής που παρουσιάζουν. Υστέρηση στην πρόοδο των πληρωμών παρουσιάζεται στο σύνολο των Μέτρων που αφορούν κρατικές ενισχύσεις (Προτεραιότητες 2, 3, 6) .αλλά και στα Δασικά Μέτρα. Εάν οι καθυστερήσεις οφείλονται σε δυσλειτουργίες του Πληροφοριακού Συστήματος οι οποίες έχουν ήδη αποκατασταθεί η επισήμανση της αξιολόγησης δεν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη. Σε αντίθετη περίπτωση η ΔΑ θα πρέπει να διερευνήσει πιθανή τροποποίηση των χρηματοδοτικών πινάκων διασφαλίζοντας παράλληλα την μη απόκλιση από την στρατηγική του Προγράμματος.

Συστάσεις σε επίπεδο Προγράμματος

- Εξυγίανση μέτρων που περιλαμβάνουν συνεχιζόμενα έργα, θέσπιση καταληκτικής ημερομηνίας ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ανειλημμένων εντός του 2017
- Επιτάχυνση διαδικασιών για την δημιουργία ενός αξιόπιστου Συστήματος παροχής Γεωργικών Συμβουλών
- Αναθεώρηση Πλάνου Αξιολόγησης
- Αναβάθμιση συστήματος διάγνωσης των εκπαιδευτικών αναγκών των αγροτών και των μηχανισμών παροχής αναγκαίας εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Άμεση παροχή τεχνικής βοήθειας σε «ΑΔΥΝΑΜΟΥΣ» φορείς εφαρμογής – τελικούς δικαιούχους που εφαρμόζουν/διαχειρίζονται Μέτρα με πολλαπλάσιο προϋπολογισμό σε σχέση με το ΠΑΑ 2007-2013
- Επανεξέταση προγραμματισμού και όπου κρίνεται αναγκαίο νέα ιεράρχηση προτεραιοτήτων για τα έργα εγγείων βελτιώσεων (φράγματα, ταμιευτήρες, δίκτυα) εξετάζοντας τις ανάγκες της χώρας, το περιεχόμενο των αναθεωρημένων διαχειριστικών σχεδίων λεκανών απορροής ανά υδατικό διαμέρισμα, το βαθμό ωριμότητας, τις ανάγκες επικαιροποίησης και τις ελλείψεις των υπαρχουσών μελετών αλλά και τις προτεραιότητες της περιοχής εστίασης 5Α «Αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης νερού στη γεωργία» του ΠΑΑ 2014-2020 στην οποία έχει ενταχθεί το σύνολο των έργων.
- Συστηματική ενημέρωση προς όλους τους «ΕΤΑΙΡΟΥΣ» για την κατανόηση των προτεραιοτήτων

της νέας ΚΑΠ και Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης, της φιλοσοφίας "RESULT ORIENTATION" και του σημαντικού κινδύνου που δημιουργείται για την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων λόγω μη επίτευξης των ΣΤΟΧΩΝ. Η «διασταλτική ερμηνεία» της ΛΟΓΙΚΗΣ της ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ, η θέσπιση κριτηρίων επιλογής που δεν σχετίζονται και δεν εξυπηρετούν την ΣΤΟΧΟΘΕΤΗΣΗ και την ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ του ΠΑΑ θα οδηγήσει, στην καλύτερη περίπτωση σε αδυναμία προσδιορισμού ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ με βάση τους δείκτες του ΚΠΠΑ ενώ είναι πολύ πιθανή και η διαπίστωση αρνητικών επιπτώσεων.

- Δημιουργία Επιχειρησιακής Βάσης Δεδομένων που θα επιτρέπει την παρακολούθηση των χρηματορροών και την παρακολούθηση, μέσω των προταθέντων δεικτών, του βαθμού επίτευξης των στόχων ανά ΠΕ και κοινοτική προτεραιότητα - Βελτίωση μηχανογραφικών δεδομένων για την εξυπηρέτηση του ΚΠΑΑ
- Εκπαίδευση και κατάρτιση των στελεχών της ΔΑ και των Μονάδων Εφαρμογής ως προς τις απαιτήσεις του ΚΠΠΑ
- Ουσιαστική αξιοποίηση της ΤΒ για τη δημιουργία απαιτούμενης γνώσης για την καλύτερη στόχευση των Μέτρων

- Εντοπίζεται μια έλλειψη στόχευσης των αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων τόσο σε χωρικό επίπεδο όσο και έναντι των, σαφώς προσδιορισμένων και ιεραρχημένων στο εγκεκριμένο πρόγραμμα, περιβαλλοντικών προβλημάτων. Η εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων και μέτρων ενίσχυσης της βιολογικής γεωργίας έχει κατά βάση οριζόντια στόχευση και βασίζεται σε δράσεις σχετιζόμενες με συγκεκριμένες καλλιέργειες ή/και προϊόντα και όχι κατ' ανάγκη με τα σαφώς προσδιορισμένα και ιεραρχημένα περιβαλλοντικά προβλήματα. Άλλες δε δράσεις, όπως π.χ. η ενίσχυση περιοχών με μειονεκτήματα εφαρμόζονται ακόμα χωρίς χωρική ή περιβαλλοντική στόχευση συνεπώς δεν είναι εμφανές με ποιο τρόπο συντελούν στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων

- Συστήνεται η επικέντρωση των αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων και της βιολογικής γεωργίας να βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τους τεθέντες στόχους των μέτρων, όπως αυτοί διατυπώνονται στη Στρατηγική του Προγράμματος ανά Περιοχή Εστίασης. Υπενθυμίζεται ότι κάθε ένας από τους στόχους ανά μέτρο συνδέεται με μετρήσιμους δείκτες (base line) και με τις αντίστοιχες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που επιτρέπουν την αξιολόγηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του κάθε μέτρου. Για να καταστεί αυτό εφικτό απαιτείται μια σειρά μελετών για την επίδραση της γεωργίας στο περιβάλλον, τον εντοπισμό των παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή (adaptation) και τη μείωση (mitigation) των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή, την καλύτερη διαχείριση των υδατίνων πόρων και τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους και όχι η αυξομείωση των πόρων των Μέτρων ανάλογα με τη ζήτηση που παρουσιάζεται.

Πορίσματα- Συστάσεις σε επίπεδο Περιοχή Εστίασης (ΠΕ)

Τα πορίσματα συστάσεις αφορούν περιοχές εστίασης που υπήρχαν εντάξεις και πληρωμές.

<u>ΠΕ - 2Α</u>

Συμπέρασμα 1: Πολύ μικρός αριθμός εκμεταλλεύσεων που ολοκλήρωσαν τις επενδύσεις και αποπληρώθηκαν το 2016. Οι πιστωτικοί περιορισμοί και η έλλειψη ιδιωτικής ρευστότητας των εκμεταλλεύσεων επιδρούν συντριπτικά στην αρνητική αυτή εξέλιξη. Σύσταση 1: Προκήρυξη επενδυτικών σχεδίων μικρού προϋπολογισμού (έως 50.000€) που απαιτούν σχετικά χαμηλό ποσό ιδιωτικής συμμετοχής. Οι προκηρύξεις επενδυτικών σχεδίων υψηλού προϋπολογισμού πρέπει να συνδεθούν με την ενεργοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων.

Συμπέρασμα 2: Χαμηλό ποσοστό εκμεταλλεύσεων που πραγματοποιούν αναδιάρθρωση του παραγωγικού

τους συστήματος. Σύσταση 2: Προτεραιότητα στις προκηρύξεις επενδυτικών σχεδίων (κατάλληλη μοριοδότηση) σε συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους στους οποίους θα δραστηριοποιούνται οι εκμεταλλεύσεις με την λήξη του επενδυτικού σχεδίου ώστε να επιτευχθεί η αναδιάρθρωση

ΠΕ - 3Α

Συμπέρασμα 1: Οι δείκτες πλαισίου δεν είναι επαρκείς για να δοθεί απάντηση στο κοινό ερώτημα, απαιτείται η προσθήκη ειδικών δεικτών στο Πρόγραμμα λόγω της σημασίας του Μέτρου 4.2 στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων. Σύσταση 1: Σε επικείμενη αναθεώρηση να προστεθούν ειδικοί δείκτες εκροών και αποτελέσματος

Συμπέρασμα 2: Με βάση την μέχρι σήμερα πορεία εφαρμογής των Μέτρων πολύ δύσκολα θα επιτευχθούν οι δείκτες για το αποθεματικό επίδοσης 2018. Σύσταση 2: Απαιτείται η άμεση εξέταση του συνόλου των έργων του Μέτρου 123 που μεταφέρθηκαν στο Μέτρο 4.2 ώστε να υπάρξει σαφής εικόνα για το πόσα θα ολοκληρωθούν και να διεξαχθεί έρευνα Πεδίου και οικονομετρική ανάλυση για το προσδιορισμό των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων του Μέτρου στην την Ετήσια έκθεση του 2019

Συμπέρασμα 3: Απαιτείται αναβάθμιση των μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης ιδιαίτερα για τα επενδυτικά σχεδία του Μέτρου 4.2 Σύσταση 3: Να περιληφθούν στις αιτήσεις υποψηφιότητας των εν δυνάμει δικαιούχων το σύνολο των πληροφοριών που απαιτούνται. Παράλληλα θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την υποβολή «ποσοτικών στοιχείων από τους δικαιούχους κατά την περίοδο υλοποίησης και την ολοκλήρωση των έργων ώστε να καταστεί δυνατή η μέτρηση των πρόσθετων δεικτών αποτελέσματος

Συμπέρασμα 4: Η συμμετοχή των δικαιούχων στο Μέτρο 132 του ΠΑΑ 2007-2013 ήταν αναστρόφως ανάλογη της σημασίας που αποδίδει η στρατηγική του Προγράμματος στην προώθηση της παραγωγής προϊόντων με σήμανση, του μεγάλου αριθμού προϊόντων ΠΟΠ –ΠΓΕ και της πολύ μεγάλης αύξησης των εκτάσεων βιολογικής γεωργίας Σύσταση 4: Να αναλυθούν επισταμένως οι αιτίες που αποθαρρύνουν τους παραγωγούς να συμμετάσχουν στο Μέτρο (τουλάχιστον κατ την προηγούμενη προγραμματική περίοδο) ώστε να καταστεί περισσότερο ελκυστικό

ΠΕ - 4 Α, 4 Β,4-Γ

Συμπέρασμα 1: Η συγκεντρωτική παρουσίαση των στοιχείων για την εκτίμηση των δεικτών δε διευκολύνει την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πορεία των περιβαλλοντικών δεικτών Σύσταση 1: Οι δείκτες αποτελέσματος να δίνονται ανά δράση, & υπομέτρο

Συμπέρασμα 2: Η οριζόντια εφαρμογή των μέτρων και η μη στόχευση δημιουργεί τον κίνδυνο να περιορίζεται η αποτελεσματικότητά τους ως προς την επίτευξη των στόχων που ετέθησαν από τους συντάκτες του προγράμματος. Σύσταση 2: Να επιδιωχθεί αποτελεσματική στόχευση με κριτήρια που να σχετίζονται με τους στόχους του μέτρου

Συμπέρασμα 3: Η επίτευξη των στόχων της διατήρησης της βιοποικιλότητας και του τοπίου εναπόκειται σε πολύ μεγάλο βαθμό σε ένα και μόνο μέτρο .Σύσταση 3: Να ενεργοποιηθούν και τα άλλα μέτρα

Συμπέρασμα 4:Η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων εξαρτάται από την εφαρμογή των «συνοδευτικών» μέτρων Μ1, Μ2, Μ16. Σύσταση 4: Να ενεργοποιηθούν τα μέτρα Μ1, Μ2 και Μ16 με ειδική στόχευση στη προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου, την προστασία υδάτων & εδάφους

Συμπέρασμα5 Η μεγάλη σημασία του ζητήματος της διαχείρισης των υδατικών πόρων που τόσο εναργώς αναδείχθηκε στο ΠΑΑ 2014-2020, δεν φαίνεται να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα τόσο στην ιεράρχηση όσο και στον προγραμματισμό της ΔΑ. Σύσταση5 Η ιεράρχηση και ο προγραμματισμός του έργου της ΔΑ

πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις διατυπωμένες προτεραιότητες & ιεραρχημένες ανάγκες όπως αναφέρονται στο κείμενο του ΠΑΑ.

ΠΕ - 5Α

Συμπέρασμα 1: Η λογική της κατασκευής των εγγειοβελτιωτικών έργων στη χώρα δεν συνυπολόγιζε τουλάχιστον σε επίπεδο «μοριοδότησης» και κριτηρίων επιλογής την εξοικονόμηση ύδατος. Σύσταση 1: Απαιτείται η επικαιροποίηση των μελετών που αφορούν εγγειοβελτιωτικά έργα ώστε να λαμβάνεται υπόψη η διάσταση της εξοικονόμησης. Για τα μεταφερόμενα έργα πρέπει αντίστοιχα να αντιμετωπισθεί η έλλειψη δεδομένων που σχετίζονται με την εξοικονόμηση ύδατος. Συμπέρασμα 2: Απαιτείται η προσθήκη program specific indicator σε επόμενη αναθεώρηση

ΠΕ - 5Δ

Συμπέρασμα 1 Δεν είναι δυνατό να τεκμηριωθεί ούτε βιβλιογραφικά ούτε εμπειρικά η συμβολή του μέτρου που επελέγη (Μ11) στην επίτευξη του στόχου. Σύσταση 1 Να επανεξεταστεί η λογική της παρέμβασης των Μέτρων και ο βαθμός συσχέτισης τους με τους δείκτες αποτελεσμάτων που περιλαμβάνονται στο ΚΠΠΑ

ΠΕ - 5Ε

Συμπέρασμα 1 Πολύ μικρός βαθμός εξυπηρέτησης του στόχου της δέσμευσης CO2. Σύσταση 1 Να ενεργοποιηθούν οι σχετικές δράσεις στο Μ10

ΠΕ - 6Α

Συμπέρασμα 1: Η δημιουργία 128 νέων θέσεων εργασίας σε μία περίοδο εκτίναξης της ανεργίας αποτελεί επιτυχία. Το υψηλό ποσοστό νέων θέσεων εργασίας από νέους κάτω των 25 ετών αλλά και από γυναίκες που αποτελούν τις βαρύτερα πληττόμενες από την ανεργία πληθυσμιακές ομάδες αποτελεί σημαντική επιτυχία. Σε όρους «τομεακής –κλαδικής ανάλυσης» επιβεβαιώνεται η κυριαρχία του τουρισμού ως εναλλακτικής οικονομικής δραστηριότητας στις αγροτικές περιοχές και η σημαντική υστέρηση της μεταποίησης. Σύσταση 1: Απαιτείται η στενή παρακολούθηση των ενταγμένων έργων και η θέσπιση αποκλειστικής καταληκτικής ημερομηνίας για την ολοκλήρωση των επενδυτικών σχεδίων που παρουσιάζουν μηδενική πορεία υλοποίησης.

Συμπέρασμα 2: Η μη ενεργοποίηση του Μέτρου 6.4 στο ΠΑΑ 2014 -2020 (υλοποίηση μόνο μέσω LEADER) αποτελεί σωστή απόφαση αφού οι ΟΤΔ είναι σε θέση να διαγνώσουν καλύτερα τις ανάγκες των αγροτικών περιοχών και τις επενδυτικές ευκαιρίες σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα σε τοπικό επίπεδο.

Σύσταση 2: Να υπάρξει σωστή ενημέρωση των δικαιούχων από τις ΟΤΔ ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη συμμετοχή και εκδήλωση επενδυτικού ενδιαφέροντος και σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας πλην τουρισμού.

ΠΕ - 6Β

Συμπέρασμα 1: Παρατηρείται πολύ αργή εξέλιξη στην υλοποίηση των μεταφερομένων έργων του ΠΑΑ 2007-2013 που εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την επίτευξη των τιμών στόχου των δεικτών του αποθεματικού επίδοσης. Σύσταση 1: Απαιτείται στενή παρακολούθηση των ενταγμένων έργων και ανάληψη πρωτοβουλιών για την εξυγίανση των Μέτρων.

Συμπέρασμα 2: Η πολύ μεγάλη αύξηση των πόρων που διατίθεται στην περιοχή εστίασης δημιουργεί και

αυξημένες απαιτήσεις για την επίσπευση των διαδικασιών προκηρύξεων και εντάξεων από πλευράς ΟΤΔ αφ ενός και αφετέρου την αναγκαιότητα άντλησης διδαγμάτων από την προβληματική υλοποίηση του άξονα 4 στο ΠΑΑ 2007-2013 ώστε να αποφευχθούν καθυστερήσεις. Σύσταση 2: Να διαγνωστούν έγκαιρα οι ανάγκες για την παροχή τεχνογνωσίας προς τις ΟΤΔ μέσω του ΕΑΔ ώστε να μπορέσουν να υλοποιήσουν έγκαιρα τα Τοπικά Προγράμματα

Συμπέρασμα 3: Τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους μεγάλο τμήμα των επενδύσεων που χρηματοδοτούντο από τα τοπικά προγράμματα κατευθυνόταν στη ενίσχυση «παραδοσιακών επενδύσεων» στο τομέα του τουρισμού ενώ με βάση τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων οι πιλοτικές δράσεις και οι καινοτόμες επενδύσεις ήταν πολύ περιορισμένες. Σύσταση 3: Θα απαιτηθεί συστηματική στήριξη από πλευράς ΕΑΔ για την προώθηση της καινοτομίας στα Τοπικά Προγράμματα

Τεχνική Βοήθεια: Ουσιαστική αξιοποίηση της ΤΒ για τη δημιουργία της απαιτούμενης γνώσης για την καλύτερη στόχευση των Μέτρων. Επανεξέταση του χρονοδιαγράμματος αλλά και του περιεχομένου των δράσεων που περιλαμβάνονται στο πλάνο αξιολόγησης με βάση τα συμπεράσματα της αξιολόγησης και ενεργοποίηση των δράσεων δημοσιότητας

Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο: Ο περιορισμένος χρόνος λειτουργίας του Δικτύου δεν επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων αλλά η λειτουργία των Υποδικτύων , ο μεγάλος αριθμός Μελών και η ευρεία συμμετοχή στις εκδηλώσεις που έχει διοργανώσει μέχρι σήμερα αποτελούν ιδιαίτερα θετικά σημεία. Το ΕΑΔ θα πρέπει να συμβάλλει και στην ευαισθητοποίηση/ενημέρωση των γεωργών για τις προτεραιότητες της ΚΑΠ.. Παρατηρείται μη ενεργοποίηση του ΕΑΔ για την ανταλλαγή και διάδοση πορισμάτων σχετικά με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΠΑΑ ενώ δεν υπάρχουν ενδείξεις για την δραστηριοποίηση του στα μείζονα θέματα που αφορούν την σχέση της Γεωργίας με το Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή και πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες για την προώθηση σχετικών δράσεων.

2.f) Περιγραφή των δραστηριοτήτων επικοινωνίας που πραγματοποιήθηκαν σε σχέση με τη δημοσιοποίηση των πορισμάτων της αξιολόγησης (σε σχέση με το τμήμα 6 του σχεδίου αξιολόγησης)

Γίνεται αναφορά στο σχέδιο αξιολόγησης, περιγράφονται τυχόν δυσχέρειες στην υλοποίηση, μαζί με τις λύσεις που εγκρίθηκαν ή προτάθηκαν.

Ημερομηνία / Περίοδος	25/06/2019
Τίτλος δραστηριότητας/εκδήλωσης επικοινωνίας και θέμα των πορισμάτων αξιολόγησης που συζητήθηκαν/διαδόθηκαν	7Η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΕΠ.ΠΑ. ΠΑΑ 2014-2020 (25 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019, ΧΑΝΙΑ)
Γενικός διοργανωτής δραστηριότητας / εκδήλωσης	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΑΑ
Δίαυλοι πληροφόρησης / μορφότυπος που	Παρουσιάσεις (κεφάλαιο αξιολόγησης, μελέτη για έδαφος, μελέτη για ύδατα) και συζήτηση κατά τη διάρκεια της συζήτησης

χρησιμοποιήθηκε	
Είδος κοινού-στόχου	Μέλη της ΕπΠα: Εκπρόσωποι της Γενικής Δ/νσης Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της ΕΕ, της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΑΤ, του ΟΠΕΚΕΠΕ, υπηρεσιακών μονάδων του ΥΠΑΑΤ, άλλων Υπουργείων, Περιφερειακών Αρχών, Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων και ΜΚΟ
Κατά προσέγγιση αριθμός ενδιαφερομένων που ενημερώθηκαν	100
URL	http://www.agrotikianaptixi.gr/el/synedriaseis

Ημερομηνία / Περίοδος	03/01/2018 - 28/06/2019
Τίτλος δραστηριότητας/εκδήλωσης επικοινωνίας και θέμα των πορισμάτων αξιολόγησης που συζητήθηκαν/διαδόθηκαν	Ενημέρωση site ΕΑΔ για ενημέρωση, ανάπτυξη evaluation capacity και δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων
Γενικός διοργανωτής δραστηριότητας / εκδήλωσης	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΑΑ 2014-2020- Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης & Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας
Δίαυλοι πληροφόρησης / μορφότυπος που χρησιμοποιήθηκε	ιστοσελίδα www.ead.gr
Είδος κοινού-στόχου	Επισκέπτες ιστοσελίδας
Κατά προσέγγιση αριθμός ενδιαφερομένων που ενημερώθηκαν	0
URL	https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/

Ημερομηνία / Περίοδος	15/06/2019
Τίτλος δραστηριότητας/εκδήλωσης επικοινωνίας και θέμα των πορισμάτων αξιολόγησης που	Ομάδα Εμπειρογνωμόνων (Focus Group) για τη διαβούλευση της μελέτης: «Αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στη διαχείριση και αποδοτικότητα της χρήσης των υδάτων»

συζητήθηκαν/διαδόθηκαν	
Γενικός διοργανωτής δραστηριότητας / εκδήλωσης	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΑΑ 2014-2020- Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης
Δίαυλοι πληροφόρησης / μορφότυπος που χρησιμοποιήθηκε	Focus Group
Είδος κοινού-στόχου	Αρμόδιες υπηρεσίες ΥΠΑΑΤ, Εξωτερικοί Αξιολογητές, ΓΟΕΒ και ΤΟΕΒ.
Κατά προσέγγιση αριθμός ενδιαφερομένων που ενημερώθηκαν	17
URL	https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/

2.g) Περιγραφή της παρακολούθησης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης (σε σχέση με το τμήμα 6 του σχεδίου αξιολόγησης)

Γίνεται αναφορά στο σχέδιο αξιολόγησης, περιγράφονται τυχόν δυσχέρειες στην υλοποίηση, μαζί με τις λύσεις που εγκρίθηκαν ή προτάθηκαν.

Αποτέλεσμα αξιολόγησης συναφές για παρακολούθηση (Να περιγραφεί το πόρισμα και να αναφερθεί η πηγή σε παρένθεση)	Άμεση παροχή τεχνικής βοήθειας σε «ΑΔΥΝΑΜΟΥΣ» φορείς εφαρμογής – τελικούς δικαιούχους που εφαρμόζουν/διαχειρίζονται Μέτρα με πολλαπλάσιο προϋπολογισμό σε σχέση με το ΠΑΑ 2007-2013.
Διενεργηθείσα παρακολούθηση	1) Παροχή τεχνικής βοήθειας στις ΕΥΔ των 13 Περιφερειών της χώρας, για τη διαχείριση των εκχωρηθέντων μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020. 2) Πρόσκληση για υπηρεσίες παροχής συμβουλών Τεχνικής στήριξης για την υλοποίηση των εκχωρηθέντων μεταφερόμενων δασικών μέτρων του Π.Α.Α. 2007-2013 και του Π.Α.Α. 2014-2020», καταληκτική ημερομηνία 12.07.2018 (http://www.agrotikianaptixi.gr/index.php?op=Tender&todo=Load&id=06b21cad18b0960f).
Αρχή αρμόδια για την παρακολούθηση	Διαχειριστική αρχή

Αποτέλεσμα αξιολόγησης συναφές για παρακολούθηση (Να περιγραφεί το πόρισμα και να αναφερθεί η πηγή σε παρένθεση)	Εκπαίδευση και κατάρτιση των στελεχών της ΔΑ και των Μονάδων Εφαρμογής ως προς τις απαιτήσεις του ΚΠΠΑ.
Διενεργηθείσα παρακολούθηση	1) Έξι (6) Συναντήσεις 2017 για ενημέρωση και ανάπτυξη evaluation capacity ΕΦΔ. 2) Έξι (6) Συναντήσεις 2018 για ενημέρωση και ανάπτυξη evaluation capacity ΕΦΔ. 3) Ενημέρωση site ΕΑΔ για ενημέρωση, ανάπτυξη evaluation capacity και δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων (http://ead.gr/information/rural-development/evaluation)
Αρχή αρμόδια για την παρακολούθηση	Διαχειριστική αρχή

Αποτέλεσμα αξιολόγησης συναφές για παρακολούθηση (Να περιγραφεί το πόρισμα και να αναφερθεί η πηγή σε παρένθεση)	Δημιουργία Επιχειρησιακής Βάσης Δεδομένων που θα επιτρέπει την παρακολούθηση των χρηματορροών και την παρακολούθηση, μέσω των προταθέντων δεικτών, του βαθμού επίτευξης των στόχων ανά ΠΕ και κοινοτική προτεραιότητα - Βελτίωση μηχανογραφικών δεδομένων για την εξυπηρέτηση του ΚΠΑΑ
Διενεργηθείσα παρακολούθηση	Βελτίωση μηχανογραφικών δεδομένων για την εξυπηρέτηση του ΚΠΑΑ: Ενημέρωση των Πληροφοριακών Συστημάτων (ΟΠΣΑΑ και ΠΣΚΕ) ώστε οι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων να συλλέγονται από τις αιτήσεις στήριξης και επικαιροποίηση των πινάκων Ετήσιας Έκθεσης στο ΟΠΣΑΑ.
Αρχή αρμόδια για την παρακολούθηση	Διαχειριστική αρχή

Αποτέλεσμα αξιολόγησης συναφές για παρακολούθηση (Να περιγραφεί το πόρισμα και να αναφερθεί η πηγή σε παρένθεση)	Τροποποίηση Πλάνου Αξιολόγησης.
Διενεργηθείσα παρακολούθηση	Στο πλαίσιο της 3ης τροποποίησης του ΠΑΑ, τροποποιήθηκε το Πλάνο Αξιολόγησης.
Αρχή αρμόδια για την παρακολούθηση	Διαχειριστική αρχή

3. ΖΗΤΉΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΆΖΟΥΝ ΤΙΣ ΕΠΙΔΌΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΈΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΆΝΟΝΤΑΙ

3.a) Περιγραφή των μέτρων που λήφθηκαν για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του προγράμματος

Για τη διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του προγράμματος, και ειδικότερα όσον αφορά ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διαχείριση του ελήφθησαν από τη διαχειριστική αρχή τα παρακάτω μέτρα:

1. Τροποποιήσεις Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020

3η Τροποποίηση Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020

Στις 28 Ιουνίου 2018, η Ελλάδα υπέβαλε στην Επιτροπή αίτηση τροποποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 σύμφωνα με το άρθρο 11 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013. Η Επιτροπή εξέτασε την αίτηση τροποποίησης του ΠΑΑ και διατύπωσε παρατηρήσεις στις 27 Ιουλίου 2018. Η Ελλάδα διαβίβασε στην Επιτροπή όλες τις απαραίτητες συμπληρωματικές πληροφορίες και υπέβαλε αναθεωρημένη έκδοση της τροποποίησης του ΠΑΑ στις 16 Νοεμβρίου 2018, η οποία εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. C(2018)8409final εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής.

Η ανωτέρω τροποποίηση περιελάμβανε τα ακόλουθα στοιχεία:

- Αλλαγή των ποσοστών συνεισφοράς του ΕΓΤΑΑ, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν βάσει του προαναφερόμενου άρθρου μέχρι 31/12/2017 (Q32017 και Q42017) αλλά και τις πληρωμές Q12018.
- Διαγραφές Μέτρων/δράσεων του ΠΑΑ 2014-2020 για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του Προγράμματος, την επικέντρωση των πόρων σε λιγότερες δράσεις με μεγαλύτερα αποτελέσματα καθώς και την απλοποίηση του χρηματοδοτικού σχήματος του ΠΑΑ 2014-2020, ως ακολούθως:
    - Διαγραφή της δράσης 4.3.2 «Αναδασμοί» με διατήρηση μόνο των πόρων για την ολοκλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεων της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου.
    - Διαγραφή του υπομέτρου Μ6.2 «Εκκίνηση μη γεωργικής επιχειρηματικής δραστηριότητας στις αγροτικές περιοχές».
    - Διαγραφή της δράσης Μ10.1.06 «Διαχείριση φυτικών υπολειμμάτων των κλαδεμάτων στην ελαιοκαλλιέργεια» και κατ' επέκταση της δράσης Μ4.4.4 «Θρυμματιστής κλαδεμάτων για τις ελαιοκαλλιέργειες».
    - Διαγραφή του Μέτρου Μ14 «Καλή μεταχείριση των ζώων».
- Μεταφορά κονδυλίων μεταξύ μέτρων που υλοποιούνται υπό διαφορετικά ποσοστά συνεισφοράς του ΕΓΤΑΑ
- Αλλαγές στην περιγραφή μέτρων για την αποτελεσματικότερη και πιο απλοποιημένη εφαρμογή τους
- Εισαγωγή πρόσθετης εθνικής χρηματοδότησης για το Μ13 «Ενισχύσεις σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα», με ποσό 314 εκ. €.
- Τροποποίηση κατόπιν μεταβολής του νομικού πλαισίου της Ένωσης (Omnibus)
- Τυπικές διορθώσεις που δε θίγουν την υλοποίηση της πολιτικής και των μέτρων
- Τροποποίηση πλαισίου επίδοσης λόγω:
    - Εσφαλμένων εγγραφών δεικτών (κυρίως Ο5), στο πλάνο δεικτών (κεφ. 11 ΠΑΑ 2014-2020), όσον αφορά στις Προτεραιότητες 4 και 5 και κυρίως όσον αφορά στις εκτάσεις των Μ10.1 «Ενίσχυση για γεωργο-περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις», Μ11 «Βιολογική Γεωργία» και Μ8.1 «Δάσωση γεωργικών και μη γεωργικών γαιών».

- Λανθασμένων υποθέσεων που οδήγησαν στην υποεκτίμηση/υπερεκτίμηση των ποσοτικών στόχων και/ή των οροσήμων (Άρθρο 5§6 καν. (ΕΕ) 215/2014), όσον αφορά στις Προτεραιότητες 3, 5 και 6 και κυρίως στα Μ4.2 «Επενδύσεις στη μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων» και Μ8.1 «Δάσωση γεωργικών και μη γεωργικών γαιών».
- Αλλαγών στην κατανομή κονδυλίων σε ορισμένες προτεραιότητες (παρ. 5 Παραρτήματος ΙΙ καν. (ΕΕ) 1303/2013) και ως εκ τούτου αύξηση και του αντίστοιχου ποσοτικού δείκτη, όσον αφορά στην προτεραιότητα 2 και ειδικότερα στο Μ6.1 «Ενισχύσεις για νέους γεωργούς».

Η ανωτέρω τροποποίηση αφορά σε «πλασματική» αλλαγή του δείκτη θέσεων απασχόλησης της περιοχής εστίασης 6Α σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%, οπότε αφορά σε τροποποίηση του άρθρου 11 στοιχείο α) στοιχείο i) του καν. (ΕΕ) 1305/2013 και επηρεάζει τις πληροφορίες που παρέχονται στο ΕΣΠΑ 2014-2020. Τα στοιχεία αυτά της τροποποίησης ελήφθησαν υπόψη για την ετήσια τροποποίηση του Συμφώνου Εταιρικής σχέσης (ΕΣΠΑ 2014-2020).

Η 3η τροποποίηση του ΠΑΑ 2014-2020, συμπεριλαμβανομένης της τροποποίησης του πλαισίου επίδοσης εγκρίθηκε από τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης στην 5η συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 22 Ιουνίου 2018.

2. Εκχωρήσεις

Βάσει του άρθρου 66§2 καν. (ΕΕ) 1305/2013 η Διαχειριστική Αρχή μπορεί να ορίζει έναν ή περισσότερους ενδιάμεσους φορείς για να πραγματοποιήσουν τη διαχείριση και την υλοποίηση των πράξεων της αγροτικής ανάπτυξης.

Για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των μέτρων/δράσεων ΠΑΑ 2014-2020 έχει πραγματοποιηθεί η παρακάτω εκχώρηση αρμοδιοτήτων διαχείρισης:

Με την αριθμ. 1885/19-06-2018 (ΦΕΚ Β 2440/26-06-2018) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ορίστηκε ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ» (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ) του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης και εκχωρήθηκαν αρμοδιότητες σε αυτόν. Η εν λόγω απόφαση αφορά στο Υπομέτρο 2.3 «Επιμόρφωση των γεωργικών συμβούλων» του ΠΑΑ 2014-2020

Με την υπ. αριθμ. 1921/21-06-2018 (ΦΕΚ Β 2597/03-07-2018) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, έγινε ο ορισμός της Γενικής Δ/νσης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και των Διευθύνσεων Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών των Γενικών Διευθύνσεων Δασών και Αγροτικών Υποθέσεων των Αποκεντρωμένων ως Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης και εκχωρήθηκαν αρμοδιότητες σε αυτούς. Η εν λόγω απόφαση αφορά στα ακόλουθα Υπομέτρα του ΠΑΑ 2014-2020:

1. Υπομέτρο 8.1 «Στήριξη για δάσωση/δημιουργία δασικών εκτάσεων»
2. Υπομέτρο 8.2 «Ενίσχυση για γεωργοδασοκομικά συστήματα»
3. Υπομέτρο 8.3 «Πρόληψη ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων»
4. Υπομέτρο 8.4 «Αποκατάσταση ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων»
5. Υπομέτρο 8.6 «Στήριξη για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων»
6. Υπομέτρο 12.2 «Χορήγηση αντισταθμιστικής ενίσχυσης σε δασικές περιοχές του δικτύου Natura 2000».

Με την εν λόγω ΚΥΑ καταργήθηκε η αντίστοιχη Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με. αριθμ. 1940/29-06-2017 (ΦΕΚ Β 2380/03-07-2017), με την οποία είχε οριστεί μόνο η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Αγροπεριβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας ως Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης .

3. Πληροφοριακά συστήματα

3.1. Για την επιτάχυνση υλοποίησης των Μέτρων του ΠΑΑ υπογράφηκε στις 07/09/2017 Σύμβαση με Ανάδοχο εταιρεία για την προσαρμογή του ΠΣΚΕ στις απαιτήσεις των μέτρων του ΠΑΑ. Ειδικότερα, ο ανάδοχος έχει αναλάβει να αναπτύξει φόρμες εισαγωγής και δομοστοιχεία (modules) στο ΠΣΚΕ τα οποία χρησιμοποιούνται για την ηλεκτρονική υποβολή και την εφαρμογή των Μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Η ανωτέρω Σύμβαση κρίθηκε απαραίτητη προκειμένου να υποβοηθηθεί η ΜΟΔ ως έχουσα την εποπτεία της παραγωγικής λειτουργίας του ΠΣΚΕ (βάσει της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 4314/2014 όπως κάθε φορά ισχύει).

Στο πλαίσιο της ανωτέρω Σύμβασης έως σήμερα έχουν υλοποιηθεί:

i. Πρότυπα έντυπα υποβολής αίτησης & διοικητικού ελέγχου αυτής (και αντίστοιχα για την ένσταση) για τα Μέτρα:

4.1 – Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις

4.2 – Μεταποίηση/εμπορία γεωργικών προϊόντων

5.1 – Προληπτικές δράσεις για τη μείωση των συνεπειών φυσικών καταστροφών

6.3 – Εκκίνηση επιχείρησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων

9 – Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας

16.1-16.2 – Ίδρυση και λειτουργία ΕΟ της ΕΣΚ γεωργίας

16.1-16.5 – Συνεργασία για περιβαλλοντικές πρακτικές - κλιματική αλλαγή

ii. Modules παραμετρικής εισαγωγής στοιχείων/κανόνων σε φόρμες

3.2. Στο ίδιο πλαίσιο, προκηρύχθηκε στις 17/10/2018 νέο έργο με αντικείμενο την ανάπτυξη διεπαφών (Web Services) μεταξύ ΠΣΚΕ και ΟΠΣΑΑ για το οποίο έχει υπογραφεί η σύμβαση την 01η/02/2019. Με το εν λόγω έργο επιδιώκεται η άμεση και απρόσκοπτη μεταφορά δεδομένων στο ΟΠΣΑΑ ώστε να υπάρχει η πλήρης διαδρομή ελέγχου και το σύνολο της απαραίτητης πληροφορίας για την Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης, τη Δήλωση Δαπανών και τα Στατιστικά Ελέγχου.

3.3. Είναι σε εξέλιξη η διασύνδεση του ΟΠΣΑΑ με το Βιβλίο Οφειλετών του ΟΠΕΚΕΠΕ (έχει ήδη συσταθεί η σχετική Ομάδα εργασίας) ώστε να υπάρξει μία ενιαία εικόνα παρακολούθησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών μέσω ενός Πληροφοριακού συστήματος προσβάσιμο από όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες (ΕΥΔ, ΕΦΔ, ΟΠΕΚΕΠΕ).

3.4. Συνεχίστηκε η υποστήριξη των χρηστών του ΟΠΣΑΑ με:

- Ενημερώσεις στις έδρες των Περιφερειών
- Ανάρτηση YouTube videos στο κανάλι της ΜΟΔ

- Έκδοση και επικαιροποίηση Εγχειριδίων χρηστών ΟΠΣΑΑ
- Πραγματοποίηση εικονικών τάξεων διδασκαλίας
- Αξιοποίηση του νέου εξοπλισμού τηλεδιάσκεψης της υπηρεσίας

3.5. Αναπτύχθηκε με ιδίους πόρους διαδικτυακή εφαρμογή (Web Application) μέσω της οποίας ο χρήστης μπορεί να ενημερωθεί για την πορεία του ΠΑΑ 2014-2020 τόσο σε επίπεδο απορρόφησης πόρων όσο και σε βασικά μεγέθη στα οποία συμβάλλει (πχ περιβάλλον, απασχόληση, κατάρτιση κ.ο.κ.). Βασίζεται σε ένα πολιτο-κεντρικό (citizen-centred) προσανατολισμό με έμφαση στα ανοιχτά επεξεργάσιμα δεδομένα. Η εφαρμογή ενημερώνεται καθημερινά με συγκεντρωτικά στοιχεία από το ΟΠΣΑΑ και, εν συνεχεία, αποτυπώνονται σε κατάλληλα διαγράμματα και πίνακες δεδομένων.

3.6. Συστάθηκε Ομάδα Εργασίας αποτελούμενη από στελέχη όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών προκειμένου να διαμορφωθούν άμεσα ροή και λεπτομέρειες της διαδικασίας καταβολής ενίσχυσης σε Δικαιούχους πράξεων ιδιωτικών επενδύσεων μέσω ΠΣΚΕ. Η εν λόγω Ομάδα Εργασίας επικεντρώνεται στην υλοποίηση βάσει Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, στην ενσωμάτωση ελεγκτικών απαιτήσεων όπως η επαλήθευση του ευλόγου κόστους, η διπλή χρηματοδότηση κ.ο.κ και στο τεχνικό σκέλος επικοινωνίας ΠΣΚΕ-ΟΠΣΑΑ.

4. 2η Τροποποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) 2014-2020

Εντός του 2018 ολοκληρώθηκε η 2η τροποποίηση του ΣΔΕ, με βάση αιτήματα τροποποίησης που υποβλήθηκαν από τους φορείς εφαρμογής, τον οργανισμό πιστοποίησης και τη μονάδα ελέγχου της ΕΥΔ ΠΑΑ. (Α.Π. 3485/8-11-2018, ΦΕΚ 5091/Β΄/14-11-2018)

5. Υποδείγματα

Το 1ο τρίμηνο του 2019 παράχθηκε υπόδειγμα ανάκλησης ένταξης πράξης.

Τα υποδείγματα παράγονται με βάση τα αντίστοιχα άλλων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, τις προβλέψεις του ΣΔΕ και την εμπειρία από προσκλήσεις που έχουν ήδη εκδοθεί ή σχεδιάζονται.

Στόχος των υποδειγμάτων, είναι να αποτελέσουν μια βάση πάνω στην οποία οι αρμόδιοι φορείς θα μπορούν να αναπτύξουν το θεσμικό πλαίσιο και τις προσκλήσεις των μέτρων ευθύνης τους και ταυτόχρονα να υπάρχει μια ενιαία δομή που θα διευκολύνει τους ωφελούμενους στην κατανόηση των υποχρεώσεων και των πλεονεκτημάτων που συνεπάγεται η συμμετοχή τους σε κάθε παρέμβαση. Τα εν λόγω κείμενα θα εμπλουτίζονται καθώς θα ενεργοποιούνται περισσότερα μέτρα.

6. Χρηματοδοτικά Εργαλεία

Στις 30–05–2018 παρελήφθη η ex-ante αξιολόγηση από την Διαχειριστική Αρχή, η οποία κατέδειξε ότι υφίσταται χρηματοδοτικό κενό τόσο στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής της τάξης των 2,2 – 2,5 δισ. €, όσο και στον τομέα της μεταποίησης τροφίμων της τάξης των 1,6 – 2,5 δισ. €. Η ex-ante αξιολόγηση πρότεινε την υλοποίηση τριών χρηματοδοτικών εργαλείων:

1. Εγγύηση χαρτοφυλακίου με ανώτατο όριο (First Loss Portfolio Guarantee).
2. Συνεπενδυτική διευκόλυνση (Equity Co-investment Facility).
3. Χρηματοδοτικό εργαλείο με επιμερισμό του κινδύνου (Risk Sharing Microfinance Instrument).

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία της ex-ante αξιολόγησης αφορούσαν στα Υπομέτρα 4.1, 4.2 και 19.2. Επειδή οι δικαιούχοι του Υπομέτρου 19.2 έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω και άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, η Διαχειριστική Αρχή αποφάσισε να εστιάσει στην υλοποίηση

χρηματοδοτικών εργαλείων για τα Υπομέτρα 4.1 και 4.2.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, υποβλήθηκε η 4η τροποποίηση του ΠΑΑ, στην οποία συμπεριελήφθησαν, μεταξύ άλλων, όλες οι διατάξεις σχετικά με τα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα της ex-ante αξιολόγησης, η Διαχειριστική Αρχή πρότεινε στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΑΕ) και στο Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ) να αναλάβουν καθήκοντα Διαχειριστών των χρηματοδοτικών εργαλείων της εγγύησης χαρτοφυλακίου με ανώτατο όριο και του εργαλείου επιμερισμού του κινδύνου αντίστοιχα. Η Διαχειριστική Αρχή αφού εξέτασε τους χρονικούς περιορισμούς που θέτει το κανονιστικό πλαίσιο (Καν (ΕΕ) 1303/0213 άρθρο 42.3) για την επιλεξιμότητα των επακόλουθων επενδύσεων του άρθρου 42.3 μετά την περίοδο επιλεξιμότητας, εκτίμησε ότι δεν είναι εφικτή η ολοκλήρωση της διαδικασίας έως την 31–12–2018 και για το λόγο αυτό αποφάσισε να μην προχωρήσει στην υλοποίηση του εργαλείου της συνεπενδυτικής διευκόλυνσης.

Το ΕΤΑΕ ανταποκρίθηκε θετικά στην πρόταση της Διαχειριστικής Αρχής, ενώ το ΕΤΕΑΝ πρότεινε το χρηματοδοτικό εργαλείο με επιμερισμό του κινδύνου να λάβει τη μορφή ενός εργαλείου μικροπιστώσεων, με σκοπό την ευκολότερη πρόσβαση σε δανεισμό αλλά και την περαιτέρω μείωση των απαιτούμενων εξασφαλίσεων που θα απαιτηθούν για την χορήγηση των δανείων. Για την υλοποίηση ενός τέτοιου εργαλείου είναι απαραίτητη η ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου για την λειτουργία επενδυτικής τράπεζας, καθώς η ύπαρξη τέτοιου φορέα δεν προβλέπεται στο υπάρχον θεσμικό πλαίσιο. Για τον λόγο αυτό, αποφασίσθηκε από την Διαχειριστική Αρχή η αναμονή για την ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου για την υλοποίηση του εργαλείου μικροπιστώσεων.

Ταυτόχρονα, εκκίνησε η διαδικασία για την υπογραφή της Συμφωνίας Χρηματοδότησης μεταξύ ΥΠΑΑΤ και ΕΤΑΕ, η ολοκλήρωση της οποίας εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί εντός του πρώτου τετραμήνου του 2019.

7. Μελέτη εύλογους κόστους δαπανών

Εντός του 2017, μετά από σχετική πρόσκληση ενδιαφέροντος, ανατέθηκε το έργο στον ανάδοχο με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης στις 7/7/2017.

Εντός του 2018, ολοκληρώθηκε το τρίτο και παραδοτέο (Π3) της μελέτης, με τίτλο «Τελική Βάση Δεδομένων – Οδηγός χρήσης κατά την αξιολόγηση – Πρόταση προσαρμογής του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ)», το οποίο περιλαμβάνει την υλοποίηση της τελικής βάσης δεδομένων εύλογου κόστους μηχανολογικού εξοπλισμού και της κτιριακής υποδομής, οδηγό αξιολόγησης και πρόταση για τη βέλτιστη αξιοποίηση της βάσης δεδομένων μέσω του ΠΣΚΕ. Η Βάση Δεδομένων εύλογου κόστους, των επενδυτικών μέτρων του ΠΑΑ, συμβάλλει στην ενίσχυση των διαδικασιών επαλήθευσης του εύλογου κόστους των επενδυτικών πράξεων στα στάδια της αξιολόγησης και του ελέγχου και συνεπακόλουθα στον μετριασμό κινδύνου υπερβάσεων κόστους των έργων των επενδυτικών μέτρων.

3.b) Ποιότητα και αποτελεσματικοί μηχανισμοί υλοποίησης

Απλουστευμένες επιλογές κόστους (ΑΕΚ) [1], αυτόματος υπολογισμός αντιπροσωπευτικής τιμής

	Σύνολο χρηματοδότησης ΠΑΑ [ΕΓΤΑΑ)	[%] προγραμματισμένη κάλυψη ΑΕΚ επί της συνολικής πίστωσης ΠΑΑ[2]	[%] δαπανών που πραγματοποιήθηκαν μέσω ΑΕΚ επί της συνολικής πίστωσης ΠΑΑ (σωρευτικά[3]
Ειδική μεθοδολογία ανά ταμείο (άρθρο 67 παράγραφος 5 στοιχείο ε) του ΚΚΔ)	4.718.291.793,00	49,95	27,37

[1] Οι απλουστευμένες επιλογές κόστους εφαρμόζονται ως κόστος μονάδας/κατ' αποκοπήν ποσοστά/κατ' αποκοπήν ποσά σύμφωνα με το άρθρο 67 παράγραφος 5 του ΚΚΔ, συμπεριλαμβανομένης της ειδικής μεθοδολογίας για το ΕΓΤΑΑ σύμφωνα με το στοιχείο ε) του εν λόγω άρθρου, όπως κατ' αποκοπήν ποσά για νέες επιχειρήσεις, κατ' αποκοπήν πληρωμές σε οργανώσεις παραγωγών και κόστος μονάδας ανά περιοχή ή ζώο.

[2] Αυτόματος υπολογισμός από τα μέτρα 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18 της έκδοσης προγράμματος

[3] Αυτόματος υπολογισμός από τα μέτρα 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18 των δηλώσεων δαπανών

Απλουστευμένες επιλογές κόστους (ΑΕΚ), βάσει συγκεκριμένων αναλυτικών δεδομένων ΚΜ [προαιρετικά]

	Σύνολο χρηματοδότησης ΠΑΑ [ΕΓΤΑΑ)	[%] προγραμματισμένη κάλυψη ΑΕΚ επί της συνολικής πίστωσης ΠΑΑ	[%] δαπανών που πραγματοποιήθηκαν μέσω ΑΕΚ επί της συνολικής πίστωσης ΠΑΑ (σωρευτικά
Σύνολο - ΚΚΔ άρθρο 67 παράγραφος 1 στοιχεία β), γ), δ) + παράγραφος 5 στοιχείο ε)	4.718.291.793,00		
Ειδική μεθοδολογία ανά ταμείο (άρθρο 67 παράγραφος 5 στοιχείο ε) του ΚΚΔ)	4.718.291.793,00		

Ηλεκτρονική διαχείριση για δικαιούχους [προαιρετικά]

	[%] Χρηματοδότηση ΕΓΤΑΑ	[%] Σχετικές πράξεις
Αίτηση ενίσχυσης		
Αιτήσεις πληρωμής		
Έλεγχοι και συμμόρφωση		
Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων στη διαχειριστική αρχή / στον οργανισμό πληρωμών		

Μέση προθεσμία για την είσπραξη των πληρωμών από τους δικαιούχους [προαιρετικά]

[Ημέρες] Κατά περίπτωση, προθεσμία ΚΜ για πληρωμές προς δικαιούχους	[Ημέρες] Μέσος χρόνος για πληρωμές προς δικαιούχους	Παρατηρήσεις

4. ΜΈΤΡΑ ΠΟΥ ΈΧΟΥΝ ΛΗΦΘΕΊ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΉΣ ΒΟΉΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΉΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΌΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ

4.a) Ληφθέντα μέτρα και πρόοδος των εργασιών όσον αφορά τη θέσπιση του ΕΑΔ και την υλοποίηση του σχεδίου δράσης του

4.a1) Μέτρα που λήφθηκαν και κατάσταση όσον αφορά τη σύσταση του ΕΑΔ (δομή διακυβέρνησης και μονάδα υποστήριξης δικτύου)

Το **Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο 2014-2020 (ΕΑΔ)** συστάθηκε το 2016 με την υπ'αριθμ. 2054/19-8-2016 Απόφαση Γενικού Γραμματέα. Σε συνέχεια αιτημάτων φορέων για συμμετοχή τους στο ΕΑΔ, αλλαγών στα οργανογράμματα διοικητικών υπηρεσιών και έγκρισης των τοπικών προγραμμάτων των Ομάδων Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD, τροποποιήθηκε με την υπ'αριθμ. 1416/9-5-2018 Απόφαση. Συνολικά αποτελείται από **191μέλη**. Μέλη του είναι διοικητικές υπηρεσίες που διαχειρίζονται ή/και εφαρμόζουν Μέτρα του ΠΑΑ (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΑΑ, Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του ΠΑΑ, Υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, του Υπουργείου Ενέργειας & Περιβάλλοντος, Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Περιφερειών, Υπηρεσίες των 13 Περιφερειών), επιτελικές Υπηρεσίες Υπουργείων που σχετίζονται με θέματα του ΠΑΑ, οικονομικοί, κοινωνικοί & περιβαλλοντικοί φορείς, πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα, οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) LEADER/CLLD, μέλη της Εταιρικής Σχέσης και μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης (Επ.Πα.) του ΠΑΑ 2014-2020.

Στο σύνολο των μελών του, το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι ΟΤΔ LEADER/CLLD (26,18%), στη συνέχεια το 21,47% οι διάφοροι Οργανισμοί (από τα μέλη της Εταιρικής Σχέσης και από τα μέλη της Επ.Πα.), το 18,32% οι Δημόσιες Κεντρικές Υπηρεσίες, το 16,23% τα Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Ιδρύματα, το 13,61% οι Υπηρεσίες των Περιφερειών και το 4,19% οι Αποκεντρωμένες Δημόσιες Υπηρεσίες του Υπουργείου.

Αρμόδια Υπηρεσία για τη λειτουργία και υποστήριξη του ΕΑΔ, καθώς και για τη δικτύωση των μελών του είναι η **Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας** (ΜΔΔ) της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, η οποία συστάθηκε με την υπ'αριθμ. 24944/20-9-2016 Κοινή Υπουργική Απόφαση (Β' 3066) και αριθμεί συνολικά τέσσερα στελέχη.

Κύριες αρμοδιότητες και εργασίες της Μονάδας είναι:

- Η εξειδίκευση, υλοποίηση και παρακολούθηση των δράσεων του Σχεδίου Δράσης του ΕΑΔ.
- Η λειτουργία και ενημέρωση του δικτυακού τόπου του ΕΑΔ https://ead.gr/.
- Η διάχυση των αποτελεσμάτων των ενεργειών του Σχεδίου Δράσης στα μέλη του ΕΑΔ και στο ευρύ κοινό σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο με κάθε πρόσφορο μέσο.
- Η υποστήριξη στις διαδικασίες προγραμματισμού και αξιολόγησης μέσω ενεργειών ενημέρωσης και ενίσχυσης της συμμετοχής όλων των ενδιαφερομένων μερών και διοργάνωσης συναντήσεων.
- Η υποστήριξη των Ομάδων Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD, κυρίως ως προς τη δικτύωση, τις συνεργασίες και την απόκτηση δεξιοτήτων.
- Η ενθάρρυνση της σύστασης των Επιχειρησιακών Ομάδων ΕΣΚ στο πλαίσιο του Μέτρου 16 «Συνεργασία» και διευκόλυνση και ενίσχυση της συνεργασίας και της καινοτομίας.
- Η συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD) και με το Δίκτυο EIP-AGRI (π.χ. συμμετοχή σε συναντήσεις, εκδηλώσεις, ανταλλαγές και συνεισφορά κατά το σχεδιασμό σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παροχή παραδειγματικών έργων και στατιστικών στοιχείων, συνεισφορά σε θεματικές εργασίες κλπ).

- Η συνεργασία με άλλα δίκτυα εντός ή εκτός της χώρας ή και με ομάδες δικτύων.
- Η κατάρτιση και εφαρμογή της στρατηγικής Δημοσιότητας και Πληροφόρησης.
- Η εξασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ της δημοσιότητας και ενημέρωσης για το ΠΑΑ και της επικοινωνίας για το ΕΑΔ.

Η υλοποίηση ενεργειών Τεχνικής Υποστήριξης με δικαιούχο την ΜΔΔ της ΕΥΔ ΠΑΑ που σχετίζονται με το ΕΑΔ και τη δημοσιότητα του ΠΑΑ (αναθέσεις έργων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών, αιτήσεις πληρωμής) και η τήρηση στοιχείων φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των ενεργειών αυτών.

4.a2) Μέτρα που λήφθηκαν και κατάσταση όσον αφορά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης

Το Σχέδιο Δράσης του ΕΑΔ περιλαμβάνει οκτώ (8) Προτεραιότητες οι οποίες εξειδικεύονται σε επιμέρους ενέργειες. Υλοποιούνται ανάλογα με την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 και τις εκάστοτε ανάγκες που προκύπτουν προς την κατεύθυνση βελτίωσης των Μέτρων του ΠΑΑ και ενημέρωσης των μελών του ΕΑΔ και όλων των ενδιαφερομένων για θέματα αγροτικής ανάπτυξης.

Οι Προτεραιότητες του Σχεδίου Δράσης του ΕΑΔ είναι οι ακόλουθες:

1. Ανάδειξη και προβολή αξιόλογων παρεμβάσεων και πρακτικών που καλύπτουν όλες τις προτεραιότητες του ΠΑΑ.

2.Διευκόλυνση θεματικών ανταλλαγών μεταξύ των φορέων αγροτικής ανάπτυξης, μέσω ομάδων εργασίας, καθώς και ανταλλαγή και διάδοση των πορισμάτων τους.

3.Δικτύωση των Ομάδων Τοπικής Δράσης CLLD/LEADER (κατάρτιση, στήριξη των διατοπικών διακρατικών συνεργασιών, απλοποίηση διαδικασιών).

4.Ανταλλαγή και διάδοση πορισμάτων σχετικά με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΠΑΑ.

5.Προώθηση της καινοτομίας και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγικών φορέων με την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα.

6.Ενημέρωση και πληροφόρηση των μελών του ΕΑΔ και του ευρύτερου κοινού για θέματα αγροτικής ανάπτυξης.

7.Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD – European Network for Rural Development) και το Δίκτυο για την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητας της Γεωργίας (European Innovation Partnership network) και συνεργασία με τα ΕΑΔ των υπόλοιπων Κρατών Μελών και άλλα Δίκτυα.

8.Προετοιμασία των φορέων για την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Οι ενέργειες αυτές εντάσσονται στις πράξεις «ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ» (κωδικός ΟΠΣΑΑ 00001670) στην οποία προβλέπονται όλες οι απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης του ΕΑΔ εκτός από τις μετακινήσεις των στελεχών της Μονάδας Δικτύωσης και Δημοσιότητας οι οποίες εντάχθηκαν στην πράξη «ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΜΟΝΑΔΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΙΚΤΥΟΥ» (κωδικός ΟΠΣΑΑ 00001663)

του Μέτρου 20 «Τεχνική Βοήθεια του ΠΑΑ.

Κατά το έτος 2018, οι εργασίες της Μονάδας Υποστήριξης του Δικτύου επικεντρώθηκαν κυρίως: α) στην υποστήριξη και υλοποίηση δράσεων για την ενεργοποίηση του Μέτρου 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020 και την ευαισθητοποίηση των δυνητικών δικαιούχων, β) στην υλοποίηση βασικών ενεργειών επικοινωνίας και πληροφόρησης (π.χ. ιστοσελίδα ΕΑΔ, ενημερωτικά φυλλάδια, συμμετοχή σε εκθέσεις), γ) στη συνεργασία με τα Ευρωπαϊκά Δίκτυα και Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα άλλων χωρών, δ) σε εκδηλώσεις για την ενημέρωση του κοινού για την Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020.

Ειδικότερα, υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις στο πλαίσιο των αντίστοιχων Προτεραιοτήτων 1, 3, 4, 5, 6, 7 & 8 του Σχεδίου Δράσης.

Προτεραιότητα 1 «Ανάδειξη και προβολή αξιόλογων παρεμβάσεων και πρακτικών που καλύπτουν όλες τις προτεραιότητες του ΠΑΑ»

Στο πλαίσιο συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD) και των θεματικών εργασιών που έχει αναλάβει σχετικά με θέματα κοινωνικής ένταξης, η ΜΔΔ προχώρησε στην αναζήτηση πρωτοβουλιών και καλών πρακτικών με θέμα την κοινωνική ένταξη προσφύγων και μεταναστών σε αγροτικές περιοχές που έχουν αναληφθεί κυρίως από Ομάδες Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD, ανεξαρτήτως εάν έχουν συγχρηματοδοτηθεί από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Σε συνέχεια συνεργασίας με τις Ομάδες Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD, προτάθηκαν δύο καλές πρακτικές και μετά από επεξεργασία αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ στην Ενότητα «Εμπνευσμένες ιδέες στις αγροτικές περιοχές».

Ειδικότερα, αναδείχθηκε το έργο της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρίας «Ηλιακτίδα» η οποία έχει δημιουργήσει χώρους φιλοξενίας κυρίως στον αστικό ιστό της πόλης της Μυτιλήνης για τη φιλοξενία των ευάλωτων ομάδων προσφύγων-μεταναστών και ασυνόδευτων ανηλίκων.

Το δεύτερο έργο που αναδείχθηκε είναι της Αναπτυξιακής Εταιρείας Ηρακλείου Α.Ε. ΟΤΑ «Dialogue between new citizens», το οποίο αφορά στην ευαισθητοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της δημοσιογραφικής κοινότητας στο καίριο θέμα των μεταναστών, καθώς και στην κατάρτιση εκπροσώπων μεταναστών σε βασικές τεχνικές διαπραγμάτευσης και επικοινωνίας με τα τοπικά ΜΜΕ.

Φωτογραφία 1: 1_good_practices_ead

Επίσης, η ΜΔΔ συνεργάστηκε με το ENRD για τη διερεύνηση και τον εντοπισμό καλών πρακτικών και έργων ΠΑΑ 2014-2020, για την ανάρτησή τους στη βάση του ENRD https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice_en.

Ειδικότερα, το Δεκέμβριο του 2018 ξεκίνησε η συνεργασία με δύο δικαιούχους των Δράσεων 10.1.8 & 10.2.1 του Μέτρου 10 του ΠΑΑ 2014-2020, προκειμένου να γίνει η επεξεργασία και καταγραφή των δράσεων ώστε να αποσταλούν στο ENRD.

Προτεραιότητα 3 «Δικτύωση των Ομάδων Τοπικής Δράσης CLLD/LEADER (κατάρτιση, στήριξη των διατοπικών διακρατικών συνεργασιών, απλοποίηση διαδικασιών)»

Η προτεραιότητα αυτή στοχεύει στην ενδυνάμωση δικτύωσης των ΟΤΔ, την υποστήριξη διατοπικών και διακρατικών συνεργασιών όσον αφορά στη διευκόλυνση για την εύρεση εταίρων και την υποστήριξη στο σχεδιασμό των σχεδίων, στον εντοπισμό των αναγκών όσον αφορά σε θέματα κατάρτισης.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΜΔΔ συνέβαλε στην υποστήριξη των ελληνικών ΟΤΔ για την ανεύρεση διακρατικών εταίρων και την προώθηση προτάσεων συνεργασίας από ΟΤΔ άλλων κρατών μελών καθώς και από Ελληνική ΟΤΔ προς άλλες ΟΤΔ.

Ειδικότερα, προωθήθηκαν ηλεκτρονικά σε όλες τις Ελληνικές ΟΤΔ μία πρόταση συνεργασίας από ΟΤΔ της Σκωτίας, δύο προτάσεις συνεργασίας από ΟΤΔ της Πολωνίας και μία πρόταση συνεργασίας από την ΟΤΔ Πάρνωνα για αναζήτηση εταίρων.

Επίσης, η ΜΔΔ ενημέρωσε τις ΟΤΔ και μέσω email και μέσω της ιστοσελίδας του ΕΑΔ σχετικά με το διαδραστικό εργαλείο για τις διακρατικές συνεργασίες που βρίσκεται στην ιστοσελίδα του ENRD (https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/clld-partner-search_en) μέσω του οποίου δίνεται η δυνατότητα αναζήτησης εταίρου για διακρατικές συνεργασίες.

Όσον αφορά άλλα θέματα υποστήριξης των ΟΤΔ, η ΜΔΔ ενημερώνει τις ΟΤΔ για τα θέματα που αφορούν και το μελλοντικό σχεδιασμό των τοπικών στρατηγικών. Έτσι ενημερώθηκαν με email για το έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Δράσεις της ΕΕ για τα έξυπνα χωριά» προκειμένου να δηλώσουν συμμετοχή για τη διαμόρφωση της πολιτικής «Έξυπνα χωριά».

Τέλος, στο πλαίσιο της Καταστατικής Γενικής Συνέλευσης του Ελληνικού Δικτύου ΟΤΔ CLLD/LEADER, που πραγματοποιήθηκε στις 30/11/2018, στα γραφεία της ΕΥΔ ΠΑΑ, εκπρόσωπος της ΜΔΔ ενημέρωσε τις ΟΤΔ σχετικά με τη λειτουργία του Υποδικτύου CLLD/LEADER στο πλαίσιο του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου και τις υποχρεώσεις που απορρέουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τις εκπροσωπήσεις των ΟΤΔ (Γενική Συνέλευση Ευρωπαϊκών Δικτύων, Υπο-Επιτροπή LEADER).

Προτεραιότητα 4 «Ανταλλαγή και διάδοση πορισμάτων σχετικά με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΠΑΑ»

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας αυτής προβλέπονται ενέργειες ανταλλαγής και διάδοσης πορισμάτων σχετικά με την παρακολούθηση & αξιολόγηση του ΠΑΑ και βελτίωση ικανοτήτων σε θέματα αξιολόγησης του ΠΑΑ.

Για τις ανάγκες στήριξης των ΟΤΔ LEADER/CLLD σε θέματα αξιολόγησης των τοπικών προγραμμάτων και αυτοαξιολόγησης, η ΜΔΔ σε συνεργασία με τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΑΑ, κατάρτισαν και απέστειλαν ερωτηματολόγιο προς όλες τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) προκειμένου να εκτιμηθεί το επίπεδο της ετοιμότητας τους ως προς την αξιολόγηση, καθώς και να διερευνηθούν οι ανάγκες επιμόρφωσης τους σχετικά με την οργάνωση της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο και την κατάρτιση Σχεδίων Αξιολόγησης.

Από τη συγκέντρωση των στοιχείων του ερωτηματολογίου, προέκυψε η ανάγκη διοργάνωσης επιμορφωτικών ημερίδων προκειμένου τα στελέχη των ΟΤΔ να κατανοήσουν καλύτερα τις απαιτήσεις αξιολόγησης και να επιμορφωθούν σε ειδικότερα θέματα, όπως η κατάρτιση Σχεδίων Αξιολόγησης, η αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας του LEADER, ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι.

Η εναρκτήριος ημερίδα σχετικά με την ανάπτυξη ικανοτήτων για την οργάνωση της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο πραγματοποιήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2018 στην Αθήνα και στην οποία συμμετείχαν 86 εκπρόσωποι των ΟΤΔ που έχουν ορισθεί υπεύθυνοι για θέματα αξιολόγησης, καθώς και οι Γενικοί Διευθυντές των Αναπτυξιακών Εταιρειών ή/και Συντονιστές των τοπικών προγραμμάτων.

Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ακούσουν παραδείγματα εφαρμογής της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο από ΟΤΔ άλλων κρατών μελών και συγκεκριμένα από ΟΤΔ της Φινλανδίας και από ΟΤΔ της Πορτογαλίας. Η ΟΤΔ Pikran Hlemi της Φινλανδίας (η κα Heidi Hallongren) ανέδειξε την ωριμότητα των

ΟΤΔ σε θέματα αξιολόγησης καθώς και μεθόδους, όπως η εξαγωγή στοιχείων από συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με δικαιούχους του τοπικού προγράμματος. Επίσης συνδύασαν τη διαδικασία της αξιολόγησης με γειτονικές ΟΤΔ που είχαν κοινές δραστηριότητες και αντάλλαξαν καλές πρακτικές/μεθόδους. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι έχουν ήδη ξεκινήσει το στρατηγικό σχεδιασμό για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Η ΟΤΔ Aveiro Norte της Πορτογαλίας (κα Carmo Ambrosio) παρουσίασε το μικτό σύστημα αξιολόγησης που έχουν εφαρμόσει (με ίδια μέσα αλλά και με εξωτερικό αξιολογητή) και τόνισε τη σημασία της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο ως τον καλύτερο σύμμαχο για το σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου, μέσα από την ανάδειξη των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί. Θεωρούν επίσης ότι η μέθοδος των συνεντεύξεων είναι πολύ αποτελεσματική και οδηγεί σε ποιοτική ανάλυση. Επίσης δημιούργησαν Ομάδες Εστίασης (focus groups) ανά θεματολογία για να διευκολυνθεί η διαδικασία της αξιολόγησης.

Επίσης παρουσιάστηκαν παραδείγματα δύο ελληνικών ΟΤΔ (ΟΤΔ Λέσβου και ΟΤΔ του ΟΤΔ του Οργανισμού Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας) που έχουν προχωρήσει στην οργάνωση της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο. Η ΟΤΔ Λέσβου έχει ήδη ξεκινήσει να καταρτίζει ερωτήματα αξιολόγησης. Την αξιολόγηση τη θεωρούν εργαλείο μάθησης. Εμπλέκονται όλα τα στελέχη της ΟΤΔ και συνεργάζονται με εξωτερικό αξιολογητή. Η ΟΤΔ του ΟΑΣΕ έχει καταρτίσει την τοπική στρατηγική της σε τρία επίπεδα με αναλυτικούς στόχους οι οποίοι αναθεωρούνται ανάλογα με την υλοποίηση καθώς θεωρούν ότι η τοπική στρατηγική έχει δυναμική και εξελίσσεται ανάλογα με την υλοποίηση. Η αξιολόγηση αφορά όλα τα επίπεδα.

Ακολούθησε παρουσίαση του System Evaluation Protocol από την κα Monica Hangraves – Πανεπιστήμιο Cornel. Το σύστημα αυτό είναι πλήρως ανεπτυγμένο στην ιστοσελίδα www.evaluationnetway.com στην οποία υπάρχουν αναρτημένα μοντέλα πλάνων αξιολόγησης από άλλους χρήστες (on line αποθετήριο). Η βασική αρχή είναι να τεθεί το ερώτημα «για ποιόν γίνεται η αξιολόγηση». Χρησιμοποιείται το μοντέλο των διαδρομών το οποίο αναλύει σε κάθε στάδιο ζωής ενός έργου όλες του τις πτυχές. Το μοντέλο διαδρομών αποτελεί συλλογική εργασία και φέρνει μια λογική πειθαρχία στο πρόγραμμα.

Μετά από ορισμένες ερωτήσεις που τέθηκαν για συζήτηση σε συνέχεια των παρουσιάσεων, προέκυψαν οι ανάγκες και τα επόμενα βήματα:

- Εκπόνηση template Πλάνου Αξιολόγησης από ΕΥΔ (αρχές 2019)
- Πλάνο Αξιολόγησης (ΠΑ) από ΟΤΔ (Άνοιξη-Καλοκαίρι 2019)
- Σύνθεση ΠΑ των ΟΤΔ από ΕΥΔ (Φθινόπωρο 2019)

Φωτογραφία 2: 2_evaluation_seminar_1

Φωτογραφία 3: 3_evaluation_seminar_2

Τέλος, στελέχη της Μονάδας Δικτύωσης & Δημοσιότητας συμμετείχαν σε τακτική βάση σε όλες τις συναντήσεις που διοργάνωσε η Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης & Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020 και συγκεκριμένα στις ακόλουθες:

- Συνάντηση για θέματα αξιολόγησης παρεμβάσεων του ΠΑΑ 2014-2020- Αθήνα 9/3/2018
- Ημερίδα LEADER – Αθήνα 3/7/2018
- Ημερίδα Open Evaluation Calls 2018 – Αθήνα 28/9/2018
- EvaluationWORKS! 2018 – Αθήνα 10/12/2018

Οι παρουσιάσεις των συναντήσεων και τα έγγραφα εργασίας σχετικά με την αξιολόγηση αναρτώνται σε ειδικά αφιερωμένη ενότητα στον ιστότοπο του ΕΑΔ (https://ead.gr/information/evaluation/evaluation-meetings/).

Προτεραιότητα 5 «Προώθηση της καινοτομίας και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγικών φορέων με την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα»

Κατά το έτος 2018, η Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας της ΕΥΔ ΠΑΑ σε συνεργασία με τη Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομίας της ΕΥΕ ΠΑΑ και τις Περιφέρειες της χώρας, συνέχισε το έργο των τεχνικών συναντήσεων που ξεκίνησε το 2017, στις έδρες των Περιφερειών σχετικά με την προετοιμασία και την ενεργοποίηση του Μέτρου 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020.

Οι συναντήσεις αυτές απευθύνονταν κυρίως σε εκπροσώπους συλλογικών σχημάτων του αγροτικού τομέα όπως Συνεταιρισμοί, Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), Ομάδες παραγωγών (ΟΠ), Σύλλογοι, Δίκτυα, ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ., στελέχη των Υπηρεσιών των Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομίας της Περιφέρειας (ΔΑΟ), Διευθύνσεων Αγροτικής Οικονομία και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ), Διευθύνσεων Αγροτικών Υποθέσεων (ΔΑΥ) της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, Ομάδες Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD, τεχνικούς συμβούλους, εκπροσώπους του ΓΕΩΤΕΕ, Κοινωνικο-οικονομικούς φορείς καθώς και σε εκπροσώπους της ερευνητικής και επιστημονικής κοινότητας της κάθε Περιφέρειας.

Κύριος στόχος των τεχνικών συναντήσεων ήταν η ενημέρωση και η υποστήριξη των φορέων αγροτικής ανάπτυξης των Περιφερειών της χώρας για την ενθάρρυνση δημιουργίας Επιχειρησιακών Ομάδων (Ε.Ο.) της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας (ΕΣΚ), η καταγραφή των σχετικών αναγκών ως προς τους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας για την εφαρμογή των υπομέτρων 16.1-16.2 και 16.1-16.5 του ΠΑΑ 2014-2020 που αφορούν στη στήριξη για τη δημιουργία και λειτουργία Ε.Ο. της ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας, καθώς και την ανταλλαγή απόψεων και προτάσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων για τη δημιουργία δυνητικών Ε.Ο.

Κατά τη διάρκεια των τεχνικών συναντήσεων, πραγματοποιήθηκαν εκτενείς παρουσιάσεις τόσο για το πλαίσιο ενίσχυσης των Επιχειρησιακών Ομάδων (Ε.Ο.) της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας (ΕΣΚ) για την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας την τρέχουσα προγραμματική περίοδο όσο και για την υλοποίηση του Μέτρου 16 στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2014-2020. Παράλληλα, εκπρόσωποι των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Περιφερειών παρουσίασαν τους τομείς και τα προϊόντα προτεραιότητας της κάθε Περιφέρειας που έχουν αναδειχθεί κατά τη διάρκεια των ενεργειών επιχειρηματικής ανακάλυψης στο πλαίσιο των Περιφερειακών Μελετών Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Πραγματοποιήθηκαν συνολικά πέντε (5) συναντήσεις στις Περιφέρειες: Ηπείρου, Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου, στις οποίες συμμετείχαν περίπου 328 άτομα.

Φωτογραφία 4: 4_technical_meeting_1

Φωτογραφία 5: 5_technical_meeting_2

Το πρόγραμμα και οι παρουσιάσεις των τεχνικών συναντήσεων αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ (www.ead.gr), ενώ παράλληλα ενημερώθηκαν σχετικά με ηλεκτρονικό μήνυμα όλοι οι συμμετέχοντες και οι προσκεκλημένοι των συναντήσεων.

Για την πληροφόρηση των συμμετεχόντων, κατά τη διάρκεια των συναντήσεων διανεμήθηκε έντυπο υλικό

σχετικά με το Μέτρο 16 καθώς και φυλλάδια του EIP-AGRI Service Point σχετικά με:

- το Δίκτυο EIP-AGRI,
- τις Επιχειρησιακές Ομάδες της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για τη Γεωργία (EIP-AGRI) και,
- τις Ευκαιρίες Χρηματοδότησης από την ΕΕ που σχετίζονται με την καινοτομία στον τομέα της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας.

Στο πλαίσιο του κύκλου ενημέρωσης για το Μέτρο 16, πραγματοποιήθηκε επίσης **Ημερίδα στη Θεσσαλονίκη στις 28/7/2018 με θέμα «Συνεργαζόμαστε για την καινοτομία στη γεωργία, την κτηνοτροφία και το περιβάλλον: Δημιουργία Επιχειρησιακών Ομάδων Μέτρου 16»**. Η ημερίδα είχε στόχο να παρουσιασθεί το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης του Μέτρου 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020, καθώς και η σχετική πρόσκληση για τη χρηματοδότηση προτάσεων συνεργασίας μεταξύ αγροτών, ερευνητών, συμβούλων και φορέων τεχνογνωσίας για την υλοποίηση καινοτόμων σχεδίων, να αναδειχθεί η σημασία της δικτύωσης και της συνεργασίας καθώς και ο ρόλος της καινοτομίας για τη δημιουργία και λειτουργία Επιχειρησιακών Ομάδων της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας. Απευθύνθηκε κυρίως σε εκπροσώπους συλλογικών σχημάτων του αγροτικού τομέα όπως Συνεταιρισμοί, Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), Ομάδες παραγωγών (ΟΠ), εκπροσώπους της ερευνητικής και επιστημονικής κοινότητας, εκπροσώπους του ΓΕΩΤΕΕ, καθώς και σε κάθε ενδιαφερόμενο για συνεργασία στο πλαίσιο του Μέτρου 16.

Κατά τη διάρκεια της ημερίδας πραγματοποιήθηκαν παράλληλα θεματικά εργαστήρια για τη γεωργία ακριβείας, τη φυτική παραγωγή/φυτοπροστασία, την κτηνοτροφία και την προστασία του περιβάλλοντος και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Στόχος των εργαστηρίων ήταν να δικτυωθούν οι ερευνητές με τους γεωργούς και να προκύψουν προβληματισμοί και ιδέες ώστε να καταλήξουν σε πιθανές συνεργασίες για τη δημιουργία Επιχειρησιακών Ομάδων. Στην ημερίδα συμμετείχαν ενεργά 264 άτομα.

Στο πλαίσιο της ημερίδας εκδόθηκε φυλλάδιο με Παραδείγματα Επιχειρησιακών Ομάδων από άλλα κράτη μέλη, που έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο του EIP-AGRI, ως παραδείγματα συνεργασίας.

Φωτογραφία 6: 6_innovation_conference_1

Φωτογραφία 7: 7_innovation_conference_2

Επίσης, πραγματοποιήθηκε **Συνάντηση Εργασίας σχετικά με το Μέτρο 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ στις 2/3/2018 στην Αθήνα**. Στη συνάντηση συμμετείχαν στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Περιφερειών, στελέχη του Οργανισμού Πληρωμών του ΠΑΑ (ΟΠΕΚΕΠΕ), στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΥΔ – ΕΥΕ), καθώς και η κα Inge Van Oost, στέλεχος της Μονάδας Έρευνας και Καινοτομίας της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας & Αγροτικής Ανάπτυξης (DG AGRI) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στόχος της συνάντησης ήταν αφενός η ενημέρωση σχετικά με την πρόοδο των θεμάτων που αφορούν στην Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για τη Γεωργία (ΕΣΚ-Γεωργίας), στην πορεία υλοποίησης του Μέτρου 16 «Συνεργασία» σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τις προοπτικές που διαφαίνονται για την ΕΣΚ-Γεωργίας για την επόμενη προγραμματική περίοδο, και αφετέρου η ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο του Μέτρου 16 καθώς και τυχόν θέματα που αφορούν στην επικείμενη πρόσκληση και στην εφαρμογή του Μέτρου.

Φωτογραφία 8: 8_meeting_forregions_1

Φωτογραφία 9: 9_meeting_forregions_2

Για τη διευκόλυνση των δυνητικών δικαιούχων, δημιουργήθηκε διαδικτυακή Πλατφόρμα Συνεργασίας &

Καινοτομίας στον ιστοχώρο του ΕΑΔ. Η Πλατφόρμα Συνεργασίας & Καινοτομίας δημιουργήθηκε για να διευκολυνθεί η γνωριμία/επικοινωνία των ενδιαφερομένων που δυνητικά θα αποτελέσουν μέλη μίας Επιχειρησιακής Ομάδας (μεμονωμένοι παραγωγοί, ομάδες παραγωγών, ερευνητικά ιδρύματα, εταιρείες, ΜΚΟ κτλ).

Μέσω της πλατφόρμας δόθηκε η δυνατότητα να υποβληθούν ιδέες/προτάσεις και να καταγραφούν ανάγκες/προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενοι στον αγροτικό χώρο ώστε να επιλυθούν μέσω της χρηματοδοτικής δυνατότητας που παρέχεται από το Μέτρο 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020.

Στο πλαίσιο της μελέτης που εκπονήθηκε για την ενεργοποίηση του Μέτρου 16, ο Τεχνικός Σύμβουλος κατήρτισε σχετικό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στους ιστοχώρους του ΕΑΔ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και απεστάλη σε 2.000 περίπου αποδέκτες, (Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και Ενώσεις τους, Ομάδες Παραγωγών, και Δημόσιες Υπηρεσίες αγροτικού ενδιαφέροντος). Στόχος του ερωτηματολογίου ήταν τα αποτελέσματα της έρευνας να συμβάλλουν στην καλύτερη προετοιμασία και υλοποίηση του Μέτρου 16 του ΠΑΑ.

Επίσης η ΜΔΔ σε συνεργασία με τη Μονάδα Υποστήριξης Δικτύου της Κύπρου επιμελήθηκαν τη μετάφραση στα ελληνικά του φυλλαδίου του EIP-AGRI «Turning your idea into innovation».

Τέλος στον ιστοχώρο του ΕΑΔ αναρτώνται σε τακτική βάση νέα και ανακοινώσεις σχετικά με το Πρόγραμμα HORIZON 2020 και τα έργα που συγχρηματοδοτούνται και αφορούν στη γεωργία και την αγροδιατροφή.

Προτεραιότητα 6 «Ενημέρωση και πληροφόρηση των μελών του ΕΑΔ και του ευρύτερου κοινού για θέματα αγροτικής ανάπτυξης»

Η προτεραιότητα αυτή του Σχεδίου Δράσης του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου εξειδικεύεται στο Σχέδιο Επικοινωνίας στο οποίο αναλύονται οι ενέργειες που στοχεύουν στη διασύνδεση, επικοινωνία, διάχυση και την ανταλλαγή πληροφόρησης, εμπειριών, αλλά και γνώσης.

Η ενημέρωση και πληροφόρηση αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία των δράσεων του ΕΑΔ, αλλά και το βασικό εργαλείο για την αύξηση της συμμετοχής όλων των εμπλεκομένων στην υλοποίηση της αγροτικής ανάπτυξης, την πληρέστερη ενημέρωση του ευρύτερου κοινού και των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με τα οφέλη της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, τις ευκαιρίες χρηματοδότησης και κατ' επέκταση τη βελτίωση της ποιότητας εφαρμογής του ΠΑΑ.

Ειδικότερα, η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας υλοποίησε τις ακόλουθες δράσεις ανά κατηγορία ενεργειών:

<u>Προωθητικές ενέργειες/Εκδηλώσεις ευρείας εμβέλειας</u>

Συμμετοχή στην 27η Διεθνή Έκθεση Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και Εφοδίων «AGROTICA» (1-4 Φεβρουαρίου 2018)

Στο πλαίσιο της 27ης Διεθνούς Έκθεσης Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και Εφοδίων «AGROTICA», η οποία πραγματοποιήθηκε από 1 έως 4 Φεβρουαρίου 2018, στο «Διεθνές Εκθεσιακό & Συνεδριακό Κέντρο της HELEXPO» στη Θεσσαλονίκη, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συμμετείχε με ενιαίο περίπτερο στο οποίο φιλοξενήθηκαν οι εποπτευόμενοι φορείς του (ΟΠΕΚΕΠΕ, ΕΛΓΟ,ΕΛΓΑ, ΙΓΕ, ΕΦΕΤ, ΓΕΩΤΕΕ), καθώς και η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Η ΜΔΔ συνεργάστηκε στενά με σύμβουλο στρατηγικού σχεδιασμού σε θέματα γαστρονομίας καθώς η συμμετοχή της Υπηρεσίας στο περίπτερο του Υπουργείου είχε θεματικό αφιέρωμα

τις αναπτυξιακές και στρατηγικές προκλήσεις που αναδεικνύονται στον τομέα των αιγοπροβάτων. Σημειώνεται ότι στο χώρο του περιπτέρου, αναρτήθηκαν σχηματικές παραστάσεις (infographics) προκειμένου να αναδειχθούν επιμέρους θέματα του αφιερώματος.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ΕΑΔ συμμετείχε ενεργά με διοργάνωση ημερίδας με θέμα «Τα Αιγοπρόβατα στην ελληνική γαστρονομία: στρατηγική, ευκαιρίες και προκλήσεις» (2 Φεβρουαρίου 2018) και παράλληλες σχετικές ομιλίες στο χώρο του περιπτέρου, από εξειδικευμένους και έμπειρους σε αυτή τη θεματολογία εισηγητές:

- Το πρόβειο τυρί στην Ευρωπαϊκή και Ελληνική γαστρονομία
- Ο γαστροτουρισμός ως μοχλός τοπικής ανάπτυξης και συνεργασίας
- Αξία και τιμή, δυο διαφορετικές έννοιες και δυο διαφορετικές στρατηγικές στη γαστρονομία
- Γαστρονομικές κοινότητες και ελληνικός γαστρονομικός πολιτισμός

Επίσης εισηγητές με εξειδίκευση σε Μέτρα του ΠΑΑ πραγματοποίησαν παρουσιάσεις για τα παρακάτω θέματα:

- Συνεργασίες για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας: Δημιουργία Επιχειρησιακών Ομάδων ΕΣΚ (ΠΑΑ 2014-2020)
- Ομάδες Παραγωγών: ευκαιρίες συνεργασίας (ΠΑΑ 2014-2020)
- Δυνατότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο της γεωργοπεριβαλλοντικής Δράσης 10.1.4: Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα (ΠΑΑ 2014-2020)
- Δυνατότητες χρηματοδότησης από τα τοπικά προγράμματα LEADER/CLLD (ΠΑΑ 2014-2020)

Το ΕΑΔ στο πλαίσιο της ίδιας έκθεσης διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα «Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι προκλήσεις της νέας εποχής» η οποία πραγματοποιήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2018.

Φωτογραφία 10: 10_agrotika_events

Φωτογραφία 11: 11_agrotika_infografics

Φωτογραφία 12: 12_agrotika_cappost2020

Μετά το τέλος των εκδηλώσεων όλες οι παρουσιάσεις αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ και ενημερώθηκαν σχετικά οι αποδέκτες των εκδηλώσεων (https://ead.gr/agrotica-2018-participation-of-paa-special-services/)

Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων υλοποιήθηκε βιντεοσκόπηση – παραγωγή βίντεο.

<u>Προωθητικές ενέργειες/Παραγωγή εντύπου και ηλεκτρονικού υλικού</u>

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του ΕΑΔ με θέμα «Τα Αιγοπρόβατα στην ελληνική γαστρονομία: στρατηγική, ευκαιρίες και προκλήσεις», στο περίπτερο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων κατά την 27η Διεθνή Έκθεση Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και εφοδίων «AGROTICA» (1-4 Φεβρουαρίου 2018), και για την καλύτερη ενημέρωση του κοινού δημιουργήθηκαν και εγκαταστάθηκαν γραφικές αναπαραστάσεις (infographics) στο stand της ΕΥΔ ΠΑΑ με γενικό θέμα: «Τα Αιγοπρόβατα στην ελληνική γαστρονομία: στρατηγική, ευκαιρίες και προκλήσεις». Μέσα από τις γραφιστικές αναπαραστάσεις παρουσιάστηκαν οι ευκαιρίες του ΠΑΑ για τη στήριξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τα αιγοπρόβατα, οι φυλές του προβάτου στην Ελλάδα, η διαδρομή 11.000 χρόνων της αίγας και του προβάτου στην Ευρώπη, οι σχολές του πρόβειου τυριού στην Ευρώπη, το κατσικίσιο τυρί στη Γαλλία και για τη

Γαστρονομία.

Επίσης με ηλεκτρονικό μήνυμα απεστάλη πρόσκληση και Πρόγραμμα των εκδηλώσεων σε 2.000 περίπου αποδέκτες ενώ τα σχετικά έντυπα αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ.

Λόγω των επισκέψεων από άλλες χώρες (Μολδαβία & Ρουμανία), εκδόθηκαν αναθεωρημένα τα ενημερωτικά έντυπα για το ΠΑΑ και το ΕΑΔ στην αγγλική γλώσσα.

Φωτογραφία 14: 14_agrotika

Φωτογραφία 15: 15_leaflets_rdp_nrn

Στο πλαίσιο συμμετοχής της ΜΔΔ στο συνέδριο της Ελληνικής Εταιρίας Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΤΑΓΡΟ) που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη 1& 2 Νοεμβρίου 2018, σχεδιάστηκε και αναρτήθηκε σε ειδικό χώρο (Marketplace) πόστερ με συγκεντρωτικά στοιχεία των κυριότερων δράσεων του ΕΑΔ.

Φωτογραφία 16: 16_poster

Στο πλαίσιο των ενεργειών προβολής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΑΔ εκδόθηκε ημερολόγιο/ατζέντα με πληροφοριακό υλικό για το ΠΑΑ και το ΕΑΔ. Τα ημερολόγια αυτά διανεμήθηκαν στα μέλη του ΕΑΔ, στα στελέχη της ΕΥΔ ΠΑΑ και της ΕΥΕ ΠΑΑ, σε διευθύνσεις του ΥΠΑΑΤ, σε εκπροσώπους των ευρωπαϊκών δικτύων με τους οποίους υπάρχει στενή συνεργασία, στην αρμόδια Γεωγραφική Μονάδα της DG AGRI, σε Ειδικές Υπηρεσίες του ΕΣΠΑ και όπου αλλού κρίθηκε σκόπιμο για την ευρύτερη προβολή του ΠΑΑ.

<u>Ενέργειες πληροφόρησης/Ανάπτυξη διαδικτυακού τόπου & δυναμικών εργαλείων</u>

Ο διαδικτυακός τόπος του ΕΑΔ (http://www.ead.gr) αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία δικτύωσης & ενημέρωσης των μελών του ΕΑΔ και του ευρύτερου κοινού που ενδιαφέρεται για θέματα αγροτικής ανάπτυξης.

Ο ιστοχώρος του ΕΑΔ παραδόθηκε οριστικά από τον ανάδοχο τον Οκτώβριο του 2018 ο οποίος ήταν σε πλήρη λειτουργία από τον Μάρτιο του 2018. Προκειμένου να προωθηθεί και να διαδοθεί ο νέος ιστοχώρος σχεδιάστηκε προωθητικό υλικό (σουβέρ) το οποίο μοιράστηκε σε όλα τα Μέλη του ΕΑΔ και στα Μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Φωτογραφία 17: promotional_ead

Βασικά σημεία της παρουσίασης του ιστοχώρου του ΕΑΔ αποτελούν τα παρακάτω:

- Η αναδιοργάνωση του μενού επιλογών αλλά και του τρόπου παρουσίασης των πληροφοριών. Το μενού χωρίστηκε σε τέσσερεις βασικές ενότητες: Δικτυώνομαι, Ενημερώνομαι, Καινοτομώ, Εμπνέομαι.
- Η δημιουργία τριών κατηγοριών που μπορεί να επιλέξει ο επισκέπτης – «Είμαι μέλος του ΕΑΔ», «Είμαι κάτοικος της υπαίθρου – αγρότης», «Είμαι Σύμβουλος – ερευνητής» οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα, ανάλογα με την ιδιότητα του επισκέπτη, να συγκεντρώνονται όλες οι αναρτήσεις που αφορούν κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες ώστε να διευκολύνουν την πλοήγηση (προσωποποιημένη πληροφόρηση).
- Η δημιουργία δύο βάσεων: «Συνεισφέρω αξιόλογες πρακτικές (υποβολή αξιόλογων έργων)», στην οποία μπορούν να υποβληθούν έργα που συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΕΓΤΑΑ ή άλλα έργα και πρωτοβουλίες που μπορούν να αποτελέσουν έμπνευση για την αγροτική ανάπτυξη και «Καταθέτω

ιδέες/προτάσεις στην πλατφόρμα καινοτομίας και συνεργασίας (υποβολή ιδέας)» για τη διευκόλυνση και ενεργοποίηση του Μέτρου 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020.

- Η αναλυτική παρουσίαση των μελών του ΕΑΔ σε μορφή portfolio και δημιουργία χάρτη μελών.
- Η ελκυστική παρουσίαση όλης της δομής (χρήση φωτογραφιών, κινούμενων εικόνων κλπ).
- Η δημιουργία λογαριασμών και σελίδων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook, twitter, youtube).
- Η ανάδειξη του έργου του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD) & της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητας της γεωργίας (EIP Agri).
- Η διευκόλυνση πρόσβασης του ιστοχώρου σύμφωνα με τις «Οδηγίες για την Προσβασιμότητα του Περιεχομένου του Ιστού (WCAG) έκδοση 2.0, με βαθμό προσβασιμότητας ΑΑ.

Στο υποσέλιδο της αρχικής σελίδας του ιστότοπου βρίσκονται:

- χρήσιμοι σύνδεσμοι όπως οι ιστότοποι του ΠΑΑ, του ENRD, του EIP AGRI, της DG AGRI, του ΥΠΑΑΤ & του ΕΣΠΑ)
- τα Τελευταία Νέα ώστε να μπορεί ο επισκέπτης να εντοπίσει με ευκολία τις τελευταίες πέντε αναρτήσεις μέσα στον ιστότοπο, και
- τα στοιχεία επικοινωνίας με τη Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας.

Τέλος έχει δημιουργηθεί μία πολύ σύντομη έκδοση στην αγγλική γλώσσα η οποία θα εμπλουτιστεί σε επόμενο διάστημα.

Στο νέο διαδικτυακό τόπο αναρτώνται σε τακτική βάση τα Νέα και οι Εκδηλώσεις του ΕΑΔ αλλά και άλλων σχετικών με την αγροτική ανάπτυξη φορέων (όπως ΟΤΔ, Ευρωπαϊκοί φορείς κλπ). Επίσης αναρτώνται καλές πρακτικές, ενημερωτικά φυλλάδια, παρουσιάσεις και εκθέσεις των εκδηλώσεων, πληροφορίες για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, τα Newsletter του ENRD και του EIP - AGRI. Επίσης ενημερώνεται ο λογαριασμός του ΕΑΔ στο Facebook με σημαντικά νέα και εκδηλώσεις. Κατά το έτος 2018 επισκέφτηκαν τον ιστοχώρο του ΕΑΔ 18.762 χρήστες.

Άλλο ένα δυναμικό εργαλείο που προκηρύχθηκε και αναδείχθηκε ανάδοχος τον Δεκέμβριο του 2018 είναι η ανάπτυξη διαδικτυακής εφαρμογής για τη διαχείριση επαφών και την κατηγοριοποίηση αποδεκτών, με όλα τα απαραίτητα στοιχεία επικοινωνίας τους, ώστε να χρησιμοποιούνται σε όλες τις ενέργειες επικοινωνίας/πληροφόρησης (ηλεκτρονικές και ταχυδρομικές αποστολές, αξιοποίηση παρουσιολογίων συναντήσεων κλπ.) της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΑΑ 2014-2020, στο πλαίσιο των δράσεων ενημέρωσης και πληροφόρησης του Σχεδίου Επικοινωνίας του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου (ΕΑΔ) και δημοσιότητας του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 (ΠΑΑ). Η υλοποίηση του έργου ξεκίνησε το 2019.

Προτεραιότητα 7 «Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD – European Network for Rural Development) και το Δίκτυο για την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητας της Γεωργίας (European Innovation Partnership network) και συνεργασία με τα ΕΑΔ των υπόλοιπων Κρατών Μελών και άλλα Δίκτυα.»

Στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΕΑΔ με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD) και το Δίκτυο EIP-AGRI, η ΜΔΔ λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής των ενημερωτικών δελτίων και όλων των εκδηλώσεων (σεμινάρια, workshops, θεματικών ομάδων κλπ) των δύο ευρωπαϊκών δικτύων του ENRD, συμπεριλαμβανομένου και του Evaluation Help Desk, και του EIP-AGRI. Σε αυτό το πλαίσιο, η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας διαχέει όλη την πληροφόρηση που παρέχεται από τα δύο δίκτυα σε όλα τα μέλη και σε ενδιαφερόμενους για την αγροτική ανάπτυξη φορείς.

Επίσης ανταποκρίνεται σε on line ερωτηματολόγια που απευθύνει το ENRD σε όλα τα ΕΑΔ (στατιστικά και συγκεντρωτικά στοιχεία των δράσεων του ΕΑΔ, θεματικά στοιχεία πχ. συγκεκριμένων μέτρων του ΠΑΑ, CLLD/LEADER κτλ), συμβάλλει στην εύρεση κατάλληλων συμμετεχόντων για θεματικά σεμινάρια ή εργαστήρια και επίσης όταν απαιτηθεί συμβάλλει στη συλλογή καλών πρακτικών.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας συνέβαλε στις παρακάτω περιπτώσεις:

- Αποστολή του τελικού αρχείου excel με τα στοιχεία των Ομάδων Τοπικής Δράσης (στοιχεία επικοινωνίας, Συντονιστή ΟΤΔ, Ταμείου Συγχρηματοδότησης, περιοχής παρέμβασης) στο ENRD με σκοπό την εξαγωγή των στοιχείων αυτών στην LAG Database του ιστοχώρου του ENRD (Ιανουάριος 2018).
- Συνεργασία με τον γεωγραφικό εκπρόσωπο του ENRD για τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου για το Internal Information Profile του ΕΑΔ ((Μάρτιος 2018).
- Αποστολή των Common Network Statistics (στοιχεία παρακολούθησης των Δικτύων που συλλέγει το ENRD σε ετήσια βάση - Μάρτιος 2018).
- Συμπλήρωση on line ερωτηματολογίου «Communication» για τη διευκόλυνση της διοργάνωσης σχετικού εργαστηρίου του ENRD με θέμα την Επικοινωνία που πραγματοποιήθηκε την 1η Ιουνίου στην Πράγα σε συνέχεια του 11ου NRN Meeting (Μάρτιος 2018).
- Προώθηση μηνύματος από το ENRD στις ελληνικές ΟΤΔ LEADER/CLLD που αφορούσε στη δημιουργία μίας ομάδας εργασίας από εμπειρογνώμονες LEADER, κυρίως αποτελούμενη από εκπροσώπους των ΔΑ και των ΕΑΔ, για το θέμα της απλοποίησης των διαδικασιών στο LEADER.
- Συμπλήρωση on-line ερωτηματολογίου στο πλαίσιο του σεμιναρίου του ENRD 'Smart Villages: Revitalising Rural Services through Social and Digital Innovation'' (Απρίλιος 2018).
- Συμβολή στην έρευνα του ENRD για τον εντοπισμό Ομάδων Τοπικής Δράσης που παρουσιάζουν «υψηλές επιδόσεις», ώστε στη συνέχεια να αξιοποιηθεί η εμπειρία και η τεχνογνωσία τους σε διάφορες ενέργειες δικτύωσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας συντόνισε αυτή την πρωτοβουλία και κατόπιν επικοινωνίας εξωτερικού συνεργάτη του ENRD με τη Μονάδα συγκεντρώθηκαν τρία παραδείγματα Ομάδων Τοπικής Δράσης:
  Η ΟΤΔ Πάρνωνας για τη δράσης της στο θέμα των συνεργασιών, η ΟΤΔ Αχαΐα αναδείχθηκε ως προς την καινοτόμα προσέγγιση στη συνεργασία της με άλλες ΟΤΔ και με όλα τα επίπεδα υλοποίησης του LEADER, και η ΟΤΔ Λέσβος αναδείχθηκε ως προς την οικονομική διαφοροποίηση σε όλους τους τομείς (τουριστικό, αγροτικό και εκτός αγροτικό χώρο).
- Αποστολή ενημερωμένου αρχείου για το NRN Profile που αναρτάται σε ειδικό σημείο στην ιστοσελίδα του ENRD.
- Συμμετοχή στο διαγωνισμό Rural Inspiration Awards που διοργάνωσε το ENRD στο πλαίσιο της εκδήλωσης NetworX (11 & 12 Απριλίου 2019). Η Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας ενημέρωσε και παρότρυνε τα μέλη του ΕΑΔ καθώς και δικαιούχους του ΠΑΑ για συμμετοχή στο διαγωνισμό. Κατόπιν συνεχούς επικοινωνίας και υποστήριξης των υποψηφίων υποβλήθηκαν στο ENRD το Δεκέμβριο του 2018 εννέα έργα ΠΑΑ. Τα έργα αυτά είναι τα εξής: 1) Ευρυζωνικότητα στις λευκές αγροτικές περιοχές με δικαιούχο την Κοινωνίας της Πληροφορίας, 2) Μικρή βιοτεχνία παραδοσιακών προϊόντων με χώρο γευσιγνωσίας της ΟΤΔ Χαλκιδικής με δικαιούχο τον Παναγιώτη Νικολαΐδη, 3) Μελιτζάζ Φεστιβάλ της ΟΤΔ Πάρνωνα με δικαιούχο τον Μη Κερδοσκοπικό Οργανισμό «Μικρές Μεσογειακές Ιστορίες, 4) Κεφίρ «Υγεία» της ΟΤΔ Θεσσαλονίκης με δικαιούχο τον Ιορδάνη Παπαδόπουλο, 5) Μουσείο Παιχνιδιών της ΟΤΔ Δωδεκανήσου με δικαιούχο τον Ιωάννου Αθανάσιο, 6) Παραδοσιακές Κατοικίες στη Νίσυρο της ΟΤΔ Δωδεκανήσου με δικαιούχο τον Τριαντάφυλλο Τριανταφύλλου, 7) Οινοποιείο Μονεμβάσια της ΟΤΔ Πάρνωνα με δικαιούχο τα Οινοποιεία Γ. Τσιμπίδης, 8) Φούρνος/Ζαχαροπλαστείο «Ηλιάνα» με παραδοσιακά προϊόντα στην Αστυπάλαια της ΟΤΔ Δωδεκανήσου με δικαιούχο τον Δημήτρη Πετριδένα, 9) Αναριχητικό Πάρκο

Λεωνιδίου της ΟΤΔ Πάρνωνα με δικαιούχο το Δήμο Κυνουρίας.

Στο πλαίσιο συναντήσεων, σεμιναρίων, εργαστηρίων και άλλων δράσεων του ENRD, του Δικτύου EIP-AGRI και άλλων δικτύων, εκπρόσωποι της ΕΥΔ & ΕΥΕ ΠΑΑ – μέλη του ΕΑΔ συμμετείχαν στα ακόλουθα:

1. Συμμετοχή στο Workshop του ENRD με θέμα: «The future CAP : towards a performance based delivery model», Βρυξέλλες 30/1/2018.
2. Συμμετοχή στο 5th Meeting of Permanent Subgroup on LEADER and CLLD – ENRD, Βρυξέλλες 8/3/2018.
3. Συμμετοχή στο 10ο NRN Meeting του ENRD «Rural development, building the future», που συνδιοργανώθηκε με το ΕΑΔ της Γερμανίας στο Neuhardenberg στις 20 & 21/3/2018.
4. Συμμετοχή στο Good Practice Workshop του Evaluation Help Desk με θέμα «Showing the added value of LEADER/CLLD through Evaluation», Helsinki 17-18/5/2018
5. Συμμετοχή στο Σεμινάριο του ENRD «Smart Villages: Revitalising Rural Services through Social and Digital Innovation», Βρυξέλλες 22/5/2018.
6. Συμμετοχή στο 9th European Rural Networks Steering Group Meeting - ENRD, Βρυξέλλες, 25/5/2018.
7. Συμμετοχή στο 12th NRN Meeting και σε Workshop για τη Βιοοικονομία του ENRD στο Talin σε συνεργασία με το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο της Εσθονίας, 17 & 18/9/2018.
8. Συμμετοχή στο Σεμινάριο του EIP Agri «EIP-AGRI: from Operational Group Project to impact» στο Spoleto Ιταλίας 17 & 18/10/2018 και παρουσίαση των αποτελεσμάτων των ενημερωτικών συναντήσεων για το Μέτρο 16.
9. Συμμετοχή στο 10th European Rural Networks Steering Group Meeting - ENRD, Βρυξέλλες, 22/10/2018.
10. Συμμετοχή σε Workshop του ENRD «Project examples and Good Practices», Βρυξέλλες 8/11/2018.
11. Συμμετοχή στο 5th European Rural Networks Assembly NRN meeting – ENRD, Βρυξέλλες, 11/12/2018.

Στο πλαίσιο της επικοινωνίας και της εξωστρέφειας του ΕΑΔ με άλλους φορείς/Δίκτυα, πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις εργασίας για την ανταλλαγή εμπειριών με εκπροσώπους από τη Μολδαβία και τη Ρουμανία. Συγκεκριμένα:

Τη Δευτέρα 3 Σεπτεμβρίου 2018, πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας μεταξύ εκπροσώπων τοπικών φορέων, ενώσεων αγροτών και στελεχών του **Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης της Μολδαβίας**, με στελέχη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης & Εφαρμογής του ΠΑΑ 2014-2020, στο πλαίσιο της προενταξιακής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς τη Μολδαβία.

Στόχος της συνάντησης ήταν η μεταφορά τεχνογνωσίας και εμπειρίας σε θέματα προγραμματισμού και εφαρμογής σχετικά με παρεμβάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές στη Μολδαβία.

Η συνάντηση διοργανώθηκε από τη Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας της ΕΥΔ ΠΑΑ σε συνεργασία με τον αρμόδιο τεχνικό σύμβουλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Φωτογραφία 13: 13_moldova_delegation

Την εβδομάδα από 24 Σεπτεμβρίου έως και 28 Σεπτεμβρίου 2018, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη από αντιπροσωπεία της Ρουμανίας, αποτελούμενη από στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), εκπροσώπους περιφερειακών δομών LEADER/CLLD και στελέχη της Μονάδας Υποστήριξης του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου (ΕΑΔ). Το πρώτο διήμερο της εβδομάδας ξεκίνησε με επίσκεψη της αντιπροσωπείας στην έδρα της ΕΥΔ ΠΑΑ στην Αθήνα, προκειμένου να γίνει ανταλλαγή

απόψεων και πρακτικών σε οργανωτικά θέματα ΕΑΔ και άλλα θέματα που αφορούν στην εφαρμογή του LEADER/CLLD και άλλων Μέτρων του ΠΑΑ. Τις επόμενες ημέρες ακολούθησαν επισκέψεις πεδίου σε περιοχές παρέμβασης LEADER στην Ανατολική Πελοπόννησο σε συνεργασία με τις Ομάδες Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD Βορείου Πελοποννήσου και Πάρνωνα.

Φωτογραφία 18: 18_romanian_delegation

Προτεραιότητα 8 «Προετοιμασία των φορέων για την επόμενη προγραμματική περίοδο»

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης του κοινού για την Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 διοργανώθηκαν α οι εξής εκδηλώσεις:

- Συνδιοργάνωση και φιλοξενία με το Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών της 8ης Συνεδρίασης του Strategic Working Group Akis της Μόνιμης Επιτροπής για την γεωργική έρευνα (Standing Committee on Agricultural Research), 28 Φεβρουαρίου και 1η Μαρτίου 2018 στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Στο πλαίσιο της συμμετοχής της ΕΥΔ ΠΑΑ στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης διοργανώθηκε εκδήλωση με θέμα **«Μια νέα γεωργία σε μια νέα εποχή: καινοτομία, γνώση και ψηφιακός μετασχηματισμός στην ΚΑΠ μετά το 2020».**
- Στο πλαίσιο συμμετοχής του ΕΑΔ σε συνέδριο της Ελληνικής Εταιρίας Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΤΑΓΡΟ) που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη 1& 2 Νοεμβρίου 2018, διοργανώθηκε Στρογγυλό Τραπέζι με θέμα **«Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι εκτιμώμενες επιπτώσεις της εφαρμογής στην ελληνική γεωργία**».
- Στο πλαίσιο της 27ης Διεθνούς Έκθεσης Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και εφοδίων «AGROTICA», η οποία πραγματοποιήθηκε στις 1 έως 4 Φεβρουαρίου 2018, στο «Διεθνές Εκθεσιακό & Συνεδριακό Κέντρο της HELEXPO» στη Θεσσαλονίκη το ΕΑΔ διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα «Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι προκλήσεις της νέας εποχής» η οποία πραγματοποιήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2018.

Φωτογραφία 19: 19_deth_cappost2020

Φωτογραφία 20: 20_roundtable_cappost2020

Επίσης στελέχη της ΜΔΔ, συμμετείχαν και ενημερώθηκαν για θέματα της ΚΑΠ μετά το 2020 και για θέματα αγροτικής ανάπτυξης στις ακόλουθες εκδηλώσεις:

- Σε ομιλία του κ. Τάσου Χανιώτη, Διευθυντή της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις 15 Μαΐου 2018 στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών από την Ελληνική Γεωργική Ακαδημία.
- Σε ενημερωτική ημερίδα που διοργάνωσε το Πράσινο Ταμείο και Greek LIFE Task Force για το Πρόγραμμα LIFE και τον Αγροτικό Τομέα, την Παρασκευή 1 Ιουνίου 2018, στην Αθήνα.
- Σε ενημερωτική συνάντηση που διοργάνωσε η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα στις 7 Ιουνίου 2018 με θέμα τις νέες νομοθετικές προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) για την περίοδο 2021-2027 με ομιλητή τον κύριο Τάσο Χανιώτη, Διευθυντή στη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (DG AGRI).
- Σε συνάντηση εργασίας που διοργάνωσε το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στις 5 Δεκεμβρίου 2018 στο πλαίσιο του προγράμματος HORIZON 2020 με θέμα «Οικοδομώντας μια διαδραστική κοινότητα γεωργικών επιδείξεων: ενισχύοντας τη μάθηση μεταξύ των αγροτών – AgriDemo-F2F».

Οι δράσεις του ΕΑΔ παρουσιάζονται σε τακτική βάση στις Επ.Πα του ΠΑΑ. Το 2018 πραγματοποιήθηκαν

δύο Συνεδριάσεις της Επ.Πα. του ΠΑΑ, η 5η Συνεδρίαση στη Χαλκίδα στις 22 Ιουνίου 2018 όπου παρουσιάστηκαν οι ενέργειες δικτύωσης και ενημέρωσης που υλοποιήθηκαν κατά το 1ο εξάμηνο του 2018 και ειδικότερα αναφέρθηκαν οι ενημερωτικές συναντήσεις σχετικά με το Μέτρο 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ, η λειτουργία του νέου ιστότοπου του ΕΑΔ με αναφορές στο μενού λειτουργίας και οι εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της συμμετοχής της ΕΥΔ ΠΑΑ στην 27η Διεθνή Έκθεση Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και Εφοδίων «AGROTICA» (1-4 Φεβρουαρίου 2018) Agrotica στη Θεσσαλονίκη. Κατά την 6η Συνεδρίαση της Επ. Πα. του ΠΑΑ που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 14 Δεκεμβρίου 2018 παρουσιάστηκαν οι ενέργειες του ΕΑΔ που υλοποιήθηκαν κατά το 2ο εξάμηνο 2018 με έμφαση στην ολοκλήρωση των ενημερωτικών συναντήσεων που πραγματοποιηθήκαν για το Μέτρο 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ με αποτέλεσμα την υποβολή 655 προτάσεων μετά την προκήρυξη του Μέτρου, την Ημερίδα για την αξιολόγηση των ΟΤΔ σε τοπικό επίπεδο που πραγματοποιήθηκε στις 29/11/2018 στην Αθήνα και στη συμβολή του ΕΑΔ στο διαγωνισμό του ENRD για τη βράβευση έργων ΠΑΑ.

4a_1_good_practices_ead

4a_2_evaluation_seminar_1

4a_3_evaluation_seminar_2

4a_4_technical_meeting_1

4a_5_technical_meeting_2

4a_6_innovation_conference_1

4a_7_innovation_conference_2

4a_8_meeting_forregions_1

4a_9_meeting_forregions_2

4a_10_agrotika_events

4a_11_agrotika_infografics

4a_12_agrotika_cappost2020

4a_13_moldova_delegation

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014-2020

27η AGROTICA, 1-4 Φεβρουαρίου 2018 – Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Θεσσαλονίκης

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2.2.2018
Σ.Κ «Ν. Γερμανός»
Αίθουσα Β
ώρα 17:00 – 19:00

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Τα Αγροπρόβατα στην ελληνική γαστρονομία: στρατηγική, ευκαιρίες και προκλήσεις

Συντονισμός: κα Μαρία Κοφοκεφάλου, Αντιπρύτανης Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

17:00 – 17:10	Χαιρετισμός: *Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων, κος Χαράλαμπος Κασάμης*
17:10 – 17:40	Η θέση της ελληνικής γαστρονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, ευκαιρίες **και απειλές, Κίμων Γεωργίου, Σύμβουλος στρατηγικού μάνατζμεντ στη γαστρονομία**
17:40 – 18:10	Οι ελληνικές αυτόχθονες φυλές αγροπροβάτων και η ελληνική τυροκομία: **παρούσα κατάσταση και προοπτικές, Ιωσήφ Μπιζέλης, Καθηγητής** *Τμήματος Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής & Υδατοκαλλιεργειών Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών*
18:10 – 18:40	Αγροπρόβατα, η αγορά κρέατος, το παρόν και το μέλλον, *Ελευθέριος Γίτσας, Πρόεδρος Διεπαγγελματικής Κρέατος*
18:40 – 19:00	Ερωτήσεις-συζήτηση

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Στο πλαίσιο της 27ης έκθεσης AGROTICA 2018,
που πραγματοποιείται στο Διεθνές Εκθεσιακό & Συνεδριακό Κέντρο
Θεσσαλονίκης, από 1η έως 4 Φεβρουαρίου 2018,

το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
& η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος
Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020,

σας προσκαλούν σε ανοιχτές ενημερωτικές εκδηλώσεις
και τεχνικές συναντήσεις με στόχο την ενημέρωση των αγροτών και
όλων των ενδιαφερομένων για θέματα αγροτικής ανάπτυξης και
για το ΠΑΑ 2014-2020.

Στη διάρκεια της Έκθεσης, στο περίπτερο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
(Περίπτερο 2, stand 27, 1ος όροφος), σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο,
θα πραγματοποιούνται παράλληλες ενημερωτικές εκδηλώσεις-ομιλίες.

Ακολουθεί το Πρόγραμμα με το σύνολο των εκδηλώσεων της ΕΥΔ ΠΑΑ
και του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου (ΕΑΔ).

4a_14_agrotika

4a_15_leaflets_rdp_nrn

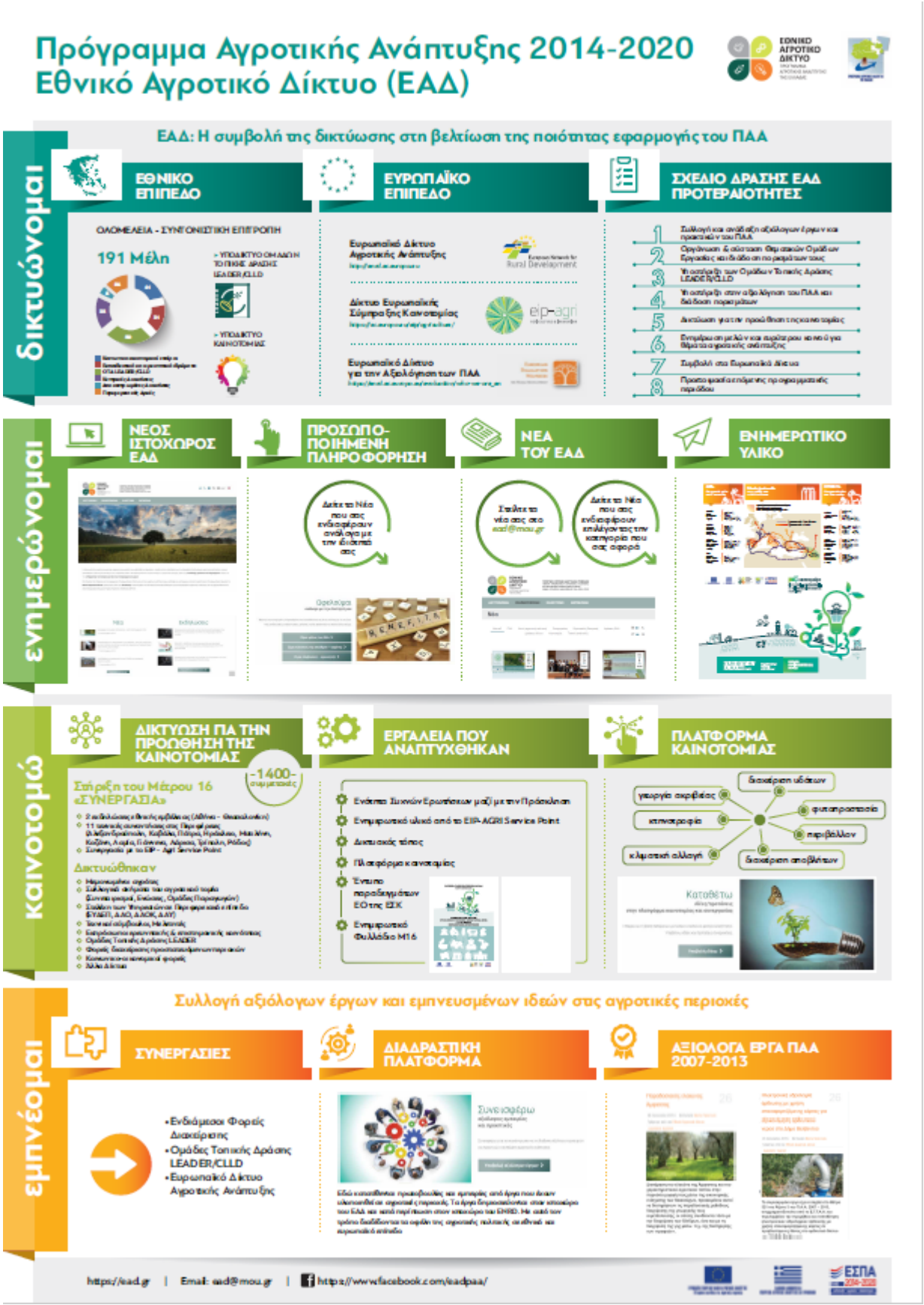
Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020
Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο (ΕΑΔ)
ΕΘΝΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
ΕΑΔ: Η συμβολή της δικτύωσης στη βελτίωση της ποιότητας εφαρμογής του ΠΑΑ
δικτυώνομαι
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ - ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
191 Μέλη
ΥΠΟΔΙΚΤΥΟ ΟΜΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ LEADER/CLLD
ΥΠΟΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης
European Network for Rural Development
Δίκτυο Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας
eip-agri
Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Αξιολόγηση των ΠΑΑ
ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΕΑΔ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
1 Συλλογή και ανάδειξη αξιόλογων έργων και πρακτικών του ΠΑΑ
2 Οργάνωση & αξιοποίηση θεματικών Ομάδων Εργασίας και δίκτυο επιμερισμών τους
3 Υποστήριξη των Ομάδων Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD
4 Υποστήριξη στην αξιολόγηση του ΠΑΑ και δίκτυοι παρεμβάσεων
5 Δικτύωση για την προώθηση της καινοτομίας
6 Ενημέρωση μελών και αναζήτησου καινούργια θέματα αγροτικής ανάπτυξης
7 Συμβολή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο
8 Πρακτικοί φακέλοι πλήρους προγραμματικής περιόδου
ενημερώνομαι
ΝΕΟΣ ΙΣΤΟΧΩΡΟΣ ΕΑΔ
ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ
Δείτε τα Νέα που σας ενδιαφέρουν ανάλογα με την ιδιότητά σας
Ομάδες
ΝΕΑ ΤΟΥ ΕΑΔ
Στείλτε τα νέα σας στο ead@mou.gr
Δείτε τα Νέα που σας ενδιαφέρουν επιλέγοντας την κατηγορία που σας αφορά
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
καινοτομώ
ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
-1400- συμμετοχές
Σύμπραξη του Μέτρου 16 «ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»
Δικτυώθηκαν
ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ
Ενότητα Τεχνικών Ερωτήσεων μαζί με την Πρόσκληση
Ενημερωτικό υλικό από το EIP-AGRI Service Point
Δικτυακός τόπος
Πλατφόρμα καινοτομίας
Έντυπο παραδειγμάτων ΕΟ της ΕΣΚ
Ενημερωτικό Φυλλάδιο Μ16
ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
γεωργία ακριβείας
διαχείριση υδάτων
κτηνοτροφία
φυτοπροστασία
περιβάλλον
κλιματική αλλαγή
διαχείριση αποβλήτων
Καταθέτω
εμπνέομαι
Συλλογή αξιόλογων έργων και εμπνευσμένων ιδεών στις αγροτικές περιοχές
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ
•Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης
•Ομάδες Τοπικής Δράσης LEADER/CLLD
•Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ
Συνεισφέρω
ΑΞΙΟΛΟΓΑ ΕΡΓΑ ΠΑΑ 2007-2013
https://ead.gr | Email: ead@mou.gr | https://www.facebook.com/eadpaa/
ΕΣΠΑ 2014-2020

4a_16_poster

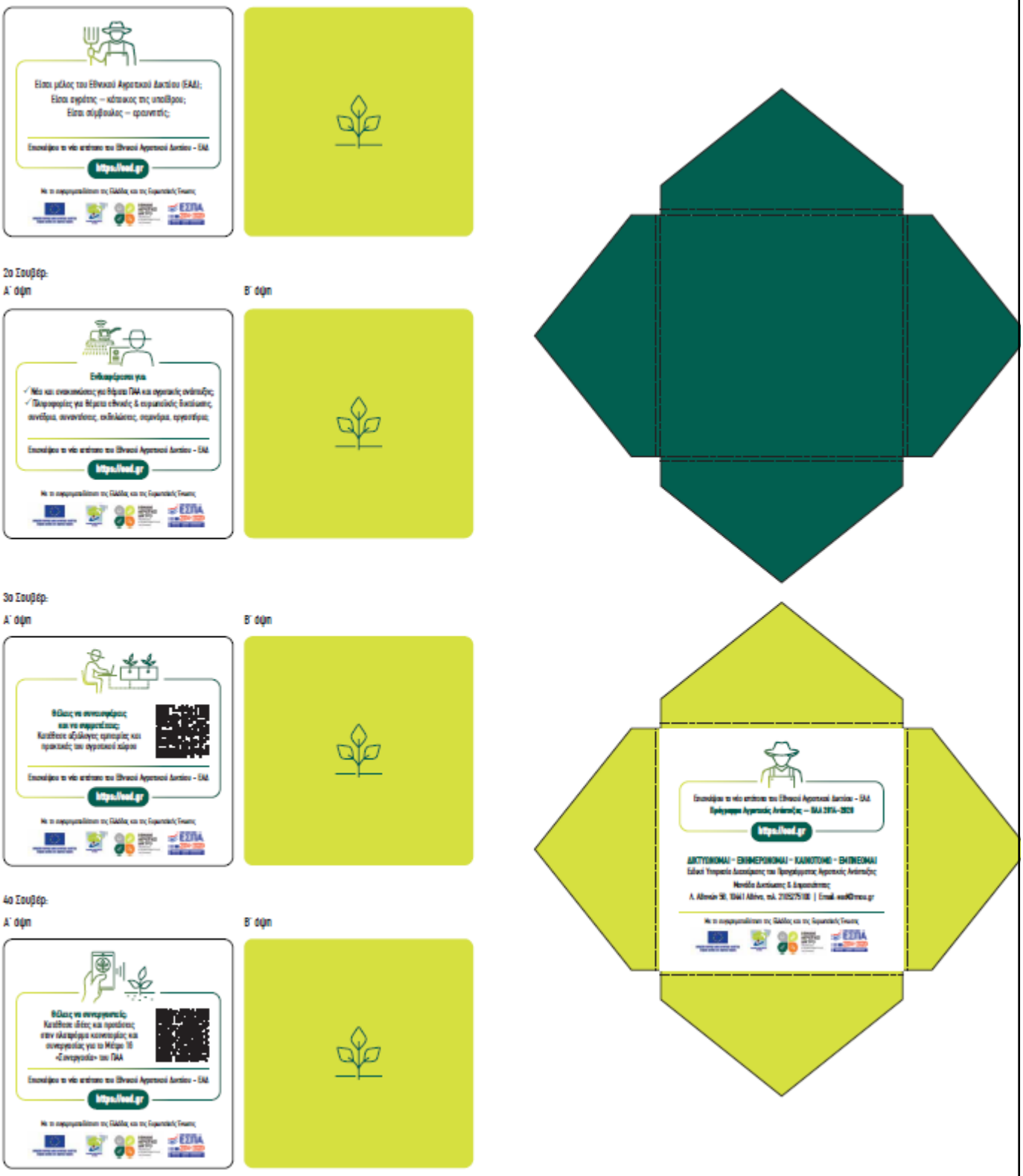

4a_17_promotional_ead

4a_18_romanian_delegation

4a_19_deth_cappost2020

4a_20_roundtable_cappost2020

4.b) Μέτρα που λήφθηκαν για την εξασφάλιση της δημοσιότητας του προγράμματος (άρθρο 13 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 808/2014 της Επιτροπής)

Στο πλαίσιο Ενημέρωσης και Δημοσιότητας του ΠΑΑ, η ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020 και ειδικότερα η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας (ΜΔΔ) μεριμνά και εξασφαλίζει την υλοποίηση ενεργειών πληροφόρησης οι οποίες έχουν ως στόχο την ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων και της κοινής γνώμης για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης του ΠΑΑ, τους στόχους και τις παρεμβάσεις που προωθούνται, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των ενεργειών Δημοσιότητας του ΠΑΑ και του Σχεδίου Επικοινωνίας του ΕΑΔ. Οι ενέργειες αυτές εντάσσονται στην κατηγορία «Δημοσιότητα, προβολή και πληροφόρηση» του Μ 20-Τεχνική Βοήθεια του ΠΑΑ 2014-2020.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΜΔΔ προχώρησε κατά το 2018 στην υλοποίηση των ακόλουθων ενεργειών:

1. Δικτυακός τόπος ΠΑΑ - http://www.agrotikianaptixi.gr

Ο δικτυακός τόπος του ΠΑΑ 2014-2020 (www.agrotikianaptixi.gr) αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία επικοινωνίας του ΠΑΑ, με στόχο την πληροφόρηση του κοινού και των ενδιαφερόμενων σε θέματα υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020.

Κατά τη διάρκεια του 2018, ανατέθηκε ο σχεδιασμός και τέθηκε σε πλήρη λειτουργία ένας νέος, σύγχρονος και εύχρηστος δικτυακός τόπος, με την ίδια διεύθυνση (url) για λόγους αναγνωρισιμότητας. Προβλέφθηκαν λειτουργίες όπως αναζήτηση προσκλήσεων – εντάξεων Μέτρων του ΠΑΑ *(**φωτ.** 4b_1_1)*, ημερολόγιο προσκλήσεων και εκδηλώσεων με σήμανση των σχετικών ημερομηνιών, παρουσίαση των τελευταίων αναρτήσεων, υπό μορφή RSS Feeds, των ιστοτόπων των ΥΠΑΑΤ, ΕΑΔ, DG – AGRI, EIP-AGRI, ηλεκτρονική εφαρμογή παρουσίασης πορείας υλοποίησης του ΠΑΑ, καθώς και υποστηρικτικές εφαρμογές

για την υλοποίηση του ΠΑΑ, όπως το ΠΣΚΕ, το ΟΠΣΑΑ και εκπαιδευτικό υλικό για τους ΕΦΔ και τους δικαιούχους *(**φωτ.** 4b_1_2)*.

Ο δικτυακός τόπος εξυπηρετεί αποτελεσματικά τόσο το έργο των εμπλεκόμενων με το ΠΑΑ Υπηρεσιών ως εργαλείο δουλειάς, όσο και των τρίτων ως εργαλείο ενημέρωσης και πληροφόρησης.

Καθ' όλη τη διάρκεια του 2018, υπήρξε συνεχής ενημέρωση των ενδιαφερομένων σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο του ΠΑΑ, τις προσκλήσεις των Μέτρων του, τις αποφάσεις ένταξης δικαιούχων, τις προκηρύξεις έργων Τεχνικής Βοήθειας, ανακοινώσεις για τη διοργάνωση εκδηλώσεων, τις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης κ.α.

Σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στοιχεία, οι επισκέπτες του δικτυακού τόπου του ΠΑΑ (http://agrotikianaptixi.gr) κατά το 2018 ανήλθαν σε 190.108 επισκέπτες με 2.366.706 επισκέψεις. Επισυνάπτεται η ετήσια αναφορά με αναλυτικά στοιχεία *(**φωτ.** 4b_2_1, 4b_2_2)*.

2. Σύμβουλος επικοινωνίας ΠΑΑ 2014-2020

Κατά τη διάρκεια του 2018, ανατέθηκε σε εξωτερικό σύμβουλο το έργο «Κατάρτιση της επικοινωνιακής στρατηγικής του ΠΑΑ 2014-2020 και εξειδίκευση του Σχεδίου Στρατηγικής Ενημέρωσης & Δημοσιότητας του ΠΑΑ 2014-2020 (Σύμβουλος Επικοινωνίας)» και υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες ενέργειες:

1. **Αποτίμηση της αναγνωρισιμότητας του ΠΑΑ 2014-2020**

Για την κατάρτιση της επικοινωνιακής στρατηγικής του ΠΑΑ και την καλύτερη παρακολούθηση και αξιολόγησή της κρίθηκε ιδιαίτερα χρήσιμη η αποτύπωση της άποψης και θέσης της κοινής γνώμης, αλλά και των δυνητικών δικαιούχων για το ΠΑΑ, με έτος βάσης το 2017. Τα ευρήματα και οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν αξιοποιήθηκαν για τον ορθότερο σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη υλοποίηση του Σχεδίου Επικοινωνίας του ΠΑΑ.

1. **Συγκέντρωση και ταξινόμηση** φωτογραφικού και οπτικοακουστικού υλικού με αξιόλογα έργα που συγχρηματοδοτήθηκαν από το ΠΑΑ 2007-2013.

1. **Καθορισμός της επικοινωνιακής στρατηγικής του Προγράμματος** με την επιλογή της κύριας επικοινωνιακής ιδέας και των κύριων μηνυμάτων επικοινωνίας.

1. **Σχεδιασμός μέσων/εργαλείων** που απαιτούνται για τις άμεσες προωθητικές ενέργειες του ΠΑΑ, όπως σχεδιασμός μακέτας εντύπου, δημιουργία εικαστικού banner, σχεδιασμός οπτικού υλικού/spot, προτάσεις για την παρουσία του ΠΑΑ σε εκθεσιακούς χώρους.

3. Τήρηση υποχρεώσεων δημοσιότητας από τους δικαιούχους του ΠΑΑ

Η ΜΔΔ κατάρτισε και απέστειλε έγγραφο οδηγιών σχετικά με την τήρηση των κανόνων δημοσιότητας για α) τις ΟΤΔ LEADER/CLLD, β) τη Δράση 4.3.4 «Βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές

εκμεταλλεύσεις», γ) τους δικαιούχους των ιδιωτικών έργων του LEADER /CLLD.

4. Συνεργασία της ΕΥΔ ΠΑΑ με την Εθνική Αρχή Συντονισμού για θέματα δημοσιότητας

Στο πλαίσιο της συνεργασίας της ΕΥΔ ΠΑΑ με την Εθνική Αρχή Συντονισμού του ΕΣΠΑ του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης, η ΜΔΔ συνεργάστηκε σε τακτική βάση με τη Μονάδα Πληροφόρησης και Επικοινωνίας της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης, για τα ακόλουθα θέματα:

- αναρτήσεις Προσκλήσεων Μέτρων του ΠΑΑ στην ενιαία διαδικτυακή πύλη του ΕΣΠΑ (www.espa.gr).
- απαντήσεις σε ηλεκτρονικά μηνύματα & ερωτήματα ενδιαφερομένων για τις χρηματοδοτικές ευκαιρίες του ΠΑΑ, μέσω του Γραφείου Ενημέρωσης Κοινού του ΕΣΠΑ.
- για την παραγωγή αφίσας επικοινωνίας για το ΕΓΤΑΑ στην ηλεκτρονική εφαρμογή παραγωγής αφισών που έχει δημιουργηθεί για όλα τα ΕΔΕΤ από την ΕΥΣΕΚΤ.

Επίσης, στελέχη της ΜΔΔ συμμετείχαν:

- στην 2η συνάντηση του Δικτύου Υπευθύνων Πληροφόρησης και Επικοινωνίας των ΕΠ ΕΣΠΑ που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 26/4/2018.
- στο σεμινάριο με θέμα: «Αποτελεσματική επικοινωνία της πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα» που διοργάνωσε η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, σε συνεργασία με την ΕΥΣΣΑ, στην Αθήνα στις 16/11/2018, με τη συμμετοχή εκπροσώπων του Δικτύου Υπευθύνων Πληροφόρησης και Επικοινωνίας των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ και των Κέντρων Πληροφόρησης Europe Direct.

4. Συμμετοχή σε εκθέσεις μεγάλης εμβέλειας και ενημερωτικές εκδηλώσεις

Στο πλαίσιο της **27ης Διεθνούς Έκθεσης AGROTICA** που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 1-4/2/2018, η ΕΥΔ ΠΑΑ συμμετείχε στο περίπτερο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων στο Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο HELEXPO. Σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο στο Περίπτερο πραγματοποιήθηκαν, στο πλαίσιο λειτουργίας του ΕΑΔ, ανοιχτές ενημερώσεις για το ΠΑΑ και θεματικό αφιέρωμα στη στρατηγική για τη Γαστρονομία και τις ευκαιρίες που αντλούνται από το ΠΑΑ.

*(**φωτ.** 4b_3_1, 4b_3_2, 4b_3_3, 4b_3_4, 4b_3_5)*

Στο πλαίσιο της **83ης Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ)** που πραγματοποιήθηκε στις 8-16/9/2018, η ΕΥΔ ΠΑΑ συμμετείχε στο περίπτερο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Για την παρουσία του ΠΑΑ, προβλήθηκε βίντεο και ενημερωτικό έντυπο σχετικά με την πορεία και τα πρώτα αποτελέσματα υλοποίησης του, από την έγκρισή του (12/2015) μέχρι και τον Σεπτέμβριο 2018, καθώς και παρουσίαση της προτεινόμενης αρχιτεκτονικής της νέας ΚΑΠ μετά το 2020.

*(**φωτ.** 4b_4_1, 4b_4_2, 4b_4_3, 4b_4_4)*

Το βίντεο βρίσκεται αναρτημένο στα site του ΕΑΔ, του ΠΑΑ, καθώς και στο κανάλι του ΕΑΔ στο youtube.

Στο πλαίσιο ενημερωτικών εκδηλώσεων και συμμετοχής της ΕΥΔ ΠΑΑ σε εκθέσεις ευρείας εμβέλειας διανεμήθηκε έντυπο ενημερωτικό υλικό σχετικά με το ΠΑΑ 2014-2020, το ΕΑΔ, τα Μέτρα 6, 9 και 19 του ΠΑΑ, την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ, καθώς και προωθητικό υλικό (τετράδια, μολύβια).

*(**φωτ.** 4b_5_1, 4b_5_2, 4b_5_3)*

Επιπλέον αποστάλθηκε, μετά από σχετικά αιτήματα, ενημερωτικό υλικό σε ενδιαφερόμενους φορείς (π.χ. ΕΥΔ Περιφερειών, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κ.α.).

Με σκοπό την ενημέρωση του ευρύτερου κοινού σχετικά με το ΠΑΑ και τις δυνατότητες χρηματοδότησης, η ΕΥΔ ΠΑΑ οργάνωσε τις ακόλουθες ενημερωτικές εκδηλώσεις:

- στο πλαίσιο της 27ης Διεθνούς Έκθεσης «AGROTICA», στη Θεσσαλονίκη, ανοιχτές εκδηλώσεις με θέμα: Τεχνική συνάντηση για τις δράσεις 4.1.1-Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης & 4.1.3 -Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος (1/2/2018) ***(φωτ.*** *4b_6_1)* και Τεχνική συνάντηση για τη δράση 10.1.04-Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα (4/2/2018), καθώς και ενημερωτικές ομιλίες στο Περίπτερο για τα Μέτρα 9,10.1.4,16 και 19 (***φωτ.*** *4b_6_2)*, με σκοπό την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων, ενόψει των δημοσιευμένων προσκλήσεων.
- ανοιχτή εκδήλωση με θέμα «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020: τρέχουσες εξελίξεις και μελλοντικές προκλήσεις», η οποία πραγματοποιήθηκε στη Λέσβο (22/10/2018). Οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν σχετικά με τις νέες προκλήσεις της ΚΑΠ μετά το 2020, την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ και το τοπικό πρόγραμμα LEADER/CLLD Λέσβου ***(φωτ.*** *4b_6_3, 4b_6_4)*.

Επίσης, στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης & Εφαρμογής ΠΑΑ συμμετείχαν σε ενημερωτικές εκδηλώσεις και ημερίδες που διοργανώθηκαν από φορείς που εμπλέκονται σε θέματα αγροτικής ανάπτυξης και συνεισέφεραν ουσιαστικά στην ενημέρωση του ευρύτερου κοινού και των δυνητικών δικαιούχων.

Ειδικότερα, έγιναν εισηγήσεις και παρεμβάσεις από το Γενικό Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων, τους Προϊσταμένους των ΕΥΔ & ΕΥΕ ΠΑΑ, καθώς και στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών, σχετικά με την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ και κυρίως την ενεργοποίηση των σχετικών Μέτρων του. Στον Πίνακα 1 *(4b_p_1)* παρουσιάζονται αναλυτικά οι σχετικές εκδηλώσεις και ημερίδες.

Στο πλαίσιο ενεργοποίησης Μέτρων/Δράσεων του ΠΑΑ, οι **Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης** προέβησαν σε δημοσιεύσεις των σχετικών προσκλήσεων για την υποβολή αιτήσεων στον έντυπο τύπο. Παράλληλα, πληροφορίες για προσκλήσεις, αποτελέσματα, κλπ. δημοσιοποιήθηκαν με συναντήσεις, Δελτία τύπου, συνεντεύξεις τύπου, συνεντεύξεις σε τοπικά μέσα ενημέρωσης σε διάφορες Περιφέρειες. Στον Πίνακα 2 *(4b_p_2)* παρουσιάζονται οι ενημερωτικές ενέργειες των ΕΦΔ.

Τέλος, στο πλαίσιο του Μέτρου 19, οι ΟΤΔ LEADER/CLLD προχώρησαν στην ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού και των δυνητικών δικαιούχων με ενημερωτικές συναντήσεις σχετικά με τις επικείμενες προσκλήσεις των τοπικών τους προγραμμάτων. Στον Πίνακα 3 *(4b_p_3)* παρουσιάζονται αναλυτικά οι σχετικές εκδηλώσεις.

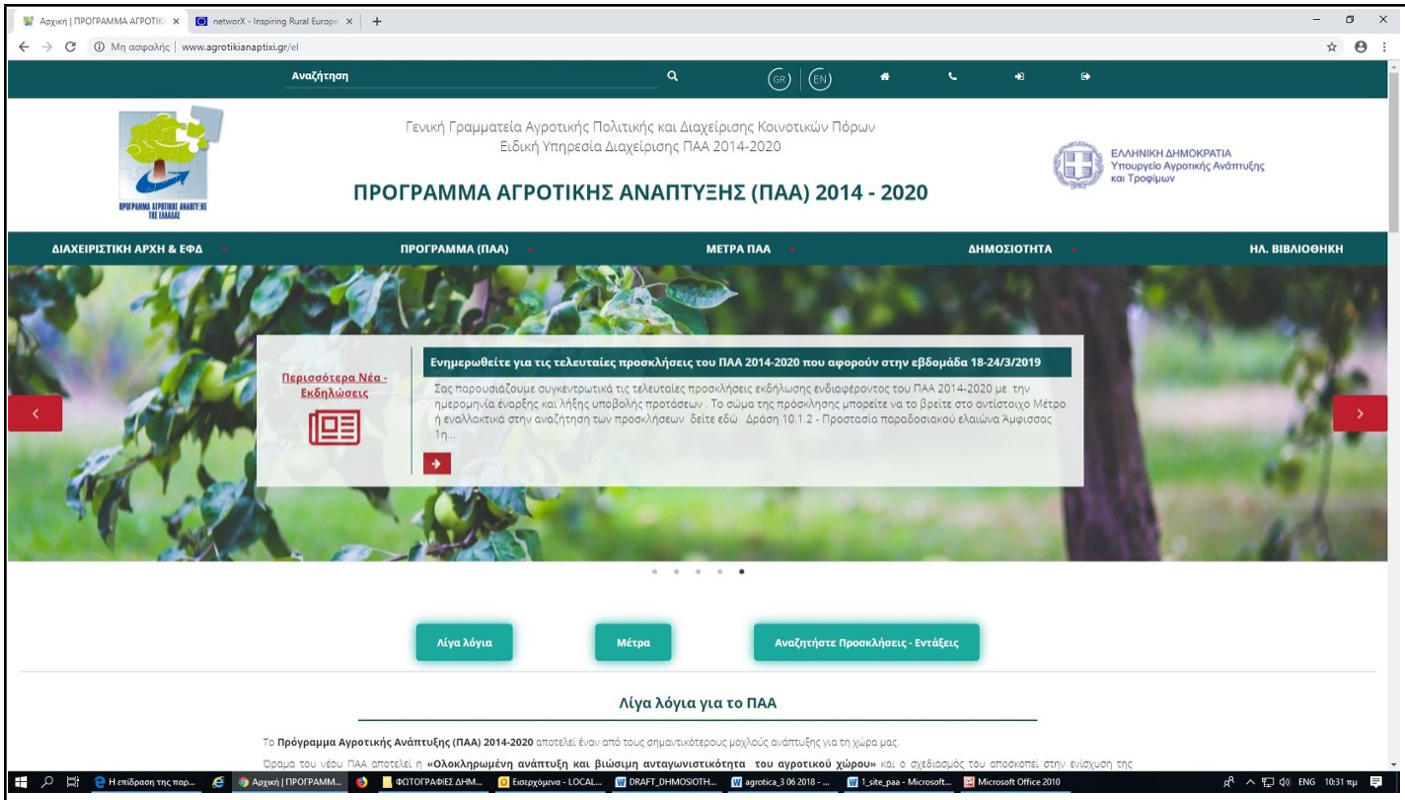

4b_1_1_site_paa

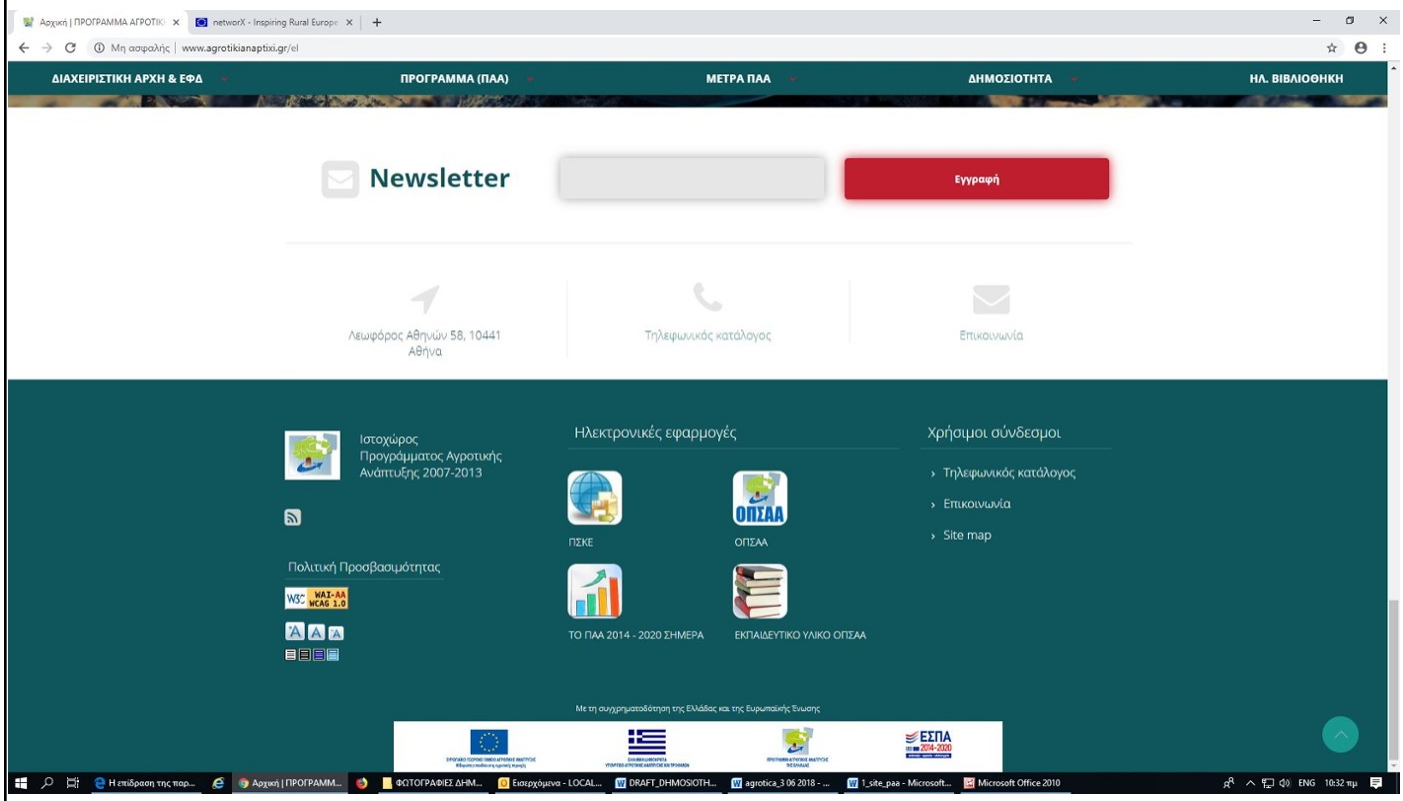

4b_1_2_site_paa

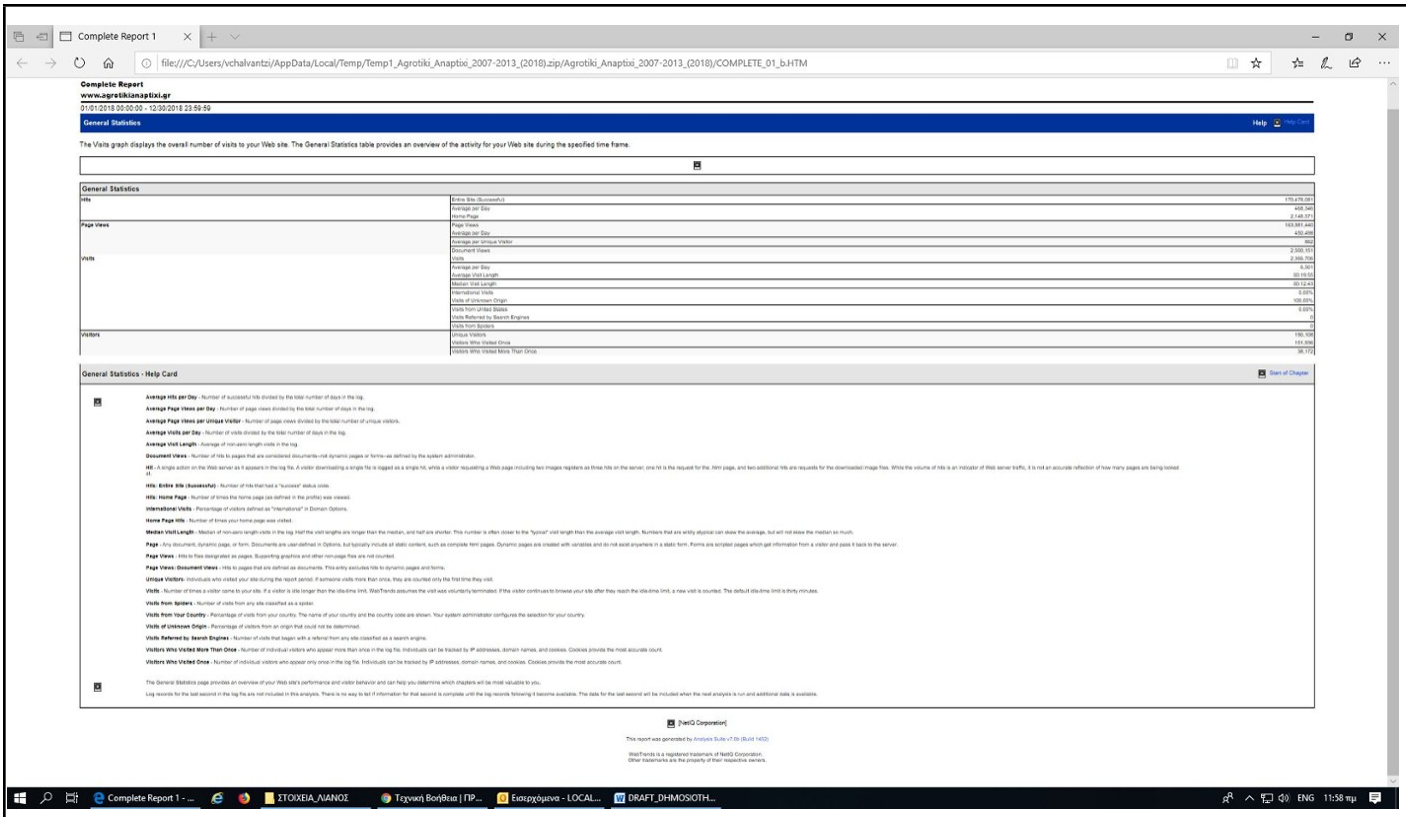

4b_2_1_General Statistics_site_paa_2018

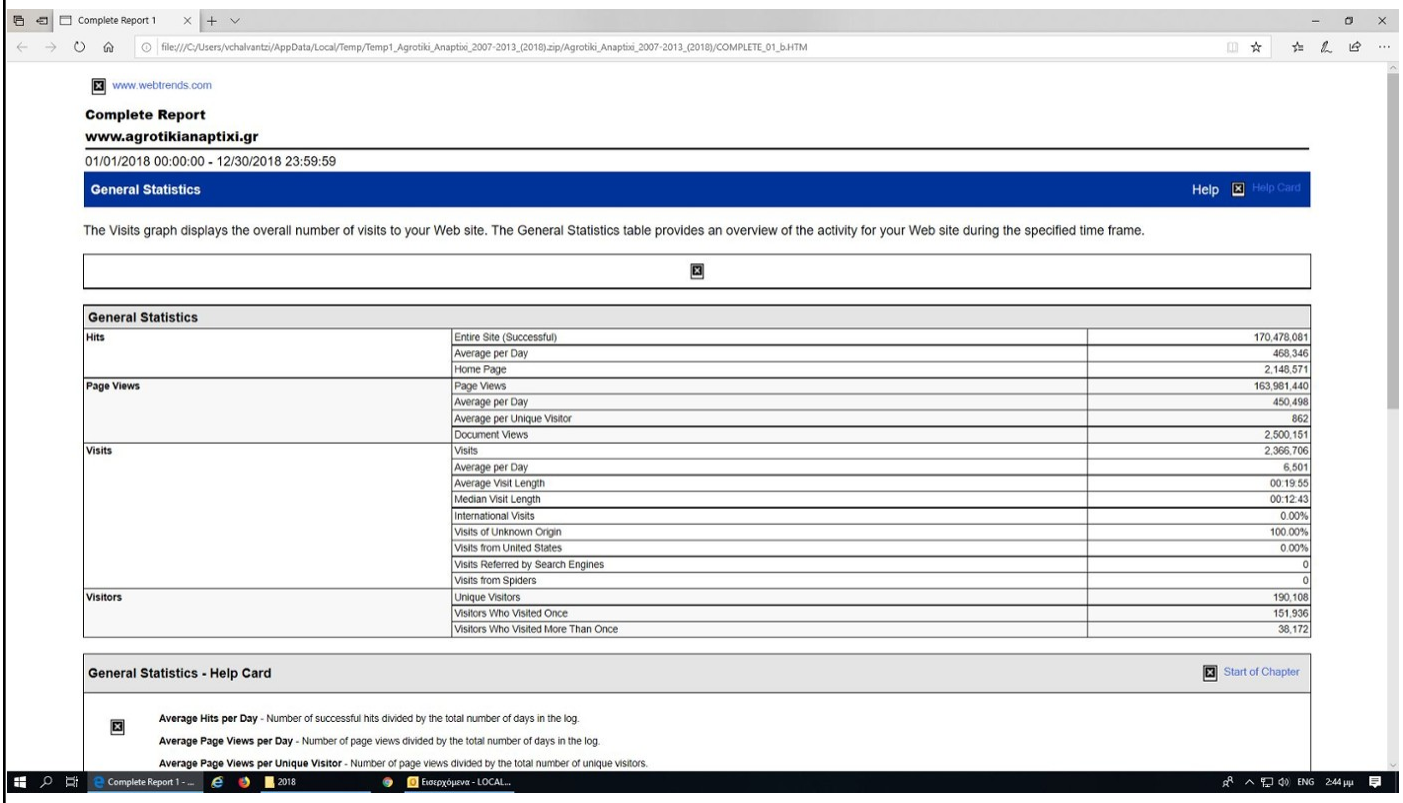

www.webtrends.com

Complete Report

www.agrotikianaptixi.gr

01/01/2018 00:00:00 - 12/30/2018 23:59:59

General Statistics Help Help Card

The Visits graph displays the overall number of visits to your Web site. The General Statistics table provides an overview of the activity for your Web site during the specified time frame.

General Statistics		
Hits	Entire Site (Successful)	170,478,081
	Average per Day	468,346
	Home Page	2,148,571
Page Views	Page Views	163,981,440
	Average per Day	450,498
	Average per Unique Visitor	862
	Document Views	2,500,151
Visits	Visits	2,366,706
	Average per Day	6,501
	Average Visit Length	00:19:55
	Median Visit Length	00:12:43
	International Visits	0.00%
	Visits of Unknown Origin	100.00%
	Visits from United States	0.00%
	Visits Referred by Search Engines	0
	Visits from Spiders	0
Visitors	Unique Visitors	190,108
	Visitors Who Visited Once	151,936
	Visitors Who Visited More Than Once	38,172

General Statistics - Help Card Start of Chapter

Average Hits per Day - Number of successful hits divided by the total number of days in the log.

Average Page Views per Day - Number of page views divided by the total number of days in the log.

Average Page Views per Unique Visitor - Number of page views divided by the total number of unique visitors.

4b_2_2_General Statistics_site_paa_2018

4b_3_1_Agrotica_2018

4b_3_2_Agrotica_2018

4b_3_3_Agrotica_2018

ΠΕΜΠΤΗ
1.2.2018
10:00 – 13:00

Τεχνική συνάντηση για τις Δράσεις 4.1.1 & 4.1.3 και το Υπομέτρο 5.1 του ΠΑΑ 2014-2020

Σ.Κ. «Ν. ΓΕΡΜΑΝΟΣ» (Αίθουσα Α)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
2.2.2018
13:30-16:00

2018: Χρονιά έρευνας και καινοτομίας στον αγροτικό τομέα-Προοπτικές εφαρμογής σύγχρονων τεχνολογιών

Αίθουσα "Αιμίλιος Ριάδης"

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
2.2.2018
17:00 – 19:00

Τα Αιγοπρόβατα στην ελληνική γαστρονομία: στρατηγική, ευκαιρίες και προκλήσεις

Σ.Κ. «Ν. ΓΕΡΜΑΝΟΣ» (Αίθουσα Β)

ΣΑΒΒΑΤΟ
3.2.2018
11:00 - 13:00

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι προκλήσεις της νέας εποχής

Σ.Κ. «Ι.ΒΕΛΛΙΔΗΣ» (Αίθουσα ΟΛΥΜΠΙΑΣ)

ΚΥΡΙΑΚΗ
4.2.2018
15:30 - 18:30

Τεχνική συνάντηση για τη Δράση 10.1.04: Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα του ΠΑΑ 2014-2020

Σ.Κ. «Ν. ΓΕΡΜΑΝΟΣ» (Αίθουσα C)

4b_3_4_Agrotica_2018

4b_3_5_Agrotica_2018

4b_4_1_ΔΕΘ_2018

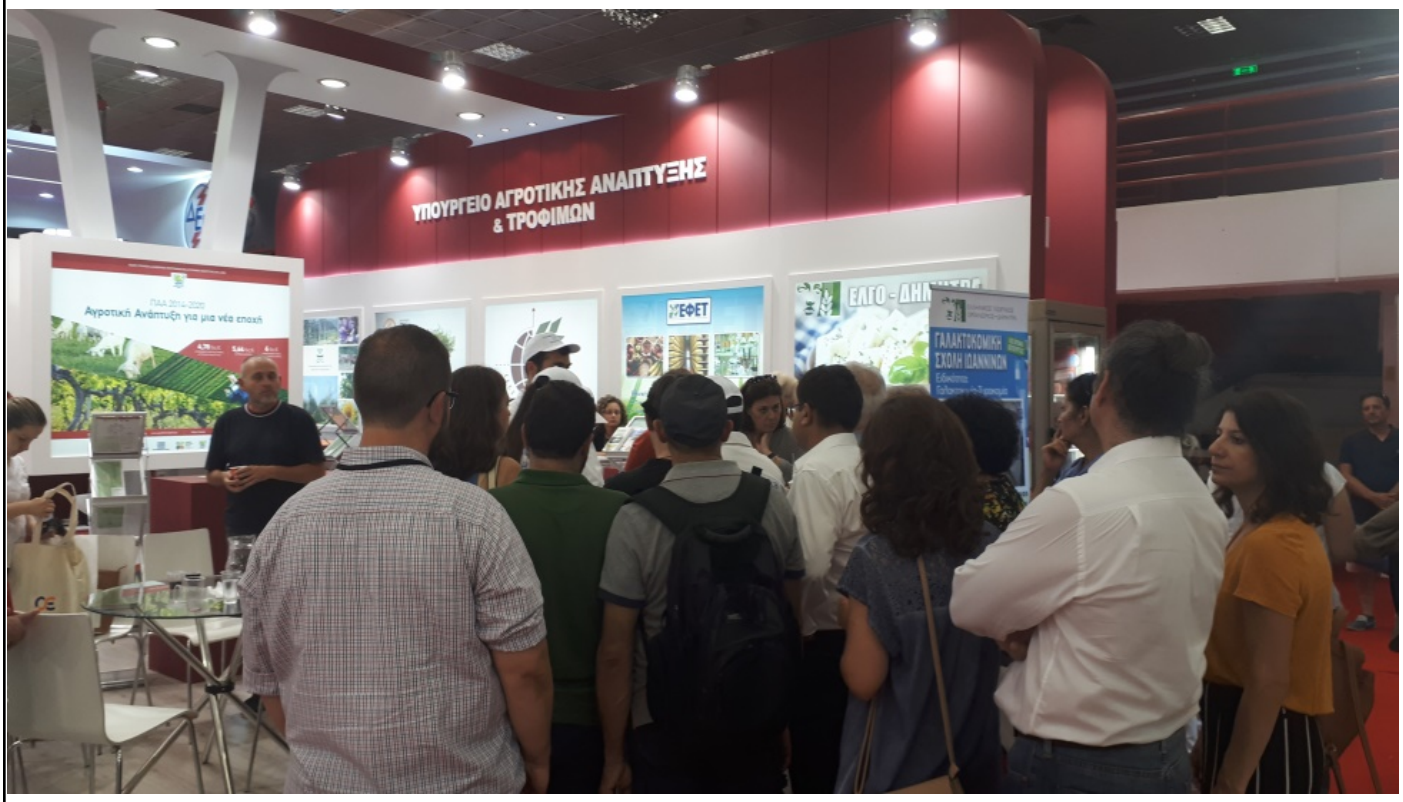

4b_4_2_ΔΕΘ_2018

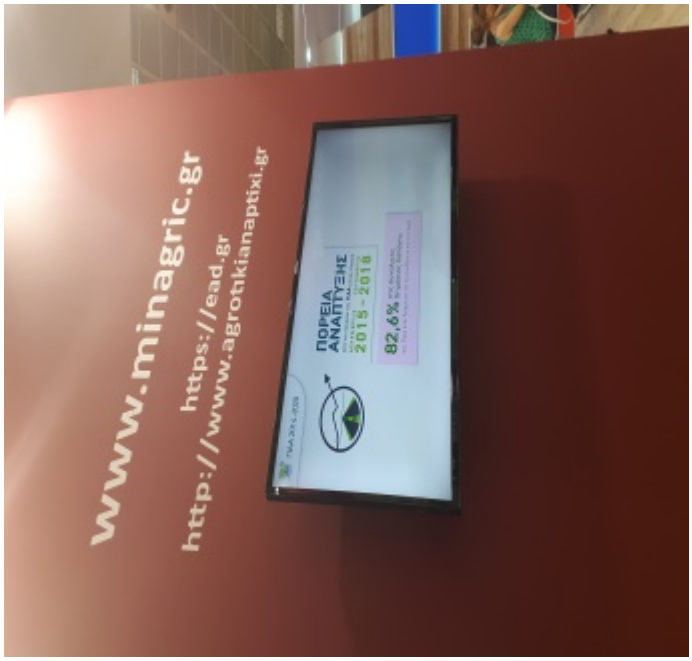

4b_4_3_ΔΕΘ_2018

4b_4_4_ΔΕΘ_2018

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2014-2020

ΕΘΝΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΜΕΤΡΟ 19:
Τοπική Ανάπτυξη LEADER
Τοπικές παρεμβάσεις ιδιωτικού χαρακτήρα

Η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ /CLLD), βασισμένη στην προσέγγιση LEADER, είναι μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή εταίρων σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές. Είναι ένα ιδιαίτερο εκφρά εργαλείο προκειμένου οι τοπικές κοινότητες:
α) να κάνουν σταθερά βήματα προς πιο αποτελεσματικές μορφές οικονομικής, βιώσιμης και «πράσινης αποκλεισμού» ανάπτυξης, σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», β) να «καινοτομήσουν προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα των αγροτικών περιοχών στα κύρια και γ) να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή στις αγροτικές περιοχές.

50 προγράμματα τοπικής ανάπτυξης LEADER σε αγροτικές περιοχές

Οι ολοκληρωμένες αναπτυξιακές στρατηγικές εφαρμόζονται μέσω 50 τοπικών προγραμμάτων που έχουν επιλεγεί για να υλοποιηθούν σε αγροτικές περιοχές της χώρας, κυρίως σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας, από τις **Ομάδες Τοπικής Δράσης** (ΟΤΔ), οι οποίες αποτελούν τοπικές εταιρικές σχέσεις δημοσίου - ιδιωτικού.

Τα τοπικά προγράμματα διαρθρώνονται σε τρία Υπομέτρα:

19.2: «Παρεμβάσεις ιδιωτικού χαρακτήρα και λοιπές διαδικασίες εφαρμογής των τοπικών προγραμμάτων»
19.3: «Στήριξη για την προπαρασκευή και την υλοποίηση διεθνικών και διαπεριοχικών συνεργασιών»
19.4: «Στήριξη για τα λειτουργικά δαπάνες και την εμψύχωση»

Στο πλαίσιο του υπομέτρου 19.2 υλοποιούνται παρεμβάσεις **δημόσιου χαρακτήρα**, οι οποίες συμβάλλουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, και **παρεμβάσεις ιδιωτικού χαρακτήρα** οι οποίες έχουν επιχειρηματικό χαρακτήρα.
Οι κατηγορίες των δράσεων που μπορούν να υλοποιηθούν μέσω των τοπικών προγραμμάτων και συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της εγκεκριμένης τοπικής στρατηγικής, είναι σύμφωνες με τα όσα προβλέπονται στο κάθε εγκεκριμένο τοπικό πρόγραμμα.

Υπομέτρο 19.2 Παρεμβάσεις ιδιωτικού χαρακτήρα

Το υπομέτρο 19.2 αφορά την υλοποίηση έργων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δευτερογενή και τριτογενή τομέα της τοπικής οικονομίας, στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων της κάθε τοπικής στρατηγικής (ΤΑΠΤΟΚ, LEADER/CLLD). Ενδεικτικά ενισχύονται παρεμβάσεις με στόχο την προώθηση της συνεργασίας και δικτύωσης, την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγροδιατροφικού τομέα, την ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων, τη δημιουργία και ανοιχτοκαινομού ΜΜΕ, την ενίσχυση στα τοπικής οικονομίας και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Ύψος ενίσχυσης

Ο συνολικός προϋπολογισμός των παρεμβάσεων μπορεί να ανέλθει μέχρι τις **600.000 €**. Για πράξεις που αφορούν ιδιώτες ενέργειες ο συνολικός προϋπολογισμός δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των **100.000 €**.
Το ποσοστό της δημόσιας δαπάνης εξαρτάται από τα δράσεις του τοπικού προγράμματος και το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων που αυτές διέπονται, ενώ η ιδιωτική συμμετοχή του δικαιούχου μπορεί να προέρχεται από ίδια κεφάλαια ή τραπεζικό δανεισμό πλέα συνδυασμό τους.

Δικαιούχοι

Δικαιούχοι δύνανται να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, υφιστάμενα ή υπό ίδρυση επιχειρήσεις, όπως αναλυτικά περιγράφονται στην αριθ. 13214/30-11-2017 απόφαση πλαισίου υλοποίησης του υπομέτρου 19.2 – ιδιωτικού χαρακτήρα παρεμβάσεις (ΦΕΚ Β΄4268) και στα επιμέρους εγκεκριμένα τοπικά προγράμματα.

Επιλέξιμες δαπάνες δύνανται να είναι:
1) Αγορά, κατασκευή ή βελτίωση ακινήτου 2) Διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου 3) Αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση εξοπλισμού 4) Αγορά καινούργιων σκευών 5) Δαπάνες εξοπλισμού επιχείρησης 6) Γενικές δαπάνες συνδεόμενες με τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό της μονάδας 7) Δαπάνες όπως απόκτηση ή ανάπτυξη λογισμικού και απόκτηση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας, κλπ 8) Δαπάνες προβολής 9) Δαπάνες σύνδεσης με Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας (ΟΚΩ) 10) Αμοιβές προσωπικού, για κα εργασθεί αποκλειστικά για την υλοποίηση της επένδυσης κ.ά.

Μη επιλέξιμες δαπάνες είναι:
1) Μίσθωση κτιριακών εγκαταστάσεων παλαιών ή καινούργιων 2) Έργα απλής συντήρησης κτιριακών εγκαταστάσεων 3) Εργασίες πράσινου καθώς και έργα διακόσμησης 4) Πάσης φύσεως έξοδα, εισφορές, φόροι, τέλη, δημοσιονομικές επιβαρύνσεις, αποζημιώσεις, ασφάλιστρα υπέρ τρίτων 5) Δαπάνες συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, ασφάλιστρα, κεφάλαιο κίνησης και δαπάνες εκκαθαίρισμών υλικών 6) Μεταχειρισμένα αντίκτυπα και μεταχειρισμένοι εξοπλισμοί 7) Δαπάνες για απλή αντικατάσταση μηχανολογικού εξοπλισμού 8) Λειτουργικά δαπάνες, η υλοποίηση των οποίων δεν εγκρίθηκε κατά την έγκριση της αίτησης στήριξης 9) Δαπάνες αποζημίωσης και καθαίρεσης γενικότερα 10) Αμοιβές προσωπικού για την λειτουργία της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων των επιβαρύνσεων της κοινωνικής ασφάλισης κ.ά.

Σε κάθε περίπτωση λεπτομέρειες σχετικά με την επιλεξιμότητα ή μη των δαπανών καθώς και τη σύνδεση αυτών με τα διάφορα υποδράσεις περιλαμβάνονται στην αριθ. 13214/30-11-2017 απόφαση πλαισίου υλοποίησης του υπομέτρου 19.2 – ιδιωτικού χαρακτήρα παρεμβάσεις (ΦΕΚ Β΄ 4268).

ΕΣΠΑ 2014-2020

4b_5_1_leaflet_M19

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2014-2020

ΕΘΝΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΜΕΤΡΟ 9: ΣΥΣΤΑΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Το Μέτρο έχει ως στόχο τη συσπείρωση των παραγωγών σε ομάδες ή οργανώσεις στον τομέα της γεωργίας που θα τους βοηθήσουν να ανταποκριθούν από κοινού στις προκλήσεις της αγοράς, να ενισχύσουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη, να διευρύνουν τον αριθμό των πιθανών αγοραστών και να μειώσουν το ανά παραγωγό κόστος παραγωγής.

Μέσω του μέτρου θα επιτευχθεί να αλλάξει η υφιστάμενη κουλτούρα της μη συνεργασίας εφόσον στο πλαίσιο μεταξύ των αγροτικού κτού είναι πλέον αναγκαία προκειμένου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της αγοράς αλλά και των ραγδαίων παγκόσμιων εξελίξεων.

Το Μέτρο έχει ρόλο κινήτρου, προκειμένου να ενθαρρύνει τη σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών στους τομείς της γεωργίας, με σκοπό:

- την προσαρμογή της παραγωγής και των προϊόντων των παραγωγών που είναι μέλη αυτών των ομάδων και οργανώσεων στις απαιτήσεις της αγοράς,
- την από κοινού διάθεση εμπορευμάτων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας προς πώληση, της συγκέντρωσης των πωλήσεων και του εφοδιασμού χονδρεμπόρων,
- τη θέσπιση κοινών κανόνων για πληροφορίες που αφορούν την παραγωγή και ιδίως σε σχέση με τη συγκομιδή και τη διαθεσιμότητα,
- τη μείωση του κόστους παραγωγής μέσω της από κοινού χρήσης υλικοτεχνικών υποδομών και,
- άλλες δραστηριότητες που μπορούν να διεξάγονται από ομάδες και οργανώσεις παραγωγών, όπως η ανάπτυξη δεξιοτήτων οργάνωσης επιχειρήσεων και εμπορίας και η διευκόλυνση διαδικασιών καινοτομίας.

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Νέες ομάδες παραγωγών και οργανώσεις παραγωγών, οι οποίες έχουν αναγνωριστεί επίσημα μετά τη δημοσίευση του ν. 4384/2016 και ανήκουν στην κατηγορία των Πολύ Μικρών, Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Ο ελάχιστος αριθμός μελών για τις ομάδες φυτικής παραγωγής είναι δέκα (**10**), για τις ομάδες ζωικής παραγωγής πέντε (**5**) και για τις οργανώσεις παραγωγών φυτικής και ζωικής παραγωγής όπως προβλέπεται από την υπ' αριθμ. 397/18235/2017 ΥΑ (ΦΕΚ 601Τ.Β'/24-02-2017), όπως ισχύει.

Οι δικαιούχοι μπορούν να υποβάλλουν μόνο μία αίτηση στήριξης ανά ΑΦΜ.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Βασικές προϋποθέσεις συμμετοχής των δικαιούχων είναι:

- Να έχουν έδρα στην ελληνική επικράτεια.
- Στην περίπτωση που η Ομάδα / Οργάνωση αποτελεί σοβαρώς οργάνωμα μέρος νομικού προσώπου του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου, να λειτουργεί με ξεχωριστή λογιστική ή/και διοικητική διαχείριση.

ΕΙΔΟΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η στήριξη παρέχεται με τη μορφή επιχορήγησης. Το ποσό στήριξης δεν συνδέεται με επιλέξιμες δαπάνες ή κόστη.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η στήριξη καταβάλλεται σε ετήσια βάση στους δικαιούχους για τα πρώτα πέντε (5) έτη λειτουργίας της ομάδας / οργάνωσης παραγωγών και αποτελεί ποσοστό επί της ετήσιας εμπορεύσιμης αξίας των προϊόντων της ομάδας ή της οργάνωσης και βαίνει φθίνουσα, ως ακολούθως:

- 10% της αξίας παραγωγής που έχει διατεθεί στο εμπόριο κατά το 1ο έτος μετά την αναγνώριση,
- 8% της αξίας παραγωγής που έχει διατεθεί στο εμπόριο κατά το 2ο έτος μετά την αναγνώριση,
- 6% της αξίας παραγωγής που έχει διατεθεί στο εμπόριο κατά το 3ο έτος μετά την αναγνώριση,
- 4% της αξίας παραγωγής που έχει διατεθεί στο εμπόριο κατά το 4ο έτος μετά την αναγνώριση,
- 2% της αξίας παραγωγής που έχει διατεθεί στο εμπόριο κατά το 5ο έτος μετά την αναγνώριση.

Η ετήσια στήριξη κάθε δικαιούχου (ομάδας ή οργάνωσης) δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 100.000€.

4b_5_2_leaflet_M9

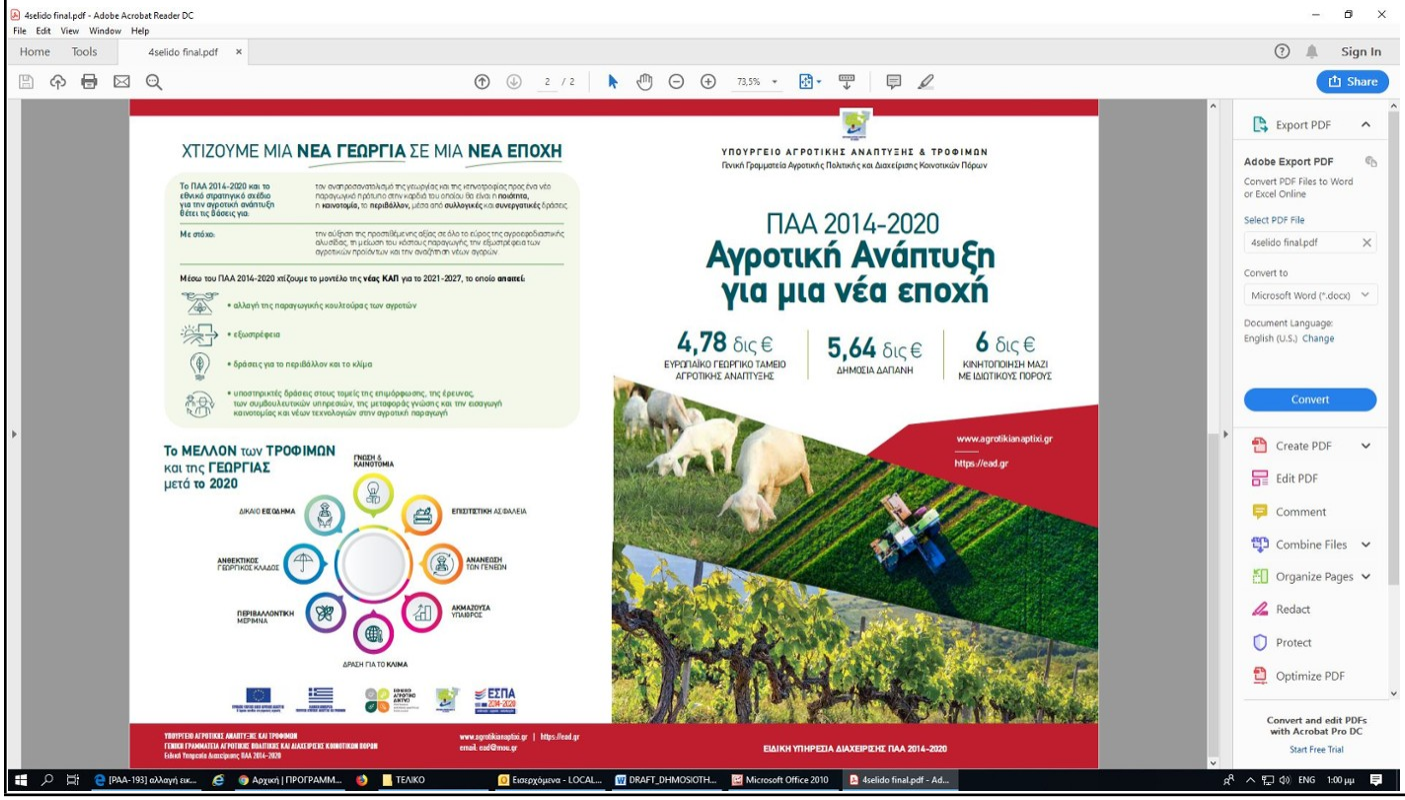

4b_5_3_leaflet_RDP_9_2018

4b_6_1_sxedia_Agrotica_2018

4b_6_2_m16_Agrotica_2018

4b_6_3_Mytilini_paa

4b_6_4_Mytilini_paa

5. ΜΈΤΡΑ ΠΟΥ ΛΉΦΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΉΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΈΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΜΟΤΉΤΩΝ

Αυτό το τμήμα ισχύει μόνο για τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης 2015, 2016

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΉ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗΣ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΆΤΩΝ

Το ελληνικό ΠΑΑ δεν έχει υποπρογράμματα.

7. ΑΞΙΟΛΌΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΏΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΌΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΊΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΌΧΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ

7.a) Ερωτήματα αξιολόγησης

7.a1) CEQ01-1A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την καινοτομία, τη συνεργασία και την ανάπτυξη της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές;

7.a1.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την καινοτομία, τη συνεργασία και την ανάπτυξη της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές;

Στην περιοχή εστίασης συμβάλλουν τα ακόλουθα Μέτρα/υπομέτρα

Κύρια μέτρα/υπό-μέτρα:

Στην ΠΕ 1Α συμβάλλουν τα παρακάτω Μέτρα:

Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης

Μ02 – Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση

Μ16 – Συνεργασία

Μέτρα/υπό-μέτρα άλλης ΠΕ που εμφανίζουν δευτερεύουσες συνεισφορές στην ΠΕ:

Το Μέτρα που εμφανίζουν δευτερεύουσες συνεισφορές είναι τα παρακάτω:

Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER

Από τα Μέτρα με πρωταρχική συνεισφορά στην περιοχή εστίασης στην υλοποίηση των οποίων βασίζεται η απάντηση στο κοινό ερώτημα υλοποιήθηκαν μέσω του Μ01 τα υπομέτρο Μ1.1 «Στήριξη για δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης προσόντων στο πλαίσιο του οποίου έχει υλοποιηθεί μία πράξη που αφορούσε την παροχή κατάρτισης σε Νέους Γεωργούς» , ενώ για το Μ16 έχουν γίνει προκηρύξεις στα υπόμέτρα 16.1-2 και 16 1-5 Καθεστώτα 16.1 και 16.4 αλλά δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων που υποβλήθηκαν. Η χρηματοοικονομική εξέλιξη των παρεμβάσεων που σχετίζονται με το ερώτημα αξιολόγησης, αποτυπώνεται στον κατωτέρω πίνακα

Μετρά	**Δημόσια δαπάνη**	**Νομικές Δεσμεύσεις**	**Πληρωμές**	**ΑΠΟΡ/ΗΣΗ %**	**Σύνολο Πληρωμών (%)**
Μ1.1.Στήριξη για δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης προσόντων	44.477.778	12.755.295	9.833.850		
1.2.Στήριξη για δραστηριότητες επίδειξης και δράσεις ενημέρωσης	3.613.819				
Μ1.3 Στήριξη για βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές	1.945.903				

M1Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης	50.037.500	12.755.295	9.833.850	19,65	
M2.1. Στήριξη για αποκόμιση οφέλους από τη χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών	131.266.151				
M2.3. Στήριξη για την εκπαίδευση συμβούλων	2.678.901				
M02 Συμβουλευτικές υπηρεσίες	133.945.052				
161-2 ΕΣΚ για την ανταγωνιστικότητα	47.813.611				
16-4 Βραχείες Αλυσίδες	11.119.444				
16-5 ΕΣΚ για το κλίμα και το περιβάλλον	18.903.056				
M16 - Συνεργασία	77.836.111				
Σύνολο	261.139.762	12.755.295	9.833.850		0,17

Η εξέλιξη της υλοποίησης των παρεμβάσεων που εξυπηρετούν τον τομέα επικέντρωσης αναδεικνύεται ως προβληματική . Η δημόσια δαπάνη των Μέτρων με την πρωτεύουσα συνεισφορά στους στόχους του τομέα επικέντρωσης αντιστοιχεί στο 4,61 % της δημόσιας δαπάνης του Προγράμματος , ενώ οι πληρωμές των παρεμβάσεων αποτελούν το **0,5%** των συνολικών πληρωμών του Προγράμματος.

Η τιμή στόχος για το 2023 του σχετικού με τον τομέα επικέντρωσης δείκτη στόχου

Σ1: ποσοστό δαπανών δυνάμει των άρθρων 14, 15 και 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες για το ΠΑΑ (τομέας επικέντρωσης 1Α) στόχου ανέρχεται σε **4,64%** ενώ η τρέχουσα τιμή του δείκτη είναι **0,49%**

Οι δείκτες εκροών που σχετίζονται με την απάντηση του κοινού ερωτήματος και η εξέλιξη τους παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα

O1 - Ολική δημόσια δαπάνη 1) M01 2) M02 3) M16	1) 9.833.850 2) 0 3) 0
O3- Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων 1) M01 2) M02	1) 1 2)
O9 - Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε υποστηριζόμενα συστήματα 1) M16	1)
O11 - Αριθμός παρεχόμενων ημερών	1) 196.050

κατάρτισης 1) M01	
O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης 1) M01	1) 10456
O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές 1) M02	1) 0
O14 - Αριθμός καταρτιζόμενων συμβούλων 1) M02	1) 0
O16 - Αριθμός υποστηριζόμενων ομάδων ΕΣΚ, αριθμός υποστηριζόμενων δραστηριοτήτων ΕΣΚ και αριθμός και τύπος εταίρων σε ομάδες ΕΣΚ 1) M16	1)0
O17 - Αριθμός υποστηριζόμενων δραστηριοτήτων συνεργασίας (εκτός των ΕΣΚ) 1)	1) 0

Η αργή εξέλιξη των παρεμβάσεων ήταν σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενη λόγω της απουσίας εμπειρίας στην υλοποίηση σχετικών δράσεων αλλά και των χρόνιων αδυναμιών που παρουσιάζει το σύστημα της δια βίου μάθησης και παροχής κατάρτισης προς τους γεωργούς. Η αρνητική εμπειρία υλοποίησης των αντίστοιχων Μέτρων στο ΠΑΑ 2007-2013 όπου το Μέτρο της εκπαίδευσης δεν υλοποιήθηκε , η υλοποίηση του Μέτρου των γεωργικών Συμβουλών αφορούσε την ένταξη 2000 περίπου δικαιούχων ενώ ο προάγγελος του Μέτρου 16 που ήταν το Μέτρο 124 δεν περιελήφθη στο ΠΑΑ απαιτούσε την λήψη Μέτρων κυρίως για την δημιουργία του κατάλληλου κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου η δημιουργία του οποίου καθυστέρησε σημαντικά .

Η μεταφορά γνώσεων περιορίζεται στην παροχή κατάρτισης των δικαιούχων του Μέτρου 6.1 που υλοποιείται «παραδοσιακά» από τον ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ . Από το σύνολο των 10.456 καταρτισθέντων επιτυχώς ολοκλήρωσαν την κατάρτιση οι 10.086 (96%) Οι δικαιούχοι ήταν Νέοι Γεωργοί που είχαν ενταχθεί στο ΠΑΑ 2007-2013.

Αναφορικά με το Μέτρο 2 εκδόθηκε στις 7/11/2018 η πρόσκληση από τον ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ για την διαδικασία κατάρτισης-πιστοποίησης των Γεωργικών Συμβούλων στο πλαίσιο του ΣΠΣΓΕ με βάση την ανωτέρω εξέλιξη η ενεργοποίηση του Μέτρου 2.1 (51% των πόρων του τομέα επικέντρωσης) δεν αναμένεται να ξεκινήσει πριν το 2020

Παρά την σημειωθείσα καθυστέρηση ιδιαιτέρα θετική εξέλιξη αποτελεί το αυξημένο ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε κατά την προκήρυξη των Μέτρων 16.1-16.2 και 16.1-16.5 όπου υποβλήθηκαν συνολικά 655 προτάσεις για την δημιουργία επιχειρησιακών ομάδων. Η προκήρυξη αφορούσε την υποβολή προτάσεων για την επιλογή των συμπράξεων οι οποίες στην συνέχεια θα υπέβαλαν το αναλυτικό

επιχειρησιακό τους σχέδιο . Ο αιτούμενος προϋπολογισμός ήταν διπλάσιος (198%) των διαθέσιμων από την πρόσκληση πόρων (Προβλέπεται για την πρώτη φάση κατ αποκοπή δαπάνη 5.000€ ανά επιχειρησιακή ομάδα)

Η υψηλή ζήτηση για δράσεις Ε-Τ-Κ στον αγροδιατροφικό τομέα έχει αποτυπωθεί και στις προσκλήσεις του τομεακού Προγράμματος ΕΠΑΝΕΚ (χρηματοδοτείται από ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) στο πλαίσιο της πρώτης προκήρυξης της δράσης Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ έχουν εγκριθεί αρχικά 130 προτάσεις αιτούμενου προϋπολογισμού περίπου 80 Μ€ .

Σημειώνεται ότι κατά την δεύτερη τροποποίηση του Προγράμματος σημειώθηκε μείωση των πόρων του τομέα επικέντρωσης σε όρους Κοινοτικής συνδρομής κατά 35 Μ€ εκ των οποίων τα 10 Μ€ από το Μέτρο1 «Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης» (άρθρο 14) και 25Μ€ από το Μέτρο 2 «Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση «(άρθρο 15)» .

Στο Μέτρο 19.3 «Προετοιμασία και υλοποίηση δραστηριοτήτων συνεργασίας στο πλαίσιο τοπικής δράσης» δεν υπάρχουν ενταγμένα έργα .

Με βάση την πορεία υλοποίησης του Προγράμματος η συμβολή του στην προώθηση της καινοτομίας, της συνεργασίας και της ανάπτυξης γνώσης είναι ουσιαστικά μηδενική απόρροια αρκετών παραγόντων που είναι :

- η έλλειψη εμπειρίας στην υλοποίηση σχετικών δράσεων (Μέτρο 16) αλλά και η αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης /ενημέρωσης των εν δυνάμει δικαιούχων η οποία διήρκησε περίπου 1 χρόνο αλλά με πολύ θετικά αποτελέσματα ως προς την εκδήλωση ενδιαφέροντος
- στην μη ύπαρξη δικαιούχων από το Μέτρο 6.3 «Ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων» που αποτελεί την δεύτερη κατηγορία δικαιούχων Μέτρων του ΠΑΑ που υποχρεούνται να παρακολουθήσουν προγράμματα κατάρτισης στο πλαίσιο του Μέτρου 1.1
- την μη εισέτι προκήρυξη της δεύτερης δράσης του Μέτρου 1.1 που αφορά την κατάρτιση δικαιούχων των Μέτρων 3 «Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων» Μ4.1 «Στήριξη για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις», Μ8 «Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών» , Μ9 «Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών», Μ10 «Γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα» και Μ11«Ενίσχυση για τη μετατροπή σε πρακτικές και μεθόδους βιολογικής γεωργίας»
- η μη προκήρυξη των Μέτρων 1.2 και 1.3
- η καθυστέρηση στην έκδοση του κανονιστικού πλαισίου που διέπει την δημιουργία του Συστήματος παροχής γεωργικών συμβουλών.

Η ένταξη έργων στο Μέτρο 16 αποτελεί την κρίσιμη παράμετρο για την απάντηση του κοινού ερωτήματος.

7.a2) CEQ02-1B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της γεωργίας, της παραγωγής τροφίμων, της δασοκομίας και της έρευνας και καινοτομίας, μεταξύ άλλων για τον σκοπό της βελτίωσης της περιβαλλοντικής διαχείρισης και αποδοτικότητας;

7.a2.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στον τομέα επικέντρωσης συμβάλλει μόνο το Μέτρο 16 «Συνεργασία» ενώ δεν υπάρχουν Μέτρα με δευτερεύουσα συνεισφορά στον τομέα επικέντρωσης

Το σύνολο των δεικτών κοινών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων του Μέτρου είναι μηδενικοί με αποτέλεσμα να μην μπορούν να τεκμηριωθούν οι απαντήσεις στα κριτήρια κρίσης στα οποία θα βασιζόταν η απάντηση του κοινού ερωτήματος.

Το Μέτρο αποτελείται από δύο Υπομέτρα που περιλαμβάνουν δύο δράσεις που είναι :

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 16.1 – 16.2

Δράση 1 «Ίδρυση (δυνητικών) επιχειρησιακών ομάδων της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας»

Δράση 2 Υλοποίηση του επιχειρησιακού σχεδίου (project)

Το Υπομέτρο 16.1-16.2 εξυπηρετεί τους στόχους των τομέων επικέντρωσης :

2 Α Βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας όλων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων προκειμένου κυρίως να αυξηθεί η συμμετοχή και η επικέντρωση στην αγορά, καθώς επίσης και η διαφοροποίηση της γεωργίας»

3 Α Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των πρωτογενών παραγωγών με την καλύτερη ενσωμάτωσή τους στην αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής μέσω της ανάπτυξης συστημάτων ποιότητας και της προσθήκης αξίας στα γεωργικά προϊόντα, της προώθησής τους σε τοπικές αγορές σε μικρές αλυσίδες εφοδιασμού, σε ομάδες παραγωγών και σε διεπαγγελματικές οργανώσεις

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 16.1 – 16.5

Δράση 1 «Δημιουργία συνεργασιών για περιβαλλοντικά έργα, περιβαλλοντικές πρακτικές και δράσεις για την κλιματική αλλαγή»

Δράση 2 Υλοποίηση του επιχειρησιακού σχεδίου (project) των συνεργασιών

Το Υπομέτρο 16.1-16.5 εξυπηρετεί τους στόχους της τέταρτης προτεραιότητας «Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοκομία» και της πέμπτης προτεραιότητας «Προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και στήριξη της στροφής προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτικής στην αλλαγή του κλίματος στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας»

Το Μέτρο 16.4 «Στήριξη για οριζόντια και κάθετη συνεργασία μεταξύ φορέων εφοδιαστικής αλυσίδας για τη δημιουργία και ανάπτυξη μικρών εφοδιαστικών αλυσίδων και τοπικών αγορών και στήριξη για δραστηριότητες προώθησης σε τοπικό πλαίσιο σχετικά με την ανάπτυξη μικρών εφοδιαστικών αλυσίδων

και τοπικών αγορών» το οποίο δεν έχει προκηρυχθεί.

Η πρώτη προκήρυξη για την πρώτη δράση των δύο Υπομέτρων δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2018 και είχε περίοδο υποβολής από 6/6/2018-23/11/2018. Η Δημόσια Δαπάνη της πρόσκλησης για το Υπομέτρο 16.1 – 16.2 ανέρχεται για τη Δράση 1 σε 1.355.000 € και για τη Δράση 2 σε 44.845.000 €, ενώ η Δημόσια Δαπάνη της πρόσκλησης για το Υπομέτρο 16.1 – 16.5 ανέρχεται για τη Δράση 1 σε 291.667€ και για τη Δράση 2 σε 17.208.333 €

Υποβλήθηκαν στο μεν Υπομέτρο 16.1-16.2 συνολικά 500 προτάσεις εκ των οποίων οι 155 χαρακτηρίζονται ως «εθνικής κλίμακας» και υποβλήθηκαν στην «Μονάδα συνεργασίας και καινοτομίας» της ΕΥΕ ΠΑΑ ενώ οι 345 προτάσεις «περιφερειακής κλίμακας» στις 13 ΕΥΔ ΠΑΑ. Ο προϋπολογισμός των προτάσεων για την πρώτη δράση ανήλθε σε 2.500.000 υπερκαλύπτοντας κατά 184% τον προϋπολογισμό της πρόσκλησης.

Στο Υπομέτρο 16.1-16.5 υποβλήθηκαν 155 προτάσεις αποκλειστικά στην ΕΥΕ ΠΑΑ (όπως προβλέπεται από την προκήρυξη του Μέτρου) συνολικού προϋπολογισμού 775.000€ υπερκαλύπτοντας κατά 258% τον προϋπολογισμό της πρότασης.

Η τιμή του Δείκτη στόχου (target indicator) Σ2 «Συνολικός αριθμός πράξεων συνεργασίας που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του μέτρου συνεργασίας» για το 2023 είναι 350 και με βάση τις υποβληθείσες προτάσεις αναμένεται να υπερκαλυφθεί .

Η υψηλή ζήτηση είναι απόρροια δύο παραγόντων :

(ι) η σημαντική προσπάθεια που κατεβλήθη για την ενημέρωση των εν δυνάμει δικαιούχων από το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο και τους Ενδιαμέσους φορείς (13 ΕΥΔ ΠΑΑ και ΕΥΕ ΠΑΑ) μέσω της διοργάνωσης 7.ημερίδων στις οποίες μετείχαν 800 άτομα, την έκδοση ειδικών ενημερωτικών φυλλαδίων και την επιλογή διοργάνωσης ημερίδας στο πλαίσιο της μεγαλύτερης κλαδικής έκθεσης (Agrotica)

(ιι) η αύξηση της δαπάνης για Έρευνα – Τεχνολογία – Καινοτομία που σημειώνεται τα τελευταία χρόνια, η δεσπόζουσα θέση της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στην ελληνική μεταποίηση και η ανάδειξη του αγροδιατροφικού τομέα σε έναν από τους οκτώ τομείς προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης με την ταυτόχρονη παρουσία του σαν τομέα και στις δεκατρείς Περιφερειακές Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται η εξέλιξη των δαπανών για Ε&Α στην Ελλάδα και η διάρθρωση των δαπανών ανά φορέα χρηματοδότησης[1]

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Δαπάνες Ε&Α και Ένταση Ε&Α (Δαπάνες Ε&Α ως % του ΑΕΠ), 2011 – 2016)

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Δαπάνες Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης (σε εκατ. €), 2011 – 2017)

Η υψηλή ζήτηση για την χρηματοδότηση ερευνητικών συμπράξεων επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς αποτυπώθηκε και στην πρώτη προκήρυξη του τομεακού προγράμματος ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 στο πλαίσιο της δράσης Ερευνώ - Δημιουργώ – Καινοτομώ συνολικού προϋπολογισμού 308,5 Μ€ (Δημόσια Δαπάνη)

Ο προϋπολογισμός των προτάσεων για τον Αγροδιατροφικό τομέα ανήλθε στα 278,5 Μ€ , όντας ο

υψηλότερος από τους 8 τομείς προτεραιότητας[2] που περιλαμβάνει η Εθνική Στρατηγική έξυπνης Εξειδίκευσης ακολουθούμενος από τον τομέα των ΤΠΕ με 2262,8Μ€. Σε όρους εντάξεων ο Αγροδιατροφικός τομέας κατέχει την δεύτερη θέση με 56Μ€ (18%) υπολειπόμενος μόνο από τον τομέα Υγεία – Φάρμακα.

Σύμφωνα με την έρευνα για την καινοτομία των Ελληνικών Επιχειρήσεων για την τριετία 2014 -2016 που διενεργεί το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης προκύπτει ότι ο τομέας της Αγροδιατροφής και Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό καινοτόμων δραστηριοτήτων των Ελληνικών καινοτόμων επιχειρήσεων με ποσοστό 21,7% ακολουθούμενος από τις επιχειρήσεις του τομέα των ΤΠΕ με 19,3%. Παράλληλα παρουσιάζει επίσης το υψηλότερο ποσοστό (32,4%) των επιχειρήσεων που εισήγαγαν καινοτόμα αγαθά στο σύνολο των επιχειρήσεων με καινοτομία προϊόντος ενώ κυρίαρχη είναι η θέση του στην ελληνική μεταποίηση με ποσοστό 38,3% των καινοτόμων επιχειρήσεων να δραστηριοποιείται στους κλάδους των τροφίμων – ποτού – καπνών .

Η Ελλάδα ως χώρα με βάση την κατάταξη του European Innovation Scoreboard 2018 κατατάσσεται στην κατηγορία Moderate Innovator παραμένοντας στην ίδια θέση καθ όλη την διάρκεια της δεκαετίας. Αυτή η επίδοση της χώρας εν μέρει μπορεί να εξηγήσει την πολύ χαμηλή δαπάνη για Ε-Τ-Κ στην Ελληνική Γεωργία ιδιαίτερα δε σε σχέση με τις επιδόσεις της βιομηχανίας τροφίμων – ποτών .

Το χαμηλό επίπεδο ενσωμάτωσης της τεχνολογίας και εξειδικευμένης γνώσης της Ελληνικής Γεωργίας χαρακτηρίζεται σαν τρίτο σημαντικότερο διαρθρωτικό της πρόβλημα μετά τον μικρό κλήρο και την έλλειψη συλλογικής οργάνωσης των παραγωγών .

Σε πρόσφατη μελέτη[3] αναφέρεται «The technological sophistication of agricultural production is inferior compared with other EU countries. Specifically, while global expenditure on agricultural R&D has doubled during the past two decades, reaching €27bn in 2012 (in PPP terms) 4 , Greece remained a laggard in this field. In fact, R&D investments in Greek agriculture amount to just €38mn annually or €11/ha (compared with €33/ha on average in the EU and €19/ha globally). An important factor hindering R&D is the poor links with research institutions. As a result, Greece has not taken advantage of the global trend for a more sophisticated and efficient agricultural production (e.g. improve production yield and quality as well as resistance to disease).»

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η θέση της Ελλάδας αναφορικά με το ποσοστό των δαπανών για Ε-Τ-Κ στην Προστιθέμενη Αξία της Γεωργικής παραγωγής.

Βλέπε Διάγραμμα – 3 (Συσχέτιση δαπανών* για Ε-Τ-Κ με τη Προστιθέμενη Αξία της Γεωργικής παραγωγής*)

Σε απόλυτους αριθμούς το ποσό που διαθέτει το ΠΑΑ για την προώθηση της καινοτομίας σε σχέση με την συνολική δαπάνη της χώρας για Ε-Τ–Κ που το 2017 ανήλθε σε 2 Δις € είναι αμελητέο αλλά η στόχευση του πρέπει να είναι η δημιουργία ενός οικοσυστήματος καινοτομίας καλύπτοντας το χάσμα μεταξύ μιας ιδιαιτέρας δυναμικής σε θέματα καινοτομίας (για τα ελληνικά δεδομένα) βιομηχανίας τροφίμων και του σημαντικού ερευνητικού δυναμικού με τις πολύ χαμηλές επιδόσεις της ελληνικής γεωργίας.

Η προεργασία που έγινε για την προκήρυξη του Μέτρου 16 και η πολύ υψηλή συμμετοχή δημιουργεί αισιοδοξία για την επίτευξη των στόχων του τομέα επικέντρωσης.

Βασικό προαπαιτούμενο όμως είναι η έγκαιρη ολοκλήρωση της αξιολόγησης των υποβληθεισών προτάσεων της πρώτης δράσης ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία προκήρυξης και της δεύτερης δράσης .

Με δεδομένη την έλλειψη εμπειρίας και την ανεπαρκή αριθμητικά στελέχωση των φορέων εφαρμογής η εκπλήρωση της βασικής αυτής προϋπόθεσης διαφαίνεται εξαιρετικά δυσχερής.

Προτείνεται η θέσπιση δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος προς τους φορείς εφαρμογής από την Διαχειριστική Αρχή για την ολοκλήρωση των αξιολογήσεων ώστε να υπάρξει ικανό χρονικό διάστημα για την υλοποίηση των επιχειρησιακών σχεδίων που θα υποβληθούν στο πλαίσιο της δεύτερης δράσης των Υπομέτρων 16.1 – 16.2 και 16.1-16.5

[1] Πηγή :Βασικοί Δείκτες Έρευνας & Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2017 στην Ελλάδα - Προκαταρκτικά στοιχεία (http://metrics.ekt.gr/el/node/378)

[2] Οι 8 τομείς προτεραιότητας 1. Υλικά – Κατασκευές, 2 Τουρισμός – Πολιτισμός , 3 Αγροδιατροφή και Βιομηχανία Τροφίμων , 4 Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη,5 Υγεία και Φάρμακα , 6 Μεταφορές και Εφοδιαστική Αλυσίδα, 7 Ενέργεια, 8 Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών. ,

[3] Unlocking the potential of Greek agro-food industry SECTORAL REPORT December 2015 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

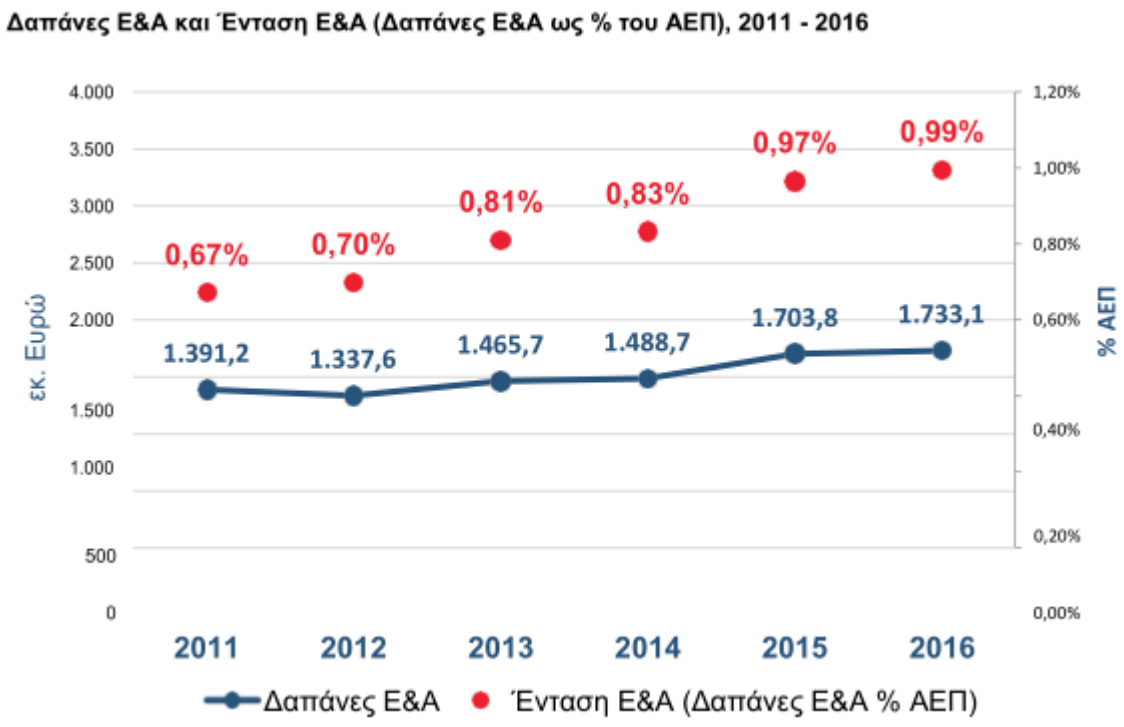

Διάγραμμα – 1 (Δαπάνες Ε&Α και Ένταση Ε&Α (Δαπάνες Ε&Α ως % του ΑΕΠ), 2011 – 2016)

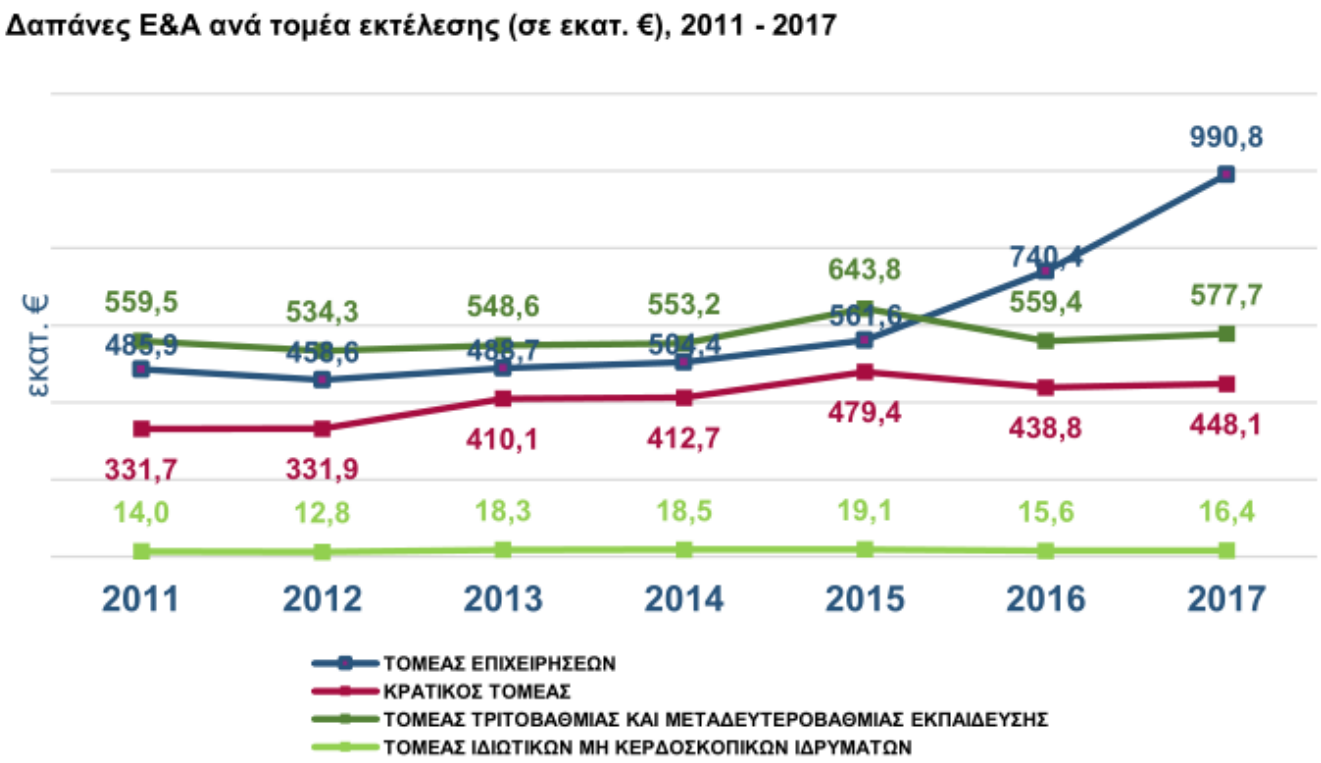

Πηγή: ΕΚΤ (http://metrics.ekt.gr/statistika-etak/datatables, κωδικός στοιχείων: Δ1)

Διάγραμμα – 2 (Δαπάνες Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης (σε εκατ. €), 2011 – 2017)

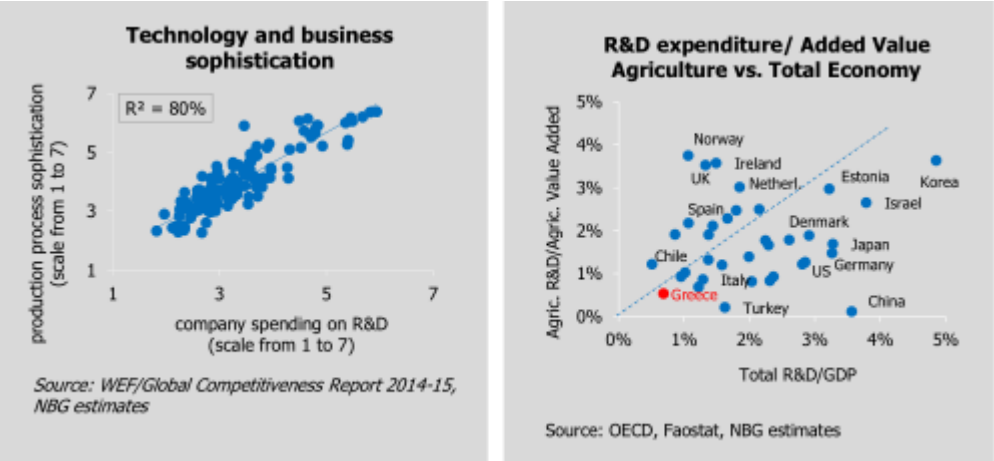

Διάγραμμα – 3 (Συσχέτιση δαπανών για Ε-Τ-Κ με τη Προστιθέμενη Αξία της Γεωργικής παραγωγής)

7.a3) CEQ03-1C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη διά βίου μάθηση και την επαγγελματική κατάρτιση στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας;

7.a3.α) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στο τομέα επικέντρωσης συμβάλλει μόνο το Μέτρο 1 «Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης» ενώ

δεν υπάρχουν Μέτρα με δευτερεύουσα συνεισφορά.

Το Μέτρο 1 αποτελείται από τα ακόλουθα Υπομέτρα:

Υπομέτρο 1.1 Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων

Το Υπομέτρο αποτελείται από δύο υποδράσεις που απευθύνονται σε δύο διακριτές κατηγορίες δικαιούχων του Προγράμματος .

Δράση (1.1.1) « Δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων νέους γεωργούς και κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων»

Δράση 1.1.2 «Δράσεις κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση μέτρων του ΠΑΑ ». Δικαιούχοι της δράσης αυτής που δεν έχει προκηρυχθεί είναι οι δικαιούχοι των Μέτρων 4 και 11 του ΠΑΑ.

Υπομέτρο 1. 2 «Στήριξη για δραστηριότητες επίδειξης και δράσεις ενημέρωσης»

Δεν έχει προκηρυχθεί

Υπομέτρο 1.3 «Στήριξη για βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές με επίκεντρο τη διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δασών, καθώς και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση»

Δεν έχει προκηρυχθεί

Τα χρηματοοικονομικά δεδομένα του Μέτρου αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί

Πίνακας - 1 (Χρηματοοικονομικά στοιχεία του Μέτρου 01)

Υπομετρα	**Προϋπολογισμός**	**Νομικές Δεσμεύσεις**	**Πληρωμές**	**Απορρόφηση (%)**
1.1	44.477.778	12.755.925	9.833.850	22,1
1.2	3.613.819			
1.3	1.945.903			
ΜΕΤΡΟ 1	50.037.500	12.755.925	9.833.850	19,65

Πίνακας - 2 (Δείκτες εκροών και αποτελέσματος/στόχου του Μέτρου 01)

Δείκτες Εκροών / Αποτελέσματος	**Τιμή Επίτευξης**
Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη :	9.833.850 €
Ο3 – Αριθμός πράξεων στις οποίες παρέχεται στήριξη	1
Ο11 - Αριθμός ημερών παρεχόμενης κατάρτισης	196.050
Ο12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	10456
Σ3: Συνολικός αριθμός καταρτισμένων συμμετεχόντων δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013	10.456

Τιμή Δείκτη Στόχου Συνολικός αριθμός καταρτισμένων συμμετεχόντων 2023	71.268
Ποσοστό επίτευξης 2018	14,67%

Παρουσιάζεται υστέρηση στην πορεία υλοποίησης του Μέτρου που οφείλεται στην μη ενεργοποίηση της Δεύτερης δράσης του Υπομέτρου 1.1 ιδιαίτερα στο σκέλος που αφορά την κατάρτιση των δικαιούχων του Μέτρου 11 «Βιολογική γεωργία» που αφορά μεγάλο αριθμό εν δυνάμει δικαιούχων».

Με βάση την πορεία των εντάξεων στις δύο δράσεις του Μέτρου 1.1 που προβλέπεται υποχρεωτική κατάρτιση δικαιούχων Μέτρων του ΠΑΑ αναμένεται να καταρτισθούν 15.144 γεωργοί πρώτης εγκατάστασης του Μέτρου 6.1, η τιμή στόχος για τους δικαιούχους του Μέτρου 6.3 που προκηρύχτηκε πρόσφατα είναι η ένταξη 5.410 δικαιούχων ενώ μέχρι 31/12/2018 οι δικαιούχοι του Μέτρου της βιολογικής γεωργίας ανέρχονται σε 10.378.

Από τα τρία ανωτέρω Μέτρα ο συνολικός αριθμός των εν δυνάμει δικαιούχων των Μέτρων ανέρχεται σε 41.544 εάν στον αριθμό αυτό προστεθούν και 10.000 δικαιούχοι του Μέτρου 4.1 ο συνολικός αριθμός των «εν αναμονή» καταρτισθέντων στο πλαίσιο του Μέτρου 1.1 πολύ δύσκολα θα επιτύχει την τιμή του δείκτη στόχου.

Για την απάντηση του κοινού ερωτήματος αντλήθηκαν δεδομένα από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με τα στελέχη της Μονάδας Κατάρτισης και Μεταφοράς Γνώσης της ΕΥΕ ΠΑΑ, ενώ έγινε και δειγματοληπτική έρευνα στα 10.056 φύλλα αξιολόγησης που συμπλήρωναν οι δικαιούχοι του Μέτρου. Με την μέθοδο της απλής τυχαίας δειγματοληψίας με βάση την Περιφερειακή κατανομή και τα θεματικά αντικείμενα κατάρτισης.

Από το σύνολο των 10.456 που καταρτίσθηκαν ολοκλήρωσαν επιτυχώς οι 10.086.

Ο συνολικός αριθμός καταρτισθέντων ανά Περιφέρεια, φύλο και ηλικία παρουσιάζεται στα κατωτέρω διαγράμματα και πίνακες:

Βλέπε Πίνακα – 3 (Καταρτισθέντες ανά περιφέρεια, φύλο και ηλικία)

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι οι άνδρες αποτελούν το 72,6% των καταρτισθέντων και οι γυναίκες το 27,4% ποσοστά που διαφοροποιούνται ελαφρώς από την κατά φύλο κατανομή των αρχηγών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων[1] εκ των οποίων το 65% είναι άνδρες και το 35% γυναίκες. Το 31% των δικαιούχων είναι ηλικίας κάτω των 35% ετών και 69% άνω των 35 ετών.

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Καταρτισθέντες ανά φύλο και ηλικία)

Τα προγράμματα κατάρτισης σχεδιάσθηκαν με βάση τις κατηγορίες παραγωγικής κατεύθυνσης (φυτική, ζωική , μικτή) των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των νέων γεωργών του Μέτρου 6,1 Τα προγράμματα κατάρτισης είχαν διάρκεια 150 ωρών και περιελάμβαναν θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση.

Από το σύνολο των καταρτισθέντων τα προγράμματα με κατεύθυνση την φυτική παραγωγή παρακολούθησαν 7.347 δικαιούχοι (73% του συνόλου), την ζωική παραγωγή 2.434 (24,%) και μικτής κατεύθυνσης 305 (3%).

Η κατανομή των δικαιούχων ανά παραγωγική κατεύθυνση της εκμετάλλευσης διαφοροποιείται σημαντικά από την κατανομή των παραγωγικών κατευθύνσεων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας όπως αποτυπώνεται στον κατωτέρω πίνακα.

Πίνακας – 4 (Συγκριτικός πίνακας της παραγωγικής κατεύθυνσης των δικαιούχων του Μέτρου 01, σε σχέση με το σύνολο της χώρας)

	Παραγωγική κατεύθυνση Δικαιούχων	**Παραγωγική κατεύθυνση Χώρα**
Φυτική	73 %	82,2%
Ζωική	24%	2,4%
Μικτή	3%	15,4%
Σύνολο	100%	100%

Το Μέτρο συμβάλλει σημαντικά στην αναβάθμιση των επαγγελματικών ικανοτήτων των ελλήνων γεωργών επηρεάζοντας τις τιμές του κοινού δείκτη πλαισίου (context indicator) «Γεωργική κατάρτιση διαχειριστών γεωργικής εκμετάλλευσης»

Ο δείκτης υποδιαιρείται σε δύο επιμέρους δείκτες με βάση την ηλικία των γεωργών .

Η τιμή του δείκτη 24.α «ποσοστό συνολικών διαχειριστών με βασική και πλήρη γεωργική κατάρτιση» για το 2016 έχει την τιμή 6,8

Η τιμή του δείκτη 24.β «ποσοστό διαχειριστών ηλικίας μικρότερης των 35 ετών με βασική και πλήρη γεωργική κατάρτιση» έχει την τιμή 24,2%

Οι 10.088 δικαιούχοι του Μέτρου μεταβάλλουν την τιμή του δείκτη 24.α από 6,8% σε 8,2% λόγω της αύξησης του αριθμού των διαχειριστών με βασική και πλήρη γεωργική κατάρτιση κατά 10.088 και την διαμόρφωση του αριθμού τους σε 56.644 από 46.576 .

Σημαντικότερη είναι η αύξηση της τιμής του δείκτη 24.β από 24,2% σε 37,3% λόγω της αύξησης του αριθμού των διαχειριστών ηλικίας μικρότερης των 35 ετών με βασική και πλήρη γεωργική κατάρτιση κατά 3.120 και την διαμόρφωση του αριθμού τους σε 8.953 από 5.803.

Από την έρευνα πεδίου προέκυψε επίσης και η μεγάλη διαφορά του μορφωτικού επιπέδου των νέων γεωργών σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το μορφωτικό επίπεδο των δικαιούχων του Μέτρου

Πίνακας – 5 (Επίπεδο εκπαίδευσης των καταρτισθέντων του Μέτρου 01, σύμφωνα με την σχετική έρευνα πεδίου)

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	**Πλήθος απαντήσεων**	**% Κατανομή**
Έχω πάει μερικές τάξεις στο Δημοτικό	1	0,8%
Έχω τελειώσει το Δημοτικό	3	2,4%
Έχω πάει μερικές τάξεις μετά το Δημοτικό	4	3,3%
Έχω τελειώσει το Γυμνάσιο	16	13,0%
Έχω τελειώσει το Λύκειο	73	59,3%
Έχω τελειώσει ανώτερη ή ανώτατη	26	21,1%

Σχολή		
Εχω τελειώσει Μεταπτυχιακές σπουδές	0	0,0%

Πηγή: Έρευνα πεδίου σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 121 δικαιούχων του Μέτρου 1.1

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή των απασχολούμενων στον Πρωτογενή κατά επίπεδο εκπαίδευσης

Βλέπε Πίνακα – 6 (Επίπεδο εκπαίδευσης στο πρωτογενή τομέα της χώρας)

*Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού δυναμικού *4ο τρίμηνο 2018 - Σε χιλιάδες - Επεξεργασία Αξιολογητή*

Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το 21,1% των δικαιούχων του Μέτρου ενώ στη αντίστοιχη εκπαιδευτική βαθμίδα εντάσσεται το 4,83% (που διαμορφώνεται σε 9% αν συνυπολογισθούν και οι απόφοιτοι μεταδευτεροβάθμιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης) των απασχολούμενων στον πρωτογενή , απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι το 59,3% των δικαιούχων του Μέτρου έναντι 30,41% του συνόλου των απασχολουμένων . Απόφοιτοι γυμνασίου είναι το 13,% των δικαιούχων έναντι 20,64% του συνόλου των απασχολουμένων. Τέλος απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης είναι το 5,70% των δικαιούχων του Μέτρου έναντι του 39,06% του συνόλου των απασχολουμένων*Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού δυναμικού *4ο τρίμηνο 2018 - Σε χιλιάδες - Επεξεργασία Αξιολογητή*

Από τα ανωτέρω προκύπτει και η ουσιώδης συμβολή του Μέτρου σε ένα από τα βασικότερα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας που είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο σε όρους τόσο δημογραφικούς (ηλικία απασχολούμενων) όσο και επιπέδου εκπαίδευσης.

Η επέκταση των δράσεων δια βίου μάθησης στο σύνολο των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα και όχι αποκλειστικά σε δικαιούχους των Μέτρων του ΠΑΑ θα πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα λόγω των ιδιαίτερα οξυμένων αναγκών . Το ανωτέρω προϋποθέτει όμως την δημιουργία ενός αξιόπιστου και σύγχρονου συστήματος δια βίου μάθησης των απασχολούμενων στον πρωτογενή.

Η υποχρέωση δημιουργίας του AKIS την περίοδο 2021-2027 μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην επίτευξη του στόχου αυτού.

[1] ΕΡΕΥΝΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ, ΕΤΟΥΣ 2016 Ελληνική Στατιστική Αρχή

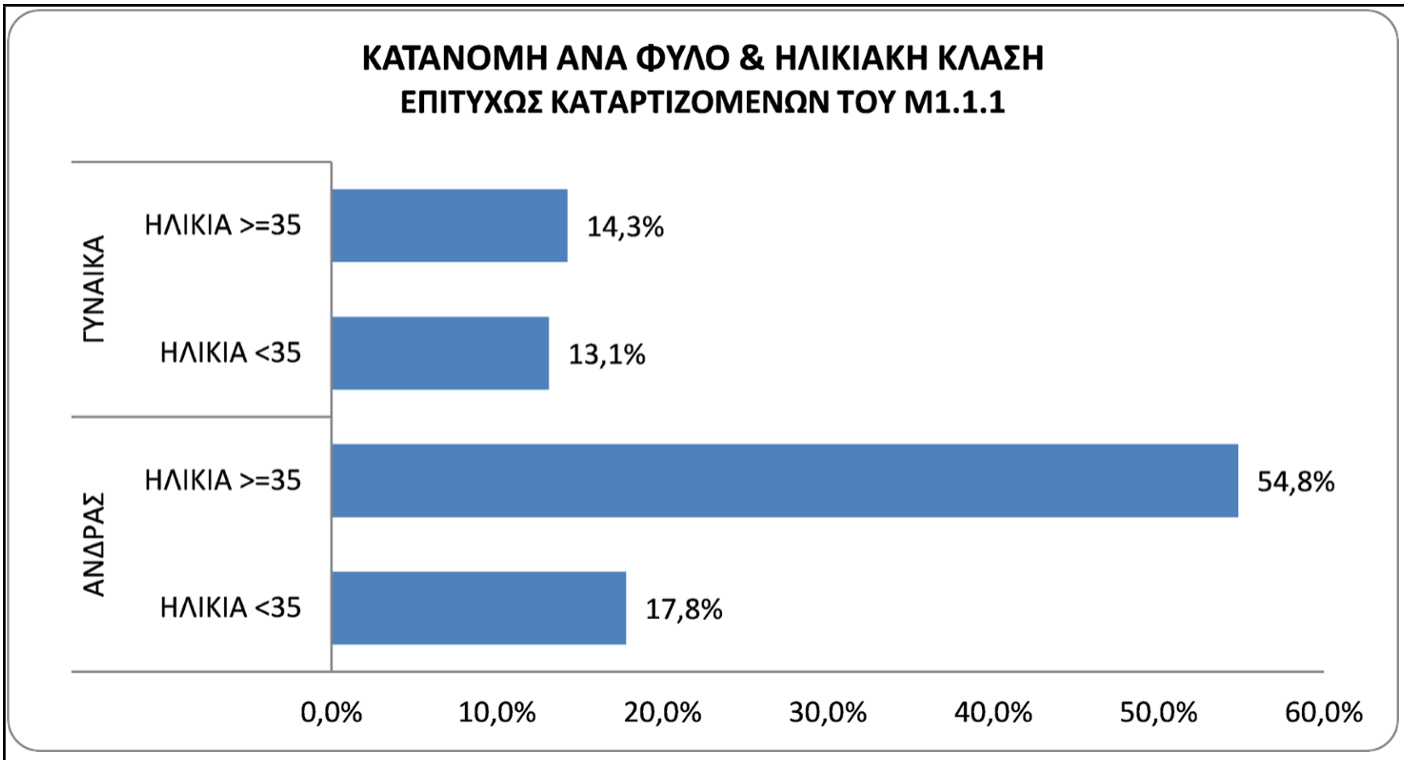

Διάγραμμα – 1 (Καταρτισθέντες ανά φύλο και ηλικία)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΚΑΤΑΡΤΙΣΘΕΝΤΕΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΛΑΣΗ				ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΝΔΡΑΣ		ΓΥΝΑΙΚΑ		
	ΗΛΙΚΙΑ <35	ΗΛΙΚΙΑ >=35	ΗΛΙΚΙΑ <35	ΗΛΙΚΙΑ >=35	
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	163	371	235	262	**1.031**
ΑΤΤΙΚΗ	9	22	11	3	**45**
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	77	264	99	105	**545**
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	196	736	81	117	**1.130**
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	124	289	82	60	**555**
ΗΠΕΙΡΟΣ	58	147	24	33	**262**
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	185	543	92	80	**900**
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	19	47	19	7	**92**
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	447	1.425	369	359	**2.600**
ΚΡΗΤΗ	211	841	130	226	**1.408**
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	20	55	10	16	**101**
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	175	515	108	103	**901**
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	111	273	65	67	**516**
ΣΥΝΟΛΑ	**1.795**	**5.528**	**1.325**	**1.438**	**10.086**

Πίνακα – 3 (Καταρτισθέντες ανά περιφέρεια, φύλο και ηλικία)

Μονοψήφιες κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας και φύλο	Σύνολο	Επίπεδο εκπαίδευσης							
		Έχουν μεταπτυχιακό τίτλο	Έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Έχουν μεταδευτεροβάθμια τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση	Έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης	Έχουν τελειώσει την Γ΄ τάξη μέσης εκπαίδευσης	Έχουν απολυτήριο στοιχειώδους εκπαίδευσης	Δεν τελείωσαν τη στοιχειώδη εκπαίδευση	Δεν πήγαν καθόλου σε σχολείο
Και των δύο φύλων*	3.833,7	225,1	1.199,0	372,9	1.309,4	331,9	386,4	5,9	3,2
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία*	467,6	1,7	20,8	19,7	142,2	96,5	182,6	3,0	1,0
% κατανομή στον πρωτογενή τομέα	100,00%	0,37%	4,46%	4,21%	30,41%	20,64%	39,06%	0,65%	0,21%
% δικαιούχων Μέτρου 1.1.1	**100,00%**	**0,00%**	**21,10%**	**0,00%**	**59,30%**	**13,00%**	**5,70%**	**0,80%**	**0,00%**
% πρωτογενή τομέα ως προς το σύνολο της χώρας	12,20%	0,76%	1,74%	5,28%	10,86%	29,08%	47,26%	51,08%	30,34%

Πίνακας – 6 (Επίπεδο εκπαίδευσης στο πρωτογενή τομέα της χώρας)

7.a4) CEQ04-2A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας, στην αναδιάρθρωση και στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη, ειδικότερα μέσω της αύξησης της συμμετοχής τους στην αγορά και της διαφοροποίησης της γεωργίας;

7.a4.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στον τομέα επικέντρωσης πρωτεύουσα συνεισφορά έχουν τα Μέτρα :

Μ01 – Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης

Από τα τρία Υπομέτρα που συνθέτουν το Μέτρο έχει ενεργοποιηθεί μόνο η πρώτη Δράση 1.1.1 «Δράσεις Κατάρτισης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις» μέσω του οποίου καταρτίσθηκαν 10.456 νέοι γεωργοί του Μέτρου 6.1. Η δεύτερη δράση 1.1.2 «Κατάρτιση και δράσεις απόκτησης δεξιοτήτων για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση μέτρων & δράσεων του ΠΑΑ» μέσω του οποίου προβλέπεται η υποχρεωτική εκπαίδευση των δικαιούχων του Μέτρου 4.1 που έχει πρωτεύουσα συνεισφορά στον τομέα επικέντρωσης δεν έχει ενεργοποιηθεί .

Μ02 – Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης (δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Μ04 – Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού

4.1 – Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις

Δράση 4.1.1 – Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης

4.3 – Επενδύσεις σε υποδομές που συνδέονται με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή

της γεωργίας και της δασοκομίας

Δράση 4.3.2 – Έργα αναδασμών

Δράση 4.3.4 – Βελτίωση της πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις

Το σύνολο των δράσεων του Μέτρου έχει ενεργοποιηθεί

Μ06 – Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων

6.3 – Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων(δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Μ16 – Συνεργασία (δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Το Υπομέτρο 6.1 «Ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς» έχει δευτερεύουσα αλλά ιδιαίτερα σημαντική συνεισφορά στον τομέα επικέντρωσης όπως θα αναλυθεί στην απάντηση του 5ου Κοινού Ερωτήματος.

Η πρόοδος στην υλοποίηση των παρεμβάσεων του τομέα επικέντρωσης είναι περιορισμένη με την τιμή του δείκτη Ο1 να είναι 116,4Μ€ (απορρόφηση 19,4%) εκ των οποίων τα 90,6Μ€ (78%) να προέρχονται από την χρηματοδότηση των 2.785 επενδυτικών σχεδίων γεωργικών εκμεταλλεύσεων του Μέτρου 4.1.1 που στο σύνολο τους εντάχθηκαν στο ΠΑΑ 2007-2013 και αποτελούν ανειλημμένες υποχρεώσεις.

Απάντηση στο κοινό ερώτημα

1. Εκμεταλλεύσεις που εκσυγχρονιστήκαν και Εκμεταλλεύσεις που αναδιαρθρώθηκαν

Η απάντηση του κοινού ερωτήματος βασίζεται σε μια σειρά κριτήριων κρίσης και πρόσθετων δεικτών αποτελέσματος για τις εκμεταλλεύσεις που ενισχύθηκαν και «μετρούν» τις επιπτώσεις εφαρμογής του ΜΟ4, περιλαμβάνουν **2.132** ολοκληρωμένα έργα εντός του 2016-2018 που αποτελούν το 77% του συνόλου των ενταγμένων έργων στο Μ4.1 (2785) . Τα ολοκληρωμένα έργα αφορούν αποκλειστικά γεωργικές εκμεταλλεύσεις που εντάχτηκαν στο ΜΟ4 του ΠΑΑ 2007-2013 των οποίων αποπληρώθηκε το επενδυτικό τους σχέδιο το 2016-2018, με πόρους του Υπομέτρου 4.1.

Η τιμή του κοινού δείκτη αποτελέσματος Α1/Σ4: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για την πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό λαμβάνει την τιμή **0,38** που είναι υποεκτιμημένη ελαφρώς λόγω της μείωσης του αριθμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που σημειώθηκε μεταξύ του 2010 που αποτελούσε την ημερομηνία αναφοράς του ΠΑΑ (723.010 Γ.Ε) και του αριθμού των 684.950 γεωργικών εκμεταλλεύσεων που είναι τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία(2016) και διαμορφώνουν την τιμή του δείκτη σε **0,4**

2 Αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στις υποστηριζόμενες εκμεταλλεύσεις

Η απάντηση δίνεται μέσω του υπολογισμού της τιμής του συμπληρωματικού δείκτη αποτελέσματος *Α2: Αλλαγή στην αξία γεωργικής παραγωγής-(Standard Output) των υποστηριζόμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων/ΕΜΕ (Ετήσια Μονάδα εργασίας)Αλλαγή στη γεωργική παραγωγή (Standard Output) των υποστηριζόμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων*

Οι ακαθάριστες τιμές των δεικτών υπολογίσθηκαν με την σύγκριση τους μεταξύ των περιόδων 2017 (που στην πράξη ολοκληρώθηκε το φυσικό αντικείμενο της επένδυσης) και το 2011 (έτος που εκμεταλλεύσεις εντάχθηκαν στο Μέτρο 121). Οι καθαρές τιμές των δεικτών προέκυψαν από την

σύγκριση των αντίστοιχων δεικτών που υπολογίσθηκαν για τις υπόλοιπες εκμεταλλεύσεις της χώρας που έχουν καταγραφεί στις βάσεις δεδομένων του ΟΣΔΕ της χώρας, κατά το 2011, με απασχόληση άνω της 0,5 ΕΜΕ και δεν έχουν ενταχθεί στο Μέτρο 121 και οι οποίες αποτελούν το control group . για την εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με τις καθαρές επιπτώσεις (dead weight) και την απάντηση στο τι θα είχε συμβεί χωρίς το Πρόγραμμα (counterfactual), όπως και για την εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την συμβολή της ΠΕ2Α στις τιμές των δεικτών, ο Αξιολογητής εφήρμοσε τη μέθοδο διαφορά στην διαφορά (DID) χωρίς την χρήση της μεθόδου Propensity score matching .

Η απασχόληση άνω της 0,5 ΕΜΕ (Ετήσια Μονάδα Εργασίας ή Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας/ΜΑΕ) ήταν για τις εκμεταλλεύσεις προϋπόθεση ώστε να αποκτήσουν το δικαίωμα υποβολής φακέλου υποψηφιότητας στο Μέτρο 121

Πίνακας 1: Εφαρμογή της μεθόδου διαφορά στην διαφορά (DID)

Α) Εκμεταλλεύσεις που ολοκλήρωσαν επενδυτικό σχέδιο (Μέσος όρος εκμετάλλευση)				
	ΕΜΕ/ εκμετάλλευση	**Αξία Παραγωγής (Standard Output)/Εκμετάλλευση**	**Αξία Παραγωγής/ΕΜΕ**	
2017	4,68	73.078,00	15.614,96	
2011	3,60	48.739,00	13.538,61	
Πρωτοβάθμια συνεισφορά/Διαφορά 2017-2011	**1,08**	**24.339,00**	**22.536,11**	**(=24.339/1,08)**
Β) Λοιπές εκμεταλλεύσεις χώρας (Μέσος όρος εκμετάλευση)				
	ΕΜΕ/ εκμετάλλευση	**Αξία Παραγωγής (Standard Output)/Εκμετάλλευση**	**Αξία Παραγωγής/ΕΜΕ**	
2017	2,47	26.424,00	10.697,98	
2011	2,47	22.474,00	9.098,79	
Πρωτοβάθμια συνεισφορά/Διαφορά 2017-2011	**0,00**	**3.950,00**		(=-3.950/0,0)
ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΑΞΙΑ				
	ΕΜΕ/ εκμετάλλευση	**Αξία Παραγωγής (Standard Output)/Εκμετάλλευση**	**Αξία Παραγωγής/ΕΜΕ**	
2017	1,08	20.389,00	**18.878,70**	**(=-20.389/1,08)**

Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει πολύ σημαντική συμβολή του Μέτρου στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας των ενισχυμένων εκμεταλλεύσεων. Ειδικότερα η καθαρή αύξηση, (όπως υπολογίσθηκε με την εφαρμογή της μεθόδου DID που παρουσιάσθηκε ανωτέρω) μεταξύ 2011 και 2017, που οφείλεται στις νέες επενδύσεις ανέρχεται κατά μέσο όρο σε **24.339 €/ΕΜΕ**, όταν η Παραγωγικότητα της εργασίας με βάση τον δείκτη πλαισίου CCI Π14 Παραγωγικότητα της εργασίας στον τομέα της γεωργίας[1], για την περίοδο 2015-2017 ανέρχεται σε **12.716 €/ΕΜΕ** παρουσιάζοντας μείωση κατά 8% σε σχέση με την περίοδο 2011-2013 (έτος αναφοράς του ΠΑΑ) που ήταν 13.820 €/ΕΜΕ

3. Βελτιώθηκαν οι οικονομικές επιδόσεις των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Η πολύ σημαντική αυτή θετική Μεταβολή της Παραγωγής/ΕΜΕ οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση του οικονομικού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3 που ακολουθεί, το **15.9%** των εξεταζόμενων εκμεταλλεύσεων, μεταξύ 2011 και 2017 αυξάνει σημαντικά το οικονομικό του μέγεθος, εντασσόμενο στη μεγάλη κατηγορία οικονομικού μεγέθους 40+ ΕΜΜ[2]

Στο control group παρατηρείται μικρότερη αύξηση κατά **9%** του οικονομικού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων δηλαδή 6,9% μικρότερη από τις εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν στο μέτρο ΜΟ4. Οι εκμεταλλεύσεις του control group εμφανίζουν μικρή αύξηση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων αφενός στις δύο πιο μεγάλες κατηγορίες (16-3.99 ΕΜΜ και 40+ ΕΜΜ) σε ποσοστό 3,3% αντίστοιχα και αφετέρου 2% στη πολύ μικρή κατηγορία οικονομικού μεγέθους (2 ΕΜΜ και κάτω).

Η **μεγάλη αύξηση του (οικονομικού) μεγέθους** στις εξεταζόμενες εκμεταλλεύσεις οφείλεται στο γεγονός ότι οι αιτήσεις των δικαιούχων αξιολογηθήκαν το 2011, όπου ίσχυαν τα κριτήρια της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου με βάση τα οποία απαιτούνταν στην λήξη της επένδυσης μόνον η αύξηση της ΕΜΕ/ΜΑΕ ώστε να υπερβεί την μονάδα (άνω του 1) και έτσι οι εκμεταλλεύσεις σχεδίασαν στην λήξη της επένδυσης την αύξηση του οικονομικού μεγέθους , ώστε να επιτευχθεί και ο στόχος που ήταν η αύξηση της εργασίας.

Πίνακας 2: Κατανομή εκμ/σεων κατά κατηγορία οικονομικού μεγέθους

	Εξεταζόμενες Εκμεταλλεύσεις			**Λοιπές εκμεταλλεύσεις της Χώρας**		
Κατηγορίες οικονομικού μεγέθους σε ΕΜΕ	**% Διάρθρωση 2011**	**% Διάρθρωση 2017**	**%Μεταβολή της διάρθρωση (2017-2011)**	**% Διάρθρωση 2011**	**% Διάρθρωση 2017**	**%Μεταβολή της διάρθρωση (2017-2011)**
<2 ΕΜΜ	0,5%	0,0%	**- 0,4%**	1,4%	3,7%	**2%**
2-7,99 ΕΜΜ	7,3%	1,6%	**- 5,6%**	29,5%	24,6%	**- 4,9%**
8-15,99 ΕΜΜ	19,4%	10,4%	**- 9,0%**	31,6%	27,6%	**- 4,0%**
16-39,99 ΕΜΜ	41,4%	40,5%	**- 0,9%**	28,8%	32,1%	**3,3%**
40+ ΕΜΜ	31,5%	47,4%	**15,9%**	8,7%	12,0%	**3,3%**
Total	100,0	100,0		100,0	100,0	

1ΕΜΜ=Αξία Παραγωγής (Standard Output) 1200

4 . Αυξήθηκε η γεωργική διαφοροποίηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Για την μέτρηση της διαφοροποίησης των ενισχυόμενων εκμεταλλεύσεων εξετάσθηκε η μεταβολή του Τεχνικοοικονομικού Προσανατολισμού (παραγωγική εξειδίκευση) των εκμεταλλεύσεων, τόσο των ενισχυμένων μέσω του Μέτρου όσο και όσων απαρτίζουν το control group, χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία ταξινόμησης του ΔΙΓΕΛΠ-FADN-RICA, Οι εκμεταλλεύσεις, με βάση το μέγεθος και το είδος των κλάδων που συνθέτουν την διάρθρωση παραγωγής τους, ταξινομούνται σε 19 τεχνικοοικονομικούς προσανατολισμούς (ΤΟΠ) που παρουσιάζονται στο Πίνακα 2, που ακολουθεί και

αντιστοιχούν στις αντιπροσωπευτικές παραγωγικές εξειδικεύσεις της ελληνικής γεωργίας.

Πίνακας 3: Τεχνικοοικονομικοί Προσανατολισμοί (ΤΟΠ) των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Α/Α	**Τεχνικοοικονομικός Προσανατολισμός**
1	Δημητριακά 151-152-153
2	Καπνός 164
3	Βαμβάκι 165
4	Ελαιοκομικά 370
5	Εσπεριδοειδή 362
6	Αμπελοκαλλιέργεια οινοπαραγωγής 351-352
7	Πρόβατα 481
8	Αίγες 483
9	Λοιπή αμπελοκαλλιέργεια 353-354
10	Λοιπές αροτραίες 16 (έκτος 164 & 165)
11	Κηπευτικά & Άνθη
12	Λοιπές μόνιμες καλλιέργειες 361-363-365-380
13	Βοοειδή 450-460-470
14	Καρποφάγα (Χοίροι - Πτηνά) 50
15	Πολυκαλλιέργειες 60
16	Συνδυασμός Εκτροφών 73-74
17	Μικτή φυτική & ζωική παραγωγή 831-832-833-834
18	Μικτή εκτροφή μηρυκαστικών 842-844
19	Εκμ/σεις ΜΗ Ταξινομούμενες

Ακόμη για το οικονομικό μέγεθος (σε ευρώ) των εκμεταλλεύσεων που βρίσκονται στις βάσεις δεδομένων του ΟΣΔΕ το 2011 και είτε χρηματοδοτηθήκαν από το Μ121 είτε όχι, χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία υπολογισμού του ΔΙΓΕΛΠ-FADN-RICA, δηλαδή με βάση το ύψος της Τυπικής Αξίας Παραγωγής-Standard Output κάθε κλάδου (ανά στρέμμα ή κεφαλή ζώου επί το μέγεθος κάθε κλάδου σε στρέμματα ή κεφαλές ζώων

Από την εξέταση των δεδομένων προκύπτει αρκετά σημαντική έκταση αναδιάρθρωσης των εκμεταλλεύσεων μεταξύ 2011 και 2017. Όπως φαίνεται στον Πινάκα 4 που ακολουθεί, το **14,3%** των ενταχθέντων εκμεταλλεύσεων αλλάζουν Τεχνικοοικονομικό Προσανατολισμό κατά την προαναφερόμενη περίοδο. Αύξηση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων παρατηρείται κυρίως στους Τεχνικοοικονομικούς Προσανατολισμούς (παραγωγική κατεύθυνση) των πολυκαλλιεργειών (5,1%), κηπευτικών (4,3%) , της μικτής φυτικής και ζωικής παραγωγής (1,5%) και της λοιπής αμπελοκαλλιέργειας (1,5%) (που έχουν ανάγκη αυξημένης ανθρώπινης εργασίας), σε βάρος κυρίως των κατευθύνσεων λοιπές αροτραίες (-4,5%),

δημητριακά (-3,0%), βαμβάκι (-2,2%), πρόβατα (-1,3%) και μικτή εκτροφή μηρυκαστικών (-1,4%). Σε μικρότερο βαθμό, αναδιάρθρωση παρατηρείται στις εκμεταλλεύσεις του control group που το **9,0**% αναδιαρθρώνεται έναντι 14,3% των εξεταζόμενων εκμεταλλεύσεων. Στο control group εμφανίζεται αύξηση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων στις κατηγορίες κηπευτικά (3,7%), πολυκαλλιέργειες(2,4%) και πρόβατα(1,1%) σε βάρος των λοιπών αροτραίων (-3,8%), της μικτής εκτροφής μηρυκαστικών(-2,6%), του βαμβακιού (-1,7%) και των λοιπών μόνιμων καλλιεργειών(-1,2%).

Πίνακας 4: Μεταβολές στον Τεχνικοοικονομικό Προσανατολισμό των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

	Εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν στο επενδυτικό μέτρο			**Λοιπές εκμεταλλεύσεις της χώρας**		
Τεχνικοοικονομικό Προσανατολισμό	**% Διάρθρωση 2011**	**% Διάρθρωση 2017**	**%Μεταβολή της διάρθρωση (2017-2011)**	**% Διάρθρωση 2011**	**% Διάρθρωση 2017**	**Μεταβολή της διάρθρωση (2017-2011)**
Δημητριακά 151-152-153	7,7%	4,6%	**- 3,0%**	4,7%	5,2%	**0,5%**
Καπνός 164	0,7%	0,5%	**- 0,1%**	3,2%	2,6%	**- 0,6%**
Βαμβάκι 165	5,8%	3,6%	**- 2,2%**	6,2%	4,5%	**- 1,7%**
Ελαιοκομικά 370	9,1%	8,2%	**- 0,9%**	7,0%	7,1%	**0,1%**
Εσπεριδοειδή 362	0,6%	0,7%	**0,1%**	3,5%	3,1%	**- 0,4%**
Αμπελοκαλλιέργεια οινοπαραγωγής 351-352	1,6%	1,4%	**- 0,2%**	1,6%	1,3%	**- 0,3%**
Πρόβατα 481	5,0%	3,7%	**- 1,3%**	9,9%	11,0%	**1,1%**
Αίγες 483	0,4%	0,3%	**- 0,1%**	3,0%	2,9%	**- 0,1%**
Λοιπή αμπελοκαλλιέργεια 353-354	0,4%	1,9%	**1,5%**	1,3%	2,2%	**1,0%**
Λοιπές αροτραίες 16 (έκτος 164 & 165)	25,6%	21,1%	**- 4,5%**	13,6%	9,7%	**- 3,8%**
Κηπευτικά & Άνθη	1,9%	6,2%	**4,3%**	1,2%	4,9%	**3,7%**
Λοιπές μόνιμες καλλιέργειες 361-363-365-380	15,5%	16,0%	**0,5%**	17,0%	15,7%	**- 1,2%**
Βοοειδή 450-460-470	3,8%	4,5%	**0,8%**	2,7%	3,4%	**0,7%**
Καρποφάγα (Χοίροι - Πτηνά) 50	0,3%	0,5%	**0,2%**	0,2%	0,2%	**0,0%**
Πολυκαλλιέργειες 60	9,0%	14,2%	**5,1%**	5,4%	7,8%	**2,4%**
Συνδυασμός Εκτροφών 73-74	4,2%	3,8%	**- 0,5%**	4,9%	5,1%	**0,2%**
Μικτή φυτική &	3,3%	4,8%	**1,5%**	3,6%	3,9%	**0,3%**

ζωική παραγωγή 831-832-833-834						
Μικτή εκτροφή μηρυκαστικών 842-844	5,0%	3,6%	**- 1,4%**	11,1%	8,5%	**- 2,6%**
Εκμ/σεις ΜΗ Ταξινομούμενες	0,1%	0,4%	**0,2%**	0,1%	0,9%	**0,8%**
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0		100,0	100,0	

Το Μέτρο συμβάλλει στην διαφοροποίηση της παραγωγικής κατεύθυνσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που σημειώνεται στη χώρα αφού το **14,3%** των εκμεταλλεύσεων - δικαιούχων μεταβάλλει παραγωγική κατεύθυνση έναντι του **9%** των εκμεταλλεύσεων της χώρας Δεν παρατηρείται ουσιώδης διαφοροποίηση στις μεταβολές των παραγωγικών κατευθύνσεων μεταξύ δικαιούχων και μη δικαιούχων του Μέτρου. Από την εξέταση του είδους των επενδύσεων και της χρηματοδοτικής βαρύτητας των επιμέρους κατηγοριών επενδυτικών δαπανών προκύπτει μια ελαφρώς διαφοροποιημένη εικόνα σε σχέση με τα ευρήματα της πρώτης ενδιάμεσης αξιολόγησης (AIR 2017) .

Ένας σημαντικός αριθμός των εκμεταλλεύσεων, που υλοποίησαν επενδυτικό σχέδιο δήλωσε ότι τουλάχιστον μια (1) κατηγορία επενδυτικής δαπάνης που είχε σκοπό να πραγματοποιήσει (και ολοκλήρωσε) αφορά τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας. Οι κατηγορίες των επενδυτικών δαπανών αριθμός των επενδύσεων (ανά κατηγορία) που ενέταξαν στα επενδυτικά τους σχέδια, όπως παρουσιάζεται στο γράφημα που ακολουθεί, αφορούν κυρίως παραγωγικές διαδικασίες φυτικής παραγωγής (κυρίως ελκυστήρες με παρελκόμενα 45,6%, εγκατάσταση πολυετών φυτειών 14,3%, έγγειες βελτιώσεις και γεωτρήσεις 11,1%) που θεωρητικά αποτελεί συντελεστή εκσυγχρονισμού. Περιορισμένος αριθμός επενδυτικών σχεδίων αφορούν την ζωική παραγωγή (4,9%) , ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει ο σημαντικός αριθμός επενδύσεων που αφορούν την προμήθεια αρδευτικών συστημάτων εξοικονόμησης νερού (17,2%).

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Επενδυτικά Σχέδια ανά Κατηγορία Επενδυτικών Δαπανών)

Αναφορικά με την χρηματοδοτική βαρύτητα των επενδυτικών κατηγοριών παρουσιάζονται μικρές διαφοροποιήσεις αφού το 41.5% των επενδυτικών δαπανών αφορούν προμήθεια ελκυστήρων και παρελκόμενα. Ακολουθεί η επενδυτική δαπάνη για αρδευτικά συστήματα εξοικονόμησης ύδατος 16,0% , η εγκατάσταση πολυετών φυτειών συγκεντρώνει το 14.0% των συνολικών επενδυτικών δαπανών .και οι σταβλικές εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός για τη ζωική παραγωγή απορροφά το 11,0% των επενδυτικών δαπανών. Τέλος οι έγγειες βελτιώσεις και οι γεωτρήσεις απορροφούν το 9,4%.

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Κατανομή Επενδυτικών Δαπανών)

[1] 2018 update

[2] (ΕΜΜ είναι η Ευρωπαϊκή Μονάδα οικονομικού Μεγέθους που αποτελεί μετονομασία του ESU – 1ΕΜΜ ισούται με 1.200€).

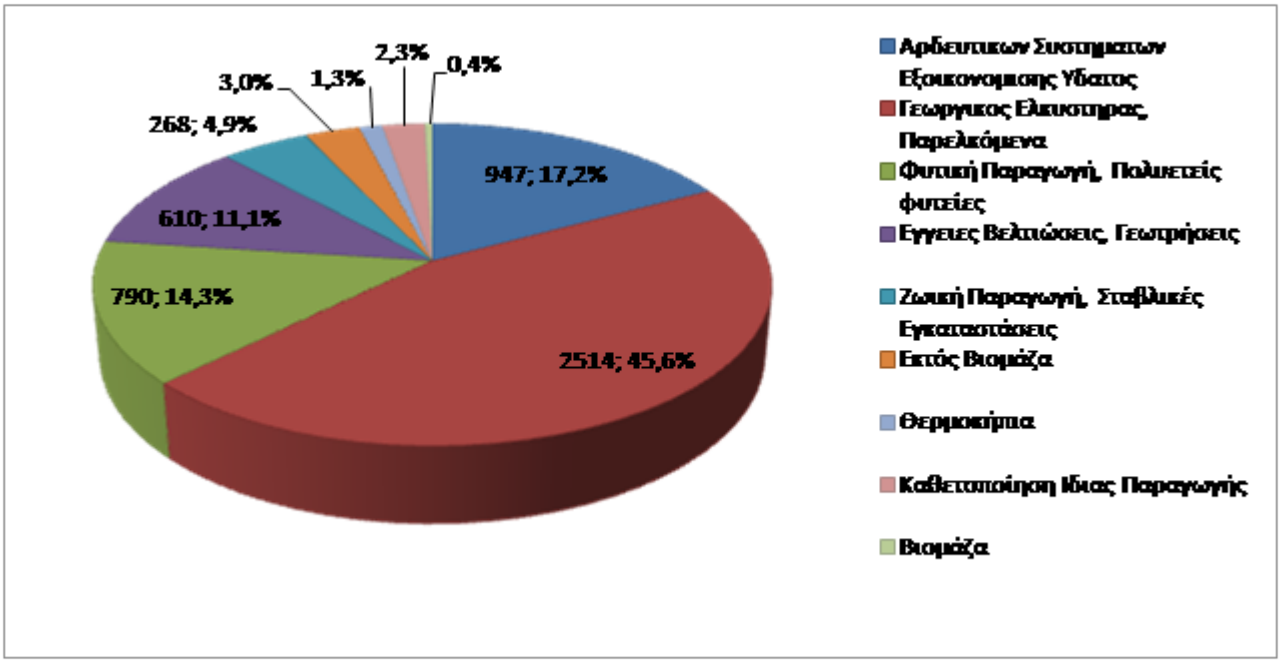

Διάγραμμα – 1 (Επενδυτικά Σχέδια ανά Κατηγορία Επενδυτικών Δαπανών)

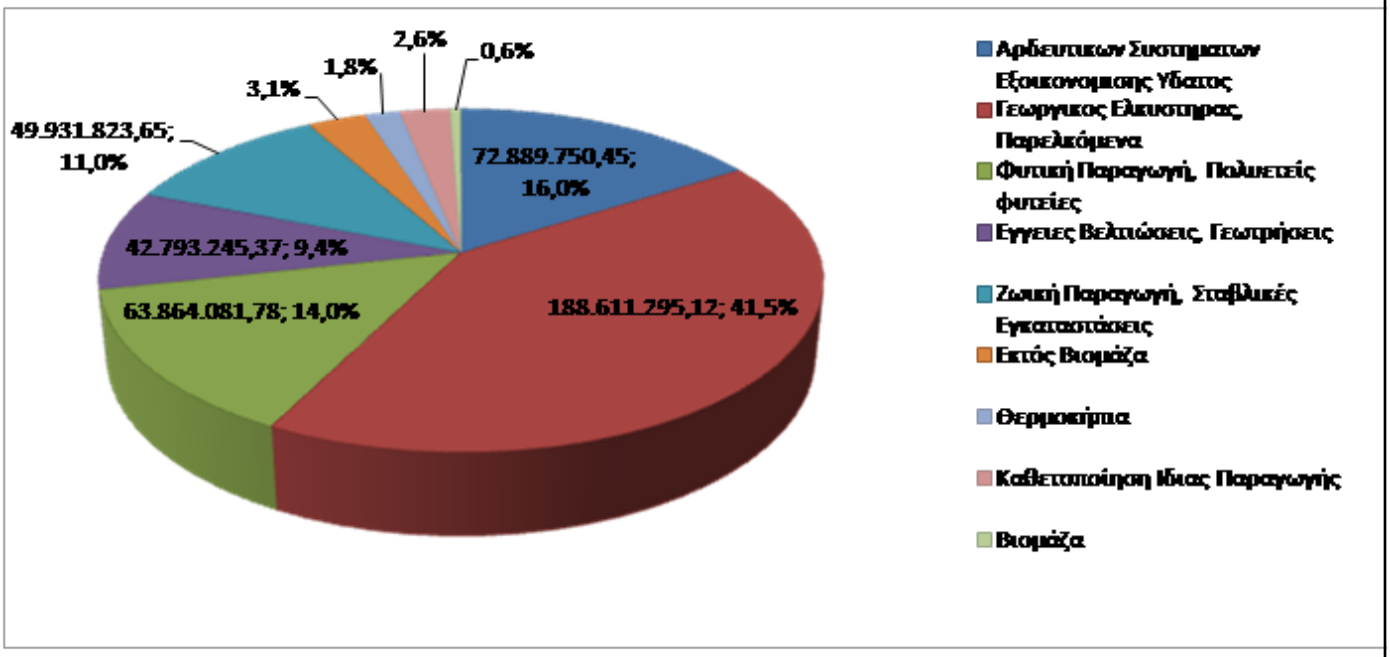

Διάγραμμα – 2 (Κατανομή Επενδυτικών Δαπανών)

7.a5) CEQ05-2B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την είσοδο επαρκώς εξειδικευμένων γεωργών στον γεωργικό τομέα και ειδικότερα την ανανέωση των γενεών;

7.a5.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στην περιοχή εστίασης 2Β πρωτεύουσα συμβολή έχει μόνο το Υπομέτρο 6.1 «Ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς» ενώ με βάση την λογική της παρέμβασης του Προγράμματος δεν αναφέρεται Μέτρο/α του Προγράμματος με δευτερεύουσα συμβολή στον τομέα επικέντρωσης παρά το γεγονός ότι η Δράση 1.1.1 «Δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων νέους γεωργούς και κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων» του Υπομέτρου 1.1 «Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης

δεξιοτήτων» προβλέπει την υποχρεωτική παροχή κατάρτισης στου δικαιούχους του Μέτρου 6.1 . Σε επικείμενη αναθεώρηση θα πρέπει να εξεταστεί η σκοπιμότητα της μη ένταξης του Μέτρου 1.1 στα μέτρα με πρωτεύουσα συμβολή στον τομέα επικέντρωσης 2β.

Η πορεία εξέλιξης του τομέα επικέντρωσης είναι πολύ ικανοποιητική όπως αποτυπώνεται και στην τιμή των δεικτών εκροών και αποτελέσματος. Οι συνολικές πληρωμές (δείκτης 01) ανέρχονται σε 239.061.800€ (απορρόφηση 68%) ενώ οι συνολικές εντάξεις ανέρχονται 29.065 Νέους Γεωργούς εκ των οποίων έχουν χρηματοδοτηθεί (πρώτη και δεύτερη δόση μέχρι 31/12/2018) 22.279 Νέο Γεωργοί εκ των οποίων οι 10.088 αποτελούν ενταχθέντες Νέους Γεωργούς του ΠΑΑ 2007 -2013 οι οποίοι καταρτίσθηκαν από το Μέτρο 1.1

Σε σύνολο 22.279 Νέων Γεωργών που έχουν λάβει χρηματοδότηση οι 15.509 (68%) είναι άνδρες και οι 6.765 γυναίκες (32%) ποσοστά ελαφρώς διαφοροποιημένα από την κατά φύλο κατανομή των αρχηγών γεωργικών εκμεταλλεύσεων που είναι 65% -35% γιά άνδρες και γυναίκες αντίστοιχα.

Σε όρους χωροθέτησης των Νέων Γεωργών με βάση την κατανομή των χρηματοδοτήσεων το **83%** των πόρων κατανέμεται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα η πλειονότητα των οποίων (51%) διατίθεται σε ορεινές περιοχές παράμετρος ιδιαίτερα θετική .

Με βάση τον αριθμό των νέων γεωργών που έχουν λάβει ενίσχυση η τιμή του δείκτη αποτελέσματος Α3/Σ5: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων με υποστηριζόμενο επιχειρηματικό σχέδιο ανάπτυξης/υποστηριζόμενες επενδύσεις στο πλαίσιο του ΠΑΑ για νέους γεωργούς διαμορφώνεται σε **3,08%** έναντι τιμής στόχου **3,54%.** Η τιμή στόχος αναμένεται να υπερκαλυφθεί εάν ολοκληρώσουν επιτυχώς το επιχειρησιακό τους σχέδιο οι 29.065 ενταχθέντες νέοι γεωργοί. Η τιμή του δείκτη αποτελέσματος θα διαμορφωθεί σε 4,1%[1] ενώ η πραγματική τιμή του δείκτη με βάση τον αριθμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στη χώρα το 2016 θα είναι **4,24%**

Η συμβολή του Μέτρου στην βελτίωση της ηλικιακής διάρθρωσης των απασχολούμενων στην Ελληνική γεωργία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Με βάση την τιμή του δείκτη κοινού πλαισίου Π 23 «Ηλικιακή διάρθρωση διαχειριστών γεωργικής εκμετάλλευσης» ο αριθμός των αρχηγών γεωργικών εκμεταλλεύσεων ηλικίας κάτω των 35 ετών[2] ήταν 25.343. Ο μέσος όρος ηλικίας των 12.626 νέων γεωργών που έχουν λάβει την πρώτη δόση από τις προκηρύξεις των ετών 2016 και 2017 είναι τα 28 έτη και σε απόλυτο αριθμό 10.544 ενώ από τους 10088 νέους γεωργούς του ΠΑΑ 2007-2013 κάτω των 35 ετών είναι 3.120. Συνολικά δηλαδή σε σύνολο 22.279 νέων γεωργών οι 13.664 είναι ηλικίας μικρότερης των 35 ετών

Η παρέμβαση του Προγράμματος μεταβάλει την τιμή του δείκτη πλαισίου Π 23 «Ηλικιακή διάρθρωση διαχειριστών γεωργικής εκμετάλλευσης» από **3,7** σε **5,7** όπως επίσης και την τιμή του δείκτη Αριθμός νέων διαχειριστών ανά 100 διαχειριστές μεγαλύτερης ηλικίας[3] από **6** σε **9,1 .** Με βάση δε και την υποχρέωση παρακολούθησης προγραμμάτων κατάρτισης από τους ενταχθέντες στο Μέτρο θα επηρεασθούν και οι τιμές των δεικτών πλαισίου Π24 «Γεωργική κατάρτιση διαχειριστών γεωργικής εκμετάλλευσης» . Η τιμή του δείκτη «Ποσοστό συνολικών διαχειριστών με βασική και πλήρη γεωργική κατάρτιση» από **6,8** σε **10,1** και του δείκτη «Ποσοστό διαχειριστών κάτω των 35 ετών με βασική και πλήρη γεωργική κατάρτιση» από **24,2** σε **50,7**

Το Μέτρο 6,1 έχει δευτερεύουσα συμβολή και στον τομέα επικέντρωσης 2 Α Βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας όλων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων προκειμένου κυρίως να αυξηθεί η συμμετοχή και η επικέντρωση στην αγορά, καθώς επίσης και η διαφοροποίηση της γεωργίας.

Για την μέτρηση της συμβολής του Μέτρου χρησιμοποιήθηκε η ίδια μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για την απάντηση του 4ου Κοινού Ερωτήματος. Αναλυτικότερα με βάση την πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων στήριξης το πρώτο κριτήριο επιλεξιμότητας είναι η ηλικία του παραγωγού και το δεύτερο

βασικό κριτήριο είναι το μέγεθος παραγωγικής δυναμικότητας (εκφρασμένο ως τυπική απόδοση) της γεωργικής εκμετάλλευσης , που πρέπει να είναι τουλάχιστον 8.000€ έως 10.000€.

Βασικός ποσοτικός στόχος είναι η αύξηση της συνολικής παραγωγικής δυναμικότητας (τυπική απόδοση) της γεωργικής εκμετάλλευσης με ελάχιστο αποδεκτό κατώφλι την αύξηση τουλάχιστον 10% σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση. Επίσης ένας δεύτερος βασικός στόχος είναι η αναπροσαρμογή της παραγωγικής κατεύθυνσης για αναδιάρθρωση, αποδοτικότητα και εκσυγχρονισμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια επιλεξιμότητας και τους προαναφερόμενους βασικούς στόχους οι δείκτες αποτελέσματος, που χρησιμοποιήθηκαν, είναι: 1) μέση ηλικία 2) η αλλαγή στη γεωργική παραγωγής (αξία γεωργικής παραγωγής-Standard Output) των ενισχυόμενων από το μέτρο γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των υπόλοιπων γ. εκμεταλλεύσεων της χώρας που έχουν καταγραφεί στις βάσεις δεδομένων του ΟΣΔΕ, κατά το 2016, με συνολική τυπική απόδοση άνω των 8.000€ και δεν έχουν ενταχθεί στο Μέτρο ΜΟ6 και οι οποίες αποτελούν το control group και 3) δείκτες αποτελέσματος που σχετίζονται με το κριτήριο αξιολόγησης «εκμεταλλεύσεις που εκσυγχρονίστηκαν, εκμεταλλεύσεις που αναδιαρθρώθηκαν» λόγω της ένταξής τους στο συγκεκριμένο Μέτρο, και οι οποίοι είναι : **(ι)** ποσοστό υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων που αύξησαν το οικονομικό μέγεθος τους και **(ιι)** ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που άλλαξαν τεχνοοικονομικό προσανατολισμό. Οι πρόσθετοι δείκτες θα αναδείξουν το κατά πόσον το συγκεκριμένο μέτρο συνέβαλλε σε σημαντική αύξηση του οικονομικού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων αφενός και αφετέρου εάν ώθησαν τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις σε αναδιάρθρωση της παραγωγής τους.

Οι δείκτες αποτελέσματος που χρησιμοποιήθηκαν , «μετρούν» τις επιπτώσεις εφαρμογής του ΜΟ6 για τις εκμεταλλεύσεις που ενισχύθηκαν, και περιλαμβάνουν ενταγμένες γ. εκμεταλλεύσεις εντός του 2016 και πληρώθηκαν την πρώτη δόση το 2016-2017, με χρηματοδότηση του ΠΑΑ 2014-2020. Οι ακαθάριστες τιμές των δεικτών υπολογίσθηκαν για το 2016 (έτος που οι εκμεταλλεύσεις εντάχθηκαν στο Μέτρο ΜΟ6) και για το 2017 (πρώτο έτος εφαρμογής του επιχειρηματικού σχεδίου αυτών) και έγινε σύγκριση τους μεταξύ των δύο ετών. Οι καθαρές τιμές των δεικτών προέκυψαν από την σύγκριση των αντίστοιχων δεικτών που υπολογίσθηκαν για τις υπόλοιπες εκμεταλλεύσεις της χώρας που έχουν καταγραφεί στις βάσεις δεδομένων του ΟΣΔΕ, κατά το 2016 με συνολική τυπική απόδοση άνω των 8.000€ και δεν έχουν ενταχθεί στο Μέτρο ΜΟ6 και οι οποίες αποτελούν το control group . Τα αποτελέσματα των υπολογισμών παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα

Πίνακας 1: Υπολογισμός αποτελεσμάτων των δεικτών

Α) Εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν στο ΜΟ6 (Μέσος όρος εκμετάλλευσης)	
	Αξία Παραγωγής (Standard Output)/Εκμετάλλευση
2017	18.440,00
2016	16.703,00
Πρωτοβάθμια συνεισφορά/Διαφορά 2017-2016	**1.737,00**
Β) Λοιπές εκμεταλλεύσεις χώρας (Μέσος όρος εκμετάλλευσης)	
	Αξία Παραγωγής (Standard Output)/Εκμετάλλευση
2017	28.959,00
2016	27.512,00
Πρωτοβάθμια συνεισφορά/Διαφορά 2017-2016	**1.447,00**

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΑΞΙΑ	
	Αξία Παραγωγής (Standard Output)/Εκμετάλλευση
2017	290,00

Όσον αφορά τη μέτρηση της εξέλιξης του Τεχνικοοικονομικού Προσανατολισμού (παραγωγική εξειδίκευση) των εκμεταλλεύσεων, τόσο των εξεταζόμενων όσο και όσων απαρτίζουν το control group, χρησιμοποιήθηκε η ταξινόμηση των εκμεταλλεύσεων στους 19 Τεχνοικονομικούς προσανατολισμούς του Δικτύου Γεωργικής Λογιστικής (FADN – RICA)

Ακόμη για τον υπολογισμό του οικονομικού μεγέθους (σε ευρώ) των εκμεταλλεύσεων που βρίσκονται στις βάσεις δεδομένων του ΟΣΔΕ το 2016 και είτε χρηματοδοτηθήκαν από το ΜΟ6 είτε όχι, χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία υπολογισμού του ΔΙΓΕΛΠ-FADN-RICA, δηλαδή με βάση το ύψος της Τυπικής Αξίας Παραγωγής-Standard Output κάθε κλάδου (ανά στρέμμα ή κεφαλή ζώου επί το μέγεθος κάθε κλάδου σε στρέμματα ή κεφαλές ζώων).

Ο δείκτης αποτελέσματος που εφαρμόζεται «Μεταβολή της Παραγωγής (Standard Output)», υπολογίσθηκε από τον αξιολογητή , τόσο για τις εξεταζόμενες εκμεταλλεύσεις όσο και για τις υπόλοιπες, που απαρτίζουν το control group, με την χρήση των δεδομένων των βάσεων δεδομένων του ΟΣΔΕ για τα έτη 2016 και 2017 (το πιο πρόσφατο έτος για το οποίο δόθηκαν έγκαιρα τα στοιχεία ΟΣΔΕ από τον ΟΠΕΚΕΠΕ) . Η χρήση του δείκτη αποτελέσματος «Μεταβολή της Παραγωγής (Standard Output)», δείχνει σημαντική θετική επίδραση του Μέτρου ΜΟ6 στις εξεταζόμενες εκμεταλλεύσεις. Ειδικότερα η πρωτοβάθμια συνεισφορά μεταξύ 2016 και 2017 (όπως υπολογίσθηκε με την εφαρμογή της μεθόδου DID που παρουσιάσθηκε ανωτέρω), που οφείλεται στις ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς ανέρχεται κατά μέσω όρο σε **1.737 €/εκμ**, άρα από την πρώτη κιόλας χρονιά η γεωργική εκμετάλλευση κάλυψε το ελάχιστο αποδεκτό κατώφλι, την αύξηση τουλάχιστον **10%** σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση. Επίσης η πρωτοβάθμια συνεισφορά είναι μεγαλύτερη κατά **290 €/εκμ** από την αντίστοιχη του control group.

Η πολύ σημαντική αυτή θετική Μεταβολή της Παραγωγής οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση του οικονομικού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2 που ακολουθεί, το 21% των εξεταζόμενων εκμεταλλεύσεων, μεταξύ 2016 και 2017 αυξάνει σημαντικά το οικονομικό του μέγεθος, εντασσόμενες στη μεσαία (8,5 -15,99 ΕΜΜ) κατηγορία οικονομικού μεγέθους , αλλά κυρίως στη μεγάλη (16-39,99 ΕΜΜ) και σε πολύ μικρό ποσοστό στην πολύ μεγάλη κατηγορία οικονομικού μεγέθους (40+ ΕΜΜ[4]

Οι εκμεταλλεύσεις, που αποτελούν το control group εμφανίζουν και αυτές αύξηση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων στις δύο πιο μεγάλες κατηγορίες (16-3,99 ΕΜΜ και 40+ ΕΜΜ), αλλά σε πολύ μικρότερο ποσοστό (3,8%). Επομένως στο control group παρατηρείται πολύ μικρότερη αύξηση του οικονομικού μεγέθους των εκμεταλλεύσεων, δηλαδή μικρότερη από τις εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν στο μέτρο ΜΟ6. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι οι εκμεταλλεύσεις των νέων γεωργών, που εντάχθηκαν στο μέτρο Μ06 σχεδίασαν στην λήξη του επιχειρηματικού σχεδίου τους να έχουν σημαντική αύξηση του οικονομικού μεγέθους, ώστε να επιτευχθεί ο βασικός στόχος του μέτρου το ελάχιστο αποδεκτό κατώφλι αύξησης τουλάχιστον 10% σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση.

Πίνακας 2: Κατανομή εκμ/σεων κατά κατηγορία οικονομικού μεγέθους

	Εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν στο μέτρο ΜΟ6			**Λοιπές εκμεταλλεύσεις της χώρας**		
Κατηγορίες	**%**	**%**	**%Μεταβολή**	**%**	**%**	**%Μεταβολή**

οικονομικού μεγέθους σε ΕΜΜ	Διάρθρωση 2016	Διάρθρωση 2017	της διάρθρωση (2017-2011)	Διάρθρωση 2016	Διάρθρωση 2017	της διάρθρωση (2017-2016)
<2 ΕΜΜ	2,0%	0,4%	**- 1,6%**	0,0%	0,0%	**0%**
2-7,99 ΕΜΜ	32,7%	13,4%	**- 19,3%**	13,9%	12,4%	**- 1,5%**
8-15,99 ΕΜΜ	56,3%	60,0%	**3,7%**	44,0%	41,6%	**- 2,4%**
16-39,99 ΕΜΜ	8,4%	24,0%	**15,6%**	31,6%	34,5%	**2,8%**
40+ ΕΜΜ	0,4%	2,1%	**1,7%**	10,5%	11,5%	**1,0%**
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0		100,0	100,0	

Όσον αφορά τη κατανομή του τεχνικοοικονομικού προσανατολισμού παρατηρείται, αρκετά σημαντικής έκταση αναδιάρθρωση των εκμεταλλεύσεων μεταξύ 2016 και 2017. Όπως φαίνεται στον Πινάκα 3 που ακολουθεί, το 38,6% των εξεταζόμενων εκμεταλλεύσεων αλλάζουν Τεχνικοοικονομικό Προσανατολισμό κατά την προαναφερόμενη περίοδο. Μεγάλη αύξηση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων παρατηρείται κυρίως στο Τεχνικοοικονομικό Προσανατολισμό (παραγωγική κατεύθυνση) των κηπευτικών δευτερευόντως στις πολυκαλλιέργειες και σε πολύ μικρό ποσοστό στα λοιπά αμπελοκομικά (που έχουν ανάγκη αυξημένης ανθρώπινης εργασίας). σε βάρος κυρίως της κατεύθυνσης των λοιπών αροτραίων (-34,1%) και της μικτής ζωικής και φυτικής . Αντίθετα σε μικρότερο βαθμό, αναδιάρθρωση παρατηρείται στις εκμεταλλεύσεις του control group που το **13,2%** αναδιαρθρώνεται έναντι **38,6%** των εξεταζόμενων εκμεταλλεύσεων. Στο control group εμφανίζεται αύξηση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων στις κατηγορίες κηπευτικά, λοιπές μόνιμες, πρόβατα, πολυκαλλιέργειες, δημητριακά και βαμβάκι σε βάρος των λοιπών αροτραίων.

Πίνακας 3. Κατανομή εκμ/σεων κατά Τεχνικοοικονομικό προσανατολισμό

	Εκμεταλλεύσεις που εντάχθηκαν στο μέτρο ΜΟ6			**Λοιπές εκμεταλλεύσεις της χώρας**		
Τεχνικοοικονομικό Προσανατολισμό	**% Διάρθρωση 2016**	**% Διάρθρωση 2017**	**%Μεταβολή της διάρθρωση (2017-2016)**	**% Διάρθρωση 2016**	**% Διάρθρωση 2017**	**Μεταβολή της διάρθρωση (2017-2016)**
Δημητριακά 151-152-153	0,8%	0,7%	**- 0,1%**	3,0%	4,1%	**1,1%**
Καπνός 164	0,6%	0,6%	**0,0%**	1,0%	1,1%	**0,1%**
Βαμβάκι 165	0,5%	0,7%	**0,2%**	3,5%	4,5%	**1,0%**
Ελαιοκομικά 370	10,0%	9,7%	**- 0,3%**	10,8%	11,7%	**0,9%**
Εσπεριδοειδή 362	1,1%	1,1%	**- 0,0%**	2,1%	2,1%	**- 0,0%**

Αμπελοκαλλιέργεια οινοπαραγωγής 351-352	1,8%	1,3%	**- 0,6%**	1,4%	1,4%	**0,0%**
Πρόβατα 481	8,3%	8,7%	**0,4%**	7,2%	9,2%	**2,0%**
Αίγες 483	0,4%	0,4%	**- 0,0%**	2,6%	2,3%	**- 0,2%**
Λοιπή αμπελοκαλλιέργεια 353-354	1,0%	2,0%	**1,0%**	0,9%	1,7%	**0,8%**
Λοιπές αροτραίες 16 (έκτος 164 & 165)	40,1%	6,0%	**- 34,1%**	23,0%	11,2%	**- 11,8%**
Κηπευτικά & Άνθη	5,1%	32,0%	**26,9%**	3,4%	7,3%	**3,9%**
Λοιπές μόνιμες καλλιέργειες 361-363-365-380	15,0%	16,0%	**1,1%**	15,0%	17,0%	**2,1%**
Βοοειδή 450-460-470	1,1%	1,1%	**0,0%**	3,1%	3,1%	**- 0,0%**
Καρποφάγα (Χοίροι - Πτηνά) 50	0,3%	0,1%	**- 0,2%**	0,6%	0,3%	**- 0,2%**
Πολυκαλλιέργειες 60	6,7%	15,3%	**8,6%**	7,6%	8,9%	**1,3%**
Συνδυασμός Εκτροφών 73-74	1,2%	1,4%	**0,2%**	4,0%	3,9%	**- 0,2%**
Μικτή φυτική & ζωική παραγωγή 831-832-833-834	5,0%	1,8%	**- 3,3%**	3,8%	3,5%	**- 0,3%**
Μικτή εκτροφή μηρυκαστικών 842-844	0,8%	0,8%	**0,0%**	7,0%	6,5%	**- 0,5%**
Εκμ/σεις ΜΗ Ταξινομούμενες	0,3%	0,3%	**0,0%**	0,2%	0,2%	**0,0%**
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0		100,0	100,0	

Συμπερασματικά το Πρόγραμμα συμβάλλει καθοριστικά στην ηλικιακή αναδιάρθρωση αλλά και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Γεωργίας.

Διαχρονικά μέσω του Μέτρου των Νέων Γεωργών η ηλικιακή ανανέωση οδηγεί σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις με διαρθρωτικά χαρακτηριστικά πολύ διαφορετικά σε σχέση με τον μέσο όρο των εκμεταλλεύσεων της χώρας όπως προκύπτει από τον πίνακα και το διάγραμμα που ακολουθεί

Βλέπε Πίνακα – 4 (Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις – ΧΓΕ – Ημέρες Εργασίας ανά Ηλικιακές Τάξεις)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Διαρθρωτική Έρευνα Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων 2016

[1] Υπολογίζεται με βάση τον αριθμό Γ.Ε 723.010 το 2010 που είναι η τιμή αναφοράς στο ΠΑΑ και

[2] Δεδομένα 2016

[3] λόγος <35 / >= 55

[4] ΕΜΜ είναι η Ευρωπαϊκή Μονάδα οικονομικού Μεγέθους που αποτελεί μετονομασία του ESU – 1ΕΜΜ ισούται με 1.200€

		ΤΑΞΕΙΣ ΗΛΙΚΙΩΝ ΚΑΤΟΧΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ						
		ΣΥΝΟΛΟ	15-24 ΕΤΩΝ	25-34 ΕΤΩΝ	35-44 ΕΤΩΝ	45 -54 ΕΤΩΝ	55-64 ΕΤΩΝ	65 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ
Σύνολα	Εκμεταλλεύσεις	684.250	2.511	21.469	80.655	151.186	179.946	248.483
	Χ.Γ.Ε.	3.138.842	15.406	168.657	591.887	869.817	757.508	735.567
	Ημέρες Εργασίας	108.111.425	525.688	5.558.675	18.215.715	28.147.254	29.993.485	25.670.607
Ποσοστό συμμετοχής σε Σύνολο Χώρας	Εκμεταλλεύσεις	100,00%	0,37%	3,14%	12%	22%	26%	36%
	Χ.Γ.Ε.	100,00%	0,49%	5,37%	19%	28%	24%	23%
	Ημέρες Εργασίας	100,00%	0,49%	5,14%	17%	26%	28%	24%
Μέσα μεγέθη	Εκταση	4,6	6,1	7,9	7,3	5,8	4,2	3,0
	Ημέρες Εργασίας / Εκμεταλλεύση	158	209	259	226	186	167	103
	ΜΑΕ/Γ.Ε	0,70	0,93	1,15	1,00	0,83	0,74	0,46

Πίνακα – 4 (Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις – ΧΓΕ – Ημέρες Εργασίας ανά Ηλικιακές Τάξεις)

7.α6) CEQ06-3A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των υποστηριζόμενων πρωτογενών παραγωγών με την καλύτερη ενσωμάτωσή τους στην αλυσίδα γεωργικών προϊόντων διατροφής μέσω της ανάπτυξης συστημάτων ποιότητας, με την προσθήκη αξίας στα γεωργικά προϊόντα και με την προώθηση των τοπικών αγορών και των μικρών αλυσίδων εφοδιασμού, των ομάδων παραγωγών και των διεπαγγελματικών οργανώσεων;

7.α6.α) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στην ΠΕ 3Α συμβάλλουν με πρωτεύουσα και δευτερεύουσα συνεισφορά τα παρακάτω Μέτρα:

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ	**ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ**
Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης	Υπομέτρο 6.1 - ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς
Μ03 - Συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων	Υπομέτρο 6.3 - Ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων
Μ4.2 Στήριξη για επενδύσεις στην μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων	Υπομέτρο 6.4 - στήριξη για επενδύσεις στη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων
Μ09 - Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών	Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER
Μ16 – Συνεργασία	

Από το σύνολο των ανωτέρω Μέτρων εντάξεις, πληρωμές και ολοκληρωμένα έργα (το σύνολο των οποίων είναι συνεχιζόμενα έργα του ΠΑΑ 2007-2013) υπάρχουν στο Μ4.2, στο Μ3 και στο Μέτρο 19.

Για την απάντηση του κοινού ερωτήματος βαρύνουσα θέση έχει το Μέτρο 4.2 Για την εκτίμηση της συμβολής του στους στόχους του τομέα επικέντρωσης αλλά και συνολικά στο Πρόγραμμα έχει προταθεί ειδικός δείκτης αποτελέσματος «Ποσοστό επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων και ποτών που στηρίζονται από το ΠΑΑ 2014-2020».

Για την συγκέντρωση πρόσθετων στοιχείων ο Σύμβουλος Αξιολόγησης πραγματοποίησε έρευνα πεδίου με την αποστολή ερωτηματολογίων σε 180 επιχειρήσεις που είχαν ολοκληρώσει το επενδυτικό τους σχέδιο σε σύνολο 265. Η ανταπόκριση ήταν πολύ περιορισμένη αφού μόνο 23 επιχειρήσεις απάντησαν. Τα ευρήματα χαρακτηρίζονται ως ενδεικτικά αλλά είναι σημαντικό ότι αναδεικνύουν ορισμέ να ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Μέτρου. Η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου παρουσιάζονται στη έκθεση Αξιολόγησης.

Μέσω του Μέτρου 3 παρέχεται ενίσχυση σε **577** εκμεταλλεύσεις- επιχειρήσεις που αντιστοιχούν στο **0,08** % του συνόλου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων διαμορφώνοντας αντίστοιχα και την τιμή του δείκτη στόχου Α4/Σ6: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ποιότητας, τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών σε **0,08**% έναντι τιμής στόχου για το 2023 **1,27%** που αντιστοιχεί σε **9.182** εκμεταλλεύσεις Οι 360 (62%) εκμεταλλεύσεις εφαρμόζουν εθνικό σύστημα ποιότητας (agro) ενώ οι 217 (38%) κοινοτικό σύστημα ποιότητας (βιολογική γεωργία) Ο πολύ μικρός αριθμός εκμεταλλεύσεων που ενισχύονται δεν επιτρέπει την εξαγωγή συμπερασμάτων για την μέτρηση της συμβολής του Μέτρου 3 στην βελτίωση της θέσης των πρωτογενών παραγωγών στην γεωργική αλυσίδα τροφίμων. Οι 577 επιχειρήσεις έχουν ενισχυθεί με το ποσό των 804.010€ , παράμετρος που αναδεικνύει ότι μέσω του Μέτρου καταβάλλεται η ετήσια δόση που αντιστοιχεί στα έτη 2016 -2018. Οι ενισχυόμενες 577 εκμεταλλεύσεις αποτελούν το 70% των 825 δικαιούχων του Μέτρου 132 «Συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας» του ΠΑΑ 2007-2013. Η συμβολή του Υπομέτρου 3.1 στην επίτευξη των στόχων της περιοχής εστίασης είναι πολύ περιορισμένη αφού η αξία παραγωγής που καλύπτεται από σύστημα ποιότητας ανέρχεται σε 13.784.286€ για τα προϊόντα ζωικής παραγωγής που αντιστοιχεί στο 0,54% της συνολικής αξίας της ζωικής παραγωγής της χώρας[1] ενώ η αξία παραγωγής που καλύπτεται από σύστημα ποιότητας για τα προϊόντα φυτικής παραγωγής ανέρχεται σε 22.981.164€ που αντιστοιχεί στο 0,29% της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής της χώρας. Στους συνημμένους πίνακες (Πίνακας 1 και Πίνακας 2) παρουσιάζεται η πορεία υλοποίησης του Μέτρου 3 που βασίζεται εξολοκλήρου σε έργα του Μέτρου 132 του ΠΑΑ 2007 -2013. Η καθυστέρηση στην προκήρυξη των Μέτρων 3.1 και 3.2 παρ ατον σημνατικό αριθμό νέων δικαιούχων βιολογικής γεωργίας καθίστα ιδιαίτερα αμφίβολη την απορρόφηση του ποσού των 48Μ€ που είναι ο προϋπολογισμός του Μέτρου

Βλέπε Πίνακα – 1 (Ολοκληρωμένα έργα του Μ132 – «Συμμετοχή Γεωργών σε Συστήματα για την Ποιότητα Τροφίμων» ανά κατηγορία Συστήματος)

Βλέπε Πίνακα – 2 (Ολοκληρωμένα έργα του Μ132 ανά κατηγορία δραστηριότητας του Κοινοτικού Συστήματος Ποιότητας)

Η σημαντικότερη από πλευράς προϋπολογισμού παρέμβαση που συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του τομέα επικέντρωσης είναι το υποέτρο 4.2. Ο αριθμός των 198 έργων που ολοκληρώθηκαν αντιπροσωπεύει, το 1,18% των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην πρώτη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων (πρόσθετος δείκτης αποτελέσματος). Ο συνολικός αριθμός ενταχθέντων έργων στο Υπομέτρο ανέρχεται σε 245 και αν ολοκληρωθούν στο σύνολο τους τα ενταχθέντα έργα ο πρόσθετος δείκτης αποτελέσματος θα ανέλθει σε 1,47% . Ο συγκεκριμένος δείκτης όμως μειώνει σημαντικά την μέτρηση της συμβολής του Μέτρου αφού οι επιχειρήσεις που έχουν ενταχθεί στο Μέτρο

εξ ορισμού ανήκουν σε περιορισμένο αριθμό υποκλάδων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (επιχειρήσεις που μεταποιούν προϊόντα του Παραρτήματος 1 της Συνθήκης) Από τα 198 επενδυτικά σχέδια, τα 67 αφορούν νέα ίδρυση (34%), τα 9 μετεγκατάσταση, τα 98 (50%) απλό εκσυγχρονισμό και τέλος τα 24 (12%) εκσυγχρονισμό με επέκταση παραγωγικής ικανότητας και την προσθήκη νέου προϊόντος. Στο σύνολο τους τα ολοκληρωμένα έργα αποτελούν τμήμα των 379 ενταγμένων επενδυτικών σχεδίων του Μέτρου 123 του ΠΑΑ 2007-2013.

Στους συνημμένους πίνακες (Πίνακας 3 και Πίνακας 4), παρουσιάζεται η κλαδική και γεωγραφική κατανομή των ολοκληρωμένων επενδυτικών σχεδίων,

Ο πίνακας 4 κατασκευάσθηκε για τις ανάγκες εξέτασης της καθαρής συμβολής των επενδυτικών σχεδίων στις επιδόσεις της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών.

Βλέπε Πίνακα – 3 (Ολοκληρωμένα Επενδυτικά σχεδία του Μ123Α ανά οικονομική δραστηριότητα)

Βλέπε Πίνακα – 4 (Ολοκληρωμένα Επενδυτικά σχεδία του Μ123Α ταξινομημένα κατά NACE)

Για την εκτίμηση της συμβολής του Μέτρου στις μεταβολές των μεγεθών της Ελληνικής βιομηχανίας εξετάσθηκαν τα δεδομένα της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων για την περίοδο 2011 – 2016 με διακριτή αναφορά στην περίοδο 2014-2016 δυστυχώς δεν υπάρχουν πλέον πρόσφατα δεδομένα (η Έρευνα Βιομηχανίας του 2017 δεν έχει δημοσιευθεί) ενώ κατεβλήθη προσπάθεια συσχέτισης των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου και των απαντήσεων με την εξέταση των συνολικών μεγεθών .

Εξετάστηκε η εξέλιξη των μεγεθών για τους ακόλουθους κλάδους

Βλέπε Πίνακα – 5 (Εξέλιξη μεγεθών ανά κλάδο NACE)

Ο συνολικός αριθμός επιχειρήσεων στους υπό εξέταση κλάδους κατά το 2016 ήταν 4.879 (4.867 ο μέσος αριθμός της τριετίας 2014-2016), τα επενδυτικά σχέδια που ολοκληρώθηκαν υλοποιήθηκαν στο μέτρο ήταν 198, αποτελώντας το 4% του συνόλου των επιχειρήσεων κατά το 2016. Στην έρευνα πεδίου απάντησαν συνολικά 23 επιχειρήσεις από τις 198, ποσοστό 11,6%, γεγονός που καθιστά τα στατιστικά συμπεράσματα από την εξέταση των παρακάτω μεγεθών όχι ιδιαίτερα ασφαλή. Η ανάλυση ανά επί μέρους κλάδο για τα ενταγμένα έργα σε σχέση με το σύνολο του κάθε κλάδου, με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα δεν θα αποδώσει ασφαλή συμπεράσματα.

Αριθμός Επιχειρήσεων: Ο μέσος ρυθμός αύξησης του αριθμού των επιχειρήσεων μεταξύ των ετών 2011 – 2016 είναι της τάξης του 1,29% ενώ για τα έτη 2014-2016 υπάρχει μείωση του ρυθμού κατά 1,8%.Οι νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις αποτελούν το 34% (67) στο σύνολο των 198 ολοκληρωμένων στο μέτρο που αναδεικνύει ότι σε μια περίοδο οικονομικής ύφεσης και μείωσης του αριθμού των επιχειρήσεων το Μέτρο συμβάλλει στην αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Εξέλιξη του αριθμού των επιχειρήσεων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ετήσια Έρευνα Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας

Απασχόληση: Τα έτη 2011-2016 ο ρυθμός αύξησης των απασχολούμενων είναι 3,46 % ενώ για τα έτη 2014-2016 μόλις 0,9%. Εάν συσχετιστεί ο αριθμός των απασχολούμενων στους κλάδους αυτούς με τον αριθμό των επιχειρήσεων προκύπτει στατιστικά σημαντική – ισχυρή συσχέτιση (0,81) για τα έτη 2011-2016 που σημαίνει ότι η αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων οδηγεί σε αύξηση της απασχόλησης. Επιπρόσθετα ο αριθμός των επιχειρήσεων έχει μέτρια θετική συσχέτιση με τον αριθμό των μισθωτών (0,63) όπως προκύπτει από την ανάλυση συσχέτισης των μεγεθών του κλάδου. Επιπλέον υπάρχει έντονη συσχέτιση του συνόλου των επενδύσεων με τον αριθμό των μισθωτών (0,81) που σημαίνει ότι η αύξηση του ποσού των επενδύσεων αυξάνει την μισθωτή εργασία. Άμεσα συσχετιζόμενο με το ανωτέρω εύρημα είναι η θετική συμβολή του Μέτρου στην αύξηση της μισθωτής εργασίας όπως προκύπτει και από την έρευνα πεδίου όπου παρατηρείται μεγάλη αύξηση των μισθωτών (17,3%) το οποίο μπορεί να αποδοθεί στις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις, όπου σε επίπεδο μέτρου αποτελούν το 34% (67 επιχειρήσεις).

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Εξέλιξη του αριθμού των απασχολούμενων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ετήσια Έρευνα Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας

Επενδύσεις: Το ποσό των επενδύσεων εμφανίζει έντονες διακυμάνσεις κατά τα έτη 2011-2016 με μέσο ρυθμό αύξησης 5,32 % σε αυτή την περίοδο ενώ για τα έτη 2014-2016 μόλις 0,19%. Όπως είναι αναμενόμενο το σύνολο των επενδύσεων εμφανίζει θετική συσχέτιση με τα μεγέθη των απασχολούμενων ατόμων (0,96), του αριθμού μισθωτών (0,97), της ΑΠΑ (0,99) και των συνολικών αγορών για αγαθά και υπηρεσίες (0,99). Το συνολικό ύψος των επενδύσεων την τριετία 2014-2016 ανήλθε σε 711.760.500,00 ευρώ, ενώ οι επενδύσεις του μέτρου ήταν 127.541.681 ευρώ, αποτελώντας το 18% των συνολικών επενδύσεων για την τριετία 2014-2016.

Βλέπε Διάγραμμα – 3 (Εξέλιξη του ύψους των επενδύσεων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ετήσια Έρευνα Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας

Πωλήσεις: Οι πωλήσεις των παραχθέντων προϊόντων έχουν θετική τάση στους εξεταζόμενους υποκλάδους με μέσο ρυθμό αύξησης τα έτη 2011-2016 που είναι 5,55% ενώ την περίοδο 2014-2016 έχουν αρνητικό ρυθμό 0,29%. Οι πωλήσεις των παραχθέντων προϊόντων έχουν ισχυρή θετική συσχέτιση με τον αριθμό των απασχολούμενων (0,96) και των αριθμό των μισθωτών (0,97), όπως επίσης με την ΑΠΑ (0,99) και με τις συνολικές αγορές αγαθών και υπηρεσιών (0,99). Από την έρευνα πεδίου φαίνεται αύξηση των πωλήσεων κατά 45,5%, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων μπορεί να αποδοθεί στις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις που αποτελούν το 34% των ενισχυόμενων επενδύσεων.

Βλέπε Διάγραμμα – 4 (Εξέλιξη του ύψους των πωλήσεων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ετήσια Έρευνα Βιομηχανίας – Βιοτεχνίας

Όπως τονίστηκε και αρχικά, παρότι το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό, με αποτέλεσμα τα συμπεράσματα που προκύπτουν πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά, φαίνεται τόσο από την ανάλυση που έγινε σε επίπεδο υποκλάδων όσο και από την έρευνα πεδίου ότι το Μέτρο έχει σημαντική συμβολή στην

αύξηση των επενδύσεων, της μισθωτής εργασίας και των πωλήσεων.

Ανάλυση ποιοτικών στοιχείων

Πέραν των στατιστικών στοιχείων που αναλύθηκαν ανωτέρω υπάρχουν και ποιοτικά στοιχεία από την έρευνα πεδίου τα οποία αξίζει να αναφερθούν, σημειώνοντας πάντα το μικρό μέγεθος του δείγματος σε σχέση τόσο με τους υποκλάδους όσο και με το σύνολο των επενδυτικών ενισχύσεων.

Παρατηρείται σημαντική αύξηση μέχρι ποσοστού 10% τόσο στις εξαγωγές όσο και στο μερίδιο αγοράς της εγχώριας αγοράς των εξεταζόμενων επιχειρήσεων. Αντιθέτως σημαντικό ποσοστό των επιχειρήσεων δεν αύξησαν καθόλου την χρήση πρώτων υλών εισαγόμενης προέλευσης αλλά υπήρχε σημαντική αύξηση, μεγαλύτερη του 50%, στην χρήση πρώτων υλών Ελληνικής προέλευσης.

Όσον αφορά στην επίπτωση της επένδυσης στις εξεταζόμενες επιχειρήσεις το μεγαλύτερο ποσοστό εξ αυτών έχει προχωρήσει στην παραγωγή τροφίμων που ικανοποιούν τις απαιτήσεις του καταναλωτή για υγιεινή διατροφή, έχουν εισάγει νέες τεχνολογίες ή νέα προϊόντα και συσκευασίες ενώ 7 στις 10 έχουν αυξήσει τις θέσεις εργασίας.

Εξίσου σημαντική φαίνεται να είναι η επίδραση του Μέτρου στην βελτίωση της ικανότητας των επιχειρήσεων να διεισδύσουν σε αγορές του εξωτερικού, στην παραγωγή προϊόντων με χαμηλότερο κόστος παραγωγής στην βελτίωση της ασφάλειας και υγιεινής στον χώρο παραγωγής καθώς και στην ικανοποίηση προτύπων υγιεινής (HACCP, BRC).

Τέλος παρατηρείται μικρή αύξηση στην παραγωγή βιολογικών προϊόντων και προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ

Συμπερασματικά το Μέτρο με την ουσιαστική συμβολή στην επίτευξη των στόχων του τομέα επικέντρωσης είναι το Μέτρο 4.2 μέσω του οποίου δημιουργείται προστιθέμενη αξία στα προϊόντα της Ελληνικής γεωργίας. Το Μέτρο έχει καθοριστική συμβολή στην αύξηση των μεγεθών συγκεκριμένων κλάδων που στο σύνολο τους είναι κλάδοι με ισχυρή παρουσία στις ελληνικές εξαγωγές (οπωροκηπευτικά, λάδι, φέτα) Εάν συνυπολογισθεί δε και το εξαιρετικά δυσμενές οικονομικό περιβάλλον που υποβλήθηκαν και υλοποιηθήκαν τα επενδυτικά σχέδια προκύπτει η σημαντικότητα του Μέτρου για τον αγροδιατροφικό τομέα.

Βλέπε Διάγραμμα – 5 (Μέτρηση του βαθμού βασικών παραγόντων που συνέβαλε η επένδυση)

Πηγή: Έρευνα Πεδίου στο Μ123Α «Προστιθέμενη Αξία των Γεωργικών Προϊόντων»

Βλέπε Διάγραμμα – 6 (Διερεύνηση κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων)

Πηγή: Έρευνα Πεδίου στο Μ123Α «Προστιθέμενη Αξία των Γεωργικών Προϊόντων»

Βλέπε Διάγραμμα – 7 (Διερεύνηση της παραγωγικής κατεύθυνσης των επιχειρήσεων)

Πηγή: Έρευνα Πεδίου στο Μ123Α «Προστιθέμενη Αξία των Γεωργικών Προϊόντων»

[1] ΕΛΣΤΑΤ, Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας έτος 2017, η αξία φυτικής παραγωγής είναι 7.849.916.994€ και η αξία ζωικής παραγωγής είναι 2.561.141.775€ (βασικές τιμές)

ΚΑΤΑΓΟΡΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ M132 - Συμμετοχή Γεωργών σε Συστήματα για την Ποιότητα Τροφίμων (Ολοκληρωμένα Έργα)	
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	360	487.867
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	217	332.410
ΣΥΝΟΛΟ	**577**	**820.277**

Πίνακα – 1 (Ολοκληρωμένα έργα του M132 – «Συμμετοχή Γεωργών σε Συστήματα για την Ποιότητα Τροφίμων» ανά κατηγορία Συστήματος)

ΚΑΤΑΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ)	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ M132 - Συμμετοχή Γεωργών σε Συστήματα για την Ποιότητα Τροφίμων (Ολοκληρωμένα Έργα)			
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΙΤΗΡΑ ΩΣ ΕΧΟΥΝ Ή ΜΕΤΑΠΟΙΗΜΕΝΑ	10	4,6%	8.071	2,4%
ΚΡΕΑΣ ΝΩΠΟ	21	9,7%	43.605	13,1%
ΕΛΑΙΑ ΚΑΙ ΛΙΠΗ	70	32,3%	52.860	15,9%
ΑΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	103	47,5%	218.800	65,8%
ΑΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	13	6,0%	9.075	2,7%
ΣΥΝΟΛΟ	**217**	**100,0%**	**332.410**	**100,0%**

Πίνακας – 2 (Ολοκληρωμένα έργα του M132 ανά κατηγορία δραστηριότητας του Κοινοτικού Συστήματος Ποιότητας)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ M123A - Προστιθέμενη αξία των γεωργικών προϊόντων (Ολοκληρωμένα Έργα)			
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΑ	27	13,6%	6.920.443	12,6%
ΤΟΜΕΑΣ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ	9	4,5%	3.581.749	6,5%
ΤΟΜΕΑΣ ΚΡΕΑΤΟΣ	26	13,1%	7.686.045	14,0%
ΤΟΜΕΑΣ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ (1η ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ)	18	9,1%	4.612.001	8,4%
ΤΟΜΕΑΣ 1ης ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΑΓΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	25	12,6%	8.359.613	15,2%
ΤΟΜΕΑΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	34	17,2%	8.193.705	14,9%
ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΩΝ ΕΛΙΩΝ	11	5,6%	2.093.919	3,8%
ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΝΟΥ	22	11,1%	3.758.167	6,9%
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΛΛΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	11	5,6%	6.324.023	11,5%
ΤΟΜΕΑΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	7	3,5%	1.736.930	3,2%
ΛΟΙΠΑ (ΜΕΛΙ, ΑΥΓΑ κ.α.)	8	4,0%	1.596.011	2,9%
ΣΥΝΟΛΟ	**198**	**100,0%**	**54.862.606**	**100,0%**

Πίνακας – 3 (Ολοκληρωμένα Επενδυτικά σχεδία του M123A ανά οικονομική δραστηριότητα)

ΚΩΔ. NACE REV.2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ NACE REV.2 (ΤΟΜΕΑΣ Γ - ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ)	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ Μ123Α - Προστιθέμενη αξία των γεωργικών προϊόντων (Ολοκληρωμένα Έργα)			
		ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
10.1	Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος	26	13,1%	7.686.045	14,0%
10.3	Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	54	27,3%	15.065.533	27,5%
10.41	Παραγωγή ελαίων και λιπών	34	17,2%	8.193.705	14,9%
10.51	Λειτουργία γαλακτοκομείων και τυροκομία	36	18,2%	10.502.192	19,1%
10.89	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής π.δ.κ.α.	11	5,6%	6.324.023	11,5%
10.9	Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	7	3,5%	1.736.930	3,2%
11.02	Παραγωγή οίνου από σταφύλια	22	11,1%	3.758.167	6,9%
	Λοιπά (Μέλι, Αυγά κ.α.)	8	4,0%	1.596.011	2,9%
	ΣΥΝΟΛΟ	**198**	**100,0%**	**54.862.606**	**100,0%**

Πίνακας – 4 (Ολοκληρωμένα Επενδυτικά σχεδία του Μ123Α ταξινομημένα κατά NACE)

α/α	Κωδικός NACE	Περιγραφή
1	10.1	Επεξεργασία και συντήρηση κρέατος και παραγωγή προϊόντων κρέατος
2	10.3	Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών
3	10.41	Παραγωγή ελαίων και λιπών
4	10.51	Λειτουργία γαλακτοκομείων και τυροκομία
5	10.89	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής π.δ.κ.α.
6	10.9	Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών
7	11.02	Παραγωγή οίνου από σταφύλια

Πίνακας – 5 (Εξέλιξη μεγεθών ανά κλάδο NACE)

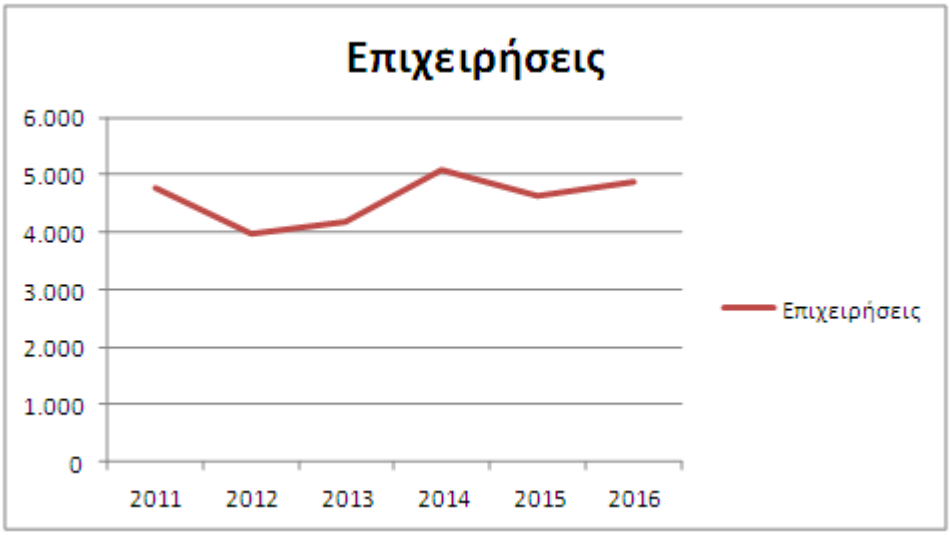

Διάγραμμα – 1 (Εξέλιξη του αριθμού των επιχειρήσεων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

Διάγραμμα – 2 (Εξέλιξη του αριθμού των απασχολούμενων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

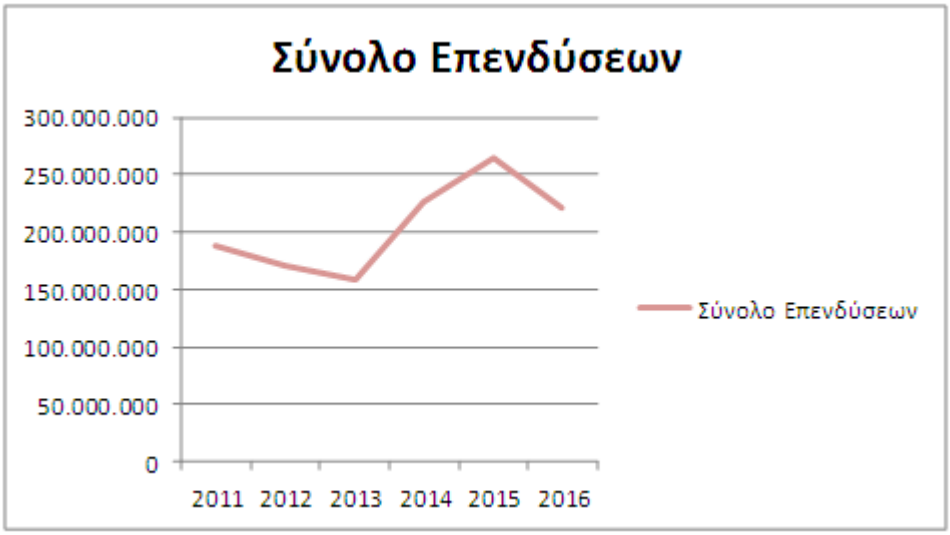

Διάγραμμα – 3 (Εξέλιξη του ύψους των επενδύσεων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

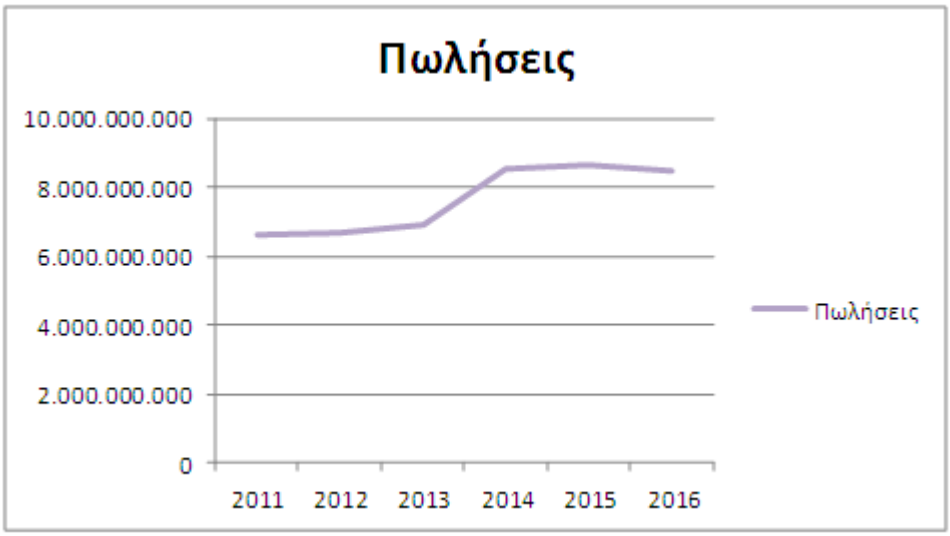

Διάγραμμα – 4 (Εξέλιξη του ύψους των πωλήσεων των εξεταζόμενων κλάδων κατά NACE)

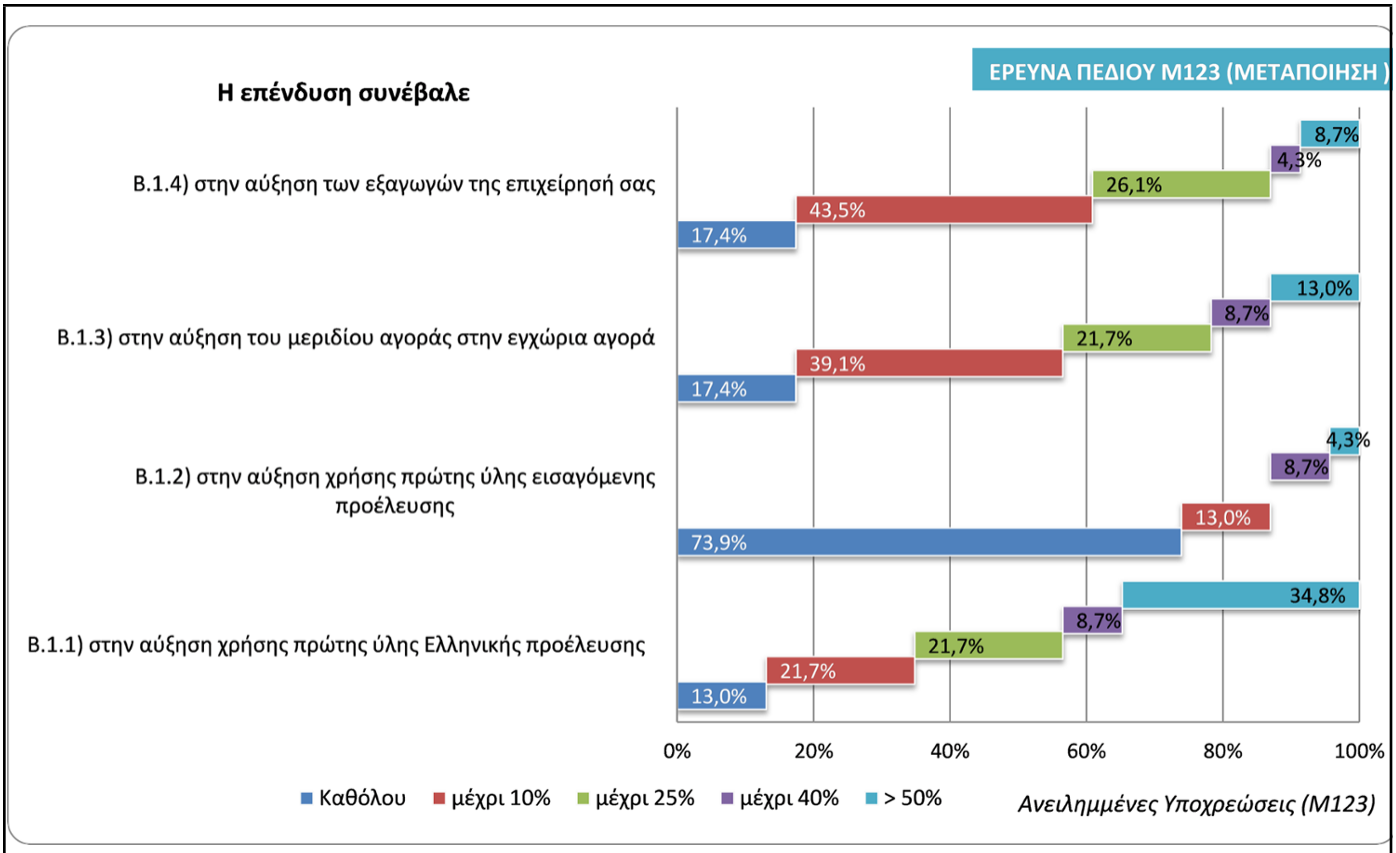

Διάγραμμα – 5 (Μέτρηση του βαθμού βασικών παραγόντων που συνέβαλε η επένδυση)

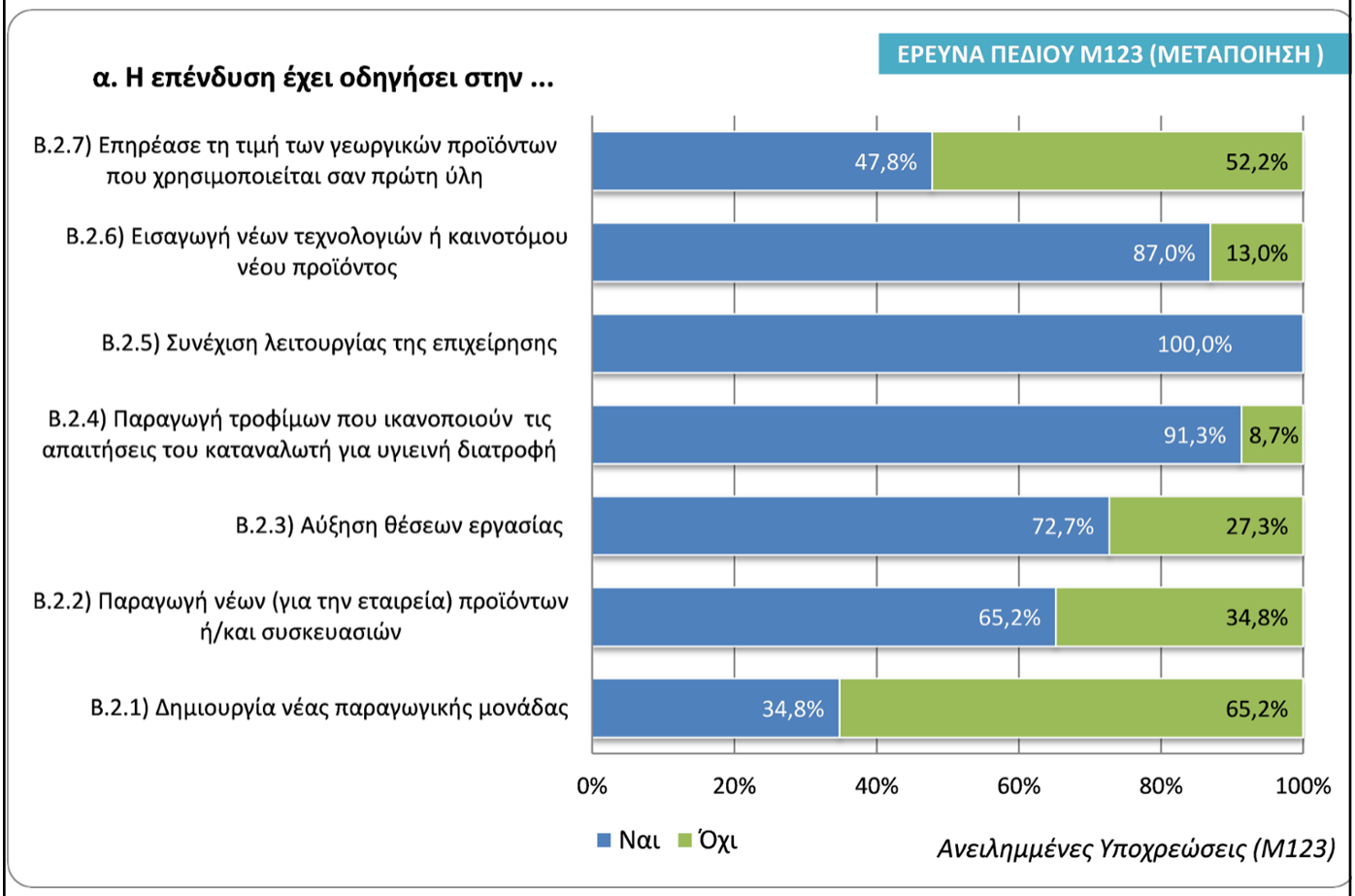

Διάγραμμα – 6 (Διερεύνηση κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων)

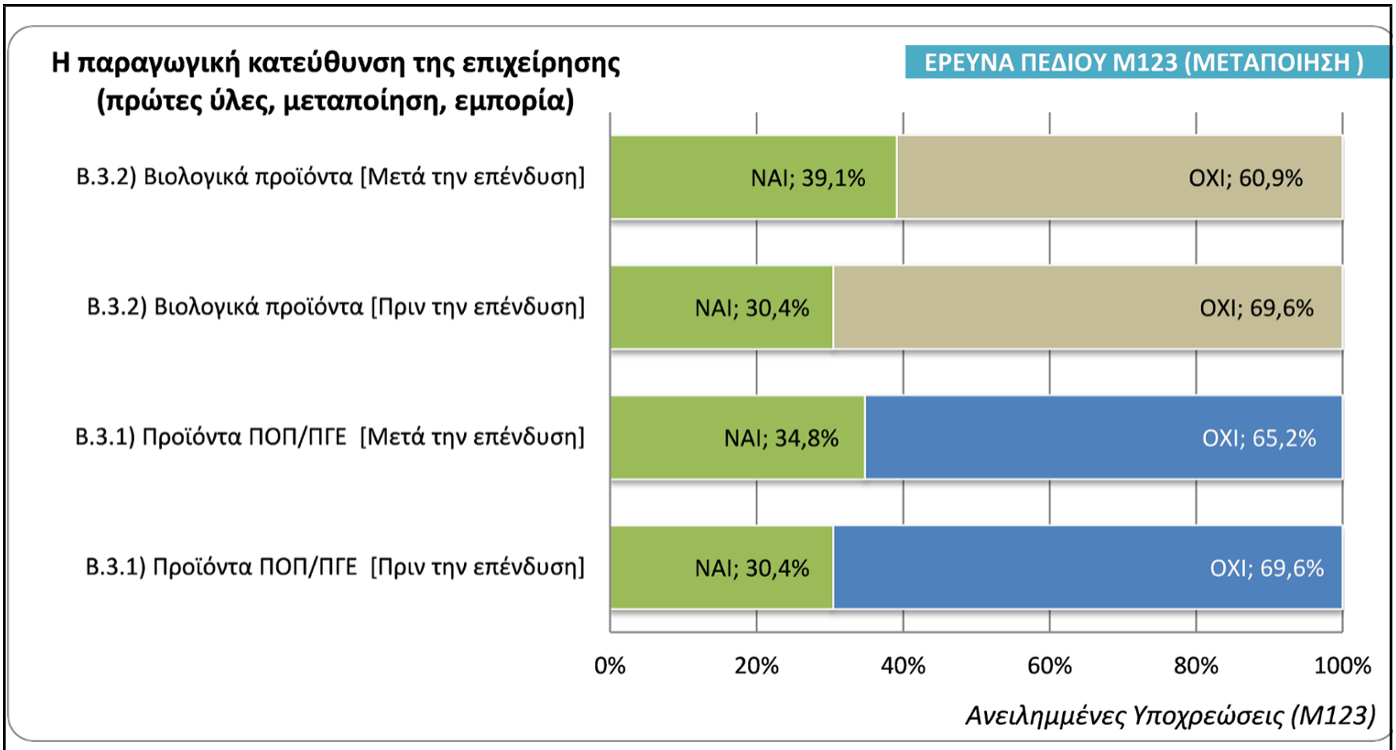

Διάγραμμα – 7 (Διερεύνηση της παραγωγικής κατεύθυνσης των επιχειρήσεων)

7.a7) CEQ07-3B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις;

7.a7.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Ο τομέας επικέντρωσης εξυπηρετείται μόνο από το Μέτρο 5 « Αποκατάσταση του δυναμικού γεωργικής παραγωγής που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές και καταστροφικά συμβάντα, και ανάληψη κατάλληλων προληπτικών δράσεων » το οποίο περιλαμβάνει δύο Υπομέτρα :

- Υπομέτρο 5.1 - στήριξη για επενδύσεις σε προληπτικές δράσεις που αποσκοπούν στη μείωση των συνεπειών πιθανών φυσικών καταστροφών, δυσμενών κλιματικών φαινομένων και καταστροφικών συμβάντων
- Υπομέτρο 5.2 - στήριξη για επενδύσεις για την αποκατάσταση της γεωργικής γης και του παραγωγικού δυναμικού που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές, από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα και από καταστροφικά συμβάντα

Από τα δύο Υπομέτρα προκηρύχθηκε μόνο το Υπομέτρο 5.1 (με περίοδο υποβολής αιτήσεων στήριξης από 23/4/2018 μέχρι 9/10/2018) και προϋπολογισμό 12Μ€ , οριστικοποιήθηκαν 516 αιτήσεις με συνολικό προϋπολογισμό 11.622.153,80€ και Δ.Δ. 9.297.723,02€ (74,38%), αλλά δεν υπάρχουν εντάξεις.

Τόσο η μικρή συμμετοχή στην πρώτη πρόσκληση όσο και η μη ενεργοποίηση εισέτι του Υπομέτρου 5.2 καθιστούν εξαιρετικά δυσχερή την δυνατότητα απορρόφησης του συνολικού Προϋπολογισμού του Μέτρου 5 (53,6Μ€) που αποτελεί ταυτόχρονα και προϋπολογισμό του τομέα επικέντρωσης.

7.a8) CEQ08-4A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000, των περιοχών που παρουσιάζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα, της γεωργίας υψηλής φυσικής αξίας και της κατάστασης των ευρωπαϊκών τοπίων;

7.a8.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

1. Μέτρα που συνεισφέρουν

Μέτρο - Μ.1 Δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης

- Υπομέτρο - Μ.1.1, Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων
  - Δράσεις 1.1.1, 1.1.2
- Υπομέτρο - Μ.1.2, Δραστηριότητες επίδειξης και δράσεις ενημέρωσης (Δεν έχει ενεργοποιηθεί)
- Υπομέτρο - Μ.1.3, Βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές για διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δασών, καθώς και για επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση (Δεν έχει ενεργοποιηθεί)
- **Μέτρο – Μ.2 Συμβουλευτικές υπηρεσίες** (Δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Μέτρο – Μ.4 Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού

- Υπομέτρο – Μ.4.4, Μη παραγωγικές επενδύσεις που συνδέονται με την επίτευξη γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών στόχων

Μέτρο – Μ.7 Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές

- Υπομέτρο – Μ.7.1 Εκπόνηση και επικαιροποίηση προγραμμάτων για την ανάπτυξη των δήμων και των χωριών σε αγροτικές περιοχές και των βασικών υπηρεσιών τους, καθώς και σχεδίων προστασίας και διαχείρισης των τόπων του Natura 2000 και άλλων περιοχών μεγάλης φυσικής αξίας (Δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Μέτρο – Μ.8 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών

- Υπομέτρο – Μ.8.2 Εγκατάσταση και συντήρηση γεωργοδασοκομικών συστημάτων (Δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Μέτρο – Μ.10 Ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα

- Υπομέτρο – Μ.10.1 Ενίσχυση για γεωργο-περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις
  - Δράσεις Μ.10.1.1 (Προστασία της άγριας ορνιθοπανίδας), Μ.10.1.2 (Προστασία παραδοσιακού ελαιώνα Άμφισσας), Μ.10.1.3 (Διατήρηση αμπελοκομικής πρακτικής στον αμπελώνα Θήρας), Μ.10.1.4 (Μείωση της ρύπανσης του νερού από γεωργική δραστηριότητα), Μ.10.1.7 (Εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες), Μ.10.1.8 (Εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδοπτέρων), Μ.10.1.9 (Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων), Μ.10.1.10 (Προστασία τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση), Μ.10.11 (Βελτίωση περιβαλλοντικής κατάστασης βοσκήσιμων γαιών σε περιοχές που αντιμετωπίζουν κίνδυνο ερημοποίησης λόγω διάβρωσης)
- Υπομέτρο – Μ.10.2 Διατήρηση, τη βιώσιμη χρήση και την ανάπτυξη γενετικών πόρων στη γεωργία
  - Δράσεις Μ.10.2.1 (Γενετικοί πόροι στην κτηνοτροφία), Μ.10.2.2 (Διατήρηση τοπικών

αβελτίωτων πληθυσμών - ποικιλιών στη γεωργία)

Μέτρο – Μ.11 - Βιολογικές καλλιέργειες

- **Μέτρο – Μ.12 Αντισταθμιστική ενίσχυση σε δασικές περιοχές του Natura 2000** (Δεν έχει ενεργοποιηθεί)

Μέτρο – Μ.13 - Ενισχύσεις περιοχών που αντιμετωπίζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα

Μέτρο – Μ.16 – Συνεργασία (Δεν υπάρχουν εντάξεις)

Το ΠΑΑ χρησιμοποιεί ένα σύνολο μέτρων και δράσεων τα οποία στοχεύουν τόσο στη συγκρότηση μιας διαχειριστικής υποδομής όσο και σε εφαρμοσμένες πράξεις για τη στήριξη της βιοποικιλότητας, των ΥΦΑ και των περιοχών Natura 2000, των παραδοσιακών γεωργικών πρακτικών και φυλών ζώων και την προστασία των γενετικών πόρων στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Ένα παράδειγμα συγκρότησης διαχειριστικών υποδομών είναι η ενίσχυση για την εκπόνηση Γεωργικών θεματικών διαχειριστικών σχεδίων σε περιοχές Natura 2000 μέσα από το Μ.7.1. Οριζόντια μέτρα όπως το Μ10.1.4, Μ.10.11 και Μ11, συμβάλουν στην προστασία των υδάτινων και εδαφικών φυσικών πόρων και ως εκ τούτου προωθούν τη βιοποικιλότητα. Άλλες δράσεις είναι πιο συγκεκριμένες και εντοπισμένες ώστε να προκύψει ένα θετικό περιβαλλοντικό αποτέλεσμα για τη βιοποικιλότητα. Για παράδειγμα η Δράση Μ.10.1.1 στοχεύει απευθείας στην ορνιθοπανίδα ενώ οι δράσεις Μ.10.1.2 και Μ.10.1.3 προστατεύουν παραδοσιακές γεωργικές πρακτικές και προάγουν το παραδοσιακό αγροτικό τοπίο. Οι ενισχύσεις στα γεωργο-δασικά συστήματα (Μ.8.2) και στο Μ.12.2 στοχεύουν στην διατήρηση και δημιουργία μικρο-ενδιαιτημάτων ικανών να υποστηρίξουν και να φιλοξενήσουν άγρια ζωή. Τέλος, θεωρείται ότι το Μ.13 έχει μεγάλη συμβολή στη βιοποικιλότητα αλλά και τη διατήρηση του αγροτικού τοπίου διότι αποσκοπεί στον να στηρίξει και να διατηρήσει τη γεωργική δραστηριότητα σε περιοχές που υπάρχει μεγάλος κίνδυνος εγκατάλειψης της και περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο τις ορεινές μειονεκτικές περιοχές, που στην πλειονότητά τους ανήκουν σε περιοχές NATURA ή Υψηλής Φυσικής Αξίας.

Η απάντηση στο κοινό ερώτημα δίνεται με βάση την καθαρή συμβολή των σχετικών Μέτρων στους δύο σχετιζόμενους με την περιοχή εστίασης δείκτες επιπτώσεων που είναι ο Ε08 «Δείκτης για τα πτηνά των αγρών» και ο Ε09 για την «Γεωργία Υψηλής Φυσικής Αξίας (ΥΦΑ)». Ο δείκτης επιπτώσεων Ε08 για τα Πτηνά των αγρών ταυτίζεται με τον δείκτη κοινού πλαισίου 35. Επίσης θα χρησιμοποιηθούν και πρόσθετοι δείκτες Κοινού Πλαισίου όπως ο Π.33 «Ενταση της γεωργίας», ο Π.34 «Περιοχές του δικτύου Natura 2000» και ο Π.36 «Προστασία και διατήρηση των αγροτικών ενδιαιτημάτων». Τέλος, γίνεται αναφορά σε ενέργειες και δράσεις που δεν καλύπτονται από δείκτες και αποσκοπούν στη διατήρηση των γενετικών πόρων στη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Πληρωμές μέχρι και το τέλος του 2018 παρουσιάζουν οι δράσεις 10.1.2, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.7, 10.1.8, 10.1.9 και 10.2.1 του Μέτρου 10, και το σύνολο του Μέτρων 11 και 13. Τα υπομέτρα και δράσεις των Μέτρων 1, 2, 4, 7, 8 και 16 δεν παρουσιάζουν πληρωμές. Ο Δείκτης Στόχου Σ9 «Ποσοστό γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας και/ή των τοπίων με τομέα επικέντρωσης την 4Α» έχει τιμή 10,62% με τιμή στόχου για το 2023 το 17,45%. Ο Δείκτης Στόχου Σ8 «Ποσοστό δασών ή λοιπών δασικών εκτάσεων που υπάγονται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας με τομέα επικέντρωσης την 4Α» δεν έχει αποτελέσματα και έχει τιμή στόχου για το 2023 το 0,10% των δασών και δασικών εκτάσεων της χώρας.

Για την εκτίμηση των δεικτών κοινού πλαισίου Ε08 και Ε09 ανατέθηκαν οι μελέτες[1] «Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας» και η μελέτη «Πρόγραμμα παρακολούθησης εθνικού

δείκτη αγροτικών ειδών για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020». Ο Π.35 υπολογίζεται σε 78,8 (2000=100) το 2013 χωρίς αναφορά σε επόμενα έτη. Η πιο αξιόπιστη σειρά του δείκτη, όμως με έτος βάσης το 2007 (2007=100), δίνεται από την αναφορά του ΥΠΕΚΑ για την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα το 2018 (γράφημα 1). Η έκθεση του ΥΠΕΚΑ σημειώνει ότι «η κατάσταση των αγροτικών πουλιών στην Ελλάδα είναι καλύτερη (μείωση 2,6% για την περίοδο 2007-2016) σε σύγκριση με αυτήν της Ευρώπης (μείωση **54,58%:** περίοδος 1980-2015)», ενώ ο Δείκτης Κοινών Πουλιών και Δασικών Πουλιών στην Ελλάδα δείχνουν μείωση **19,81**% και **38,15**% αντίστοιχα για την ίδια περίοδο στην Ελλάδα. Για τα 33 από τα 38 πουλιά του δείκτη, η τάση την περίοδο 2007-2016 είναι αβέβαιη για ένα είδος παρατηρείται σημαντική αύξηση (φανέτο, Carduelis cannabina) και για 4 είδη παρατηρείται μείωση (π.χ. σταχτοπετρόκλης, Oenanthe oenanthe). Ο Δείκτης για τα αγροτικά πτηνά διαμορφώνεται από τους παρατηρούμενους πληθυσμούς στις ετήσιες απογραφές με συγκεκριμένη μεθοδολογία. Οι πληθυσμιακές μεταβολές οφείλονται κυρίως στην ύπαρξη τροφής και συνθηκών φωλεοποίησης οι οποίες εξαρτώνται από τις κλιματικές συνθήκες και κυρίως την ξηρασία. Το γράφημα 2 δείχνει ότι η διαμόρφωση του δείκτη στην Ελλάδα την περίοδο 2007-2016 προσομοιώνεται καλύτερα από ένα κινούμενο μέσο όρο 3 ετών ο οποίος εξομαλύνει τις ετήσιες διακυμάνσεις λόγω καιρικών μεταβολών. Με βάση ένα κινούμενο μέσο 3 ετών μπορούμε να προβλέψουμε τη διαμόρφωση του δείκτη για το 2018 στο **77.5**.

Η μελέτη για τις ΥΦΑ διέκρινε τρείς τύπους. Ο Τύπος 1 είναι αγροτική γη με υψηλά ποσοστά ημιφυσικής βλάστησης, ο Τύπος 2 είναι αγροτική γη εκτατικής γεωργίας ή εκτάσεις που καλύπτονται από μωσαϊκό ημιφυσικής βλάστησης, καλλιεργούμενης γης και ακαλλιέργητων συστάδων φυσικής βλάστησης και ο Τύπος 3 που είναι αγροτική γη η οποία φιλοξενεί σπάνια είδη ή υψηλά ποσοστά Ευρωπαϊκών η παγκόσμιων πληθυσμών απειλούμενων ειδών. Χωρικά ο Τύπος 3 δεν ήταν δυνατό να απομονωθεί από τους δύο άλλους τύπους ΥΦΑ και έτσι η χωρική κατάταξη περιλαμβάνει ΥΦΑ Τύπου 1 και 3 και ΥΦΑ Τύπου 2 και 3. Ο πίνακας 1 δείχνει την κατανομή των περιοχών ΥΦΑ για τα έτη 2014 και 2018 και την εκτίμηση του δείκτη Ε09. Ο χάρτης 1 δείχνει την κατανομή των ΥΦΑ και την ΧΓΕ στην Ελλάδα το 2018.

Ο δείκτης Π.33 «Ενταση της γεωργίας» δείχνει ότι μετά το 2013, το ποσοστό της ΧΓΕ σε χαμηλής εισροών γεωργία συνεχώς μειώνεται από σχεδόν **40%** το 2013 σε **33.5%** το 2016. Αντίστοιχα έχει αυξηθεί το ποσοστό ΧΓΕ σε γεωργία εντατικών εισροών από **25.1%** σε **30.1%** (γράφημα 3). Οι εκτάσεις του δικτύου Natura 2000 καλύπτουν το 27,1% της επικράτειας, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην ΕΕ. Οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 εμπεριέχουν το 14,1% της ΧΓΕ (18,7% της ΧΓΕ με φυσικούς βοσκοτόπους), και το 39,7% των δασών (38,3% των δασικών εκτάσεων). Η συνύπαρξη ΧΓΕ και προστατευόμενων περιοχών είναι σημαντική (χάρτης 2). Τέλος, η κατάσταση των βοσκοτόπων (Π.36) από πλευράς προστασίας των ενδιαιτημάτων χαρακτηρίζεται ως "δυσμενής-ανεπαρκής" για το 62,5% των βοσκοτόπων.

2. Προσέγγιση επιπτώσεων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων Ε08 και Ε09

2.1 Μεθοδολογία και δεδομένα

Η εκτίμηση των ποσοτικών επιπτώσεων του ΠΑΑ στον δείκτη Ε08 Δείκτης Αγροτικών πουλιών δεν είναι δυνατή διότι τα δεδομένα για το 2017 και το 2018 είναι εκτιμήσεις στατιστικού υποδείγματος χρονικών σειρών με κινούμενο μέσο τριετίας. Για να γίνει εκτίμηση του δείκτη και των καθαρών επιπτώσεων πρέπει να υπάρχουν δεδομένα σε επίπεδο δειγματοληπτικού τετραγώνου που στην περίπτωση της Ελλάδος ήταν 126 τετράγωνα 2χ2Km. Επιπροσθέτως, στην Ελλάδα ο υπολογισμός του Δείκτη εμπεριέχει 87% αβέβαιες τάσεις (το αντίστοιχο ποσοστό στον Ευρωπαϊκό Δείκτη είναι 8%). Συνεπώς ακόμα και εάν υπήρχε πρόσβαση στα μικρο-δεδομένα των δειγματοληπτικών τετραγώνων τα συμπεράσματα θα έπρεπε να ερμηνευθούν με προσοχή.

Για την εκτίμηση των επιπτώσεων του ΠΑΑ στις περιοχές ΥΦΑ υπολογίστηκε η επίδραση του ΠΑΑ με

την μέθοδο της απόκλισης-συμμετοχής. Στη μέθοδο αυτή, αποδομείται η συνολική μεταβολή μιας χρήσης γης ανάμεσα σε δύο χρονικές περιόδους, σε μία περιφέρεια σε τρείς συνιστώσες. Στην «εθνική» συνιστώσα, που δείχνει τη μεταβολή που θα είχε η χρήση γης εάν ακολουθούσε τη μεταβολή της χρησιμοποιούμενης γης στο σύνολο της χώρας. Στην «κλαδική» συνιστώσα που δείχνει τη διαφορά στη μεταβολή μιας χρήσης γης σε σχέση με τη συνολική μεταβολή της γης σε όλες της χρήσεις. Στην περιφερειακή συνιστώσα που είναι η μεταβολή σε μια χρήση γης που αποδίδεται στη διαφορετικότητα της περιοχής. Στο υπόδειγμα χωρίζουμε τις περιοχές ΥΦΑ της χώρας σε δύο περιφέρειες, αυτήν που υποστηρίζεται από μέτρα του ΠΑΑ και αυτήν που δεν υποστηρίζεται από μέτρα του ΠΑΑ. Ο πίνακας 2 δείχνει τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στη μέθοδο. Ο πίνακας 3 δείχνει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίζονται οι συνιστώσες με παράδειγμα τις περιοχές ΥΦΑ 1-3 που βρίσκονται στην περιφέρεια παρεμβάσεων του ΠΑΑ. Η περιφερειακή συνιστώσα είναι η επίπτωση του ΠΑΑ γιατί είναι η μεταβολή που οφείλεται στο ΠΑΑ (περιφέρεια ΠΑΑ).

2.2 Αποτελέσματα υπολογισμού

Όπως προαναφέρθηκε, για τον δείκτη των αγροτικών πουλιών δεν είναι δυνατός ο υπολογισμός αποτελεσμάτων καθαρών επιπτώσεων του ΠΑΑ. Όμως, είναι σημαντικό να αναφερθούν κάποιες ποιοτικές παράμετροι. Ο δείκτης επηρεάζεται από την δυνατότητα εύρεσης τροφής και φωλεοποίησης. Όπως αναφέρει η μελέτη του ΥΠΕΚΑ για το περιβάλλον στην Ελλάδα το 2018, «η εντατικοποίηση της γεωργίας στην Ευρώπη είναι γνωστό πως αποτελεί την κύρια απειλή για τα αγροτικά πουλιά. Τα μικροενδιαιτήματα φωλεοποίησης καταστρέφονται συστηματικά με την εκτεταμένη απομάκρυνση των φυτοφραχτών, την αποστράγγιση των υγροτόπων, την επέκταση των μονοκαλλιεργειών σε φυσικά λιβάδια ή σε εκτάσεις αγρανάπαυσης, ενώ τα φυτοφάρμακα όπως τα εντομοκτόνα και τα ζιζανιοκτόνα μειώνουν τη διαθέσιμη τροφή για τα πουλιά και την αναπαραγωγική τους επιτυχία». Το ΠΑΑ έχει μέτρα για την ενίσχυση των μικρο-ενδιαιτημάτων, την μείωση των νιτρικών και των φυτοφαρμάκων αλλά και την προσφορά τροφής και της διατήρησης της παραδοσιακής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Ανησυχητικός είναι ο ρυθμός μεταβολής της ΧΓΕ υπό εντατική γεωργία. Λόγω αυτών, η προαναφερθείσα έκθεση του ΥΠΕΚΑ θεωρεί ότι, «οι πληθυσμοί των αγροτικών ειδών πουλιών παρουσιάζουν μεν μείωση στην χώρα μας, ακολουθώντας το ίδιο πρότυπο με αυτό στην Ευρώπη, αλλά φαίνεται πως η ως άνω εντατικοποίηση, ομοιογενοποίηση και υποβάθμιση της αγροτικής γης δεν έλαβε χώρα τόσο έντονα στην Ελλάδα, εξηγώντας τη μικρότερη μείωση (του δείκτη) των Αγροτικών Πουλιών».

Ο πίνακας 4 δείχνει τις εκτιμήσεις των συνιστωσών για τις ΥΦΑ 1-3 και 2-3 το 2014 και το 2018. Στην επίδραση του ΠΑΑ οφείλεται η θετική μεταβολή των ΥΦΑ 1-3 κατά 259.086 ha, η αρνητική μεταβολή των ΥΦΑ 2-3 κατά 130.945 ha και η συνολική μεταβολή των ΥΦΑ κατά 128,141 ha. που αποτελεί το 7,94% των εκτάσεων του συνόλου των ΥΦΑ στο ΠΑΑ. Συνεπώς ,, η μεταβολή των ΥΦΑ στις εκτάσεις που στηρίζονται από το ΠΑΑ είναι 1,97% (ακαθάριστη μεταβολή). Εάν η μεταβολή ακολουθούσε την εθνική μεταβολή στις ΥΦΑ αυτή θα ήταν κατά -1.94% μικρότερη για το σύνολο των ΥΦΑ και εάν ακολουθούσε τη μεταβολή του μείγματος (της αναλογίας) των ΥΦΑ σε 1-3 και 2-3 θα ήταν κατά -4.06% μικρότερη. Να σημειωθεί ότι, σε εθνικό επίπεδο, η αναλογία μεταξύ 1-3 και 2-3 μεταβλήθηκε σημαντικά με τις περιοχές ΥΦΑ 1-3 να μειώνονται κατά 18.12% και τις περιοχές 2-3 να αυξάνονται κατά 45,25%. Συνεπώς η καθαρή επίπτωση του ΠΑΑ είναι 1,97-(-4.06)-(-1.94)=7.97%. Δηλαδή το ΠΑΑ έκανε ανάσχεση και αντιστροφή των αρνητικών τάσεων.

Εκτός των ανωτέρω δεικτών, το ΠΑΑ στηρίζει με αγροπεριβαλλοντικά μέτρα πολλές γεωργικές εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται στα όρια περιοχών του δικτύου Natura 2000, χωρίς να έχει ακόμη ενεργοποιηθεί και το υπομέτρο Μ.12.2 για αντισταθμιστική ενίσχυση σε δασικές περιοχές του Natura 2000. Το σημαντικότερο μέτρο που συμβάλλει στην προστασία της βιοποικιλότητας είναι η Δράση για την μείωση της νιτρορύπανσης η χωρική ενίσχυση του οποίου συμπίπτει με σημαντικές περιοχές της συνθήκης Ramsar και άλλων περιοχών του δικτύου Natura 2000 (χάρτης 3) όπως για παράδειγμα η

συγκέντρωση εκτάσεων που ενισχύονται από το Μέτρο 10 κατά μήκος και στις εκβολές της περιοχής «Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα και Ευρύτερης περιοχής» (GR1220002), οι «Λίμνες και Λιμνοθάλασσες της Θράκης» (GR1110006), το «Δέλτα Έβρου και Δυτικός Βραχίονας» (GR1110007) και πολλές άλλες. Η εξάπλωση της εφαρμογής της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδοπτέρων υποκαθιστά σταδιακά τη χημική καταπολέμηση των εντομολογικών εχθρών των δέντρων και υποβοηθά στην ανάκαμψη της βιοποικιλότητας στους δενδρώνες. Το Μέτρο 11 εξαπλώνεται σε πολλές περιοχές του δικτύου Natura 2000 (χάρτης 4). Η βιολογική γεωργία είναι σημαντική για την ανάκαμψη της βιοποικιλότητας τόσο για τις γεωργικές πρακτικές που εφαρμόζει (π.χ. χαμηλής έντασης άροση, κ.λπ) όσο και για την απουσία χημικών μέσων καταπολέμησης ζιζανίων, μυκήτων και εντόμων. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι σε πολλές οικολογικά ευαίσθητες περιοχές η βιολογική γεωργία είναι πλέον η επικρατούσα μορφή γεωργίας με σημαντικές επιπτώσεις στους υδάτινους αποδέκτες. Ο χάρτης 5 εστιάζει στην περιοχή του Δέλτα του Αχελώου και της Αμβρακίας. Βόρεια του Δέλτα του Αχελώου, η βιολογική γεωργία είναι σχεδόν, η μοναδική γεωργική πρακτική όπως και βόρειο-ανατολικά και βόρειο-δυτικά της Αμβρακίας. Επίσης το Μέτρο 13.1 ενισχύει τον ορεινό πληθυσμό που ζει, μεταξύ άλλων, και σε περιοχές του δικτύου Natura2000 (χάρτης 6) όπως για παράδειγμα στο σύμπλεγμα των ορεινών όγκων της βόρειας Πελοποννήσου (Κλωκός - Χελμός και Ύδατα Στυγός – Ζήρια).

Παράλληλα το ΠΑΑ στοχεύει στη διατήρηση εμβληματικών αγροτικών τοπίων εκ των οποίων τα σημαντικότερα είναι ο ελαιώνας της Άμφισσας και η διατήρηση της αμπελοκομικής πρακτικής στον αμπελώνα της Σαντορίνης. Τέλος, το ΠΑΑ έχει, και συνεχίζει να συμβάλλει στη διατήρηση των γενετικών πόρων στη γεωργία και την κτηνοτροφία υποστηρίζοντας την καλλιέργεια αβελτίωτων τοπικών πληθυσμών και ποικιλιών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση και την διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων.

3. Απάντηση στο κοινό ερώτημα και ενδεχόμενες μελλοντικές μεταβολές

Τα μέτρα, υπομέτρα και δράσεις του ΠΑΑ στην περιοχή εστίασης 4Α έχουν συμβάλλει σημαντικά στην αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας. Ειδικότερα, όπως φαίνεται από την ανάλυση των δεικτών, το ΠΑΑ συνέβαλε στην ανάσχεση των αρνητικών τάσεων για το δείκτη των πουλιών και των περιοχών ΥΦΑ. Για τον δείκτη των πουλιών οι αρνητικές τάσεις είναι σημαντικά μικρότερες από τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές και Μεσογειακές παρά την τάση εντατικοποίησης της γεωργίας. Ένα μεγάλο μέρος των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων είναι ενεργό σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 πολλές εκ των οποίων είναι οικοσυστήματα που εξαρτώνται από την ποιότητα του νερού, όπως οι λιμνοθάλασσες, οι λίμνες και οι εκβολές. Στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, που κατά κύριο λόγο είναι περιοχές εκτατικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, το ΠΑΑ υποστηρίζει τη δραστηριότητα μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Τέλος, το ΠΑΑ έχει υποστηρίξει εμβληματικά τοπία, ορόσημα της ελληνικής υπαίθρου. Πολλές δράσεις του ΠΑΑ στοχεύουν στην υποστήριξη και ανάκαμψη της βιοποικιλότητας στις αρόσιμες γαίες και στους δενδρώνες αλλά υπολείπονται στους βοσκοτόπους και τα δάση.

Το ΠΑΑ έχει πολύ καλές επιδόσεις και θετικές επιπτώσεις σε οριζόντιες δράσεις ή σε στοχευμένες δράσεις που συνεχίζονται από το προηγούμενο πρόγραμμα. Πολλές από τις στοχευμένες δράσεις του ΠΑΑ, όπως για παράδειγμα η δράση για την προστασία της άγριας ορνιθοπανίδας, δεν έχουν ακόμη απορροφήσει πόρους και δεν συνδυάζονται με τις τάσεις των αγροτικών πουλιών. Για παράδειγμα θα μπορούσε να υπάρχει στόχευση αυτών των μέτρων στα δειγματοληπτικά τετράγωνα που έχει παρατηρηθεί μια σημαντική μείωση των αγροτικών πτηνών, ενδεχομένως λόγω εντατικοποίησης της γεωργίας. Επίσης τα μέτρα του ΠΑΑ στηρίζουν τις περιοχές του δικτύου Natura έμμεσα ενώ άμεσες δράσεις για αυτές τις περιοχές δεν έχουν ενεργοποιηθεί όπως οι δράσεις 7.1, 8.2 και 12.2.

Ο μελλοντικός σχεδιασμός του ΠΑΑ μπορεί να εξετάσει την ένταξη χωρικά ολοκληρωμένων

παρεμβάσεων που θα στοχεύουν στην δημιουργία οικολογικών διαδρόμων και μωσαϊκών βιοποικιλότητας (biodiversity corridors and mosaics) σε τοπικό επίπεδο με τη χρήση διαφορετικών εργαλείων και πληροφορία από τα διαχειριστικά σχέδια των περιοχών Natura 2000, των λεκανών απορροής, των απογραφών πουλιών, κ.λπ. καθώς και περιοχών αποκλειστικής βιολογικής γεωργίας. Επίσης μπορεί να εξετασθεί η υιοθέτηση μέτρων για την προσαρμογή των δράσεων υποστήριξης της βιοποικιλότητα στην κλιματική αλλαγή. Μία τέτοια σημαντική δράση αφορά τα επιδρομικά είδη (invasive species) και την εξέλιξή τους σε διαφορετικά σενάρια κλιματικής αλλαγής που θα μεταβάλλουν την βιογεωγραφία πολλών ξενιστών αλλά και επικονιαστών.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι σημαντικές παρεμβάσεις του ΠΑΑ για την βιοποικιλότητα δεν είναι ούτε γνωστές αλλά ούτε και αποτυπωμένες και αριθμητικά μετρημένες. Μία μελλοντική σημαντική ενέργεια θα ήταν να αποτιμηθούν τα αποτελέσματα του ΠΑΑ σε όρους αξίας Οικοσυστημικών Υπηρεσιών (Ecosystem Services) και να χαρτογραφηθούν οι παρεμβάσεις με βάση την MAES (Mapping and Assessment of Ecosystem Services).

Πίνακας 1. Περιοχές ΥΦΑ στην Ελλάδα το 2014 και το 2018 και ο Δείκτης Ε09.

ΥΦΑ	**2014**	**2018**
Τύπος 1-3 (ha)	2.660.046,67	2.178.056,0
Τύπος 2-3 (ha)	914.555,12	1.328.361,3
Σύνολο (ha)	3.574.601,79	3.506.417,3
Ε09 (ΥΦΑ/ΧΓΕ)*100	69.04	67.72

Πηγή: Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας. Η ΧΓΕ είναι 5,177,510 ha.

Πίνακας 2. Τα δεδομένα για την εφαρμογή της μεθόδου απόκλισης-συμμετοχής για τις ΥΦΑ, 2014-2018.

Χρήση γης ΥΦΑ	**Ελλάδα (ha)**		**Περιφέρειες (ha)**			
			ΠΑΑ		Εκτός ΠΑΑ	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1-3	2,660,047	2,178,056	1,304,103	1,326,890	1,355,944	851,166
2-3	914,555	1,328,361	309,417	318,473	605,138	1,009,889
	(7)	(8)				
Σύνολο	3,574,602	3,506,417	1,613,520	1,645,363	1,961,082	1,861,055

Πηγή: Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας.

Πίνακας 3. Παράδειγμα υπολογισμού των συνιστωσών.

	ΠΑΑ 2014 -2020			
	Εθνική συνιστώσα	**Κλαδική συνιστώσα**	**Περιφερειακή συνιστώσα**	**Μεταβολή**

1-3	(3)*[((8)-(7))/(7)]	(3)*[(((2)-(1))/((1))-((8)-(7))/(7))]	(3)*[(((4)-(3))/(3))-(((2)-(1))/(1))]	(4)-(3)
ha	-24,875	-211,423	259,086	22,787
%	-1.91	-16.21	19.87	1.75

Πίνακας 4. Υπολογισμός των συνιστωσών της μεθόδου απόκλισης-συμμετοχής για τις ΥΦΑ, 2014-2018.

	ΠΑΑ 2014 – 2020				Εκτός ΠΑΑ			
	Εθνική συνιστώσα	Κλαδική συνιστώσα	Περιφε-ρειακή συνιστώσα	Μεταβολή	Εθνική συνιστώσα	Κλαδική συνιστώσα	Περιφε-ρειακή συνιστώσα	Μεταβολή
1-3 (ha)	-24,875	-211,423	259,086	**22,787**	-25,864	-219,828	-259,086	**-504,778**
1-3 (%)	-1.91	-16.21	19.87	**1.75**	-0.02	-0.16	-0.19	**-0.37**
2-3 (ha)	-5,902	145,903	-130,945	**9,056**	-11,543	285,348	130,945	**404,750**
2-3 (%)	-1.91	47.15	-42.32	**2.93**	-0.02	0.47	0.22	**0.67**
Όλες οι ΥΦΑ (ha)	-30,777	-65,520	128,141	**31,843**	-37,407	65,520	-128,141	**-100,028**
Όλες οι ΥΦΑ (%)	-1.91	-4.06	7.94	**1.97**	-0.02	0.03	-0.07	**-0.05**

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Δείκτες Πτηνών στην Ελλάδα, 2007-2016)

Πηγή: Ελλάδα Έκθεση Κατάστασης Περιβάλλοντος 2018, σελ. 354. (ΥΠΕΚΑ)

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Δείκτης Αγροτικών Πτηνών, 2007-2016 και κινούμενοι μέσοι όροι 2 και 3 ετών)

Πηγή: Δεδομένα Ορνιθολογικής Εταιρείας από έκθεση ΥΠΕΚΑ. Υπολογισμός κινούμενων μέσων από αξιολογητή.

Βλέπε Διάγραμμα – 3 (Η εξέλιξη του Κοινού Δείκτη Πλαισίου C.33, 2012-2016)

Πηγή: CAP Context Indicators, 2014-2018.

Βλέπε Χάρτη – 1 (Περιοχές ΥΦΑ και γεωργική δραστηριότητα, 2018)

Πηγή: Δεδομένα ΥΦΑ από μελέτη, δεδομένα γεωργικής δραστηριότητας από ΟΣΔΕ, 2018.

Βλέπε Χάρτη – 2 (Περιοχές Natura 2000 και γεωργική δραστηριότητα, 2018)

Πηγή: Δεδομένα δικτύου Natura2000 από το European Environment Agency, δεδομένα γεωργικής δραστηριότητας από ΟΣΔΕ, 2018.

Βλέπε Χάρτη – 3 (Περιοχές Natura 2000 και εφαρμογή του Μέτρου 10, 2018)

Πηγή: Δεδομένα δικτύου Natura2000 από το European Environment Agency, δεδομένα Μέτρου 10 από ΟΣΔΕ, 2018.

Βλέπε Χάρτη – 4 (Περιοχές Natura 2000 και εφαρμογή του Μέτρου 11, 2018)

Πηγή: Δεδομένα δικτύου Natura2000 από το European Environment Agency, δεδομένα Μέτρου 11 από ΟΣΔΕ, 2018.

Βλέπε Χάρτη – 5 (Η ευρύτερη περιοχή στο Δέλτα Αχελώου και η εφαρμογή του Μέτρου 11, 2018)

Πηγή: Δεδομένα δικτύου Natura2000 από το European Environment Agency, δεδομένα Μέτρου 11 από ΟΣΔΕ, 2018.

Βλέπε Χάρτη – 6 (Περιοχές Natura 2000 και εφαρμογή του Υπομέτρου 13.1, 2018)

Πηγή: Δεδομένα δικτύου Natura2000 από το European Environment Agency, δεδομένα Υπομέτρου 13.1 από ΟΣΔΕ, 2018.

[1] Παρουσιάζονται στο Anex Other Documents

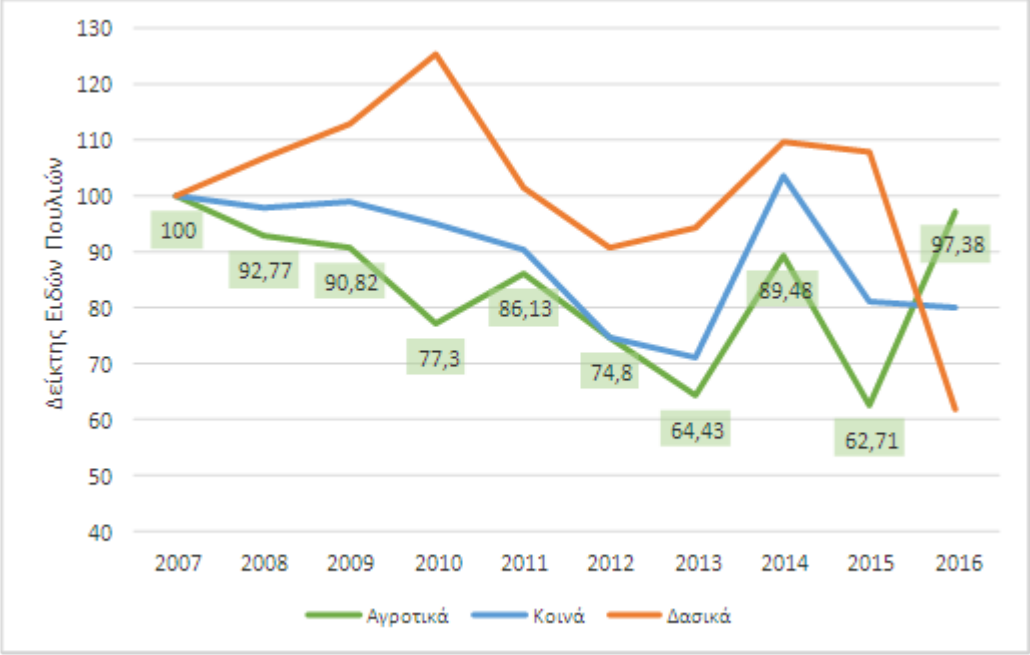

Διάγραμμα – 1 (Δείκτες Πτηνών στην Ελλάδα, 2007-2016)

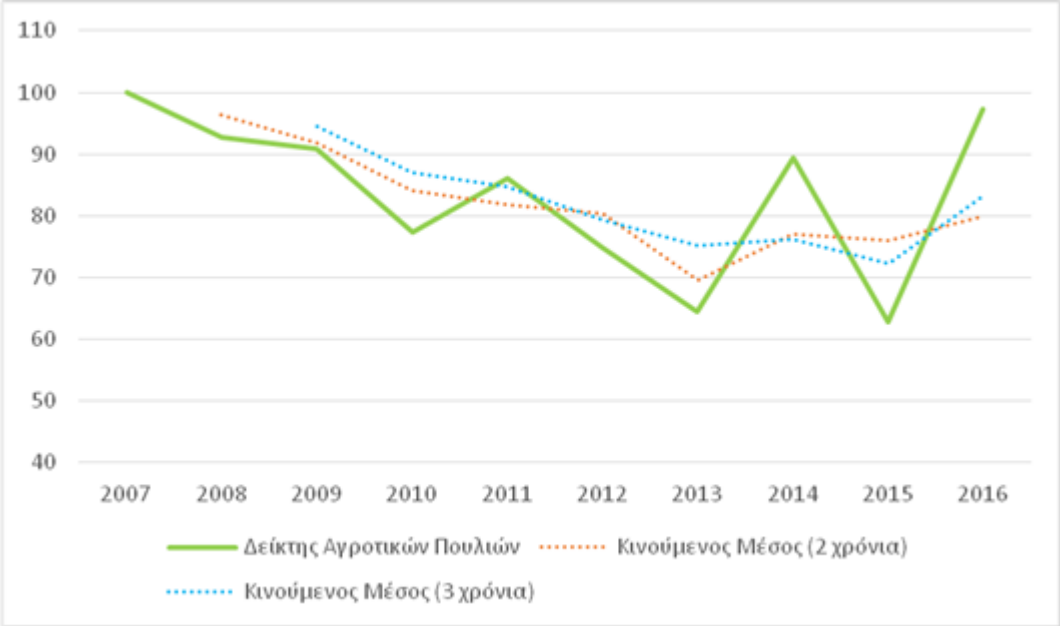

Διάγραμμα – 2 (Δείκτης Αγροτικών Πτηνών, 2007-2016 και κινούμενοι μέσοι όροι 2 και 3 ετών)

Διάγραμμα – 3 (Η εξέλιξη του Κοινού Δείκτη Πλαισίου C.33, 2012-2016)

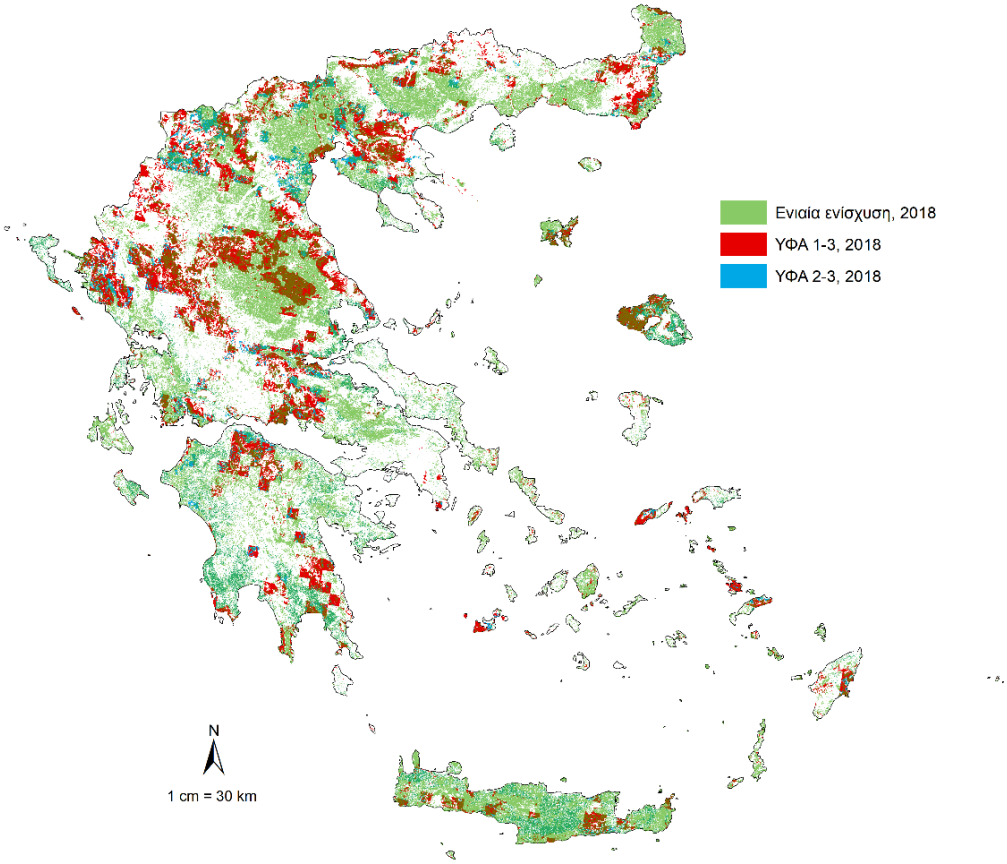

Χάρτης – 1 (Περιοχές ΥΦΑ και γεωργική δραστηριότητα, 2018)

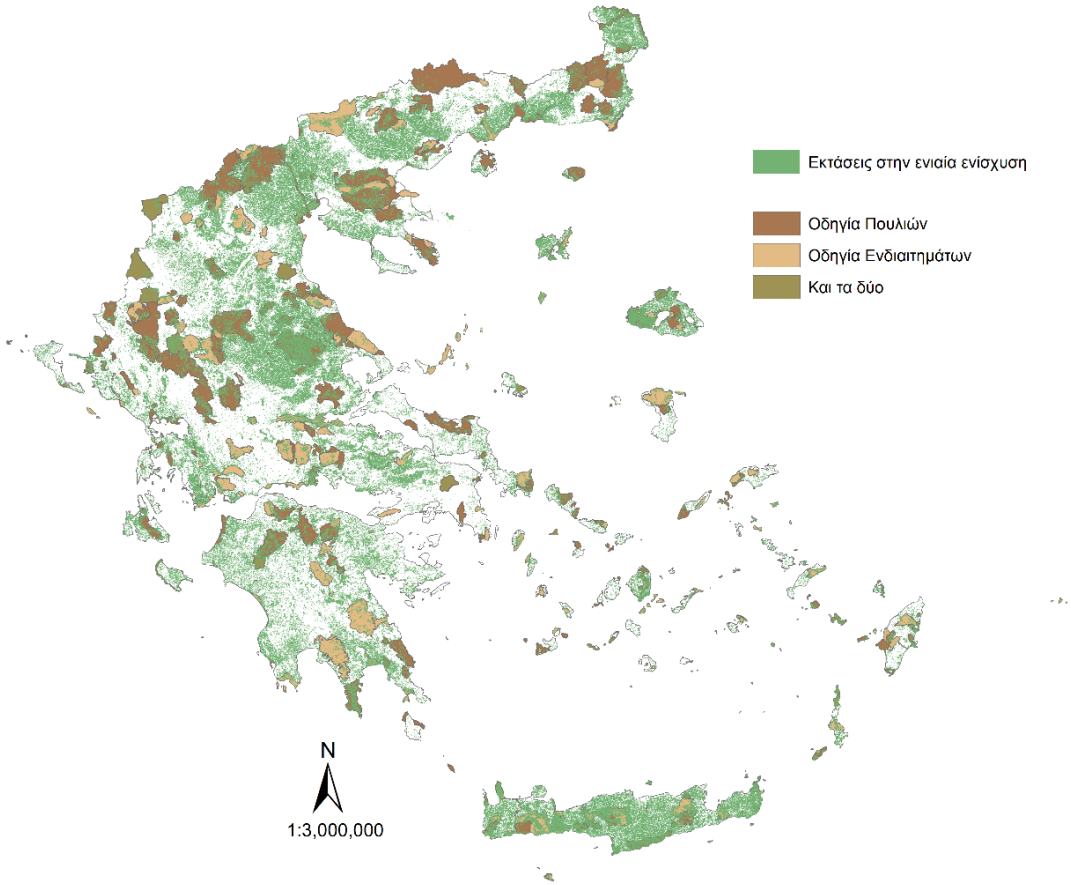

Χάρτης – 2 (Περιοχές Natura 2000 και γεωργική δραστηριότητα, 2018)

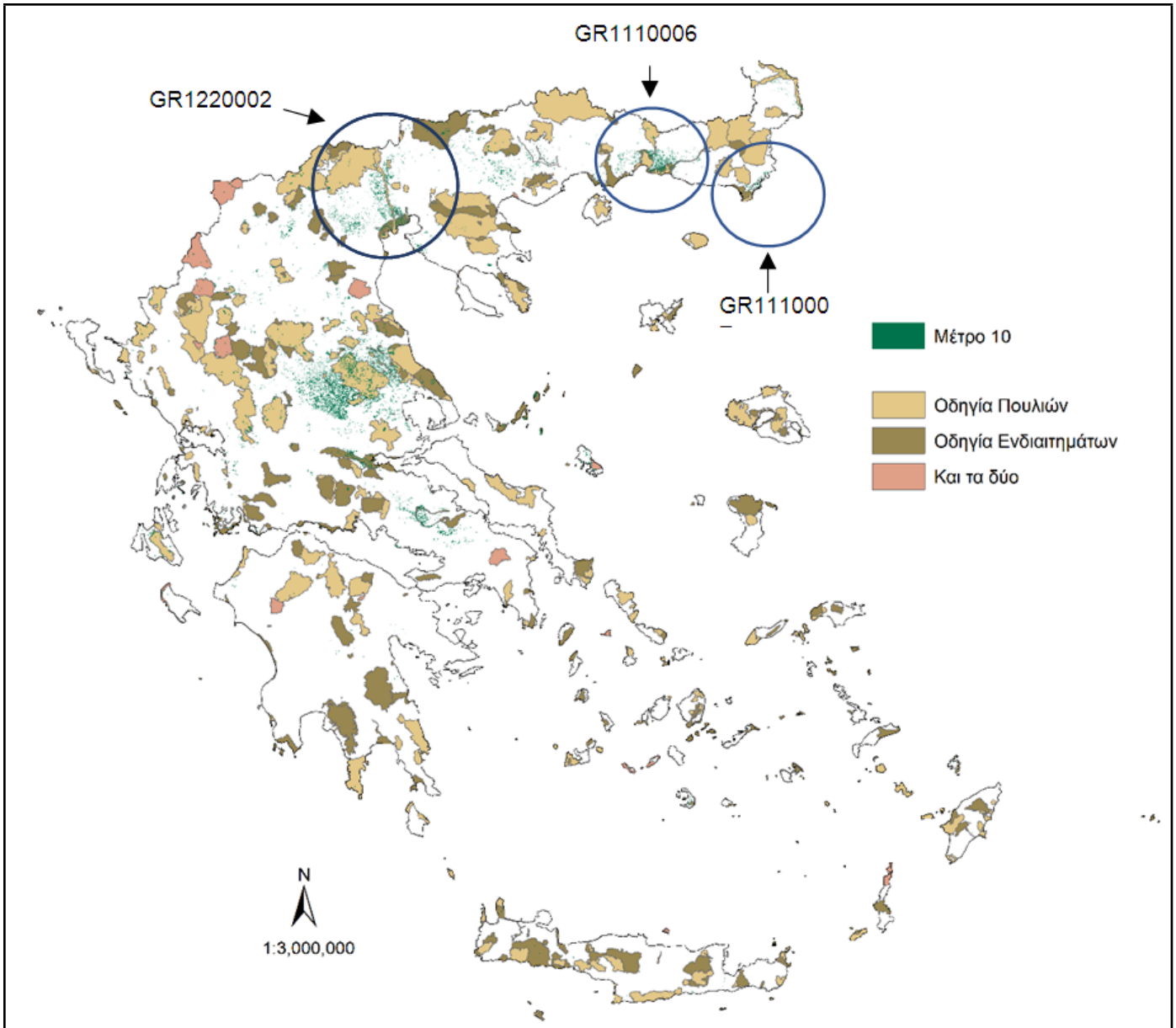

Χάρτης – 3 (Περιοχές Natura 2000 και εφαρμογή του Μέτρου 10, 2018)

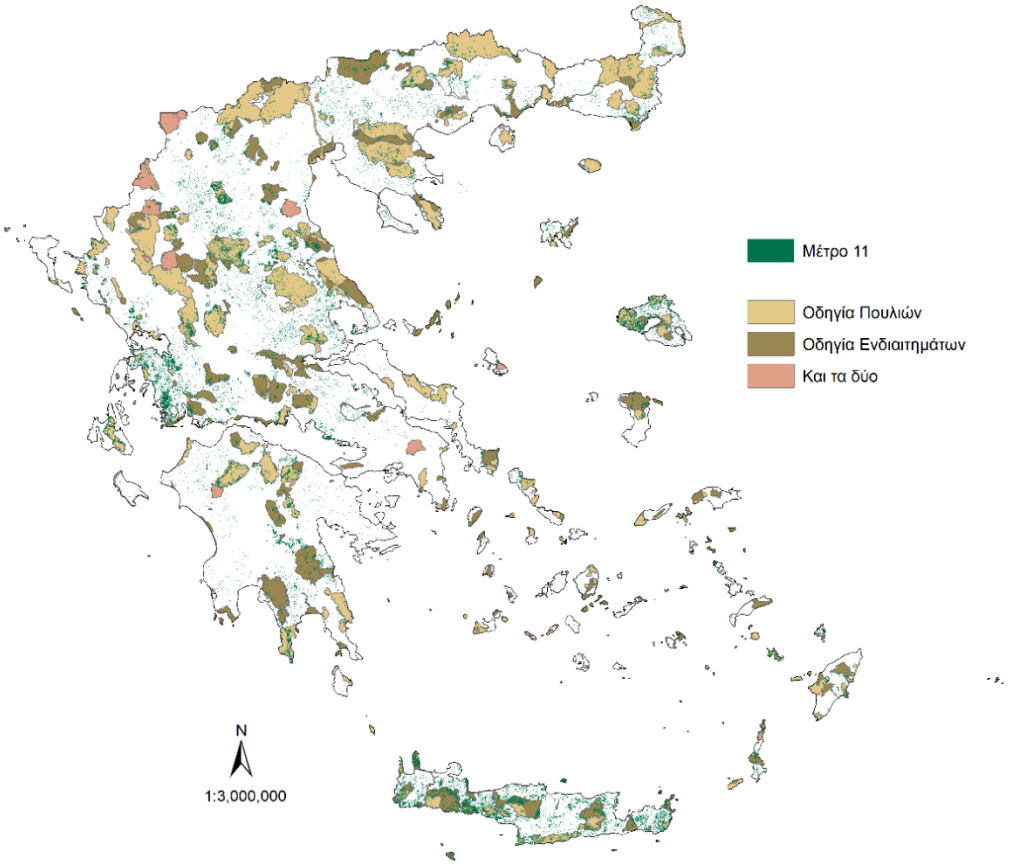

Χάρτης – 4 (Περιοχές Natura 2000 και εφαρμογή του Μέτρου 11, 2018)

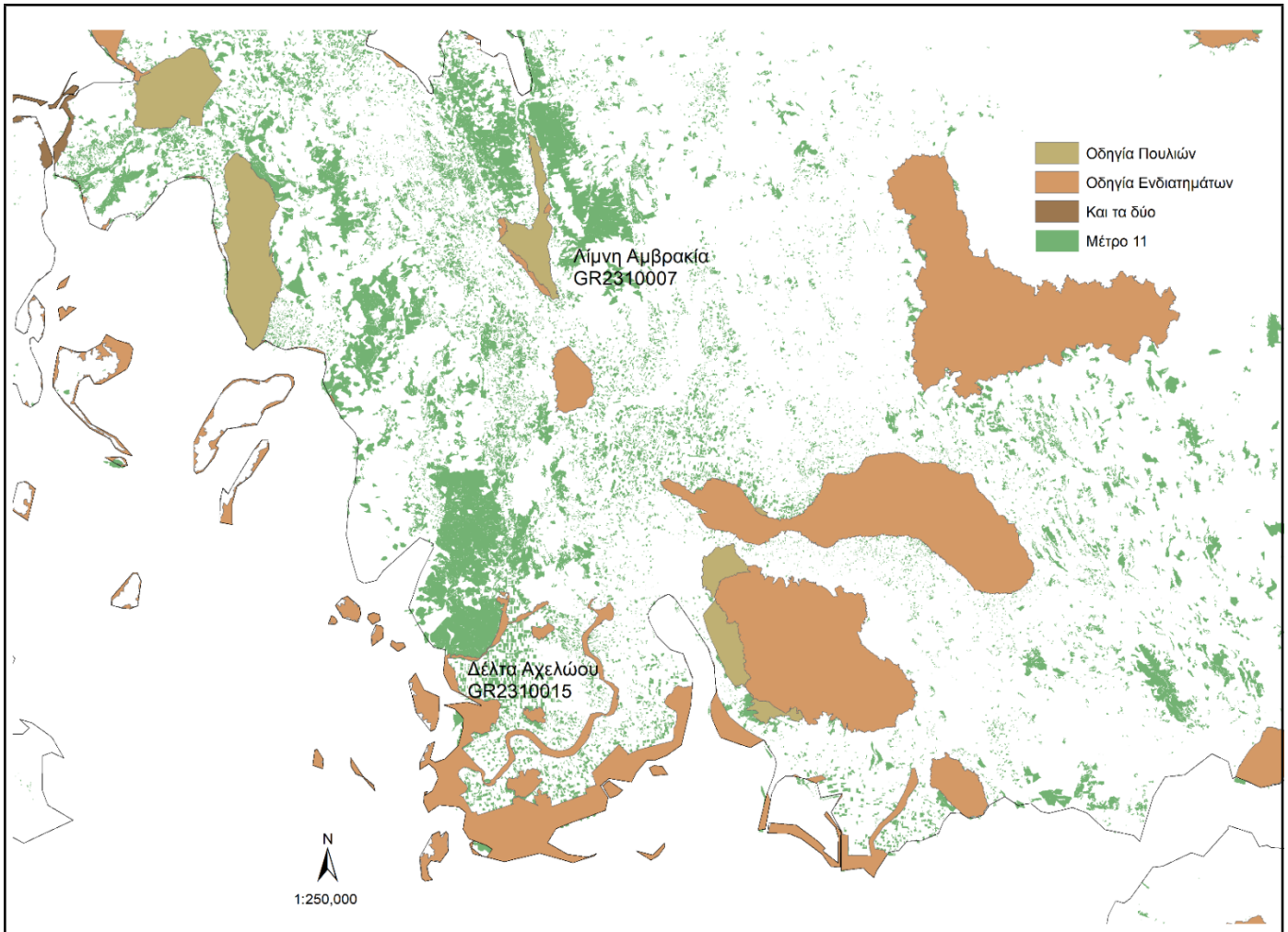

Χάρτης – 5 (Η ευρύτερη περιοχή στο Δέλτα Αχελώου και η εφαρμογή του Μέτρου 11, 2018)

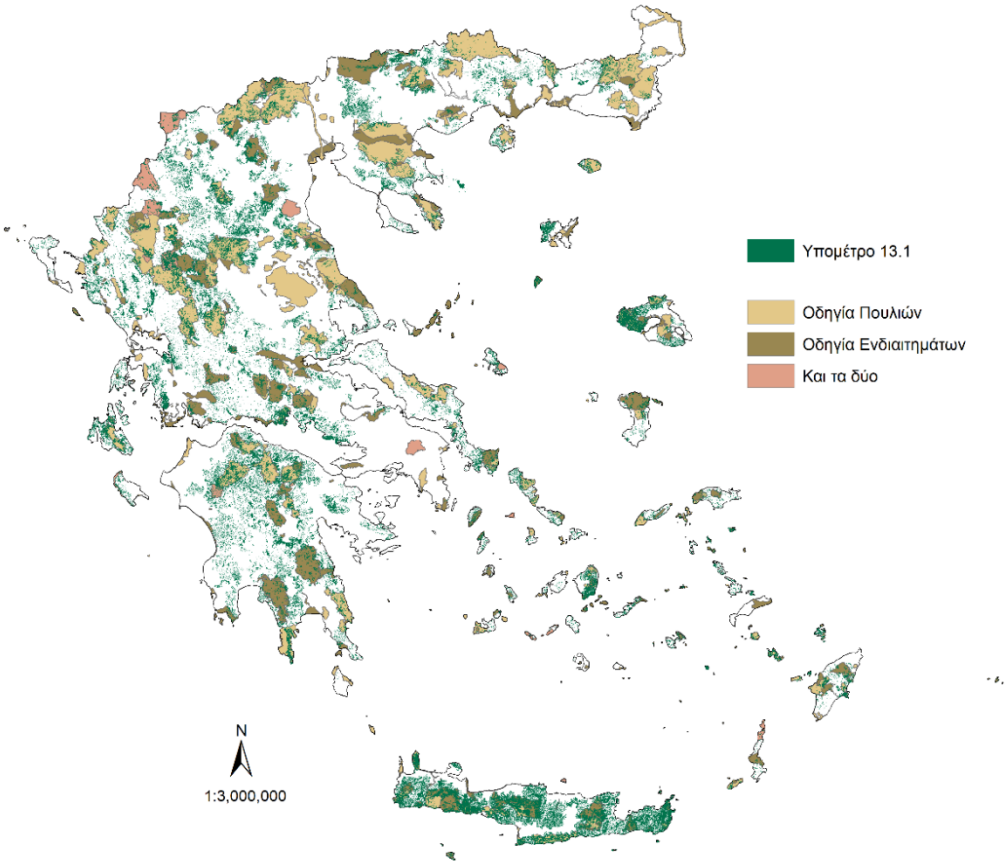

Χάρτης – 6 (Περιοχές Natura 2000 και εφαρμογή του Υπομέτρου 13.1, 2018)

7.a9) CEQ09-4B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων;

7.a9.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a10) CEQ10-4C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους;

7.a10.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

1. Μέτρα

Μέτρο – Μ.2 Συμβουλευτικές υπηρεσίες

Μέτρο – Μ.4 Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού

- Μ.4.1 Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις

- Μ.4.4 Μη παραγωγικές επενδύσεις που συνδέονται με την επίτευξη γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών στόχων

Μέτρο – Μ.8 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών

- Μ.8.1 Δάσωση και τη δημιουργία δασικών εκτάσεων
- Μ.8.4 Αποκατάσταση ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές, φυσικές καταστροφές και καταστροφικά φαινόμενα

Μέτρο – Μ.10 Ενισχύσεις για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα

- Μ.10.1 Ενίσχυση για γεωργο-περιβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις
  - Δράσεις Μ.10.1.4 (Μείωση της ρύπανσης του νερού από γεωργική δραστηριότητα), Μ.10.1.5 (Περιβαλλοντική αποκατάσταση υποβαθμισμένων βοσκοτόπων), Μ.10.11 (Βελτίωση περιβαλλοντικής κατάστασης βοσκήσιμων γαιών σε περιοχές που αντιμετωπίζουν κίνδυνο ερημοποίησης λόγω διάβρωσης)
- Μ.10.0 Συνεχιζόμενες Δράσεις
  - Δράσεις - Μακροχρόνια παύση της εκμετάλλευσης γεωργικών γαιών

Μέτρο – Μ.11 - Βιολογικές καλλιέργειες

- Μ.11.1 Ενίσχυση για στροφή σε πρακτικές και μεθόδους βιολογικής γεωργίας
- Μ.11.2 Ενίσχυση για διατήρηση πρακτικών και μεθόδων βιολογικής γεωργίας

Μέτρο – Μ.13 - Ενισχύσεις περιοχών που αντιμετωπίζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα

- Μ.13.1 Αντισταθμιστική ενίσχυση σε ορεινές περιοχές

Μέτρο – Μ.16 – Συνεργασία

- Μ.16.1 Ίδρυση και τη λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας
- Μ.16.5 Στήριξη για κοινή δράση που αναλαμβάνεται με σκοπό τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος ή την προσαρμογή σε αυτή, καθώς και στήριξη για κοινές προσεγγίσεις στα περιβαλλοντικά έργα και τις τρέχουσες περιβαλλοντικές πρακτικές

2. Λογική Παρέμβασης, Δείκτες Εκροών, Κοινού Πλαισίου και Επιπτώσεων

Η απάντηση του κοινού ερωτήματος βασίζεται στο συνδυασμό των δεδομένων που προκύπτουν από τους σχετικούς δείκτες εκροών των αντίστοιχων δράσεων και υπομέτρων των Μέτρων και στους δύο σχετιζόμενους με την περιοχή εστίασης δείκτες επιπτώσεων που είναι ο Ε12 «Οργανική ουσία του εδάφους σε αρόσιμη γη» και ο Ε13 «Εδαφική διάβρωση από νερό» και τους αντίστοιχους δείκτες κοινού πλαισίου 41 (οργανική ουσία) και 42 (διάβρωση από νερό).

Η οργανική ουσία είναι από τις σημαντικότερες ιδιότητες των εδαφών διότι σχετίζεται με την περιεκτικότητα τους σε θρεπτικά (άζωτο, φωσφορικά και θειικά), την ικανότητα τους να διακρατούν διαθέσιμο για τα φυτά νερό, τη δομή τους, το πορώδες και την αντίστασή τους στη διάβρωση από νερό. Η οργανική ουσία είναι επίσης σημαντικός δείκτης εδαφικής βιοποικιλότητας αλλά και δείκτης συμπεριφοράς των εδαφών στην κλιματική αλλαγή λόγω της σχέσης της με την ικανότητα διακράτησης νερού και της διαμόρφωσης της διαπερατότητας των εδαφών από το νερό. Η οργανική ουσία μετριέται με

την ποσότητα οξειδούμενου άνθρακα σε γραμμάριο (gr) ανά κιλό (Kg) εδάφους και τόνους ανά εκτάριο (tn/ha). Η διάβρωση δεν είναι ιδιότητα των εδαφών αλλά κατάσταση και μετριέται με την απώλεια εδάφους από τα ψηλά στρώματα του εδαφικού προφίλ όπως αυτό συμπαρασύρεται από τη ροή του επιφανειακού νερού. Ο δείκτης κοινού πλαισίου 42 μετρά την διάβρωση από νερό σε τόνους εδάφους ανά εκτάριο και έτος (tn ha-1 yr-1). Επίσης ο δείκτης διαχωρίζει τη μέτρια και σοβαρή κατάσταση διάβρωσης στη διάβρωση άνω των 11 tn ha-1 yr-1. Με βάση την τιμή του Δείκτη πλαισίου – Δείκτη επιπτώσεων για το έτος 2012 (4,2 tn ha-1 yr-1) η Ελλάδα δεν αντιμετωπίζει μέτριο η σοβαρό κίνδυνο.

Η οργανική ουσία και η διάβρωση επηρεάζονται σημαντικά από διάφορες καλλιεργητικές πρακτικές όπως η άρωση, η κάλυψη των αγρών και ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες, η αμειψισπορά, ο χειρισμός των υπολειμμάτων της καλλιέργειας και άλλες καλλιεργητικές πρακτικές. Υπό αυτή την έννοια, οι δύο αυτές ιδιότητες των εδαφών επηρεάζονται από όλες τις δράσεις του Μέτρου 10 αλλά κυρίως από την 10.1.4 «Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα» με τις δεσμεύσεις για αγρανάπαυση (10.1.4Α), αμειψισπορά (10.1.04Β), χλωρά λίπανση (10.1.04Γ) και τις ζώνες ανάσχεσης (10.1.04.Δ) εκ των οποίων η Γ και Δ δεν έχουν υψηλό ποσοστό υιοθέτησης. Ειδικότερα, στη δράση 10.1.04 γίνεται ειδική μεταχείριση εκτάσεων που έχουν κλίση μεγαλύτερη από 8% και συνεπώς μεγαλύτερο κίνδυνο για διάβρωση και απώλεια της οργανικής ουσίας. Οι άλλες δράσεις του Μέτρου 10 επίσης συνεισφέρουν όπως για παράδειγμα η δράση 10.1.01 για την προστασία της ορνιθοπανίδας που προϋποθέτει ασυγκόμιστη παραγωγή για περίοδο 3 μηνών σε έκταση τουλάχιστον 10% της ενταγμένης έκτασης. Τα υπομέτρα 8.1 και 8.4 του Μέτρου 8 για «Δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων» και «Αποκατάσταση ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές, φυσικές καταστροφές και καταστροφικά φαινόμενα» σαφώς στοχεύουν στην αύξηση της οργανικής ουσίας και τη μείωση της διάβρωσης λόγω κάλυψης των εδαφών ιδιαίτερα μετά από πυρκαγιές. Μεγάλη συμβολή επίσης έχει η στήριξη της διατήρησης της γεωργικής δραστηριότητας σε περιοχές που υπάρχει μεγάλος κίνδυνος διάβρωσης και απώλειας οργανικής ουσίας και περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο τις ορεινές μειονεκτικές περιοχές του Μέτρου 13. Οι δράσεις του Μέτρου των «Βιολογικών καλλιεργειών» θεωρείται ότι έχει θετική επίπτωση στην οργανική ουσία λόγω των καλλιεργητικών πρακτικών που ακολουθούνται στην βιολογική γεωργία, **όμως οι επιστημονικές ενδείξεις δεν είναι ακόμα σαφείς** για την θετική επίπτωση της βιολογικής γεωργίας στην οργανική ουσία. Λόγω της σχέσης μεταξύ καλλιεργητικών πρακτικών και οργανικής ουσίας και διάβρωσης, το Μ.2.1 συντελεί θετικά στην αύξηση της οργανικής ουσίας και στη μείωση της διάβρωσης.

Πληρωμές παρουσιάζουν τα 8.1, 8.4, 10.0.4, 10.1.4, 11 και 13.1. Ο δείκτης Σ12, «Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή της πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)» έχει επιτευχθεί σχεδόν κατά το μισό έχει τιμή 10,12% (523,775.38 ha) με τιμή στόχου για το 2023 το 20,66%. Ο δείκτης Σ13, «Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)» δεν παρουσιάζει ακόμα αποτελέσματα και έχει τιμή στόχου για το 2023 το 0,84% της δασικής γης.

Για τους δείκτες κοινού πλαισίου τα δεδομένα για την οργανική ουσία προέρχονται από το LUCAS Soil 2009-2012, και 2015 και για την διάβρωση από νερό από το LUCAS Soil 2009-2012. Οι πίνακες 1 και 2 παρακάτω δείχνουν τις τιμές των δεικτών του κοινού πλαισίου. Η μέση τιμή της οργανικής ουσίας 15,8 gr/Kg είναι αναμενόμενη και τυπική των Μεσογειακών εδαφών (15,6 και 14,9 στην Πορτογαλία και την Ισπανία αντίστοιχα). Η μεταβολή της ανάμεσα στο 2012 και το 2015 όπως αναμενόταν δεν είναι σημαντική, με δεδομένη τη μεγάλη τυπική απόκλιση. Τα εδαφικά χαρακτηριστικά δεν παρουσιάζουν μεγάλες μεταβολές σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα εκτός και υπάρχουν δραματικές μεταβολές στην εδαφοκάλυψη ή τη χρήση γης (εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές ή εκτεταμένες κατολισθήσεις). Όσο αφορά τη διάβρωση η Ελλάδα παρουσιάζει την πέμπτη μέση υψηλότερη τιμή ανάμεσα σε όλα τα κράτη μέλη με

μέση απώλεια εδάφους στους 4,19 τόνους ανά εκτάριο.

Ο **χάρτης 1** δείχνει την εκτίμηση της διάβρωσης με βάση την τροποποιημένη εξίσωση RUSLE 2015 που χρησιμοποιεί το ESDAC. Η μέτρια και υψηλή διάβρωση, δηλαδή ο κίνδυνος διάβρωσης που χαρακτηρίζεται από απώλειες εδάφους υψηλότερες των 11 τόνων ανά εκτάριο και έτος εντοπίζεται κυρίως σε ορεινές και ημι-ορεινές περιοχές με υψηλές κλίσεις και εδαφοκάλυψη από υποβαθμισμένα δάση κυρίως κωνοφόρων ή μεικτών δασών ή φυσικούς βοσκοτόπους αείφυλλων και πλατύφυλλων (**χάρτης 2**). Αυτό σημαίνει ότι πολύ σωστά ενεργοποιήθηκε και χρησιμοποιείται το Μέτρο 8 στο πλαίσιο της περιοχής εστίασης 4Γ με στόχευση τη διάβρωση. Ένας πρόσθετος δείκτης είναι ο κίνδυνος διάβρωσης από τον άνεμο που έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από την διάβρωση από νερό αφού στοχεύει κυρίως σε ανοικτές πεδιάδες και ανοικτές πεδιάδες (**χάρτης 3**).

3. Προσέγγιση καθαρών επιπτώσεων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων Ε12 και Ε13

Για την εκτίμηση των καθαρών επιπτώσεων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων Ε12 και Ε13 ανατέθηκε η «Μελέτη για την αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στην πρόληψη και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους» το σύνολο της οποίας παρατίθεται στο Παράρτημα της Ετήσιας Έκθεσης (ενότητα Other Documents). Επιλεγμένα τμήματα της μελέτης παρουσιάζονται στην κατωτέρω ενότητα.

3.1 Μεθοδολογία και δεδομένα

Η Ελλάδα δεν έχει διαρκή εδαφολογική έρευνα ανάλογη με αυτή του ESDAC ενώ τα δεδομένα της έρευνας LUCAS Soil 2015 του ESDAC δεν είναι ακόμη διαθέσιμα. Ακόμη όμως και να ήταν, δεν θα ήταν επαρκή για ανάλυση επιπτώσεων μέχρι και το 2018. Ο διαθέσιμος χρόνος δεν επαρκούσε για μελέτη πεδίου που θα οδηγούσε στην εκτίμηση των επιπτώσεων μέσω μεθοδολογίας με κατασκευή ομάδας μαρτύρων (counterfactual). Για το λόγο αυτό δεν ήταν δυνατό να γίνει εκτίμηση των επιπτώσεων του ΠΑΑ στο σύνολο της χώρας. Επιλέχθηκε να γίνει μια ενδεικτική μελέτη περίπτωσης (case study) σε τρείς περιοχές της Ελλάδος που καλύπτουν όλα τα τυπικά είδη γεωργίας που μπορούν να βρεθούν στη χώρα αλλά και τις συνθήκες διάβρωσης. Η περιοχή Θεσσαλίας, είναι τυπική γεωργική περιοχή της χώρας με εντατική γεωργία στα πεδινά (βαμβάκι, αραβόσιτο, μόνιμες καλλιέργειες), και εκτατική γεωργία και κτηνοτροφία στα ημιορεινά και ορεινά (σιτηρά και ξηρικές καλλιέργειες, αμπέλια και ελαιώνες και αιγοπροβατοτροφία). Έχει μακρόχρονη ιστορία στην εφαρμογή αγρο-περιβαλλοντικών προγραμμάτων μέσα από συνεχή ΠΑΑ και από την πρώτη οριοθετημένη περιοχή ευαίσθητη στη νιτρορύπανση. Έχει περιοχές που κινδυνεύουν από διάβρωση από νερό (**χάρτης 4**), με καλλιέργειες που ασκούν πίεση στην οργανική ουσία καθώς και περιοχές που εκτίθενται σε διάβρωση από άνεμο (**χάρτης 3**). Ο Κάμπος Θεσσαλονίκης - Ημαθίας - Πέλλας έχει αντίστοιχη γεωργία με αυτή της Θεσσαλίας όμως τα εδάφη του χαρακτηρίζονται κυρίως από μικρό βαθμό διαβρωσιμότητας (μετρίως λεπτόκοκκα και λεπτόκοκκα εδάφη). Η Υπολεκάνη Γεροποτάμου–Μεσσαράς στην Κρήτη χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλο ποσοστό (33,7%) μετρίως κεκλιμένων εδαφών, δηλαδή εδαφών με κλίση από 6 έως 12%, επικίνδυνων για διάβρωση. Η Θεσσαλία και η υπολεκάνη Γεροποτάμου-Μεσσαράς έχουν περιοχές που κινδυνεύουν από διάβρωση από νερό (χ**άρτης 4**), με καλλιέργειες που ασκούν πίεση στην οργανική ουσία, ενώ η περιοχή Κάμπος Θεσσαλονίκης-Ημαθίας-Πέλλας και η Θεσσαλία έχουν περιοχές που εκτίθενται και σε διάβρωση από άνεμο (**χάρτης 3**).

Για τον υπολογισμό των επιπτώσεων του ΠΑΑ στην οργανική ουσία αξιοποιήθηκαν τα δεδομένα της δειγματοληψίας από την έρευνα LUCAS Soil του 2009-2012 και τα δεδομένα του εδαφολογικού χάρτη των γεωργικών εδαφών της χώρας το 2014. Με δεδομένο ότι από το 2009 μέχρι και το 2014 εφαρμόζονταν μέτρα αντίστοιχα των εφαρμοζόμενων την περίοδο 2014-2018 αλλά σε διαφορετική ένταση, μπορούμε να συνάγουμε ότι η μεταβολή που θα βρεθεί ανάμεσα στις χρονιές 2009-2014 μπορεί

να θεωρηθεί αντιπροσωπευτική της προσδοκώμενης μεταβολής για το 2014-2018. Συγκεκριμένα, οι μεταβολές 2009-2014 οφείλονται κυρίως στα Μέτρα της Εξισωτικής αποζημίωσης της βιολογικής γεωργία και κτηνοτροφίας και των αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων όπως η μακροχρόνια παύση εκμετάλλευσης γεωργικών γαιών και η νιτρορύπανση αλλά και η δάσωση αγροτικών γαιών.

Για τον υπολογισμό των επιπτώσεων του ΠΑΑ στην διάβρωση από νερό και στο ποσοστό διάβρωσης σε κατηγορίες ΧΓΕ χρησιμοποιήθηκε το γνωστό υπόδειγμα PESERA του ESDAC. Για τον υπολογισμό των δεικτών έγιναν προσομοιώσεις της διάβρωσης με και χωρίς μέτρα του ΠΑΑ για το 2015 και το 2018. Για να γίνουν οι προσομοιώσεις χρησιμοποιήθηκαν μετεωρολογικά δεδομένα των σταθμών των Τρικάλων (Θεσσαλία), Σίνδου (Θεσσαλονίκη) και Μοιρών (Μεσσαρά), τα προαναφερθέντα μέτρα του ΠΑΑ και την χωρική κατανομή τους με βάση τη δηλωθείσα έκταση του ΟΣΔΕ το 2015 και το 2018. Τα μέτρα του ΠΑΑ επηρεάζουν δύο παραμέτρους της προσομοίωσης: (α) το ποσοστό φυτοκάλυψης και (β) την αποφυγή δημιουργίας κρούστας. Τα μέτρα της αγρανάπαυσης, της εξισωτικής των ορεινών περιοχών, της δάσωσης και αναβάθμισης δασικών εκτάσεων και των βιολογικών καλλιεργειών επηρεάζουν την φυτοκάλυψη. Αντίστοιχη μεταβολή υπήρξε και στην αποφυγή δημιουργίας κρούστας λόγω αποφυγής άροσης του εδάφους ή μείωσης της έντασης καλλιέργειας του εδάφους. Η καθαρή επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ (net impact) υπολογίστηκε με τη μέθοδο της διαφοράς ανάμεσα σε προσομοιώσεις με και χωρίς τα μέτρα, και εξομαλύνθηκε με το μέσο όρο αυτών των διαφορών.

3.2 Αποτελέσματα υπολογισμού

Για την οργανική ουσία (Ε12) μπορεί να γίνει σύγκριση μόνο μεταξύ των ετών 2009 και 2014 όπως αποτυπώνεται στους πίνακες 3α, 3β και 3γ για τις 3 περιοχές αλλά στοιχεία για το 2009 υπάρχουν μόνο για 2 από αυτές. Για τα πολυετή φυλλοβόλα και αειθαλή καθώς και για την αγρανάπαυση τα σημεία δειγματοληψίας για το 2009 δεν είναι αρκετά για να επιτρέψουν ασφαλή σύγκριση. Για τις ετήσιες καλλιέργειες η διαφορά στους μέσους όρους της οργανικής ουσίας δείχνει αύξηση της οργανικής ουσίας γύρω στο **5,7%** (ετήσια μέση στο **1,14%)** στη Θεσσαλία και **9,5%** (ετήσια μέση στο **1,9%**) στον Κάμπο Θεσσαλονίκης-Ημαθίας-Πέλλας που μπορεί να αποδοθεί στα μέτρα του ΠΑΑ 2007-2013. Με δεδομένο ότι τα μέτρα αυτά εφαρμόστηκαν με μεγαλύτερη ένταση την περίοδο 2014-2018 μπορούμε να έχουμε μία απλοϊκή (naïve) εκτίμηση της καθαρής επίπτωσης των μέτρων του ΠΑΑ στην οργανική ουσία το 2014-2018 σε 1,52% ετησίως ((1,14+1,90)/2) ή 6,08% (4χ1,52) για τα 4 έτη εφαρμογής. Η καθαρή επίπτωση μπορεί να υπολογισθεί γύρω στο 1,37% μειωμένη κατά 0,15% από την μετρούμενη μέση μεταβολή στις δύο περιοχές που είναι 1,52%. Αυτό διότι την ίδια χρονική περίοδο συνεχίζουν αλλά και έχουν εμπεδωθεί σε μεγαλύτερο βαθμό οι ορθές γεωργικές πρακτικές της πολλαπλής συμμόρφωσης (τα GAEGs) στα οποία πρέπει να οφείλεται το 10% της παρατηρούμενης μεταβολής αλλά και η συμμετοχή του Κάμπου Θεσσαλονίκης που έχει εδάφη με μικρότερο κίνδυνο στη διάβρωση και συνεπώς μικρότερο κίνδυνο απώλειας οργανικής ουσίας. Φυσικά θα πρέπει κανείς να λάβει υπόψη ότι η μεταβολή που μετρήθηκε ισχύει για το συγκεκριμένο εύρος οργανικής ουσίας και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι η επίπτωση του ΠΑΑ θα είναι γραμμική στο χρόνο. Η μελέτη αναφέρει επίσης αρνητική διαφορά στα δειγματοληπτικά σημεία των βοσκοτόπων στη Θεσσαλία αλλά η μεγάλη διαφορά στον αριθμό σημείων δειγματοληψίας δεν επιτρέπει μια ασφαλή σύγκριση.

Η διάβρωση υπολογίστηκε για το 2015 και το 2018 με βάση την κατανομή καλλιεργειών του ΟΣΔΕ, την μεταβολή στην φυτοκάλυψη που προκύπτει από τα εφαρμοζόμενα στην αρχή του 2015 και το 2018 μέτρα (**χάρτης 5α για την Θεσσαλία**) και τα μετεωρολογικά δεδομένα του 2015 και του 2018. Το 2018 ήταν μια ιδιαίτερα υγρή χρονιά η οποία αύξησε τον κίνδυνο διάβρωσης. Όπως δείχνουν οι πίνακες 4α, 4β και 4γ, ο κίνδυνος διάβρωσης του εδάφους και συνεπώς ο δείκτης Ε13 δεν επηρεάσθηκε μετά την εφαρμογή των μέτρων ΠΑΑ κάτω από τις ίδιες κλιματικές συνθήκες για το έτος 2015 ούτε σε περιοχές με εμφανή διάβρωση (υπολεκάνη Μεσσαράς) ή σε περιοχές χωρίς διάβρωση (Κάμπος Θεσσαλονίκης). Και στις τρεις περιοχές παρατηρήθηκαν πολύ μικρές αυξομειώσεις στις διάφορες κλάσεις κινδύνου διάβρωσης του

εδάφους δεδομένου ότι τα μέτρα που επηρεάζουν τις παραμέτρους φυτοκάλυψη και αποφυγή δημιουργίας εδαφικής κρούστας εφαρμόσθηκαν σε περιορισμένη έκταση (για παράδειγμα **χάρτης 6 για την περιοχή της Θεσσαλίας**). Στους ίδιους πίνακες (4α-4γ) φαίνεται επίσης ότι ο κίνδυνος διάβρωσης μεταβλήθηκε μετά την εφαρμογή των μέτρων ΠΑΑ και με βάση τα κλιματικά δεδομένα του 2018. Οι περιοχές με **'κανένα κίνδυνο'** διάβρωσης αυξήθηκαν από **51,8% σε 54,5%** χωρίς μέτρα και με μέτρα, αντίστοιχα για την Θεσσαλία και από 36,8 σε 37,7% στην υπολεκάνη Μεσσαράς. Επίσης, οι κλάσεις κινδύνου διάβρωσης **'μεγάλος'** και **'πολύ μεγάλος'** μειώθηκαν από **12,2%** και **3,0%** σε **10,8%** και **2,6%,** χωρίς μέτρα και με μέτρα, αντίστοιχα στη Θεσσαλία (**χάρτης 7**). Στην υπολεκάνη Μεσσαράς οι ίδιες τιμές μειώθηκαν κατά 1,4% στην κλάση 'μεγάλος' και παρέμειναν αμετάβλητες στη κλάση 'πολύ μεγάλος'. Αυτές οι σημαντικές μεταβολές οφείλονται στο γεγονός της εκτεταμένης εφαρμογής των μέτρων από το 2015 και μετά με πλήρη ανάπτυξή τους το 2018. Έτσι, ακόμα και σε μία υγρή χρονιά όπως ήταν το 2018, οι θετικές επιπτώσεις του ΠΑΑ ήταν σημαντικές. Αθροιστικά, το ποσοστό των εδαφών στις κλάσεις 'Κανένας', 'Πολύ μικρός' και 'Μικρός' αυξήθηκε κατά 2,5% στην Θεσσαλία, κατά 0,3% στο Κάμπο Θεσσαλονίκης και κατά 1,2% στην υπολεκάνη Μεσσαράς.

Για να υπολογισθεί η καθαρή επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ μετά το 2015 θεωρώντας ίδιες κλιματολογικές συνθήκες προσαρμόσθηκε η χωρίς μέτρα προσομοίωση του 2018 με την προσθήκη της διαφοράς των μέτρων που υπήρχαν το 2015. Αθροιστικά, το ποσοστό των εδαφών στις κλάσεις 'Κανένας', 'Πολύ μικρός' και 'Μικρός' αυξήθηκε κατά **2,6%** στη Θεσσαλία και κατά **0,7%** στη Μεσσαρά και αντίστοιχα μειώθηκε το ποσοστό στις κλάσεις 'Μέτριος' και πάνω. Αυτή η διαφορά δίνει μέση ετήσια αύξηση των κλάσεων χωρίς κίνδυνο διάβρωσης περίπου **0,55%** ((2,6+0,7)/2=1,65% άρα μέση ετήσια 1,65/3=0,55% που μπορεί να θεωρηθεί η καθαρή επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ.

Στην προαναφερθείσα μελέτη έγινε επίσης εκτίμηση του κινδύνου διάβρωση με υπολογισμό της επικινδυνότητας για εδάφη που παρουσιάζουν ρυθμό διάβρωσης μεγαλύτερο από **1**t/ha/έτος. Αυτό το όριο είναι εξαιρετικά μικρό και σαφώς **μικρότερο** του ορίου των **11**t/ha/έτος που υπολογίζει ο δείκτης Ε13. Οι περιοχές που δεν διατρέχουν κίνδυνο διάβρωσης μετά την εφαρμογή μέτρων το 2018 καλύπτουν το 87,9% αυξημένες κατά 3,8% από τις αντίστοιχες του 2015 στη Θεσσαλία (**χάρτης 8**) και 75,3% στη Μεσσαρά μειωμένες κατά 9,1% ενδεικτικό της επίπτωσης που έχει ένα έτος με αυξημένα κατακρημνίσματα σε περιοχή με μέτριες και μεγάλες κλίσεις. Όπως και για το έτος 2015, έτσι και για το 2018 οι περιοχές με κίνδυνο διάβρωσης εντοπίζονται κυρίως σε βοσκοτόπους και σε περιοχές που χαρακτηρίζονται κυρίως από δυσμενείς τοπογραφικές συνθήκες (μεγάλες κλίσεις) και εδαφικά χαρακτηριστικά (αβαθή έως μέτρια βαθιά εδάφη) που συντελούν στη διάβρωση.

Με βάση τα ανωτέρω αποτελέσματα μπορεί να προσεγγισθεί το αριθμητικό επίπεδο των δεικτών Ε12 και Ε13 για το 2018. Για τον δείκτη Ε12, με μέση ετήσια αύξηση **1,52%** της οργανικής ουσίας η συνολική περιεκτικότητα σε οργανικό άνθρακα το 2018 είναι **191,16** mega tons ενώ εάν υπολογισθεί μόνο η καθαρή αύξηση (1,37%) που οφείλεται στο ΠΑΑ ο δείκτης θα ήταν **190,31** mega tons. Η μέση περιεκτικότητα είναι **16,53** gr/Kg (με αύξηση 1,52%) ενώ η καθαρή μέση περιεκτικότητα δηλαδή η διαμόρφωση του δείκτη από την επίδραση του ΠΑΑ είναι **16,45** gr/Kg (με αύξηση 1,37%). Για τον δείκτη Ε13 Διάβρωση εδάφους από το νερό προκύπτει ότι μεταξύ 2012 και 2015 δεν υπήρξε σοβαρή μεταβολή των μεγεθών, γεγονός που επιβεβαιώνουν οι προσομοιώσεις με και χωρίς μέτρα το 2015. Με μέση ετήσια μείωση της διάβρωσης κατά 0,55% από το 2015 και μετά, η διάβρωση για το 2018 διαμορφώνεται σε **4,12 t/ha/έτος**. Η συνολική μείωση των εδαφών που κινδυνεύουν από διάβρωση μεταξύ 2015 και 2018 είναι μεν **3,8%** στη Θεσσαλία αλλά και **-9,1%** στη Μεσσαρά. Ο μέσος σταθμικός, υπολογίζεται θεωρώντας ότι η υπολεκάνη Μεσσαράς δεν είναι το τυπικό γεωργικό πεδίο της Ελλάδος αλλά είναι τυπική του 20% των καλλιεργούμενων εδαφών. Τότε ο δείκτης του ποσοστού της ΧΓΕ σε κίνδυνο διάβρωσης είναι μειωμένος κατά **1.25%** για το 2018 στο **10,57%** της ΧΓΕ. Άρα μπορεί κανείς να υποθέσει, με σχετική ασφάλεια ότι η ΧΓΕ σε κίνδυνο διάβρωσης έχει μειωθεί στα 649,68 χιλιάδες εκτάρια. Φυσικά, όλα τα παραπάνω είναι **υπό την υπόθεση ότι οι εκτιμήσεις από την μελέτη περίπτωσης στο Θεσσαλικό πεδίο και την**

Μεσσαρά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν ενδεικτικές τιμές ολόκληρης της χώρας.

4. Απάντηση στο κοινό ερώτημα και ενδεχόμενες μελλοντικές μεταβολές

Η μεταβολή των εδαφολογικών χαρακτηριστικών είναι αργή και μακροπρόθεσμη. Ακόμη και με αυτή την παραδοχή οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στοχεύσει με επιτυχία την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και σημειώνουν σημαντικές θετικές καθαρές επιπτώσεις. Ειδικότερα το Μέτρο 10 έχει συμβάλλει στην αύξηση της φυτοκάλυψης που προστατεύει από την διάβρωση και εμπλουτίζει την οργανική ουσία. Η μελέτη επίσης αναδεικνύει τον κίνδυνο που διατρέχουν οι βοσκότοποι κυρίως λόγω κλίσεων. Οι δράσεις 10.1.5 και 10.1.11 όμως δεν παρουσιάζουν πληρωμές. Το Μέτρο 8 στοχεύει πολύ συγκεκριμένα γεωργικά ή δασικά εδάφη με κίνδυνο σε διάβρωση και κυρίως το 8.4 που στοχεύει και ακάλυπτα λόγω πυρκαγιών εδάφη. Το Μέτρο 13 συμβάλλει συνολικά και στη διατήρηση των βοσκοτόπων αλλά και στη συντήρηση ενός αγροτικού πληθυσμού που καλλιεργώντας αυξάνει την οργανική ουσία και παίρνει δράσεις κατά της διάβρωσης αναδεικνύοντας, λόγω και της μεγάλης καλυπτόμενης έκτασης, ως βασικό μέτρο για την βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του ΠΑΑ.

Υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής και της μεταβολής που προβλέπεται στα ακραία καιρικά φαινόμενα ιδιαίτερα στους εαρινούς και φθινοπωρινούς μήνες, ενδεχομένως στο μέλλον να υπήρχε μεγαλύτερη στόχευση προς κάποιες καλλιέργειες και κάποιες πρακτικές. Ένα σοβαρό πρόβλημα για την διάβρωση είναι οι χειμερινές καλλιέργειες, ιδίως σιτηρών, που αφήνουν ακάλυπτο το έδαφος κατά το φθινόπωρο και με μικρή φυτοκάλυψη κάποιο διάστημα του χειμώνα. Επίσης πρέπει να διερευνηθεί γιατί οι ζώνες ανάσχεσης που είναι σημαντικό μέσο για την αποφυγή μεταφοράς εδάφους από το αγρόκτημα στους υδάτινους αποδέκτες δεν έχουν υιοθετηθεί σε μεγάλο βαθμό (**Μέτρο 10.01.4Δ**) το ίδιο όπως και η χλωρά λίπανση των μονίμων καλλιεργειών που αυξάνει τη φυτοκάλυψη και επίσης παρουσιάζει πολύ μικρό βαθμό υιοθέτησης (**Μέτρο 10.01.4Γ**). Τέλος, μπορεί να μελετηθεί η στοχευμένη χρήση μέτρων σε περιοχές με κίνδυνο διάβρωσης από τον άνεμο.

Βλέπε Πίνακες 1, 2, 3α, 3β, 3γ, 4α, 4β, 4γ.

Βλέπε Χάρτη 1: Διάβρωση των Ελληνικών εδαφών με βάση τα αποτελέσματα του ESDAC.

Πηγή: Panagos, P., Borrelli, P., Poesen, J., Ballabio, C., Lugato, E., Meusburger, K., Montanarella, L., Alewell, C. 2015. The new assessment of soil loss by water erosion in Europe. Environmental Science & Policy. 54: 438-447.

Βλέπε Χάρτη 2: Κίνδυνος μέτριας και υψηλής διάβρωσης σε σχέση με την εδαφοκάλυψη.

Πηγή: Panagos, et all. (όπως παραπάνω) και CORINE 2018.

Βλέπε Χάρτη 3: Υπολογισμός διάβρωσης των Ελληνικών εδαφών από άνεμο με βάση τα αποτελέσματα του ESDAC.

Πηγή: Borrelli, P., Panagos, P., Ballabio, C., Lugato, E., Weynants, M. Montanarella, L. 2016. Towards a pan-European assessment of land susceptibility to wind erosion. Land Degradation & Development,27(4): 1093-1105.

Βλέπε Χάρτη 4: Διάβρωση των εδαφών στην περιφέρεια Θεσσαλίας με βάση τα αποτελέσματα του

ESDAC.

Πηγή: Panagos, P., Borrelli, P., Poesen, J., Ballabio, C., Lugato, E., Meusburger, K., Montanarella, L., Alewell, C. 2015. The new assessment of soil loss by water erosion in Europe. Environmental Science & Policy. 54: 438-447.

Βλέπε Χάρτη 5: Γεωγραφική κατανομή μέτρων ΠΑΑ στο Πεδίο Θεσσαλίας για τα έτη 2015 και 2018.

Πηγή: Εικόνες 7 και 8 της μελέτης για την επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων για το έδαφος.

Βλέπε Χάρτη 6: Γεωγραφική κατανομή κλάσεων κινδύνου διάβρωσης εδαφών στο Πεδίο Θεσσαλίας για το έτος 2015 και

Πηγή: Εικόνες 9 και 10 της μελέτης για την επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων για το έδαφος.

Βλέπε Χάρτη 7: Γεωγραφική κατανομή κλάσεων κινδύνου διάβρωσης εδαφών στο Πεδίο Θεσσαλίας για το έτος 2018 και

Πηγή: Εικόνες 11 και 12 της μελέτης για την επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων για το έδαφος.

Βλέπε Χάρτη 8: Γεωγραφική κατανομή εκτάσεων κινδύνου διάβρωσης εδαφών (Rsoil) στο Πεδίο Θεσσαλίας για το έτος 2015 (πρώτη εικόνα) και για το 2018 (δεύτερη εικόνα).

Πηγή: Εικόνες 16 και 17 της μελέτης για την επίπτωση των μέτρων του ΠΑΑ στους δείκτες επιπτώσεων για το έδαφος.

Έρευνα LUCAS Soil	Συνολική εκτίμηση περιεκτικότητας σε οργανικό άνθρακα στη ΧΓΕ	Μέση περιεκτικότητα οργανικού άνθρακα	Τυπική απόκλιση περιεκτικότητας οργανικού άνθρακα	Συνολική εκτίμηση περιεκτικότητας σε οργανικό άνθρακα ανά κατηγορία ΧΓΕ		
				Αροτραίες	Βοσκότοποι	Μόνιμες
	Mega tons	g kg-1	g kg-1	Mega tons	Mega tons	Mega tons
2012	188.5	15.3	13.7	56.4	79.7	52.4
2015	182.7	15.8	12.4	55.0	75.0	52.7

Πηγή: Δείκτης Κοινού Πλαισίου 41.

Πίνακας 1: Ο δείκτης Κοινού Πλαισίου 41, «Οργανική Ουσία», για την Ελλάδα 2012 και 2015

Διάβρωση εδάφους από νερό τόνοι ανά εκτάριο και έτος t*ha-1*yr-1	ΧΓΕ σε κίνδυνο διάβρωσης από νερό (Διάβρωση >11 t*ha-1*yr-1)			Ποσοστό ΧΓΕ σε κίνδυνο διάβρωσης από νερό (Διάβρωση >11 t*ha-1*yr-1)		
	Σύνολο ΧΓΕ	Αροτραίες και μόνιμες καλλιέργειες	Βοσκότοποι και λιβάδια	Σύνολο ΧΓΕ	Αροτραίες και μόνιμες καλλιέργειες	Βοσκότοποι και λιβάδια
	Έκταση σε ha			% της συνολικής έκτασης σε κάθε κατηγορία		
4.19	657.9	607.4	50.5	10.7	12.1	4.4

Πηγή: Δείκτης Κοινού Πλαισίου 42.

Πίνακας 2: Ο δείκτης Κοινού Πλαισίου 42, «Διάβρωση από Νερό», για την Ελλάδα 2012

Χρήση γης	2019 έρευνα ESDAC		Εδαφολογικός χάρτης 2014		Διαφορά 2009-2014
	Αριθμός σημείων δειγματοληψίας	Μέση τιμή οργανικού άνθρακα (tn/ha)	Αριθμός σημείων δειγματοληψίας	Μέση τιμή οργανικού άνθρακα (tn/ha)	Διαφορά Μέσων 2009-2014 (tn/ha)
Πολυετή φυλλοβόλα	2	61,5	25	47,2	----
Πολυετή αειθαλή	0		10	46,2	----
Ετήσια αρδευόμενα	16	40,9	236	46,6	5,7
Ετήσια μη αρδευόμενα	17	41,3	107	46,8	5,5
Αγρανάπαυση	2	46,9	16	46,4	----

Πηγή: Σύνθεση πινάκων 16 και 17 της μελέτης.

Πίνακας 3α: Μέση τιμή οργανικής ουσίας το 2009 και το 2014 σε σημεία δειγματοληψίας του Θεσσαλικού πεδίου

Χρήση γης	2019 έρευνα ESDAC		Εδαφολογικός χάρτης 2014		Διαφορά 2009-2014
	Αριθμός σημείων δειγματοληψίας	Μέση τιμή οργανικού άνθρακα (tn/ha)	Αριθμός σημείων δειγματοληψίας	Μέση τιμή οργανικού άνθρακα (tn/ha)	Διαφορά Μέσων 2009-2014 (tn/ha)
Πολυετή φυλλοβόλα	3	38,1	90	55,8	----
Πολυετή αειθαλή	0		9	30,8	----
Ετήσια αρδευόμενα	14	40,9	140	49,1	8,2
Ετήσια μη αρδευόμενα	6	30,1	23	40,9	10,8
Αγρανάπαυση	2	32,2	16	46,4	----

Πηγή: Σύνθεση πινάκων 28 και 29 της μελέτης.

Πίνακας 3β: Μέση τιμή οργανικής ουσίας το 2009 και το 2014 σε σημεία δειγματοληψίας του Κάμπου Θεσσαλονίκης-Ημαθίας-Πέλλας

Χρήση γης	2019 έρευνα ESDAC		Εδαφολογικός χάρτης 2014		Διαφορά 2009-2014
	Αριθμός σημείων δειγματοληψίας	Μέση τιμή οργανικού άνθρακα (tn/ha)	Αριθμός σημείων δειγματοληψίας	Μέση τιμή οργανικού άνθρακα (tn/ha)	Διαφορά Μέσων 2009-2014 (tn/ha)
Πολυετή φυλλοβόλα			----	----	----
Πολυετή αειθαλή			26	52,3	----
Ετήσια αρδευόμενα			2	43,3	----
Ετήσια μη αρδευόμενα			----	----	----
Αγρανάπαυση			----	----	----

Πηγή: Η έρευνα ESDAC LUCAS Soil 2009-2012 δεν είχε καλύψει την περιοχή. Δεδομένα από τον πίνακα 41 της μελέτης.

Πίνακας 3γ: Μέση τιμή οργανικής ουσίας το 2009 και το 2014 σε σημεία δειγματοληψίας του Υπολεκάνη Γεροποτάμου-Μεσσαράς

Κλάσεις κινδύνου διάβρωσης (%)	Προσομοίωση PESERA 2015			Προσομοίωση PESERA 2018			Προσαρμοσμένη Επίπτωση ΠΑΑ	
	Χωρίς μέτρα	Με μέτρα	Διαφορά 2015	Χωρίς μέτρα	Με μέτρα	Διαφορά 2018	2018 χωρίς μέτρα συν την τάση του 2015	Καθαρή επίπτωση ΠΑΑ
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)	(4)	(5)	(6)=(5)-(4)	(7)=(4)+(3)	(8)=(5)-(7)
Κανένας	56.7	56,6	-0,1	51,8	54,5	2,7	51,7	2,8
Πολύ μικρός	14.5	14,5	0,0	13,6	13,8	0,2	13,6	0,2
Μικρός	10.7	10,7	0,0	9,6	9,2	-0,4	9,6	-0,4
Μέτριος	11.5	11,6	0,1	9,8	9,1	-0,7	9,9	-0,8
Μεγάλος	6	6,1	0,1	12,2	10,8	-1,4	12,3	-1,5
Πολύ μεγάλος	0,6	0,5	-0,1	3,0	2,6	-0,4	2,9	-0,3
Σύνολο	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0

Πηγή: Πίνακας 11 της μελέτης και υπολογισμοί καθαρών επιπτώσεων.

Πίνακας 4α: Εκτίμηση επιπτώσεων των μέτρων του ΠΑΑ στη διάβρωση εδαφών από προσομοίωση του υποδείγματος PESERA το 2015 και το 20
Θεσσαλικό πεδίο

Κλάσεις κινδύνου διάβρωσης (%)	Προσομοίωση PESERA 2015			Προσομοίωση PESERA 2018			Προσαρμοσμένη Επίπτωση ΠΑΑ	
	Χωρίς μέτρα	Με μέτρα	Διαφορά 2015	Χωρίς μέτρα	Με μέτρα	Διαφορά 2018	2018 χωρίς μέτρα συν την τάση του 2015	Καθαρή επίπτωση ΠΑΑ
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)	(4)	(5)	(6)=(5)-(4)	(7)=(4)+(3)	(8)=(5)-(7)
Κανένας	99,9	99,9	0,0	97,5	97,8	0,3	97,5	0,3
Πολύ μικρός	0,1	0,1	0,0	1,9	1,9	0,0	1,9	0,0
Μικρός	0	0	0,0	0,5	0,3	-0,2	0,5	-0,2
Μέτριος	0	0	0,0	0,1	0,03	-0,1	0,1	-0,1
Μεγάλος	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Πολύ μεγάλος	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Σύνολο	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0

Πηγή: Πίνακας 23 της μελέτης και υπολογισμοί καθαρών επιπτώσεων.

Πίνακας 4β: Εκτίμηση επιπτώσεων των μέτρων του ΠΑΑ στη διάβρωση εδαφών από προσομοίωση του υποδείγματος PESERA το 2015 και το 20
Κάμπο Θεσσαλονίκης-Ημαθείας-Πέλλας

Κλάσεις κινδύνου διάβρωσης (%)	Προσομοίωση PESERA 2015			Προσομοίωση PESERA 2018			Προσαρμοσμένη Επίπτωση ΠΑΑ	
	Χωρίς μέτρα	Με μέτρα	Διαφορά 2015	Χωρίς μέτρα	Με μέτρα	Διαφορά 2018	2018 χωρίς μέτρα συν την τάση του 2015	Καθαρή επίπτωση ΠΑΑ
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)	(4)	(5)	(6)=(5)-(4)	(7)=(4)+(3)	(8)=(5)-(7)
Κανένας	23,6	24,2	0,6	36,8	37,7	0,9	37,4	0,3
Πολύ μικρός	17,8	17,7	-0,1	17,4	17,6	0,2	17,3	0,3
Μικρός	17,0	16,9	-0,1	18,7	18,7	0,0	18,6	0,1
Μέτριος	19,7	19,5	-0,2	15,3	15,6	0,3	15,1	0,5
Μεγάλος	14,3	14,4	0,1	10,0	8,6	-1,4	10,1	-1,5
Πολύ μεγάλος	7,6	7,3	-0,3	1,8	1,8	0,0	1,5	0,3
Σύνολο	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0

Πηγή: Πίνακας 36 της μελέτης και υπολογισμοί καθαρών επιπτώσεων.

Πίνακας 4γ: Εκτίμηση επιπτώσεων των μέτρων του ΠΑΑ στη διάβρωση εδαφών από προσομοίωση του υποδείγματος PESERA το 2015 και το 2
στην Υπολεκάνη Γεροποτάμου-Μεσσαράς

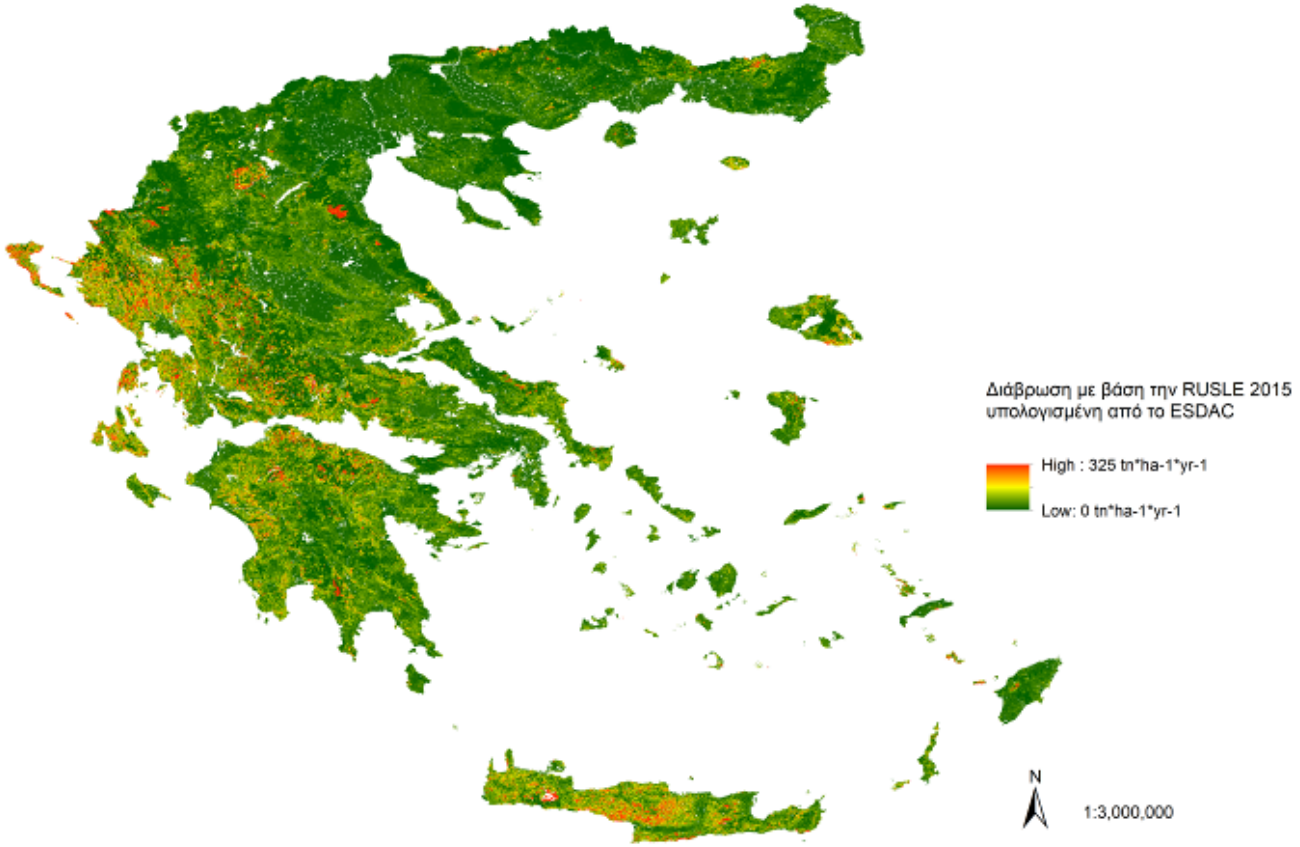

Χάρτης 1: Διάβρωση των Ελληνικών εδαφών με βάση τα αποτελέσματα του ESDAC

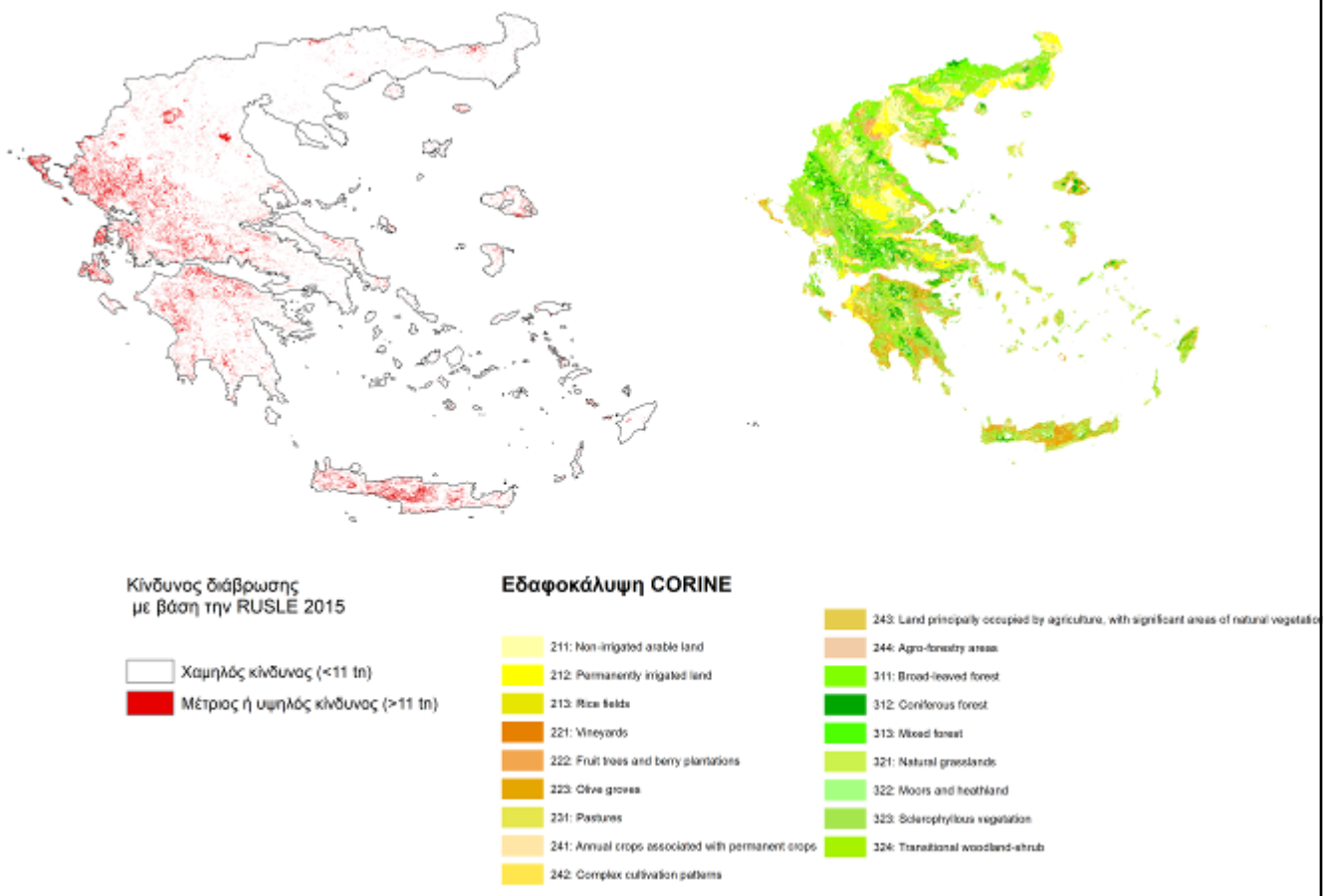

Χάρτης 2: Κίνδυνος μέτριας και υψηλής διάβρωσης σε σχέση με την εδαφοκάλυψη

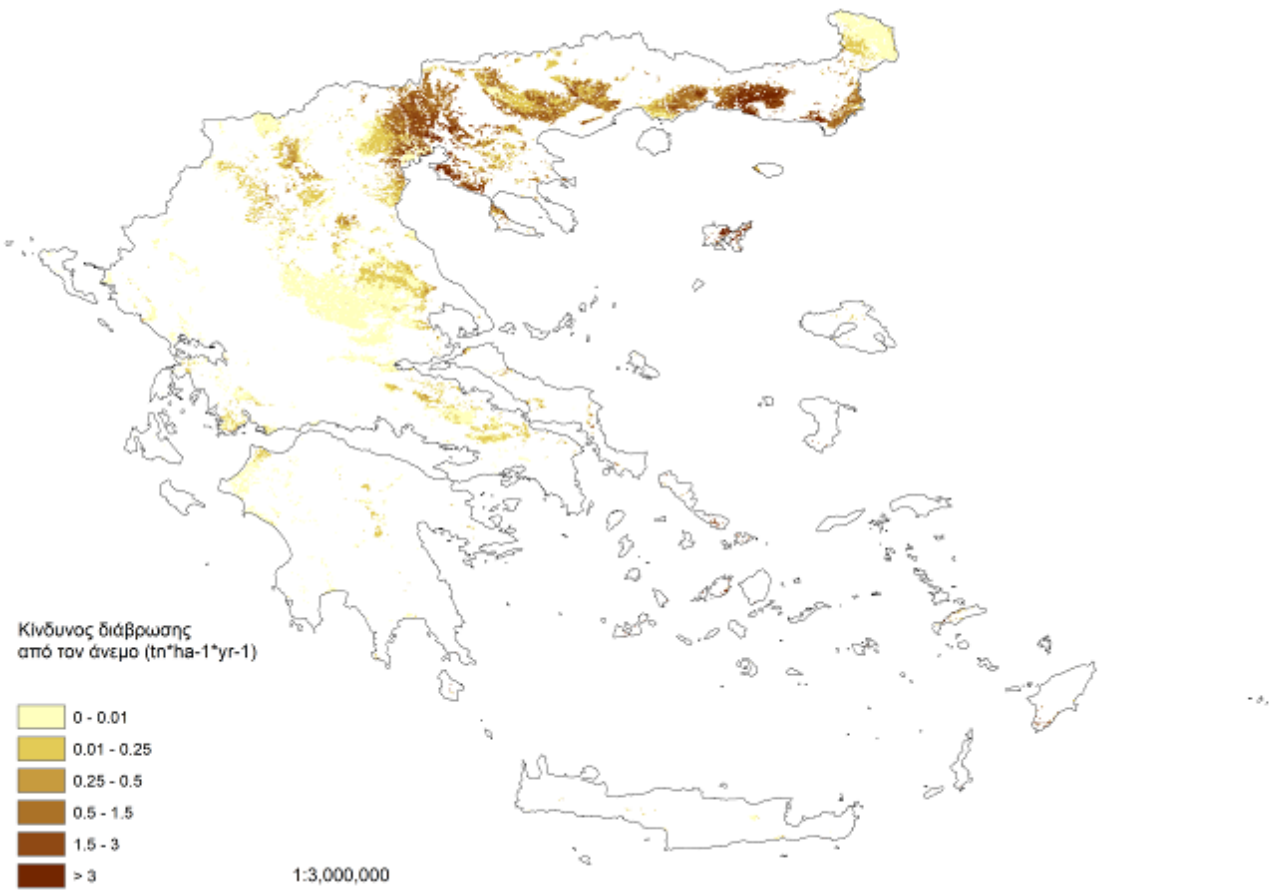

Χάρτης 3: Υπολογισμός διάβρωσης των Ελληνικών εδαφών από άνεμο με βάση τα αποτελέσματα του ESDAC

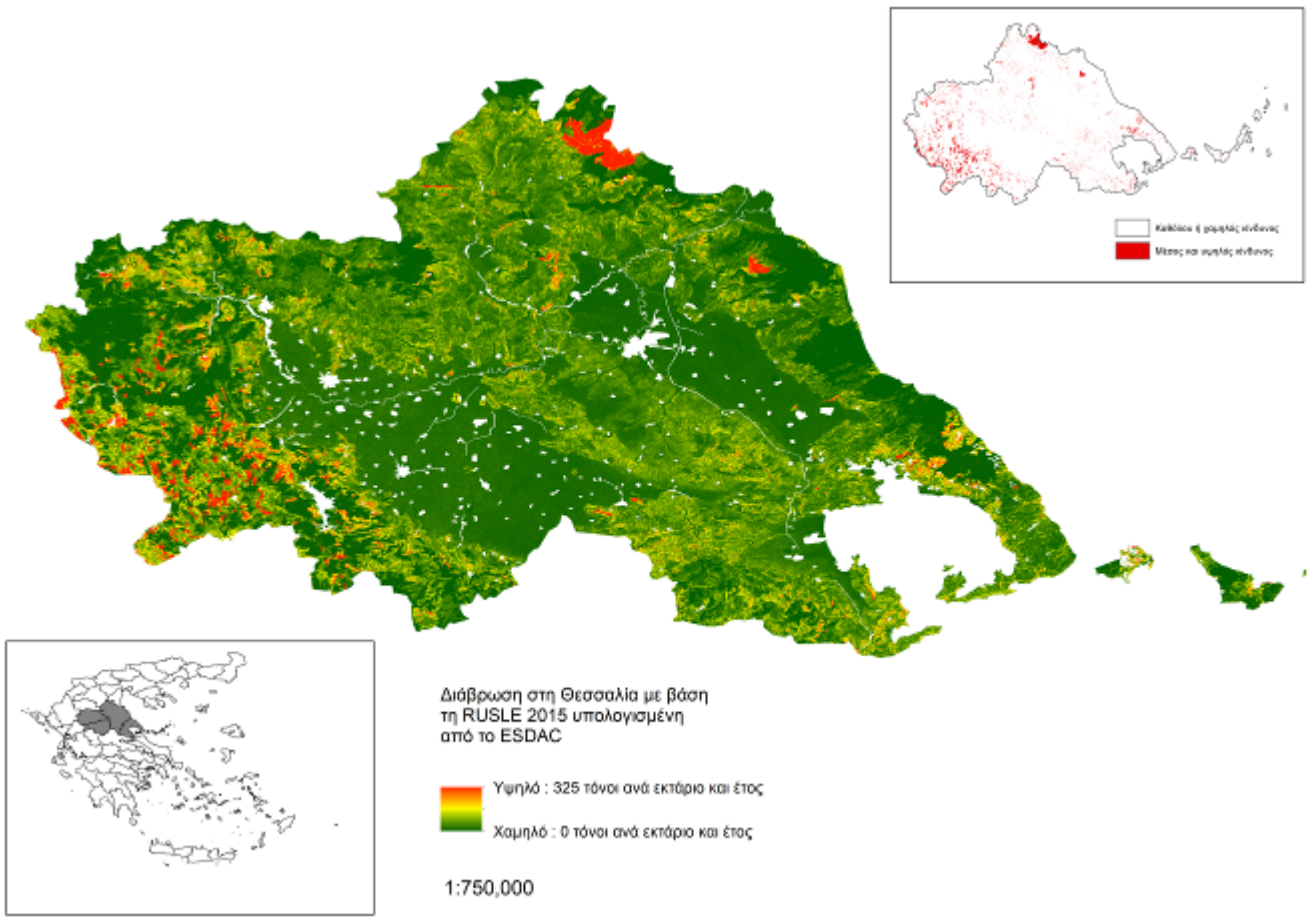

Χάρτης 4: Διάβρωση των εδαφών στην περιφέρεια Θεσσαλίας με βάση τα αποτελέσματα του ESDAC

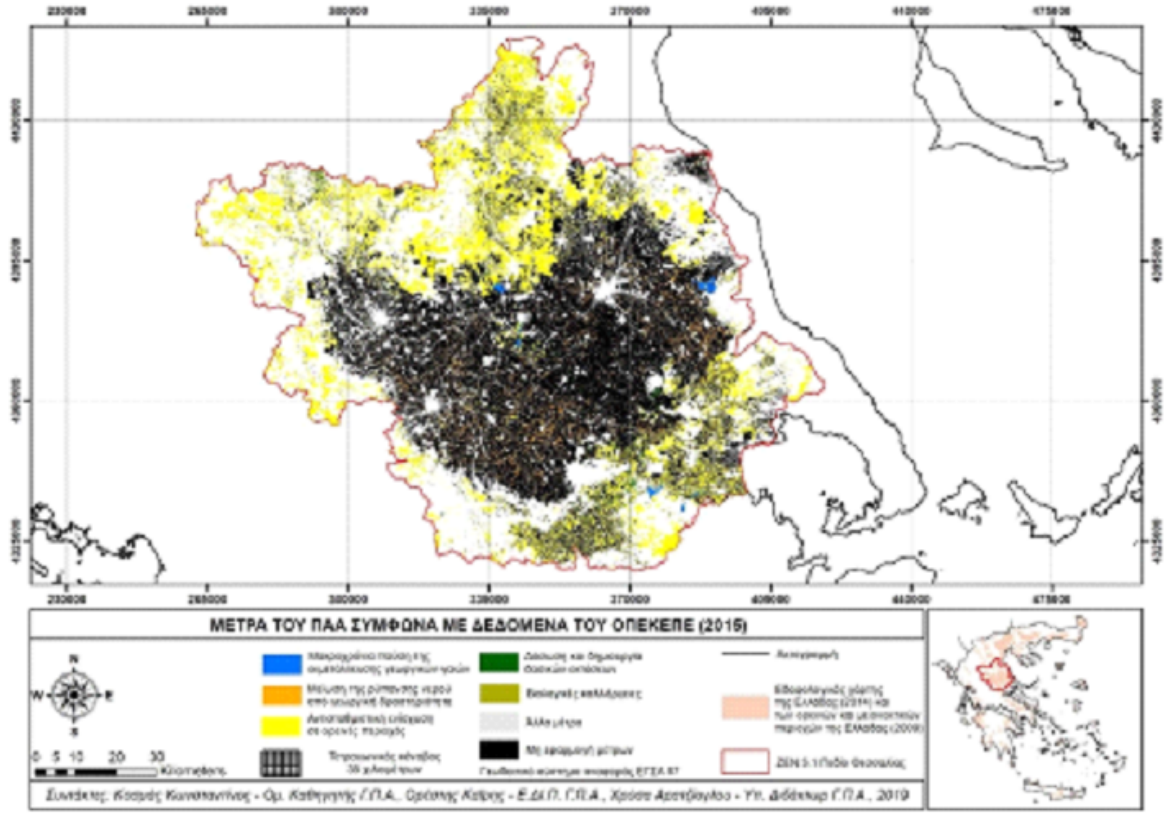

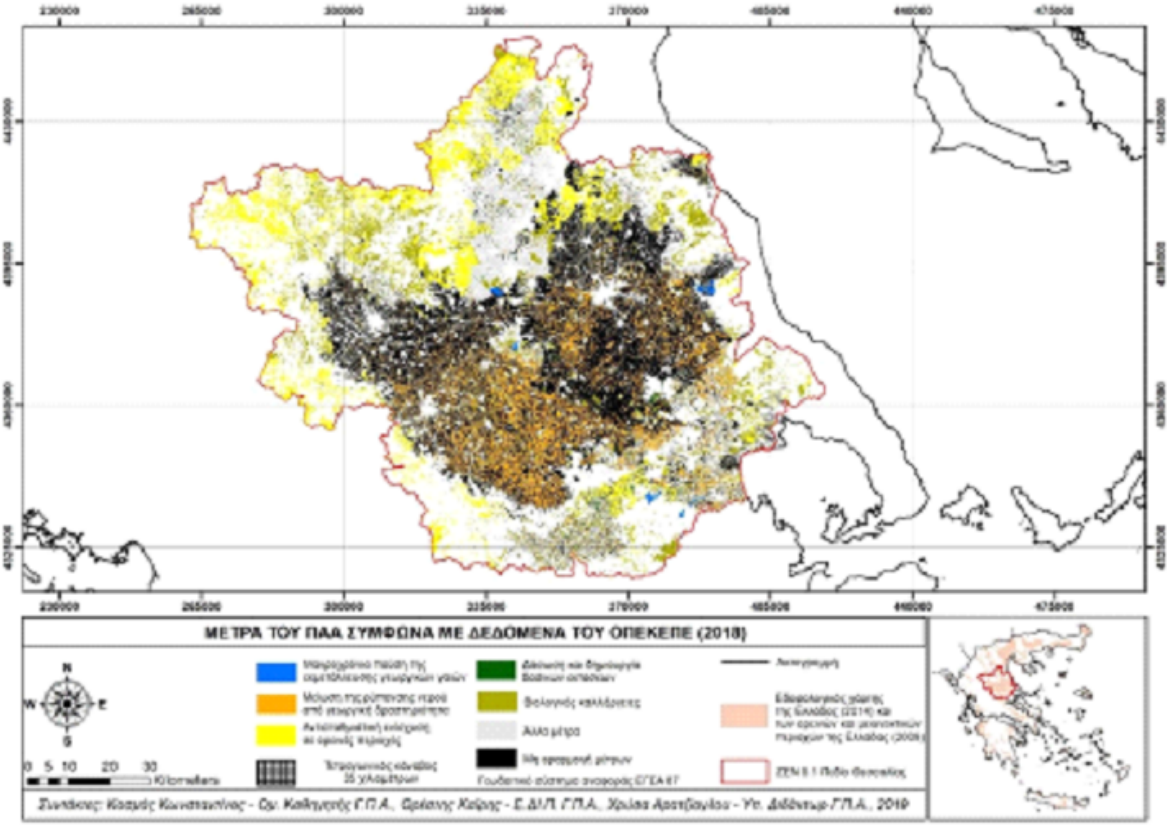

Χάρτης 5: Γεωγραφική κατανομή μέτρων ΠΑΑ στο Πεδίο Θεσσαλίας για τα έτη 2015 και 2018

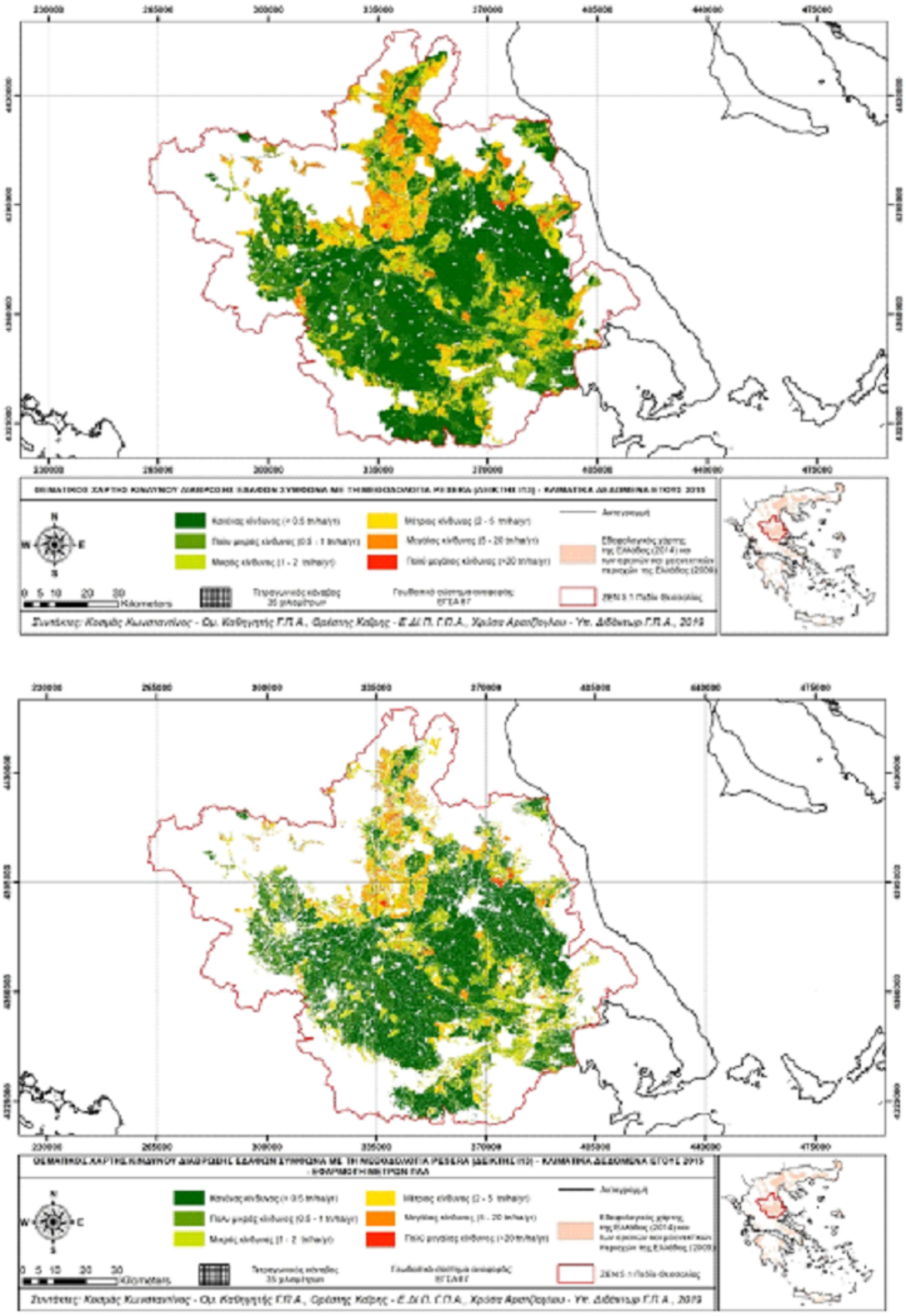

Χάρτης – 6 (Γεωγραφική κατανομή κλάσεων κινδύνου διάβρωσης εδαφών στο Πεδίο Θεσσαλίας για το έτος 2015 πριν (πρώτη εικόνα) και μετά (δε εικόνα) την εφαρμογή των μέτρων ΠΑΑ)

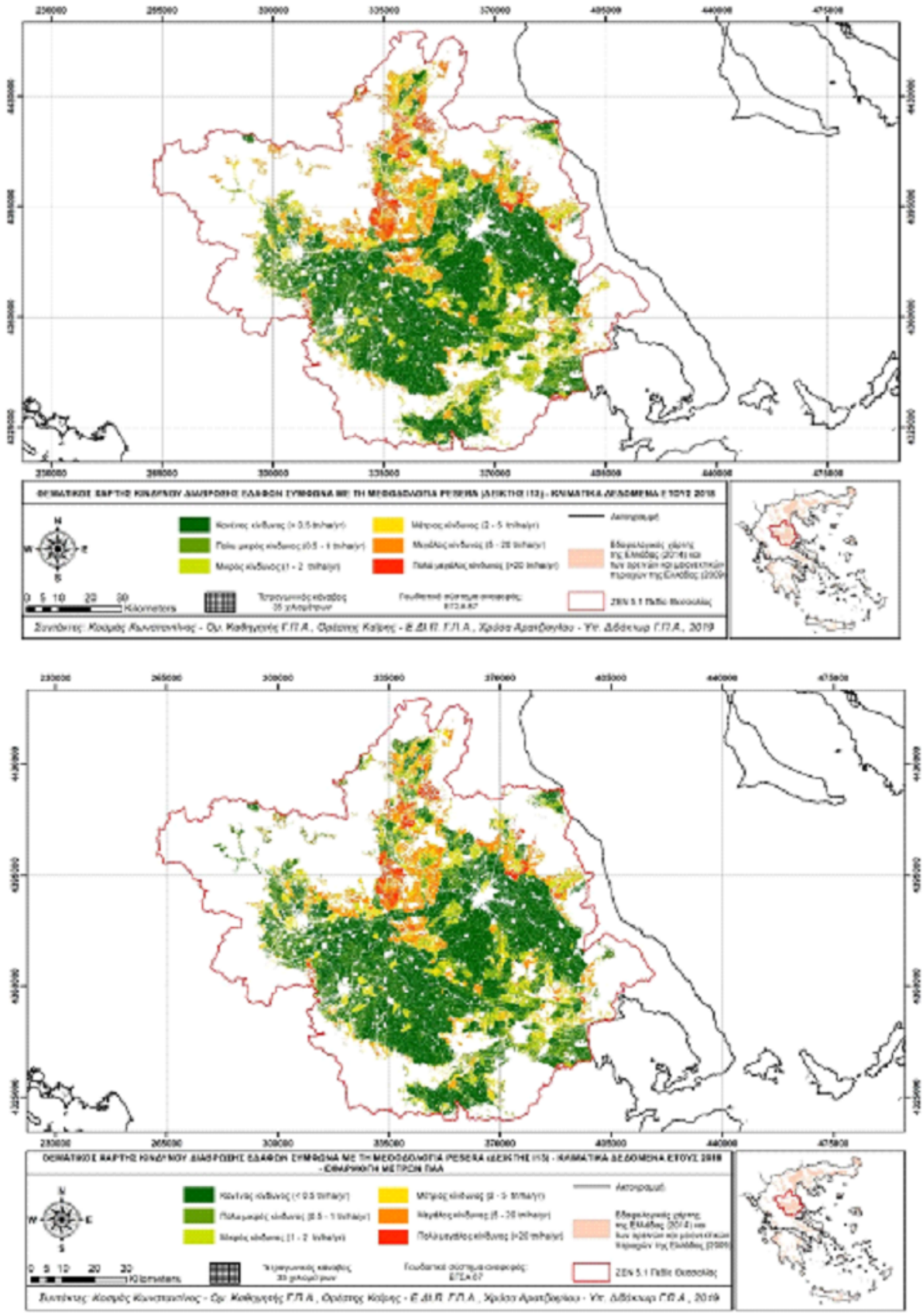

Χάρτης – 7 (Γεωγραφική κατανομή κλάσεων κινδύνου διάβρωσης εδαφών στο Πεδίο Θεσσαλίας για το έτος 2018 πριν (πρώτη εικόνα) και μετά (δε εικόνα) την εφαρμογή των μέτρων ΠΑΑ)

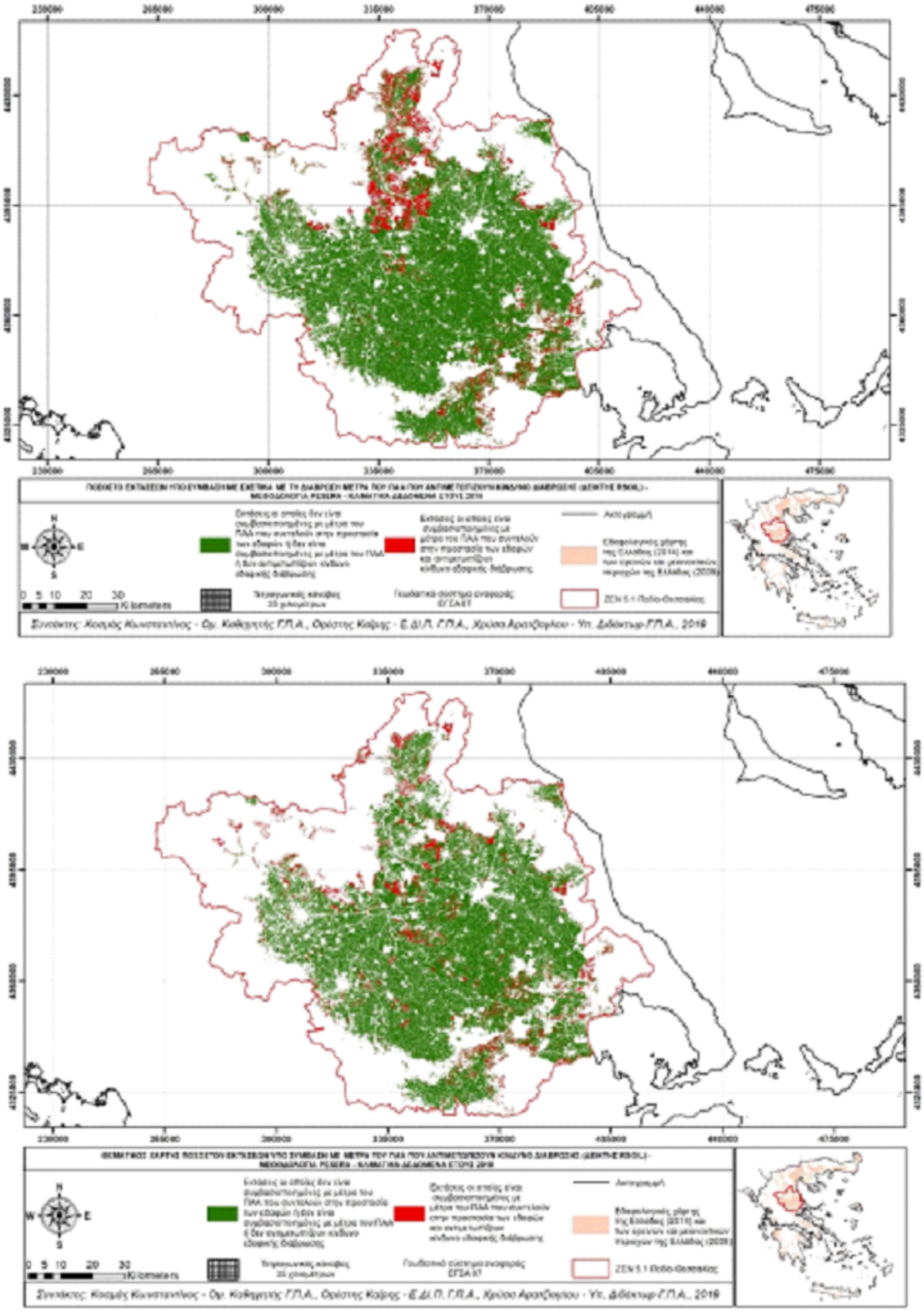

Βλέπε Χάρτη – 8 (Γεωγραφική κατανομή εκτάσεων κινδύνου διάβρωσης εδαφών (Rsoil) στο Πεδίο Θεσσαλίας για το έτος 2015 (πρώτη εικόνα) και 2018 (δεύτερη εικόνα).

7.a11) CEQ11-5A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας στη χρήση νερού στη γεωργία;

7.a11.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a12) CEQ12-5B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην αύξηση της αποδοτικότητας στη χρήση ενέργειας στη γεωργία και στη μεταποίηση τροφίμων;

7.a12.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στο τομέα επικέντρωσης συμβάλλει μόνο το Μ4. «Στήριξη για επενδύσεις στην μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων» μέσω των δύο δράσεων :

- Δράση 4.2.1 «Μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη με τελικό προϊόν εντός του Παραρτήματος Ι (γεωργικό προϊόν)»
- Δράση 4.2.2 «Μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη με τελικό προϊόν εκτός του Παραρτήματος Ι»

Με βάση τα δεδομένα υλοποίησης μέχρι 31/12/2018 δεν υπάρχουν δαπάνες στον τομέα επικέντρωσης αφού δεν έχει ολοκληρωθεί η αξιολόγηση των υποβληθέντων προτάσεων (535 στην πρόσκληση των Μέτρων (Φεβρουάριος 2018) . Συνεπώς οι δείκτες εκροών και αποτελέσματος παρουσιάζουν μηδενικές τιμές .

Στο πλαίσιο της έρευνας Πεδίου που διενήργησε ο Σύμβουλος Αξιολόγησης για την απάντηση του 6ου Κοινού ερωτήματος απέστειλε ερωτηματολόγια σε 180 επιχειρήσεις που είχαν ολοκληρώσει το επενδυτικό τους σχέδιο σε σύνολο 245 μεταφερόμενων έργων του ΠΑΑ 2007-2013 που χρηματοδοτούνται από την Δράση 4.2.1 το σύνολο των δαπανών των οποίων «προσμετρούνται» στον τομέα επικέντρωσης 3 Α συμπεριέλαβε και ερωτήματα που αφορούσαν την ενεργειακή κατανάλωση των επιχειρήσεων πριν και μετά την επένδυση.

Η ανταπόκριση ήταν πολύ περιορισμένη αφού μόνο 23 επιχειρήσεις απάντησαν αναδεικνύοντας την χαμηλή ανταπόκριση των δικαιούχων των δράσεων του ΠΑΑ στην παροχή δεδομένων για σκοπούς αξιολόγησης .

Το βασικό συμπέρασμα όμως που προκύπτει είναι ότι για να καταστεί δυνατός ο υπολογισμός του Συμπληρωματικού δείκτη αποτελέσματος Α14: Αύξηση της αποδοτικότητας ως προς τη χρήση ενέργειας στη γεωργία και τη μεταποίηση τροφίμων σε υποστηριζόμενα έργα του ΠΑΑ απαιτείται η ύπαρξη των σχετικών δεδομένων ΠΡΙΝ την έναρξη υλοποίησης της επένδυσης και συγκεκριμένα των ενεργειακών καταναλώσεων και πιστοποίησης από ενεργειακό επιθεωρητή πριν και μετά την επένδυση των ενεργειακών επιδόσεων των επιχειρήσεων που υποβάλλουν επενδυτικό σχέδιο για χρηματοδότηση στο πλαίσιο των προκηρύξεων του Μέτρου 4.2 και περιλαμβάνουν παρεμβάσεις οι δαπάνες των οποίων θα βαρύνουν τον τομέα επικέντρωσης 5Β . Η ανωτέρω σύσταση είναι εξαιρετικά επίκαιρη λόγω του ότι δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία ένταξης των επενδυτικών σχεδίων της προκήρυξης του Φεβρουαρίου του 2018

Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου δείχνουν ότι το 30% των ενισχυμένων επιχειρήσεων θεωρεί ότι το επενδυτικό σχέδιο οδήγησε αρκετά (22%) ή πολύ (8%) στην εξοικονόμηση ενέργειας ενώ το 70% των επιχειρήσεων καθόλου (13%) ή λίγο (57%).

Από την εξέταση των μεταβολών των τιμών του Δείκτη πλαισίου Π44 «Χρήση ενέργειας στη γεωργία, τη δασοκομία και τη βιομηχανία τροφίμων» προκύπτει μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στην βιομηχανία τροφίμων την περίοδο 2012-2016 κατά 17,5% (από 539 Ktoe σε 445 Ktoe) η οποία όμως δεν μπορεί να αποδοθεί στο ΠΑΑ.

Εκτός του Μέτρου 4.2 συμβολή στον τομέα επικέντρωσης 5β θα μπορούσε να έχει και το Μέτρο 19.2 «Στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων» στο πλαίσιο του οποίου προβλέπεται η χρηματοδότηση ομοειδών δράσεων με τις δράσεις του Μέτρου 4.2 με την προϋπόθεση καταγραφής των σχετικών δεδομένων

Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζονται τα σχετιζόμενα με την χρήση ενέργειας ευρήματα της έρευνας πεδίου.

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Ενεργειακό Μίγμα)

Πηγή: Έρευνα Πεδίου Μ123 (Μεταποίηση)

Πίνακας – 1 (Μεταβολές στις ενεργειακές εισροές των επιχειρήσεων)

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ	**ΕΤΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ**	**ΣΥΝΟΛΟ**	**% ΜΕΤΑΒΟΛΗ**
5.1(α). Πετρέλαιο (lt)	α) Έτος ΠΡΙΝ την επένδυση	142.493	
5.1(β). Πετρέλαιο (lt)	β) Έτος ΜΕΤΑ την επένδυση	139.624	-2,0%
5.2(α). Μαζούτ (τόνους)	α) Έτος ΠΡΙΝ την επένδυση	495	
5.2(β). Μαζούτ (τόνους)	β) Έτος ΜΕΤΑ την επένδυση	620	25,3%
5.3(α). Φυσικό αέριο (m3)	α) Έτος ΠΡΙΝ την επένδυση	501.670	
5.3(β). Φυσικό αέριο (m3)	β) Έτος ΜΕΤΑ την επένδυση	389.027	-22,5%
5.4(α). Ηλεκτρικό ρεύμα (kwh)	α) Έτος ΠΡΙΝ την επένδυση	13.697.880	
5.4(β). Ηλεκτρικό ρεύμα (kwh)	β) Έτος ΜΕΤΑ την επένδυση	14.327.519	4,6%

Πηγή: Έρευνα Πεδίου Μ123 (Μεταποίηση)

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Τομείς που συνεισέφερε η υλοποίηση της επένδυσης)

Πηγή: Έρευνα Πεδίου Μ123 (Μεταποίηση)

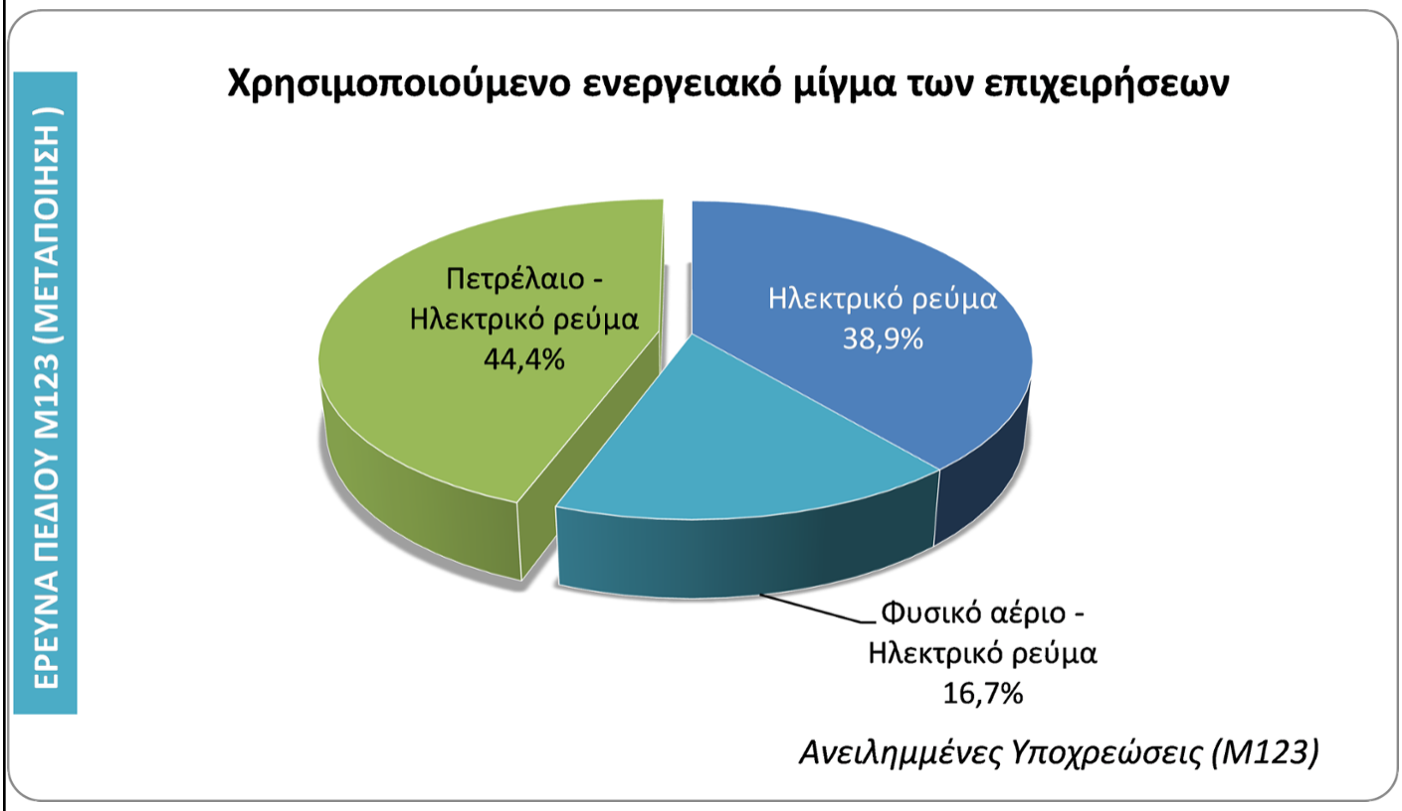

Διάγραμμα – 1 (Ενεργειακό Μίγμα)

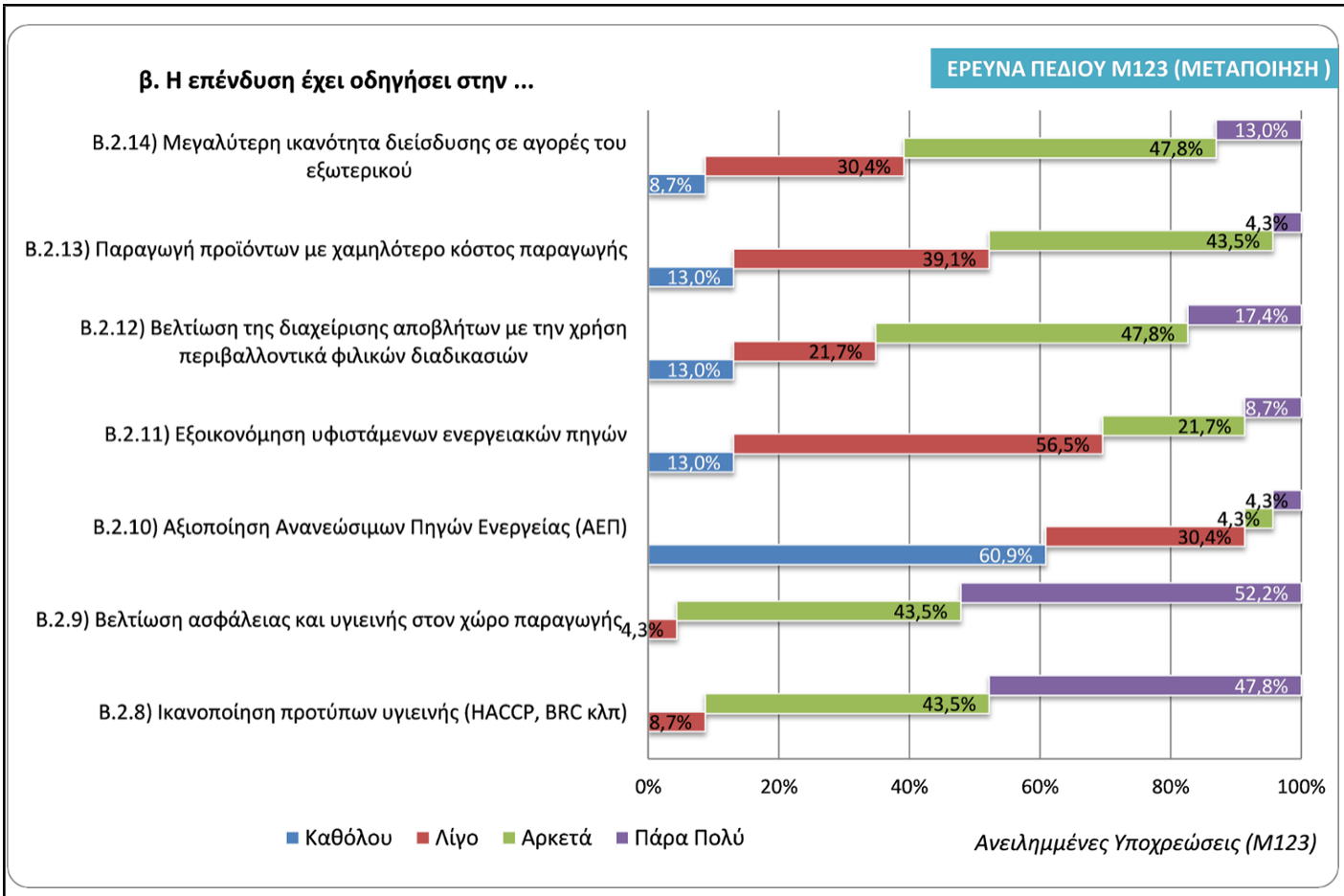

Διάγραμμα – 2 (Τομείς που συνεισέφερε η υλοποίηση της επένδυσης)

7.a13) CEQ13-5C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στην παροχή και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποπροϊόντων, αποβλήτων, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών εκτός των τροφίμων για τους σκοπούς της βιο-οικονομίας;

7.a13.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στον τομέα επικέντρωσης συμβάλλουν τα ακόλουθα Μέτρα

(ι) Μέτρα με πρωτεύουσα συνεισφορά :

Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης

- Υπομέτρο 1.2 - στήριξη για δραστηριότητες επίδειξης και δράσεις ενημέρωσης
- Υπομέτρο 1.3 - στήριξη για βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές με επίκεντρο τη διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δασών, καθώς και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση

Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση

- Υπομέτρο 2.1 - στήριξη για αποκόμιση οφέλους από τη χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών

Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού

- Δράση 4.1.3 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος»
- Δράση 4.2.1 «Μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη με τελικό προϊόν εντός του Παραρτήματος Ι (γεωργικό προϊόν)»
- Δράση 4.2.2 «Μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη με τελικό προϊόν εκτός του Παραρτήματος Ι»

Μ08 - Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών

- Υπομέτρο 8.6 - στήριξη για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων

Μ16 – Συνεργασία

(ιι) Μέτρα με δευτερεύουσα συνεισφορά

Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER από την Π6

Μ19 2 Στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

Από τα ανωτέρω Μέτρα έχει προκηρυχθεί μόνο τα Υπομέτρα του Μέτρου 4 αλλά δεν υπάρχουν εντάξεις και το Μέτρο 16 στο οποίο επίσης δεν υπάρχουν εντάξεις.

Από την εξέταση των ολοκληρωμένων έργων (ανειλημμένες υποχρεώσεις των Μέτρων 121 και 123 του ΠΑΑ 2007-2013 που χρηματοδοτούνται από το Μέτρο 4.1 «Στήριξη για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις» και Μέτρο 4.2 «Στήριξη για επενδύσεις στην μεταποίηση/ εμπορία και/ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων» δεν ευρέθησαν δαπάνες για Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Από την εξέταση των τιμών του Δείκτη πλαισίου Π 43 «Παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας από τη γεωργία και τη δασοκομία» προκύπτει για την περίοδο 2010(έτος αναφοράς στο ΠΑΑ) -2016 σημαντική αύξηση της παραγόμενης από ΑΠΕ ενέργειας που ανέρχεται στο +65,7% (από 81,2 Ktoe σε 134,6 Ktoe) η οποία δεν μπορεί να αποδοθεί στο ΠΑΑ.

Το Μέτρο που αναμένεται να έχει την μεγαλύτερη συμβολή στην εξυπηρέτηση των στόχων του τομέα επικέντρωσης είναι η Δράση 4.1.3 «Υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος» στο πλαίο της οποίας έχουν υποβληθεί επενδυτικά σχέδια προϋπολογισμού 20 Μ€.

Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δοθεί στις προκηρύξεις των επενδυτικών σχεδίων του Μέτρου 19.2 για την καταγραφή της παραγόμενης από ΑΠΕ ενέργειας.

7.a14) CEQ14-5D - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν συμβάλει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και αμμωνίας από τη γεωργία;

7.a14.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a15) CEQ15-5E - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη διατήρηση και δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα στη γεωργία και τη δασοκομία;

7.a15.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a16) CEQ16-6A - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει τη διαφοροποίηση, τη δημιουργία και την ανάπτυξη νέων μικρών επιχειρήσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας;

7.a16.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Τον τομέα επικέντρωσης εξυπηρετούν με πρωτεύουσα συνεισφορά το Υπομέτρο 6.4 «Επενδύσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων» και το Υπομέτρο 8.6 «Στήριξη για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων» ενώ δευτερεύουσα συμβολή έχει το Μέτρο 7 κυρίως μέσω του Υπομέτρου 7.3 «Στήριξη για την ευρυζωνική υποδομή, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας, βελτίωσης και επέκτασής της, την παθητική ευρυζωνική υποδομή και την παροχή πρόσβασης στην ευρυζωνικότητα και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση»

Ουσιαστικά ο τομέας επικέντρωσης μετά την αναθεώρηση του Προγράμματος και την απαλοιφή του Υπομέτρου 06.2 «Ενισχύσεις εκκίνησης επιχείρησης για μη γεωργικές δραστηριότητες σε αγροτικές περιοχές», εξυπηρετείται από το Υπομέτρο 6.4 «Επενδύσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων»Υπομέτρο που περιλαμβάνει αποκλειστικά τα μεταφερόμενα έργα των Μέτρων 311, 312, 313 του ΠΑΑ 2007-2013 εξ ου και η περιορισμένη χρηματοδοτική του βαρύτητα στο Πρόγραμμα που αποτελεί το 0,8% της Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος.

Οι δείκτες εκροών και αποτελέσματος του τομέα επικέντρωσης παρουσιάζονται στους κατωτέρω πίνακες:

Βλέπε Πίνακα – 1 (Δείκτες εκροών της Περιοχής Εστίασης 6Α)

Βλέπε Πίνακα – 2 (Δείκτες αποτελέσματος/ στόχου της Περιοχής Εστίασης 6Α)

Η απάντηση στο κοινό ερώτημα ΠΕ προσεγγίζεται με βάση τα ολοκληρωμένα έργα τα οποία καταγράφονται στα Μέτρα 311, 312 και 313 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013.

Στο πλαίσιο των Μέτρων 311, 312, 313 του ΠΑΑ 2007-13 έχουν ολοκληρωθεί 357 έργα σε σύνολο 446 ενταγμένων (80%) , συνολικού προϋπολογισμού 22.745.791 €. Οι πληρωμές των ολοκληρωμένων έργων αντιστοιχούν στο 81% του συνόλου των πληρωμών του Μέτρου – Τομέα επικέντρωσης.

Από τα έργα αυτά τα 241 αφορούν στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων και 116 σε εκσυγχρονισμό – επέκταση υπαρχουσών μονάδων. Η ίδρυση 241 επιχειρήσεων σε μια περίοδο ύφεσης της Ελληνικής οικονομίας με

διακοπή της λειτουργίας πληθώρας Μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί αναμφίβολα ιδιαίτερα σημαντική επιτυχία του Μέτρου.

Βλέπε Πίνακα – 3 (Αντικείμενο επενδυτικού σχεδίο/ ίδρυση - εκσυγχρονισμός)

Η πλειοψηφία των έργων που ολοκληρώθηκαν αφορά σε καταλύματα (176 έργα) που αντιστοιχούν στο 72,7% του συνολικού προϋπολογισμού, έναντι 74 έργων χώρων εστίασης (10,0%) και μικρότερης συμμετοχής των υπόλοιπων κατηγοριών, όπως βιοτεχνίες – εργαστήρια (37 έργα ή 6,5% του προϋπολογισμού), υπηρεσίες (28 έργα, 4,7%), παντοπωλεία και έργα που αφορούν στην προώθηση και προβολή των περιοχών

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Κατανομή πληρωμών (ΔΔ) ανά τομέα οικονομική δραστηριότητας)

Η μεγάλη πλειοψηφία των επενδύσεων στο τομέα του τουρισμού αφορούν σε καταλύματα αφορά σε νέες ιδρύσεις (148 ιδρύσεις έναντι 28 έργων που αφορούν σε εκσυγχρονισμό). Στο κλάδο της εστίασης οι νέες ιδρύσεις είναι τα 43 έργα έναντι 31 έργων εκσυγχρονισμού, ενώ στα έργα παραδοσιακών καφενείων τα 16 έργα αφορούν σε εκσυγχρονισμό έναντι 11 που αφορούν ίδρυση.

Ως προς τη γεωγραφική κατανομή των ολοκληρωμένων έργων, όπως φαίνεται στον Πίνακα που ακολουθεί η Περιφέρεια Κρήτης και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό των έργων (15,8% και 15,2% αντίστοιχα) και το μεγαλύτερο ύψος χρηματοδοτικών πόρων (18,2% και 14,8% αντίστοιχα. Υψηλή συμμετοχή στην υλοποίηση έργων των Μέτρων παρουσιάζει η και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (12,5% των έργων και 18,2% του προϋπολογισμού) , ενώ ακολουθούν οι Περιφέρειες Πελοποννήσου (10,5% των έργων και 10,0% του προϋπολογισμού), έναντι μικρότερης συμμετοχής των υπόλοιπων Περιφερειών. Είναι προφανής η συσχέτιση της κατανομής του αριθμού των έργων αλλά και του προϋπολογισμού με τις Περιφέρειες που ο τουρισμός αποτελεί τον κυρίαρχο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Οι τέσσερεις νησιωτικές περιφέρειες συγκεντρώνουν το 51% των ολοκληρωμένων έργων και το 56% των δαπανών.

Βλέπε Πίνακα – 4 (Περιφερειακή κατανομή των έργων που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Α)

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στο πλαίσιο των ανειλημμένων υποχρεώσεων των Μέτρων 311, 312, 313 όπως αυτά αποτυπώνονται στα τεχνικά δελτία των έργων και τα οποία παρουσιάζεται σημαντικά αυξημένη η δημιουργία θέσεων εργασίας σε σχέση με τα δεδομένα που περιλαμβάνονται στο ΟΠΣΑΑ και συνακόλουθα στην SFC όπου οι θέσεις εργασίας που έχουν δημιουργηθεί ανέρχονται σε 588. Ως εκ τούτου τα δεδομένα του πίνακα χρησιμοποιούνται κυρίως για την καταγραφή ενδείξεων σχετικά με τη δημιουργία απασχόλησης.

Βλέπε Πίνακα – 5 (Ετήσια ισοδύναμα θέσεων απασχόλησης των έργων που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Α)

Ειδικότερα, στο σύνολο των ολοκληρωμένων έργων καταγράφεται η δημιουργία **741** νέων ετήσιων ισοδύναμων θέσεων απασχόλησης, από τις οποίες οι **333** αφορούν σε θέσεις αυτοαπασχόλησης και **408** θέσεις εκτός αυτοαπασχόλησης. Περαιτέρω:

- Στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης (αυτοαπασχόλησης και εκτός αυτοαπασχόλησης) υπερτερούν ελαφρά οι γυναίκες αφού από το σύνολο των θέσεων οι 361 (49%) αφορούν άνδρες και 380 (51%) γυναίκες.
- Στο σύνολο των θέσεων που δημιουργούνται 119 ισοδύναμες θέσεις (25% των συνολικών) αφορούν σε νέους έως 25 ετών, ενώ παρατηρείται σημαντικά αυξημένη συμμετοχή των νέων

γυναικών έναντι των νέων ανδρών στις θέσεις αυτές, αφού αντιπροσωπεύουν το 75% των δημιουργούμενων θέσεων. Το μεγαλύτερο μέρος των θέσεων που δημιουργούνται για νέους είναι θέσεις εκτός αυτοαπασχόλησης.

Η δημιουργία 588 νέων θέσεων εργασίας (δείκτης αποτελέσματος) σε μία περίοδο εκτίναξης της ανεργίας, αποτελεί επιτυχία αν και ο αριθμός υπολείπεται σημαντικά του αρχικού προγραμματισμού που προέβλεπε την δημιουργία 2860 θέσεων εργασίας (ποσοστό επίτευξης 4,37%) . Σε όρους «τομεακής – κλαδικής ανάλυσης» επιβεβαιώνεται η κυριαρχία του τουρισμού ως εναλλακτικής οικονομικής δραστηριότητας στις αγροτικές περιοχές και η σημαντική υστέρηση της μεταποίησης. Εάν την περίοδο των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης υπήρχε «τουριστικό ρεύμα» κυρίως ημεδαπών προς τις αγροτικές περιοχές, την περίοδο της οικονομικής κρίσης η κίνηση αυτή έχει περιορισθεί σημαντικά, εγείροντας ζητήματα βιωσιμότητας για τις επιχειρήσεις και ενδεχομένως εξηγεί και την μεγάλη καθυστέρηση στην υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδυτικών σχεδίων. Όμως η Περιφερειακή κατανομή των επενδύσεων και η υψηλή συγκέντρωση των πόρων στις νησιωτικές Περιφέρειες η οικονομία των οποίων σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι εξαρτώμενη από τον «αλλοδαπό» τουρισμό ο οποίος σημείωσε σημαντική αύξηση την τελευταία τριετία συνάδει και με την πολύ μεγάλη αύξηση του αριθμού των τουριστικών κλινών στις αγροτικές περιοχές που αποτυπώνεται στην τιμή του δείκτη πλαισίου 30 Τουριστικές υποδομές

Μέτρο (Υπ/μέτρο)	Δείκτης Εκροών	Σωρευτική τιμή επίτευξης του δείκτη (2014 - 2018)
M06 (M6.4)	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	28.049.891,01
M06 (M6.4)	O2 - Συνολική επένδυση	52.532.153,90
M06 (M6.4)	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	446
M06 (M6.4)	O4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	446

Πίνακας – 1 (Δείκτες εκροών της Περιοχής Εστίασης 6Α)

Δείκτης Αποτελέσματος / Στόχου	Τιμή επίτευξης του δείκτη (2018)
R21 / Σ20: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Α) - γυναίκες	146
R21 / Σ20: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Α) - άνδρες	442

Πίνακας – 2 (Δείκτες αποτελέσματος/ στόχου της Περιοχής Εστίασης 6Α)

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ (311 - 312 - 313) (Ολοκληρωμένα Έργα)	
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
Εκσυγχρονισμός - Επέκταση	116	4.343.913
Ίδρυση	241	18.401.879
ΣΥΝΟΛΟ	**357**	**22.745.791**

Πίνακας – 3 (Αντικείμενο επενδυτικού σχεδίο/ ίδρυση - εκσυγχρονισμός)

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ (Ολοκληρωμένα έργα)

Περιοχή Εστίασης 6Α

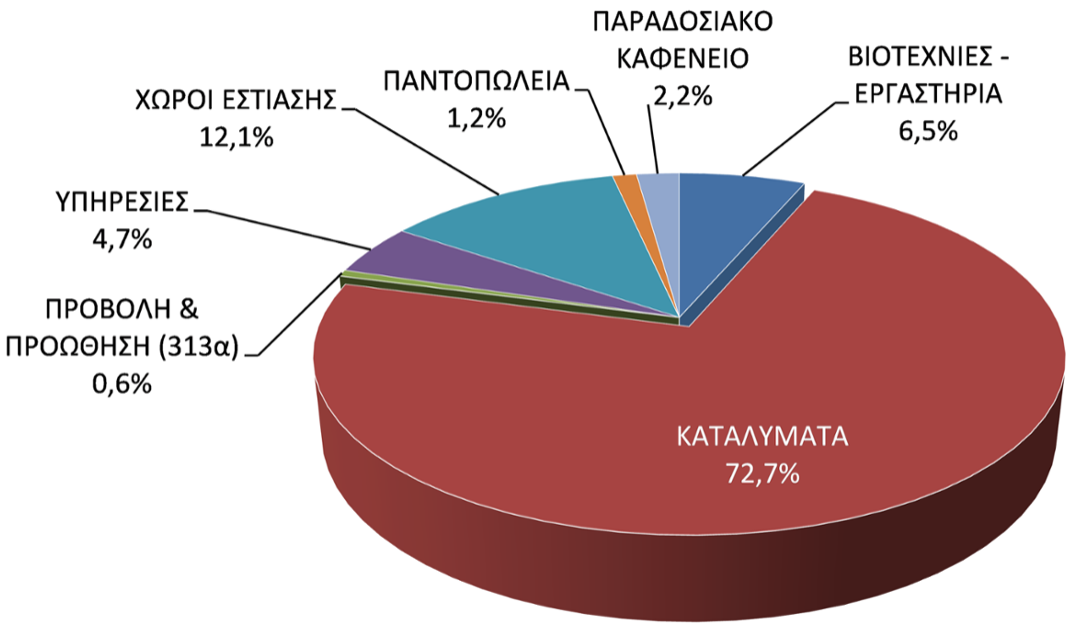

Ανειλημμένες Υποχρεώσεις (311 - 312 - 313)

Διάγραμμα – 1 (Κατανομή πληρωμών (ΔΔ) ανά τομέα οικονομική δραστηριότητας)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ (311 - 312 - 313) (Ολοκληρωμένα Έργα)			
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	25	6,8%	1.994.343	8,7%
Αττικής	2	0,5%	154.291	0,7%
Βορείου Αιγαίου	56	15,2%	3.382.462	14,8%
Δυτικής Ελλάδας	17	4,6%	1.246.304	5,4%
Δυτικής Μακεδονίας	6	1,6%	123.519	0,5%
Ηπείρου	19	5,2%	1.395.747	6,1%
Θεσσαλίας	20	5,4%	783.018	3,4%
Ιονίων Νήσων	28	7,6%	2.062.344	9,0%
Κεντρικής Μακεδονίας	28	7,6%	1.255.220	5,5%
Κρήτης	58	15,8%	4.156.552	18,2%
Νοτίου Αιγαίου	46	12,5%	2.801.770	12,2%
Πελοποννήσου	39	10,6%	2.287.335	10,0%
Στερεάς Ελλάδας	24	6,5%	1.238.241	5,4%
ΣΥΝΟΛΟ	**368**	**100,0%**	**22.881.146**	**100,0%**

Πίνακας – 4 (Περιφερειακή κατανομή των έργων που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Α)

ΦΥΛΟ / ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΛΑΣΗ	ΝΕΕΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (εκτός αυτοαπασχόλησης)	ΝΕΕΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (αυτοαπασχόληση)
ΑΝΔΡΕΣ <= 25	40,88	26,6
ΑΝΔΡΕΣ > 25	82,78	210,43
ΣΥΝΟΛΟ - ΑΝΔΡΕΣ	**123,66**	**237,03**
ΓΥΝΑΙΚΕΣ <= 25	94,74	19,55
ΓΥΝΑΙΚΕΣ > 25	114,19	151,4
ΣΥΝΟΛΟ - ΓΥΝΑΙΚΕΣ	**208,93**	**170,95**
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	**332,59**	**407,98**

Ολοκληρωμένα έργα, ανειλημμένες υποχρεώσεις (311 - 312 - 313)

Πίνακας – 5 (Ετήσια ισοδύναμα θέσεων απασχόλησης των έργων που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Α)

7.a17) CEQ17-6B - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την τοπική ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές;

7.a17.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στην ΠΕ 6Β συμβάλλουν τα ακόλουθα Μέτρα:

Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού (δεν έχει ενεργοποιηθεί) Υπομέτρο 4.3 Δράση 04.3.3) «Διάνοιξη και βελτίωση του δασικού οδικού δικτύου».

Μ07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές. Μέσω του οποίου χρηματοδοτείται το σύνολο των συνεχιζόμενων δημόσιων έργων του Άξονα 3 (Μέτρα 321 πλην εγγειοβελτιωτικών και έργων αγροτικής οδοποιίας, 322 και 3230 του ΠΑΑ 2007-2013 όπως επίσης και τα δημόσιου χαρακτήρα έργα του άξονα 4 Leader του ΠΑΑ 2007-2013

Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER, με τα ακόλουθα υπομέτρα :

- 19.1 «Προπαρασκευαστική στήριξη».
- 19.2 «Στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής ΤΑΠΤΚ», το οποίο περιλαμβάνει και τα μεταφερόμενα έργα των Μέτρων του Άξονα 4 του ΠΑΑ 2007-2013. Το Μέτρο χρηματοδοτεί παρεμβάσεις της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου 2007-13 οι οποίες αφορούν στα Καθεστώτα 411 (Ανταγωνιστικότητα) και 413 (Ποιότητα Ζωής – Διαφοροποίηση
- 19.3 «Προετοιμασία και υλοποίηση των δραστηριοτήτων συνεργασίας της ομάδας τοπικής δράσης».
- 19.4 «Στήριξη για λειτουργικά έξοδα και συντονισμό».

Τα 50 Τοπικά Προγράμματα που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο της προσέγγισης LEADER καλύπτουν πληθυσμό **4.070.393** κατοίκων που αντιστοιχεί στο **69[1]%** του συνολικού πληθυσμού των κύριων και ενδιάμεσων αγροτικών περιοχών (Δείκτης πλαισίου 1) και στο **37,8%** του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Δείκτης πλαισίου 1) Τα 50 Τοπικά Προγράμματα καλύπτουν συνολική έκταση 126.000 τ/χλμ (95%) της χώρας 126.000 τ/χλμ (Δείκτης πλαισίου 3) Μέσω της προσέγγισης Leader καλύπτεται τόσο σε όρους έκτασης όσο και πληθυσμιακά πολύ μεγαλύτερο τμήμα της χώρας σε σχέση με την περίοδο 2007-2013. Ιδιαίτερα θετική εξέλιξη για την διασφάλιση της Ολοκληρωμένης προσέγγισης στην χωρική

ανάπτυξη αποτελεί η συγχρηματοδότηση των 32 (64%) Τοπικών Προγραμμάτων από δύο Ταμεία (ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ) καλύπτοντας με ενιαίες στρατηγικές μεγάλο τμήμα των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών της χώρας.

Στο πλαίσιο του Μ19.1 ολοκληρώθηκε, χρηματοδότηση της εκπόνησης των στρατηγικών 50 Τοπικών Προγραμμάτων. Τα Τοπικά Προγράμματα της περιόδου 2014-2020 έχουν ενεργοποιηθεί σε όρους προκηρύξεων αλλά όχι εντάξεων ενώ οι μόνες δαπάνες που σχετίζονται με την περίοδο 2014-2020 αφορούν το Μέτρο 19.4 μέσω του οποίου καλύπτονται οι λειτουργικές δαπάνες των Ομάδων Τοπικής δράσης οι οποίες καλύπτουν το 34% των δαπανών του Μέτρου 19 και το 25,5% των δαπανών του τομέα επικέντρωσης . Τα μόνα ολοκληρωμένα έργα του Μέτρου 19.2 είναι τα συνεχιζόμενα έργα της περιόδου 2007-2013 .

Οι δείκτες εκροών και αποτελέσματος του τομέα επικέντρωσης παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες:

Βλέπε Πίνακα – 1 (Δείκτες εκροών της Περιοχής Εστίασης 6Β)

Βλέπε Πίνακα – 2 (Δείκτες αποτελέσματος/ στόχου της Περιοχής Εστίασης 6Β)

Για την απάντηση του κοινού ερωτήματος παρουσιάζεται η ανάλυση σε επίπεδο Μέτρου λόγω της διαφορετικής λογικής της παρέμβασης που υπήρχε μεταξύ των Αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ 2007-2013 και επιχειρείται η απάντηση των κοινών ερωτημάτων σε όρους θέσεων εργασίας και καλυπτόμενου πληθυσμού να δοθεί συνολικά σε επίπεδο τομέα επικέντρωσης για να μην εξαχθούν εσφαλμένα συμπεράσματα από το είδος (φυσικό αντικείμενο) των δημοσίων έργων που χρηματοδοτούνται και αποτελούν συνεχιζόμενα έργα του ΠΑΑ 2007-2013.

***Μ07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές – Συνεχιζόμενα έργα άξονα 3* (Μέτρα 321, 322, 323 ΠΑΑ 2007-13)**

Στο πλαίσιο του Μέτρου 07 (Μέτρα 321, 322, 323 ΠΑΑ 2007-13) έχουν ολοκληρωθεί 77 έργα, συνολικού προϋπολογισμού 11.201.596 € (ανειλημμένες υποχρεώσεις που αποτελούν το 50% του συνόλου των δαπανών του Μέτρου και το 58% των μεταφερόμενων έργων δημόσιου χαρακτήρα.

Βλέπε Πίνακα – 3 (Έργα του Μέτρου 7 που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Β)

Η πλειοψηφία των έργων αυτών, 52 των ολοκληρωμένων έργων αφορά σε παρεμβάσεις ανάπλασης κοινόχρηστων χώρων. Μικρότερος αριθμός έργων αφορά σε δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων (8 έργα) μετατροπή κτιρίων σε εκθετήρια (8 έργα), διαδρομές – μονοπάτια (4 έργα) Από το είδος των έργων προκύπτει το πως αντιλαμβάνονται οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης την Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Τα 77 έργα εξυπηρετούν πληθυσμό 28.885 κατοίκων Προβληματισμό δημιουργεί το γεγονός ότι οι πληρωμές του Μέτρου αποτελούν το 76% των ενταγμένων έργων που σημαίνει ότι σημαντικός αριθμός έργων δεν έχει ολοκληρωθεί τρία χρόνια μετά την καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας δαπανών του ΠΑΑ 2007-2013

Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER

Οι νομικές δεσμεύσεις του Μέτρου 19 ανέρχονται σε 123.030.119 ενώ οι πληρωμές σε 68,3Μ€ παράμετρος που υποδηλώνει υπάρχει σημαντικός αριθμός μεταφερόμενων έργων που δεν έχουν ολοκληρωθεί .

Σημαντικό τμήμα των ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ 2007-2013 που μεταφέρθηκαν την τρέχουσα προγραμματική περίοδο και ολοκληρώθηκαν (160 έργα) αφορούν

επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρώτη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων παρουσιάζοντας υψηλή συνέργεια με την εξυπηρέτηση του τομέα επικέντρωσης 3Α.. Οι συνολικές πληρωμές για τα έργα αυτά ανήλθαν σε 8.390.171 που αντιστοιχούν στο 20% των πληρωμών του Μέτρου 19.2 Ιδιαιτερότητα των έργων αυτών που είναι μικρού σχετικού προϋπολογισμού σε σχέση με τα έργα που χρηματοδοτούνται από το Μέτρο 4.2 είναι ότι μεταποιούν την τοπική γεωργική παραγωγή. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι κλάδοι από

Βλέπε Πίνακα – 4 (Έργα του Μέτρου 19 (ανειλημμένα 411) που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Β)

- Από την κλαδική κατανομή προκύπτει ότι ενισχύονται τόσο κλάδοι της πρώτης μεταποίησης προϊόντων με σαφή εξαγωγικό προσανατολισμό όπως το ελαιόλαδο – βρώσιμη ελιά και τα οπωροκηπευτικά αλλά και κλάδοι που η χώρα παρουσιάζει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα και διευρύνουν το μερίδιο τους στις εξαγωγές των γεωργικών προϊόντων όπως είναι τα τυριά (με κυρίαρχη την φέτα) το κρασί , το μέλι και τα αρωματικά φυτά.

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Κατανομή των ανειλημμένων έργων του 411 ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας)

Επιπλέον, στη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου ολοκληρώθηκαν 640 έργα του Υπομέτρου 413 (Ποιότητα Ζωής / Διαφοροποίηση), της προηγούμενης περιόδου, τα οποία συγκέντρωσαν συνολικές δαπάνες ύψους 31.201.788 €.

Σε επίπεδο ιδιωτικών επενδύσεων ολοκληρώθηκαν 50 επενδυτικά σχέδια που αφορούσαν έργα ίδρυση /εκσυγχρονισμό τουριστικών καταλυμάτων, 81 επενδυτικά σχέδια αφορούν τον κλάδο της εστίασης και 151 επενδυτικά σχέδια στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών.

Μια σειρά επενδυτικών σχεδίων τα οποία ολοκληρώθηκαν στο πλαίσιο των Καθεστώτων 411 και 413 συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ύδατος και ενέργειας, στην αύξηση της ανακύκλωσης και στη βελτίωση των διαδικασιών περιβαλλοντικής διαχείρισης. Αναλυτικότερα Τριάντα εννέα (39) επενδύσεις εγκατέστησαν σύστημα ανακύκλωσης στερεών αποβλήτων, ενώ ισάριθμες επενδύσεις εγκατέστησαν συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας και τριάντα τέσσερα σχέδια εγκατέστησαν συστήματα εξοικονόμησης ύδατος. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στο πλαίσιο των ανειλημμένων υποχρεώσεων των Μέτρων Leader (411 και 413) σε σύνολο 442 ιδιωτικών επενδύσεων της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου και αφορά μόνο στα ολοκληρωμένα έργα. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία που παρατίθενται προέρχονται από τα Τεχνικά Δελτίων με τα οποία εντάχθηκαν τα έργα στο ΠΑΑ και κατά συνέπεια αντιμετωπίζονται κυρίως για την καταγραφή ενδείξεων σχετικά με τη δημιουργία απασχόλησης.

Βλέπε Πίνακα – 5 (Ετήσια ισοδύναμα θέσεων απασχόλησης των έργων που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Β)

Ειδικότερα, στο σύνολο των ολοκληρωμένων επενδυτικών σχεδίων καταγράφεται η δημιουργία **650** νέων ετήσιων ισοδύναμων θέσεων απασχόλησης, από τις οποίες οι **292 (45%)** αφορούν σε θέσεις αυτοαπασχόλησης και **358 (55%)** θέσεις εκτός αυτοαπασχόλησης. Με βάση την κατά φύλο κατανομή των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται οι 420 αφορούν άνδρες (65%) και οι 230 γυναίκες ενώ με βάση την ηλικία το 20% των θέσεων (133) αφορούν νέους κάτω των 25 ετών ενώ το 80% (517) εργαζόμενους άνω των 25 ετών.

Απάντηση στο κοινό ερώτημα :

Μέσω των έργων υποδομών **απέκτησαν άμεση πρόσβαση σε καλύτερες υποδομές 28.885 (0,48%)**

κάτοικοι των αγροτικών περιοχών μέσω των παρεμβάσεων του **M7** ενώ μέσω LEADER απέκτησαν πρόσβαση (άμεσα και έμμεσα) σε καλύτερες υποδομές και υπηρεσίες **702.975** κάτοικοι των αγροτικών περιοχών. Ο συνολικός πληθυσμός των αγροτικών περιοχών που επωφελείται άμεσα και έμμεσα από τις παρεμβάσεις του τομέα επικέντρωσης **6B** ανέρχεται σε **731.860** (**12%)** του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών .Μέσω της προσέγγισης Leader έχουν δημιουργηθεί 721 θέσεις εργασίας στις αγροτικές περιοχές ενώ λόγω της φύσης των έργων του M7 (αναπλάσεις , μονοπάτια) οι δημιουργούμενες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται περιορίζονται σε 1,.5[2] ανά έργο που σημαίνει την δημιουργία περίπου 100 θέσεων εργασίας

Συμπερασματικά, η εφαρμογή της προσέγγισης LEADER στη βάση 50 Τοπικών Προγραμμάτων που καλύπτουν το 69% του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών της χώρας συμβάλλει στην προώθηση της Τοπικής Ανάπτυξης. Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και το γεγονός ότι τα δύο τρίτα των προγραμμάτων συγχρηματοδοτούνται και από το ΕΤΘΑ επιτρέποντας έτσι τη χάραξη ενιαίων στρατηγικών σε μεγάλο τμήμα των αγροτικών περιοχών της χώρας. Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο διαπιστώνεται αύξηση των διατιθέμενων πόρων για την Τοπική Ανάπτυξη στο ΠΑΑ 2014-2020 σε σχέση με το παρελθόν παράλληλα με την ενσωμάτωση του συνόλου των παρεμβάσεων για την Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής και την διαφοροποίηση της οικονομίας των αγροτικών περιοχών στην προσέγγιση Leader η οποία βελτιώνει την συνεκτικότητα των παρεμβάσεων αφού εντάσσονται πλέον σε μία ενιαία στρατηγική. Μέχρι σήμερα, ολοκληρωμένα έργα καταγράφονται όσον αφορά τις παρεμβάσεις οι οποίες είχαν ενταχθεί στο LEADER κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο ενώ σημαντική δευτερεύουσα συνεισφορά του M19 προκύπτει μόνο για τον τομέα επικέντρωσης 3A.

[1] Υπολογίζεται με τιμή Δείκτη πλαισίου 1 για το 2017 για το σύνολο χώρας 10.768.193 κάτοικοι

[2] Έρευνα πεδίου στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης ΠΑΑ 2007-2013

Μέτρο (Υπ/μέτρο)	Δείκτης Εκροών	Σωρευτική τιμή επίτευξης του δείκτη (2014 - 2018)
M07	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	22.755.670,94
M07	O2 - Συνολική επένδυση	22.755.670,94
M07	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	133
M07	O15 - Πληθυσμός που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές	28.885
M19 (M19.1)	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	3.047.661,43
M19 (M19.2)	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	42.057.084,64
M19 (M19.4)	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	23.213.874,81
M19	O19 - Αριθμός επιλεγμένων ΟΤΔ	50
M19	O19 - Αριθμός επιλεγμένων ΟΤΔ (πολυταμειακά)	32
M19	O20 - Number of LEADER projects supported	863

Πίνακας – 1 (Δείκτες εκροών της Περιοχής Εστίασης 6B)

Δείκτης Αποτελέσματος / Στόχου	Τιμή επίτευξης του δείκτη (2018)
R22 / Σ21: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τομέας επικέντρωσης 6Β)	67,51
Καθαρό αριθμός πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες	28.885,00
R23 / Σ22: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (τομέας επικέντρωσης 6Β)	0,48
R24 / Σ23: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Β) - γυναίκες	258
R24 / Σ23: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Β) - άνδρες	463

Πίνακας – 2 (Δείκτες αποτελέσματος/ στόχου της Περιοχής Εστίασης 6Β)

ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ (321 - 322 - 323) (Ολοκληρωμένα Έργα)	
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
ΓΗΠΕΔΑ	8	699.052
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΤΗΡΙΟ	8	575.430
ΑΛΛΑ (ΠΑΡΚΑ, ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΙΘΟΥΣΩΝ)	5	148.350
ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	52	9.538.286
ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ (ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ)	4	240.478
ΣΥΝΟΛΟ	**77**	**11.201.596**

Πίνακας – 3 (Έργα του Μέτρου 7 που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Β)

ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ - LEADER (411 - Ανταγωνιστικότητα) (Ολοκληρωμένα Έργα)			
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΩΝ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	% ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑ	18	11,3%	1.013.836	12,1%
ΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΑ	24	15,0%	1.189.157	14,2%
ΜΟΝΑΔΑ ΕΞΑΓΩΓΗΣ & ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΛΙΟΥ	6	3,8%	269.482	3,2%
ΜΟΝΑΔΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΒΡΩΣΙΜΗΣ ΕΛΙΑΣ	14	8,8%	601.347	7,2%
ΜΟΝΑΔΑ ΥΛΟΤΟΜΙΑΣ - ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ	5	3,1%	159.656	1,9%
ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ	36	22,5%	2.348.424	28,0%
ΤΟΜΕΑΣ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ	24	15,0%	997.911	11,9%
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΡΕΑΤΟΣ	4	2,5%	193.534	2,3%
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	8	5,0%	249.965	3,0%
ΑΛΛΟ (ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΓΛΥΚΑ, ΧΥΜΟΙ, ΟΣΠΡΙΑ)	21	13,1%	1.366.860	16,3%
ΣΥΝΟΛΟ	**160**	**100,0%**	**8.390.171**	**100,0%**

Πίνακας – 4 (Έργα του Μέτρου 19 (ανειλημμένα 411) που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Β)

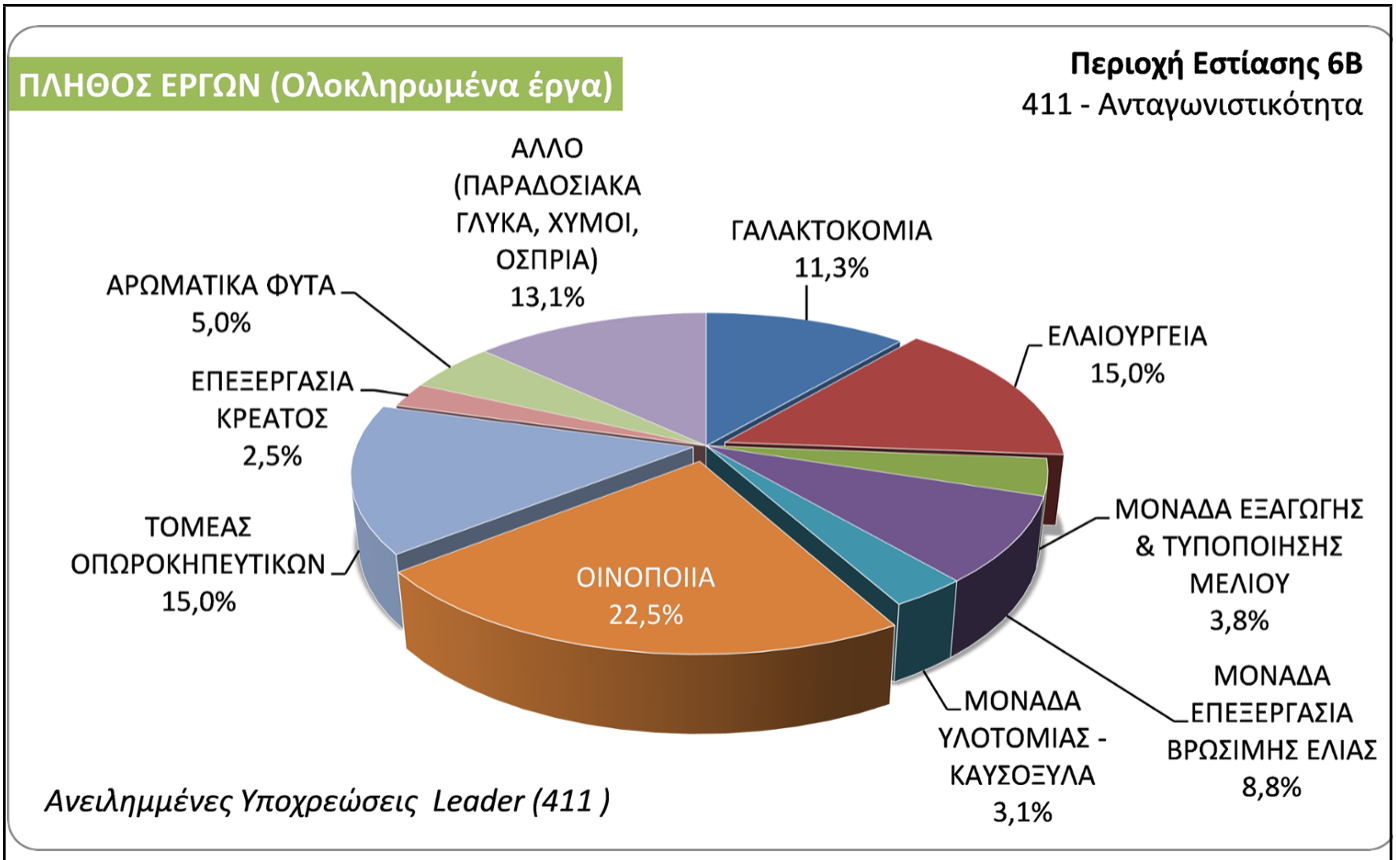

Διάγραμμα – 1 (Κατανομή των ανειλημμένων έργων του 411 ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας)

ΦΥΛΟ / ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΛΑΣΗ	ΝΕΕΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (εκτός αυτοαπασχόλησης)	ΝΕΕΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (αυτοαπασχόληση)
ΑΝΔΡΕΣ <= 25	44,03	24
ΑΝΔΡΕΣ > 25	176,27	174,96
ΣΥΝΟΛΟ - ΑΝΔΡΕΣ	**220,3**	**198,96**
ΓΥΝΑΙΚΕΣ <= 25	54,75	10
ΓΥΝΑΙΚΕΣ > 25	82,98	82,58
ΣΥΝΟΛΟ - ΓΥΝΑΙΚΕΣ	**137,73**	**92,58**
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	**358,03**	**291,54**

Ολοκληρωμένα έργα, ανειλημμένες υποχρεώσεις Leader (411 & 41

Πίνακας – 5 (Ετήσια ισοδύναμα θέσεων απασχόλησης των έργων που συμβάλουν στη Περιοχή Εστίασης 6Β)

7.a18) CEQ18-6C - Σε ποιο βαθμό οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν ενισχύσει την προσβασιμότητα, τη χρήση και την ποιότητα των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε αγροτικές περιοχές;

7.a18.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Στον τομέα επικέντρωσης έχουν πρωτεύουσα συνεισφορά τα ακόλουθα Μέτρα ενώ δεν υπάρχουν Μέτρα με δευτερεύουσα συνεισφορά

Μ01 - Δράσεις μετάδοσης γνώσεων και ενημέρωσης

- Δράση 1.1.1Δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις

Μ02 - Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση

- Υπομέτρο 2.1 - στήριξη για αποκόμιση οφέλους από τη χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών

Μ07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές

- Υπομέτρο 7.3 - στήριξη για την ευρυζωνική υποδομή, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας, βελτίωσης και επέκτασής της, την παθητική ευρυζωνική υποδομή και την παροχή πρόσβασης στην ευρυζωνικότητα και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Από τα ανωτέρω Μέτρα έχουν ενεργοποιηθεί η Δράση 1.1.1 του Μέτρου 1.1 και το Υπομέτρο 7.3 το οποίο περιλαμβάνει το συνεχιζόμενο έργο του ΠΑΑ 2007-2013 «Ανάπτυξη Ευρυζωνικών Υποδομών σε Αγροτικές Λευκές Περιοχές της Ελληνικής Επικράτειας και Υπηρεσίες Εκμετάλλευσης - Αξιοποίησης των Υποδομών στις περιφέρειες Αττικής, Κ. Μακεδονίας, Νησιά Νοτίου Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας» που αποτελεί το τμήμα που χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ του έργου «Ανάπτυξη Ευρυζωνικών Υποδομών σε Αγροτικές "Λευκές" Περιοχές της Ελληνικής Επικράτειας και Υπηρεσίες Εκμετάλλευσης-Αξιοποίησης των Υποδομών με ΣΔΙΤ» - Rural Broadband προϋπολογισμού 161.061.092 € συνολικής διάρκειας 15 ετών. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και ιδιωτικούς πόρους και στοχεύει στην κάλυψη του διαγνωσμένου ψηφιακού χάσματος[1] μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί Παρά την συνεχή πρόοδο της χώρας και την άνοδο του ποσοστού του πληθυσμού που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο που ανέρχεται το 2018 σε 76,5% έναντι 65,6% και του ποσοστού των χρηστών 72,2% το 2018 έναντι 63,2 % το 2014 υπάρχει πολύ μεγάλη αποκλιση μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών αλλά και μεταξύ Περιφερειών όπου το 2018 τα ποσοστά της Αττικής ανερχόταν στο 80% ενώ της Κεντρικής Ελλάδος στο 60% ενώ στις αγροτικές περιοχές το ποσοστό του πληθυσμού με πρόσβαση στο Διαδίκτυο ανέρχεται στο 52%

Το έργο στοχεύει στην μείωση του «ευρυζωνικού χάσματος» μεταξύ των πλέον μειονεκτικών περιοχών της Ελλάδας (λευκές αγροτικές περιοχές) και των περιοχών της υπόλοιπης χώρας όπου ήδη προσφέρονται ευρυζωνικές υπηρεσίες και έχει σαν αντικείμενο την κατασκευή ευρυζωνικών υποδομών που θα αναπτυχθούν και θα διασυνδέουν τελικούς χρήστες σε λευκές περιοχές (οικισμούς του πεδίου εφαρμογής του έργου) με προκαθορισμένα περιφερειακά σημεία συγκέντρωσης σε πόλεις όπου έχουν συνήθως παρουσία δύο η περισσότεροι πάροχοι υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ISPs). Το έργο υλοποιείται κατά φάσεις και η χώρα έχει χωρισθεί σε τρείς διακριτές ζώνες με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά ενώ σε χάρτη παρουσιάζεται στο τέλος της ενότητας:

Βλεπε Πίνακα – 1 (Ομαδοποίηση Οικισμών που συνθέτουν το πεδίο εφαρμογής του Rural Broadband Project)

Πηγή: ***Παρουσίαση του Rural Broadband Project, ΚτΠ Α.Ε. (8/1/2019)***

Βλεπε Διάγραμμα – 1 (Πρόσβαση στο διαδύκτου κατα επέπιδο αστικότητας)

Πηγή*: *EUROSTAT Statistics Explained (http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/) - 26/10/2018

Τα αναμενόμενα οφέλη από το έργο είναι :

- **Μείωση** του ψηφιακού χάσματος μεταξύ των Ελλήνων πολιτών
- Συνεισφορά στο **Εθνικό Σχέδιο Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς**
- Συνεισφορά στην κάλυψη των στόχων που θέτει η **Ψηφιακή Ατζέντα 2020**
- Ενίσχυση της **απασχόλησης**, μέσω της τόνωσης της τοπικής επιχειρηματικότητας
- Αύξηση της **ανταγωνιστικότητας** των μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- Ενίσχυση του **τουρισμού στις περιοχές παρέμβασης**
- Ενίσχυση της **Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**
- **Συγκράτηση** του πληθυσμού ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές

Η πρώτη φάση του έργου αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2019 με τα ακόλουθα αποτελέσματα :

Πληθυσμιακή κάλυψη **> 85%,** Γεωγραφική κάλυψη **> 60% ,**Καλυπτόμενος πληθυσμός με υπηρεσία Class A (30Mbps/4Mbps) **> 40% ,** Οικισμοί με σύνδεση μέσω οπτικών ινών **≥ 400 κάτοικοι**

Όπως προαναφέρθηκε το έργο είναι συνεχιζόμενο από το ΠΑΑ 2007-2013 μέσω του Προγράμματος κατεβλήθησαν την περίοδο 2007 -2013 46,6 Μ€ ενώ μέσω του Υπομετρου 7.3 αναμένεται η καταβολή επιπλέον 78,5Μ€.

Η καλή πορεία εξέλιξης του τομέα επικέντρωσης αντανακλάται και στις τιμές των δεικτών εκροών 01 (πληρωμές ύψους 31Μ€ που διαμορφώνει το ποσοστό απορρόφησης σε 40%) ενώ η τιμή του δείκτη αποτελέσματος Α25/Σ24: «Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από νέες ή βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές(τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών– ΤΠΕ παρουσιάζει υστέρηση» λαμβάνοντας την τιμή 0,8 που αντιστοιχεί σε 48.351 κατοίκους έναντι τιμής στόχου για το 2023 9,95% που αντιστοιχεί σε 601.365 κατοίκους των αγροτικών περιοχών. Η τιμή του δείκτη αποτελέσματος θα αυξηθεί σημαντικά εντός του 2019 με την ολοκλήρωση των έργων της Α φάσης και στις τρείς ζώνες

Ένα θέμα που αντιμετωπίζεται μερικώς από το Πρόγραμμα είναι η βελτίωση του ποσοστού του πληθυσμού που έχει τις βασικές δεξιότητες για την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Το Πρόγραμμα μέσω της Δράσης 1.1.1.1 καλύπτει μόνο τους Νέους Γεωργούς του Μέτρου 6.1 ενώ δεν προβλέπει την παροχή κατάρτισης στους κατοίκους των αγροτικών περιοχών. Από την εξέταση των χαρακτηριστικών των χρηστών του Διαδικτύου προκύπτει ότι η χρήση του διαδικτύου είναι αντιστρόφως ανάλογη της ηλικίας αλλά και του μορφωτικού επιπέδου των χρηστών[2]. Η ηλικιακή σύνθεση αλλά και το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων των αγροτικών περιοχών υστερεί σε σχέση με τις αστικές περιοχές Η μείωση του ψηφιακού αναλφαβητισμού στις αγροτικές περιοχές θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί μέσω της διενέργειας προγραμμάτων κατάρτισης μέσω του Μέτρου 19.2

Συμπερασματικά η συμβολή του Προγράμματος είναι καθοριστική για την βελτίωση της προσβασιμότητας, τη χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε αγροτικές περιοχές.

Βλέπε Χάρτη – 1 (Ομαδοποίηση Οικισμών που συνθέτουν το πεδίο εφαρμογής του Rural Broadband Project)

Πηγή*: *Παρουσίαση του Rural Broadband Project, ΚτΠ Α.Ε. (8/1/2019)

[1] 2015 το Διαδίκτυο στην Ελλάδα World Internet Project Τελική έκθεση Αθήνα Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

[2] Οπ 1

Ζώνη	Νομοί	Πληθυσμός	Οικισμοί
1	19	170.884	1.188
2	15	185.043	1.864
3	17	169.360	2.025
		525.287	**5.077**

Πίνακας – 1 (Ομαδοποίηση Οικισμών που συνθέτουν το πεδίο εφαρμογής του Rural Broadband Project)

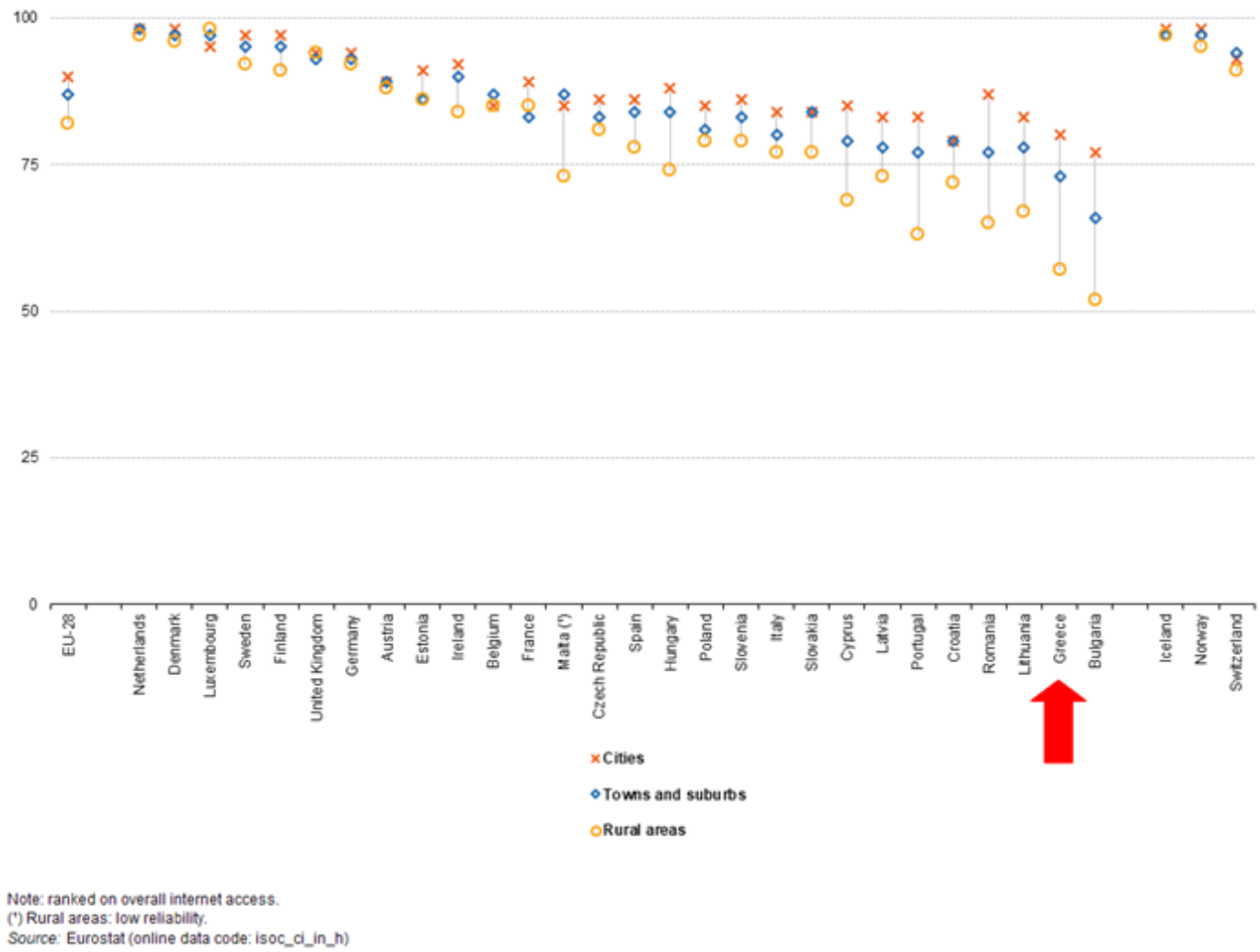

Note: ranked on overall internet access.
(*) Rural areas: low reliability.
Source: Eurostat (online data code: isoc_ci_in_h)

Διάγραμμα – 1 (Πρόσβαση στο διαδύκτου κατα επέπιδο αστικότητας)

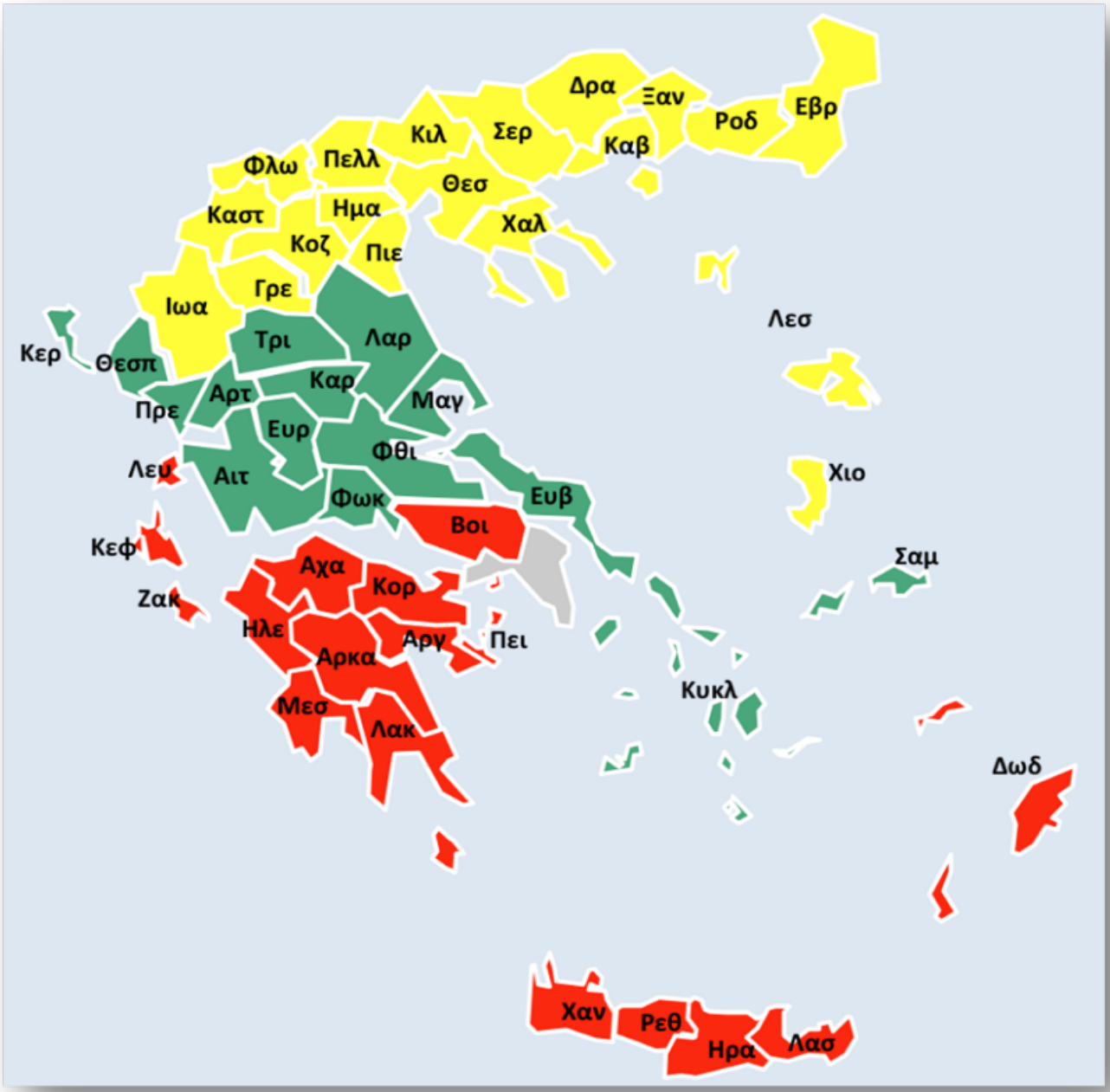

Χάρτης – 1 (Ομαδοποίηση Οικισμών που συνθέτουν το πεδίο εφαρμογής του Rural Broadband Project)

7.a19) CEQ19-PE - Σε ποιο βαθμό οι συνέργειες μεταξύ προτεραιοτήτων και τομέων επικέντρωσης έχουν βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του ΠΑΑ;

7.a19.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a20) CEQ20-TA - Σε ποιο βαθμό η τεχνική βοήθεια έχει συμβάλει στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 59 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και στο άρθρο 51 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013;

7.a20.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

1. Μέτρα/ Υπο-μέτρα/ Δράσεις που συνεισφέρουν

Πρωταρχική συνεισφορά	**M20 - Τεχνική βοήθεια κρατών μελών (άρθρα 51-54)** • Υπομέτρο 20.1 - στήριξη για τεχνική βοήθεια (εκτός του ΕΑΔ) • Υπομέτρο 20.2 - στήριξη για τη σύσταση και τη λειτουργία του ΕΑΔ

Η Τεχνική Βοήθεια (ΤΒ) περιλαμβάνει το σύνολο των δράσεων για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση του Προγράμματος. Οι δράσεις Τεχνικής Βοήθειας ομαδοποιούνται σε επιμέρους κατηγορίες ενεργειών όπως: Εκπόνηση μελετών– εμπειρογνωμοσυνών– ερευνών, Υπηρεσίες Συμβούλων, Λειτουργία Επιτελικών Φορέων και Υποστηρικτικών Δομών, Υποστηρικτικές ενέργειες τεχνικής φύσεως, Γενικές Υποστηρικτικές ενέργειες, Ενέργειες Αξιολόγησης, Δράσεις ελέγχων, Κατάρτιση των εμπλεκομένων φορέων του ΠΑΑ, Δημοσιότητα, Προβολή και Πληροφόρηση.

Η αξιοποίηση της Τεχνικής Βοήθειας είναι κρίσιμη παράμετρος για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση του Προγράμματος. Στο Κοινό Πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης, με εξαίρεση τον δείκτη εκροών Ε1 «Συνολικές δημόσιες δαπάνες», δεν υπάρχουν άλλοι δείκτες που σχετίζονται με την αποτίμηση των δράσεων Τεχνικής Βοήθειας.

Ως πηγές άντλησης στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της ΕΥΔ ΠΑΑ μέχρι τέλος του 2018, οι Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης του ΠΑΑ, συνεντεύξεις με στελέχη της ΕΥΔ, ενώ για την ορθότερη αποτίμηση της συμβολής της Τεχνικής Βοήθειας πραγματοποιήθηκε έρευνα πεδίου του Συμβούλου Αξιολόγησης με δομημένο ερωτηματολόγιο που απευθύνθηκε στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) Περιφερειών και στις Γενικές Διευθύνσεις Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών, ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) Πράξεων ΠΑΑ.

Η κατανομή των πόρων της Τεχνικής Βοήθειας είναι ετεροβαρής χρηματοδοτικά καθότι το 66,7% των διατιθέμενων πόρων αφορά στη διαχείριση και παρακολούθηση του ΠΑΑ, το 14,8% σε πληροφοριακά συστήματα (αναβάθμιση, επικαιροποίηση και συντήρηση του ΟΠΣΑΑ) και το 12,6% σε αξιολογήσεις-μελέτες-τεχνικούς συμβούλους. Πολύ μικρότερα ποσοστά ΤΒ διατίθενται για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας (5%) των εμπλεκομένων στη διαχείριση και παρακολούθηση του ΠΑΑ καθώς και για τη δημοσιότητα και προβολή του Προγράμματος (0,9%). Αντίστοιχη είναι και η απορρόφηση ανά κατηγορία δράσεων, με την υψηλότερη να αφορά στη διαχείριση και παρακολούθηση του ΠΑΑ (5,98%) και τη χαμηλότερη στη δημοσιότητα και προβολή (0,08%).

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Κατανομή Δαπανών ανά Κατηγορία Δαπανών (Τεχνική Βοήθεια))

Βελτίωση του ρυθμού υλοποίησης των βασικών Μέτρων του ΠΑΑ

Όπως προαναφέρθηκε, το 66,7% των δαπανών της Τεχνικής Βοήθειας έχει διατεθεί για την βελτίωση της

διαδικασίας παρακολούθησης του ρυθμού υλοποίησης των Μέτρων του Προγράμματος. Ωστόσο, η συμβολή της ΤΒ στην επιτάχυνση του ρυθμού υλοποίησης σε σχέση με τις διαδικασίες αξιολόγησης και ένταξης έργων[1] ποικίλει, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το Υπομέτρο 6.1 «Ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς» (με το χρόνο που μεσολαβεί από την υποβολή της αίτησης ένταξης μέχρι την ημερομηνία της απόφασης ένταξης να ανέρχεται σε 9,1 μήνες για 15.475 ενταγμένα έργα), ενώ μεγάλο είναι και το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την υποβολή της αίτησης μέχρι την απόφαση ένταξης στο Μέτρο 19.1 «Προπαρασκευαστική στήριξη» (5,9 μήνες για 48 ενταγμένα έργα). Σημαντικά χαμηλότεροι χρόνοι στη διαδικασία αξιολόγησης και ένταξης έργων εντοπίζονται στα Μέτρα 11 «Βιολογική γεωργία (άρθρο 29)» (μέση διάρκεια 2,4 μήνες με το πλήθος των ενταγμένων έργων να ανέρχεται στα 18.095) και 10.1 «Ενίσχυση για γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές υποχρεώσεις» (μέση διάρκεια 4,2 μήνες, με 10.776 ενταγμένα έργα).

Ανασταλτικός παράγοντας για τη διαδικασία αξιολόγησης, ένταξης και παρακολούθησης αποτελεί η ύπαρξη προβλημάτων στο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την έρευνα πεδίου που πραγματοποίησε ο Σύμβουλος στους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ) πράξεων ΠΑΑ. Τα προβλήματα αυτά εστιάζονται στο χαμηλό βαθμό ετοιμότητας του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) και στον ελλιπή σχεδιασμό του, που οδήγησαν σε καθυστερήσεις στην αξιολόγηση των αιτήσεων που υποβλήθηκαν (π.χ. στην περίπτωση του Υπομέτρου 6.1 η μη δημιουργία φόρμας ηλεκτρονικής υποβολής των ενστάσεων και φόρμας καταχώρησης αποτελεσμάτων εξέτασης των ενστάσεων). Επιπλέον, στην περίπτωση του Υπομέτρου 6.1 επισημάνθηκε από τους ερωτηθέντες ότι δεν έχει δημιουργηθεί στο ΠΣΚΕ η φόρμα υποβολής αιτημάτων τροποποίησης, γεγονός που συνεπάγεται καθυστερήσεις στην παρακολούθηση των επιχειρηματικών σχεδίων των δικαιούχων του Υπομέτρου. Αντίστοιχα, στην αξιολόγηση των Σχεδίων Βελτίωσης εντοπίστηκαν προβλήματα με το ΠΣΚΕ, όπως κάποια αρχεία διασταυρωτικών ελέγχων, αρχεία εύλογου κόστους μηχανολογικού εξοπλισμού, κωδικοί έργου που δεν εμφανίζονται στο ΠΣΚΕ για αξιολόγηση κλπ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα καθυστερήσεις στην αξιολόγηση, με ότι αυτό συνεπάγεται για την υλοποίηση των επενδύσεων και την απορροφητικότητα του Υπομέτρου.

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι παρά τα προβλήματα στην αξιολόγηση του Μέτρου 6.1 ο χρόνος για την ένταξη των δικαιούχων σε σχέση με το παρελθόν (ΠΑΑ 2007-2013) έχει περιορισθεί στο ήμισυ αναδεικνύοντας την πολύ σημαντική πρόοδο

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Χρόνος ένταξης δικαιούχων στις νέες προσκλήσεις)

Σε ότι αφορά στις δράσεις Τεχνικής Βοήθειας (ΤΒ) για τις οποίες δικαιούχοι είναι οι Περιφέρειες και οι οποίες αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη και ταχύτερη υλοποίηση των Μέτρων / δράσεων του ΠΑΑ που έχουν εκχωρηθεί στους ΕΦΔ τα σημαντικότερα προβλήματα που εντοπίζονται από την έρευνα πεδίου του Συμβούλου Αξιολόγησης είναι τα ακόλουθα:

1. Μη ενεργοποίηση της Τεχνικής Βοήθειας λόγω έλλειψης προσωπικού και εμπειρίας, παρόλο που σε αρκετές Περιφέρειες έχει συσταθεί και στελεχωθεί Μητρώο Αξιολογητών με σκοπό την αξιολόγηση αιτήσεων στήριξης των εκχωρούμενων Μέτρων του ΠΑΑ.
2. Καθυστερήσεις που οφείλονται στο γεγονός ότι δεν έχουν αποσαφηνιστεί οι διαδικασίες πληρωμής των ενεργειών ΤΒ και ειδικότερα ποια υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την αναγνώριση και εκκαθάριση δαπανών (*σύμφωνα με το έγγραφο 1379/24-04-2019 της ΕΥΔ ΠΑΑ του ΥΠΠΑΤ ο ΟΠΕΚΕΠΕ θέτει θέμα ορισμού μιας μόνο υπηρεσίας από κάθε περιφέρεια για την εκχώρηση αναγνώρισης και εκκαθάρισης δικαιολογητικών πληρωμής των Ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας του ΠΑΑ 2014-2020*). Στις περισσότερες Περιφέρειες έχουν επιλεγεί δυο δικαιούχοι για τα Μέτρα/δράσεις που έχουν εκχωρηθεί άρα και δυο εκκαθαριστές.
3. Η καθυστέρηση διαχείρισης της Τεχνικής Βοήθειας έχει ως αποτέλεσμα αδυναμία ανταπόκρισης σε

αρμοδιότητες που εκχωρήθηκαν στις Υπηρεσίες των Περιφερειών, όπως η δημοσιοποίηση των Μέτρων και Δράσεων.
4. Αρκετά γραφειοκρατικό και περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο για την ΤΒ ως προς το είδος των επιλέξιμων ενεργειών (π.χ. είναι επιλέξιμες εκτυπώσεις αλλά όχι η προμήθεια αναλωσίμων εκτύπωσης).

Οι προτάσεις των ΕΦΔ για τη βελτίωση του ρυθμού υλοποίησης των Μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020 που έχουν εκχωρηθεί στις Περιφέρειες και η συμβολή της Τεχνικής Βοήθειας του ΠΑΑ σε αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

1. Πιο ευέλικτες διαδικασίες για τη χρήση της ΤΒ, καθότι η εμπλοκή πολλών Υπηρεσιών (δικαιούχοι, εκκαθαριστές, ΟΠΕΚΕΠΕ) λειτουργεί αποτρεπτικά στην υλοποίηση της.
2. Επιτάχυνση διαδικασιών που αφορούν είτε τροποποιήσεις θεσμικού πλαισίου είτε διευκρινήσεις επί ζητημάτων εφαρμογής αυτού.
3. Επιτάχυνση της έκδοσης του απαιτούμενου θεσμικού πλαισίου α) για την υλοποίηση των δράσεων και β) για την πληρωμή των ενταγμένων έργων.
4. Έγκαιρη προετοιμασία και ολοκλήρωση του ΠΣΚΕ πριν από την έκδοση της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για κάθε Μέτρο.
5. Υλοποίηση ενεργειών αγοράς λογισμικού, εγκατάστασης, υποστήριξης και συντήρησης εξοπλισμού.
6. Υποστήριξη με πρόσθετο προσωπικό στη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων, αλλά και στη διαχείριση των CLLD Leader. Η Τεχνική Βοήθεια μέσω ενεργειών συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης μπορεί να προμηθεύσει εξωτερικούς συνεργάτες-συμβούλους για εργασίες που αφορούν σε αξιολόγηση προτάσεων, όμως υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης με τακτικό προσωπικό (*επισήμανση από δύο ΕΥΔ*).
7. Υποβολές / εγκρίσεις μέσω ΟΠΣ ΠΑΑ χωρίς αλληλογραφία και παραγωγή προσκλήσεων μέσω ΟΠΣ ΠΑΑ (*επισήμανση από μία ΕΥΔ*).
8. Ανάθεση ευθυνών στις ΕΥΔ των Περιφερειών με δεδομένο ότι είναι στελεχωμένες με εξειδικευμένο προσωπικό (*επισήμανση από μία ΕΥΔ*).

Δραστηριότητες για την ενίσχυση των ικανοτήτων του προσωπικού που εμπλέκεται στη διαχείριση, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΠΑΑ

Σε ότι αφορά στη βελτίωση της θεσμικής και διοικητικής ικανότητας για την αποτελεσματική διαχείριση και υλοποίηση του Προγράμματος μέχρι το τέλος του 2018 υλοποιήθηκαν 25 αντίστοιχες δράσεις με το συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων να ανέρχεται σε 2.500 άτομα. Οι δράσεις αυτές κυρίως αφορούν στη διενέργεια ενημερωτικών/τεχνικών συναντήσεων με φορείς για θέματα που σχετίζονται με την υλοποίηση επιμέρους Μέτρων και Υπομέτρων (π.χ. θεσμικό πλαίσιο, διοικητικοί έλεγχοι), την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ, τια ανειλημμένες υποχρεώσεις συγκεκριμένων Υπομέτρων, κλπ. Από αυτές το 40% αφορούσε σε δράσεις βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας των Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης για εκταρικά Μέτρα του ΠΑΑ με συνολικό αριθμό συμμετεχόντων 1.030 άτομα (41% του συνόλου), ενώ σημαντικά λιγότερες ήταν οι αντίστοιχες δράσεις για επενδυτικά Μέτρα (4 δράσεις με συμμετοχή 550 ατόμων), για τα Μέτρα του Leader (4 δράσεις με συμμετοχή 390 ατόμων) καθώς και για τη χρήση των χρηματοδοτικών εργαλείων (3 δράσεις με συμμετοχή 150 ατόμων). Από την έρευνα πεδίου του Συμβούλου προέκυψε ότι η συνεργασία των ΕΦΔ με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΑΑ σε σχέση με τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των στελεχών τους και τις σχετικές δράσεις που έχουν υλοποιηθεί από την ΕΥΔ ΠΑΑ αξιολογήθηκε από το 46% όσων απάντησαν στην έρευνα ως «Καλή», από το 23% ως «Πολύ καλή» και από το 23% ως «Ουδέτερη» (σε κλίμακα από το 1- πολύ κακή έως 5 – πολύ καλή).

Βλέπε Πίνακα -1 (Κατανομή δράσεων για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας)

Επισημαίνεται, ωστόσο, η απουσία δράσεων για τη μεταφορά τεχνογνωσίας προς τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, ενώ, όπως προαναφέρθηκε, σχετικά περιορισμένη είναι η εμπλοκή του προσωπικού των ΟΤΔ σε δράσεις βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας.

Έχουν βελτιωθεί οι μέθοδοι αξιολόγησης και έχουν παράσχει άρτια αποτελέσματα αξιολόγησης

Στα πλαίσια της Τεχνικής Βοήθειας έχουν χρηματοδοτηθεί οι ακόλουθες τέσσερις (4) αξιολογήσεις: 1) Εκ των υστέρων αξιολόγηση του ΠΑΑ 2007 -2013, 2) Εκ των προτέρων αξιολόγηση για την εφαρμογή των μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής την προγραμματική περίοδο 2014-2020, 3) Σύμβουλος υποστήριξης της ΕΥΔ ΠΑΑ σε ενέργειες αξιολόγησης, 4) Αξιολόγηση του ΠΑΑ 2014-2020 στο πλαίσιο της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης του 2019. Από αυτές έχουν ολοκληρωθεί οι τρεις πρώτες, ενώ η τελευταία θα ολοκληρωθεί το 2020. Οι ανωτέρω αξιολογήσεις έχουν εκπονηθεί από εξωτερικούς αξιολογητές.

Λοιπές σχετιζόμενες με την αξιολόγηση δράσεις είναι οι παρακάτω μελέτες:1) Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών υψηλής φυσικής αξίας, 2) Μελέτη για την αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στην πρόληψη και τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους, 3) Μελέτη για την αξιολόγηση της συμβολής του ΠΑΑ στη διαχείριση και αποδοτικότητα της χρήσης των υδάτων, που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Αναφορικά με την δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων δεν έχουν διοργανωθεί σχετικές ημερίδες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η παρουσίαση ευρημάτων της Εκ των υστέρων αξιολόγησης του ΠΑΑ 2007-2013 έλαβε χώρα στο πλαίσιο μιας ενημερωτικής συνάντησης με φορείς εφαρμογής του Προγράμματος και στελεχών των Ειδικών Υπηρεσιών του ΠΑΑ. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι οι αξιολογήσεις και τα συμπεράσματα τους παρουσιάζονται στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ, ενώ το σύνολο των αξιολογήσεων αναρτάται στο δικτυακό τόπο του Προγράμματος και, κατά συνέπεια, είναι προσβάσιμο στο κοινό.

Για τη βελτίωση των ικανοτήτων και την αύξηση της γνώσης αναφορικά με την αξιολόγηση διοργανώθηκε ημερίδα με στόχο την ενίσχυση των ικανοτήτων των εμπλεκομένων στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΠΑΑ με θέμα «Ανάπτυξη ικανοτήτων για την οργάνωση της αξιολόγησης σε τοπικό επίπεδο». Η ημερίδα απευθύνθηκε στους εκπροσώπους των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) CLLD/LEADER που έχουν οριστεί υπεύθυνοι για θέματα αξιολόγησης και αποσκοπούσε στην ευαισθητοποίηση των ΟΤΔ και στην περαιτέρω εξειδίκευση των ενεργειών που απαιτούνται και των κατάλληλων ερωτημάτων αξιολόγησης που πρέπει να τεθούν προκειμένου οι ΟΤΔ να οργανώσουν την αξιολόγηση των τοπικών τους προγραμμάτων και να καταρτίσουν το Σχέδιο Αξιολόγησης τους.

Στο ίδιο πλαίσιο αυτή εντάσσεται και η συν-διοργάνωση με το Helpdesk του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Αξιολόγηση της Αγροτικής Ανάπτυξης της ετήσιας συνάντησης EvaluationWORKS! που πραγματοποιείται το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους και στην οποία συμμετέχουν κατά μέσο όρο 25 άτομα, που κυρίως προέρχονται από τις Υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση και παρακολούθηση του ΠΑΑ (ΕΥΔ ΠΑΑ, ΕΥΕ ΠΑΑ), το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο, τον ΟΠΕΚΕΠΕ, την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα, τους Αξιολογητές κλπ. Δεν έχει υπάρξει καμία πρόνοια για την ενημέρωση /εξοικείωση των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων σε θέματα αξιολόγησης.

Δεν έχουν εντοπιστεί προβλήματα αναφορικά με την ποιότητα των αξιολογήσεων, ενώ πολλές συστάσεις των αξιολογήσεων γίνονται αποδεκτές και αξιοποιούνται για τις αναθεωρήσεις του Προγράμματος.

Δημοσιότητα του ΠΑΑ προς εν δυνάμει δικαιούχους και ευρύ κοινό

Σε ότι αφορά στη δημοσιότητα του Προγράμματος και στη γνωστοποίηση του στο κοινό τα κύρια μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι εκδηλώσεις (ημερίδες, τεχνικές συναντήσεις, ανοικτές εκδηλώσεις) στις οποίες συμμετείχαν 451 άτομα, η παραγωγή ενημερωτικών εντύπων και προωθητικού υλικού (εκδόθηκαν 31.000

τεμάχια), η συμμετοχή σε εκθέσεις (ΔΕΘ, AGROTICA 2018 και NOSTOS EXPO-FORUM 2017) απ' όπου ενημερώθηκαν 422.478 άτομα και η δημιουργία ενός video για την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ με 58 προβολές στο YouTube. Οι επισκέψεις στον παλαιό δικτυακό τόπο του Προγράμματος ανήλθαν μέχρι τέλος του 2018 σε 4.149.893, ενώ δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία για την επισκεψιμότητα στη νέα ιστοσελίδα του ΠΑΑ που λειτουργεί από τον Δεκέμβριο του 2018.

Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι παρά τις δράσεις δημοσιότητας που έχουν υλοποιηθεί η αναγνωρισιμότητα του Προγράμματος παραμένει χαμηλή, καθότι με βάση την έρευνα για την αποτίμηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΠΑΑ (Ιούνιος 2018) το 74% του γενικού κοινού δεν έχει ακούσει ή δεν γνωρίζει τις δράσεις/παρεμβάσεις του Προγράμματος. Το αντίστοιχο ποσοστό στο ειδικό κοινό (αγρότες, δυνητικά δικαιούχοι) ανέρχεται στο 58,7% (εύλογα είναι κατά πολύ μικρότερο από το αντίστοιχο στο γενικό κοινό). Είναι, μάλιστα, αξιοσημείωτο ότι από αυτό το ποσοστό το 66,2% είναι αγρότες.

Η κύρια πηγή ενημέρωσης του γενικού κοινού για τις δράσεις του ΠΑΑ προέρχεται κατά 55% από τα ΜΜΕ, κατά 31,3% από το διαδίκτυο, ενώ από Δημόσιες Υπηρεσίες κατά 16.1% και από ημερίδες ενημέρωσης κατά 9.5%. Σε ότι αφορά στο ειδικό κοινό το 56,2% δήλωσε πως η ενημέρωσή του για το ΠΑΑ προήλθε κατά κύριο λόγο, από τα ΜΜΕ, ενώ ένα 32.4% από φίλους και γνωστούς.

Συστάσεις

Η Τεχνική Βοήθεια του ΠΑΑ θα πρέπει να αξιοποιηθεί πιο εντατικά για την εξοικείωση των εμπλεκομένων στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιοποίηση του Προγράμματος με το Κοινό Πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης, αλλά και για την χρηματοδότηση των αναγκαίων ερευνών και μελετών που θα αναδείξουν τις αλληλεπιδράσεις της γεωργίας, δασοκομίας και της βιομηχανίας τροφίμων με το περιβάλλον (βιοποικιλότητα, έδαφος, νερό) και την κλιματική αλλαγή (εκπομπές αερίων θερμοκηπίου). Επιπλέον, λόγω των σημαντικών αλλαγών που επιφέρει η νέα μεταρρύθμιση της ΚΑΠ για την περίοδο 2021 -2027 θα απαιτηθεί η ενεργοποίηση δράσεων ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης του πληθυσμού αλλά και η χρηματοδότηση μελετών αναφορικά με τη δυνατότητα ενεργοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων αλλά και εργαλείων διαχείρισης κινδύνου.

Τέλος σημειώνεται ότι η επιχειρησιακή βάση του Προγράμματος καλύπτει το 100% των έργων ενώ παρά τα προβλήματα που παρουσιάσθηκαν κατ την αρχική φάση του ΠΣΚΕ έχουν βελτιωθεί οι χρόνοι ένταξης αλλά και η διαθεσιμότητα των στοιχείων

Χρήζει άμεσης επανεξέτασης το θέμα της αξιοποίησης της Τεχνικής Βοήθειας από τις ΕΥΠ ΠΕΠ και τις ΔΑΟΠ η οποία παραμένει ουσιαστικά ανενεργή

[1] Αφορά στις νέες προσκλήσεις του ΠΑΑ 2014-2020 και όχι στις συνεχιζόμενες από το ΠΑΑ 2007-2013 δράσεις.

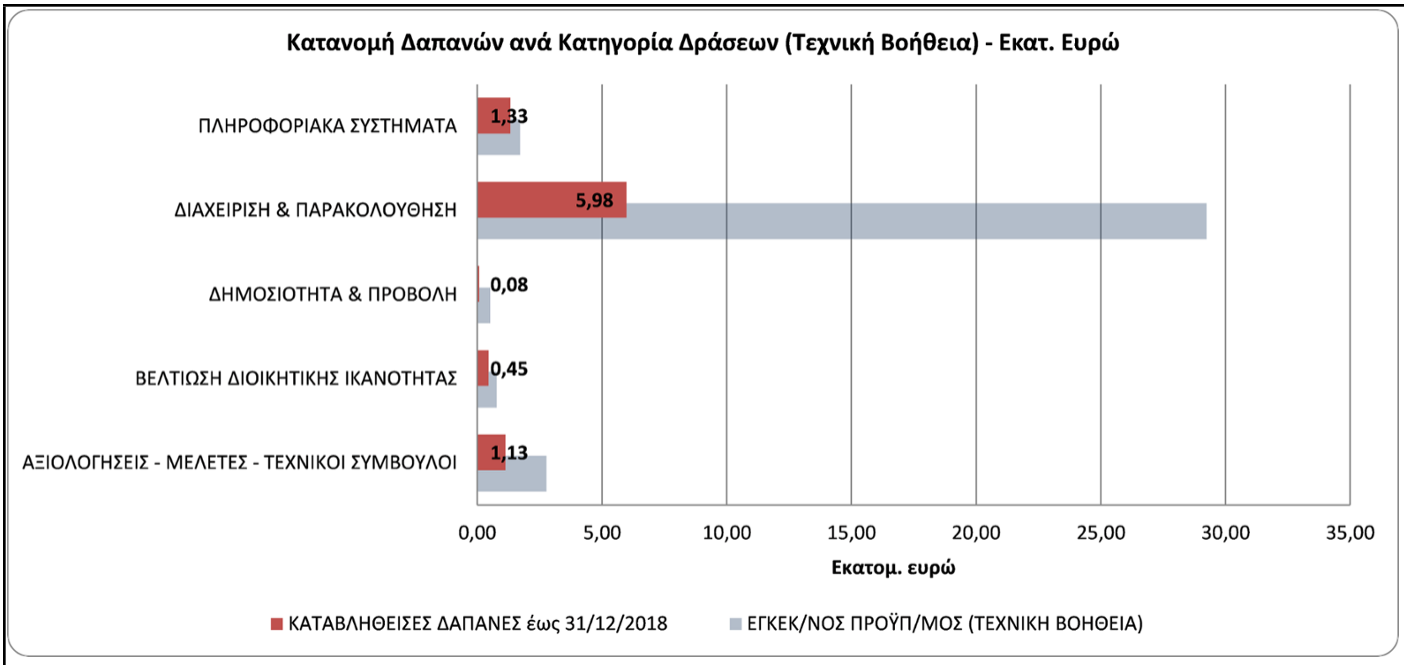

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Κατανομή Δαπανών ανά Κατηγορία Δαπανών (Τεχνική Βοήθεια))

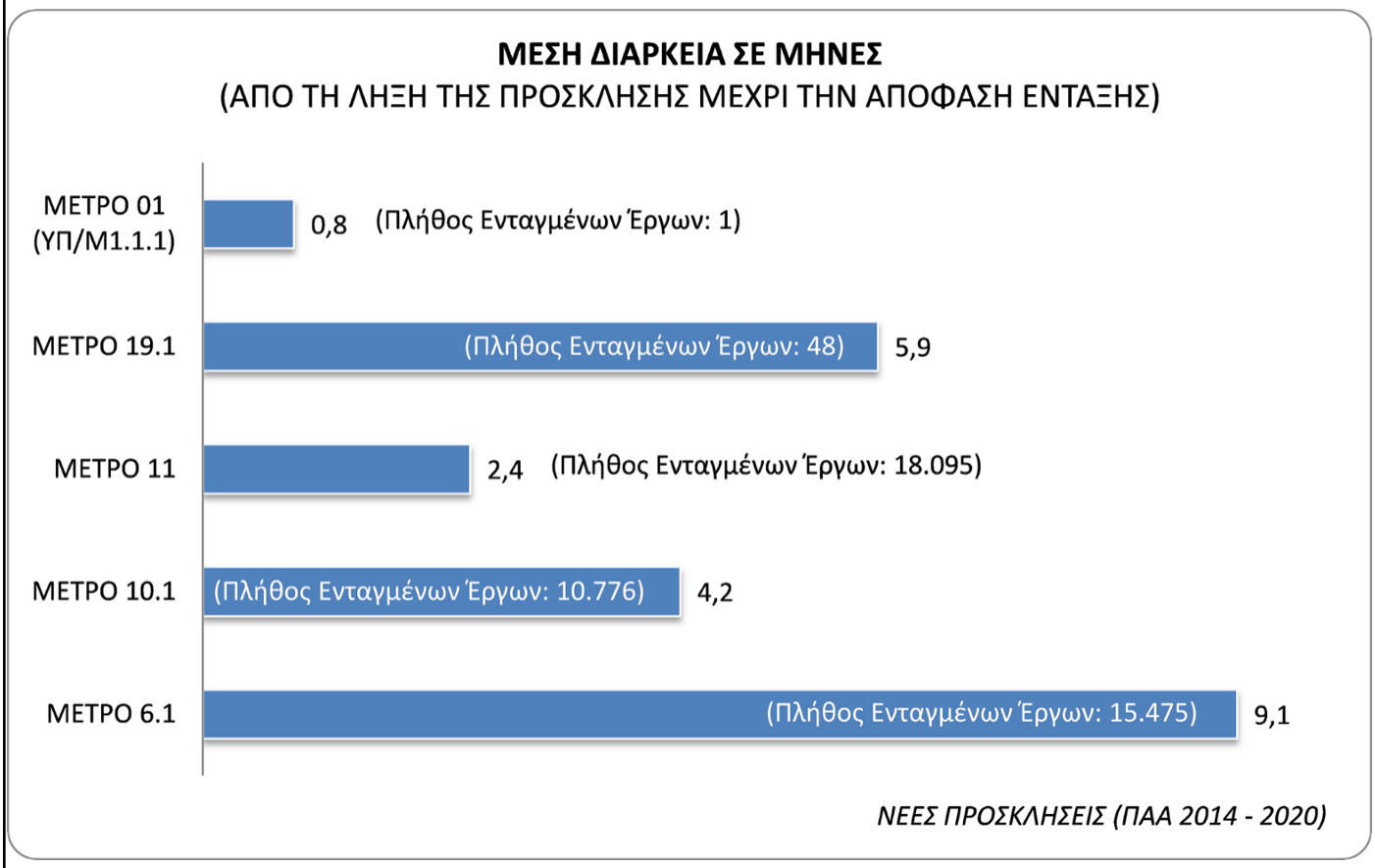

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Χρόνος ένταξης δικαιούχων στις νέες προσκλήσεις)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΝΑ ΕΦΔ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΙΣΑ ΔΑΠΑΝΗ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	4	380	2.695
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΦΔ LEADER)	4	390	1.815
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΦΔ ΕΚΤΑΡΙΚΑ ΜΕΤΡΑ)	10	1.030	6.118
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΕΦΔ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ)	4	550	2.346
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ (ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ)	3	150	759
Γενικό Σύνολο	**25**	**2.500**	**13.733**

Βλέπε Πίνακα -1 (Κατανομή δράσεων για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας)

7.a21) CEQ21-RN - Σε ποιο βαθμό το εθνικό αγροτικό δίκτυο έχει συμβάλει στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 54 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013;

7.a21.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο λειτουργεί από τον Αύγουστο του 2016 και αριθμεί 191 μέλη που είναι οργανισμοί, φορείς και διοικητικές υπηρεσίες που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα σε θέματα αγροτικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, στο ΕΑΔ συμμετέχουν τα μέλη της εταιρικής σχέσης του ΠΑΑ, περιφερειακές, τοπικές και άλλες δημόσιες αρχές, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, φορείς που αντιπροσωπεύουν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, φορείς αρμόδιοι για την προώθηση της ισότητας και της μη διάκρισης, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, καθώς και τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ 2014-2020. Για την εύρυθμη λειτουργία του ΕΑΔ έχει συσταθεί μία Συντονιστική Επιτροπή στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι που αντιπροσωπεύουν όλο το φάσμα των μελών του και η οποία έχει καθοδηγητικό και συμβουλευτικό ρόλο τόσο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης του ΕΑΔ όσο και στην κατάρτιση του ετήσιου προγραμματισμού δράσεων. Εντός του ΕΑΔ λειτουργούν δύο Υποδίκτυα: ένα Υποδίκτυο για τις Ομάδες Τοπικής Δράσης και ένα για την Καινοτομία, ενώ αρμόδια για τη δικτύωση και την εύρυθμη λειτουργία του ΕΑΔ είναι η Μονάδα Δικτύωσης και Δημοσιότητας της ΕΥΔ ΠΑΑ, η οποία αποτελεί και το συνδετικό – συντονιστικό – κρίκο τόσο για τα θέματα αγροτικής δικτύωσης όσο και για την προώθηση της καινοτομίας σε θέματα αγροτικής ανάπτυξης.

Το Σχέδιο Δράσης του ΕΑΔ περιλαμβάνει οκτώ (8) προτεραιότητες οι οποίες εξειδικεύονται σε επιμέρους ενέργειες. Υλοποιούνται ανάλογα με την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ 2014-2020 και τις εκάστοτε ανάγκες που προκύπτουν προς την κατεύθυνση βελτίωσης των Μέτρων του ΠΑΑ και ενημέρωσης των μελών του ΕΑΔ και όλων των ενδιαφερομένων για θέματα αγροτικής ανάπτυξης. Κατά την περίοδο 2016-18 οι ενέργειες που ολοκληρώθηκαν από ΕΑΔ στο πλαίσιο των οκτώ προτεραιοτήτων του Σχεδίου Δράσης του περιγράφονται ως εξής:

<u>Προτεραιότητα 1:</u> Ανάδειξη και προβολή αξιόλογων παρεμβάσεων και πρακτικών που καλύπτουν όλες τις προτεραιότητες του ΠΑΑ

- Η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας (ΜΔΔ) συμμετείχε σε 4 συζητήσεις μέσω τηλεδιάσκεψης κατά το 2017, στο πλαίσιο της Θεματικής Ομάδας Συζήτησης «Ο ρόλος του LEADER/CLLD και της δικτύωσης σε θέματα κοινωνικής ένταξης στις αγροτικές περιοχές». Στο πλαίσιο των συζητήσεων αυτών, η ΜΔΔ απευθύνθηκε τον Απρίλιο 2017 σε όλες τις ΟΤΔ LEADER/CLLD, προκειμένου να αποστείλουν αξιόλογες πρακτικές/έργα που έχουν υλοποιηθεί στις περιοχές παρέμβασής τους, ανεξαρτήτως χρηματοδοτικού εργαλείου, σχετικά με την κοινωνική ένταξη προσφύγων και μεταναστών σε αγροτικές περιοχές.

- Το 2018, στο πλαίσιο συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD) η ΜΔΔ προχώρησε στην αναζήτηση πρωτοβουλιών και καλών πρακτικών με θέμα την κοινωνική ένταξη προσφύγων και μεταναστών σε αγροτικές περιοχές που έχουν αναληφθεί κυρίως από ΟΤΔ, ανεξαρτήτως εάν έχουν συγχρηματοδοτηθεί από το ΠΑΑ. Συλλέχθηκαν και μετά από επεξεργασία αναρτήθηκαν στις ιστοσελίδες του ΕΑΔ και του ENRD δύο καλές πρακτικές.

<u>Προτεραιότητα 2:</u> Διευκόλυνση θεματικών ανταλλαγών μεταξύ των φορέων αγροτικής ανάπτυξης, μέσω ομάδων εργασίας, καθώς και ανταλλαγή και διάδοση των πορισμάτων τους

Πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας με θέμα «Ο ρόλος της γαστρονομίας στα σχέδια συνεργασίας του LEADER» (Αθήνα, 19/12/2017) με στόχο τη διερεύνηση των αναγκών σε υποστηρικτικές δράσεις επιμόρφωσης και ενημέρωσης εταίρων σχεδίων συνεργασίας για την υποβοήθηση των σχεδίων τους που πρόκειται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του LEADER/CLLD. Συμμετείχαν στελέχη Αναπτυξιακών Εταιρειών που υλοποιούν συναφή έργα.

<u>Προτεραιότητα 3</u> :Δικτύωση των Ομάδων Τοπικής Δράσης CLLD/LEADER (κατάρτιση, στήριξη των διατοπικών διακρατικών συνεργασιών, απλοποίηση διαδικασιών)

- Το 2017 άρχισε η οργάνωση Υποδικτύου των ΟΤΔ που έχουν επιλεγεί για την υλοποίηση των προγραμμάτων CLLD/ΤΑΠΤΟΚ, με κύριο στόχο να βελτιωθεί η ποιότητα εφαρμογής των τοπικών προγραμμάτων μέσω της συνεχούς επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων. Συστάθηκε Ομάδα Εργασίας με τη συμμετοχή 4 ΟΤΔ οι οποίες εκπροσωπούν τέσσερις μεγάλες κατηγορίες Περιφερειών της χώρας.
- Το 2018 η ΜΔΔ συνέβαλε στην υποστήριξη των ελληνικών ΟΤΔ για την ανεύρεση διακρατικών εταίρων και την προώθηση προτάσεων συνεργασίας. Επίσης ενημέρωσε τις ΟΤΔ σχετικά με το διαδραστικό εργαλείο για τις διακρατικές συνεργασίες που βρίσκεται στην ιστοσελίδα του ENRD (https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/clld-partner-search_en) και μέσω του οποίου δίνεται η δυνατότητα εύρεσης εταίρου για διακρατικές συνεργασίες.
- Τέλος, στο πλαίσιο της Καταστατικής Γενικής Συνέλευσης του Ελληνικού Δικτύου ΟΤΔ (30/11/2018) εκπρόσωπος της ΜΔΔ ενημέρωσε τις ΟΤΔ σχετικά με τη λειτουργία του Υποδικτύου CLLD/LEADER και τις υποχρεώσεις που απορρέουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τις εκπροσωπήσεις των ΟΤΔ (Γενική Συνέλευση Ευρωπαϊκών Δικτύων, Υπο-Επιτροπή LEADER).

<u>Προτεραιότητα 4</u>: Ανταλλαγή και διάδοση πορισμάτων σχετικά με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΠΑΑ

- Στο πλαίσιο της συνάντησης για θέματα αξιολόγησης που διοργάνωσε η Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης & Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020 (9/11/2017) η ΜΔΔ παρουσίασε το Σχέδιο Δράσης του ΕΑΔ. Στη συνάντηση συμμετείχαν 33 εκπρόσωποι από την ΕΥΔ, ΕΥΕ τις Δ/νσεις Προγραμματισμού & Εφαρμογών - Στρατηγικού Σχεδιασμού Αγροτικής Ανάπτυξης, Αξιολόγησης & Τεκμηρίωσης - Εγγείων Βελτιώσεων, Εδαφοϋδατικών Πόρων και Λιπασμάτων του ΥΠΑΑΤ, τον ΟΠΕΚΕΠΕ και τον Σύμβουλο Αξιολόγησης.
- Το 2018, η ΜΔΔ σε συνεργασία με τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΑΑ κατάρτισαν και απέστειλαν ερωτηματολόγιο προς όλες τις ΟΤΔ προκειμένου να εκτιμηθεί η ετοιμότητά τους ως προς την αξιολόγηση και να διερευνηθούν οι ανάγκες επιμόρφωσης τους σχετικά με την οργάνωση της. Από τη συγκέντρωση των ερωτηματολογίων προέκυψε η ανάγκη διοργάνωσης επιμορφωτικών ημερίδων προκειμένου τα στελέχη των ΟΤΔ να κατανοήσουν καλύτερα τις απαιτήσεις αξιολόγησης. Η πρώτη ημερίδα οργανώθηκε στις 29/11/2018 (Αθήνα) και συμμετείχαν 86 εκπρόσωποι των ΟΤΔ που έχουν ορισθεί υπεύθυνοι για θέματα αξιολόγησης, καθώς και οι Γενικοί Διευθυντές των Αναπτυξιακών Εταιρειών και Συντονιστές των τοπικών

προγραμμάτων

<u>Προτεραιότητα 5:</u> Προώθηση της καινοτομίας και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγικών φορέων με την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα

- Κατά το 2ο εξάμηνο του 2017, η ΜΔΔ σε συνεργασία με τη Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομίας της ΕΥΕ ΠΑΑ και τις ΕΥΔ ΠΕΠ διοργάνωσε τεχνικές συναντήσεις στις έδρες των Περιφερειών σχετικά με την προετοιμασία και την ενεργοποίηση του Μέτρου 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-20. Οι συναντήσεις απευθύνονταν κυρίως σε εκπροσώπους συλλογικών σχημάτων του αγροτικού τομέα και σε εκπροσώπους της ερευνητικής και επιστημονικής κοινότητας κάθε Περιφέρειας.
    - Το 2018, η ΜΔΔ σε συνεργασία με τη Μονάδα Συνεργασίας και Καινοτομίας και τις Περιφέρειες συνέχισε το έργο των τεχνικών συναντήσεων στις έδρες των Περιφερειών σχετικά με την προετοιμασία και την ενεργοποίηση του Μέτρου 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ 2014-2020. Πραγματοποιήθηκαν συνολικά πέντε (5) συναντήσεις στις Περιφέρειες: Ηπείρου, Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Νοτίου Αιγαίου, στις οποίες συμμετείχαν περίπου 328 άτομα. Πραγματοποιήθηκε επίσης Ημερίδα στη Θεσσαλονίκη στις 28/7/2018 με θέμα «Συνεργαζόμαστε για την καινοτομία στη γεωργία, την κτηνοτροφία και το περιβάλλον: Δημιουργία Επιχειρησιακών Ομάδων Μέτρου 16» (264 άτομα). Καθώς και συνάντηση εργασίας σχετικά με το Μέτρο 16 «Συνεργασία» του ΠΑΑ στις 2/3/2018 στην Αθήνα.
    - Δημιουργήθηκε διαδικτυακή Πλατφόρμα Συνεργασίας & Καινοτομίας στον ιστοχώρο του ΕΑΔ., για να διευκολυνθεί η γνωριμία/επικοινωνία των ενδιαφερομένων που δυνητικά θα αποτελέσουν μέλη μίας Επιχειρησιακής Ομάδας (μεμονωμένοι παραγωγοί, ομάδες παραγωγών, ερευνητικά ιδρύματα, εταιρείες, ΜΚΟ κτλ).
    - Η ΜΔΔ σε συνεργασία με τη Μονάδα Υποστήριξης Δικτύου της Κύπρου επιμελήθηκαν τη μετάφραση στα ελληνικά του φυλλαδίου του EIP-AGRI «Turning your idea into innovation».

Στον ιστοχώρο του ΕΑΔ αναρτώνται σε τακτική βάση νέα και ανακοινώσεις σχετικά με το Πρόγραμμα HORIZON 2020 και τα έργα που συγχρηματοδοτούνται και αφορούν στη γεωργία και την αγροδιατροφή.

<u>Προτεραιότητα 6:</u> Ενημέρωση και πληροφόρηση των μελών του ΕΑΔ και του ευρύτερου κοινού για θέματα αγροτικής ανάπτυξης

Κατά το 2017 η Μονάδα Δικτύωσης & Δημοσιότητας υλοποίησε τις ακόλουθες δράσεις ανά κατηγορία ενεργειών:

<u>Προωθητικές ενέργειες/Εκδηλώσεις ευρείας εμβέλειας.</u>

- Στο πλαίσιο της 10ης Διεθνούς Έκθεσης για την κτηνοτροφία και την πτηνοτροφία ZOOTECHNIA, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη (2-5/2/2017) το ΥΠΑΑΤ συμμετείχε με ένα ενιαίο περίπτερο στο οποίο συστεγάστηκαν οι εποπτευόμενοι φορείς του καθώς και η ΕΥΔ ΠΑΑ. Το ΕΑΔ συμμετείχε ενεργά με έντυπο ενημερωτικό υλικό που διανεμήθηκε στους επισκέπτες και αφορούσε το ΠΑΑ, το ΕΑΔ, το Μέτρο 11 «Βιολογικές καλλιέργειες», το Υπομέτρο 4.2 «Στήριξη για επενδύσεις στη μεταποίηση, εμπορία ή και ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων» και το Μέτρο 16 «Συνεργασία και Καινοτομία». Σύμφωνα με τα στοιχεία του διοργανωτή οι επισκέπτες στην έκθεση ανήλθαν συνολικά σε **58.743.**
- Αντίστοιχη ενεργοποίηση της ΜΔΔ υπήρξε και στην 27η Διεθνή Έκθεση Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και Εφοδίων «AGROTICA» (1-4/2/2018, Θεσσαλονίκη). Η ΜΔΔ συνεργάστηκε στενά με σύμβουλο στρατηγικού σχεδιασμού σε θέματα γαστρονομίας και

συμμετείχε στο περίπτερο του ΥΠΑΑΤ. Το ΕΑΔ στο πλαίσιο της ίδιας έκθεσης διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα «Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι προκλήσεις της νέας εποχής» η οποία πραγματοποιήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2018.

- Σε συνέχεια της συνεργασίας με τα Ευρωπαϊκά Δίκτυα (EIP-AGRI & ENRD), φιλοξενήθηκαν στην Αθήνα με την υποστήριξη της ΜΔΔ οι εκδηλώσεις: α) Σεμινάριο με θέμα «Moving EIP-AGRI implementation forward» (10-11/5/2017) με τη συμμετοχή εκπροσώπων των ΕΥΔ, των Εθνικών Αγροτικών Δικτύων και των Αρχών Πληρωμής των περισσοτέρων Κρατών Μελών και εκπροσώπων της DG Agri. β) Good Practice Workshop με θέμα «Πώς τα Εθνικά Αγροτικά Δίκτυα μπορούν να υποστηρίξουν το έργο της αξιολόγησης των ΠΑΑ» (Αθήνα, 30/11-1/12/2017) στο οποίο συμμετείχαν 65 εκπρόσωποι των ΕΥΔ, ΕΑΔ από 23 κράτη καθώς και εκπρόσωποι της DG AGRI. Στο περιθώριο του Εργαστηρίου η ΜΔΔ διοργάνωσε άτυπη συνάντηση ενημέρωσης στην οποία παρουσιάσθηκαν το ΠΑΑ της Ελλάδας, θέματα αξιολόγησης, οι εργασίες του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου της Ελλάδας, καθώς και η εφαρμογή του LEADER/CLLD (30 συμμετέχοντες).

Ενέργειες πληροφόρησης/Ανάπτυξη διαδικτυακού τόπου & δυναμικών εργαλείων

- Τον Ιούνιο του 2017 ανατέθηκε η ανανέωση της ιστοσελίδας του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου με στόχο να δημιουργηθεί ένας νέος διαδικτυακός τόπος σύγχρονος, ελκυστικός και εύχρηστος για τα μέλη του ΕΑΔ και το ευρύ κοινό. Ο ιστοχώρος του ΕΑΔ παραδόθηκε οριστικά από τον ανάδοχο τον Οκτώβριο του 2018 ο οποίος ήταν σε πλήρη λειτουργία από τον Μάρτιο του 2018.
- Τον Δεκέμβριο 2018 αναδείχθηκε ανάδοχος για την ανάπτυξη διαδικτυακής εφαρμογής για τη διαχείριση επαφών και την κατηγοριοποίηση αποδεκτών ώστε να χρησιμοποιούνται σε όλες τις ενέργειες επικοινωνίας/πληροφόρησης της ΕΥΔ.

Ενέργειες πληροφόρησης/Παραγωγή έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού

- Το 2017 εκδόθηκαν ενημερωτικά έντυπα για το ΠΑΑ και το ΕΑΔ στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Τα ενημερωτικά έντυπα διανέμονται σε όλες τις δράσεις του Δικτύου με στόχο την ενημέρωση του κοινού για το ΠΑΑ και το ΕΑΔ καθώς και την προβολή τους.
- Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του ΕΑΔ με θέμα «Τα Αιγοπρόβατα στην ελληνική γαστρονομία: στρατηγική, ευκαιρίες και προκλήσεις», στην «AGROTICA» (1-4/2/2018) δημιουργήθηκαν και εγκαταστάθηκαν σχετικές γραφικές αναπαραστάσεις (infographics) στο stand της ΕΥΔ. Με ηλεκτρονικό μήνυμα απεστάλη πρόσκληση και Πρόγραμμα των εκδηλώσεων σε 2.000 αποδέκτες.
- Συνεχίστηκε η έκδοση ημερολογίων/ατζέντας για τα έτη 2017-2018.

***Προτεραιότητα 7:* Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD – European Network for Rural Development) και το Δίκτυο για την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητας της Γεωργίας (European Innovation Partnership network) και συνεργασία με τα ΕΑΔ των υπόλοιπων Κρατών Μελών και άλλα Δίκτυα**

- Στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΕΑΔ με το ENRD και το Δίκτυο EIP-AGRI το ΕΑΔ λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής των ενημερωτικών δελτίων και όλων των εκδηλώσεων (σεμινάρια, workshops, θεματικών ομάδων κλπ) των δύο ευρωπαϊκών δικτύων. Κατά την περίοδο 2017-2018 η ΜΔΔ συνέβαλε με τη συμμετοχή σε σειρά ερευνών και ερωτηματολογίων.
- Στο πλαίσιο συναντήσεων, σεμιναρίων, εργαστηρίων και άλλων δράσεων του ENRD, του Δικτύου EIP-AGRI και άλλων δικτύων, εκπρόσωποι της ΕΥΔ & ΕΥΕ ΠΑΑ – μέλη του ΕΑΔ συμμετείχαν συνολικά σε 33 συναντήσεις (2017-2018) που οργανώθηκαν στις Βρυξέλλες, στην Αθήνα ή σε άλλες χώρες.

- Στο πλαίσιο της επικοινωνίας και της εξωστρέφειας του ΕΑΔ με άλλους φορείς μέλη του ή μη, η

ΜΔΔ φιλοξένησε (17/3/2017) εκπροσώπους από το Περιφερειακό Αγροτικό Δίκτυο Lubuskie της Πολωνίας, ενώ τον Οκτώβριο του 2017 αντιπροσωπεία από το Υπουργείο Τροφίμων, Γεωργίας & Κτηνοτροφίας της Τουρκίας επισκέφτηκε την Ελλάδα στο πλαίσιο των διμερών σχέσεων. Το 2018 πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις εργασίας για την ανταλλαγή εμπειριών με εκπροσώπους από τη Μολδαβία και τη Ρουμανία.

Προτεραιότητα 8: Προετοιμασία των φορέων για την επόμενη προγραμματική περίοδο

- Συνδιοργάνωση με το Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας & Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών της 8ης Συνεδρίασης του Strategic Working Group AKIS της Μόνιμης Επιτροπής για την Γεωργική Έρευνα (Standing Committee on Agricultural Research), 28 Φεβρουαρίου και 1η Μαρτίου 2018 στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Στο πλαίσιο της συμμετοχής της ΕΥΔ ΠΑΑ στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης διοργανώθηκε εκδήλωση με θέμα «Μια νέα γεωργία σε μια νέα εποχή: καινοτομία, γνώση και ψηφιακός μετασχηματισμός στην ΚΑΠ μετά το 2020».
- Στο πλαίσιο συμμετοχής του ΕΑΔ σε συνέδριο της Ελληνικής Εταιρίας Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΤΑΓΡΟ) στη Θεσσαλονίκη 1& 2 Νοεμβρίου 2018, διοργανώθηκε Στρογγυλό Τραπέζι με θέμα «Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι εκτιμώμενες επιπτώσεις της εφαρμογής στην ελληνική γεωργία».
- Στο πλαίσιο της 27ης Διεθνούς Έκθεσης Γεωργικών Μηχανημάτων, Εξοπλισμού και εφοδίων «AGROTICA», η οποία πραγματοποιήθηκε στις 1 έως 4 Φεβρουαρίου 2018, στο «Διεθνές Εκθεσιακό & Συνεδριακό Κέντρο της HELEXPO» στη Θεσσαλονίκη το ΕΑΔ διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα «Η Κοινή Αγροτική Πολιτική μετά το 2020 και οι προκλήσεις της νέας εποχής» η οποία πραγματοποιήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2018.
- Στελέχη της ΜΔΔ, συμμετείχαν και ενημερώθηκαν για θέματα της ΚΑΠ μετά το 2020 και για θέματα αγροτικής ανάπτυξης σε σειρά εκδηλώσεις.

Παρά το γεγονός ότι η περίοδος 2017-2018 αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη περίοδο ουσιαστικής ενεργοποίησης του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου, η συμβολή του είναι σημαντική ιδιαίτερα ως προς:

1. Την «Προώθηση της καινοτομίας και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγικών φορέων με την ερευνητική και επιστημονική κοινότητα», προτεραιότητα στην οποία αποδόθηκε ιδιαίτερη έμφαση τόσο μέσω της διοργάνωσης σειράς ημερίδων στις έδρες των Περιφερειών σχετικών με την ενεργοποίηση του Μέτρου 16 του ΠΑΑ, στις οποίες σημειώθηκε ευρύτατη συμμετοχή, όσο και μέσω της δημιουργίας της διαδικτυακής Πλατφόρμας Συνεργασίας & Καινοτομίας στον ιστοχώρο του ΕΑΔ που επιδιώκει να διευκολυνθεί η γνωριμία/επικοινωνία των ενδιαφερομένων που δυνητικά θα αποτελέσουν μέλη μίας Επιχειρησιακής Ομάδας. Σημειώνεται ότι και το 1ο εθνικό συνέδριο του ΕΑΔ ήταν αφιερωμένο στην προώθηση της καινοτομίας και είχε, επίσης, σημαντική συμμετοχή (364 άτομα). Αποτέλεσμα της έντονης δραστηριοποίησης του Δικτύου αποτελεί η ευρύτατη συμμετοχή στην προκήρυξη του Μέτρου 16 το 2018 (550 προτάσεις)
2. Την «Δικτύωση των Ομάδων Τοπικής Δράσης CLLD/LEADER (κατάρτιση, στήριξη των διατοπικών διακρατικών συνεργασιών, απλοποίηση διαδικασιών)» μέσω τόσο της ευρύτερης υποστήριξης της δικτύωσης όσο και μέσω της υποστήριξης των ελληνικών ΟΤΔ για την ανεύρεση διακρατικών εταίρων και την προώθηση προτάσεων συνεργασίας.
3. Τη συνεχή ανταλλαγή τεχνογνωσίας που επιτυγχάνεται με τη *«Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD)»* στο πλαίσιο της οποίας καταγράφεται η συμμετοχή του ΕΑΔ σε έρευνες που διεξάγονται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και σημαντικός αριθμός επισκέψεων ανταλλαγής τεχνογνωσίας.

Οι δράσεις δημοσιότητας παρουσίασαν σημαντική επιτάχυνση κατά την περίοδο 2017-2018. Η συμμετοχή

του ΕΑΔ σε σειρά εκθέσεων αποτέλεσε αφορμή για την ενίσχυση της δημοσιότητας με την έκδοση και διανομή έντυπου υλικού. Παράλληλα, η ολοκλήρωση της ιστοσελίδας του ΕΑΔ αποτελεί σημαντικό εργαλείο ηλεκτρονικής ενημέρωσης, το οποίο μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα όσον αφορά παραμέτρους όπως η αναγνωρισμότητα των παρεμβάσεων του ΠΑΑ, η κινητοποίηση των δικαιούχων και δυνητικών δικαιούχων κλπ, δεδομένης και της αυξανόμενης χρήσης του διαδικτύου ως προτιμώμενου μέσου ενημέρωσης για τα ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως προκύπτει και από την έρευνα του ευρύτερου κοινού που έγινε στο πλαίσιο της αποτίμησης της Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΠΑΑ (Ιούνιος 2018).

Συστάσεις

Απαιτείται η επιτάχυνση των ρυθμών υλοποίησης των δράσεων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης του ΕΑΔ. Το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο θα πρέπει να συμβάλλει και στην ευαισθητοποίηση/ενημέρωση των γεωργών για τις προτεραιότητες της ΚΑΠ. Επιπλέον, θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες του ΕΑΔ στο πλαίσιο των δράσεων που αφορούν την βελτίωση των ικανοτήτων των εμπλεκόμενων με την Αγροτική Ανάπτυξη για την μεταφορά καλών πρακτικών από άλλα κράτη μέλη με ομοειδείς γεωμορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες για το σχεδιασμό και την εφαρμογή δράσεων στο πλαίσιο των Μέτρων που εξυπηρετούν τις περιοχές εστίασης της 4ης και 5ης Προτεραιότητας για την Αγροτική Ανάπτυξη καθώς και σε θέματα που αφορούν την σχέση της γεωργίας με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή ενώ τέλος θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες του σε σχέση με την διάδοση των αποτελεσμάτων /ευρημάτων των αξιολογήσεων του ΠΑΑ 2014-2020 με στόχο την εξοικείωση των φορέων χάραξης πολιτικής , των φορέων εφαρμογής αλλά και των εν δυνάμει δικαιούχων με τις απαιτήσεις του Κοινού Πλαισίου Παρακολούθησης και Αξιολόγησης λόγω και των επερχόμενων αλλαγών στο Delivery Model και τον στοχοκεντρικό προσανατολισμό της ΚΑΠ 2021 – 2027

7.a22) CEQ22-EM - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20 ως 64 ετών τουλάχιστον στο 75 %;

7.a22.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a23) CEQ23-RE - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»για επένδυση του 3 % του ΑΕΠ της ΕΕ στην έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία;

7.a23.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Ο στόχος της Ελλάδας στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 για το ποσοστό των δαπανών που διατίθεται για την έρευνα , ανάπτυξη και την καινοτομία ανέρχεται στο 1,2% του ΑΕΠ ποσοστό αρκετά φιλόδοξο σε σχέση με το πολύ χαμηλό σημείο εκκίνησης (0,57% το 2007, 0,67% το 2011.

Η Ελλάδα με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του 2017 βρίσκεται πολύ κοντά στην επίτευξη του στόχου αφού το ποσοστό δαπανών σε έρευνα ανάπτυξη και καινοτομία ανέρχεται στο 1,13% του ΑΕΠ υπερβαίνοντας τα 2 δισεκατομμύρια € (2.038.500.000) όπως παρουσιάζεται και στο κατωτέρω διάγραμμα

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Εξέλιξη των Δαπανών Ε&Α και της Έντασης Ε&Α (Δαπάνες Ε&Α %ΑΕΠ))

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης – ΕΚΤ (Metrics)

Παρά την σημαντική αύξηση οι επιδόσεις της χώρας υστερούν και την κατατάσσουν στην 18 θέση από πλευράς δαπανών μεταξύ των 28 ΚΜ όπως αποτυπώνεται στο κατωτέρω διάγραμμα

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Έντασης Ε&Α των Μελών Κρατών της ΕΕ, 2017)

Πηγή: Eurostat (Database)

Εάν θεωρηθεί ότι το σύνολο του προϋπολογισμού των Μέτρων 1,2 και 16 συμβάλει στην προώθηση των δαπανών για την Ε-Τ-Κ οι διαθέσιμοι πόροι του ΠΑΑ για την περίοδο 2014-2020 θα ανέλθουν σε 263.764.565 € ενώ είναι αμφίβολο αν θα διατεθούν πόροι μέσα από τα επενδυτικά Μέτρα (4.1 , 4.2 και 19.2) για την αγορά υπηρεσιών Ε-Τ-Κ και την μεταφορά τεχνογνωσίας παρ ότι αντίστοιχες δαπάνες θεωρούνται επιλέξιμες Κατά συνέπεια σε ετήσια βάση κατ την περίοδο 2019 -2023 που αποτελεί την καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας δαπανών κατ μέσο όρο σε ετήσια βάση οι πόροι των τριών Μέτρων ανέρχονται σε περίπου 53Μ€ που αντιστοιχεί στο 2,6% των ετήσιων δαπανών της χώρας για Ε-Τ-Κ . Κατά συνέπεια με βάση τα χρηματοδοτικά δεδομένα του ΠΑΑ η συμβολή του στην επίτευξη του στόχου του 3% των δαπανών του ΑΕΠ είναι περιορισμένη.

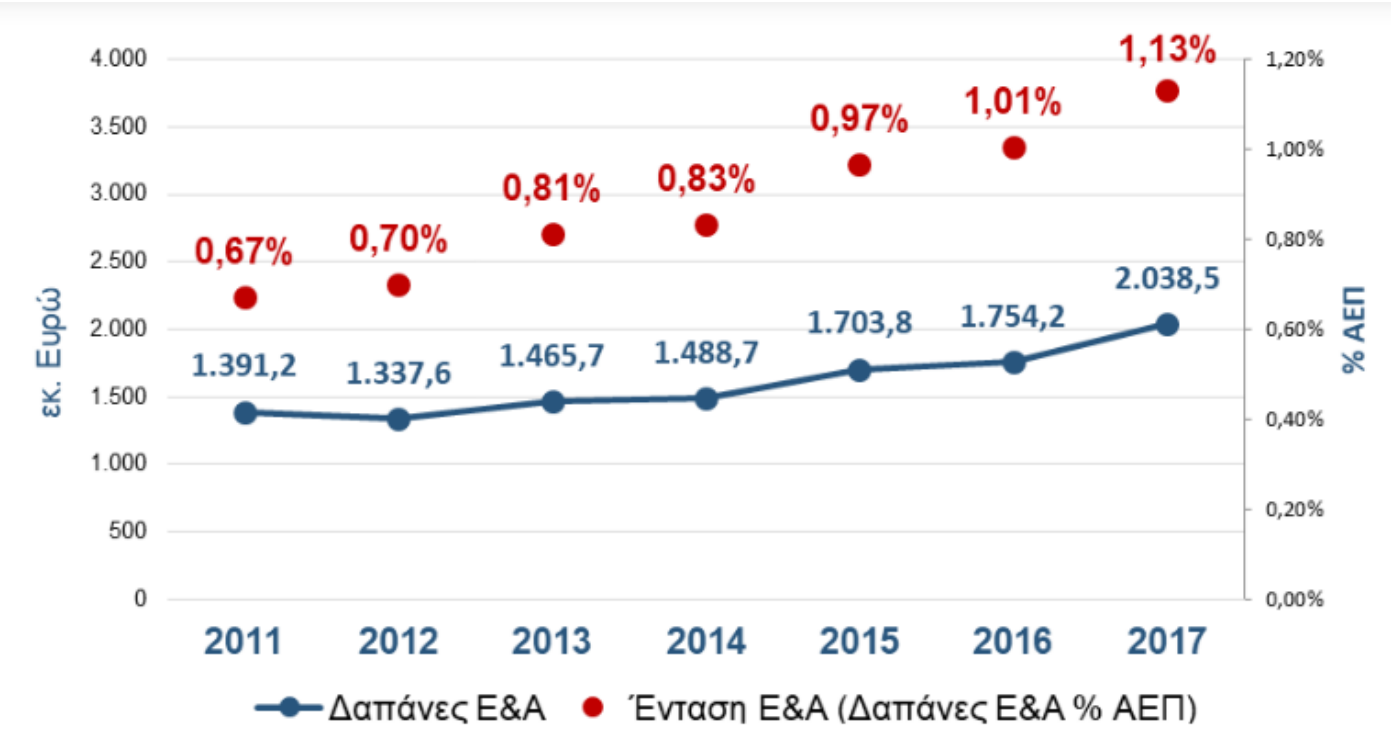

Διάγραμμα – 1 (Εξέλιξη των Δαπανών Ε&Α και της Έντασης Ε&Α (Δαπάνες Ε&Α %ΑΕΠ))

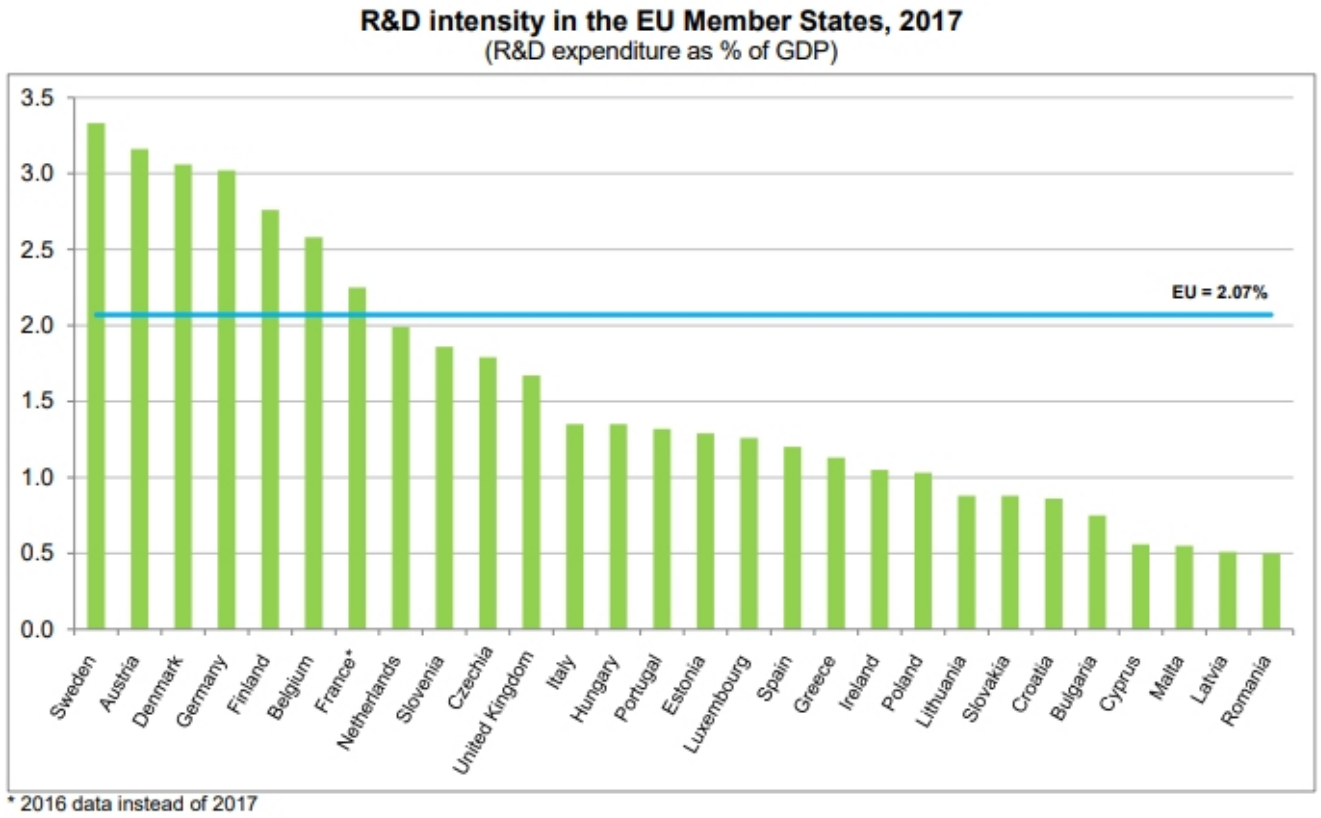

Διάγραμμα – 2 (Έντασης Ε&Α των Μελών Κρατών της ΕΕ, 2017)

7.a24) CEQ24-CL - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τουλάχιστον κατά 20 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, ή κατά 30 % υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις, στην αύξηση του μεριδίου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας στο 20 %, και στην επίτευξη αύξησης 20 % στην ενεργειακή απόδοση;

7.a24.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a25) CEQ25-PO - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση του αριθμού των Ευρωπαίων που ζουν κάτω από το εθνικό όριο της φτώχειας;

7.a25.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a26) CEQ26-BI - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στη βελτίωση του περιβάλλοντος και στην επίτευξη του στόχου της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα όσον αφορά την ανάσχεση της

απώλειας της βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών, και την αποκατάστασή τους;

7.a26.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a27) CEQ27-CO - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον στόχο της ΚΓΠ όσον αφορά την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας;

7.a27.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a28) CEQ28-SU - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον στόχο της ΚΓΠ όσον αφορά τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων και της δράσης για το κλίμα;

7.a28.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a29) CEQ29-DE - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στον στόχο της ΚΓΠ όσον αφορά την επίτευξη ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης των αγροτικών οικονομιών και κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διατήρησης θέσεων απασχόλησης;

7.a29.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

7.a30) CEQ30-IN - Σε ποιον βαθμό έχει συμβάλει το ΠΑΑ στην προώθηση της καινοτομίας;

7.a30.a) Απάντηση στο ερώτημα αξιολόγησης

Η αποτίμηση της συμβολής του ΠΑΑ στην προώθηση της καινοτομίας είναι πολύ δύσκολο να καταστεί εφικτή με βάση την πρόοδο της υλοποίησης του Προγράμματος μέχρι 31/12/2018, λόγω του ότι σε Μέτρα με άμεση στόχευση την προώθηση της καινοτομίας όπως το Μέτρο 16 δεν υπάρχουν εντάξεις, το Μέτρο 2 που επίσης θα συνέβαλλε στην προώθηση της καινοτομίας δεν έχει ενεργοποιηθεί ενώ από την εξέταση των ενταγμένων Μέτρων στα καθεστώτα ενίσχυσης (Μέτρο 4,1, 4.2, 6,4 και 19.2) που στο σύνολο τους αφορούν ανειλημμένες υποχρεώσεις με εξαίρεση το Μέτρο 4.2 δεν εντοπίζονται έργα με καινοτόμα χαρακτηριστικά.

Η Ελλάδα με βάση το Innovation Scoreboard χαρακτηρίζεται ως “moderator” country και οι αιτίες δεν είναι μόνο το πολύ χαμηλό ποσοστό δαπανών για Ε-Τ-Κ που είναι το ένατο χαμηλότερο ποσοστό στην ΕΕ -28. Ανάμεσα στις διαστάσεις που αξιολογούνται για την κατάταξη των χωρών, η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση στη διάσταση «περιβάλλον φιλικό στη καινοτομία» που βασίζεται στη διείσδυση των τεχνολογιών broadband και στην επιχειρηματικότητα που αξιοποιεί (οδηγείται από) ευκαιρίες (Διάγραμμα 3). Επίσης βρίσκεται πολύ χαμηλά στις διαστάσεις των «επενδύσεων των

επιχειρήσεων» και των «πνευματικών κεφαλαίων». Η διάσταση «επενδύσεις των επιχειρήσεων» αξιολογεί τις δαπάνες για Ε&Α, τις δαπάνες για καινοτομία που δεν συνδέονται με Ε&Α και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων στις ΤΠΕ (Διάγραμμα 4). Τα πνευματικά κεφάλαια αξιολογούν τις αιτήσεις για πατέντες, εμπορικά σήματα και σχεδιασμό (Διάγραμμα 5).

Αντίθετα η Ελλάδα σημειώνει καλές επιδόσεις στις διαστάσεις «Καινοτόμοι» και «Διασυνδέσεις». Η διάσταση καινοτόμοι αξιολογεί τους καινοτόμους παραγωγούς προϊόντων και διαδικασιών, τους καινοτόμους οργάνωσης και προώθησης και τις ΜΜΕ που καινοτομούν εντός της επιχείρησης (Διάγραμμα 6). Η διάσταση «Διασυνδέσεις» αξιολογεί την συνεργασία καινοτόμων ΜΜΕ με άλλους, την συγχρηματοδότηση ιδιωτικών-δημοσίων ενεργειών Ε&Α και την συν-δημοσίευση αποτελεσμάτων έρευνας ανάμεσα σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι διάφορες δράσεις και υπομέτρα του ΠΑΑ στοχεύουν άμεσα στις διαστάσεις της καινοτομίας που φαίνεται ότι η χώρα υστερεί καθώς και στην περαιτέρω ενίσχυση των διαστάσεων στις οποίες η Ελλάδα έχει καλή θέση. Για παράδειγμα το Μ.07 αυξάνει τη διείσδυση του broadband και άμεσα επηρεάζει τη διάσταση «περιβάλλον φιλικό στη καινοτομία». Η διάσταση «πνευματικά κεφάλαια» υποστηρίζεται από το υπομέτρο 3.1, και η διάσταση «επενδύσεις των επιχειρήσεων» από τα υπομέτρα 4.1 και 4.2. Συγχρόνως, διαστάσεις όπως «Διασυνδέσεις», στις οποίες η Ελλάδα έχει καλή θέση μπορούν να ισχυροποιηθούν ακόμη περισσότερο με την αξιοποίηση των υπομέτρων 161.1, 16.2, 16.4 και 16.5.

Το Πρόγραμμα έχει υποβοηθήσει σημαντικά την προώθηση της διασύνδεσης μεταξύ γεωργίας και ερευνητικής κοινότητας μέσω της μεγάλης ενεργοποίησης του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου σε δράσεις δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης με τα πρώτα αποτελέσματα να είναι ορατά και να αποτυπώνονται στην μεγάλη συμμετοχή στην πρόσκληση του Μέτρου 16.

Σημαντική αν και έμμεση είναι η συμβολή του Προγράμματος μέσω της επέκτασης των ευρυζωνικών υποδομών αλλά και του μεγάλου αριθμού νέων γεωργών που εγκαθίστανται με εκπαιδευτικό επίπεδο σημαντικά διαφοροποιημένο και βελτιωμένο σε σχέση το υφιστάμενο εργατικό δυναμικό.

Τα ανωτέρω δημιουργούν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για την προώθηση της καινοτομίας ιδιαίτερα στην γεωργική παραγωγή που παρουσιάζεται και η μεγαλύτερη ανάγκη λόγω της σημαντικής υστέρησης της χώρας όπως αποτυπώνεται σε πρόσφατη μελέτη[1] Το χαμηλό επίπεδο ενσωμάτωσης της τεχνολογίας και εξειδικευμένης γνώσης της Ελληνικής Γεωργίας χαρακτηρίζεται σαν τρίτο σημαντικότερο διαρθρωτικό της πρόβλημα μετά τον μικρό κλήρο και την έλλειψη συλλογικής οργάνωσης των παραγωγών.

Η μελέτη αναφέρει «The technological sophistication of agricultural production is inferior compared with other EU countries. Specifically, while global expenditure on agricultural R&D has doubled during the past two decades, reaching €27bn in 2012 (in PPP terms) 4 , Greece remained a laggard in this field. In fact, R&D investments in Greek agriculture amount to just €38mn annually or €11/ha (compared with €33/ha on average in the EU and €19/ha globally). An important factor hindering R&D is the poor links with research institutions. As a result, Greece has not taken advantage of the global trend for a more sophisticated and efficient agricultural production (e.g. improve production yield and quality as well as resistance to disease)»

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η θέση της Ελλάδας αναφορικά με το ποσοστό των δαπανών για Ε-Τ-Κ στην Προστιθέμενη Αξία της Γεωργικής παραγωγής.

Βλέπε Διάγραμμα – 1 (Συσχέτιση δαπανών για Ε-Τ-Κ με τη Προστιθέμενη Αξία της Γεωργικής παραγωγής)

Σε απόλυτους αριθμούς το ποσό που διαθέτει το ΠΑΑ για την προώθηση της καινοτομίας σε σχέση με την συνολική δαπάνη της χώρας για Ε-Τ–Κ που το 2017 ανήλθε σε 2 Δις € είναι μικρό (4%) αλλά η στόχευση του πρέπει να είναι η δημιουργία ενός οικοσυστήματος καινοτομίας καλύπτοντας το χάσμα μεταξύ μιας ιδιαιτέρας δυναμικής σε θέματα καινοτομίας (για τα ελληνικά δεδομένα) βιομηχανίας τροφίμων και του σημαντικού ερευνητικού δυναμικού με τις πολύ χαμηλές επιδόσεις της ελληνικής γεωργίας.

Η αξιοποίηση της θετικής συγκυρίας με την καταγραφείσα μεγάλη ζήτηση για την χρηματοδότηση δράσεων καινοτομίας τόσο στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2014-2020 (550 προτάσεις και σημαντική υπερκάλυψη του προϋπολογισμού της πρόσκλησης) όσο και στις προσκλήσεις του ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 στο πλαίσιο της δράσης Ερευνώ - Δημιουργώ – Καινοτομώ με το προϋπολογισμό των προτάσεων για τον Αγροδιατροφικό τομέα να ανέρχεται σε 278,5 Μ€ όντας ο υψηλότερος μεταξύ των τομέων της Ελληνικής οικονομίας δείχνει ότι υπάρχει υψηλό δυναμικό και δυνατότητες για την προώθηση της καινοτομίας

Το κατά πόσον η υψηλή ζήτηση θα οδηγήσει και στην αύξηση του βαθμού εισαγωγής καινοτομιών στην Ελληνική γεωργία θα καταστεί δυνατό μόνο στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης αφού θα καταστεί δυνατή και η αποτίμηση των Μέτρων που δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί και συμβάλλουν στην προώθηση της καινοτομίας όπως τα Μέτρα Υπομέτρο 1. 2 «Στήριξη για δραστηριότητες επίδειξης και δράσεις ενημέρωσης», Υπομέτρο 1.3 «Στήριξη για βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές με επίκεντρο τη διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δασών, καθώς και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση», το Μέτρο 2 «Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση»

Σε όρους υλοποίησης όπως προαναφέρθηκε προώθηση της καινοτομίας επιτυγχάνεται μόνο στο πλαίσιο του Μέτρου 4.2 όπου από την έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε σε ολοκληρωμένα επενδυτικά σχέδια προκύπτει εισαγωγή καινοτομιών. Το εύρημα της έρευνας πεδίου είναι συμβατό με τα ευρήματα σχετικής μελέτης του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης για την καινοτομία στις Ελληνικές επιχειρήσεις στην οποία καταγράφεται η πρωτεύουσα θέση της βιομηχανίας τροφίμων στην εισαγωγή καινοτομιών τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάσθηκαν στην απάντηση του 2ου Κοινού ερωτήματος.

Από την έρευνα πεδίου σε δείγμα 23 επιχειρήσεων σε σύνολο 198 που έχουν ολοκληρώσει το επενδυτικό τους σχέδιο προέκυψε ότι η επένδυση οδήγησε σε εισαγωγή νέων τεχνολογιών ή νέου καινοτόμου προϊόντος (87% των απαντήσεων), παραγωγή νέων για την εταιρεία προϊόντων η συσκευασιών (65% των απαντήσεων).

Βλέπε Διάγραμμα – 2 (Διερεύνηση κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων)

Πηγή: Έρευνα Πεδίου στο Μ123Α «Προστιθέμενη Αξία των Γεωργικών Προϊόντων»

Επισημαίνεται επίσης ότι σε ένα βασικό Μέτρο του Προγράμματος για την προώθηση της καινοτομίας στις αγροτικές περιοχές όπως είναι το Μέτρο 19 δεν υπάρχουν νέα ενταγμένα έργα. Στην προκήρυξη για την υποβολή Τοπικών Αναπτυξιακών Στρατηγικών από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης υπήρχε διακριτή αναφορά και πρόσθετη μοριοδότηση για την προώθηση της καινοτομίας στις αγροτικές περιοχές με στόχο την αντιστροφή της απουσίας καινοτόμων έργων και προσεγγίσεων που διαχρονικά παρατηρείται στην εφαρμογή της προσέγγισης Leader [2].

Συμπερασματικά με βάση την μέχρι 31/12/2008 πορεία υλοποίησης του Προγράμματος μπορεί να

αναφερθεί ότι δημιουργούνται προϋποθέσεις για την προώθηση της καινοτομίας το κατά πόσον θα επιτευχθεί αυτό θα καταστεί εφικτό να εκτιμηθεί στην Εκ των Υστέρων Αξιολόγηση

Βλέπε Διάγραμμα – 3 (Η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία στη διάσταση «περιβάλλον φιλικό στην καινοτομία»)

Πηγή: ***European Innovation Scoreboard 2019, σελ. 22.***

Βλέπε Διάγραμμα – 4 (Η Ελλάδα κατατάσσεται αρκετά χαμηλά στη διάσταση «επενδύσεις επιχειρήσεων»)

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2019, σελ. 23.

Βλέπε Διάγραμμα – 5 (Η Ελλάδα ανάμεσα στις τελευταίες χώρες και προτελευταία από όλους τους "moderators" στη διάσταση «Πνευματικά Κεφάλαια»)

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2019, σελ. 24.

Βλέπε Διάγραμμα – 6 (Η Ελλάδα κατατάσσεται σε πολύ υψηλή θέση στη διάσταση «Καινοτόμοι»)

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2019, σελ. 23.

Βλέπε Διάγραμμα – 7 (Η Ελλάδα κατατάσσεται πρώτη από όλους τους "moderators" στη διάσταση «Διασυνδέσεις»)

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2019, σελ. 24.

[1] Unlocking the potential of Greek agro-food industry SECTORAL REPORT December 2015 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

[2] Εκ των υστέρων Αξιολόγηση ΠΑΑ 2007-2013, Ενδιάμεση αξιολόγηση ΕΠ Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader 2000-2006

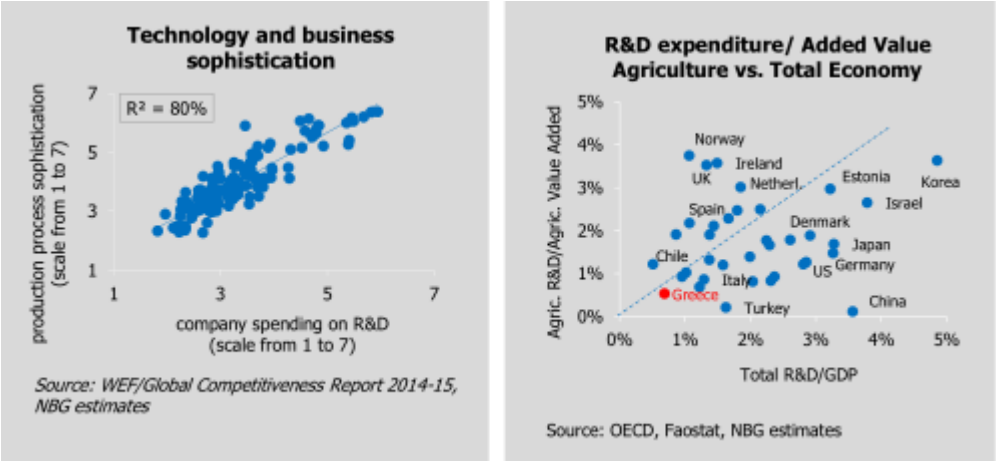

Διάγραμμα – 1 (Συσχέτιση δαπανών για Ε-Τ-Κ με τη Προστιθέμενη Αξία της Γεωργικής παραγωγής)

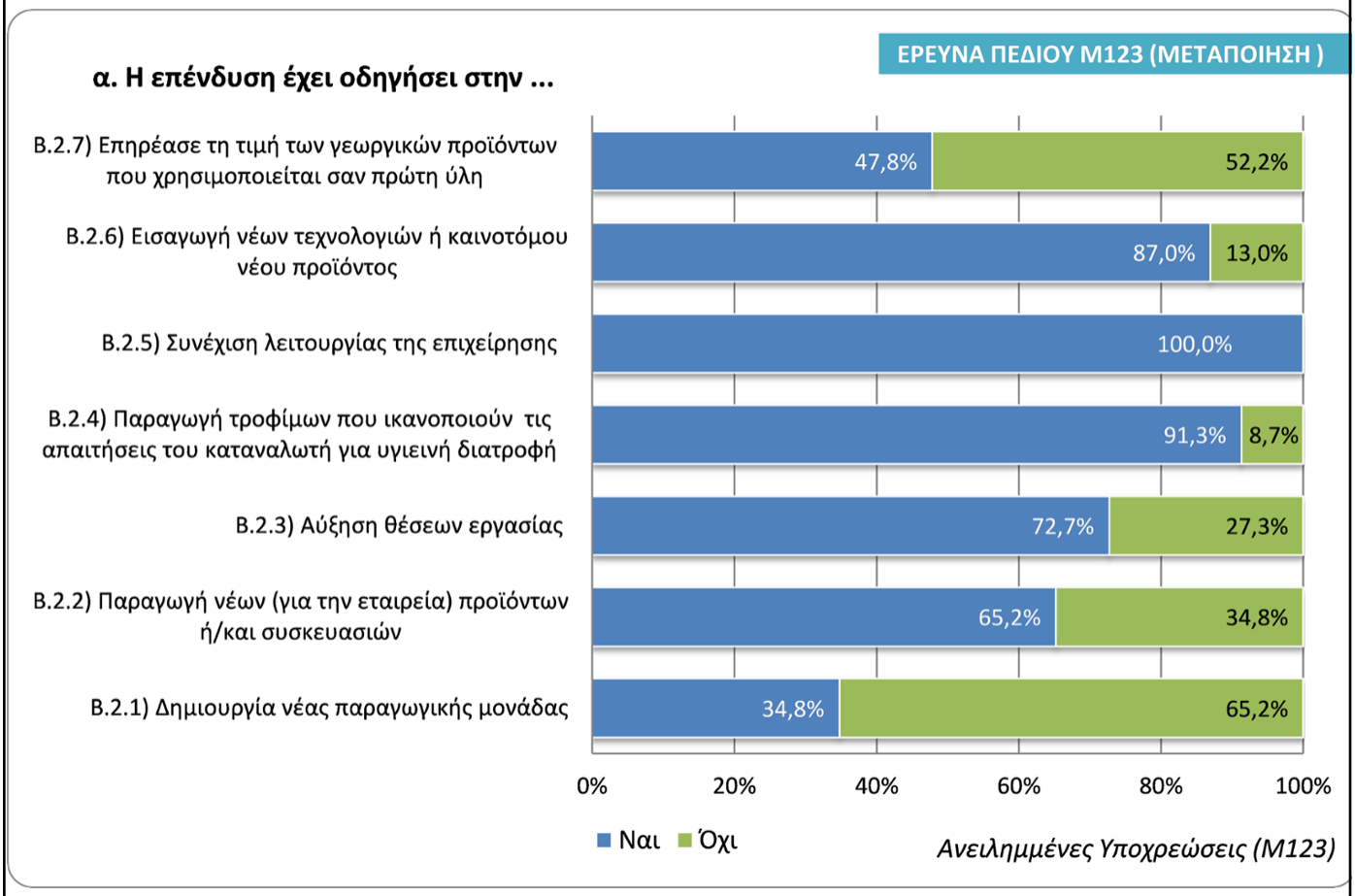

Διάγραμμα – 2 (Διερεύνηση κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων)

Innovation-friendly environment

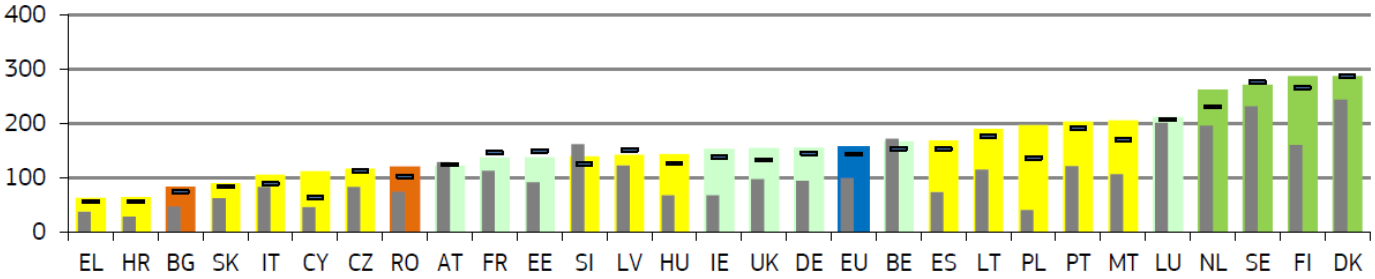

Coloured columns show Member States' performance in 2018, using the most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. The horizontal hyphens show performance in 2017, using the next most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. Grey columns show performance in 2011 relative to that of the EU in 2011.

Διάγραμμα – 3 (Η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία στη διάσταση «περιβάλλον φιλικό στην καινοτομία»)

Firm investments

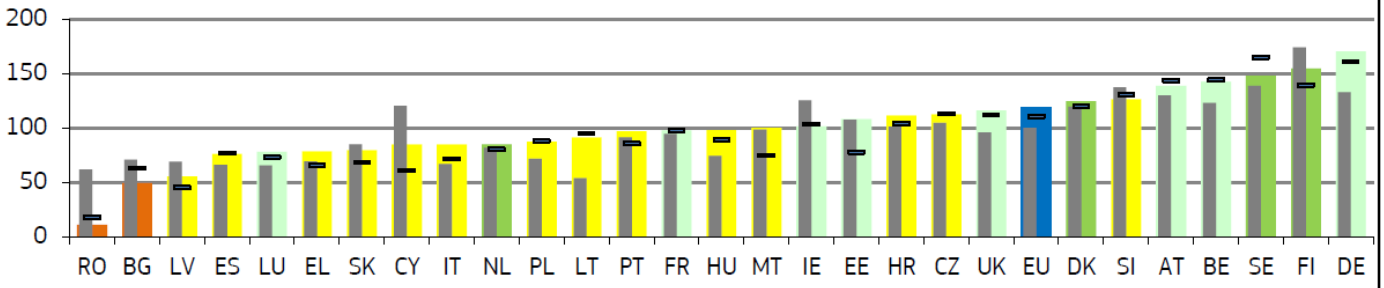

Coloured columns show Member States' performance in 2018, using the most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. The horizontal hyphens show performance in 2017, using the next most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. Grey columns show performance in 2011 relative to that of the EU in 2011..

Διάγραμμα – 4 (Η Ελλάδα κατατάσσεται αρκετά χαμηλά στη διάσταση «επενδύσεις επιχειρήσεων»)

Intellectual assets

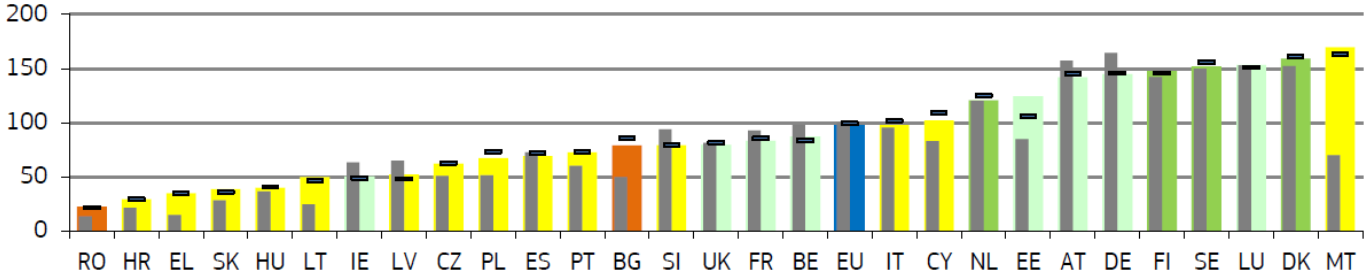

Coloured columns show Member States' performance in 2018, using the most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. The horizontal hyphens show performance in 2017, using the next most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. Grey columns show performance in 2011 relative to that of the EU in 2011.

Διάγραμμα – 5 (Η Ελλάδα ανάμεσα στις τελευταίες χώρες και προτελευταία από όλους τους “moderators” στη διάσταση «Πνευματικά Κεφάλαιο

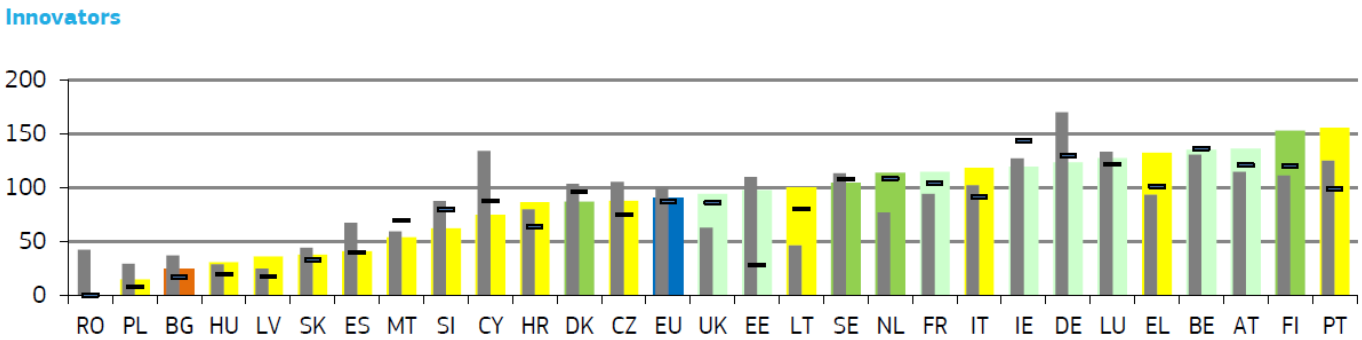

Coloured columns show Member States' performance in 2018, using the most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. The horizontal hyphens show performance in 2017, using the next most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. Grey columns show performance in 2011 relative to that of the EU in 2011.

Διάγραμμα – 6 (Η Ελλάδα κατατάσσεται σε πολύ υψηλή θέση στη διάσταση «Καινοτόμοι»)

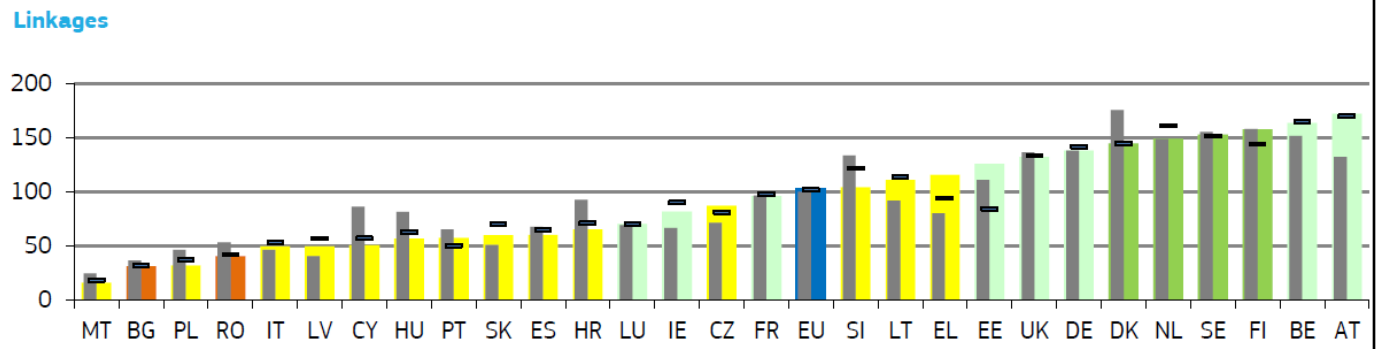

Coloured columns show Member States' performance in 2018, using the most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. The horizontal hyphens show performance in 2017, using the next most recent data for the indicators in this dimension, relative to that of the EU in 2011. Grey columns show performance in 2011 relative to that of the EU in 2011..

Διάγραμμα – 7 (Η Ελλάδα κατατάσσεται πρώτη από όλους τους "moderators" στη διάσταση «Διασυνδέσεις»)

7.a31) PSEQ01-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a32) PSEQ02-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a33) PSEQ03-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a34) PSEQ04-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a35) PSEQ05-FA - Το ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης έχει συνδεθεί με τους ειδικούς για το πρόγραμμα τομείς επικέντρωσης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a36) PSEQ01-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a37) PSEQ02-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a38) PSEQ03-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a39) PSEQ04-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.a40) PSEQ05-TOPIC - Ειδικό για το πρόγραμμα ερώτημα αξιολόγησης που συνδέεται με το ειδικό για το πρόγραμμα θέμα της αξιολόγησης

Αυτό το ερώτημα δεν είναι σχετικό για τη συγκεκριμένη έκδοση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης

7.b) Πίνακας δεικτών αποτελεσμάτων

Ονομασία και μονάδα μέτρησης δείκτη αποτελεσμάτων (1)	Τιμή-στόχος (2)	Βασική τιμή (3)	Δευτερεύουσα συνεισφορά (4)	Συνεισφορά LEADER/ΤΑΠΤΚ (5)	Συνολική αξία ΠΑΑ (6)=3+4+5	Παρατηρήσεις (έως 500 χαρακτήρες)
R1 / Σ4: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για την πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό (τομέας επικέντρωσης 2Α)	0,87	0,39	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,39	
R2: Change in Agricultural output on supported farms/AWU (Annual Work Unit) (focus area 2A)* (GROSS VALUE)	Άνευ αντικειμένου					
R2: Change in Agricultural output on supported farms/AWU (Annual Work Unit) (focus area 2A)* (NET VALUE)	Άνευ αντικειμένου					
R3 / Σ5: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων με επιχειρηματικό σχέδιο ανάπτυξης/επενδύσεις για νέους γεωργούς που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ (τομέας επικέντρωσης 2Β)	3,54	3,08	Άνευ αντικειμένου	0,00	3,08	
R4 / Σ6: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ποιότητας, τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και ομάδες/οργανώσεις παραγωγών (τομέας επικέντρωσης 3Α)	1,27	0,00	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R5 / Σ7: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε συστήματα διαχείρισης κινδύνου (τομέας επικέντρωσης 3Β)	0,21	0,00	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R6 / Σ8: Ποσοστό δασών ή λοιπών δασικών εκτάσεων που υπάγονται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας (τομέας επικέντρωσης 4Α)	0,10	0,00	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R7 / Σ9: Ποσοστό γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας και/ή των τοπίων (τομέας επικέντρωσης 4Α)	17,45	10,62	Άνευ αντικειμένου	0,00	10,62	
R8 / Σ10: Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β)	17,33	10,62	Άνευ αντικειμένου	0,00	10,62	
R9 / Σ11: Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β)	0,04	0,00	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R10 / Σ12: Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή της πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)	20,66	10,12	Άνευ αντικειμένου	0,00	10,12	

R11 / Σ13: Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)	0,84	0,00	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R12 / Σ14: Ποσοστό αρδευόμενης γης που εντάσσεται σε πιο αποδοτικό αρδευτικό σύστημα (τομέας επικέντρωσης 5Α)	4,97	4,29	Άνευ αντικειμένου	0,00	4,29	
R13: Increase in efficiency of water use in agriculture in RDP supported projects (focus area 5A)*	Άνευ αντικειμένου					
R14: Increase in efficiency of energy use in agriculture and food-processing in RDP supported projects (focus area 5B)*	Άνευ αντικειμένου					
R15: Renewable energy produced from supported projects (focus area 5C)*	Άνευ αντικειμένου					
R16 / Σ17: Ποσοστό ΜΖΚ που συνδέεται με επενδύσεις στη διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου με σκοπό τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ)	0,01		Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R17 / Σ18: ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ)	2,59	0,00	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,00	
R18: Reduced emissions of methane and nitrous oxide (focus area 5D)*	Άνευ αντικειμένου					
R19: Reduced ammonia emissions (focus area 5D)*	Άνευ αντικειμένου					
R20 / Σ19: Ποσοστό της γεωργικής και της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης οι οποίες συμβάλλουν στη δέσμευση και τη διατήρηση του διοξειδίου του άνθρακα (τομέας επικέντρωσης 5Ε)	0,40	0,14	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,14	
R21 / T20: Jobs created in supported projects (focus area 6A)	Άνευ αντικειμένου	588,00		Άνευ αντικειμένου	588,00	Σύμφωνα με τον Πίνακα Δ3, έχουν δημιουργηθεί 721 θέσεις εργασίας
R22 / Σ21: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τομέας επικέντρωσης 6Β)	66,34	67,51	Άνευ αντικειμένου		67,51	
R23 / Σ22: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (τομέας επικέντρωσης 6Β)	1,24	0,48	Άνευ αντικειμένου	0,12	0,60	
R24 / Σ23: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2.000,00	721,00	Άνευ αντικειμένου		721,00	
R25 / Σ24: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από νέες ή βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (ΤΠΕ) (τομέας επικέντρωσης 6Γ)	9,95	0,80	Άνευ αντικειμένου	0,00	0,80	

7.c) Πίνακας πρόσθετων και ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών προς υποστήριξη των πορισμάτων της αξιολόγησης

No additional or programme-specific indicators defined

7.d) Πίνακας δεικτών αντικτύπου της ΚΓΠ

Ονομασία κοινού δείκτη αντικτύπου	Μονάδα	Επικαιροποιημένη τιμή δείκτη	Συνεισφορά ΠΑΑ	Παρατηρήσεις (έως 500 χαρακτήρες)
1. Αγροτικό επιχειρηματικό εισόδημα / Βιοτικό επίπεδο γεωργών	ΕΥΡΩ/ΕΜΕ			
2. Γεωργικό εισόδημα συντελεστών παραγωγής / σύνολο	ΕΥΡΩ/ΕΜΕ			
3. Συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής στον τομέα της γεωργίας / σύνολο (δείκτης)	Δείκτης 2005 = 100			
7. εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία / συνολικές γεωργικές εκπομπές (εκπομπές/απορροφήσεις CH4 και N2O και εκπομπές/απορροφήσεις από γεωργικά εδάφη)	1000 τόνοι ισοδύναμου CO2			
7. εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία / ποσοστό συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	% συνολικών καθαρών εκπομπών			
7. εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη γεωργία / ammonia emissions from agriculture	1000 t of NH3			
8. Δείκτης για τα πτηνά αγρών (FBI) / σύνολο (δείκτης)	Δείκτης 2000 = 100	77,50		Ο δείκτης έχει τιμή βάσης 100 το 2007 και όχι το 2000. Η σειρά παρατηρήσεων είναι διαθέσιμη για το διάστημα 2007-2016. Ο δείκτης για το 2018 υπολογίζεται με υπόδειγμα χρονικών σειρών κινούμενου μέσου τριετίας που έδινε την καλύτερη στατιστική προσαρμογή. Η καθαρή συνεισφορά του ΠΑΑ δεν έγινε δυνατό να υπολογισθεί διότι δεν υπήρχαν μικρο-παρατηρήσεις σε δειγματοληπτικά τετράγωνα για το 2018. Ποιοτικές αναλύσεις δείχνουν ότι η επίπτωση του ΠΑΑ είναι υψηλή.
9. Καλλιέργεια ΥΦΑ / σύνολο	% συνολικής ΧΓΕ	67,72	7,97	Ο δείκτης υπολογίστηκε για το 2018 και το 2014 που ήταν 69.04. Υπολογίστηκαν δύο τύποι ΥΦΑ. Ο Τύπος 1-3 είναι αγροτική γη με υψηλά ποσοστά ημιφυσικής βλάστησης η οποία φιλοξενεί σπάνια είδη και ο Τύπος 2-3 είναι γη εκτατικής γεωργίας ή εκτάσεις που καλύπτονται από μωσαϊκό ημιφυσικής βλάστησης, καλλιεργούμενης γης και ακαλλιέργητων συστάδων επίσης με σπάνια είδη. Η επίπτωση του ΠΑΑ υπολογίστηκε με τη μέθοδο απόκλισης συμμετοχής (shift-share).
10. Άντληση νερού στον τομέα της γεωργίας / σύνολο	1000 m3			
11. Ποιότητα του νερού / Δυνητικό πλεόνασμα αζώτου σε γεωργική γη	kg N/ha/έτος			

11. Ποιότητα του νερού / Δυνητικό πλεόνασμα φωσφόρου σε γεωργική γη	kg P/ha/έτος			
11. Ποιότητα του νερού / Νιτρορύπανση σε γλυκά ύδατα - Επιφανειακά ύδατα: Υψηλή ποιότητα	% τόπων παρακολούθησης			
11. Ποιότητα του νερού / Νιτρορύπανση σε γλυκά ύδατα - Επιφανειακά ύδατα: Μέτρια ποιότητα	% τόπων παρακολούθησης			
11. Ποιότητα του νερού / Νιτρορύπανση σε γλυκά ύδατα - Επιφανειακά ύδατα: Ανεπαρκής ποιότητα	% τόπων παρακολούθησης			
11. Ποιότητα του νερού / Νιτρορύπανση σε γλυκά ύδατα - Υπόγεια ύδατα: Υψηλή ποιότητα	% τόπων παρακολούθησης			
11. Ποιότητα του νερού / Νιτρορύπανση σε γλυκά ύδατα - Υπόγεια ύδατα: Μέτρια ποιότητα	% τόπων παρακολούθησης			
11. Ποιότητα του νερού / Νιτρορύπανση σε γλυκά ύδατα - Υπόγεια ύδατα: Ανεπαρκής ποιότητα	% τόπων παρακολούθησης			
12. Οργανικές ύλες του εδάφους σε αρόσιμη γη / Συνολικές εκτιμήσεις περιεκτικότητας σε οργανικό άνθρακα	μεγατόνοι	191,16	0,85	καθ. αύξηση 1,37% Ο υπολογισμός του δείκτη είναι για το 2018 με βάση μελέτη περιπτώσεων σε τρεις περιοχές. Με μέση ετήσια αύξηση 1,52% της οργανικής ουσίας η συνολική περιεκτικότητα σε οργανικό άνθρακα το 2018 είναι 191,16 mega tons ενώ εάν υπολογισθεί μόνο η καθαρή αύξηση (1,37%) που οφείλεται στο ΠΑΑ ο δείκτης θα ήταν 190,31 mega tons. Ο δείκτης βασίζεται στην αρόσιμη γη διότι τα φυλλοβόλα και αειθαλή δένδρα, οι βοσκότοποι και οι αγραναπαύσεις δεν είχαν ικανοποιητικό αριθμό δειγμάτων το 2009
12. Οργανικές ύλες του εδάφους σε αρόσιμη γη / Μέση περιεκτικότητα σε οργανικό άνθρακα	g kg-1	16,53		καθ. αύξηση 1,37% Ο υπολογισμός του δείκτη είναι για το 2018 με βάση μελέτη περιπτώσεων σε τρεις περιοχές. Με μέση ετήσια αύξηση 1,52% της οργανικής ουσίας η συνολική περιεκτικότητα σε οργανικό άνθρακα το 2018 είναι 191,16 mega tons ενώ εάν υπολογισθεί μόνο η καθαρή αύξηση (1,37%) που οφείλεται στο ΠΑΑ ο δείκτης θα ήταν 190,31 mega tons. Ο δείκτης βασίζεται στην αρόσιμη γη διότι τα φυλλοβόλα και αειθαλή δένδρα, οι βοσκότοποι και οι αγραναπαύσεις δεν είχαν ικανοποιητικό αριθμό δειγμάτων το 2009
13. Διάβρωση εδάφους από το νερό / ποσοστό εδαφικής απώλειας λόγω της διάβρωσης από το νερό	τόνοι/ha/έτος	4,12	0,05	καθαρή συνεισφορά -0,0515 Για τον υπολογισμό των επιπτώσεων του ΠΑΑ στην διάβρωση από νερό και στο ποσοστό διάβρωσης σε κατηγορίες ΧΓΕ χρησιμοποιήθηκε το γνωστό υπόδειγμα PESERA του ESDAC. Για τον υπολογισμό των δεικτών έγιναν προσομοιώσεις της διάβρωσης με και χωρίς μέτρα του ΠΑΑ για το 2015 και το 2018. Για να γίνουν οι προσομοιώσεις χρησιμοποιήθηκαν μετεωρολογικά δεδομένα, τα μέτρα

				του ΠΑΑ και η χωρική κατανομή τους με βάση τη δηλωθείσα έκταση του ΟΣΔΕ το 2015 και το 2018.
13. Διάβρωση εδάφους από το νερό / γεωργική έκταση που πλήττεται	1000 ha	649,68	8,22	Στην μελέτη περίπτωσης των τριών περιοχών υπολογίστηκε ο δείκτης RSoil και μέσω αυτού έγινε εκτίμηση του κινδύνου διάβρωσης με υπολογισμό της επικινδυνότητας για εδάφη που παρουσιάζουν ρυθμό διάβρωσης μεγαλύτερο από 1t/ha/έτος. Αυτό το όριο είναι εξαιρετικά μικρό και σαφώς μικρότερο του ορίου των 11t/ha/έτος που υπολογίζει ο δείκτης E13.
13. Διάβρωση εδάφους από το νερό / γεωργική έκταση που πλήττεται	% γεωργικής έκτασης	10,57	1,25	καθαρή συνεισφορά -1,25%. Στην μελέτη περίπτωσης των τριών περιοχών υπολογίστηκε ο δείκτης RSoil και μέσω αυτού έγινε εκτίμηση του κινδύνου διάβρωσης με υπολογισμό της επικινδυνότητας για εδάφη που παρουσιάζουν ρυθμό διάβρωσης μεγαλύτερο από 1t/ha/έτος. Αυτό το όριο είναι εξαιρετικά μικρό και σαφώς μικρότερο του ορίου των 11t/ha/έτος που υπολογίζει ο δείκτης E13.
14. Ποσοστό απασχόλησης / * αγροτική (αραιοκατοικημένη) (15-64 ετών)	%			
14. Ποσοστό απασχόλησης / * rural (thinly populated) (20-64 years)	%			
15. Ποσοστό φτώχειας / σύνολο	% συνολικού πληθυσμού			
15. Ποσοστό φτώχειας / * αγροτική (αραιοκατοικημένη)	% συνολικού πληθυσμού			
16. Κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ / * αγροτική	Δείκτης ΜΑΔ (ΕΕ των 27 = 100)			

8. ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΩΝ ΜΈΤΡΩΝ ΏΣΤΕ ΝΑ ΛΗΦΘΟΎΝ ΥΠΌΨΗ ΟΙ ΑΡΧΈΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΈΠΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΆΡΘΡΑ 5, 7 ΚΑΙ 8 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΎ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013

8.a) Προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση (άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013)

Στο ΠΑΑ 2014-2020 αποτελεί επιδίωξη η ενίσχυση της απασχόλησης και της συμμετοχής των γυναικών στις αγροτικές περιοχές είτε αφορά τον πρωτογενή τομέα είτε άλλους τομείς της αγροτικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της 6ης προτεραιότητας του ΕΓΤΑΑ για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, τη μείωση της φτώχειας και την οικονομική ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές, το ΠΑΑ 2014-2020 της Ελλάδας έχει ως στόχευση **τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και βασικών υπηρεσιών, ειδικά για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού της υπαίθρου (γυναίκες, νέοι, ευπαθείς κοινωνικές ομάδες), συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης**, ενώ συγκαταλέγεται και η διαφοροποίηση (εκτός γεωργικού τομέα) για την επαγγελματική δραστηριοποίηση και την ανάπτυξη συμπληρωματικής απασχόλησης, ιδιαίτερα για τις γυναίκες.

Επίσης, σε συμφωνία με την οριζόντια αρχή του άρθρου 7 Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 σχετικά με την προώθηση της ισότητας και της μη διάκρισης, η ύπαρξη διοικητικής ικανότητας για την εφαρμογή της νομοθεσίας και της πολιτικής της Ένωσης για την ισότητα των φύλων στα Ευρωπαϊκά και Διαρθρωτικά Ταμεία, (συμπεριλαμβανομένου του ΕΓΤΑΑ) αποτελεί έναν από τους γενικούς εκ τους προτέρους όρους (εκ των προτέρων αιρεσιμότητα) του ΠΑΑ. Η συμμόρφωση στην αναφερόμενη εκ των προτέρων αιρεσιμότητα (G2) υπήρξε πλήρης από την έγκριση του ΠΑΑ σύμφωνα με τα επιμέρους κριτήρια αυτής, ήτοι: (ι) ύπαρξη εθνικού πλαισίου για τη συμμετοχή φορέων που είναι αρμόδιοι για την ισότητα των φύλων στην εκπόνηση και εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων και (ιι) κατάρτιση του προσωπικού που μετέχουν στη διαχείριση και των έλεγχο των προγραμμάτων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλλου. Στο ελληνικό εθνικό πλαίσιο, η Γενική Γραμματεία Ισότητας ορίζεται ο σχετικά αρμόδιος φορέας και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο (όπως εκπόνηση Εθνικού Προγράμματος για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2014-2020, έκδοση Οδηγού Ένταξης Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, οργάνωση εκπαιδεύσεων). Για το ΠΑΑ 2014-2020 η Γ.Γ. Ισότητας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο αφού πέραν του ρόλου που αναφέρεται προηγουμένως και ισχύει για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα αποτελεί βασικό μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης, με δικαίωμα ψήφου από την αρχή της συγκρότησής της.

Σε συμφωνία με τα αναφερόμενα παραπάνω, σε κάθε πρόσκληση μέτρου του ΠΑΑ, κατά την παροχή σύμφωνης γνώμης από την ΕΥΔ ΠΑΑ εξετάζεται η συμμόρφωση με την οριζόντια αρχή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Ειδικά στις υποχρεώσεις των δικαιούχων που επισυνάπτονται στις προσκλήσεις και τις αποφάσεις ένταξης των πράξεων αναγράφεται ως υποχρέωσή τους «Να τηρούν την Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία κατά την εκτέλεση της πράξης και ιδίως όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, την αειφόρο ανάπτυξη, τις κρατικές ενισχύσεις, την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, τη μη διάκριση και την προσβασιμότητα Ατόμων με Αναπηρίες.»

Σε επίπεδο μεμονωμένων μέτρων του ΠΑΑ 2014-2020 αξίζει να αναφερθούν τα εξής:

• Μέτρο 6: Στο Υπομέτρο 6.1 (Εγκατάσταση Νέων Γεωργών) και στο Υπομέτρο 6.3 (Ανάπτυξη Μικρών Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων), τα χαμηλά επίπεδα εισοδήματος και η ανεργία (μόνο για το 6.1) αποτελούν κριτήρια επιλογής τα οποία βαθμολογούνται επιπλέον, ώστε η στήριξη να «επικεντρώνεται» εκεί που πραγματικά υπάρχει ανάγκη, οπότε ενθαρρύνονται ευπαθείς ομάδες όπου πλήττονται συχνότερα από ανεργία και χαμηλά εισοδήματα.

• Μέτρο 19: (Προσέγγιση Leader). Εφόσον έχει προκύψει από τις τοπικές ανάγκες της κάθε περιοχής

(bottom up διαδικασία), η διάσταση της στήριξης των γυναικών ή άλλων ευπαθών ομάδων δύναται να ενσωματωθεί στις δράσεις των ιδιωτικών έργων (βλ. επιχειρηματικότητα) ή δημοσίων έργων (βλ. υποδομές, παροχή υπηρεσιών) των νέων Τοπικών Προγραμμάτων όπως και να πριμοδοτηθεί (βλ. να αποτελέσει κριτήριο επιλογής).

Τέλος, ως προς το πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΠΑΑ 2014-2020, έμφαση θα δοθεί ώστε να υπάρχει κατάλληλη παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος κατά φύλο ειδικά σε μέτρα και δράσεις που σύμφωνα με την προϋπάρχουσα εμπειρία αναμένεται και η συμμετοχή γυναικών.

8.b) Αειφόρος ανάπτυξη (άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013)

Στο ΠΑΑ 2014-2020 αποτελεί ξεχωριστό στόχο ΣΤ2: η **Προαγωγή της αειφορίας του αγροδιατροφικού συστήματος και των αγροτικών περιοχών,** ήτοι η ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων, του περιβάλλοντος και του κλίματος στην ύπαιθρο, συμπεριλαμβανόμενων των δασικών συστημάτων. Η αειφορία εξειδικεύεται στην εφαρμογή της αγροτικής δραστηριότητας με τρόπο ώστε να μην επηρεάζεται αρνητικά η ισορροπία του αγρο-οικοσυστήματος και των φυσικών οικοσυστημάτων που αλληλεπιδρούν με αυτό και τελικά να μη θίγεται η παραγωγική ικανότητα σε βάθος χρόνου. Τμήμα αυτής της έννοιας είναι και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Ειδικά η **στήριξη προς το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή** (4η και 5η προτεραιότητα) αποτιμάται σε 10% των πόρων του ΠΑΑ (κοινοτική συμμετοχή) κατά το έτος 2016.

Οριζόντια, η συμμόρφωση προς την αρχή αειφορίας λαμβάνεται υπόψη σε κάθε πρόσκληση μέτρου του ΠΑΑ, κατά την παροχή σύμφωνης γνώμης από την ΕΥΔ ΠΑΑ (αποτελεί μέρος των υποχρεώσεων των δικαιούχων που επισυνάπτονται στις προσκλήσεις και τις αποφάσεις ένταξης των πράξεων). Ειδικά στο θεσμικό πλαίσιο επενδυτικών μέτρων, δημοσίου ή ιδιωτικού χαρακτήρα, βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», λαμβάνεται υπόψη η εκτιμώμενη περιβαλλοντολογική επίπτωση που μπορεί να έχουν (με βάση και τις υποδείξεις της Στρατηγικής Μελέτης Επιπτώσεων/ΣΜΠΕ) και πρέπει να τηρούνται οι σχετικοί όροι περιβαλλοντικής ή άλλης αδειοδότησης. Με βάση τη φύση και το είδος των παρεμβάσεων των μέτρων, η συμμόρφωση με τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία (όπως αδειοδοτήσεις) τίθεται ως προαπαιτούμενο κατά την φάση αίτησης ενίσχυσης ή ως δέσμευση κατά την φάση υλοποίησης του επενδυτικού ή επιχειρηματικού σχεδίου. Ενδεικτικά για το 2016, στο Υπομέτρο 6.1 (Εγκατάσταση Νέων Γεωργών) που προκηρύχτηκε υπάρχει ειδική μέριμνα – δέσμευση σχετικά με την απόκτηση της σχετικής άδειας εγκατάστασης για τις πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Επίσης, στις προσκλήσεις των δημοσίων έργων, εξετάζεται ως κριτήριο επιλεξιμότητας, αν η προτεινόμενη πράξη σέβεται τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, ειδικότερα σε σχέση με τους όρους, περιορισμούς και κατευθύνσεις της ΚΥΑ Έγκριση ΣΜΠΕ του ΠΑΑ και για τον σκοπό αυτό ο δικαιούχος συμπληρώνει σχετικό Πίνακα Συμμόρφωσης της πράξης.

Επιπλέον, η αειφορία έχει ενσωματωθεί στα **κριτήρια επιλογής**, σε πολλά μέτρα του ΠΑΑ, είτε αφορούν τους στόχους για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή (4η και 5η προτεραιότητα) είτε όχι. Στα κριτήρια επιλογής που αποφασίστηκαν εντός του 2016 (με τη σύμφωνη γνώμη της 1ς Συνεδρίασης της Επ. Παρακολούθησης, 4 Απριλίου 2016), βάσει των αρχών κριτηρίων επιλογής, δίνεται έμφαση σε παρεμβάσεις που βοηθούν στην περιβαλλοντική προστασία περιοχών (ειδικά ευαίσθητων) και τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή ή σε έργα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον με αειφόρο χαρακτήρα. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

- Στο υπομέτρο 4.1.2 (Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις για την εξοικονόμηση ύδατος-)

πριμοδοτούνται επενδύσεις που εξασφαλίζουν μεγαλύτερα επίπεδα εξοικονόμησης ύδατος όπως και αυτές που γίνονται σε ευαίσθητες περιοχές για νιτρορρύπανση ή με κακή ποιότητα υδάτων.

- Στο υπομέτρο 4.1.3 (Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις για χρήση ΑΠΕ και προστασία περιβάλλοντος) πριμοδοτούνται επενδύσεις βάσει των ενεργειακών αναγκών που έχουν οι εκμεταλλεύσεις και το ποσοστό κάλυψης αυτών όπως και επενδύσεις που αφορούν κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις.
- - Στο υπομέτρο 4.2 (Μεταποίηση - εμπορία γεωργικών προϊόντων) πριμοδοτούνται επενδύσεις βάσει του ποσοστού χρήσης βιολογικών ή φιλικών προς το περιβάλλον α υλών ή του ποσοστού δαπανών του επενδυτικού σχεδίου που αφορούν φιλοπεριβαλλοντικές δράσεις (εγκατάσταση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, χρήση ΑΠΕ και εξοικονόμηση ενέργειας ή ύδατος).
- Στο υπομέτρο 4.3.1 (Υποδομές Εγγείων Βελτιώσεων) πριμοδοτούνται μεγαλύτερα επίπεδα εξοικονόμησης ύδατος, ενέργειας όπως και η ταμίευση ή η ανακύκλωση ύδατος.
- Στο υπομέτρο 6.1 (Νέοι Γεωργοί) στο υπομέτρο 6.3 (Ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων) πριμοδοτούνται επιχειρηματικά σχέδια που συμβάλλουν στην παραγωγή προϊόντων βιολογικής παραγωγής ή ολοκληρωμένης διαχείρισης ή στην χρήση καλλιεργειών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή.
- Το υπομέτρο 7.1 (Θεματικά σχέδια διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας) εκτός του ότι αφορά αποκλειστικά περιοχές NATURA (επιλεξιμότητα), πριμοδοτούνται περιοχές παρέμβασης που περιλαμβάνουν περιοχές Σύμβασης RAMSAR.
- Στα υπομέτρο 8.1 (Δάσωση) πριμοδοτούνται περιοχές που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ερημοποίησης, διάβρωσης και πλημυρών.
- Στα υπομέτρα 8.3 και 8.4 (Πρόληψη και αποκατάσταση ζημιών σε δάση, αντίστοιχα) δίδεται πριμοδότηση σε περιοχές που χρήζουν επιπλέον προστασίας όπως περιοχές Natura ή περιοχές με υψηλότερη επικινδυνότητα για πλημύρες και πυρκαγιές (ειδικά για τη δράση 8.3.1 οι πυρκαγιές).
- Στο μέτρο 10 (Γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές ενισχύσεις) και 11 (Βιολογική γεωργία) τα κριτήρια επιλογής εστιάζουν στις περιοχές εκείνες όπου η αειφορική παραγωγή μπορεί να έχει μεγαλύτερο αποτέλεσμα στο φυσικό περιβάλλον και ειδικότερα, αξίζει να αναφερθεί ότι ειδικά για τις επιμέρους δράσεις 10.1.4 (Μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα) , 10.1.7 (Εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες) και 10.1.8 Εφαρμογή της μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης των μικρολεπιδόπτερων (ΚΟΜΦΟΥΖΙΟ) πριμοδοτούνται γεωργικές εκτάσεις εντός προστατευόμενων περιοχών, (NATURA, θεσμοθετημένες περιοχές εθνικών πάρκων)
- Στο μέτρο 11 (Μετατροπή και διατήρηση σε Βιολογική Γεωργία, συμπεριλαμβανόμενης της κτηνοτροφίας) πριμοδοτούνται εκτάσεις εντός προστατευόμενων περιοχών, (NATURA, θεσμοθετημένες περιοχές εθνικών πάρκων)ή σε περιοχές υψηλής φυσικής αξίας.
- Στο μέτρο 19 (Προσέγγιση Leader) εφόσον έχει προκύψει από τις τοπικές ανάγκες της κάθε περιοχής (bottom up διαδικασία), στα Τοπικά Προγράμματα μπορούν να περιληφθούν δράσεις για το περιβάλλον ή σχετικά κριτήρια επιλογής (π.χ. περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών, ή έργα φιλικά προς το περιβάλλον με αειφόρο χαρακτήρα).

Τέλος, στα πλαίσια της **Επιτροπή Παρακολούθησης** του ΠΑΑ 2014-2020, μετέχουν περί τους 10 φορείς περιβαλλοντικού σκοπού ή με αρμοδιότητες επί πολιτικών περιβάλλοντος και βιωσιμότητας (βλ. Φορείς Δημόσιας Διοίκησης, Δίκτυα, ΜΚΟ) εκ των οποίων 3 φορείς του Υπουργείου Περιβάλλοντος έχουν δικαίωμα ψήφου (Ειδική Γραμματεία Υδάτων, Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης και Προστασίας Δασών και Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ για τον Τομέα Περιβάλλοντος).

8.c) Ο ρόλος των εταίρων που αναφέρονται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 στην υλοποίηση του προγράμματος

Η **Επιτροπή Παρακολούθησης** του ΠΑΑ 2014-2020 παίζει τον πιο σημαντικό ρόλο μέσω της συμμετοχής των εταίρων στην λήψη αποφάσεων, στην εν γένει ενημέρωση αυτών και στη διατύπωση απόψεων σχετικά με την εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος. Η συγκρότηση της Ε.Π πραγματοποιήθηκε εντός 3 μηνών από την κοινοποίηση της έγκρισης του ΠΑΑ, όπως κανονιστικά ορίζεται, ήτοι τον Μάρτιο του 2016 με την αρ. πρωτ. απόφαση 590/03.03.2016 (ΦΕΚ Β' 777), η οποία τροποποιήθηκε με τις αριθ. πρωτ. 2920/18.11.2016 (ΦΕΚ Β' 3753), 1482/18.05.2017 (ΦΕΚ Β' 1839), 3489 /21.11.2017 (ΦΕΚ Β' 4113) και 3486 /08.11.2018 (ΦΕΚ Β' 5064) αποφάσεις. Με τις τροποποίησης προστέθηκαν / ανανεώθηκαν φορείς ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης και συγκεκριμένα των εξής: της ΕΥΔ ΕΠ "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ" / ΕΠΑΝΕΚ, της Γενικής Γραμματείας Καταπολέμησης της Διαφθοράς του Υπουργείου Δικαιοσύνης, του Ελληνικού Δικτύου ΟΤΔ LEADER, του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης (Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Τομέα Τεχνολογίας & Πληροφορικής Επικοινωνιών) και της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής. Ο ορισμός των εκπροσώπων των φορέων γίνεται συνήθως μέσω ορισμού ενός τακτικού και ενός αναπληρωτή εκπροσώπου οι οποίοι εκπροσωπούν τους φορείς στις συναντήσεις και τις διεργασίες της Επιτροπής και αποκτούν πρόσβαση στην πλατφόρμα ΔΙΑΥΛΟΣ όπως θα αναφερθεί παρακάτω.

Με βάση και την τρέχουσα σύνθεση της η Επιτροπή Παρακολούθησης απαρτιζόμενη από 79 μέλη – φορείς, εκ των οποίων 56 με δικαίωμα ψήφου, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της Επιτροπής, ήτοι του Γενικού Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΥΠΑΑΤ) και 23 χωρίς δικαίωμα ψήφου. Συμμετέχουν όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (Κεντρική Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση ΜΚΟ, επιστημονικοί εκπρόσωποι) που εμπλέκονται στο ΠΑΑ και το ΕΣΠΑ 2014-2020, δίνοντας έμφαση σε φορείς στους οποίους εκχωρούνται αρμοδιότητες διαχείρισης ή εμπλέκονται στους τομείς του περιβάλλοντος και της κοινωνικής πολιτικής. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, συμμετέχουν:

- 15 υπηρεσίες και φορείς του ΥΠΑΑΤ, το σύνολο των 13 ΕΥΔ των Περιφερειών στις οποίες έχουν εκχωρηθεί σχετικά μέτρα του ΠΑΑ (βλ. ΦΕΚ Β'/3447/2016), συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου
- 23 φορείς κεντρικής διοίκησης που εμπλέκονται στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και κρατικών ενισχύσεων (π.χ. Γεν. Γραμματεία Επενδύσεων, Εθνική Αρχή Συντονισμού, Ειδικές Υπηρεσίες ΕΚΤ και ΕΠΑΝΕΚ κλπ.) ή με αρμοδιότητα επί τομεακών πολιτικών (Γεν. Γραμματείες Τουρισμού, Υδάτων, Ισότητας, Υπ. Κοινωνικών Ασφαλίσεων),
- 1 φορέας της Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG AGRI),
- 12 οικονομικοί και θεσμικοί φορείς συμπεριλαμβανομένων 2 φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ένωση Περιφερειών / ΕΝΠΕ και Δήμων / ΚΕΔΕ), της Ελληνικής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ), και λοιπών εκπροσώπων οικονομικών φορέων από διάφορους τομείς της οικονομίας (βλ. Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων/ΣΕΤΕ, Επιμελητήρια ΤΕΕ και ΓΕΩΤΕΕ, Δίκτυο ΟΤΔ/ HELLADA, Σύνδεσμος Βιομηχανιών Τροφίμων / ΣΕΒΤ),

- 15 λοιποί φορείς όπως επιστημονικά – ερευνητικά κέντρα (βλ. ενδεικτικά Εταιρεία Αγροτικής Οικονομίας, Συνομοσπονδίες και λοιπές ενώσεις (όπως η ΓΣΕΕ, η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με αναπηρία, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών) και φορείς – ΜΚΟ. Ειδικά οι ΜΚΟ και οι φορείς που συνδέονται με ζητήματα περιβάλλοντος ανέρχονται σε 6 (βλ. ενδεικτικά WWF, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία).

Κατά την διάρκεια της περιόδου 2016-2018 στα πλαίσια της Επ. Παρακολούθησης έλαβαν χώρα:

- **Έξι (6) Συνεδριάσεις της Επ. Παρακολούθησης: Συνήθως διενεργούνται δύο σε ετήσια βάση, ενώ γίνεται προσπάθεια να λαμβάνουν χώρα και εκτός Αθήνας,**
- **Έντεκα (11) Γραπτές διαδικασίες:** Διενεργούνται αποκλειστικά στον ηλεκτρονικό χώρο εργασίας της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ 2014-2020, στην επιχειρησιακή πλατφόρμα ΔΙΑΥΛΟΣ: https://ep.espa.gr/paa/default.aspx (βάσει του άρθρου 6 του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας) και στον οποίο έχουν εξουσιοδότηση για πρόσβαση οι ορισμένοι εκπρόσωποι (κύριος και αναπληρωτής) όλων των φορέων – μελών της Επιτροπής.

Τα έγγραφα που αφορούν τις διεργασίες και συναντήσεις που αφορούν την Επιτροπή Παρακολούθησης (για παράδειγμα ημερήσια διάταξη, παρουσιάσεις – εισηγήσεις συναντήσεων, αποφάσεις συναντήσεων ή γραπτών διαδικασιών) όσο και ευρύτερα το ΠΑΑ 2014-2020 (για παράδειγμα Έγκριση Τροποποιήσεων ΠΑΑ, Κριτήρια επιλογής μέτρων) αναρτούνται τόσο στην πλατφόρμα ΔΙΑΥΛΟΣ https://ep.espa.gr/paa/default.aspx (με αποστολή σχετικής ειδοποίησης στο σύνολο των μελών) όσο και στην επίσημη ιστοσελίδα του ΠΑΑ (http://www.agrotikianaptixi.gr) και ειδικά την Επιτροπή Παρακολούθησης αυτού.

9. ΠΡΌΟΔΟΣ ΠΟΥ ΣΗΜΕΊΩΘΗΚΕ ΌΣΟΝ ΑΦΟΡΆ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΆΛΙΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΈΝΗΣ ΠΡΟΣΈΓΓΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΉΣΗ ΤΟΥ ΕΓΤΑΑ ΚΑΙ ΆΛΛΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΏΝ ΜΈΣΩΝ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Επιδιώκεται η ολοκληρωμένη εφαρμογή καθώς και η συμπληρωματικότητα και συνέργεια των δράσεων του ΠΑΑ 2014-2020 -όπως αυτές συγχρηματοδοτούνται μέσω του ΕΓΤΑΑ- και των λοιπών Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) ή λοιπά Χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των παρακάτω παρεμβάσεων και διευθετήσεων:

Οριζόντια για το σύνολο του ΠΑΑ:

- Εκχώρηση της διαχείρισης σημαντικού ποσοστού δράσεων του ΠΑΑ (πάνω από 40% των πόρων) σε περιφερειακό επίπεδο και συνέργεια με περιφερειακό ή τοπικό σχεδιασμό: Κατά αυτό τον τρόπο οι δράσεις του ΠΑΑ μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά ως προς ως προς τις δράσεις των λοιπών ΕΔΕΤ σε περιφερειακό επίπεδο (βλ. Περιφερειακά Προγράμματα) ή άλλους σχεδιασμούς σε περιφερειακό ή και τοπικό επίπεδο (βλ. για παράδειγμα Στρατηγική Περιφερειακής Έξυπνης Εξειδίκευσης / RIS και τομείς της οικονομίας που υπάρχει πλεονέκτημα, Περιφερειακή Στρατηγική για τη Φτώχεια και τη Κοινωνική Ένταξη, Χωροταξικοί Σχεδιασμοί κλπ).
- Εκχώρηση της διαχείρισης δράσεων του ΠΑΑ σε φορείς της Κεντρικής Διοίκησης που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα πολιτικής ή υλοποίησης δράσεων και συμφωνία με εθνικούς σχεδιασμούς/πολιτικές: Για σημαντικό αριθμό παρεμβάσεων ΠΑΑ, είτε η σχετική διαχείριση εκχωρείται σε φορείς της Κεντρικής Διοίκησης που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα πολιτικής και υλοποίησης σχετικών δράσεων, αναφέροντας ενδεικτικά την εκχώρηση του Υπομέτρου 4.2 (Μεταποίηση Γεωργικών Προϊόντων) στην αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ), την εκχώρηση του Μέτρου 8 (Δασικά μέτρα) στη Γενική Διεύθυνση Δασών, την εκχώρηση του Υπομέτρου 7.3 (Ευρυζωνικές Υποδομές στις αγροτικές περιοχές) στο ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ που διαχειρίζεται επίσης σχετικά έργα που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Επίσης, σε πληθώρα μέτρα, ειδικά περιβαλλοντικού προσανατολισμού, θα πρέπει να υπάρχει συμφωνία με Εθνικούς Σχεδιασμούς και να πληρούνται οι σχετικές απαιτήσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στη Δράση 4.1.2 (Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις για εξοικονόμηση νερού) και στη Δράση 4.3.2 (Εγγειοβελτιωτικά έργα) θα πρέπει να υπάρχει πλήρη συμφωνία με τα Σχέδια Λεκάνης Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ), γεγονός που ενδυναμώνει ειδικά τον στρατηγικό χαρακτήρα δημοσίων έργων υψηλού προϋπολογισμού υπερτοπικής φύσης και διαπεριφερειακής φύσης. Επίσης για το σχεδιασμό των παρεμβάσεων για τη βιοποικιλότητα στο Υπομέτρο 7.1 (Εκπόνηση θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της Γεωργίας σε προστατευόμενες περιοχές), το Μέτρο 10 (Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα) και το Μέτρο 11 (Βιολογική γεωργία) υπάρχει συνεισφορά σε εθνικούς σχεδιασμούς και θεσμικά πλαίσια και συνέργεια με αυτούς, αναφέροντα ενδεικτικά την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποιλικότητα και τα Διαχειριστικά Σχέδια των Προστατευόμενων Περιοχών (περιοχές Natura, θεσμοθετημένες περιοχές εθνικών πάρκων). Τέλος το Υπομέτρο 7.3(Ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών στις αγροτικές περιοχές), ειδικά το νέο έργο (ULTRAFAST BROADBAND) βρίσκεται σε συνάφεια με το Εθνικό Σχέδιο NGA.
- Συνεργασία με συναρμόδιους εθνικούς φορείς (Κεντρική Διοίκηση και Περιφερειακές ή άλλες τοπικές αρχές): Κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του ΠΑΑ, στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης αλλά και ευρύτερα, κατά την εκπόνηση θεσμικού πλαισίου για το ΕΣΠΑ/ΣΕΣ (2014-20) ή άλλα θέματα που άπτονται τον ΕΔΕΤ, υπάρχει συνεργασία με συναρμόδιους εθνικούς φορείς (Κεντρική Διοίκηση και Περιφερειακές ή άλλες τοπικές αρχές) ώστε να υπάρχει συμπληρωματικότητα και κοινή προσέγγιση. Ειδικά, στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης, συμμετέχουν όλες οι Περιφέρειες (δια των Ειδικών τους Υπηρεσιών Διαχείρισης) όπως και

σημαντικών υπηρεσιών της κεντρικής διοίκησης για το ΕΣΠΑ ή άλλες πολιτικές (βλ. Εθνική Αρχή Συντονισμού, Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης /ΕΥΣΣΑ, Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης /ΕΥΘΥ, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ για τον Τομέα Περιβάλλοντος, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ για τον τομέα ΤΠΕ) ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ 2014-2020. Αντιστρόφως, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ) ΠΑΑ είναι μέλος των Επιτροπών Παρακολούθησης Τομεακών Προγραμμάτων και όλων των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Ειδικά για επιμέρους μέτρα του ΠΑΑ:

- Υπομέτρο 7.3 (Ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών στις αγροτικές περιοχές): Τόσο το συνεχιζόμενο έργο (Rural Broadband) όσο και το νέο έργο (ULTRAFAST BROADBAND) που σχεδιάζεται χρηματοδοτούνται από κοινού από το ΕΤΠΑ (ΕΠΑΝΕΚ) και το ΕΓΤΑΑ (ΠΑΑ), με το ΕΤΠΑ να χρηματοδοτεί το μεγαλύτερο κόστος του έργου και τα δύο ταμεία να χρηματοδοτούν διαφορετικά τμήματα του έργου, ήτοι να χρηματοδοτούν διαφορετικές αγροτικές περιοχές – κοινότητες στο σύνολο του έργου.
- Υπομέτρο 4.2 (Επενδύσεις στην μεταποίηση/ εμπορία ή/και ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων): Οι σχετικές επενδύσεις με τελικό προϊόν εντός του Παραρτήματος Ι της ΣΛΕΕ χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ (ΠΑΑ) και όχι από το ΕΤΠΑ και σχετικά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Για μεν επενδύσεις με τελικό προϊόν εκτός του Παραρτήματος Ι της ΣΛΕΕ (βλ. Δράση 4.2.2 και μέρος της Δράσης 4.2.3), αν και μπορούν να χρηματοδοτηθούν τόσο από το ΕΤΠΑ όσο και από το ΕΓΤΑΑ, το ΠΑΑ (ΕΓΤΑΑ) χρηματοδοτεί μεταποιητικές επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στην παραγωγή προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης (γεωργικά προϊόντα) και αξιοποιούν τα προϊόντα αυτά ως πρώτη ύλη για την περαιτέρω μεταποίησή τους σε προϊόντα εκτός Παραρτήματος Ι (2η μεταποίηση). Επίσης το ΠΑΑ επικεντρώνεται στη στήριξη δικαιούχων που είναι επαγγελματίες αγρότες (μέσω της Δράσης 4.2.3.), οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι για το ΕΤΠΑ.
- Υπομέτρο 16 (Συνεργασία) και ειδικά Υπομέτρο 16.1-16.2 (Ίδρυση και λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας) και Υπομέτρο 16.5-16.1 (Συνεργασία για περιβαλλοντικά έργα, περιβαλλοντικές πρακτικές και δράσεις για κλιματική αλλαγή και τις τρέχουσες περιβαλλοντικές πρακτικές): Το ΠΑΑ χρηματοδοτεί έργα εφαρμοσμένης έρευνας για την προώθηση της καινοτομίας στη γεωργία και τις ΜΜΕ στις αγροτικές περιοχές, ενώ στα σχήματα συνεργασίας (Επιχειρησιακές Ομάδες) που υλοποιούν τα εν λόγω έργα θα πρέπει να μετέχουν υποχρεωτικά φορείς του πρωτογενή τομέα (ήτοι επαγγελματίες γεωργοί, ομάδες παραγωγών κλπ). Το ΠΑΑ επικεντρώνεται στον 1γενή τομέα και στην επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων. Το ΕΤΠΑ αν και χρηματοδοτεί και εφαρμοσμένη έρευνα, δεν επικεντρώνεται στον 1γενη τομέα. Επίσης το ΠΑΑ δεν χρηματοδοτεί έργα βασικής έρευνας ή υποδομών έρευνας, κάτι που χρηματοδοτείται από άλλα ΕΔΕΤ ή μέσα της ΕΕ. Τέλος, επειδή τα σχετικά Υπομέτρα χρηματοδοτούν τόσο την ίδρυση των Επιχειρησιακών Ομάδων (Δράση 1) όσο και την υλοποίηση του επιχειρησιακού σχεδίου (Δράση 2), είναι αποδεκτές και Ομάδες που έχουν συσταθεί από το εν λόγω μέτρο να μπορούν να συμμετάσχουν σε άλλα μέσα της ΕΕ βλ. Πρόγραμμα Horizon, καθώς και σχήματα συνεργασίας που έχουν συσταθεί από άλλα μέσα της ΕΕ βλ. Πρόγραμμα Horizon να συμμετάσχουν στο μέτρο 16 χρηματοδοτώντας μόνο την υλοποίηση του σχεδίου (Δράση 2).
- Μέτρο 19 (CLLD –LEADER): Η πολυταμειακότητα, ήτοι η χρήση περισσοτέρων του ενός ΕΔΕΤ, ήταν στρατηγική προσέγγιση κατά τον σχεδιασμό του Μέτρου 19, ήτοι να μπορούν να αποφασίσουν οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) να επιλέξουν πολυταμειακή προσέγγιση για τις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τοπικά προγράμματα), εφόσον προκύπτει από την εκ των κάτω προς τα πάνω προσέγγιση. Συνολικά, έγιναν δύο (2) προσκλήσεις του ΥΠΑΑΤ, από τις οποίες η πρώτη είχε δυνατότητα πολυταμειακής προσέγγισης, ήτοι χρηματοδότησης από το ΠΑΑ/ΕΓΤΑΑ και το ΕΠΑΛΘ/ ΕΤΘΑ, ή μεμονωμένα από αυτά τα δύο (2) ταμεία. Στην δε αξιολόγηση για την επιλογή των τοπικών προγραμμάτων και των αντίστοιχων ΟΤΔ συμμετείχαν στελέχη τόσο από τις Ειδικές

Υπηρεσίες Διαχείρισης του ΠΑΑ, του ΕΠΑΛΘ και των Περιφερειακών Προγραμμάτων. Συνολικά προέκυψαν 50 τοπικά προγράμματα/ΟΤΔ, εκ τω οποίων 32 πολυταμειακά (ΕΓΤΑΑ/ΕΤΘΑ) και 18 μονοταμειακά (ΕΓΤΑΑ). Επιπρόσθετα, και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα αρκετών Περιφερειών διέθεσαν πόρους ΕΚΤ για τοπικές στρατηγικές CLLD οι οποίοι δρουν συμπληρωματικά στους πόρους των τοπικών προγραμμάτων που επιλέχθηκαν από το ΥΠΑΑΤ (με χρηματοδότηση από το ΠΑΑ ή ΕΠΑΛΘ).

10. ΈΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΊΗΣΗ ΤΩΝ ΜΈΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΉΣ ΤΕΧΝΙΚΉΣ (ΆΡΘΡΟ 46 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΎ (ΕΕ) ΑΡΙΘ. 1303/2013)

30Α. Έχει ξεκινήσει η εκ των προτέρων αξιολόγηση;	Ναι
30Β. Έχει ολοκληρωθεί η εκ των προτέρων αξιολόγηση;	Ναι
30. Ημερομηνία ολοκλήρωσης της εκ των προτέρων αξιολόγησης	01-05-2018
31.1. Έχει ξεκινήσει ήδη η διαδικασία επιλογής ή ορισμού;	Ναι
13Α. Έχει υπογραφεί η συμφωνία χρηματοδότησης;	Όχι
13. Ημερομηνία υπογραφής της συμφωνίας χρηματοδότησης με τον φορέα υλοποίησης του μέσου χρηματοοικονομικής τεχνικής	-

11. ΠΊΝΑΚΕΣ ΚΩΔΙΚΟΠΟΊΗΣΗΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΎΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΎΣ ΔΕΊΚΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΆΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΜΈΝΕΣ ΤΙΜΈΣ-ΣΤΌΧΟΙ

Βλέπε παράρτημα παρακολούθησης

Παράρτημα II

Αναλυτικός πίνακας στον οποίο παρουσιάζεται το επίπεδο υλοποίησης ανά τομέα εστίασης, συμπεριλαμβανομένων των δεικτών εκροών

Τομέας επικέντρωσης 1Α							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
1A	Σ1: Ποσοστό δαπανών δυνάμει των άρθρων 14, 15 και 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες για το ΠΑΑ (τομέας επικέντρωσης 1Α)	2014-2018			0,17	3,67	4,64
		2014-2017			0,06	1,29	
		2014-2016					
		2014-2015					

Τομέας επικέντρωσης 1Β							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
1B	Σ2: Συνολικός αριθμός πράξεων συνεργασίας που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του μέτρου συνεργασίας (άρθρο 35 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013) (ομάδες, δίκτυα/συνεργατικοί σχηματισμοί (clusters), πιλοτικά έργα…) (τομέας επικέντρωσης 1Β)	2014-2018					350,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Τομέας επικέντρωσης 1C							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
1C	Σ3: Συνολικός αριθμός καταρτισμένων συμμετεχόντων δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 (τομέας επικέντρωσης 1Γ)	2014-2018			10.456,00	14,67	71.268,00
		2014-2017			10.350,00	14,52	
		2014-2016					
		2014-2015					

Τομέας επικέντρωσης 2A							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
2A	Σ4: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ για την πραγματοποίηση επενδύσεων με σκοπό την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό (τομέας επικέντρωσης 2A)	2014-2018	0,46	52,79	0,39	44,76	0,87
		2014-2017	0,46	52,79	0,31	35,58	
		2014-2016	0,40	45,91	0,12	13,77	
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
2A	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	187.651.628,71	31,30	116.344.475,58	19,41	599.475.723,73
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	5.102.370,00	25,14	3.933.540,00	19,38	20.292.986,11
M01.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			3.933.540,00	21,77	18.069.097,22
M01.1	O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	2014-2018			4.182,40	17,05	24.537,00
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			13.324.184,04
M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	12.263,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	182.549.258,71	38,56	112.410.935,58	23,74	473.451.252,28
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			183.058.848,69	17,41	1.051.245.011,00
M04.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			90.624.790,31	22,39	404.835.664,34
M04.1	O4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	2014-2018			2.785,00	44,21	6.300,00
M04.3	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			21.786.145,27	31,75	68.615.587,93
M06	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	64.608.690,19
M06	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			0,00	0,00	64.608.690,19
M06.3	O4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	2014-2018			0,00	0,00	5.410,00
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	27.798.611,11

Τομέας επικέντρωσης 2Β							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
2Β	Σ5: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων με επιχειρηματικό σχέδιο ανάπτυξης/επενδύσεις για νέους γεωργούς που λαμβάνουν στήριξη στο πλαίσιο του ΠΑΑ (τομέας επικέντρωσης 2Β)	2014-2018	4,02	113,54	3,08	86,99	3,54
		2014-2017	3,57	100,83	1,54	43,49	
		2014-2016	1,86	52,53	0,07	1,98	
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
2Β	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	403.612.625,00	114,39	239.061.800,00	67,76	352.827.672,67
Μ06	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	403.612.625,00	114,39	239.061.800,00	67,76	352.827.672,67
Μ06	Ο2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			239.061.800,00	67,76	352.827.672,67
Μ06.1	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			239.061.800,00	67,76	352.827.672,67
Μ06.1	Ο4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	2014-2018			22.279,00	87,03	25.600,00

Τομέας επικέντρωσης 3A							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
3A	Σ6: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που λαμβάνουν στήριξη για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ποιότητας, τοπικές αγορές, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού και ομάδες/οργανώσεις παραγωγών (τομέας επικέντρωσης 3A)	2014-2018	0,10	7,89			1,27
		2014-2017	0,10	7,89	0,05	3,94	
		2014-2016	0,10	7,89	0,04	3,16	
		2014-2015					
	Ποσοστό επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων και ποτών που στηρίζονται από το ΠΑΑ 2014-2020 (Ποσοστό)	2014-2018					3,60
		2014-2017					
		2014-2016			1,00	27,78	
		2014-2015					
	Ποσοστό επιχειρήσεων στον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων και ποτών που στηρίζονται από το ΠΑΑ 2014-2020 (Ποσοστό)	2014-2018			1,47	54,44	2,70
		2014-2017			1,36	50,37	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
3A	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	97.084.707,98	28,07	61.459.086,59	17,77	345.841.663,72
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	833.958,33
M01.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			0,00	0,00	833.958,33
M01.1	O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	2014-2018					4.600,00
M03	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	1.774.476,40	3,70	804.010,97	1,68	47.938.821,94
M03.1	O4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	2014-2018			11,00	0,16	6.900,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	95.310.231,58	40,02	60.655.075,62	25,47	238.135.827,90
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			127.541.681,17	24,12	528.753.699,30
M04.1 M04.2	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			245,00	54,44	450,00
M09	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	27.798.611,11
M09	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	110,00
M09	O9 - Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε υποστηριζόμενα συστήματα	2014-2018			0,00	0,00	2.200,00
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	31.134.444,44
M16.4	O9 - Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε υποστηριζόμενα συστήματα	2014-2018			0,00	0,00	65,00

Τομέας επικέντρωσης 3B							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
3B	Σ7: Ποσοστό γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν σε συστήματα διαχείρισης κινδύνου (τομέας επικέντρωσης 3B)	2014-2018					0,21
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
3B	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			53.578.020,89
M05	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			53.578.020,89
M05.1	O4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	2014-2018			0,00	0,00	1.500,00

Προτεραιότητα P4							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
P4	Σ13: Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)	2014-2018					0,84
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
	Σ11: Ποσοστό της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β)	2014-2018					0,04
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
	Σ8: Ποσοστό δασών ή λοιπών δασικών εκτάσεων που υπάγονται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας (τομέας επικέντρωσης 4Α)	2014-2018					0,10
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
	Σ12: Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και/ή της πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους (τομέας επικέντρωσης 4Γ)	2014-2018			10,12	48,98	20,66
		2014-2017			6,82	33,01	
		2014-2016			5,79	28,02	
		2014-2015					
	Σ10: Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων (τομέας επικέντρωσης 4Β)	2014-2018			10,62	61,27	17,33
		2014-2017			6,98	40,27	
		2014-2016			5,78	33,34	
		2014-2015					
	Σ9: Ποσοστό γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη στήριξη της βιοποικιλότητας και/ή των τοπίων (τομέας επικέντρωσης 4Α)	2014-2018			10,62	60,88	17,45
		2014-2017			6,98	40,01	
		2014-2016			6,03	34,57	
		2014-2015					
	Αριθμός εκταρίων που αφορούν στην αποκατάσταση ζημιών στα δάση (Εκτάρια)	2014-2018					55.000,00
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
P4	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	2.002.847.040,72	72,53	1.124.447.205,08	40,72	2.761.559.216,82
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	3.826.777,50	24,15	2.950.155,00	18,62	15.845.208,33
M01.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			2.950.155,00	20,81	14.177.291,67
M01.1	O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	2014-2018			3.136,80	14,00	22.412,00
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			114.030.771,34

M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	136.500,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.735.036,33
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			0,00	0,00	25.449.038,34
M04.4	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	615,00
M07	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			1.043.048,22
M07.1	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	10,00
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	145.657.400,67	89,32	6.108.726,29	3,75	163.074.784,57
M08.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			6.108.726,29	9,19	66.470.436,02
M08.1	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			0,00	0,00	2.650,00
M08.2	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			0,00	0,00	20.701.255,01
M08.2	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			0,00	0,00	2.000,00
M08.4	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			0,00	0,00	75.903.093,54
M10	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	417.185.778,34	94,75	99.420.761,23	22,58	440.290.885,95
M10.1	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			120.429,42	32,20	374.030,00
M11	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	575.001.047,13	88,12	198.143.710,75	30,37	652.532.654,13
M11.1	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			114.440,39	46,25	247.461,00
M11.2	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			293.544,61	58,04	505.721,00
M12	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	9.300.746,25
M12.2	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			0,00	0,00	6.600,00
M13	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	861.176.037,08	63,95	817.823.851,81	60,73	1.346.590.387,26
M13.1	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			1.199.341,31	79,46	1.509.274,00
M13.2	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			913.507,88	215,45	424.000,00
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	6.115.694,44

Τομέας επικέντρωσης 5A							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
5A	Σ14: Ποσοστό αρδευόμενης γης που εντάσσεται σε πιο αποδοτικό αρδευτικό σύστημα (τομέας επικέντρωσης 5A)	2014-2018			4,29	86,24	4,97
		2014-2017			0,49	9,85	
		2014-2016			0,16	3,22	
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
5A	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	245.604.381,63	39,00	97.773.192,97	15,53	629.716.377,02
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	2.551.185,00	26,99	1.966.770,00	20,81	9.451.527,78
M01.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			1.966.770,00	23,58	8.339.583,33
M01.1	O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	2014-2018			2.091,20	19,40	10.780,00
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			3.616.516,40
M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	2.800,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	243.053.196,63	39,85	95.806.422,97	15,71	609.976.666,17
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			95.806.422,97	14,81	646.897.976,60
M04	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			43.997,45	86,27	51.000,00
M04.1 M04.3	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			163,00	7,80	2.090,00
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	6.671.666,67

Τομέας επικέντρωσης 5B							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
5B	Σ15: Συνολική επένδυση για την ενεργειακή απόδοση (τομέας επικέντρωσης 5B)	2014-2018					27.722.263,99
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
5B	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.485.329,74
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.485.329,74
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			0,00	0,00	27.722.263,99
M04.1 M04.2 M04.3	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	15,00

Τομέας επικέντρωσης 5C							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
5C	Σ16: Συνολική επένδυση για την παραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (σε ευρώ) (τομέας επικέντρωσης 5Γ)	2014-2018					74.763.523,95
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
5C	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	37.510.275,40
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	555.972,22
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			328.165,38
M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	350,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	29.964.791,37
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			0,00	0,00	66.533.433,57
M04.1 M04.3	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	572,00
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	3.881.485,32
M08	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018					10,00
M08.6	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018					3.881.485,32
M08.6	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018					8.230.090,38
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	2.779.861,11

Τομέας επικέντρωσης 5D							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
5D	Σ18: ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ)	2014-2018					2,59
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
	Σ17: Ποσοστό ΜΖΚ που συνδέεται με επενδύσεις στη διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου με σκοπό τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και/ή αμμωνίας (τομέας επικέντρωσης 5Δ)	2014-2018					0,01
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
5D	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	192.544.359,10	161,40	106.977.541,70	89,67	119.294.966,92
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			669.725,26
M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	650,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	1.248.532,97
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			0,00	0,00	2.495.003,76
M04.1 M04.3 M04.4	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	18,00
M04.1 M04.3 M04.4	O8 - Αριθμός υποστηριζόμενων μονάδων ζωικού κεφαλαίου (ΜΖΚ)	2014-2018					180,00
M11	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	192.544.359,10	167,21	106.977.541,70	92,90	115.152.819,80
M11.1	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			37.751,33	501,01	7.535,00
M11.2	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			209.812,88	165,95	126.430,00
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	2.223.888,89

Τομέας επικέντρωσης 5E							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
5E	Σ19: Ποσοστό της γεωργικής και της δασικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης οι οποίες συμβάλλουν στη δέσμευση και τη διατήρηση του διοξειδίου του άνθρακα (τομέας επικέντρωσης 5E)	2014-2018			0,14	35,07	0,40
		2014-2017			0,01	2,51	
		2014-2016			0,02	5,01	
		2014-2015					
	Αριθμός εκταρίων που αφορούν στην πρόληψη ζημιών στα δάση (Εκτάρια)	2014-2018			1.750,00	3,89	45.000,00
		2014-2017			1.322,00	2,94	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
5E	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	127.088.396,16	86,16	14.795.262,07	10,03	147.511.050,15
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	555.972,22
M01.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			0,00	0,00	555.972,22
M01.1	O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	2014-2018					2.600,00
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			1.443.257,93
M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	1.539,00
M04	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	4.819.552,50	15,28	3.573.910,20	11,33	31.545.691,31
M04	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			3.573.910,20	9,52	37.523.380,32
M04.4	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			0,00	0,00	25,00
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	122.268.843,66	108,34	11.221.351,87	9,94	112.854.184,25
M08.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			3.738.984,53	8,00	46.739.552,34
M08.1	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018			0,00	0,00	1.766,00
M08.3	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			7.305.392,03	11,05	66.114.631,91
M16	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	1.111.944,44

Τομέας επικέντρωσης 6Α							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
6A	Σ20: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Α)	2014-2018			588,00	75,87	775,00
		2014-2017			464,00	59,87	
		2014-2016			125,00	16,13	
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
6A	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	48.791.670,51	105,83	28.049.891,01	60,84	46.102.155,67
M06	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	48.791.670,51	147,12	28.049.891,01	84,58	33.163.871,29
M06	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			52.532.153,90	63,36	82.909.678,24
M06.2 M06.4	O4 - Αριθμός υποστηριζόμενων εκμεταλλεύσεων/δικαιούχων	2014-2018			446,00	79,64	560,00
M08	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.938.284,38
M08	O5 - Συνολική έκταση (εκτάρια)	2014-2018					100,00
M08.6	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018					12.938.284,38
M08.6	O2 - Συνολική επένδυση	2014-2018					27.433.634,62

Τομέας επικέντρωσης 6Β							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
6Β	Σ23: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2014-2018			721,00	36,05	2.000,00
		2014-2017			485,00	24,25	
		2014-2016			14,00	0,70	
		2014-2015					
	Σ22: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2014-2018			0,48	38,59	1,24
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					
	Σ21: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τομέας επικέντρωσης 6Β)	2014-2018			67,51	101,76	66,34
		2014-2017			67,51	101,76	
		2014-2016			66,74	100,60	
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
6Β	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	152.802.296,87	31,05	91.134.806,59	18,52	492.158.153,92
Μ04	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00	0,00	0,00	12.485.329,74
Μ04	Ο2 - Συνολική επένδυση	2014-2018			0,00	0,00	14.179.964,18
Μ07	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	29.772.177,66	86,04	22.755.670,94	65,77	34.600.726,67
Μ07.1 Μ07.2 Μ07.4 Μ07.5 Μ07.6 Μ07.7 Μ07.8	Ο15 - Πληθυσμός που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (πληροφορικής ή άλλες)	2014-2018			28.885,00	38,51	75.000,00
Μ07.6	Ο3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			5,00	33,33	15,00
Μ19	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	123.030.119,21	27,64	68.379.135,65	15,36	445.072.097,51
Μ19	Ο18 - Πληθυσμός που καλύπτεται από ΟΤΔ	2014-2018			4.070.393,00	101,76	4.000.000,00
Μ19	Ο19 - Αριθμός επιλεγμένων ΟΤΔ	2014-2018			50,00	100,00	50,00
Μ19.1	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			3.047.661,43	78,26	3.894.381,94
Μ19.2	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			42.057.084,64	12,14	346.447.758,79
Μ19.3	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			0,00	0,00	4.602.856,60
Μ19.4	Ο1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			23.274.389,58	25,82	90.127.100,18

Τομέας επικέντρωσης 6C							
FA/M	Ονομασία δείκτη στόχου	Περίοδος	Βάσει εγκριθεισών δαπανών (κατά περίπτωση)	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Στόχος 2023
6C	Σ24: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από νέες ή βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (ΤΠΕ) (τομέας επικέντρωσης 6Γ)	2014-2018			0,80	8,04	9,95
		2014-2017			0,74	7,44	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Δείκτης εκροών	Περίοδος	Αναλήψεις υποχρεώσεων	Εκτέλεση (%)	Πραγματικές δαπάνες	Εκτέλεση (%)	Προγραμματισμένες 2023
6C	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	38.465.553,89	47,00	32.124.119,27	39,25	81.840.138,55
M01	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	1.275.592,50	50,99	983.385,00	39,31	2.501.875,00
M01.1	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018			983.385,00	39,31	2.501.875,00
M01.1	O12 - Αριθμός συμμετεχόντων σε δράσεις κατάρτισης	2014-2018			1.045,60	48,14	2.172,00
M02	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	0,00	0,00			532.431,58
M02.1	O13 - Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν συμβουλές	2014-2018			0,00	0,00	568,00
M07	O1 - Ολική δημόσια δαπάνη	2014-2018	37.189.961,39	47,19	31.140.734,27	39,52	78.805.831,97
M07.3	O15 - Πληθυσμός που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (πληροφορικής ή άλλες)	2014-2018			48.351,00	8,06	600.000,00
M07.3	O3 - Αριθμός υποστηριζόμενων δράσεων/πράξεων	2014-2018			1,00	50,00	2,00

Έγγραφα

Τίτλος εγγράφου	Τύπος εγγράφου	Ημερομηνία εγγράφου	Τοπικό στοιχείο αναφοράς	Στοιχείο αναφοράς της Επιτροπής	Άθροισμα ελέγχου	Αρχεία	Ημερομηνία αποστολής	Εστάλη από
Farm Bird Index Study	Άλλο παράρτημα	11-06-2019			393453464	FBI Study		
SOIL Study	Άλλο παράρτημα	11-06-2019			3755716973	SOIL study		
High Nature Value Study	Άλλο παράρτημα	11-06-2019			1848613641	HNV Study		
WATER study	Άλλο παράρτημα	11-06-2019			3060295074	WATER study		
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ	Σύνοψη για τους πολίτες	12-06-2019			1597242001	Citizens' summary		
4b_ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΑ 2014-2020 (ΕΥΔ - ΕΥΕ ΠΑΑ)	Άλλο παράρτημα	15-05-2019			3897366254	4b_p_1_eyd_eye		
4b_ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΑ 2014-2020 -ΟΜΑΔΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ (ΟΤΔ)	Άλλο παράρτημα	15-05-2019			1915539838	4b_p_3_otd		
1c_ΜΕΤΡΟ 20.1-ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	Άλλο παράρτημα	15-05-2019			500942530	1C_ΜΕΤΡΟ 20.1-ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ		
4b_ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΑ 2014-2020 -	Άλλο παράρτημα	15-05-2019			3596824270	4b_p_2_efd_ektos_otd		

ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (πλην ΟΤΔ)								
1c_ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ LEADER 31_12_2018	Άλλο παράρτημα	15-05-2019			4248541958	1C_ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ LEADER 31_12_2018		
1c_ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ 31_12_2018	Άλλο παράρτημα	15-05-2019			975478181	1C_ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ 31_12_2018		
AIR Financial Annex 2014GR06RDNP001	Δημοσιονομικό παράρτημα (Σύστημα)	22-05-2019			411223159	AIRfinancialAnnex2014GR06RDNP001_el.pdf		